

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR

BEZDÁN ANIKÓ JUDIT

**A vadászati jog, annak gyakorlása
és a vadásztársaságok**

PhD értekezés

Konzulens:
Dr. Tóth Judit egyetemi docens

Szeged
2012

TARTALOMJEGYZÉK

I. A kutatás célkitűzései és módszerei	4
I.1. A kutatás célja	4
I.2. A kutatás módszertana	6
II. A vadászati jog kialakulása	9
2.1. A vadászat mint szabályozási tárgy	9
2.2. A vadászat jogi szabályozásának alakulása	10
2.2.1. A vadászati jog mint kisebb királyi haszonvételi jog	11
2.2.2. A vadászat mint nemesi előjog	13
2.2.3. A vadászat korszerű szabályozása, földtulajdonhoz kapcsolása	16
2.2.4. A vadászati jog gyakorlása az utóbbi fél évszázadban	18
2.3. A vadászati tevékenységet befolyásoló íratlan, etikai jellegű szabályokról	25
III. A modern vadászati jog főbb elemei	29
3.1. A vadászatról szóló törvény jellegzetes vonásai	30
3.2. A vadászatról szóló törvény módosításai	41
3.2.1. Alapjogi és alapelvi változások	41
3.2.2. Szervezeti változások	47
3.2.3. A jogharmonizációs követelmények miatti változások	51
IV. Vadászati jog az Európai Unióban és annak gyakorlása néhány tagállamban	57
4.1. Vadászat Európában – különös tekintettel néhány meghatározó elvre, jogforrásra	57
4.2. A vadászati jog gyakorlásával kapcsolatos EU-jogi szabályozások	61
4.3. Néhány tagállami szabályozásról	65
4.4. A vadgazdálkodási fejlesztési lehetőségek a közös agrárpolitikában	69
4.5. Szupranacionális szervezetek és szabályok	70
V. A vadászati jog gyakorlása a hatályos szabályozás szerint	81
5.1. Az állam mint tulajdonos	81
5.2. Az önálló vadászati jog és gyakorlása	83
5.3. A társult vadászati jog és annak gyakorlása	84
5.4. A földtulajdonosi közösségek határozathozatali szabályai	88
5.5. A haszonbérleti szerződés	93
5.6. A haszonbérleti szerződés máshogyan	106
5.7. Bér vadászati szerződések	109
5.8. Vendég vadászat	111

VI. A vadászatra jogosult kötelezettségei és a vadászterületek meghatározása	113
6.1. A vadászatra jogosult kötelezettségei	113
6.2. Vadászterületek kialakítása, nagysága	127
6.3. A vadászterület fogalma és határai	134
6.4. A vadászterület – a vadászati jog kényszerhasznosítása	144
VII. A vadásztársaságok általános szabályairól	149
7.1. A vadásztársaságok egyesületi jellegükből eredő jellemzői	149
7.2. Két nemzetközi példa a civil szervezet és a vadászati jog kapcsolatára	154
7.3. Nonprofit szervezet versus civil szervezet	159
7.3.1. A vadásztársaságok elhatárolási kérdései	172
7.4. A vadásztársaságok gazdálkodása	179
7.5. A vadásztársaság tagjai	183
7.6. A vadásztársaságok tevékenysége	186
7.7. A vadásztársaságok feletti állami kontroll	188
VIII. Működési zavarok a vadásztársaságoknál	196
8.1. Speciális szervezeti rend és annak működése	197
8.2. A tagsági viszony létrejötte, a tagok legfontosabb jogai és kötelezettségei, a tagsági viszony megszűnése	205
8.3. A vadásztársaság egyesületi formájának megszűnéséről	211
IX. Javaslatok, következtetések a vadászati jog szabályozására és rendszerbeli helyére	216
9.1. A vadászati jog szabályozásának elvi alapjai	216
9.2. Javaslatok a jogalkotás számára	219
9.3. A vadászati jog szabályozásának rendszerbeli helyéről	222
9.4. A vadásztársaságok működésének lehetséges jövőképe	229
Mellékletek	235
A felhasznált szakirodalmak jegyzéke	246

I. FEJEZET

A kutatás célkitűzései és módszerei

„Csak a demokratikus állam hozhat létre demokratikus civil társadalmat, és csak demokratikus civil társadalom tarthat fenn demokratikus államot.”¹

I.1. A kutatás célja

Jelen értekezésben a vadászati jog szabályozását, annak irányait és eredményeit, valamint a vadászati jog gyakorlásának helyzetét mutatom be, kiemelve a vadásztársaságokat. Szabályozásukat és a felmerülő hiányosságokat a más országok kialakult viszonyaihoz mérve is vizsgálom, javaslatot teszek a jogi háttérük további fejlesztésének menetére. Célom, hogy választ adjak arra a kérdésre: vajon a vadásztársaságok a mai szervezeti keretükben alkalmasnak látszanak-e a jövőbeli vadgazdálkodási feladatok ellátására, vagy az átalakításuk nélkülözhetetlen? Ehhez szükségesnek tartom a jogi jellemzőik áttekintését, a társadalmi és gazdasági szerepük elemzését, a méreteik, a szerkezetük és a működési jellemzőjük értékelését a gyakorlat és a lehetséges vadásztársasági formák alapján. A jogi szabályozás is eszköz lehet a modernizációra, de mindenképp nélkülözhetetlen a gyakorlatban felmerülő problémák orvoslása. Kodifikációs szempontból a kérdés folytatandó akként, hogy a jövőben szükség lesz-e a vadásztársaságok együttes vagy önálló szabályozására, vagy esetleg csupán a háttérszabályozás szükséges? A részletekből árnyaltabb kép alakulhat ki a vadásztársaságokról, amely indokolhatja egy új, sajátos jogi keret megalkotását.

E kérdések megválaszolása teremthet alapot azoknak az általános tendenciáknak a bemutatásához, amelyek a mai helyzet kialakulásához vezettek. A vadásztársaságok létező jogi keretét a gyakorlat meghaladta, általános tendencia körükben az átalakítás igénye. Célom volt, hogy megpróbáljam összekötni a tudományt és a gyakorlatot, amely biztosíthatja a feltárt összefüggések praktikus hasznosulását.

1996-ban fogadta el az Országgyűlés a ma is hatályos vadászati törvényt,² amely a vadászati jog gyakorlását új alapokra helyezte és a földtulajdonhoz kötötte. Választ kerestem arra, hogy a kialakult szabályozásra is figyelemmel, mely szervezeti forma lenne a legalkalmasabb a vadgazdálkodás és az ezzel összehangolt természet- és környezetvédelem szempontjainak szolgálatára, valamint hogy ezt a feladatot a nagy hagyományokkal rendelkező vadásztársaságok el tudják-e látni a jövőben. Ennek érdekében igyekeztem feltárni és bemutatni a jelenlegi szervezeti forma jogi természetét, működésének, gazdálkodásának legfontosabb ismérveit s a jelen szabályozás hibáit. Javaslatom kitér a

¹ MICHAEL WALTZER: *Toward a Global Civil Society*. Bergham Books, Providense, 1995. 170. p.

² Az 1996. évi LV. tv. a vad védelméről, a vadászatról és a vadgazdálkodásról. A továbbiakban rövidítve: Vtv.

vadásztársasági rendszer átalakítására, bár még nincs a vadásztársaságok számára kedvezőbb működési keret. Ezért vetem fel az átalakításukat és annak jog megoldását. A civil/non profit formáció két hatást válthat ki: a szervezetet csak arra ösztönzi, hogy annyi bevételt szerezzen, amennyi a költsége, minimalizálja a területre vonatkozó bérleti díjakat, valamint a természetvédelmi szempontokat a költségek és az önkéntes munka oldaláról közelítik meg. Így az egyesület nem a legmegfelelőbb forma a vadásztársaságok számára. Ha pedig inkább gazdálkodó jellegű szervezeteket állítanánk a vadásztársaságok helyére, akkor a szakmaiság nőhetne, mivel több szakember alkalmazására nyílna lehetőség, több lehetne a területekre szánt költség-ráfordítás, reális lenne a profithoz mért felelősség is, a vadkárok megfizetése nem veszélyeztetné a társaságok működését. Jelenleg e két modell közötti átmenetet valósítja meg a vadásztársaság. A szervezeti formára vonatkozó magyar megoldás nem koherens, átalakítása mindenképpen indokolt rendszerszerű változtatásokkal. Ebben nagy szerepe lehet annak, ha eldől: a vad marad-e a nemzeti vagyon része, vagy uratlan dologgá válik.

Az egész kutatásom jelzi, hogy ellentét van a felkínált jogintézmény és a tevékenységet gyakorlók elvárásai között. Ezt igyekszem a dolgozat kapcsán tényekkel igazolni. További kutatási célom volt választ adni arra, hogy a túlzottan ellentétes érdekek között lehet-e harmóniát teremteni? Vajon kijelölhető-e pontosan a vadászati jog helye a jogrendszerben? A dolgozat foglalkozik a vadászati jog kialakulásával, fogalmának meghatározásával, a fellelhető európai uniós szabályozással, és ennek segítségével igyekszik kijelölni a vadászati jog gyakorlásának főbb területeit. Addig, amíg a kapcsolódó előírások uniós szinten nem jelennek meg, jogharmonizációs rendelkezések hiányában a tagállamokra és köztük hazánkra hárul a problémák jogi megoldása.

Az elemzésben vizsgáltam, hogy milyen ütemben haladt a vadászati törvény elfogadását követően az érintett területen megvalósuló jogalkotás, valamint a létrejövő joganyag mennyire felel meg ez európai uniós és a sajátos magyar viszonyoknak, mennyire szolgálhatják híres vadállományunk állapotának megőrzését, fenntartását? A szabályoknak nemcsak alkotmányossági és emberi jogi szempontoknak, de a tulajdonos és környezete, illetve a közösség érdekeinek is meg kell felelniük. *Az értekezésemnek nem általában a vadászati jog és gyakorlása a témája, hanem annak csupán egy részterülete, a nem állami tulajdonú területeken a vadászati jog gyakorlására jogosultak körének meghatározása, kiemelve körükből a vadásztársaságokat, a tevékenységük gyakorlását meghatározó feltételeket (a vadászterületek kijelölése, a vadászati jog gyakorlásával kapcsolatos jogok és kötelezettségek ismertetése, a vadászati jog gyakorlásának és hasznosításának főbb területei), a vadgazdálkodást is érintő kérdéseket is röviden érintve. A dolgozat ennek keretében a teljesség igénye nélkül, összehasonlító jelleggel kíván néhány kérdéskört bemutatni, ahol a normatív szabályozás és a gyakorlat között ellentmondás mutatkozik. A tőkés tulajdoni viszonyok meghatározó eleme a magántulajdon; a választott témában arra a kérdésre is*

igyekeztem választ találni, hogy *érvényesülhet-e benne a klasszikus magántulajdoni autonómia*, vagy azt a magánjog és a közjog korlátozza-e?

Az alapjogi korlátozásnál az arányosság kritériumának való megfelelés vizsgálatakor az Alkotmánybíróság – más alapjogokhoz hasonlóan – a szükségességi-arányossági tesztet alkalmazza.³ Ám a tulajdonjog a gazdasági rendet meghatározó fundamentális jellege miatt annak intézményét védi és nem az állagot, erre a *közérdekű alapjog-korlátozást* tesztjét dolgozta ki, amely nagy mozgásteret ad a jogalkotónak. A kialakult viszonyokat elsősorban a tulajdon és a használat, a gazdálkodási-szervezeti keretek, valamint az irányítási-igazgatási és a gazdasági jellegű tényezők befolyásolják, amelyeket igyekeztem a témában elemezni. A vadászat szabályozása körében meghatározó a tulajdonosi részjogosítványok kettéválasztása, valamint a használati viszonyok nagyobb súlya, oly módon, hogy a rendelkezési jog csak a használat függvényében gyakorolható.

I.2. A kutatás módszertana

A szakirodalom szűkössége miatt a hazai jogtörténet fontosabb monográfiáit, kézikönyveit, tankönyveit, továbbá a rendelkezésre álló bírói döntvényeket, az Európai Unió jogi aktusait és az ezzel kapcsolatos politikai dokumentumokat is feldolgoztam. A tételes joganyagon túl jogszabálynak nem minősülő forrásokat is áttekintettem. Ezek segítségével lehet kijelölni a téma jogági hovatartozását, a szabályozás elveit, valamint választ adni arra a kérdésre, hogy önállónak tekinthető-e a választott jogterület. A dolgozat írásakor igyekeztem a gyakorlatban felmerülő jogi problémákat is feltárni.

A téma feldolgozásánál különböző történeti, nyelvtani, logikai módszereket, összehasonlító és elhatároló módszert, rendszertani megközelítést is használtam. Az egyes országok nemzeti gyakorlatának mélységi elemzésére nem vállalkoztam, csak annyiban tértem ki rá, amennyiben azt a talált megoldási alternatíva szükséges mértékben megkívánta. Saját adatgyűjtést is végeztem működő vadásztársaságoknál a joggyakorlatuk feltérképezése céljából (Csongrád, Békés és Bács-Kiskun megyékben), felhasználtam más vadásztársaságok jogi konzultáció során felmerülő jogvitáit a jogalkotói célok és a szervezeti forma közt feltételezett konfliktus tisztázására. Készítettem interjúkat a közvetlen információcsere és az együttműködés eszközeként, ugyanis a kutatók és a gyakorlati szakemberek közötti párbeszéd biztosításához egyelőre még kevés a hatékony és őszinte fórum.

Olyan műveket is felhasználtam, amelyek tárgya kívül esik ugyan a jogtudomány területén, de a tartalmuk hasznosítható volt. Statisztikai adatokkal is illusztráltam a gyakorlati gondokat, noha ezek nem igazodtak a legutóbbi vadászati ciklushoz. Nemzetközi és hazai konferenciákon előadásokat tartottam a téma által érintett egyes lényeges kérdésekben. Oktatási tapasztalataim alapján, az oktatási struktúrára figyelemmel, a választott téma

³ 30/1992. (V. 26.) AB. határozat; lásd még: ABH 1994.167.,171.

tartalmilag beilleszthető a jogi oktatásba is. Internetes folyóiratokba publikálva a visszajelzések segítségével tudtam pontosítani a javaslataimat. A jogalkalmazási anomáliák súlyosságára világítottak rá a sajtóban szereplő híradások. A kodifikációs előkészületek során a szakértői közreműködőkkel folytatott beszélgetéseim szintén segítettek ahhoz, hogy véleményemet és javaslataimat megfogalmazzam. Megállapítható, hogy az állam jogkorlátozó szerepe a környezet- és természetvédelemhez kötődő igény miatt a tulajdonjogi jogosítványokat is érzékenyen érinti.

A vadászati jog az Európai Közösség jogrendszerén belül nem harmonizált terület. Az államok a történelmi hagyományaikra és a kialakult gyakorlatukra is tekintettel csak egyes részletkérdésekben közelítik jogi szabályozásukat egymáshoz, vagyis az európai uniós „szabályozásnak” a vizsgált területen nincsen tartalmas múltja. A hazai szabályozásnak szintén a múltra visszatekintő hagyományai vannak. Történetiségében vizsgáltam az értekezésben a hazai normák kialakulását, előzményeit, valamint az előbbit meghatározó körülményeket.

Külön fejezetben összefoglaltam az Európai Unió idevonatkozó és kapcsolatos joganyagát. Hazánk a harmonizáció területén az előtte álló feladatokat megoldotta. A hazai helyzetelemzést és a leíró módszert igyekeztem ellensúlyozni a jogalkotás irányára vonatkozó alternatív javaslatokkal. Az összehasonlításnál alapvetően a német mintát vettem figyelembe, mivel a közép-európai jogrendszereket jellemzően a német jogi és filozófiai gondolkodás befolyásolja. A speciális szabályok felől haladok az általános felé, kiemelve az alkalmazandókat, megvilágítva az elkülönítendő ismérveket és meghatározó szempontokat, továbbá felhívva a figyelmet a jelenlegi gyakorlat és a szervezeti keret problémáira.

A dolgozat központjában álló kérdéseket elsődlegesen agrárjogi szempontból közelítem meg. Mivel a vadászati jog gyakorlásának is számos összefüggése van, amely túllép az agrárjogi szabályozás keretein, merítettem más jogágakból is (pl.: gazdasági, közigazgatási jog), mi több: figyelembe vettem az etikai maximákat is. „A vadászatra sokan mondják, hogy kikapcsolódás – valóban az, abban az értelemben, hogy kikapcsolódunk egy megszokott áramkörből, véráramból, életritmusból, és egy másik világba lépünk át: személyiségünket otthagyva az erdő határánál, és belépve a másik világba, átlényegülünk.” Ez az idézet is jelzi, hogy a szűkebb (agrár)jogi kereteken túlra kell tekinteni.

Napjainkban a jogi normakincs gyorsan változik, ezért *a kutatást és a kéziratot egy meghatározott időpontban: 2012. január 30-án lezártam, bár figyelemmel kísérem az újabb fejleményeket is.*

A dolgozat a *vadászati jogot gyakorló szervezeti típusok* eltérő alapviszonyai és az ebből eredő struktúrák miatt csak azok egyesületi jellegével foglalkozik, mivel valamennyi forma felvázolására nincs lehetőségem. Az általam feltárt eredmények azonban megerősítettek abban, hogy a munka további folytatása is szükséges lehet.

A vadásztársaságok egyesületi formájának társadalmi tevékenység iránti igénye és jellege *iránymutató lehet a megfelelőbb szervezeti formák kiválasztásához* is, éppen azok a sajátosságok alapján, amelyekre a jogalkotó nem gondolt. Ezek sokszor meghatározzák a vadászati jog gyakorlását, a *vadásztársaságok működésének szervezeti jellegét*. A vadásztársaságok létrejöttének és tevékenységének a kettős jellege vitathatatlan: gazdálkodást szervezők és civil jellegűek egyszerre. Igyekszem arra is rámutatni, hogy azért lenne jó speciális szervezeti formát alkotni számukra, mert *civil egyesületi sajátosságuk mellett (környezet- és természetvédelmi) közcélokat is szolgálnak, vadgazdálkodási feladatokat teljesítenek*. A fejlődés irányát az utóbbiak fejlesztése jelentheti. Az *állami támogatások elnyerése* fontos a gazdasági társaságokkal szembeni versenyben. Nem csak a ma létező szervezeti forma (egyesület) a forrása a kialakult problémáknak, hanem a jogi környezet hiányosságai, a szűkös anyagi lehetőségek, a csekély jelentőségű állami szerepvállalás is.

II. FEJEZET

A vadászati jogosultság szabályozásának történeti áttekintése

2.1. A vadászat mint szabályozási tárgy

A vadászat komplex, és számos belső ellentmondással terhelt tevékenység. „Valamikor, az emberré válás kezdetén a természet, pontosabban az állatvilág része volt az ember (az ősember), akinek keményen meg kellett küzdenie a fennmaradásért. Ennek a küzdelemnek a legfontosabb része volt a védekezés a vadállatok ellen, amelyeknek könnyen áldozatul eshetett. Idővel azonban megtanulta, hogyan ejthet hatalmába állatokat. Ezt viszont később nemcsak az önfenntartás ösztöne sugallta, hanem kifejlődő zsákmányolási hajlam is. Ez a két tényező maradt azután fenn évszázatzredekken keresztül és határozta meg azt a tevékenységet, amelyet ma vadászatnak nevezünk.”⁴ Az őskortól napjainkig nemcsak az eszközök és a fegyverek tökéletesedtek, de a társadalomtörténeti változások hatására a vadászat egyre inkább kedvteléssé, majd versenysporttá vált. Napjainkra a fegyverrel történő vadászat már régen nem a megélhetést biztosító zsákmány megszerzésére irányul, hanem **hobbi-, sport-, vagy társadalmi státuszhoz kötött tevékenység** kategóriájába sorolható. Az elejtési rekordra való törekvés is sok állatfaj drasztikus csökkenéséhez, vagy kipusztulásához vezetett (pl.: vándorgalamb). A vadászturizmusnak van egy bizonyos exkluzív jellege is egyedi, vagy kiscsoportos tevékenység, drága sport, és mindig van valamilyen újdonság, olyan vadfaj, vagy újonnan vadászhatóvá váló tája a világnak, amely felkelti a vadászok érdeklődését. A természetvédelemmel párosult vadászat össze sem hasonlítható azzal a formájával ennek a tevékenységnek, amit az őseink gyakoroltak.

A jogi szabályozás befolyásolja az ember és a környezet kapcsolatát, így a vadászat szabályozása is elősegíti, hogy a **természeti örökségünk**, környezeti értékeink megőrzése megvalósulhasson. A vadvilág és az erdő, mint élőhely védelme közügy, amely minden állampolgár feladata. A természeti erőforrások bölcs használata is közös feladat. Fontos a biodiverzitás követelményét hangsúlyozni – így ezzel a természethez közel álló vadászokat, íjászokat, solymárokat, madarászokat... – minden embert oktatni kell a természet pótolhatatlan értékeinek megőrzésére, a fenntartható fejlődés elvének⁵ betartására.

⁴ CSÖRE PÁL: *A magyar vadászat története*. Mezőgazda Kiadó, Budapest, 1994. 5. p.

⁵ A *Környezet és Fejlődés Világbizottsága* 1987. évi ún. Burndtland Jelentésében jelent meg először a fogalma, eszerint olyan fejlődés, amely úgy elégíti ki a jelen nemzedékek igényeit, hogy az ne akadályozza a jövő nemzedékeinek képességét saját igényeik kielégítésében. ELLIOTT JENIFFER: *An Introduction to Sustainable Development. The Developing World*. Routledge, London–New York, 1994. 7. p. Kapcsolódva: a fenntartható fejlődés egyensúlyt teremt az ökológiai, a gazdasági és társadalmi értékek között, de valójában senki sem tudja, hogy mit jelent ez a fogalom, mert a gazdagabb iparosodottabb társadalmak nem ismerik a fenntarthatóság fogalmát. F. DOUGLAS MUSCHETT (ed.): *Principles of Sustainable Development*. St. Lucie Press, Delray Beach (FL), USA, 1997. 17–20. p.

A környezet és életminőség szorosan összefügg egymással, a jognak így a környezet- és természetvédelem keretében is igen sok feladatot kell megoldania. A szabályozásnak érvényt a legtöbb esetben önkéntes jogkövetéssel, megelőzéssel, esetlegesen hatósági ellenőrzéssel, szankcionálással szerezhetünk. A vadászati jog sem választható el a környezet- és természet védelmének a szabályaitól, valamint az egyes állatok védelmére vonatkozó szabályokat is össze kell hangolni.

A vadászat mindig fontos gazdasági szerepet töltött be az ember életében, ma már inkább bevételt és a turizmus részét jelenti (sporttevékenység, élményforrás).

A vadászat kiemelendő feladata a biológiai sokféleség megőrzése. A vadonélő állatok (beleértve a vadászható vadfajokat is) természeti örökségünk részei, ennek megfelelő felelősséggel kell gazdálkodnunk velük. **A vadászat a társadalom számára egyszerre kényszer (közvetlen kényszerítő eszközökkel szabályozott) és lehetőség, amelyet a jog engedélyez és az etika (közvetett ösztönző módon) fogadtat el.** Az interdiszciplináris és komplex megközelítése ennek a témának azt eredményezi, hogy természettudományi és társadalomtudományi eszközök is szolgálják a szabályozás kialakulását és együttességükben kell ezeket alkalmazni. A természettudományos oldal feladata a környezeti jelenség és okainak feltárása, illetve az adódó válaszok módszerek, technológiák kidolgozása. A társadalomtudományok az előbbiektől nyújtott eszközrendszer megvalósulását hivatottak biztosítani.⁶

2.2. A vadászat jogi szabályozásának alakulása

Annak alapján írható le, hogy: mit tekint a szabályozás vadászatnak, milyen jogforrásban szabályoz, kit jogosít fel a vadászatra, kire és milyen jogokat, kötelezettségeket hárít.

Ma **vadászatnak** nevezték el azt a tevékenységet, amely a vadnak a törvényesen megengedett eszközökkel, vagy ragadozó madárral engedélyezett módon, vadász által történő elejtésére irányul. Vadászatot a vadászatra jogosult folytathat a saját vadászterületén. A vadászati tevékenység az éves vadgazdálkodási üzemtervben meghatározottak szerint történhet. Csak és kizárólag a tervben meghatározott fajtájú és darabszámú vadat ejthet el a vadászatra jogosult. A vadászatra jogosult a vadászati tevékenysége gyakorlása során köteles vadásznaplót vezetni, amelybe a vadászat lefolytatását kell rögzítenie utólagos ellenőrzés céljából. Az elejtett vadakról is nyilvántartást vezet a vadászatra jogosult, amit teríték nyilvántartásnak hívunk.⁷

Az írott és íratlan szabályok, a törvényi szabályozás és az erkölcsi szabályok nagy felületeken átfedésben vannak egymással. A 21. században nem más a kérdés: kell-e, szabad-e vadászni és milyen szabályokkal, feltételekkel. A vadászat társadalmi szükséglet és érdek. A

⁶ BAKÁCS TIBOR: *Magyar környezetjog*. Springer Hungarica, Budapest, 1992. 13. p.

⁷ DOMÉ GYÖRGYNÉ – HÁRSFALVI REZSŐ – KURUCZ MIHÁLY – RÉTI MÁRIA – VASS JÁNOS: *Agrárjog*. Budapest, 1999. 99. p.

szabályozása olyan téma, ami folyamatosan napirenden van.

Az aktuális viszonyokat az adott korban az időbeli és társadalmi rendszer általi determináltság jellemzi. A kronológiai szabályozás bemutatása igazolja a történelmi fejlődés szakaszait. Minden társadalmi rendszer kialakította a korra jellemző sajátos rendszerét és szabályozását.

A rendelkezések szükségessége végső soron a társadalmi és gazdasági viszonyok alakulásának függvénye. A jogszociológusok rámutattak arra, hogy ha a jogot – a maga sajátosságaival, a sajátosságaiból fakadó és társadalmi és történeti környezetéből adódó korlátokkal együtt – a változások eszközeként fogjuk fel, akkor éppen a sajátosságok és társadalmi összefüggések feltárása menetében el kell jutnunk annak megállapításáig, hogy magát a jogot is változtatni kell. A vadgazdálkodással és vadászattal kapcsolatos viszonyok változtak, ezeket a jogalkotó észlelte, így a szabályozó jog sem maradhat tétlen.⁸

2.2.1. A vadászati jog mint kisebb királyi haszonvételi jog

A vadászati jog a 18. századig mint **szokásjog, később szabályozott jogi keretben** jelent meg.⁹ A jog rendeltetése az, hogy szabályozza a társadalmi viszonyokat, előírja azokat a magatartási formákat, amelyeket minden embernek be kell tartania. Ebből következik, hogy keretek szabta körben gyakorolható a vadászat úgy, hogy a vadászat és vadgazdálkodás tartalmát meghatározó jogok és kötelezettségek teljesítése nélkülözhetetlen.

A vadászati jog kialakulását vizsgálva megállapítható, hogy az mindig **szorosan kötődött az uralkodó érdekviszonyokhoz és tulajdonformákhoz**. A vadászat ősi szabálya az volt, hogy mindig csak a legszükségesebb mennyiséget szabadott elejteni, mert a mai szóval ez a tartamosság, a jövő záloga.

Az **államalapítás előtti időkben személyhez fűződő közösségi jellegű jogosultság volt**, tehát a nemzetséghez való tartozás volt az előfeltétele. Az **államalapítás után személyes jogosultság lett**, tehát személyre szólt, és nem területhez kötődött. A föld tulajdonjoga és a vadászati jogosultság később sokszor összefonódott és ezáltal privilegizálódott. Csökkent a fennmaradást szolgáló szerepe, de hozzátartozott a természet, környezet egészéhez. A vadászat egyfajta szabályozási funkciót is betölt a vadállományban, hogy a vadak ne okozzák a termés csökkenését.

A vadászat első írott szabályozása mint törvény jelent meg Szent László király (1077–1095) dekrétumainak Első Könyve a 12. cikkében a mondott ünnepnapok megtartásáról

⁸ ZOLTÁN ÖDÖN: *A vadászat és vadgazdálkodás tervezett szabályozásáról*. In: Magyar Jog. 1989. 11. szám. 978. p.

⁹ A magyar jogfejlődésre alapvetően az volt a jellemző, hogy azt a *szokásjog határozta meg és a kiegészítést követően indult meg a kodifikációs munka*. Az adott közösség életét meghatározó erkölcsi normák és uralkodó szokásjogi szabályok tették lehetővé, hogy az alsóbb szintű törvényszékek alkalmasak legyenek az igazság kiderítésére. HOMOKI-NAGY MÁRIA: *Erkölc és igazság a 18–19. század bírói joggyakorlatában*. In: Bűnügyi Mozaik. Tanulmányok Vida Mihály 70. születésnapja tiszteletére. Szerk.: Nagy Ferenc. = Pólay Elemér Alapítvány könyvtára 11. Sorozatszerk.: Balogh Elemér. Szeged, 2006. 482. p.

megtiltotta a vadászatot a mondott ünnepnapokon, és megszegőitől lovát és kutyáját elvették. Ha pedig egyházi személy vadászna, „vesztse el egyházi rendjét, míglen eleget teend vétkeiért”.¹⁰

II. Endre (1205–1235) az 1222. évi Aranybulla 15. cikkelyében a lovászokról, pecérekről és solymárokról, valamint az 1231. évi Aranybulla 3. cikkelye a szerviensek házairól már a területről „lovászok, peczerek, solymárok, nemesek falvaira szállni ne merjenek” így tiltotta ki a vadászokat.¹¹ A saját birtokon vadászság elve szerint csak az vadászhatott, akinek volt saját birtoka. *A vad uratlan jószág volt, az elejtéssel került a birtokosa tulajdonába.*

A vadászati jog hazánkban **kisebb királyi haszonvételek közé tartozott**,¹² így sokak számára gyakorolható volt egészen a 16. századig. A vadászati szervezet igen differenciált volt, ez is mutatja nagy jelentőségét. A vadászati jog a közsabadokat, majd a nemeseket általánosan megillette. Bár elvben minden vadászatra jogosult minden területen vadászhatott, a királynak többször meg kellett ígérnie, hogy nemesek földjén nem fog vadászni. Először II. András tett ilyen ígéretet a szerviensek nyomására az Aranybullában.

II. Ulászló 1504. évi V. dekrétuma 18. cikke a jobbágyoknak a vadászattól való eltiltásáról és a nemesek vadászati jogáról hat vadfajra (szarvas, őz, nyúl, vadkan, fácán, császármadár) tiltotta meg a parasztnak a vadászatot, megszegőinek három forint bírságot rótt ki.¹³

II. Ulászló az 1514. évi hetedik dekrétuma a vadászat szabályainak megszegőit igen súlyos büntetéssel sújtotta, mivel megfosztotta a jobbágyokat és a hajdúkat, tanulókat, papokat a fegyver használatának lehetőségétől. A paraszt vagy a hajdú tiltott puskatartásáért

¹⁰ Magyar törvénytár. 1000–1526. évi törvéncikkek. Fordította Nagy Gyula, Dr. Kolosvári Sándor és Dr. Óvári Kelemen. Magyarázatokkal ellátta és szerk. Dr. MÁRKUS DEZSŐ. Budapest, 1899. 54–55. p.

¹¹ Magyar törvénytár. 1000–1526. évi törvéncikkek. Fordította Nagy Gyula, Dr. Kolosvári Sándor és Dr. Óvári Kelemen. Magyarázatokkal ellátta és szerk. Dr. MÁRKUS DEZSŐ. Budapest, 1899. 136–137. p. Lásd még: *De Bulla Aurea MCCXXII.* Szerk.: BESENYEI LAJOS, ÉRSZAGI GÉZA és MAURIZIO PEDRAZZA GORLERO. Edizioni Valdonega, Verona, 1999. 24. p., 27. p., 37. p., 40. p.

¹² A királyi haszonvételek (*iuria regalia, regalia v. minora*) elnevezéssel oly jogosítványokat jelöltek a középkorban és a koraujkorban, amelyek elsődlegesen a Német-római Császárságban – de általában más országokban is – kizárólag a fejedelmeket illették. Ilyenek voltak különösen: a folyam- és útgelég (*Storm- und Strassenregale*), a meghatározott útszakaszon a biztonságos áthaladást szolgáló kerítés joga (*ius conductus*), a postaregelég (*Postregal*), a hajótöröttek tengerből kifogott javaira vonatkozó parti haszonvétel (*Standregal*), a törvénytelen gyerekekre és idegenekre alkalmazott közjogi szolgálat, a „vadfogó regélé” (*Wildfangenregal*), az erdészeti, vadászati és halászati javadalom, valamint az erdészeti felségjog (*Jagdregal, Forstheit*), a bányaregelég (*Bergregal*), a kincsregélég (*Schatzregal*), továbbá a pénzverés joga (*Münzregal, Münzstande*). RUSZOLY JÓZSEF: *Európa alkotmánytörténete. Előadások és tanulmányok középkori és újkori intézményekről.* Püski, Budapest, 2005. 156–158. p., RUSZOLY JÓZSEF: *Európa jogtörténete. Az „újabb magánjogtörténet” Közép- és Nyugat Európában.* Püski, Budapest, 1996. 82. p., 217. p.

¹³ Arra hivatkozva tiltották a parasztnak a vadászatot és a madarászatot, hogy elvonja őket a mezőgazdasági munkától bár a korlátozás ekkor még csak bizonyos fajta vadakra vonatkozott. In: Magyar törvénytár. 1000–1526. évi törvéncikkek. Fordította Nagy Gyula, Dr. Kolosvári Sándor és Dr. Óvári Kelemen. Magyarázatokkal ellátta és szerk. Dr. MÁRKUS DEZSŐ. Budapest, 1899. 682–683. p.

kasztrálást, vagy halálbüntetést kapott.¹⁴ A vadászati tevékenység szakszerű gyakorlása, a vadállomány kezelése, óvása is szükségessé tette hozzáértő, hierarchizált szakszemélyzet kialakítását: erdőóvók, erdőőri szolgálat, királyi szabad és félszabad vadászok alkalmazását. Fontos megemlíteni, hogy megjelentek a vadaskertek, amelyek a királyi vadászatokon a szükséges nagy vadbőséget voltak hivatottak biztosítani, a megfelelő védelem keretében.

Werbőczy István Hármaskönyve (1514)¹⁵ a 16. század elején sem a vadászati regálét nem ismerte, sem a vadászati jog és a földtulajdon összekapcsolódását jogszabályként nem fejlesztette. Arra következtetésre lehet jutni, hogy **a vadászati jog a személyi szabadságból közvetlenül eredő jog, ami az idők folyamán a nemesi privilégiumok színezetét vette magára.** A vadászati jog nemesi előjoggá vált, területi korlátozás nélkül érvényesült az ország területén (1504 után).¹⁶ Kisebb-nagyobb eltérésekkel az arisztokratikus előjogok valamennyi feudális államban kialakultak és a vadászat mindenütt az uralkodó réteg kiváltságává vált. A vadászat „aranykorának” a 16–17. századot tartják.¹⁷

2.2.2. A vadászat mint nemesi előjog

III. Károly 1729. évi 22. törvénycikke a vadásatról és madarásatról az első magyar vadászati törvénynek tekinthető. Az 1729. évi 22. tc. **két nevezetes vadászati jogi reformot léptetett életbe:** először is a vadászati **kíméleti idők**¹⁸ törvényi szabályozását, másodsorban **a vadászati jog és az ingatlan közötti kapcsolat részleges megvalósítását**¹⁹ emelte törvényi alapra. Egyebekben tulajdonképpen csak a már meglévő élő joganyagot dolgozták fel, és az 1504. évi V. decretum megerősítése volt. Ingatlannal való kapcsolódást nem annyira a jogdogmatikai szempontok indokolták, hanem sokkal inkább a jogi privilégiumos helyzet kifejezőbbé tételét diktálták. A 2. § értelmében minden „nemes úr” lakóhelyéhez a környező vadászatra alkalmas területszerveket elkülöníthetett vadászat gyakorlására, és annak gyakorlásától egyidejűleg mindeniki mást eltilthattott, a szaporodás ideje alatt is. Az említett törvény a vadászati jog két fajtáját különböztette meg: egyrészt a földtulajdonost a saját telkén megillető vadászati jogosultságot, másrészt a nemes embert általában bárhol megillető

¹⁴ Itt felmerül egy ellentmondás, ugyanis a jobbágyoknak az urbárium keretében meghatározott számú és fajú vadat kellett beszolgáltatnia, ami a fentiekben írt szabályok szerint kivitelezhetetlen lett volna. Ezt gyakran különböző státúumokkal oldották fel, és így elsőbbséget adhatott a *decretum*mal szemben a földesúr utasítása.

¹⁵ WERBŐCZY ISTVÁN: *Tripartitum*. Millenniumi emlékkiadás. Magyarázató jegyzetekkel ellátta és szerk. Dr. Márkus Dezső. Budapest, 1897.

¹⁶ II. Ulászló 1504. évi V. dekr. 18. cikke a jobbágyoknak a vadászattól való eltiltásáról és a nemesek vadászati jogáról. In: *Magyar törvénytár. 1000–1526. évi törvénycikkek*. Fordította Nagy Gyula, Dr. Kolosvári Sándor és Dr. Óvári Kelemen. Magyarázatokkal ellátta Dr. MÁRKUS DEZSŐ. Budapest, 1899. 682–683. p., valamint POMOGYI László: *Magyar alkotmány- és jogtörténeti kézikönyvtár*. M-érték Kiadó, Budapest, 2008. 1186–1187. p.

¹⁷ A. B. BUBENIK: *Evolution of wildlife harvesting systems in Europe*. Comptes Rendus Env. CW, Canada, 1976. 110–119. p.

¹⁸ Az 1729. évi 22. tc. a vadásatról és madarásatról. In: *Magyar törvénytár. 1657–1740. évi törvénycikkek*. Fordította Dr. Kolosvári Sándor és Dr. Óvári Kelemen. Magyarázatokkal ellátta és szerk. Dr. MÁRKUS DEZSŐ. Budapest, 1900. 676–677. p.

¹⁹ Uo.

vadászati jogot. A jogalanyiséggel kapcsolatban elmondható, hogy minden nemes és nemesi jogot élvező személy, továbbá zászlóstól felfelé minden katonatiszt jogalanyként veendő számba. A szabályozása jogalkotási hullámot indított be, számos részletszabályt hoztak a vármegyékben.²⁰ A szabad királyi városok saját városi határukban maguk gyakorolhatták ezeket a jogokat.²¹ A parasztok a törvény által megszabott keretben a kártékony ragadozók irtására vonatkozó jogot kapták meg, ami kötelezettséggé vált.²² Itt már hétre emelkedett a tiltott vadfajok száma (szarvas, őz, nyúl, vadkan, fácán, császármadár, és fogoly). Ezekre parasztok, polgárok, és még a nemesek sem vadászhattak. Megjelent a speciális tilalom: idegenben és mezőn a földbirtokos nem vadászhatott a szaporodási időn belül. Ez nagy lépés volt a vadászati jog korlátozásában, a vadvédelem elvének első igazi megjelenésének tekinthető a szabályozás. Bevezették a lődíjat és a terület vadászati jogának haszonbérbe adását is, emellett a nemes vad védelme érdekében a ragadozók, többek között a farkas irtását.

Mária Terézia 1767. évi Urbárium²³ tartalmazott első ízben vadkár elhárítási kötelezettséget. A vadat és az erdőt is egyre inkább értéknek kezdték el tekinteni, melyek hatnak egymásra, kiegészítik egymást, ennek folytán **a vadászatot az erdőgazdaság egyik haszonvételének tekintették.**²⁴ A haszonvételek természete főként közjogi és pénzügyi jellegű volt, mivel eredetileg a jogi és gazdasági értelemben vett uralkodói hatalom részét képezték.²⁵ A haszonvételek azonban nem csupán bevételi forrást jelentettek, de kiadásokat is eredményeztek: az ingatlanok, és az utak, hidak, továbbá a kövezet fenntartása, továbbá a jogok gyakorlásának megszervezését és ellenőrzését végző hivatalok működtetése és azok alkalmazottainak a fizetése (pl.: erdőfelügyelők, erdőbírák, a mezőrendőrség tagjai, fa- és rőzsebiztosok) évről évre jelentős pénzbe került.²⁶ II. József vadászati rendtartása 1786-ban a földesurakat kizárólagos vadászati joggal ruházta föl, területüket más nemesek részére bérbe adhatták, lehetővé tették a vadászati jog elidegenítését, illetve haszonbérbe adását, azaz **forgalomképes vagyoni értékű joggá vált a vadászati jog.** A bérlők köréből kizárta azonban a parasztokat és a polgárokat, nehogy a gazdaságukat elhanyagolják. A városoknak és a mezővárosoknak viszont a vadászati jogukat bérbe kellett adniuk, haszonbérlő pedig csak

²⁰ FREY DÓRA: *A vadászati jog története Magyarországon*. In: Rubicon. 2009. 7–8. szám. 30. p.

²¹ Az 1729. évi 22. tc. a vadásatról és madarásatról. In: *Magyar törvénytár. 1657–1740. évi törvénycikkek*. Fordította Dr. Kolosvári Sándor és Dr. Óvári Kelemen. Magyarázatokkal ellátta Dr. MÁRKUS DEZSŐ. Budapest, 1900. 674–677. p.

²² RUSZOLY JÓZSEF: *Európai jog- és alkotmánytörténelem*. = Pólay Elemér Alapítvány, Opera Iurisprudentiae 1. Sorozatszerk.: Balogh Elemér. Szeged, 2011. 132. p.

²³ *Magyar történeti szöveggyűjtemény 1526–1790*. Szerk.: SINKOVICS ISTVÁN. Budapest, 1968. 981–999. p. A kérdéses szövegrész az „ártalmas vad állatoknak kiirtása” szófordulattal szerepel az Urbáriumban: III. punctom XVII. § (987. p.). A vadászati tilalomról a VI. punctom III. §-a rendelkezik (991. p.).

²⁴ Mária Terézia úrbérrendezését követően a faizásért a jogosultak fakivágással, illetve fuvarozással tartoztak. PETERCSÁK TIVADAR: *Népi erdőbirtoklás és erdőhasználat*. Forrás: <http://www.bnpi.hu/doc/pub/0504.pdf> (Letöltés időpontja: 2011. XII. 13.).

²⁵ ANTAL TAMÁS: *A polgári haszonvételi jogok szabályozása Debrecenben a népképviselőt korában (1848–1871)*. In: Reformator iuris cooperandi. Tanulmányok Veres József 80. születésnapja tiszteletére. Szerk.: Bobvos Pál. = A Pólay Elemér Alapítvány könyvtára 28. Sorozatszerk.: Balogh Elemér. Szeged, 2009. 11. p.

²⁶ KÁLLAY ISTVÁN: *A szabad királyi városok gazdálkodása Mária Terézia korában*. Budapest, 1972. 50–51. p., 79–82. p., 92–104. p.

nemes lehetett. További tilalmak: még a sebzett vad sem volt követhető idegen vadászterületre, tilos volt vadászni a betakarításig, szőlőkben a szüretig, a vadorzóval szemben a fegyvert használhatták.

Az 1791. évi 67. tc. által rendelt és 1795-re magánjogi tervezeteket alkotó országgyűlési bizottság elaborátumának XXIII. artikulusában nevesítve megjelentek a kúriai beneficiumok elnevezéssel (sörfőzés, bormérés, kocsmatartás, vágóhídtartás, vadászat és madarászat), valamint a XXIV. cikkely is tartalmazott áttételesen azokra vonatkozó normákat (erdők védelme, határjelek állítása).²⁷

I. Ferenc uralkodásakor (1792–1835) még megmaradtak a királyi kisebb haszonvételek²⁸ egyes elemei, de új tendenciák jelentek meg. A **jogi szabályozás a személyi alapról átkerült a földtulajdonú felé.** Kibővült a hét tiltott vadfaj a fajdkakassal, pontos tilalmi időket határoztak meg, amelynek alapja a szaporodási időszak volt. Az 1802. évi 24. tc. a vadászatról és madarászatról²⁹ rendelkezései szerint a földesúr zárt vadászterületekre vonatkozóan az egész ingatlanának fele részét kijelölheti, és azt mások vadászata elől eltilthatja. Ezen a részen korlátozás nélkül vadászhatott. A nem tiltott területeken érvényben maradt az összes nemesnek és nemesi kiváltságot élvezőnek privilegizált vadászati joga. További újdonságot jelentett, hogy a vetésekben, aratás végéig, réteket április 24-ig, vagyis Szent György napjáig, „amíg a széna be nem takarított”, szőlőskertekben nyúlpárosodás kezdetétől a szüret végéig nem lehetett vadászni. Ez a korlátozás saját földön is vadászó nemest is kötelezi a jobbágysági által művelt területek vonatkozásában. Egyre hangsúlyozottabb lett, hogy a vadállomány gazdasági értéket képvisel. A vadkíméleti idők is pontosan meg lettek határozva. Az erdészeti hivatalok részére részletes utasításokat adtak közre, ami kiterjedt a vad tenyésztésére, üldözésére, a jogosulatlan vadászatra, vad értékesítésére, vadkárok megelőzésére, csökkentésére. A büntetőjogi konzekvenciákkal kapcsolatban a parasztot a bíróság „saját belátása” szerint büntethette rajtakapás esetén.

²⁷ HOMOKI-NAGY MÁRIA: *Az 1795. évi magánjogi törvénytervezetek.* Szeged, 2004. 255–258. p. Vö.: SUHAYDA JÁNOS: *A magyar polgári anyagi magánjog rendszere.* Buda, 1869. 205–219. p.

²⁸ *Királyi haszonvételek.* In: Magyar jogi lexikon hat kötetben. Szerk.: MÁRKUS DEZSŐ. Budapest, 1903. IV. 804–805. p., *Királyi haszonvételek.* In: POMOGYI LÁSZLÓ 2008. 573–574. p., részletesen: 88–89. p., 401–403. p., 525–526. p., 801–802. p., 1029–1031. p.; FÜGEDI ERIK: *Középkori magyar városprivilegiumok.* In: Tanulmányok Budapest múltjából XIV. Szerk.: A „Budapest története” szerkesztőbizottsága. Budapest, 1961. 28–58. p., ECKHART FERENC: *Magyar alkotmány és jogtörténet.* Osiris Kiadó, Budapest, 2000. 132–134. p., CSIZMADIA ANDOR: *A magyar városi jog. Reformtörékvések a magyar városi közigazgatásban.* Kolozsvár, 1941. 54–59. p. Némely haszonvételeknek másodlagos elemei is voltak: például az erdőhasználatba a makkoltatás és a gubacsdarazsak által okozott gubacsok szedésének joga is rendszerint beletartozott (mellékhaszonvételek). PENYIGEI M. DÉNES: *A vadászat és a gubacsszedés, mint mellékhaszonvételek Debrecen város régi erdőgazdálkodásában.* In: Debreceni Szemle. 1941. július. 149–154. p., szeptember. 204–209. p., PENYIGEI M. DÉNES: *Debrecen erdőgazdálkodása a XVIII. században és a XIX. század elején.* = Agrártörténeti tanulmányok 7. Budapest, 1980. 283–316. p.

²⁹ *Magyar törvénytár. 1740–1835. évi törvényczikkek.* Fordította Dr. Csiky Kálmán. Magyarázatokkal ellátta és szerk. Dr. MÁRKUS DEZSŐ. Budapest, 1901. 296–299. p.

Az 1848. évi áprilisi törvények IX–XIII. törvénycikkeiben rendelkeztek a földesúri előjogok és az úrbéri szolgáltatások megszüntetéséről.³⁰ Ez a változás vadászati szabályozás vonatkozásában új korszakot nyitott. Kapcsolódva: az úrbérrendezésre az erdők tekintetében nem került sor, de a földesurak egyezségben kötötték ki, hogy a vadászati jogot a továbbiakban miként gyakorolják.³¹ A hatályos 1802. évi 24. törvénycikk³² nem volt összeegyeztethető az új közjogi helyzettel, ezért a nem nemesek vadászati jogát korlátozó rendelkezései hatályukat veszítették. A volt jobbágyok a tulajdonukba került földeken rendelkeztek vadászati joggal, de az erdők tekintetében az úrbérrendezésre ekkor nem került sor és a volt földesurak sok helyen egyezségben kötötték ki, hogy a vadászati jog továbbra is őket illeti. Az 1848. évi átalakulás teszi végül lehetővé a nyitást arra, hogy a vadászat rendi előjogoktól teljesen független és modern alapokon szabályozható legyen.³³

2.2.3. A vadászati jog korszerű szabályozása, földtulajdonhoz kapcsolása

A vadászati jog korszerű szabályozására Magyarországon csak 1872-ben került sor, az ekkor született vadászati törvény alapelvei és számos jogintézménye máig részét képezik a vadászati jognak. Az úrbériség megszüntetésével³⁴ a volt jobbágyok is nagy földterületek birtokába kerülve a vadászati jogot egyezség keretében átengedték a volt földesúrnak. Az **1872. évi VI. törvénycikk 44. §-a a vadászati jogot a földtulajdon elválaszthatatlan részeként kezeli**, hasonlóan a mai szabályozáshoz. A legkisebb vadászterület 100 kh. volt (1600 négyzetöl/hold, 57,5 hektár), kivételt képezett a természetes határral elzárt kert, szőlő, sziget. A zárványterületeket bérbe kellett adni. **A kisebb birtokosok vadászati jogukkal csak akkor élhettek, ha egymással egyesülve vadászterületük elérte a 100 kh. nagyságot**, mivel ezzel szerették volna elérni, hogy a vadászterületek ne aprózódjanak el. Előrelépést jelentett, hogy a kisbirtokosok a község határát képező földekkel együtt területükön a vadászati jogot legalább hat évre kötelesek voltak haszonbérbe adni. **Ez a rendelkezés teremtette meg az első vadásztársaságok alapjait.** Kolosváry Bálint 1923. évi könyvében írja, hogy a

³⁰ *Magyar törvénytár. 1836–1868. évi törvénycikkek.* Szerk.: Dr. MÁRKUS DEZSŐ. (Millenniumi kiadás.) Budapest, 1896. 232–236. p.

³¹ Az 1848: IX. tc. 3. § és az 1848: X. tc. 4. §. In: *Magyar törvénytár. 1836–1868. évi törvénycikkek.* Szerk.: Dr. MÁRKUS DEZSŐ. (Millenniumi kiadás.) Budapest, 1896. 232–233. p.

³² *Magyar törvénytár. 1740–1835. évi törvénycikkek.* Fordította Dr. Csiky Kálmán. Magyarázatokkal ellátta és szerk. Dr. MÁRKUS DEZSŐ. Budapest, 1901. 296–299. p.

³³ Az 1848-as német forradalmat követően is szabályokat vezettek be a vadászterületek minimális nagyságának meghatározására, hogy ily módon csökkentsék a vadászati nyomást. E. UECKERMANN: *Managing German Red Deer (Cervus elaphus L.) Populations.* In: C. M. Wemmer (ed.): *Biology and Management of Cervidae.* Smithsonian Inst. Press, Washington–London, 1987. 505–516. p. Következmenyeként Poroszország és Bajorország 1850-ben, majd Szászország 1864-ben, a vadászati jogok gyakorlását az összefüggő földbirtok minimális nagyságának megítéléséhez kötötte. CSÁNYI SÁNDOR: *Vadászati jog, igazgatás és ökonómia.* Főiskolai jegyzet (SZTE Vadgazdálkodási és Környezetvédelmi Tanszék). Hódmezővásárhely, 2005(a). 6. p.

³⁴ SPIRA GYÖRGY: *A jobbágyfelszabadítás és a közteherviselés törvénybe iktatása március 18-án.* In: Magyarország története tíz kötetben. 1848–1890. Főszerk.: Kovács Endre. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1979. 83–86. p., SZABAD GYÖRGY: *A jobbágyfelszabadítás újraszabályozása.* In: Magyarország története tíz kötetben. 1848–1890. Főszerk.: Kovács Endre. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1979. 530–537. p.

vadásztársaságok vadászás céljából alakított egyesületek, jóváhagyott alapszabállyal, tagjaik csak olyan személyek lehettek, akik vadászjegy váltására egyen-egyen személyileg jogosultak. Ha haszonbérlok voltak, akkor haszonbérleti szerződés szerint folytattak vadászati üzemet.³⁵ Az **1883. évi XX. törvénycikk** a vadásatról³⁶ már nem mondható rövid életűnek, egészen 1945-ig volt hatályban. Megtiltotta a sebzett vad idegen területre való követését. Elrendelte a kóbor ebek, macskák pusztítását. A vadászati kihágásokat szigorúan büntették.

Jelentősebb változásokat jelentett a korábbi szabályozáshoz képest:

- megerősítette, hogy a vadászati jog a földtulajdon elválaszthatatlan tartozéka (1. §);³⁷
- a terület alsó határának meghatározása 200 kh. (115 hektár) saját tulajdon esetében, bérleményként 2000 kh., ezzel a jobb vadgazdálkodás előfeltételeit teremtették meg (2–3. §);
- a fentiek szerint így a vadászatra jogosultak a vadászterülethez való viszony alapján lehettek: saját területtel rendelkezők, bérlok, illetve saját területtel nem rendelkező, de fegyvertartási engedéllyel és vadászjeggyel bírók; de sajnos a lakosság zöme ezeken a kategóriákon kívül maradt;³⁸
- a törvény rendelkezései szerint legalább 50 kh. nagyságú területtel rendelkezők – tagban egymással összefüggő birtokosok – hozhatnak létre **egyesüléseket úgy, hogy az egészben legalább 200 hold nagyságú legyen a területük (3. §)**. A községek hat évre adhatták ki bérbe a területük vadászati jogát (3. §).³⁹ Az orvvadászat megfékezése érdekében korlátozható volt a vadforgalom. A vadászati jog védelme érdekében orvvadászként azt büntették, aki a vadászatra jogosított engedélye nélkül vadászott (26. §).⁴⁰ A vadászati idényt követően két héten túl vadhús nem volt forgalmazható. A szabálysértéseket a közigazgatás vette át. Ez a jelleg egészen 1945-ig megmaradt. A törvény messzemenően gondoskodott a vadászati jog védelméről, elsősorban azt büntette, aki a vadászatra jogosított engedélye nélkül vadászott (orvvadász);
- a törvény megkülönböztetett általános és különleges kíméleti időt (9. §). Kíméleti időben nem volt szabad vadászni és a vadak fiait elfogni, madarak fészkeit érinteni, tojásait összeszedni, kivéve, ha a tojásszedést, vagy vadbefogást vadtenyésztés céljából tették a jogosult érdekében. A tilalmi idők meghatározása annak érdekében történt, hogy ezt hosszabb

³⁵ KOLOSVÁRY BÁLINT: *Vadászati jog*. STUDIUM kiadása, Budapest, 1923. 207. p.

³⁶ Lásd: Erdészeti Lapok. 1883. 4. füzet. 323–333. p.

³⁷ Megjegyzés: a vadászati jog továbbra is a földtulajdonost illeti, de azt csak meghatározott korlátok között gyakorolhatja.

³⁸ NAGY DOMOKOS IMRE: *A magyar vadászok*. In: Millenniumi Vadászati Almanach. Dénes Natur Műhely Kiadó, Budapest, 2001. 18. p.

³⁹ A községi vadászterületek olyan birtokokból tevődtek össze, amelyeket nem csatoltak a magán vadászterületekhez, valamint a község tulajdonában álltak. Az idők során ez változott. BENKŐ PÉTER: *A vadászat*. Budapest, 1935. 35. p.

⁴⁰ A vadászati joggal kapcsolatosan meg kell említeni, hogy a jogrendszer a vadat ekkor uratlan dolognak tekintette. Ebből következően sok vita volt, mivel a vad jelentős gazdasági értéket képviselt, igény volt arra, hogy nemzeti kincsé minősítsék, és a vadorzás miatt kiszabott büntetések is kellőképpen szigorodjanak emiatt. ROTH GYÖRGY: *A „res nullius” és a vadorzás kérdése*. In: Nimród Vadászlap. 1940. augusztus 1. 360–361. p.

ideig ne lehessen változtatni, csak 1925-ben kapott a földművelésügyi miniszter meghatalmazást arra, hogy a tilalmi időket rendeletileg szabályozza;

– a vadaskertekben, valamint a „kellően elzárt helyeken” a tulajdonos, vagy a bérlő a vadászatot időbeli korlátozás nélkül gyakorolhatta (2. §). A vadászatot csak löfegyverrel vagy lóháton, bárminemű vadászebekkel volt szabad gyakorolni (16. §);

– elrendelte a hivatalból való vadászás intézményét (19–25. §). Ennek célja a kártékony vad állományának szabályozása volt, és elrendelésével a közigazgatási bizottság elnökét hatalmazták fel. Az ilyen vadászatot részt vehetett mindenki, akinek vadászjegye volt, de csak ragadozó vadat lehetett ejteni.

A kormányzat számos esetben nem közvetlen módszerekkel, hanem a vadászati jog haszonbérletére vonatkozó szerződésekbe való felvétellel igyekezett a fontosnak tartott vadgazdálkodási szabályokat a bérlőre nézve kötelezővé tenni. Így pl. 1928-ban a belügyminiszter a földművelésügyi miniszterrel egyetértésben a következőket rendelte el: a haszonbérleti szerződések egységesen augusztus 1-jén kell, hogy kezdődjenek, a haszonbérleti szerződések ideje legkevesebb 10 év, az árveréseknek meghatározott feltételek szerint kell lezajlania.⁴¹

Az erdőkről és a természetvédelemről szóló 1935. évi IV. tc., a második erdőtörvényünk jelentőségét ugyancsak meg kell említeni, mivel ez a törvény szabályozta elsőként hazánkban az erdőbirtokossági társulatokat.⁴² Ez a törvény kötelezően írta elő az erdőbirtokossági társulatok létrehozását, illetve társulattá alakulását erdőgazdasági és egyéb közös ügyeik intézése, valamint a közös ügyeik előmozdítása céljából.

1944–45-ben Nagy Imre az Ideiglenes Kormány tagjaként a földreform,⁴³ a földosztás minisztere volt, közreműködött a földtulajdontól elválasztott vadászat jogszabályainak megalkotásánál. Általa kinevezett vadászati felügyelőkön keresztül irányította a vadásztársaságok és a rezervátumok kialakítását. Rövid ideig, 1946-ban mint belügyminiszter felügyelte a vadásztársaságok egyesületi életét.⁴⁴

2.2.4. A vadászati jog gyakorlásának alakulása az utóbbi fél évszázadban

A II. világháborút követően bekövetkezett lényeges politikai, társadalmi és gazdasági átalakulás nagy horderejű elemei egyebek mellett a „feudális maradványok” eltörlése, és a

⁴¹ CSÁNYI SÁNDOR 2005a. 15. p.

⁴² A Magyar Országgyűlés Felsőházának naplói: 1935. február 15-i ülés. In: 1931/III. kötet. Budapest, 1935. 514–515. p.; lásd még: ANTAL TAMÁS: *Egy debreceni polgár. Sesztina-Nagybákay Jenő élete és kora*. In: Uő.: Város és népképviselő. Az 1848:XXIII. tc. és intézményei Debrecenben (1848–1872). = A Pólay Elemér Alapítvány könyvtára 36. Sorozatszerk.: Balogh Elemér. Szeged, 2011. 303. p.

⁴³ Az 1945.évi földreformunk volt az első, amely alapvető jellemzőiben módosította a társadalom évszázados szerkezetét, új agrárstruktúrát adott az országnak, s megváltoztatta az agrárjavak előállításának a rendjét. ROMÁNY PÁL: *Földreform és agrárstruktúra*. In: Agrártörténeti Szemle. 1995. 1–4. szám. 50. p.

⁴⁴ TÓTH SÁNDOR: *Szél alatt – hátszélben. Vadgazdálkodás és vadászat Magyarországon. 1951–1957*. Nimród Vadászújság Kiadó, Budapest, 2008. 162. p.

földreform⁴⁵ volt. A földtulajdonban és a föld használatában bekövetkezett változások miatt új szabályozást kellett alkotni a vadászatra és a vadgazdálkodásra is, amit először a **4.640/1945. (VII. 14.) ME. rendelet⁴⁶ rendezett és a vadászati jog az államra szállt át** (1. §) a társadalmi rend változásával. Az 1945-ben nemzeti konszenzussal született földreformról szóló törvény, természetes következménye lett a vadászat elválasztása a földtulajdontól. A tervezés eredményeképpen meghatározták az egy vadászra jutó területet is, gátat szabva a vadászterületek túlterhelésének.

E szabályozási rendszer alapját az képezte, hogy – összhangban a korabeli társadalmi viszonyokkal – **a legfontosabb tulajdoni tárgyak, így köztük a termőföld is vagy államosításra kerültek, vagy azokra olyan korlátozó rendelkezések voltak hatályban, amelyek a tulajdonnal való szabad rendelkezést gátolták.** A magántulajdon szentsége továbbra is elsődleges alapelv maradt ugyan, de egyre több korlátozással érvényesült, gyakran konkrét magatartások előírására is sor került (pl.: a mezőgazdasági ingatlan tulajdonosa a közérdeknek és az okszerű gazdálkodás követelményeinek megfelelően használhatta a földjét).⁴⁷ A törvény 1. §-a szerint a szőlő, gyümölcsös, vagy egyéb termelési ág bekerített területén kívül minden ingatlanon az államot illeti a vadászati jog. **A tulajdonosi pozíciójából eredően a vadászati jog gyakorlásából származó jövedelem is őt illette.** Csak **az állam által jóváhagyott alapszabállyal rendelkező vadásztársaságok tagjainak volt szabad vadászni**, így elrendelte a kötelező vadásztársasági tagságot (5. és 7. §§), mivel ez a rendelet az összes hatályban lévő haszonbérleti szerződést megszüntette. Ez alól kivételt képezett a térítésmentes vadászjegyre jogosultak köre. Egyidejűleg azonban minden vadász egyszerre több vadásztársaságnak is tagja is lehetett, és a vadásztársaságok több területet is bérelhettek. A rendelet kötelezővé tette a vadőrök, hivatásos vadászok alkalmazását, akik a vadásztársaságokban posztokat is betölthettek. Kötelezően előírta a 3000 kat. holdanként egy „szakvizsgázott, vagy legalább 3 évi gyakorlattal rendelkező” vadőr alkalmazását (11. §). A rendelet alapján a vadásztársaságok nyilvános árverésen 12 évre szóló bérleti szerződéssel szereztek meg a vadászati jogot.

A vadásztársaságok létszámát úgy alakították ki, hogy síkvidéki apróvadas területen minden 300 kh.-ra, hegyes, dombos apróvadas területen minden 500 kh.-ra, nagyvadas területen pedig minden 1000 kh.-ra egy tag jusson [7. § (2) bek.]. Meghatározták a nagyvadas területek fogalmát. Minden vadász nemcsak egy, hanem több vadásztársaságnak is tagja lehetett. A rendelet előírta egy országos érdekvédelmi egyesület felállítását, melynek minden vadásztársaság kötelezően tagja volt (9. §). A felügyeletet és ellenőrzést a Földművelésügyi

⁴⁵ Az 1945.évi földreformmal erdőhöz kötődő tulajdonközösség jelent meg. A földosztás során ugyanis erdőterületeket is juttattak a jogosultaknak, akik kötelesek voltak azokat közös használatban tartani. Az ennek eredményeként létrehozott szervezeteket hívták új erdőbirtokosságnak, juttatott erdőnek, illetve proletár erdőnek. PETERCSÁK TIVADAR: *Népi erdőbirtoklás és erdőhasználat*. Forrás: <http://www.bnpi.hu/doc/pub/0504.pdf> (Letöltés időpontja: 2011. XI. 13.).

⁴⁶ A Magyar Közlöny 1945. évi 76. számában jelent meg.

⁴⁷ MEZEY BARNA (szerk.): *Magyar jogtörténet*. Osiris Kiadó, Budapest, 2004. 150. p.

Minisztérium a vadászati felügyelő segítségével oldotta meg. Feladatuk azoknak a tevékenységeknek a figyelemmel kísérése volt, „amelyek a vadtenyésztést, a vadállomány védelmét és a vadászati jog gyakorlását érintik”, továbbá a kivételes vadlelövési kérelmekre – keretre javaslatokat tettek. Ma is helytállóak a rendelet előírásai a vadászati tilalmakról és korlátozásokról, az apróvadász területek leválasztásáról, kíméleti területek kijelöléséről. Az előzőekben említett érdekképviselő azonban formailag sem létezett, 1949 és 1954 között a BM miniszteri biztos irányította a felfüggesztett MAVOSZ ügyvitelét.⁴⁸

Az 142.600/1945. (X. 6.) FM. rendelet szerint a földművelésügyi miniszter határozta meg a vadászterület határát, valamint a vadásztársaságok a földművelésügyi miniszter által megállapított alapszabály tervezet szerint alakulhattak meg, amit a FM miniszterhez jóváhagyásra be kellett mutatni. Azokat a vadászterületeket, **amelyek nem kerültek a vadásztársaságok használatába, állami kezelésbe vették.**

1946-ban a társaságok jelentős része „újjaalakult”, mivel a végrehajtási rendelet szabályait a 291.684/1946. BM. rendelet felülírta, az alapszabályok rendelkezéseit módosítani kellett.⁴⁹ A vadásztársaságok célját a rendelet a „vadgazdálkodás nemzetgazdasági jelentőségének és a vadban rejlő érték – mint nemzeti vagyon – védelmének szem előtt tartásában” jelölte meg. E szakaszon belül azt a feladatot, hogy a vadásztársaság a „haszonbérrelt vadászterületek vadállományát okszerű vadgazdálkodással a vaddal telítettség ama fokáig fejleszti, amely még nem veszélyezteti a mező- és erdőgazdasági érdekeket, és a vadászok és a termelők közötti kíváncsú megértést [...] megakadályozza a divad elszaporodását [...] meggátolja a vadászatnak tiltott módon való gyakorlását.”⁵⁰ Csak az a vadásztársaság folytathatta a működését, amely a 20.165/1945. BM. számon előírt bejelentési kötelezettségének eleget tett.⁵¹ A vadászterületeket pedig nyilvános árverésen legtöbbet ígérőnek 12 évre haszonbérbe kellett adni. A rendelet 12 évig volt hatályban. Hiteles a BM. nyilvántartás, miszerint 1945 és 1951 között 1491 vadásztársaságnak volt ott dossziéja.⁵² A fentiek megemlítését azért tartom kiemelkedőnek, mivel a hatályos hazai szabályozásnak nem sikerült a vadásztársaságok jellegének és jelentőségének megfogalmazása, egyetlen mondat szól a fogalmukról, bár a valós tényeket nézve a vadászati jogot gyakorlók körében jelentős számban vannak még ma is jelen, így a meghatározásuk nélkülözhetetlen lenne.

Az FM Erdészeti Főosztály Vadászati Osztályának és a MALLÉRD Vadászati Osztályának érdeme az üzemtervezésen alapuló vadgazdálkodás. A 104.620/1946. FM. rend. minden hiánya ellenére megalapozta a vadászati tervezést, amely az erdészeti üzemtervek bővülő hátterével, a vadászati kutatás gyarapodó ismereteivel a vadgazdálkodás fejlesztésének

⁴⁸ TÓTH SÁNDOR: *A hírnév kötelez.* Nimród Vadászújság Kiadó, Budapest, 2005. 82–83. p.

⁴⁹ Az FM. rendelet által korábban láttamozott és e rendelet által átszövegezett alapszabály mintát újak tekintették.

⁵⁰ Idézet a 291.684/1946. számú belügyminiszteri rendeletből.

⁵¹ TÓTH SÁNDOR: *Nyitány a hírnévhez.* Nimród Vadászújság Kiadó, Budapest, 2007. 99. p.

⁵² Levéltári adatok: Magyar Országos Levéltár. XIX-K-1-II, 11.d.: Vadásztársaságok (227.d. 15. tétel, 5643-479. sz. és 228.d. 9. tétel, 5643-499. sz.).

elismert eszközévé vált. 1945 és 1957 között sorra jelentek meg a vadászat tervezését szabályozó utasítások.

A 450.000/1947. (X. 12.) BM. rend. meghatározta, hogy a láttaozáshoz csatolni kell a Magyar Vadászok Országos Szövetsége (MAVOSZ)⁵³ írásbeli állásfoglalását is, a korábban elfogadott alapszabályokhoz pedig ezeket pótlólag kellett csatolni.

Az 1945-től 1948-ig tartó időszak a társadalmi hovatartozás, a vagyoni alapon folyó nagy társadalmi átalakulás folyamatával jellemezhető. A társaságokban ennek alapján folyt a revízió, ami a vadászati ismeretek birtokosainak, korábbi tényezőknek, a vadállomány fenntartásán munkálkodó birtokosoknak a kizárását eredményezte. E rétegek társadalmi mobilitásának útja az államosításokkal, a jogfosztottsággal egyre messzebb távolodott a vadásztól.⁵⁴

1948–49-re befejeződött a társaságok felülvizsgálata, így 1949-től már újabb szellemben az 563.000/1949. (IV. 3.) BM. sz. rendelet szerint újabb felülvizsgálatra került sor. 1949. június 8. napján kezdődött meg az ún. szocialista típusú hatalom munkája, ekkor alakult meg ugyanis az új (szélsőbaloldali) országgyűlés.⁵⁵

1951-ben az 5.643-1/23/1951. (VIII. 18.) BM. sz. rendelet meghatározta, hogy „vadásztársaságot állami vállalat, gépállomás, termelőszövetkezet, termelőszövetkezeti csoportok és állami hivatalok (intézetek és intézmények) dolgozói, valamint szakszervezetekbe és más tömegszervezetekbe tömörült dolgozók a vezetőség hozzájárulásával alakíthatnak” – így **csak olyan vadásztársaságok működhetnek 1951. szeptember 30-át követően, akik a követelményeknek megfeleltek.** 1951-ben újabb rendeletet adott ki a belügyminiszter⁵⁶ és ezzel kezdődött meg a vadásztársaságok átalakítása. Az összevonások eredménye: 1955-re 360 csúcsszövetség alatt 1190 vadászbrigád működött.⁵⁷ A kialakult rendszer azonban nem minősült életképesnek.

A termelőszövetkezetek feloszlásának lehetősége eltörölte a „szocialista nagyüzemi vadásztársaságok” létrehozásának elméleti alapját. Gyorsan megindult a járásnyi, helyenként fél megyére kiterjedő „egyesült vadásztársaságok felbomlása és az alájuk rendelt „vadászbrigádok” önállóan működő vadásztársaságokká alakulása.⁵⁸ A bérleti szerződések megkötését könnyítette az a jogszabályi lehetőség, hogy a területet korábban bérlő vadásztársaság – ha a gazdálkodása nem esett kifogás alá – az új szerződéseknel előnyben részesül. Ebből kiindulva nem alkalmazták az árverést.⁵⁹ A bérkilövő vadásztársaságok alakulását is szorgalmazni kell – szól az Országos Erdészeti Főigazgatóság (OEF) kollégiumi

⁵³ A MAVOSZ nyilvántartotta a tagok adatait, nyilvántartott a tagokról olyan adatokat is, amit a rendőrhatalóságok által ellenőriztek – így közölte az álláspontját a BM. felé. 1947-ben alakult, kötelező tagságot követelt minden vadásztársaságtól és vadásztól is.

⁵⁴ TÓTH SÁNDOR 2007. 104. p.

⁵⁵ SZILÁGYI SÁNDOR: *Az agrárjog alapjai*. Novotni Kiadó, Miskolc, 1997(a). 70. p.

⁵⁶ Az 5-643-1/23/1951 (VIII. 18.) számú belügyminiszteri rendelet.

⁵⁷ CSÖRE PÁL 1994. 258. p.

⁵⁸ TÓTH SÁNDOR 2008. 273. p

⁵⁹ Uo. 279. p

határozata.⁶⁰ 1957 márciusában már 466 önálló vadásztársaság működött, ami 1959-re már 701-re nőtt.

Az új szabályozás az **1957. évi 43. tvr.** és a végrehajtására kiadott 5/1958. (XI. 13.) FM. rendelettel jelent meg, valamint visszaállt a vadásztársaságok bérleti jellegű rendszere. Ez a rendelet **a szocialista vadászati jogot** teljes körűen – és az akkori felfogásnak megfelelően – részletesen szabályozta. Ez a jogszabály mondta ki először, hogy **a vad az állam tulajdona**, mint az egész nép vagyona.⁶¹ Ezt a Ptk.⁶² a 128. § (2) bekezdésébe át is vette. Így a vad tulajdonjoga⁶³ és a vadászati jogosultság is az államra szállt. Éppen ezért kezdetben a vadkárokat az állam térítette meg. A szabályozás aztán szépen lassan alakult abba az irányba, hogy a vadkárokat a vadászatra jogosultra telepítették.⁶⁴ A folyamat vége egy az aktuális nyugat-európai modelltől teljes mértékben eltérő agrár-üzemrendszer lett. Bár az mind a magyar (szocialista), mind a nyugat-európai agrárpolitikáról elmondható, hogy az állami befolyás erőteljesen érvényesül az ágazatban, azonban Magyarországon ez egy negatív diszkriminációt takart, nyugaton pedig pozitívat.⁶⁵ Lényeges volt annak a meghatározása, hogy **a vadászati jog bérkilövés útján is hasznosítható. Bérvadászatra a vadászjeggyel rendelkező, területet bérlő vadásztársaságok tagjai részére is volt lehetőség**, de bérkilövő vadásztársaságok alapítása kaput nyitott a taglétszámok esetleges növelése előtt. Alapelvei szinten a rendelet rögzítette, hogy a vadászati jog haszonbérbe adása csak elismert vadásztársaság részére történhetett, valamint hogy a termelőszövetkezetek vadászati jogosultsága nem adható haszonbérbe, illetve másra át nem ruházható.

A vadásztársaságok visszakapták az egyesületi jellegű önállóságukat, és rövid idő alatt bizonyították, hogy képesek is élni a lehetőséggel. Önálló alapszabállyal rendelkeztek, maguk kötötték bérleti szerződést, dönthettek a tagok felvételéről, tagságot érintő gazdálkodási kérdésekről stb. Ez alapján a vad az állam tulajdona és a vadászati jog az ország egész területén az államot illeti. E jogot az állam **jóváhagyott alapszabállyal rendelkező vadásztársaság(ok)nak, vagy termelőszövetkezetnek adhatja haszonbérbe 10 évre, vagy maradtak állami kezelésben lévő területnek.**⁶⁶ A termelőszövetkezetek az általuk alakított termelőszövetkezeti vadásztársaság útján gyakorolhatták jogukat.

A vadászatra jogosult a vadászterületen elejtett, vagy elfogott vad tulajdonjogát megszerezte. Azonban **korlátozták a vadásztársasági tagságot.** Egy vadász csak egy

⁶⁰ MOL XIX-K-13-a.1.d. 7/1956. sz. határozat.

⁶¹ CSÖRE PÁL 1994. 256. p.

⁶² 1959.évi IV. tv. Ptk. – a továbbiakban rövidítve: Ptk.

⁶³ A tulajdonjog tartalmához kapcsolódik a rendelkezési jog is, azaz az államot, mint a vad tulajdonosát megilleti az a jog, hogy a dolog birtokát, használatát vagy hasznainak a szedését másnak átengedje, vagy a dolgot biztosítékul adja, avagy megterhelje, továbbá az is, hogy a tulajdonjogát másnak átengedje, vagy azzal felhagyjon [Ptk. 112. § (1) bek.].

⁶⁴ BARTA JUDIT 2012. 40. p.

⁶⁵ Lásd részletesebben ír SZILÁGYI JÁNOS EDE: *Gondolatok az agrárjog jogágiságával kapcsolatban*. In: Magyar Jog. 2004. 9. szám. 535–544. p.

⁶⁶ A vadásztársaságok minta-alapszabályának az elkészítése a MAVOSZ feladata volt, jóváhagyása a földművelésügyi miniszterrel és az OEF vezetőjével egyetértésben a belügyminiszter hatáskörébe tartozott.

nagyvadas, illetve apróvadas vadásztársaságnak lehetett párhuzamosan tagja. Érthetetlenül tartotta meg a jogszabály, hogy vadásztársaságot üzemek, termelőszövetkezetek, állami hivatalok (intézetek, intézmények), állami vállaltok, gépállomásosok, állami gazdaságok, szövetkezeti vállaltok dolgozói, földműves szövetkezetek tagjai, dolgozói, szakszervezetek és tömegszervezetekbe tömörült dolgozók, valamint egyénileg dolgozó parasztok alakíthatnak. Olyan széles a körük, hogy ebbe kis jóindulattal mindenki belefért.

Az 1957. évi 43. tvr. 17. § (2)–(3) bek.-ben kimondta azt is, hogy **a vadászatra jogosult a vadgazdálkodást és a vadászatot hosszúléjárátú és éves terv alapján gyakorolhatja, illetve a hosszúléjárátú vadgazdálkodási tervet 10 évre kell készíteni**, továbbiakban kimondta azt is, hogy a hasznos vadállomány fejlődését milyen vadtenyésztési és vadvédelmi tevékenységgel kell előmozdítani. Távlati terv az erdőgazdálkodás és a vadgazdálkodás összehangolására épült.

Az 5/1958. FM. rend. a vadgazdálkodás és vadászat hosszúléjárátú és éves tevének elkészítését a megyei mezőgazdasági osztályok, illetve nagyvadas területeken az érdekelt erdőgazdaságok irányelveinek figyelembe vételével rendelte elkészíteni.

A korai üzemtervezési kísérletek jó szakmai döntésnek bizonyultak. A döntéshozók és az egész vadásztársadalom figyelmét a magyar erdők és a magyar föld gyümölcsöző kincsére irányították. Az üzemtervek korukat megelőző, a természeti erőforrások bölcs használatát is biztosító előremutatók voltak.

Az **1961. évi VII. tv.** és módosításai már igyekeztek kijavítani a korábbi szabályozás hibáit.⁶⁷ Az erdőkről és vadgazdálkodásról szóló törvénynek csupán a IX. fejezete rendelkezett a vadászati jogról.⁶⁸ A vadászati jog hasznosítására megoldás is létezett:

- üzemi kezelésben lévő hasznosítás állami szervek útján,
- vadásztársaságok számára való haszonbérbe adás, és
- **lehetővé vált a vadászati jog bérkilövő társaságok útján történő hasznosítása, vagy esetlegesen termelőszövetkezetek részére.**⁶⁹

A vadászatra jogosult bérkilövési szerződést kötött az e célra alakult vadásztársasággal, illetve magánszeméllyel. A haszonbérbeadás szabályai úgy változtak, hogy a bérbeadó a földművelésügyi miniszter lett, ha a haszonbérelő a vadásztársaságok országos szövetsége volt. Amennyiben a vadásztársaság vette haszonbérbe a vadászati jogot, a haszonbérbe adó lehetett a földművelésügyi hivatal, vagy az állam által átruházott hatáskörben a vadászterület fekvése szerinti illetékes állami erdőgazdaság. Az állam saját kezelésében megmaradt vadászterületein az állami gazdaságok, állami erdőgazdaságok és az

⁶⁷ Tóth Lajos szerint a törvény célja „nem volt más, mint az erdőföldek használatának 100%-os társadalmosítása, szocialista nagyüzemi használatba vétele”. TÓTH LAJOS: *Agrárviszonyok jogi szabályozása és átalakítása 1957–1967 között*. In: Uő.: Agrárjogi tanulmányok. Szeged, 2005. 47. p.

⁶⁸ Az 1961. évi VII. tv. 32. § (1) bek.-e meghatározta azt, hogy kit illet meg a vadászati jog. Eszerint pedig az ország egész területén az az államot illeti; az állam pedig a vadászati jogot állami szervek útján, saját üzemi kezelésben hasznosítja, vadásztársaság, illetve azok országos szövetsége részére haszonbérbe adja.

⁶⁹ MIKÓ ZOLTÁN – VAJAI LÁSZLÓ – CS. NAGY ANIKÓ: *A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló törvény*. Agrocent Kiadó, h.n., 1996. 23. p.

állami erdő- és vadgazdaságok gyakorolták a vadászati jogot.

A **vadgazdálkodás 1957 és 1967 közötti szakasza** a nagy- és apróvad-gazdálkodás, az egyesületi élet nemzetközi elismerést kiváltó fejlődésének az időszaka volt.⁷⁰ A vadászatot gyakorló szervezetek közül a vadásztársaságok 1976-ra a vadászterületek 82 %-át bérelték. Velük kapcsolatos szabályozást az 1959. évi IV. tv., a Ptk. és az egyesülésekről szóló 1970. évi 35. tvr. tartalmazta. Kezdetben alacsony taglétszám, a vadbőség, kedvező gazdasági szabályozók, minimális költségek biztosították a vadgazdálkodás látványos és rendkívül dinamikus fejlődését. A vadásztársaságok felett a felügyeletet a tanácsi szervek, a MAVOSZ esetében a mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszter látta el. A felügyelet a következőkre terjedt ki: a vadásztársaságok nyilvántartásba vétele, alapszabályszerű működés és vagyonkezelés ellenőrzése, jogszerűtlen határozatok megsemmisítése, a vadásztársaság önkormányzatának felfüggesztése, felügyelő biztos kirendelése, a vadásztársaság feloszlása, a vadásztársaság megszűnésének megállapítása.

Az 1970. évi 28. tvr.-rel módosított 1961. évi VII. tv. és a végrehajtásáról szóló 30/1970. (XII. 24.) MÉM. sz. rendelet 1971. január 1-jével lépett hatályba. A szabályozás különös hangsúlyt fektetett a gazdálkodási ágak közötti összhang megteremtésére, kölcsönös érdekösszhangra. Átfogóan rendezték a vadkár megtérítési eljárást, hangsúlyozva a vadgazdálkodó és a mezőgazdák kölcsönös együttműködését.

1971-ben rendezték meg először Magyarországon a Vadászati Világkiállítást, amin ötvenkét ország vett részt, harmincöt ország nemzeti bemutatót is tartott és körülbelül kétmillió ember látogatott ki a rendezvényre. Különös jelentősége az volt, hogy ösztönzőleg hatott a magyar vadászati kultúra fejlődésére és megismerték hazánk vadászatát és vadgazdálkodását a külföldi vendégek. Nyugodtan mondhatjuk, hogy ez a vadgazdálkodás és vadászat aranykora volt.⁷¹

Az alkotmányreform (1989) után jelentős változás már nem következett be. Ugyanakkor ezekben az évtizedekben nő a vadászat idegenforgalmi szerepe. Erre a szabályozás csak szégyellősen reagált, hallgatott, miközben az ebből származó deviza bevételünk jelentősen gyarapodott a látogatottság növekedésével. Bővebben a III. fejezetben térek ki a hatályos szabályozásra.

Összegezve a fentieket jól látható, hogy a történeti példák igazolják azt, hogy a vadászati jog feudális, rendi és társadalmi viszonyokhoz illeszkedve a *személyi jog körébe tartozott*. A polgári forradalmak jogegyenlősítő eszméje azonban a *földtulajdonjoghoz kapcsolta*. A sokáig halogatott földreformot az *állami kezelésbe vétel* követte, egyfajta *szocialista üzemmé* szervezve a vadászattal foglalkozó egységeket. Az 1989. évi alkotmányreform a tulajdoni formák egyenjogúsításával és a tulajdonjog alapjogi jellegével új irányt adott a vadászati jog fejlődésének (is).

⁷⁰ TÓTH SÁNDOR 2008. 279. p

⁷¹ KÖVÁGÓ FERDINÁND: *Vadgazdálkodás, vadászat*. In: A Vadgazda. 2004. 5. szám. 2. p.

Bizonyítani szerettem volna e történeti jellegű összefoglalómmal, hogy a vadászati jog szabályozásának nincs egységes fejlődési vonala. Évszázadokon keresztül a földtulajdonnal függött össze, majd a modern kor eredményeképpen a földtulajdonnak egy önállósult részjogosítványa lett. Más alapjogokhoz hasonlóan a tulajdonjog hasonló utat járt be, mint a praxisjog, vagy a játékjog, távolabbi analógiaként pedig az emberi élet szentségét⁷² említeném meg. A vadászati jognak a földtulajdonhoz kapcsolását, önállósodását befolyásolta az a felismerés, hogy a természet kincsei véges erőforrások, védelem illeti meg őket, így szükséges olyan szabályok megalkotása, hogy ezt biztosíthatják. Ezt igazolandó a dolgozat többi részében láthatunk szabályozás-változási eredményeket. A hatályos szabályozás megítélését is csak akkor lehet elvégezni, ha az előzmények által kirajzolt fejlődési irányvonal látszik, ezért tartottam szükségesnek a történeti jellegű hazai szabályozás főbb elemeit ismertetni.

2.3. A vadászati tevékenységet befolyásoló íratlan, etikai jellegű szabályokról

Az **etika**⁷³ (erkölcs) a közösségek által megfogalmazott norma- és elvárás rendszer, mely végső lényegét tekintve önkorlátozást jelent sokszor íratlan formában. Belső késztetés formájában érvényesülhet valójában. Találó idézetet használ Wallendums Péter újságíró, vadgazdálkodási szakmérnök a vadászati etika jelentőségére Fekete Istvántól: „Azért van szükség vadászetikára, mert a vadásznak nagyon sok olyan alkalma van, hogy törvénytelen módon vagy eszközökkel gyakorolja a vadászatot, amelyre tanúk nélkül sehogy sem jöhetünk rá. *Ha tehát nincs valakiben belső vadásztörvény, a vadászetika, úgy az írott törvény nem sokat ér.*”⁷⁴ Vannak általános erkölcsi szabályok, elvárások és vannak úgynevezett szakmai etikák; a vadászatot gyakorlók erkölcsi szabályai. A vadászati etika tulajdonképpen azt a célt szolgálja, hogy a vad elejtése ne barbár módon történjen, tisztázza azokat a helyzeteket, magatartásokat, amiket egy vadásznak követnie kell ahhoz, hogy egy vadat a hatalmába keríthesse. *Nem más, mint szakmai és erkölcsi szabályok összessége.* A tartalmuk folyamatosan bővült az elmúlt századok során.⁷⁵ *A jogszabályok az etikai szabályokra épülnek rá,⁷⁶ az erkölcs hatóköre azonban szélesebb a jognál.* Ma a vadász és a természet, a vadász és

⁷² Mennyi idő telt el például, mire kimondták, hogy tilos az emberekkel való kísérleti jellegű tevékenységek folytatása, s e magatartásokat az orvostudományi kutatás rendje elleni bűncselekmények formájában kifejezetten pönalizálták (hazánkban a Büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. tv. 173/A–173/I. §-ai).

⁷³ A görög *ethos* szóból származik, megfelelője a latin *mos*, római filozófiában *moralis*; mindhárom jelentése erkölcs, etika.

⁷⁴ WALLENDUMS PÉTER: *A vadászati etika szabályozásának aktuális kérdései*. In: A vadászat aktuális jogkérdései. Szerk.: Pusztahelyi Réka. Novotni Alapítvány Kiadó, Miskolc, 2012. 17. p.

⁷⁵ A két világháború közötti évek a vadvédelem szükségességének felismerésében és a kifinomult vadászati etika szempontjából hoztak jelentős előrelépést. CSÁNYI SÁNDOR 2005a. 7. p.

⁷⁶ Az etikai megalapozottság igényét – többnyire valóságként ábrázolva – viszonylag korán felismerték a jogi gondolkodásban. Iuvenius Celsus – ahogyan Ulpianus utalt rá – már az időszámítás kezdete utáni második században a jó és a méltányosság művészetének tartotta a jogot, ezer évvel később, Aquinói Szent Tamás pedig ésszerű és közjót szolgáló előírásoknak, jelezvén a harmónia társadalmi-etikai tartalmát. A jog, az etika és a demokrácia tradicionális európai értékeket hordozó fogalmak és jelenségek. Csak az ezekkel az értékekkel való

a vad, a vadászok egymás közötti, valamint a vadászok és nem vadászok – természetvédők viszonyát hivatott szabályozni. Ezeknek a viszonyrendszert meghatározó szabályoknak is jelentősége van, befolyásolják a vadászat mibenlétét, lényegét és küldetését. A vadászat minőségét és sajátos lényegét az adja, hogy a vadász erkölcsös és kulturált ember. Az erkölcsöt meghatározó szabályok és elvárások általában nemzedékekről nemzedékekre hagyományozódtak a különféle írott szabályok betartása mellett. A jogi szabályozás támaszkodik az erkölcsre, és az erkölcsöt meghatározó elvárások betartása mellett lehet elvárni azt, hogy a jogi szabályozás, írott szabályok betartása segítséget adjon a kialakult élethelyzetek és a vadászat tevékenységének megítélésében. A társadalmi, gazdasági és kulturális változások eredményezték a vadászatot gyakorlók körében azt, hogy a vad áruvá vált, így az erkölcsi szabályok betartása és betartatása nélkülözhetetlen manapság is, a vadászat és annak gyakorlása nemcsak írott szabályok betartása mellett szabályozott tevékenység. A nemzedékről nemzedékre hagyományozott etikai rendszer a vadászati kultúra részét képezi.

A Nemzetközi Vadászati és Vadvédelmi Tanács (CIC) 39., Marrakech-ben 1992. május 26. és 31. között tartott közgyűlése fogalmazta meg a **Vadászat Kódexét**.⁷⁷ Javasolta, hogy minden vadász tartsa be és alkalmazza a vadászmagatartás e normáit. A hivatkozott *etikus önkorlátozás és erkölcsös vadászmagatartás elvei az alábbiak:*

1./ a vadon élő állatnak, mint alapvető természeti erőforrásnak a tisztelete. A vadászatot a vadon élő állatvilág ésszerű hasznosítását, megújuló erőforrások készletét szabályozó tevékenységként kell értelmezni, úgy hogy az a jövő számára is elérhető vadkészletet eredményezzenek, szorosan kapcsolódjanak a vadak és élőhelyeik védelméhez. A vadászok tartsák tiszteletben a vadak gazdasági értékét, helyi jelentőségét.⁷⁸

2./ a vad, mint élőlény tisztelete. A vadat lehetőleg gyorsan és humánus módon kell elejteni, a vonatkozó jogszabályok betartásával, a vad szenvedésének elkerülésével. Tiszteletben kell tartani a vadaknak a természetben betöltött szerepét.

3./ a természet más használóinak vagy hasznosítóinak tisztelete. A vadászatot gyakorlók a fegyverviselési engedéllyel rendelkezők azon csoportját képezik, akiknek a tevékenysége a szigorú fegyvertartási és biztonsági feltételekhez kötött. A vadászat csak természetes környezetben folytatható, amely mások életterét is adja, így fokozott körültekintéssel és együttműködéssel kell a terület más jellegű használóival kapcsolatba kerülni, mivel a vadászok valójában a vad védői is. A vadászatnak egyben példamutató magatartásnak is kell lennie.

együttes kapcsolatunk jelentheti Európát, hazánk is csak ezen értékeknek a társadalmi–politikai magatartásban való megjelenésével tekintheti magát igazán európainak. KULCSÁR KÁLMÁN: *Etika–jog–demokrácia*. In: Magyar Jog. 1990. 6. szám. 482. p.

⁷⁷ MÉSZÁROS ISTVÁN: *A vadászat és a vallás* c. előadásából. Forrás:

http://gyulajrt.hu/mir/1142/dr_szarvas_istvan_a_vadaszat_es_a_vallas_eloadasa (Letöltve: 2011. XI. 30.).

⁷⁸ Ezzel a fajok és élőhelyeinek védelmével a vad megújuló természeti érték marad. Egy felelős gazdának meg kell akadályoznia a vadállomány túlnépesedését is, mert az tönkre teheti saját és más fajok környezetét. Forrás: <http://www.mindentudas.hu/faragosandor/20061119farago1.html?pIdx=6> (Letöltve: 2011. XI. 30.).

4./ a természet tisztelete a maga egészében. Az egyes vadfajok vadászata nem okozhat kárt a természet más elemeiben. A vadászatnak mindenkor vadgazdálkodási és állomány szabályozó szerepkört is be kell töltenie, biztosítania kell a vadállomány sokszínűségének fenntartását.

Hazánkban az **Országos Magyar Vadászkamara** (továbbiakban rövidítve: OMVK)⁷⁹ a közzétett **Etikai szabályzatában**⁸⁰ meghatározza a sport- és hivatásos vadászokkal – mint a kamara tagjaival – kapcsolatban, **az etikai eljárás célját, az etikai vétségeket, az alkalmazandó etikai büntetéseket, továbbá az etikai eljárás rendjét**,⁸¹ szabályait.⁸² A VI. fejezet a vadászetikai felelősség szabályairól elvi lehetőséget ad az eljárás lefolytatására, de senki nem érzi annak a fontosságát, vagy erkölcsi kényszerét, hogy legalább kísérleti jelleggel az etikátlan vadásztársaik ellen a kamaránál ilyen eljárást kezdeményezzen.⁸³ A szabályszegőkkel szemben a területileg illetékes vadászkamarai szervnek kell eljárnia.

A vadászetika ma általánosan elfogadott 8 kiegészített, pontosított alapelve:⁸⁴

1. A természetért érzett felelősség elve: A természet egy és oszthatatlan. A vad és élőhelye a természet része.

2. Hozzáértés és szaktudás elve: A mai szabályok alapján a vadat elejteni csak szakmai feltételeknek megfelelően szabad. Fontos a beteg, öreg állapotok kilövése, a helyes nemi arányok biztosítása.

3. Az állatok méltóságának az elve: Ez az elv szerint mind az élő és a holt állatoknak is meg kell adni a méltó tiszteletet. Az utóbbi esetben a trófeakultusz hagyományai szerint kell ezt kifejezésre juttatni.

4. Az esélyadás elve: Ennek az elvnek a feltétlen érvényesülését biztosítják azok a szabályok, amik tiltják sorozatlövő fegyverek használatát, valamint a motoros járművekről való vadászatot.

5. Az önmérséklet elve: A szabály szerint csak meghatározott fajtájú és mennyiségű vad lőhető ki egy vadászat alkalmával.

6. Az együttműködés elve: a vadászok és nem vadászok összehangolt együttműködése nélkülözhetetlen, kölcsönös érdeke mindenkinek. A vadászterület a nem

⁷⁹ Az OMVK mint szakmai érdekképviselői szerv céljai, feladatai között szerepel mind az íratlan, mind az írott szabályozás elsegítésében való közreműködés, a vadászati kultúra ápolása. Tagjai számára előírt etikus vadászmagatartásával elő kell, hogy segítse a vadászat kedvező társadalmi megítélését. Ezzel lehetséges csak írott szabályok hiányában azt segíteni, hogy a vadászati hagyományok, szokások megerősödjenek, etikai szabályok érvényesülhessenek.

⁸⁰ Forrás: <http://www.vadaszkamara.hu/vadaszat/szabalyzatok/index.html> (Letöltés ideje: 2011. XI. 30.).

⁸¹ Etikai jogkört gyakorló (12. §) első fokon a területi vadászkamara etikai bizottsága, másodfokon az OMVK etikai bizottsága.

⁸² Az etikai szabályzat hatálya (2. §) kiterjed az OMVK névjegyzékébe bejegyzett minden olyan természetes személyre, aki érvényes vadászbizonyítvánnyal, vagy hivatásos vadászati szolgálati igazolvánnyal rendelkezik.

⁸³ WALLENDUMS PÉTER 2012. 21. p.

⁸⁴ Az összefoglalót BÉKÉS SÁNDOR: *Erkölc nélkül nincs harmónia* c. cikke alapján készítettem. In: Rubikon. 2009. 7–8. szám. 118–120. p. Lásd még: BÉKÉS SÁNDOR: *Vadászetika*. Magyar Mezőgazda Kiadó, Budapest, 2003. 55. p.

vadász számára lehet mező- és erdőgazdálkodásra alkalmas terület, természetvédők számára oltalmat igénylő hely. A vadkár megelőzése minden érintett célja kell, hogy legyen.

7. A biztonság elve: A vadászat gyakorlása során fontos mások biztonságának a megőrzése, sajnos az utóbbi időkben gyakran hallhattuk vadászbalesetekről, indokai között a figyelmetlenséget és a szabályszegéseket emelhetjük ki.

8. A hagyományőrzés elve: Azokat a szokásokat és rítusokat, gyakorlatot hívjuk így összefoglaló jelleggel, amik a vadászatot ünneppé, eseménnyé változtathatják át. Gondoljunk csak a vadászavatásra, trófeák tiszteletére, terítékkészítésre, stb.

A vadászat etikai alapját a hatályos szabályozás *bevezető rendelkezései* összegzik: „felismerve azt, hogy valamennyi vadon élő állatfaj a Föld megújuló természeti erőforrásainak, valamint a biológiai életközösségnek pótolhatatlan része, tudatában annak, hogy a vadon élő állat esztétikai, tudományos, kulturális, gazdasági és genetikai értékek hordozója, s ezért – mint az egész emberiség és nemzetünk kincsét – természetes állapotban a jövő nemzedékek számára is meg kell őrizni, a természet védelme, a vadállomány ésszerű hasznosítása érdekében” alkotják meg a törvényt.⁸⁵

⁸⁵ Az 1996. évi LV. tv. (Vtv.) preambuluma.

III. FEJEZET

A modern vadászati jog főbb elemei

Az alkotmányreform előtti időszakban a kutatás tárgyára vonatkozó jogszabályalkotás alapvetően egységes, a vadászatra és vadgazdálkodásra egyaránt vonatkozó szerkezetben nem létezett, de az 1989/90. évi változások⁸⁶ a tulajdonformák egyenjogúságát ismerték el, így ennek meg kellett jelennie a vadászati jog gyakorlása kapcsán is. A földtulajdoni struktúra alapjaiban átalakult, az állami tulajdon mellett meghatározóvá vált a termőföldekre vonatkozó magántulajdon, így az átstrukturálódás feltételezte a vadászati jog gyakorlására jogosultak körének a változását is. A tulajdonformák egyenjogúsága mellett a gazdasági átrendeződés is megjelenik, ennek a fő színtere a vadásztársaságok által használt területek, ahol kezdetben még nem tudott a földtulajdonosi akarat érvényesülni. A termőföld magántulajdonosai átlagosan kisméretű (átlagban 1,6 Ha/fő) területekhez jutottak hozzá (jogutódként, illetve kárpótlási jeggyel megszerezve azt), így a vadászati jog gyakorlására vonatkozó szabályoknak is reagálni kellett a társadalmi és gazdasági változásokra.

Az új vadászati törvény halaszthatatlan igénye 1993-ban merült fel a vadászati jog földtulajdonhoz kötésének koncepciójával, de ekkor még az elkészült törvényjavaslatot nem tárgyalták meg.⁸⁷ A vadászati jog sorsát az 1996-ben elfogadott három jelentősebb törvény döntötte el: az erdőről és erdő védelméről, a természet védelméről és a vadak védelméről, vadgazdálkodásról és vadászatról szóló.⁸⁸ A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint vadászatról szóló, többször módosított 1996. évi LV. tv.⁸⁹ **az állami tulajdonban levő vad vadászatára vonatkozó jogosultságot a földtulajdonhoz kapcsolta.** A hatályos Vtv. az alábbi **nagy szabályozási területeket** tartalmazza:

I. fejezet: Bevezető rendelkezések;

II. fejezet: A vad és élőhelyének védelme;

III. fejezet: Vadgazdálkodás;

⁸⁶ Ezt megelőzően a termőföldek, mint a vadászati jog gyakorlásának színterei több mint 97%-ban állami tulajdonban, vagy szövetkezeti tulajdonban, vagy szövetkezeti közös használatban álltak. VASS JÁNOS: *A vadászati jog hasznosítása és a „kényszer”*. In: Ünnepi tanulmányok Prugberger Tamás egyetemi tanár 70. születésnapja alkalmából. Szerk.: Csák Csilla. Novotni Kiadó, Miskolc, 2007. 450. p.

⁸⁷ A magánszemélyek részére korlátlan mértékben termőföldtulajdon szerzését lehetővé tevő szabály az 1989. évi XIX tv. volt, a másik markáns jogszabály pedig az 1990. évi XI. tv., illetve az 1990. évi XXXVIII. tv. Ezek először hatályon kívül helyezték a szocialista típusú földmegváltás jogintézményét és ezzel egy időben *ex lege* biztosították a mezőgazdasági termelőszövetkezeti közös földhasználattal terhelt földek szövetkezetből történő kivitelét, végül pedig megengedték a termelőszövetkezet és a tag között a részarány-tulajdont érintő földcsere jogi lehetőségét. Ezek a módosítások összességükben lebontották azokat a legjelentősebb korlátokat, amelyek nélkül nem lehetett volna a magántulajdon irányába mobilizálni a termőföld – tulajdoni viszonyokat. SZILÁGYI SÁNDOR 1997a. 77. p.

⁸⁸ VASS JÁNOS: *Gondolatok a magyar agrárgazdaság értékeléséhez, perspektíváihoz*. In: Tanulmányok Veres József egyetemi tanár 70. születésnapjára. = Acta Jur. et Pol. Szeged. Tomus LV., Fasc. 34. Szeged, 1999. 433. p. Ezt VAJAI LÁSZLÓ, az akkori FM Vadgazdálkodási és Vadászati Főosztályának vezetője történelmi pillantnak nevezte. In: A Magyar Mezőgazdaság. Melléklet: Vadgazdálkodás. 1998. 4. szám. 2. p.

⁸⁹ A már hivatkozott 1996. évi LV. tv. a vad védelméről, a vadászatról és a vadgazdálkodásról (Vtv.).

IV. fejezet: Vadászat;

V. fejezet: Felelősség a vadkáráért, a vadászati kárért, valamint a vad elpusztításával okozott kárért;

VI. fejezet: A vadgazdálkodási és vadvédelmi bírság;

VII. fejezet: A vadászati igazgatással összefüggő állami feladatok és hatáskörök;

VIII. fejezet: Záró rendelkezések.

A törvény, amivel a vadászati jogot a földtulajdonhoz kötötték jó megoldás lett, csak a végrehajthatósága tekintetében volt talán idő előtti. A kárpótlási folyamat és az alkalmazotti 20 AK értékű földterület juttatása megbontotta az állami tulajdonú termőföldalapot, érintette és felszámolta a szövetkezeti földtulajdont, a részarány kiadási eljárások pedig eltüntették a korlátozott tulajdonosi részjogosítványokkal bíró szövetkezeti közös földhasználatot. A földterület tulajdonok felaprózódása 1945 után a kárpótlási folyamatokkal még jobban felerősödött. A nép földhöz jutását elrendelő 600/145. ME. rendelet és az ezt törvényi szintre emelő 1945. évi VI. tc. szerint alakult ki az elaprózódott birtokstruktúra hazánkban.⁹⁰ A földreform során 75.505 gazdaságot vettek igénybe, amelynek együttes földterülete 6,6 millió kat. hold volt. A gazdaságok 57,3 %-a elkobzott birtok az összes földterületnek csak a 9,6 %-át tette ki, átlag területük 12.5 kat. hold volt. A megváltással igénybe vett gazdaságok száma 32.260, területük 5.060 kat. hold.⁹¹ A földeket Magyarországon 650.000 igénylő között osztották fel, az átlagos juttatás 9,1 kat. hold volt. Ennek eredményeként vidéken az egyéni munka alapján a kisbirtok vált uralkodóvá, amelyeken a gazdálkodó családok tőke- és eszközhiány mellett legfeljebb önellátásra törekedtek, ami pedig visszavetette a mezőgazdasági termelést.⁹²

3.1. A vadászatról szóló törvény jellegzetes vonásai

A törvény értelmében: **a vad állami tulajdonban van**, nemzeti kincs, gazdasági, biológiai, esztétikai, tudományos, kulturális értékek hordozója.⁹³ A vad a természet kincse, és ily módon a nemzeti vagyon⁹⁴ része, osztja a föld méhe kincseinek jogi sorsát, mindegy, hogy az a kincs a földön, vagy a földben terem. Ha a vad tulajdona a későbbiekben is a nemzeti vagyon része

⁹⁰ A kisbirtok és ezáltal a tulajdonos védelmét szolgáló eszközök két tipikus jellegzetessége, hogy egyrészt a nagybirtok visszarendeződését kívánják megakadályozni, másrészt a kisbirtokos gazdálkodás életképességét kívánják növelni. BURGERNÉ GIMES ANNA: *Földhasználati és földbirtok politika az Európai unióban és néhány csatlakozó országban*. In: Közgazdasági Szemle. 2003. 9. szám. 821–823. p. Hasonló állásponton van CSÁK CSILLA: *Az agrárjog rendszerbeli sajátosságai és fejlődése*. In: Miskolczi Bodnár Péter (szerk.): *A civilizált fejlődéstörténete*. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2006. 77. p.

⁹¹ PETRI EDIT (szerk.): *Kárpótlás és kárrendezés Magyarországon 1989–1998*. Napvilág Kiadó, Budapest, 1998. 16–17. p.

⁹² TANKA ENDRE: *Föld és elsajátítás. Sorskérdések földviszonyaink múltjában és jelenében*. Agrinform Kiadó, Budapest, 1999. 149. p. Lásd még HEGYES PÉTER: *Közös tulajdonhoz kapcsolódó jogintézmények a földjogi szabályozás köréből*. = Acta Jur. et Pol. Szeged. Publicationes Doctorandorum Juridicorum. Tomus IX., Fasc. 6. Szeged, 2009. 165. p.

⁹³ Vtv. 9. § (1) bek.

⁹⁴ Az Alaptörvény 38. cikke.

marad, akkor elvárható lenne az államtól, hogy nagyobb felelősséget vállaljon érte, mint tulajdonos. Az állami gondosság kapcsán (csak becslési móddal meghatározott és számba vett adatokat tudhatunk) azt lehetne csak számon kérni, hogy a nemzeti vagyona vonatkozó jogszabályok hogyan alakulnak. Ha a szabályok arra ösztönöznek, hogy azt megkerüljék az alkalmazók a gyakorlatban, akkor kevésbé gondosnak minősíthető az állam tulajdonosi szemlélete. Az állam gazda- és tulajdonosi szerepe csak közvetett módon tud érvényesülni: belső szabályozással, intézményekkel, uniós és nemzetközi elvárásoknak való megfeleléssel. Így a nemzeti vagyon meghatározás egy „képes beszéd”; olyan kifejezés, amely csak képletesen értendő. Pénzbeli egyenértéke is viszonylagos, azon múlik, hogy a természeti értékeinket mennyire tudjuk forintban kifejezni. Nem tehetünk úgy, mintha a vadak élettelen objektumok lennének. Régi felismerés, hogy a tulajdonjog a magánjog alapintézménye, meghatározza a vagyoni viszonyokat, védi a magánautonómiát, ezzel párhuzamosan az államot és meghatározza a többi szabadságjog érvényesülését.⁹⁵

A vadászati jog a földre vonatkozó tulajdonjogtól nem választható el (Vtv. 3. §). Ebből az is következik, hogy a vadászterületnek minősülő föld tulajdonjogával való rendelkezéskor⁹⁶ a vadászati jogról nem kell külön rendelkezni, másik oldalról pedig azt jelenti, hogy nem lehet önálló forgalom tárgya. A vadászati törvény a vadat az állam tulajdonának tekinti, de a vadászati jogot a földtulajdonhoz köti, így magyarázható az állami irányítás, valamint látszólagos piaci viszonyok érvényesülése.

A Vtv. speciális jogi keretben a 3. § szerint meghatározza: a **vadászati jog, mint vagyoni értékű jog a földtulajdon elválaszthatatlan részeként** a vadászterületnek minősülő terület tulajdonosát illeti meg.

A vadászati jog, mint vagyoni értékű jog értelmezése nem lehetséges a kérdés rövid ismertetése nélkül. Attól is különleges ez a fogalom, mert a többi tulajdoni tárgyhoz képest itt a szétaprózódott magántulajdoni viszonyok miatt a vadászterületeknek általában több tulajdonosa van. Ezzel a jogalkotó a fogalom megalkotásakor nem számolt.

Hosszú idő óta a vadászati jog meghatározására nincs egységes fogalom, mert a jogszabályok mindig eltérően definiálták. Az, hogy aktuálisan a jogi szabályozás jellegét hogyan határozták meg, sokszor élénk vitát váltott ki. Például: az 1872. évi VI. tc. 44. §-a és az 1883. évi XX. tc. 1. §-a szerint a „**vadászati jog a földtulajdonnak az elválaszthatatlan tartozéka**”. Csatlakozom Zoltán Ödön azon véleményéhez, hogy a „tartozék” megjelölés hibás, mégpedig elsősorban azért, mert a „**tartozék**” jelleggel az elválaszthatatlanság

⁹⁵ MEZEY BARNA 2004. 148–149. p.

⁹⁶ A tulajdonjog legátfogóbb részjogosítványa a rendelkezési jog, mely gyakorlatilag kimeríthetetlen tartalommal bír, a legátfogóbb értelemben biztosítja a tulajdonosnak azt a jogot, hogy a dologra nézve polgári jogviszonyokat létesítsen, illetve a tulajdonjogot megszüntesse. LENKOVICS BARNABÁS: *Dologi jog*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2001. 88–89. p. A rendelkezési jog által válik ugyanis valósággá a tulajdonos által birtokba vett dolog felett a tulajdonjog teljes fennállása alatt a tulajdonosi hatalom folyamatos gyakorlása. Elvontsága folytán a rendelkezési jog képes magában foglalni a hatalomgyakorlásnak a modern piagazdaság fejlődésével előálló újabb és újabb megnyilvánulásait is. LENKOVICS BARNABÁS: *A tulajdonjog tartalma*. In: Előadások az agrárjog köréből. Szerk.: Dr. Süveges Márta. Nemzeti Tankönyvkiadó – ELTE Állam-és Jogtudományi Kar, Budapest, 1995. 183. p.

semmiképpen nem egyeztethető össze, bizonyára csak a földtulajdonnal való szoros kapcsolatot kívánták érzékeltetni.⁹⁷ A vadászati jog meghatározásának alapvonását tehát az alapul fekvő társadalmi és gazdasági, sőt még a politikai rend determinálta.

A vadászat jogi rendjére mindig a vadra és a vadászatra jogosultságra vonatkozó szabályozásokat kell elsődlegesen meghatározónak tekinteni, és nem csak a vadászatra vonatkozó közvetlen jogi szabályozással lehet azonosítani. Ezen túlmenően, a fogalom meghatározásakor lényegesen eltérő vélemények jelentek meg. Kolosváry Bálint szerint a vadászati jog az a jog, melynél fogva egy meghatározott területen található és a törvény által vadászható minőségűek gyanánt elismert vadak vadászásának és tenyésztésének joga minden mást kizárva, egyedül a vadászati jog alanyát illeti. E fogalomból kitűnik a vadászati jog egész szabályozásán végigvonuló **dualisztikus** jellemvonás, mely a magánjogi értelemben vett „vadászati jogot” a „vadászás” azaz a vadászati cselekmények valóságos gyakorlására vonatkozó jogosultságtól – mely merőben közjogi színezetű – élesen elválasztja és függetleníti.⁹⁸ Továbbiakban „a vadászati jog az ingatlan tulajdonával társított **reáljog**, amely valójában tisztán **magánjogi** jellegű. A vadászati üzem viszont szerinte **közjogi** jogosítvánnyá alakul át, és mint ilyen nyer szabályozást. A tulajdonjogtól függetlenül fejlett külön jog, amelyet a gazdasági jelentősége és a földtulajdonnal párhuzamosan kialakult társadalmi tagozódás kölcsönhatásai hoztak reális összefüggésbe.”⁹⁹

A **vadászati jog kettősségét teljesen elveti** Ágoston Péter, aki elismeri, hogy a vadászati jog az elvi álláspont dacára „mégsem jelentkezik úgy, mint tulajdoni jogosítvány, hanem, mint külön jog”, amely közjogi előfeltételektől függően lett meghatározva.¹⁰⁰

Szladits Károly a vadászati jog meghatározása kapcsán azt emelte ki, hogy az nem más, mint a **tulajdonjog folyománya**, a földtulajdon használatával együtt járó „haszonvétel”, mivel a tulajdonos a saját földjén kizárólagosan vadászhat, itt nincs szó valamely külön jogról. A Szladits által szerkesztett *Magyar magánjog vázlatában* is a vadászat a szabad állapotban lévő vad mint **uratlan dolog feletti tulajdonszerzés eszköze**.¹⁰¹

A **tulajdonjog egyik jogosítványa a vadászati jog** Zlinszky Imre¹⁰² szerint, amelyet korlátozások befolyásolnak. Szerinte a tulajdonosnak jogosítva kellene lennie arra, hogy úgy a tulajdonát képező telkén, mint az a feletti légűrben létező s a vadászat körébe eshető állatokat lelője, elfogja, törbe ejtse, vagy más módon elpusztítsa; azonban ezen jogot a vadászati törvény tényleg megszorítja úgy, hogy itt is **a tulajdonjogban foglalt jogosítvány korlátozásával** állunk szemben. Ő is a polgári jogi fogalmi keretek között igyekezett a vadászati jogot értelmezni.

⁹⁷ ZOLTÁN ÖDÖN: *A magyar vadászat jogi rendje*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978. 98. p.

⁹⁸ KOLOSVÁRY BÁLINT 1923. 152. p.

⁹⁹ KOLOSVÁRY BÁLINT 1923. 95. p., 107. p., 155. p.

¹⁰⁰ ÁGOSTON PÉTER: *A tulajdonjog alaptanai*. Budapest, 1903. 173. p.

¹⁰¹ SZLADITS KÁROLY (szerk.): *A magyar magánjog vázlata*. Budapest, 1909. 40. p.

¹⁰² ZLINSZKY IMRE: *A magyar magánjog*. Budapest, 1902. 330. p.

Ezzel szemben Zachar Gyula a vadászati jogot a **földtulajdon közérdekű korlátozásának** határozza meg.¹⁰³ Felfedezi, hogy olyan természetes tevékenységről van szó, amelyet befolyásol a környezetvédelem is.

Egyoldalú fogalom meghatározás jellemzi azokat a definíciókat, melyek egyszerűen a vadászati jogot csak az okkupáció útján megvalósuló **tulajdonszerzési formának** minősítik (pl.: Frank Ignác, Suhayda János).¹⁰⁴

A fentiekben írt eltérő megfogalmazások is hozzájárultak ahhoz, hogy a Vtv.-ben is elkülönítették a vadászati jog gyakorlását [tulajdonon alapuló, bérvadászat, vendégvadászat (Vtv. 10–14. §)] és annak hasznosítását [haszonbérlet (Vtv. 15–18. §)].

A hatályos szabályozás szerint a termőföldek **különös haszonvételének** határozza meg a vadászati jog gyakorlását **Vass János**, amely Szladits által a fentiekben írt fogalomhoz közelít. Álláspontja szerint különleges haszonvételről azért van szó, mert a termőterületeken általános a mezőgazdasági termelés – a szántóföldi növénytermesztés, a rét- és legelőgazdálkodás, az erdőgazdálkodás, stb. –, és az ezekhez kapcsolódó haszonvételek gyakorlásából származó újabb haszonvétel különösnek tekinthető, mint esetünkben a vadászati jog gyakorlásából eredő haszonvétel.¹⁰⁵ Ezt az érvelést támasztja alá az erdőkről, az erdők védelméről szóló törvény¹⁰⁶ is, amikor az erdei haszonvételeket, valamint azok gyakorlásának a szabályait rögzíti.¹⁰⁷ A Vtv. és az Erdő tv. közötti kapcsolatot az Erdő tv. rendelkezései teremtik meg, amelyben kimondják: „**erdei haszonvételnek** minősül a vadászati jog gyakorlása vagy hasznosítása az Erdő tv. hatálya alá tartozó területen,¹⁰⁸ valamint az erdei haszonvételnek minősülő vadászati jog gyakorlására, hasznosítására a külön jogszabály rendelkezéseit az e törvényben foglalt kiegészítésekkel kell alkalmazni.”¹⁰⁹ Ezt az álláspontot erősíti meg Mikó Zoltán is,¹¹⁰ amikor utal arra, hogy „a föld tulajdonjogához kötött **haszonvétel** a vadászati jog”.

Összességében tehát nincs egységes meghatározás sem a tételes jogban, sem a jogirodalomban. Abban van csak egységes álláspont, hogy a vadászati jog összefoglaló jogintézményeihez az alábbiak tartoznak: A vadászati jog Vtv.-ben megjelölt szűkebb fogalmán belül: A vadászati jog a **földtulajdonjog** – illetőleg ha a vadászterülethez vízfelület

¹⁰³ ZACHAR GYULA: *A magyar magánjog alaptanai*. Budapest, 1912. 89. p. és LALLOSEVITS JÁNOS – LÁNYI MÁRTON: *A magyar magánjog kézikönyve*. Budapest, 1910. 246. p.

¹⁰⁴ FRANK IGNÁC: *A közigazság törvénye Magyarhonban*. Buda, 1845. I. kötet, 220. p., SUHAYDA JÁNOS: *A magyar polgári anyagi magánjog rendszere*. Pest, 1864. 99. p.

¹⁰⁵ DOMÉ GYÖRGYNÉ – HÁSFALVI REZSŐ – KURUCZ MIHÁLY – RÉTI MÁRIA – VASS JÁNOS 1999. 90. p.

¹⁰⁶ A 2009. évi XXXVII. tv. az erdőkről és az erdők védelméről (a továbbiakban rövidítve: Erdő tv.).

¹⁰⁷ Erdei haszonvételnek minősül: a fakitermelés, az erdei szaporítóanyag gyűjtése, a vadászati jog gyakorlása, vagy hasznosítása, az elhalt fekvő fa és gally gyűjtése, illetőleg az elhalt, száraz ág nyérése, a kidöntött fáról történő fenyőgally, toboz és díszítőlomb gyűjtése, a bot, nád, sás, gyékény termelése és a fű kaszálása, a méhészeti tevékenység, a fenyőgyanta gyűjtése, a cserje kitermelése, az élő és elhalt cserjék hajtásainak gyűjtése. HEGYES PÉTER: *Az erdőgazdálkodás jogi szabályozása*. In: Bobvos Pál – Hegyes Péter: *Agrárjog*. JATEPress, Szeged, 3. 2011. 83. p.

¹⁰⁸ Erdő tv. 68. § c) pont.

¹⁰⁹ Erdő tv. 69. § (3) bek.

¹¹⁰ MIKÓ ZOLTÁN: *A földtulajdonhoz kötött haszonvételek*. In: *Gazdaság és Jog*. 1996. 10. szám. 22–25 p.

is tartozik a meder tulajdonjogának – **elválaszthatatlan részét képező vagyoni értékű jog, amely a vadászterületnek minősülő terület tulajdonosát**¹¹¹ illeti meg, elemeire bontva a megjelölést. **A vadászati jog a tulajdonhoz kapcsolódó haszonvételnek minősül.** A tulajdonjog elválaszthatatlan részeként mindig osztja a tulajdon jogi sorsát. A tulajdonjog az emberi jogok első generációjába tartozik, kiemelten fontos a jelentősége. W. Böhmer általi megfogalmazás szerint: „a tulajdon értékkel bíró javak jogi hozzárendelése a jogalanyhoz”. Meghatározásához három oldalt kell tisztázni: az alanyit, a tárgyat és a strukturálisat.¹¹²

A földtulajdonos a vadászati jogot a Vtv.-ben és annak alapján kiadott rendeletekben **meghatározott feltételek szerint hasznosíthatja**, illetőleg köteles hasznosítani,¹¹³ mivel a törvény a szabályozás központjába alapvetően a vad védelmét helyezi,¹¹⁴ így a tulajdonost az őt megillető jogosultságai gyakorlásában korlátozzák, ezek külön aktus alapján jönnek létre (jogszabály, hatósági határozat, szerződés).¹¹⁵

Gyökeresen szakít a jogszabályalkotó a korábbi felfogásokkal, és a vadászati joggal kapcsolatos kötelezettségek teljesítését a jogok gyakorlása elé helyezi.¹¹⁶ Az Alaptörvényünk is megerősíti ezt, amikor az Alapvetések P) cikkében¹¹⁷ a védelem, fenntartás és megőrzés kötelezettségét nemcsak az állam, hanem mindenki kötelezettségévé teszi. Ezekkel a rendelkezésekkel a vadászati tevékenység gyakorlásának az állandóságát akarta a Vtv.-ben a törvényhozó garantálni, valamint kifejezni azt is, hogy a tulajdonjog gyakorlása korlátozott, felelősséggel jár, és így kötelezettségek körét telepítik a jogok gyakorlásához.

Az állam a vadászati engedélyezési eljárás keretében a vadászatra jogosult számára biztosítja a vadászterületen elejtett, elfogott, vagy elhullott vad (ideértve annak trófeáját is), a

¹¹¹ A terület tulajdonosa pedig *ipso iure* vadászatra jogosult is, mert a törvény erejénél fogva a földtulajdonhoz kötődik a vadászati jog, feltéve hogy a terület vadászterületnek minősül. Hasonló állásponton van LESZKOVEN LÁSZLÓ: *A vadászati jog, mint vagyoni értékű jog – polgári jogi megközelítésben*. In: A vadászat aktuális jogkérdései. Szerk.: Pusztahelyi Réka. Novotni Alapítvány Kiadó, Miskolc, 2012. 62–63. p.

¹¹² Lásd és vö.: *Grundfragen der verfassungsrechtlichen Gewährleistung des Eigentums in der Rechtsprechung des Bundesverfassungsgerichts*. In: Neue Juristisch Wochenschrift. 1988. Heft 41. 2566. p. Ugyanezt idézi VERES ZOLTÁN: *Környezetvédelmi szempontok a tulajdonjog korlátozásához*. Forrás: www.jak.ppke.hu/hiv/ias/20093sz/12.pdf (letöltés ideje: 2011. XII. 22.).

¹¹³ A vadászterületnek minősülő földterület tulajdonosa, illetőleg vadászatra jogosult a Vtv. 10., 12. és 13. §-aiban előírt vadászati jog gyakorlási vagy hasznosítási kötelezettséget jelent ez. Így a tulajdonost az őt megillető jogosultságainak gyakorlásában korlátozzák, s ezek aktus (jogszabály, hatósági határozat, szerződés) alapján jönnek létre. GELLÉRT GYÖRGY (szerk.): *A Polgári Törvénykönyv magyarázata 1.* KJK-KERSZÖV Kiadó, Budapest, 2001. (a továbbiakban: *Ptk. Kommentár* 2001.) 371. p. Hasonló állásponton van PETRIK FERENC: *Tulajdonjogunk ma*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2007. 205–208. p.

¹¹⁴ Vtv. 2. §, valamint Vtv. 28–30. §§. Így a tulajdonosnak nemcsak türesemre, hanem tevésemre is kényszerítik. BAGI ISTVÁN: *Ingatlanjog*. Szent István Társulat, Budapest, 2007. 85. p.

¹¹⁵ *Ptk. Kommentár* 2001. 371. p.

¹¹⁶ A vadászati jog így a Vtv. 2. §-a szerint:

a) a vad, valamint az élőhelyének védelmével és
b) a vadgazdálkodással kapcsolatos, továbbá
c) a vadászterületen szabadon élő vadnak az arra jogosult által történő elejtésére, elfogására,
d) a hüllött agancs, valamint vadászható szárnyas vad tojásának gyűjtésére, továbbá az elhullott vad tetemének a törvény szerinti elszállítására való kötelezettségek és jogosultságok összessége.

¹¹⁷ A természeti erőforrások, különösen a termőföld, az erdők, és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, különösen a honos növény- és állatfajok, valamint a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelyek védelme, fenntartása, és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.

hullatott agancs, a szárnyas vad jogszerűen gyűjtött tojása, az elhullott vad teteme (földtulajdonos, vagy földtulajdonosok, vagy általuk a gyakorlásra kijelölt üzemi kezelő) tulajdonába kerülését eredeti szerzési módokkal (elejtés, elfogás, találás).¹¹⁸

A vadászati jog a természetvédelemmel összehangolt vadgazdálkodás jogát és kötelezettségét is felöleli. A természetvédelem közérdeket szolgál, és a társadalmak által létrehozott intézményrendszer keretei között valósul meg. A természetvédelem állami keretei és feladat- végrehajtása mellett ugyanakkora kötelezettség hárul a kitűzött célok elérése céljából a társadalom tagjaira, az egyénekre és a társadalmi szervezetekre egyaránt.¹¹⁹ Az Alkotmánybíróság 28/1994. (I. 20.) számú határozata szerint az állam a védelem természetvédelmi jogszabályokkal biztosított szintjét akkor csökkentheti, ha az alapjog érvényesüléséhez elkerülhetetlen. A vadászati jog, mint a földtulajdonjog elválaszthatatlan része a vadászterületnek minősülő terület tulajdonosát illeti meg, a tulajdonjog pedig alapjogi védelemben részesül.

A Vtv. törvény egy olyan új szabályozási rend kezdetét jelentette, amelyből látható, hogy a termőföld egy speciális, korlátozható tulajdoni tárgy.¹²⁰ A magyar mezőgazdaság tulajdoni és gazdálkodási struktúrája, ha lassan is, de folyamatosan átalakulóban van. A tulajdoni rend biztosítja az egyes személyek, csoportok, sőt az egész közösség uralmát anyagi javak felett, továbbá megszabja azok eloszlását. A tulajdoni viszonyok köztudottan híven

¹¹⁸ Vtv. 9. § (2) bek.

¹¹⁹ Vtv. 1. § (1)–(2) bek.

¹²⁰ Az alkotmánybíróági gyakorlat megkülönbözteti egymástól a tulajdon polgár-, illetve alkotmányjogi fogalmát. A *polgári jogi fogalom* meghatározó tartalma a birtoklás, használat és rendelkezés. Ez korlátozható törvényben, közérdekből, elkerülhetetlenül szükséges mértékben, amely nem ütközik a régi Alkotmányunk 8. § (2) bek.-ével [7/1991. (II. 28.) AB. határozat]. A tulajdonjog, mint alapjog az egyik „legkorlátozhatóbb” alapvető jogként megemlített. A 2000. december 7-én aláírt *Alapjogi Chartát*, mint az unió első önálló alapjogi katalógusát, a Lisszaboni Szerződés sem emelte az alapszerződés szövegébe, de az ezt módosító szerződés elfogadásakor bekerült a szövegébe, hogy az Unió elismeri a benne foglalt jogokat és szabadságokat. A módosított Charta VII. címében foglalkozik a védett jogok és szabadságok értelmezésével. A jogkorlátozás kereteit az 52. cikk (1) és (2) bek.-e tartalmazza:

„(1) Az e Chartában elismert jogok és szabadságok gyakorlása csak a törvény által, és e jogok lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Az arányosság elvére figyelemmel, korlátozásokra csak akkor és annyiban kerülhet sor, ha és amennyiben az elengedhetetlen és ténylegesen az unió által elismert általános érdekű célkitűzéseket, vagy mások jogainak, szabadságainak védelmét szolgálja.

(2) A Charta által elismert, a szerződések egyes rendelkezéseiben szabályozott jogok csak ott meghatározott feltételek és korlátozások mellett gyakorolhatók.”

Megállapítható, hogy a Charta rendelkezései a „korlátozás korlátozását” illetően a tagállami alkotmánybíróságok gyakorlatával összhangban az európai Bíróság által már alkalmazott jogelveket kodifikálják.” Lásd erről: TÓTH JUDIT – LEGÉNY KRISZTIÁN: *Összehasonlító alkotmányjog*. Complex Kiadó, Budapest, 2006. 439–441. p.

Az *arányosság kritériumának* való megfelelés vizsgálata során az Alkotmánybíróság – más alapjogokhoz hasonlóan – a szükségességi-arányossági tesztet alkalmazza. Az 1990. óta kialakult gyakorlat szerint egy alkotmányos alapjog megengedhető korlátozásához akkor juthatunk, ha szükséges volt valamely kényszerítő okból és arányos a mértéke. Az arányosság feltételei között az alábbiakat találhatjuk meg a fogalmak között legkevésbé korlátozható és alkalmas eszközzel. A jogkorlátozási célok viszont nem egyenrangúak. Elvont közérdek (esetünkben környezet- és természet védelméhez fűződő érdek) viszont nem szolgálhat alapjául olyan mértékű korlátozásnak, mint mások tulajdonjogának védelme. Az Alaptörvényünk a *Szabadság és Felelősség* című fejezet I. cikkének (3) bekezdésében azt teszi még hozzá az előbbieken túl: egy alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.

tükrözik egy adott korszak, társadalom viszonyait.¹²¹ A földek nagy részének magántulajdonba kerülése volt a kiinduló feltétel egy új, korszerű struktúra kidolgozására.¹²² A magyar mezőgazdaság 1989-ben megkezdett átalakításának középpontjába a földmagántulajdon megszületése került.¹²³

A termőföldhöz a vadászat kapcsán is olyan haszonvétel tartozik, amelynek a fennmaradása nem csak az adott tulajdonos érdekeinek megfelelő szabályozást tart szükségesnek, hanem egyetemes emberi érdekek védelméből (természeti környezet, víz, levegő) lettek kialakítva. A hasznosítás kapcsán pedig a méretgazdaságosság is meghatározza hazánkban (az ország területét figyelembe véve) a további jogi szabályozás irányát. A szabályozásnak azt is biztosítania kell, hogy a vadászati tevékenység gyakorlásához az is hozzáférhessen, aki teljesíti a jogszabályi feltételeket. Nem korlát nélkül, de gyakorolhatóvá válik így a tevékenység, ez pedig az egyenlőségi elem része.

Az új Vtv. rendelkezéseire tekintettel a végrehajtás során kiemelkedett az a kötelezettség, hogy igazgatási, hatósági, eszközök hathatós közbejöttével és jóváhagyásával valamennyi korábban kialakított vadászterület határait felül kellett vizsgálni, azokat újólal kellett megállapítani, ennek megfelelően értelemszerűen új haszonbérleti szerződések kötése került sor. Későbbiekben még részletesen visszatérek erre a kérdésre, de a születendő törvény kapcsán csatlakozom Vass János véleményéhez miszerint: „a vadászati jog, mint a termőföld különös haszonvétele nem jelent értékelhető vagyoni előnyt a jogosultak számára.”¹²⁴ A jogosultak nem tudtak mit kezdeni a tulajdonjoguk mellé telepített gazdálkodási kötelezettséggel, valamint a szakmai hozzáértést igénylő vadászterület kialakítási joggal sem. Azzal, hogy a jogalkotó háromezer hektáros kiterjedésű minimális vadászterület mellett fogalt állást, egy bonyolult jogi problémát is meg kellett oldania. Figyelemmel a magyarországi birtokviszonyokra, két fontos sajátosság emelhető ki:

- a földtulajdoni és földhasználati viszonyok elválnak egymástól, és a használat során az átlagos tulajdoni mértéknél nagyobb egybefüggő területek alakultak ki,
- a tulajdonrendezés magyarországi sajátosságaként az egy főre jutó földtulajdon nagyság átlagosan termőföld esetében a 4 hektár, erdő esetében pedig a 1,5 hektárt nem haladja meg.¹²⁵

¹²¹ FÖLDI ANDRÁS – HAMZA GÁBOR: *A római jog története és intézményei*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1996. 284. p.

¹²² SALLAI MIKLÓS: *A tulajdonformák és a gazdálkodási formák változásának főbb kérdései az agrárgazdaságban*. In: A tulajdon, a vállalati struktúra és az irányítás az agrárszférában. Szerk.: Nagy Lajos. JATEPress, Szeged, 1997. 110. p.

¹²³ TANKA ENDRE: *A földmagántulajdon intézményesülése a dekollektivizálási folyamatban*. In: Szűcs István – Tanka Endre: A földtulajdoni és földhasználati rendszer szerkezeti átalakulása a magyar mezőgazdaság földreformja nyomán. Agrárgazdasági Kutató és Informatikai Intézet, Budapest, 1994. 1. p.

¹²⁴ VASS JÁNOS 2007. 452. p.

¹²⁵ Lásd ehhez még: a földreform során 75.505 gazdaságot vettek igénybe, amelyek együttes földterülete 6,6 millió kataszteri hold volt. A gazdaságok 57,3 %-a elkobzott birtok (43.245) az összes földterületnek azonban csak a 9,6 %-át tette ki, átlag területük 12,5 kat. hold. A megváltás kilátásba helyezésével igénybe vett gazdaságok száma 32.260, területük 50–60 ezer kat. hold. Ezek között 7.427 gazdaságnak a területe 100 holdnál kisebb volt. PETRI EDIT (szerk.): *Kárpótlás és kárrendezés Magyarországon. 1989–1998*. Napvilág Kiadó,

A kistulajdonosok esetében háromféle megoldási lehetőség van biztosítva: 30 hektáronként közös képviselőt választanak, vagy a jelenlegi földhasználót bízzák meg képviselőjükkel, esetleg a távollévő kistulajdonosok nevében a szükséges jognyilatkozatot az önkormányzat jegyzője teszi meg. Ez nem oldja meg viszont azt a problémát, hogy egy vadászterület minimális nagysága 3000 hektár, ha a pedig a földtulajdonosok átlagos fentiek szerinti terület-tulajdonát vesszük figyelembe, akkor 2000 tulajdonosa lehet egy vadászterületnek. Ilyen körülmények között a földtulajdonhoz kötött vadászati jog pusztán „papírgogosultság”. A földtulajdon elválaszthatatlan részévé tett vadászati jog és annak gyakorlása ténylegesen jelentősen el van választva a gyakorlatban. Sajnos a földtulajdonosok, akik a vadászati jogot az új szabályozással megkapták, nem tudtak hirtelen mit kezdeni a tulajdonukkal, jogosultságukkal. **Szigorú szakmai feltételeket is szem előtt tartó vadászterületeket kellett kialakítaniuk.** A vadászati jog megszerzésével ugyanis a földtulajdonosok jogosultsági körébe került a vadászterületek határainak a megállapítása, valamint annak vadászterületként való kijelölésének a kérelmezése is, amely vadászterület a vadászati hatóság határozatával állapíthatott meg. A terület tulajdonosainak közössége, a minisztérium által meghatározott területen, mesterségesen létrejött kényszeregyesülés. A képviselő, döntéshozatal, ellenőrzés, felügyelet, a működés sokszor kidolgozatlan, a szabályozás kaotikus. A baj, hogy a vadászati jogot minél kisebb földtulajdonhoz kötő lobbierészek mellett, és a hangzatos elvek szem előtt tartása miatt, a vadászati törvény valódi célja, a vad védelme nem valósulhat meg teljes körben. A földtulajdonosi érdek már csak a vadkár miatt is ütközik a vadgazdálkodási érdekekkel, hogy is lenne célja a földtulajdonosoknak a vad védelme, inkább talán a vad zárt vadaskertekbe való telerelése és a szabadon élő vadállomány kártételének minimalizálása lehet az ésszerű cél.

A vadászati jogról **szűkebb** és tágabb értelemben egyaránt beszélhetünk. A fogalom jelentése **szűkebb értelemben:** a vadászati jog a **földtulajdonjog** – illetőleg, ha a vadászterülethez vízfelület is tartozik, a meder tulajdonjogának – **elválaszthatatlan részét képező vagyoni értékű jog, amely a vadászterületnek minősülő terület tulajdonosát illeti meg.**¹²⁶ Ugyanakkor ez egy elkülönült tulajdoni részjogosítvány is, sajátos kötelezettségekkel együtt, amelyek szükségszerűen kapcsolódnak a tulajdonjoghoz.

A hatályos Vtv. 2. §-a ennél tágabban húzza meg a határt, adja meg a legfontosabb kiindulópontot a vadászati jog fogalmára:

- a) a vad, valamint élőhelyének védelmével, és
- b) a vadgazdálkodással kapcsolatos, továbbá
- c) a vadászterületen szabadon élő vadnak az arra jogosult által történő elejtésére, elfogására,

Budapest, 1998. 16–17. p. További adatok igazolják még az elaprózódott birtokviszonyokat: az 1945–47. évi földreform során a földek egyharmada tulajdonost cserélt. 1,9 millió hektár kisajátított földet mintegy 600 ezer igénylő között osztottak fel. A juttatás minimum 3 kh., maximum 15 kh. lehetett, az átlagos juttatás 5,1 kh. volt. TANKA ENDRE 1999. 149–150. p.

¹²⁶ BOBVOS PÁL – HEGYES PÉTER: *Agrárjog*. JATEPress, Szeged, 2010. 85. p.

d) a hullatott agancs, valamint a vadászható szárnyas vad tojásának gyűjtésére, továbbá az elhullott vad tetemének e törvény szerinti **elsajátítására való kötelezettségek és jogosultságok összessége**. Itt megfogalmazódik egyfajta jogviszony¹²⁷ klasszikus polgári jogi megközelítésben.¹²⁸

A **még tágabb értelemben** vett fogalom figyelembe veszi azt, hogy a vadászati jog elválaszthatatlan a környezeti elemek védelmétől. A jog más területein is tapasztalható, hogy a társadalmi – gazdasági környezet befolyásolja, tágítja a szabályozni kívánt kört. A társadalmi élet területein megnyilvánuló azonos, vagy hasonló életviszonyok a jogi szabályozásban is megmutatkoznak. Az azonos tulajdoni tárgy, az azonos tevékenység, vagy a sajátos életviszony mind olyan ismérvek, amelyek összességében alkalmasak arra, hogy egy adott életviszony sajátos igazgatási és szabályozási rendjének kialakításául szolgáljon.¹²⁹ Az állami és társadalmi tevékenységek és döntések előkészítése és végrehajtása során figyelembe kell venni a környezet- és természetvédelmi követelményeket, valamint a jövő nemzedékének létfeltételeinek biztosítását, a vadászat gyakorlási lehetőségének biztosítását, a biológiai sokféleség megőrzését.

A hatályos szabályozással a korábbi (1961. évi VII. tv.-ben) rendszer megváltozott. Akkor még a vadászati jog a földtulajdonjogtól elvált, nemcsak a vad, de a vadászati jog is az államot illette meg. A vadászati jogot az állam átengedéssel vagy haszonbérbe adással hasznosította. Ehhez képest jelentett nagy változást a hatályos Vtv. rendelkezése azzal, hogy a földtulajdonra irányította a figyelmet, kiemelve azt a tényt, hogy a tulajdonnak lehet olyan jogosítványa, amely az adott esetben vagyoni értékkel bír. Ez a vagyoni értékű jog tehát jogszabály (Vtv.) hatálya alá tartozó rendelkezésen alapul, és harmadik személyekkel – többek között – kötelmi jogi alapon (alapszabály) létrehozott szervezetekkel, és harmadik személy jogalanyokkal fennálló követeléseknek, illetve kötelezettségnek minősülhet.¹³⁰

Az Alkotmánybíróság 46/1992. (IX. 26.) határozatával egyértelműen kijelentette, hogy **a vadászati jog vagyoni értékű jog**. Ezzel irányt mutatott a törvényhozás számára, mivel az 1996. évi LV. tv. még csak előkészületi szakaszban volt. Megjegyezte, hogy elvileg léteznek a korszerű vadgazdálkodás érdekeit nem sértő, ugyanakkor a tulajdonosok (vagy tulajdonosok közössége) számára a vadászati jog hasznosításába érdemi beleszólási jogot biztosító más szabályozási módok is. Kiemelte, hogy a vagyoni érték abban nyilvánul meg álláspontjuk szerint, hogy a vadászati jog jogosultja a vadászati jog gyakorlásából bevételre tesz szert, és ebből a bevételéből fedezi többek között a vadgazdálkodással és a vadakkal kapcsolatos károk megtérítésével kapcsolatos kiadásait. A bevételeiből és a kiadásaiból kell rendeznie az összes

¹²⁷ A jogviszony tartalmát a jogviszony alanyait megillető jogosultságok (alanyi jogok), illetve az őket terhelő kötelezettségek együttese alkotja. BÍRÓ GYÖRGY – LENKOVICS BARNABÁS: *Általános tanok*. = Magyar polgári jog I. Szerk.: Vasady Lóránt, Révész Katalin. Novotni Alapítvány Kiadó, Miskolc, 2006. 168. p.

¹²⁸ LESZKOVEN LÁSZLÓ 2012. 62. p.

¹²⁹ MIKÓ ZOLTÁN: *Agrár- és vidékfejlesztési igazgatás*. Szent István Társulat, Budapest, 2009. 13. p.

¹³⁰ CSÜRI ÉVA: *A vagyoni értékű jogok és a gazdasági jog egyes kérdései a házassági vagyonyjogban*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2008. 53. p.

kapcsolódó ráfordításait, és jó esetben, ha ezzel kapcsolatosan a mérleg pozitív irányba mutat, az egyenleg a vadászatra jogosultat illeti majd meg.¹³¹

A **vagyoni értékű jog fogalmát tágabb értelemben** minden olyan dologra vonatkozó alanyi jogként jelölhetjük meg, amelynek pénzben kifejezhető értéke, fogalomképessége van, önálló, hasznosítható, tehát akár maga a tulajdonjog is az lehet. Ha **szűkebb értelemben** nézzük, akkor csak a tulajdonjogon kívüli dolgokra vonatkozó jogokat nevezik vagyoni értékű jogoknak, így például a használati jogot (tartós földhasználat, haszonélvezeti jog, használati jog). A vagyoni értékű jogok kategóriájának megjelenése a vadászati jogban annak a reális helyzetnek a felismerése, hogy a dolog felett a **tulajdonjogon kívüli más jogviszonyok keretében is gyakorolható tevékenység**. A vadászati jog jogokat és kötelezettségeket is magában foglal, **önállóan a földterülettől elválasztva nem ruházható át, de haszonbérbe adható, azaz korlátolt dologi jogi kategória**.¹³² A tulajdonjog egy részjogosítványként az is elképzelhető, hogy **kötelmi úton elválik a tulajdonos személyétől**, haszonbérleti szerződéssel¹³³ hasznosítható, vagy **az is előfordulhat, hogy mint egy meghatározott dolog felett amennyiben haszonélvezet áll fenn, akkor a földtulajdon feletti birtoklás, használat, hasznosításhoz fűződő jogokat a haszonélvező gyakorolja**. Van olyan vagyoni értékű jog, amely jelenleg is meghatározható értékkel bír (pl.: kft. üzletrész, követelésként érvényesített jog), de a vadászati jog kapcsán ezt még nem tudjuk kijelenteni, elvárásunk lehet csak arra a jogalkotó felé, hogy meghatározzák, hogy mit is jelenthetne ez tartalmában, összecszerúságában.

A magyar államnak a vadászterület tulajdonjogával kapcsolatos jogai és kötelezettségei gyakorlása a magánjogi jellegű vadászati jognak **közjogi jelleget** is ad, mivel a hasznosítására sajátos szabályok vonatkoznak (pl. kötelező joggyakorlás és intézményi működtetés), valamint a korlátozást nézve a szakirodalom is elfogadja azokat mint **közérdekből való jogkorlátozásokat**. A vadászati jog **gyakorlása külön engedélyektől függ**, amely a közigazgatás szabályaira figyelemmel szerezhetők be, és ezt követően ennek birtokában gyakorolhatja a tevékenységét a vadászatra jogosult.

A földtulajdonjoghoz kötése a vadászati jognak az új szabályozás révén kiemeli a vadászterületnek minősülő földtulajdonos személyének meghatározó jelentőségét, valamint azt, hogy **ez a vagyoni értékű jog nem forgalomképes**. A vadászati jog a tulajdonjog elválaszthatatlan része, mindenkor osztja a tulajdon jogi sorsát.¹³⁴ Ha nem forgalomképes ez a jog, akkor egy földtulajdonjog átruházására irányuló szerződésben ezt a jogot nem is kell külön megjelölni, mivel elsődlegesen mindig a tulajdon átruházása a cél. Ez összhangban van a Ptk. 2. § (1) bek.-ével, miszerint „a törvény védi a személyek vagyoni és személyhez fűződő

¹³¹ Attól is tekinthető vagyoni értékű jognak, hogy jogok és kötelezettségek együttese.

¹³² BARZÓ TÍMEA: *Praxisjog. Aktuális kérdések az egészségügyi alapellátásban*. Medicina Kiadó, Budapest, 2007. 244. p.

¹³³ A Vtv. 6. § (3) bek. szerint a haszonbérő vadászatra jogosult.

¹³⁴ MIKÓ ZOLTÁN: *A földtulajdonjoghoz kötött vadászati jog*. In: Birtokkalauz: föld, telek, erdő. Jogok és kötelezettségek. Szerk.: Mézes Flórián. GM és Társai Kiadó, Budapest, 2002. 112. p.

jogait, továbbá törvényes érdekeit”. A 2. § (2) bek.-nek megfelelően: „a törvény biztosítja a személyeknek az őket megillető jogok szabad gyakorlását, e jogok társadalmi rendeltetésének megfelelően.” Így a Vtv.-ben is rögzítve többé már nem az állam osztja szét paternalista alapon az alanyi jogokat, hanem azok a magánautonómiát hordozó jogintézményeiből, jelesül a személyek autonómiájából és magántulajdonosi autonómiájából erednek.¹³⁵ Ezzel együtt a vadászati jog földtulajdonjoghoz kötése a Ptk. fogalomrendszerébe illeszkedik.

Amennyiben a vadászati jog hasznosítására irányuló haszonbérleti szerződést vizsgáljuk, akkor azt mondhatjuk, hogy fontos a jogokon fennálló tulajdonjog kérdéskörét is elemezni, mivel a gazdasági élet bizonyos új jelenségeivel nem tudjuk kezelni mindaddig, míg a dologjogi rendelkezések meg nem változnak afféleképpen, hogy az alanyi dologi jogban rejlő **joguralom** ne csak testi tárgyra, hanem a vagyonhoz tartozó minden tárgyra terjedjen ki. Ezt igazolja a vadászati jog Vtv.-ben megfogalmazott tágabb értelme, miszerint a gyakorlására való kötelezettségek és jogosultságok összessége.

A **vagyoni értékkel bíró eszmei javak köre** az idő előre haladtával egyre bővül, illetve változik. Éppen e miatt az, hogy mit ért az adott társadalom jogi berendezkedése dolog alatt, mindig az adott társadalom gazdasági, technikai fejlettségétől és megkülönböztető készségétől, képességétől függve „örök időre” szóló dolog fogalom nemigen alkotható.¹³⁶

A Ptk. 94. § (1) bek.-e szerint a tulajdonjog tárgya minden birtokba vehető dolog. Ennek a vadászati jogra vetítése egyértelművé teszi a vadászati jog tárgyát, a földtulajdonjog kapcsán: **a vadászterület birtokba vehető dolog. Gyakorlatilag a vadászterület haszonbérletéről van szó**, amelynek a hozadéka a vadászati jog, de a gyakorlatban a vadászújságokban sokszor találunk olyan hirdetéseket, amikor a vadásztársasági tagok a vadászati jogukat értékesíteni kívánják. Ez tovább viszi a kérdés jogi jellegű elemzését, a külső szemlélő ugyanis azt láthatja, hogy „eladó a vadászati jog”; és annak van **ellenértéke**. Természetesen itt a tulajdonos területtel rendelkező vadásztársasági tag a „vagyoni jellegű” befektetését kívánja értékesíteni, aminek lehetőség szerint pozitív hozadéka van. Viszont ezt nem ruházhatja át a jogi szabályozás adta keretben, mivel **a vadásztársasági tagsági jogviszony nem forgalomképes**, valamint **a vadászati jog sem forgalomképes vagyoni értékű jog** (szemben pl. a szintén vagyoni értékű jogként elismert praxisjoggal vagy a helyiségbérleti joggal, mert azok, korlátozásokkal ugyan, de átruházhatók). Ez utóbbi esetet azért kell kiemelni, mivel megfigyelhető, hogy a vadászati jog **árujellege erősödik**. Igény van (vagy lenne) az átruházásból eredő jogi problémák megoldására.

A vadászati jog tehát olyan vagyoni értékű jog, amely sui generis alanyi jogosultsága a vadászterület tulajdonosának arra, hogy a kialakított vadászterületen vadászati tevékenységet végezzen, ezzel kapcsolatos jogokat, kötelezettségeket gyakoroljon.

¹³⁵ LÁBADY TAMÁS: *A magyar magánjog (polgári jog) általános része*. Dialóg-Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 1997. 141. p.

¹³⁶ LENKOVICS BARNABÁS: *Magyar polgári jog. A dologi jog vázlat*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 1999. 38. p.

A vadászterületnek minősülő terület tulajdonjogi kérdéseit befolyásolja, hogy azt kizárólagosan a Vtv.-ben meghatározottak szerinti tulajdonosra(okra) (tulajdonosok közösségére) lehetséges értelmezni. Amennyiben a területen bejegyzett haszonélvezeti jog áll fenn, akkor a tulajdonjognak a birtoklásban, használatban, hasznosításban rejlő elemeit a haszonélvező gyakorolja, így megoszlik a tulajdonjogi tartalom a tulajdonos és a haszonélvező között.¹³⁷

3.2. A vadászatról szóló törvény módosításai

Az 1996. évi LV. törvény a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló törvény a ma is hatályban lévő törvényünket jelenti Magyarországon, amely a téma céljából kitűzött kérdéskört részletiben szabályozza. Ennek korrekciója és az utóbbi időkben végrehajtott rendeletének módosítása is többször is megtörtént, melynek oka, hogy a jelentősen változó életviszonyokhoz igazítani kellett a hatályos szabályozást. A korrekciós változások irányát három meghatározó és jellemző körülmény szempontjából kívánom csoportosítani, amelyek gyakran egymással is szorosan összefüggenek.

3.2.1. Alapjogi és alapelvi változások

Az Alaptörvény kimondja, hogy a tulajdon társadalmi felelősséggel jár.¹³⁸ Ennek van egy közérdekűségi tesztje. Az Alaptörvénybe is beépítették a közérdekűségi korlátozásra vonatkozó új formulákat.

A vadászati jog nem alapjog, de a fentiekben kifejtettek szerinti tartalomban a tulajdonjog igen. A vadászati jog és annak gyakorlása kapcsolódik más alapjogokhoz is: egészséges környezethez való jog,¹³⁹ mozgás szabadsága,¹⁴⁰ élet-egészség védelméhez,¹⁴¹ szervezetek létrehozásához és ahhoz való csatlakozáshoz való jog,¹⁴² etc. Ugyanakkor látható az, hogy a mezőgazdaság és az agrárium által érintetten számos olyan jogintézmény van, amelyet külön jogszabályok rendeznek: hegyközség, agrárkamara, vadászkamara, szövetkezet, etc. Ezek a különböző jogintézmények külön-külön is önállóak, sokszor nincsenek összhangban egymással, de alapjai közös gyökerekből erednek; például a tulajdonjog, a gazdaság, az elővigyázatosság, a környezeti elemek védelme, megóvása, a biológiai sokféleség megőrzése – csak néhányat megemlítve.

¹³⁷ Ilyenkor a haszonélvező a törvény alapján gyakorolja a haszonélvezet tárgyát képező ingatlan valamennyi használati és hasznosítási jogát. LESZKOVEN LÁSZLÓ 2012. 64. p.

¹³⁸ Alaptörvény XIII. cikk (1) bek.

¹³⁹ Alaptörvény XXI. cikk (1) bek.

¹⁴⁰ Alaptörvény IV. cikk.

¹⁴¹ Alaptörvény XX. cikk.

¹⁴² Alaptörvény VIII. cikk (2) bek.

Az alapelvek és alapjogok nagyban segítenek abban, hogy a hatóságok előtti eljárásokban a jogszabályok szerinti ügyintézés, valamint a törvényi előírásoknak megfelelő jogkövető magatartások kialakulhassanak. Ilyenek alapelvek lehetnek: törvényesség, demokratizmus, humanizmus, jogok érvényesülése és érvényesítése, állampolgári fegyelem megszilárdulása, együttműködés elve.¹⁴³ Sokszor az alapelvek és alapjogok a vadászati jog gyakorlásával kapcsolatos szervezetek kialakításánál és ügyintézése során is hangsúlyozottan érvényesülnek. A Vtv. korrekciója során sokszor a módosítások nehezen elhatárolhatóak, mivel a jogalkotói szándék is komplex jellegű. A fentiekben megjelölt alapelvek érvényesülését célozzák az államigazgatás elvei, valamint a vadászati hatóságok intézményei is az ügyintézésük kapcsán. Ilyenek különösen: a jóhiszeműen szerzett jogok védelme, a vadászatra jogosultat megállapító határozat módosítása és megváltoztatása csak időszakonként és feltételek bekövetkezése esetében változik, hatósági intézkedések, így például a kényszerhasznosítás is csak törvényi feltételek fennállása esetén rendelhető el.

Az **1998. évi LXXVIII. tv.** volt az első, kifejezetten a Vtv. módosítására alkotott törvény. Az 1. §-a kimondja, a társult vadászati jog esetén **vadászatra jogosultnak** a vadászterület határát megállapító határozat alapján az érintett **földtulajdonosok vadászati közösségét** kell tekinteni. Ezzel a kezdeményezéssel a törvény kiegészítő szabályozást tartalmaz a vadászterülethez tartozó földtulajdonosok közösségének jogi helyzetére. Ehhez kapcsolódik a törvény következő szakasza, mely szerint a földtulajdonos által a gyűlésen megválasztott képviselő külön meghatalmazás nélkül a vadászati közösség ügyeiben eljárva a tulajdonosok nevében jogokat szerezhet és kötelezettségeket vállalhat, illetőleg harmadik személyekkel szemben, hatóságok és bíróságok előtt képviseli őket – ami pedig a képviselő jogkörének meghatározását jelenti. *Tisztázni kellett, hogy a társult vadászati jog esetén az adott vadászterület tulajdonosaiból álló vadászati közösségben testesül meg a vadászatra jogosultság, mivel a törvény a jogalkalmazónak erre nem adott eligazítást.* Lényeges volt továbbá a tulajdonosok vadászati jogot gyakorló közösségének képviselőjét törvényi szintű felhatalmazással feljogosítani valamennyi tulajdonosnak külön meghatalmazás nélküli képviselőre, mert a bírósági eljárásokban nem volt alkalmazható a törvény alapján indított polgári és közigazgatási perekben a tulajdonosi közösség valamennyi – adott esetben több száz – tagjának megidézése, és az eljárás ilyen módon való lefolytatására. Így a tulajdonosok által – többségi szavazattal – megválasztott és a vadászati hatóság által nyilvántartásba vett képviselő „törvényes képviselővé minősítésével” a tulajdonosok név szerinti feltüntetése nélkül vehet részt a törvény alapján indított polgári és közigazgatási perekben, továbbá képviselheti a közösséget harmadik személyek irányában.

A törvény 4. §-a a vadászati jog **kényszerhasznosításának szabályait alakítja át**, bővíti ki, köszönhetően a **67/1997. (XII. 29.) AB határozatban** foglaltaknak, melynek

¹⁴³ PINTÉR ISTVÁN: *A vadgazdálkodás igazgatási kérdései*. In: Faragó Sándor (szerk.): *Vadgazdálkodás*. NYME Egyetemi Kiadó, Sopron, 2009. 290. p.

értelmében a Vtv. 27. § (1) bekezdésének „második fordulatóban meghatározott intézkedés elvonja az érintett ingatlantulajdonosok rendelkezési jogát, mivel *ex lege* törvényes képviseleti jogot biztosít a vadászati hatóság számára, amelynek képviselője az ingatlantulajdonosok helyett jogosult megkötni a haszonbérleti szerződést a vadászati hatóság által kiválasztott haszonbérrelővel és a vadászati hatóság által megállapított időig.” Ez pedig csak akkor lenne elfogadható, ha a törvényalkotó megfelelő garanciákkal venné körül a rendelkezési jog elvonását. A törvény tehát fenntartja azt, hogy a vadászati hatóság közreműködésével létrejött haszonbérlet a kényszerhasznosítás megfelelő módja, de a jelölt vadászati hatóság a törvényes képviseletből adódó jogait csak addig az időpontig gyakorolja, ameddig a föld tulajdonosa, illetve a tulajdonosok közössége eleget nem tesz a törvényben foglalt kötelezettségeknek.

A vadászati törvény átfogó módosításra szorult, melyet több más területen alkotott jogszabály, illetőleg a vadászattal kapcsolatos gyakorlati problémák is indokoltak. Meg kell említeni a Magyar Köztársaság **Alkotmánybírósága által 64/2003. (XII. 18.) számon hozott határozatot**, mely megsemmisítette a vadászati törvény 36. §-át, ami arról rendelkezett, hogy a vadászatra jogosult a vadállomány védelme érdekében a vadászterületén elpusztíthatja a gazdája hatókörén kívülre, de attól legalább 200 méterre került, vagy egyébként vadat üző kutyát, valamint a legközelebbi lakott épülettől 200 méternél távolabb kóborló macskát. Az Alkotmánybíróság lehetőséget adott a jogalkotónak arra, hogy a természeti értékek védelmét szolgáló szabályozást a tulajdonjoggal összhangban megalkossa. Az új szabályozás alkotmánybírósági indokokat figyelembe véve szűkítette a természetes vadállományt veszélyeztető kutyák és macskák vadászterületen való elfogásának, illetve elejtésének lehetőségeit és csupán a vadat üző kutya esetében, továbbá akkor engedi meg az elfogást illetve az elejtést, ha az másként el nem hárítható támadás, vagy fertőzés továbbterjedésének megakadályozása érdekében történik, és a kutya vagy a macska tulajdonosának felderítésére nincs közvetlen lehetőség. Ez a szabályozás egyébként az állatok védelméről és kíméletéről szóló, 1998. évi XXVIII. törvényben foglaltakkal összhangban áll. A 2004. évi X. törvény módosította a Büntető törvénykönyvről szóló törvényt is, melynek értelmében az állatkínzás a büntetőjog által szabályozott tényállássá vált. Ezen túlmenően a Btk. 266/B. §-ának (2) bekezdése büntetni rendeli azt a személyt is, aki a vadászatról szóló törvény által tiltott vadászati eszközzel vagy tiltott vadászati módon vadászik. A vadászati törvény akkor hatályos szövege azonban szűkebb körben szabályozta a tiltott vadászati módokat, és indokolt volt azoknak a lábfogó csapóvasak Közösségen belüli használatának tilalmáról szóló 3254/1991. EKG Tanácsi rendelet előírásaival való összhangba hozása.

A tiltott vadászati eszközöket viszont a vadászati törvény széles körben szabályozta és azok között több olyan tényállást is felsorolt, amelyek vadászetikai indokok alapján, valamint nemzetközi egyezményből eredő kötelelem miatt kerültek be a törvényi felsorolásba, azonban megvalósításuk önmagában nem eredményezi az állat szenvedését, egészségkárosodását, így

nem indokolja a tényállás bűncselekménnyé minősítését. Emiatt volt szükséges a vadászati törvény rendelkezéseit összhangba hozni a büntetőkódex szövegével, és a büntethetőség szempontjából pontosítani kellett a tiltott vadászati eszközök és tiltott vadászati módok körét. Ennek következtében bekerült a vadászati törvény 68. §-ába a *tiltott vadászati eszközök*¹⁴⁴ cím a módosító jogszabály 14. § (1) bek.-re hivatkozva, valamint a *tiltott vadászati módok*¹⁴⁵ közé az a rendelkezés, hogy tilos a vadat a közösségi rendeletben foglalt csapdázási módszerrel, mérge alkalmazásával elfogni, illetve elpusztítani.¹⁴⁶ A módosítás a trófeabírálati szankciók hatályaon kívül helyezését megvalósította a korosztályi szabályozásra való áttérést, ami nemzetközileg elfogadott szabályozás. Ugyancsak a módosító rendelkezések hatására jelent meg a Vtv.-ben maga a „Tiltott vadászati módok” cím is.¹⁴⁷

Foglalkozott továbbá a törvény a társult vadászati jog tényleges gyakorlása során felmerült problémákkal. Társult vadászati jog esetén az akkor hatályos törvényi rendelkezések csupán a vadászterületek kialakítására állapítottak meg speciális eljárási szabályokat a földtulajdonosoknak. Gyakorlati szempontok miatt indokolt volt a szabályozás kiterjesztése a már kialakított vadászterületeken lévő tulajdonosi közösségek működésére. A törvény a végrehajtás elősegítése érdekében pontosította a földtulajdonosi gyűlés működésének szabályait¹⁴⁸ a földtulajdonosi gyűlés összehívásának feltételeit, valamint a földtulajdonosok képviselőjének elszámolási kötelezettségét illetően. Így tehát bizonyos kérdések megvitatására, a földtulajdonosi közösség képviselője is összehívhatja a gyűlést, illetőleg a földtulajdonosoknak működési szabályzatot kell készíteniük a vadászati jog gyakorlásának, hasznosításának módjáról, feltételeiről, ideértve a képviselő elszámolási kötelezettségének, valamint a vadászati jog haszonbérbeadása adása esetén a haszonbérleti díj elszámolásának

¹⁴⁴ Külön címen a *tiltott eszközök* és körük is átalakult:

- a) a mérgezett hegyű és robbanófejű nyílvessző,
- b) a számszerj,
- c) a törvény előírásainak meg nem felelő vadászj, illetve nyílvessző,
- d) a löfegyverre szerelt hangtompító eszköz,
- e) a gímszarvasra, dámszarvasra, muflonra, őzre történő vadászat esetén a sörétes vadászlőfegyver minősül annak.

¹⁴⁵ A tiltott vadászati módok helyett pedig a *vadászat rendje megsértésének* minősül az alábbi vadászat:

- a) a légi járműből, mozgásban lévő motoros járműből vagy járműről, továbbá az óránként 5 kilométert meghaladó sebességgel közlekedő vízi járműből,
- b) a fényszóró engedély nélküli használatával.

A vadászat rendje megsértésének minősül továbbá az alábbi eszközökkel történő vadászat is:

- a) az önműködő és öntöltő golyós löfegyver,
- b) az öntöltő sörétes vadászlőfegyver, amelyben egyidejűleg háromnál több lőszer van,
- c) a vaddisznó vadászata esetén – a sörétes vadászlőfegyverből kilőhető golyóval történő vadászat kivételével – a sörétes vadászlőfegyver,
- d) a gímszarvasra, a dámszarvasra, a muflonra történő vadászat esetében a 2500 joule-nál kisebb csőtorkolati energiájú vadászlőszer, őzre történő vadászat esetében az 1000 joule-nál kisebb csőtorkolati energiájú vadászlőszer,
- e) az elektronikai optikai eszköz,
- f) a vad megtévesztésére alkalmas elektronikus akusztikai eszköz,
- g) a vad megtévesztésére alkalmas mesterséges szaganyag, valamint megcsonkított élő csali állat.

¹⁴⁶ Vtv. 30. § (1) bek. m) pont.

¹⁴⁷ Vtv. 12. § (1) bek. és Vtv. 30. §.

¹⁴⁸ Vtv. 12. § (3) bek.

rendjét is. A korábbi szabályozást kibővítve a törvény kötelező tartalmi elemekkel „ruházta fel” a földtulajdonosi közösség összehívását tartalmazó hirdetményt, amennyiben abban most már meg kell jelölni a gyűlés helyét, idejét és napirendi pontjait is. Érvényes határozat csak akkor hozható, ha az összehívásra vonatkozó szabályoknak eleget tettek a földtulajdonosok.¹⁴⁹

A korábbi szabályozás nem tért ki arra az esetre, amikor az érvényes haszonbérleti szerződés időtartama alatt a haszonbérlo jogutódlással megszűnik, azonban a jogutódja nem lép helyébe a haszonbérleti jogviszonyban, továbbá arra az esetre sem, amikor a szerződés időtartama alatt a haszonbérlo jogutód nélkül megszűnik. A módosítás értelmében, amennyiben a haszonbérlo a haszonbérlet időtartama alatt megszűnik, jogutódja 30 napon belül egyoldalú jognyilatkozattal és változatlan feltételekkel folytathatja a haszonbérleti jogviszonyt feltéve, ha egyéb törvényi feltételeknek megfelel. Ha nem kívánja folytatni a jogviszonyt, vagy egyéb törvényes feltételek hiányoznak, a szerződés megszűnik.¹⁵⁰ Ha viszont a haszonbérlo jogutód nélkül szűnik meg, a földtulajdonosi közösség képviselőjének össze kell hívnia a földtulajdonosok vadászati közösségének a gyűlését, és annak döntenie kell a vadászati jog hasznosításának módjáról, feltételeiről.

A módosítás következtében kikerültek a törvényből a fenntartható legnagyobb és legkisebb vadlétszám fogalmak, mert azok biológiai szempontból értelmezhetetlenek, és a vadgazdálkodási gyakorlati alkalmazásuk is vitatható volt. Az éves vadgazdálkodási tervet a vadászati hatóság hagyja jóvá a módosítás 8. §-nak rendelkezései szerint.

A törvény kibővítette a hivatásos vadász által alkalmazható eszközök körét és lehetőséget adott számukra az egyéb feltételek megléte esetén (jogos önvédelem, illetőleg sebzett nagyvad elejtése) könnygázszóró, illetőleg a nagyvad utánkeresése során a kegyelemlovéshez legalább 5 milliméter átmérőjű sörét használata szükséges.

A törvény pontosította a vadászat fogalmát, amennyiben kiegészítette azt a vadászterületnek, mint feltételnek a törvényi definícióba való beépítésével.

Az Európai Unióhoz történő csatlakozás következtében szükségtelenné vált, hogy a Vtv. a tagállamok polgáraitól egyidejűleg követelje meg a vadászati engedély kiadásához a vadászlőfegyver behozatalára és az állandó lakóhely szerinti vadászlőfegyver tartására vonatkozó engedélyek meglétét. Ezért volt indokolt a vadászati engedély kiállításához a korábban megkövetelt együttes feltételek vagylagossá történő módosítása.

A vadgazdálkodási és vadvédelmi bírságok összegének felső határát célszerű volt felemelni, mivel az akkor hatályos bírságoknak már nem volt visszatartó ereje, figyelembe véve a vadászati törvény elfogadása óta eltelt időszakot is. Különösen az orvvadászat visszaszorítása érdekében vált szükségessé a vadvédelmi bírság felső határának megemelése, mivel több nagy értékű trófeás vad jogosulatlan elejtése esetén a kiszabható bírság mértéke aránytalanul kisebb volt a cselekménnyel okozott kár összegénél. Továbbá vadvédelmi bírságot köteles fizetni az is, aki a vadat tiltott vadászati eszközzel, illetve módon fogja vagy

¹⁴⁹ Vtv. 14. § (1)–(2) bek.

¹⁵⁰ Vtv. 17. § (6) bek.

pusztítja el, valamint aki a jogszerű vadászati és vadgazdálkodási tevékenységet akadályozza.

Nemzetközi jogi jellegű kötelezettséget hozott létre a „*soft law*” körében¹⁵¹ az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének határozata a vadászat jelentőségéről a vidéki régiókban. Az **Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének határozata** (882/1997.)¹⁵² – pontosabban az Európa Tanács XXXIX. Parlamenti Közgyűlésének Határozata – a **vadászat jelentőségéről az európai vidéki régiókban** bevezetőjében szól a vadászat társadalmi megítéléséről, s megállapítja, hogy a **vadászat megítélése jelentős mértékben romlott**. Ezt a megállapítást egyrészt érzelmi okokkal, másrészt a vadászok egy részének nem megfelelő képzettségével indokolja. A határozat kimondja, hogy a környezeti változások a vadászható és nem vadászható élővilágra és élőhelyükre káros hatást gyakorolnak, és szól arról is, hogy a vadászatnak gazdasági jelentősége is van és konzervációs szerepe is lehet. Helyesen állapítja meg, hogy a vadászat lényegesen hozzájárulhat a környezet védelméhez a fajok közötti megfelelő egyensúly kialakításával, egyes fajok túlnépesedésének kiküszöbölésével, amivel meg lehet előzni a betegségek terjedését és a növényzet károsítását is. Mindezek érdekében a tagországok számára javasolja: Tegyenek intézkedéseket arra vonatkozóan, hogy a vadászok jobban képzettek és jobban informáltak legyenek. A vadászok megfelelő elméleti és gyakorlati ismereteinek biztosításában fontos szerepe van a vadászvizsgának. Ezt az Unióban a Miniszteri Tanácsi Ajánlás R (85) 17. sz. a vadászok képzésével kapcsolatosan fogalmazza meg. Az agrárpolitikát úgy irányítsák, hogy az a vad, növény- és állatvilág számára jobb életfeltételeket biztosítson, és ezáltal a vadászból és a turizmusból a farmerek, gazdálkodók is profitálhassanak, számukra bevétel születhessen a vadászból és az arra épülő turizmusból. Segítsék elő a vadászok, farmerek, erdészek, természetjárók és környezetvédők közötti együttműködést, párbeszédet és az ebből származó előnyöket. Járuljanak hozzá ahhoz, hogy a közvélemény jobban megértse a vadászat alapvető szerepét, vidéki térségek gazdaságában elfoglalt helyét, jelentőségét.

Szinte valamennyi jogrendszert a 20. század utolsó évtizedeire elérte a **magánjogi reform** kényszere. A kontinentális jogrendszerekben a modern polgári törvénykönyvektől mára mindenekelőtt elvárható követelmény, hogy a bírói gyakorlatnak és a törvényi jognak a szintetizálásával foglalják keretbe az „élő magánjogot”.¹⁵³ Vékás Lajos a hazai reformhoz kapcsolódóan azt mondta „egy színvonalasan megalkotott kódex hatékonyabban szolgálhatja a jogbiztonságot, mint a jogszabályok követhetetlen áradata.”¹⁵⁴ Eörsi Gyula szerint az autonóm struktúra viszonyait a polgári jog tartalmazza, amelynek a jellemzői: szervezeti

¹⁵¹ NAGY KÁROLY: *A nemzetközi jog*. Püski, Budapest, 1999. 50–51. p.

¹⁵² Parliamentary Assembly of the Council of Europe, 39th Ordinary Session. Resolution 882 (1987) on *the importance of shooting for Europe's rural regions*.

¹⁵³ NOCHTA TIBOR: *A modern magánjogi kodifikáció és annak hatásai az agrárjogra*. In: Reformatio iuris kooperandi. Tanulmányok Veres József 80. születésnapja alkalmából. Szerk.: Bobvos Pál. = Pólay Elemér Alapítvány könyvtára 28. Sorozatszerk.: Balogh Elemér. Szeged, 2009. 411. p.

¹⁵⁴ Lásd VÉKÁS LAJOS: *Indító tézisek a polgári jog átfogó reformjához*. Kézirat. Budapest, 1999. 3. p.

függetlenség, mellérendeltség, összekapcsolódás.¹⁵⁵ Előtérbe került a polgári jog gazdasági szervező funkciója, mely képes a komplexen jelentkező jogviszonyok megragadására, a gazdasági és közcélok szolgálatára.¹⁵⁶

Az **új Ptk. koncepció**¹⁵⁷ abból indul ki, hogy ahol szükséges, ott meg kell tartani a különös jogszabályi rendelkezések érvényre jutását. Az egyesületi kérdéseket csak annyiban tárgyalja, amennyiben a szabályozásuk a közös vonatkozásukban szükséges. Így az új Ptk. az egyesültekre a magánjog oldaláról tekint általában. A kódex meghúzza azokat a határokat, amely az irányvonala a jogalanyok szervezetalkotási lehetőségeinek is. Az új szabályozás felismeri és elismeri azt, hogy az egyesületi forma függetlenedik, azonban marad kontrollja, ami fontos a demokratikus szerveződés erősödése esetében is (bíráskodás ellenőrzés).

A Ptk. koncepció vonatkozásában a változás irányvonalát helyeslem, és gyakorlatban is alkalmazhatónak tartom. Jó megoldás, hogy az egyesületi forma is a kódex részét képezi a koncepció szerint is, mivel ez a szabályozás egységesítését eredményezheti. Álláspontom szerint is maradhatna a keret jellegű szabályozás a témában, azzal, hogy külön részlet szabályokkal pontosítani lehetne az egyedi jelleg által szükséges többletfeltételeket.

Az **új Btk.** (2012. évi C. tv.) – amely várhatóan 2013. július 1-jét követően lép majd hatályba – a korábbihoz képest új törvényi tényállással fog kibővíteni a környezet és természet elleni bűncselekmények cím alatt. Ez az orvvadászat büntette.¹⁵⁸ A jogalkotó értékeli és fokozott figyelmét kifejezi azzal, hogy az esetenként jelentős kárt okozó elkövetői magatartásokat szankcionálja.

3.2.2. Szervezeti változások

A vadászat presztízsének helyreállítása, a vadászetika, a vadászati kultúra ismételt előtérbe helyezése, megreformálása és nem utolsósorban a vadászok érdekképviselésére 1997-ben létrehozták az Országos Magyar Vadászkamarát.¹⁵⁹ Az **1997. évi XLVI. törvény meghatározta, hogy az Országos Magyar Vadászkamara** (a továbbiakban: Kamara vagy

¹⁵⁵ Lásd részletesebb elméleti keretben: EÖRSI GYULA: *Jog – gazdaság – jogrendszer tagozódás*. Budapest, 1977. 116–117. p.

¹⁵⁶ LÁBADY TAMÁS 1997. 14–17. p.

¹⁵⁷ A Ptk. kodifikáció és ennek új koncepciója abból indul ki, hogy a kódex csak a jogi személyekre irányadó közös szabályokat tartalmazza majd, az egyes jogi személyekre alkalmazandó speciális normák – amennyiben a fenntartásuk szükséges – az egyes külön törvényekben foglaljanak helyt. A T/5949. sz. törvényjavaslat a Polgári törvénykönyvről, ennek megfelelően a jogi személyek általános szabályait és egyedül az alapítványt szabályozta.

¹⁵⁸ *Orvvadászat* (245. §) Aki

a) vadászterületen vadászatra való jogosultság nélkül, illetve idegen vadászterületen vadászként engedély nélkül vad elejtésére vagy elfogására irányuló tevékenységet végez,

b) külön jogszabályban meghatározott, a vadfaj valamennyi egyedére kiterjedő vadászati tilalmi idő hatálya alá eső vadfaj egyedét ejti vagy fogja el,

c) külön jogszabályban meghatározott tiltott vadászati eszközzel, tiltott vadászati módon vagy kémlelő területen vad, illetve fokozottan védett vagy védett gerinces állat elejtésére vagy elfogására irányuló tevékenységet végez, büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

¹⁵⁹ Magyar Mezőgazdaság. Melléklet: Vadgazdálkodás. 1997. 4. szám. 3. p.

OMVK) abból a célból jött létre, hogy ezzel a hivatásos és sportvadászok önkormányzati elveken alapuló, közfeladatokat és általános szakmai érdekképviselési feladatokat is ellátó **köztisztviselési formában működő szakmai szervezete lehessen** (OMVK tv. 1. §). A Kamarának kezdetben, a törvény erejénél fogva tagja kellett, hogy legyen minden hivatásos és sportvadász. Feladatait¹⁶⁰ az alapszabályban meghatározott területen működő területi szervezetei, valamint országos szervezete útján látja el. A Kamara alapszabály szerint működik (OMVK tv. 2. §), mely tartalmazza, illetőleg meghatározza a területi és országos szervezetek elnevezését, működésükre vonatkozó szabályokat, a területi szervek, valamint a tisztségviselők feladat- és hatáskörét, választásuk módját, valamint a Kamara gazdálkodására vonatkozó alapvető szabályokat.

A kamarai tagsági viszony (a jelenleg hatályos jogszabályok szerint már) tagfelvételi kérelem alapján létesíthető,¹⁶¹ melyről a kérelmező lakóhelye szerint illetékes területi szervezet vezetősége dönt. A kérelem csak meghatározott etikai kifogás esetén utasítható el, meg kell benne jelölni, hogy a tag melyik kamarai osztályba kéri a felvételét.¹⁶² A törvény rendelkezik a vadászetikai felelősség szabályairól, és meghatározza az etikai eljárás szabályait, a kiszabható etikai büntetéseket. A Kamara törvényességi felügyeletét a vadgazdálkodásért felelős miniszter, a vidékfejlesztési miniszter látja el (OMVK tv. 26. §). Jogszabálysértés esetén a miniszter felhívhatja a Kamara elnökét a jogszabálysértés megszüntetésére.

A vadász kamaráról szóló törvény a Vtv.-t több ponton módosította. A módosítás leginkább a vadászati hatóságot mentesítő rendelkezésekből állt, mert a Kamara több területen vette át annak bizonyos feladatait, jogköreit. Először is a hivatásos vadászt ettől kezdve már nem a vadászati hatóság, hanem az OMVK veszi nyilvántartásba, valamint intézkedik a tagsági viszonyuk megszüntetésével, továbbá intézkedik a nyilvántartásból való törlésükkel összefüggésben is (OMVK tv. 2/A. §). A vadászjegy és az egyéni lőjegyzék kiállításával és érvényesítésével kapcsolatos hatáskör¹⁶³ is kikerült a vadászati hatóság „kezeiből”, és azt, a már a korábban kiadott egyéni lőjegyzék érvénytelenítését követően, a Kamara állítja ki,

¹⁶⁰ A Kamara az OMVK tv. 3. §-a szerint:

- képviseli és védi a vadászok általános szakmai érdekeit,
- véleményt nyilvánít a vadászati joggal kapcsolatos (vadvédelem, vadgazdálkodás, vadászati jog gyakorlása, hasznosítása) jogszabályokról, valamint a vadászképzés szakmai követelményének szintjéről,
- megalkotja a vadászat rendjének vadászetikai szabályait, valamint a hivatásos vadászok szolgálati szabályzatát,
- etikai eljárást folytat le,
- tagjairól névjegyzéket vezet,
- kiállítja és érvényesíti a vadászjegyet és az egyéni lőjegyzéket,
- eljárást kezdeményez az illetékes hatóságnál a jogosulatlanul vadászókkal szemben,
- belföldi és külföldi szakmai kapcsolatokat létesít, stb.

¹⁶¹ OMVK tv. 14. §. A 41/2002. (X. 11.) AB. határozat 2003. március 31-i hatállyal megszüntette a kötelező tagságot, mivel a vadász kamarára nem lát el olyan közfeladatot, amely szükségeltetné ennek intézményét.

¹⁶² OMVK tv. 5. § (4) bek.

¹⁶³ OMVK tv. 3. § h) pont.

illetőleg a vadászjegy érvényességét is meghosszabbítja.¹⁶⁴ De ehhez az új szervezethez került a vadászvizsga-bizottság 3 főjének megbízási joga is, illetőleg a vizsga feltételeit, és a vizsgaszabályzatot a miniszter a Kamarával egyeztetve állapítja meg.

Véleményem szerint az OMVK felállítására szükség volt, mivel a társadalmi viszonyok megkövetelték egy olyan érdekképviselői szerv létrehozását, amelyen keresztül a vadásztársadalom beleszólhat az őt érintő kérdésekbe. Bár hozzáteszem, a személyes tapasztalatom az, hogy az általam ismert vadászok a vadászvizsga letételén, illetőleg az éves kamarai tagsági díj megfizetésén túl nemigen állnak kapcsolatban az érdekképviselői szervvel, aminek oka talán a kommunikáció hiánya. Sokféle tevékenysége hibrid jellegű, inkább érdekérvényesítéshez kapcsolódó, amely esetlegesen civil keretek között is megoldható lenne. Valós közfeladata nincsen.¹⁶⁵ A hivatásos vadászok nyilvántartása és az ezzel kapcsolatos feladatok a jelenlegi előírások szerint indokolatlan kettősséget tartalmaznak, ugyanis a hivatásos vadászokat az OMVK nyilvántartásba veszi¹⁶⁶ ugyanakkor a vadászati hatóság is köteles ugyanazt a személyt nyilvántartásba venni.¹⁶⁷ Továbbá: a hivatásos vadász csak kamarai tag lehet, ennek ellenére az esküjét a vadászati hatóság előtt teszi le, ott kapja meg a szolgálati igazolványát, jelvényét, szolgálati naplóját.

Javasolnám, hogy a Kamara kaphassa meg azt a jogot, hogy az esküt is ott lehessen letenni, ahol a Kamara nyilvántartásba vette az adott személyt és ezzel kapcsolatos hivatalos ügyintézés is ide kerülhessen. Ez esetlegesen az állami költségek csökkenését is eredményezheti, és csökkenhetnének az adminisztrációs terhek is a vadászati hatóságok vonatkozásában. Ilyen kettősség van a vadászjegy–vadászengedélyek kiállítására kapcsán is, amit az igénylő lakhelye szerinti Vadászkamara állít ki, de a Vtv. 62. § (2) bek. szerint a vadászati engedély kiállítására a vadászati hatóság jogosult. Véleményem szerint a kamarák fel vannak készítve a vadászati engedélyek kiállítására is, valamint a bürokrácia is csökkenhetne a rendelkezések módosításával. Nem célszerű, hogy a Kamarát illetően a hatósági jellegű és civil jogkörök keverednek!

A 2003. évi XIII. törvénynek a vadászati törvény módosítására nem volt nagy hatása, hanem sokkal inkább a kamarai törvényben eszközölt nagyobb változtatásokat. A törvénybe vitt változtatása igazából annyiban merült ki, hogy **hivatásos vadász ettől kezdve csak vadászkamarai tag** lehetett (Vtv. 50. §). Érdemes azonban kiemelni, hogy a vadászkamara felállításáról szóló törvény, annak hatálybalépésekor, a törvény erejénél fogva minden vadász számára kötelező tagságot írt elő. Ez a helyzet 2003. évi törvénnyel változott meg, mert ettől kezdve a tagság nem volt kötelező, hanem azt kérelmezni kellett.

A 2004. évi XCIV. törvény rendelkezései szerint a közigazgatási szolgáltatások

¹⁶⁴ Ezeket a módosításokat a 2009. évi LVI. tv. 168. § (1) bekezdése és a 170. §-a vezette be az OMVK tv. rendelkezései közé.

¹⁶⁵ Ha ez a szervezet kötelező tagságon alapul, felmerülhet a kérdés: miért nem kötelező a tagsága például a gombászoknak is?

¹⁶⁶ Vtv. 50. § (2) bek. és 51. § (2) bek.

¹⁶⁷ Vtv. 51. § (1) bek.

korszerűsítésének reformja keretében a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium további jogköröket adott át a Megyei Földművelésügyi Hivataloknak, így a vadászjegyek és a vadászati engedélyek visszavonása ellen benyújtott fellebbezések elbírálását is.

A 2005. évi CXXXI. törvény és a 2005. évi LXXXIII. törvény pontosította, hogy a vadász a vadászat alkalmával a vadászjegyet vagy vadászengedélyét, az egyéni lőjegyzéket, továbbá e törvényben írt vadfaj vadászata esetén az azonosító jelét köteles magánál tartani. Ezt a rendelkezést majd a 2010. évi IX. törvény szabályozta tovább a vadász lőfegyvertartási engedélye, vagy a ragadozó madárral vadászatra jogosító engedélye tekintetében.

Az új közigazgatási törvény hatálybalépésével összefüggő módosítás, amely az 1996. évi Vtv. az eljárási szabályai között az államigazgatási eljárás általános szabályaira utal, amit akkor még az 1957. évi IV. törvény szabályozott egészen 2005. november 11-ig. Ezt követően azonban az új közigazgatási törvény, a 2005. évi LXXXIII. tv. lépett hatályba, ami a következő módon változtatta meg a vadászati törvényt: a vadászati felügyelőség hatáskörébe tartozó ügyekben – a vadgazdálkodás és a vadvédelmi bírság kiszabása, továbbá a vadászjegy és a vadászati engedély visszavonása kivételével – másodfokon a Minisztérium jár el. A vadgazdálkodási és vadvédelmi bírság kiszabása, továbbá a vadászjegy és a vadászati engedély visszavonása esetében másodfokon a megyei (fővárosi) földművelésügyi hivatal vezetője jár el. Lényegében tehát csak a másodfokon eljáró szerv intézménye változott. Sajnos a közigazgatási rendszer folyamatos változása miatt ezeket a rendelkezéseket is felülírták már a 2007. évi LXXXII. tv. hatályba léptetésével egyes jogszabályok és jogszabályhelyek hatályon kívül helyezésével.

A 2006. évi CIX. törvény a kormányzati szervezeti átalakításokkal összefüggésben pontosította a Vtv. 11. § (4) bek.-ét a honvédelemért felelős miniszter kezelésében, használatában lévő területek kapcsán, miszerint a tulajdonjog hasznosításával kapcsolatos nyilatkozatok beszerzéséhez szükséges az egyetértésének a beszerzése, valamint a vadászterületekre kötött haszonbérleti szerződések jóváhagyását a vadászati hatóságra bízták a módosító törvény 34. §-ával, amely ma is hatályos a Vtv. 18. § (2) bek. szerint. Egyebekben a Vtv. 27. § (1) bek. b) pontja kapcsán a módosítással elrendelték, hogy a kényszerhasznosítás keretében a földterület tulajdonosa(i), illetve a társult tulajdonosok közössége a nyilvános pályázat alapján kiválasztott haszonbérllővel a vadászati hatóság által megállapított határidőig kössön szerződést, vagy, ha azt nem teszi meg, akkor a vadászati hatóság helyettük törvényes képviselőként köti azt majd meg.

Fontos rendelkezés volt még a vadgazdálkodás, a vadnak, élőhelyének védelmének országos szabályozása céljából létrehozott *Országos Vadgazdálkodási Adattár* működtetése.¹⁶⁸

A 2007. évi XVI. törvényt az országgyűlés 2007. március 26-án fogadta el a 2007. évi XVI. tv.-t az egyes agrártárgyú törvények módosításáról. Ezt követően:

¹⁶⁸ Vtv. 48. § (1) bek.

- A Vtv. 12. §-a szerint a vadászterület határainak megállapítására irányuló földtulajdonosi gyűlés legkorábban a vadgazdálkodási üzemterv érvényességének lejártát megelőző 6 hónapban hívható össze.
- A Vtv. 16. § (1) bek.-e szerint újból rögzítették, hogy ki lehet a vadászati jog haszonbérelője. Változatlan maradt az a) pont alatti vadászjeggyel rendelkező tagokból álló egyesület, a vadásztársaság, a b) pont szerinti vadásztársaságok érdekképviselői szerve; módosult viszont a c) pont kihagyva a lehetséges szervezetek közül az ilyen jellegű tevékenységet amúgy sem folytató közhasznú társaságot, amely ezidáig a vadásztársaságok érdekeit nem sértette és nem minősült konkurenciának, ám a vadászterület több mint 25%-án meghatározott tevékenységi kört (úgy mint mezőgazdasági, erdőgazdálkodási vagy természetvédelemmel összefüggő gazdasági tevékenységet) folytató gazdasági társaságok, szövetkezetek, erdőbirtokossági társulatok is haszonbérlők lehetnek az új rendelkezések szerint.
- A Vtv. korábbi rendelkezései ellentmondóak voltak az előhaszonbérleti joggal kapcsolatosan, de az új módosítás kimondta, hogy „a vadászterület ismételt haszonbérbe adása esetén a haszonbérlet e törvény alapján előhaszonbérleti jog illeti meg. Törvénynek az előhaszonbérletre vonatkozó rendelkezéseit azoknak a jogosultaknak kell alkalmazni, akik a vadgazdálkodási üzemterv lejártának napján érvényes haszonbérleti szerződéssel rendelkeznek, és az újonnan kialakított vadászterületnek legalább a felét az előző üzemtervi ciklusban is haszonbérleték.” A Vtv. 31. § (2) bek. új szabályokat iktatva be a következőket mondja ki: „amennyiben a vadászterületen korábban létesített létesítmények, berendezések tulajdonjogának, ill. használati jogának kérdésében a vadgazdálkodási üzemterv jóváhagyásakor nem jön létre megállapodás, a létesítmények, berendezések létesítője a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint megtérítési igénnyel léphet fel.”
- Módosították, hogy mi minősül „tiltott vadászati eszköznek” az egyre inkább kezelhetetlen és elszaporodó orvvadászat elterjedésének megakadályozására. Újabb módokat rögzítettek, mint: hurok, horog, madárlép, verem, továbbá működése és felhasználása körülményei folytán nem szelektív háló.¹⁶⁹
- Kiegészítő felsorolást kapott a Vtv. 71. §-a arra nézve, hogy mi minősül a vadászati rend megsértésének.
- A Vtv. az újabb szabályokkal magyarázatát adta annak, hogy mi minősül a vadgazdálkodási szabályok megsértésének.

3.2.3. A jogharmonizációs követelmények miatti változások

A **2003. évi CXII. törvény** a jogharmonizáció kapcsán talán a Vtv.-t módosító jogszabályok köréből a legfontosabb és azért különösen nagy a jelentősége, mert **rendezte az uniós csatlakozásból eredő változtatásokat a magyar vadászati jog területén.** A törvény az

¹⁶⁹ Vtv. 68. § (1) bek. f)–g) pontok.

általános indokolásában kiemeli, hogy az Európai Unióhoz történő csatlakozásunkhoz szükséges jogharmonizációs feladatok körébe tartozik – a halászatról és a horgászatról, a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló, stb. – egyes földművelésügyi ágazati törvények felülvizsgálata és módosítása. A törvénynek csak egy része vonatkozik a Vtv. módosítására, de az uniós csatlakozással összefüggő módosításokon kívül az egyes vadászati hatósági eljárások lezárásával kapcsolatban felmerült kérelmek elbírálása ügyében is tartalmaz néhány korrekciót. A Vtv. 65. § (1) bek. d) pontja szerint ma is hatályos az a kitétele a módosítást adó jogszabály 13. § (2) bekezdésének, hogy a vadászati hatóság eljárásának részletes feltételeit a miniszter az e törvény, a Vtv. felhatalmazása alapján kiadott rendeletben határozza meg.

A vadászati jogot érintő változások értelmében **megszűnt az Európai Unióhoz való csatlakozásra tekintettel az a korlátozás, hogy mezőgazdasági, illetve erdőgazdálkodási ágazatba sorolt gazdasági társaságok közül kizárólag a belföldi tulajdonú társaság lehet a vadászati jog hasznóbérlője.** Változatlanul maradt az a feltétel, hogy erdőgazdasági társaság csak akkor lehet a vadászati jog hasznóbérlője, ha az adott vadászterület több mint felét mezőgazdasági, erdőgazdálkodási vagy természetvédelmi tevékenység céljából használja. Ez a későbbiek során újra módosult.

Az Európai Unióhoz való csatlakozásra tekintettel egységes szabályozásra volt szükség a magyar és külföldi állampolgárságú vadászokra vonatkozó hatósági eljárások összefüggésében. A hatályos magyar törvény az állami vadászjegy és vadászati engedély kiváltását megkülönböztette attól függően, hogy magyar, vagy külföldi állampolgár, illetve állandó tartózkodásra jogosító engedéllyel rendelkező külföldi, vagy magyarországi lakóhellyel rendelkező magyar állampolgár kíván vadászatot folytatni. A módosítás értelmében már nem ezekkel a feltételekkel váltható **vadászjegy**, hanem ahhoz elegendő a magyarországi állandó lakóhely. Az állandó lakóhellyel rendelkező személy pedig **vadászvizsgát** tehet, melyet követően az ország területére érvényes vadászjegyet válthat. **Azok a személyek, akik pedig magyarországi állandó lakóhellyel nem rendelkeznek, vadászati engedélyt válthatnak**, mely a szerződésben megjelölt vadászterületre engedélyezi a vadászatot.

A 2003. előtti hatályos szabályozás előírta a vadászattal összefüggő jogsértések elkövetése esetén a vadászjegyek és vadászati engedélyek visszavonását, de nem határozta meg annak időtartamát. A módosító jogszabály pótolta ezt: a vadászati hatóság a cselekmény súlyától függően legalább három hónapra és legfeljebb öt évre köteles visszavonni az engedélyeket. Mérlegelés alapján visszavonható az engedély abban az esetben is, ha az érvényességi idő alatt bekövetkezett változás miatt a vadász időlegesen nem tud a feltételeknek eleget tenni, illetve abban az esetben, ha a vadász két éven belül legalább két esetben trófeás vadat szakszerűtlenül ejt el. A vadász új engedélyt mindaddig nem kaphat, amíg a visszavonást elrendelő határozat hatálya alatt áll. A vadászjegy visszavonásáról

rendelkező határozatok végrehajtásáról a jövőben is az Országos Magyar Vadászkamara területi szerve intézkedik. A vadászjegy egy évnél hosszabb időtartalomra történt visszavonása esetén csak a vadászvizsga újbóli letétele után adható ismételten vadászjegy [Vtv. 65. § (4)–(5) bek.]. Tekintettel azonban arra, hogy kamarai tagság már nem kötelező, a törvénynek rendelkeznie kellett, hogy a nem kamarai tagok esetében is a vadászkamara látja el ezt a feladatot.

A törvény rendelkezett még a trófeabírálat esetén a trófea megjelölésének módjáról, illetőleg arról, hogy a vadvédelmi és vadgazdálkodási bírságok határidőre meg nem fizetésük esetén, adók módjára behajtandó köztartozások, mely a hatóságok jogalkalmazását segíti elő. A törvény értelmében megváltozott továbbá a vadvédelmi és a vadgazdálkodási bírságok kiszabása esetén a másodfokon eljáró szerv intézménye, amely ennek értelmében nem a minisztérium, hanem a megyei (fővárosi) földművelésügyi hivatal vezetője, mentesítve ezáltal a minisztériumot az egyedi hatósági feladatok végzése alól.

A 275/2004. (X. 8.) kormányrendelet Magyarországon a területek kijelölésének jogszabályi hátterét rendezi, meghatározza a közösségi és a kiemelt jelentőségű élőhely típusokat, valamint a különleges madárvédelmi területeket. Ezeknek a területeknek a védelme és az ezt megvalósító intézkedések sok esetben túlzottan nagy terheket róhatnak a tagállamra, így megegyezés született arról, hogy a Közösség hozzájárul a közösségi határozatok szerint a finanszírozáshoz, megállapított források keretein belül. Hazánk területéből 1,95 millió hektár tartozik a *Natura 2000* hálózathoz, ami az ország területének 21 %-a. A *Natura 2000* támogatások 2007-től váltak hozzáférhetővé a közösségi társfinanszírozás eszközeivel, az ezekhez igénybe vehető források felhasználási lehetőségeivel és mértékével.¹⁷⁰ A terület rendezési és fejlesztési politikának ösztönöznie kell a táj azon jellegzetességeinek a megfelelő gondozását, amelyek különösen fontosak a vadon élő állatok és növények számára ezért létre kell hozni az ezen irányelv hatálya alá tartozó természetes élőhelyek és fajok védettségi állapotát figyelő rendszert.¹⁷¹ Így hazánkban is van ilyen figyelő rendszer, amely az Országos Vadgazdálkodási Adattár és a Vidékfejlesztési Minisztérium által támogatott monitoring rendszer keretében működik.

Az 56/2005. (VI. 25.) FVM. rendelet a közösségi rendelkezések hatására került bele a magyarországi vadászati jogi szabályozásba, mely szerint a vizes területeken és azok védősávjában az ólomsörét használata tilos a vadászat során 2005. augusztus 15. napjától. Ezt a tiltó szabályt a már korábban említett 56/2005. (VI. 25.) FVM. rendeletben került meghatározásra. A vadásztársadalom tagjai sajnos sokszor nem veszik figyelembe azt, hogy milyen fontos jelentőségű ez a rendelkezés. A gyakorlat általában a következő: pár vadász „összedobja” a mellel nem olcsó acélsörétre a pénzt és közösen vesznek egy dobozzal, majd a részt vevők a dunai vadászat előtt magukhoz vesznek pár darabot a „nemes” lőszerből,

¹⁷⁰ CSÁNYI SÁNDOR: *A vadgazdálkodás és vadászat az Európai Unióban*. Gödöllő, 2005(b). 11. p.

¹⁷¹ 92/43/EGK Irányelv a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok védelméről.

de egyébként ott van náluk az ólomsörét is. Így ha véletlenül ellenőriznék is őket, felmutatnák az acélsörétet, közben pedig valójában továbbra is ólommal vadásznak.¹⁷²

Véleményem szerint fontosabb a természet megóvása a jövő generációi számára, amely csak kompromisszum árán megvalósítható a vadászok és a természetvédők több évtizede tartó ellenállását nézve.

A **hatályos magyar végrehajtási rendelet** a 79/2004. (V. 4.) FVM. rendelet.¹⁷³ Az 56/2005. (VI. 25.) FVM. rendelet módosítása több EGK irányelvnek való megfelelést szolgálja. Ezek a következők: a Tanács 79/409/EGK. irányelve, a Bizottság 91/244/EGK. irányelve, a Tanács 92/24/EGK. irányelve és végül a Tanács 92/43/EGK. irányelve.¹⁷⁴ Az irányelvek közül az első három a vadon élő madarak védelméről, az utolsó pedig a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő növény és állatvilág védelméről szól.

További irányelvek, amelyek nem érintik a dolgozatom választott témáját szűkebb körben: a 92/118/EEC. Tanácsi Irányelv az állati eredetű minták és patogének Közösségbe való beviteléről, a 91/477/EEC. Tanácsi Irányelv a lőfegyverek megszerzéséről és birtoklásáról, a 92/45/EEC. Tanácsi Irányelv a vad elejtéséről és a vad kereskedelmi forgalomba hozásának a köz- és állategészségügyet érintő kérdéseiről.

A Vtv. 5. §-a szerint a vadászati jog gyakorlására, hasznosítására vonatkozó szabályokat összhangba kell hozni a kapcsolódó jogterületekre – mint az erdőgazdálkodásra, a halgazdálkodásra, a természetvédelemre, a vízgazdálkodásra, az állatvédelemre, az állategészségügyre, az állattenyésztésre, a termőföld-hasznosításra, valamint a növényvédelemre – vonatkozó hazai és uniós jogszabályok rendelkezéseivel. A 2009. évi LVI. tv.-ben a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. tv. módosításáról alkotott 2008. évi CXI. tv. hatályba lépésével és a belső piaci szolgáltatásokról szóló 2006/123. EGK. irányelv átültetésével összefüggő törvénymódosítások nagyon lényegesek voltak a kapcsolódó szabályok összehangolására nézve, mert sajnos az ma sokszor hiányzó kapocs a jogok és kötelezettségek értelmezésekor.

Bekerült a Vtv. 17. § (3) bek.-be, hogy a vadászati jog haszonbérletére kötött szerződéseket határozott időre, vadgazdálkodási üzemterv időtartamára kel megkötni. A Vtv. 16. § (3) bek.-t is módosították, ami azért volt fontos, mert a vadászati jog haszonbérletére kötött szerződések megszűnésekor meghatározták azt, hogy az új jogosult milyen módon és mértékben köteles az előző haszonbérelő által létesített vadgazdálkodási rendeltetésű, vadászati

¹⁷² A 2005. évi Vadászévkönyvet olvasva megdöbbenve tapasztaltam, hogy a NIKE-FIOCCHI Sportlőszer Gyártó Kft. ügyvezető igazgatója kijelentette: az acélsörétet egyébként csak meghatározott, külön erre a célra készített vadászpuskából szabadna kilőni, mert a hagyományos fegyvereket károsítja, illetőleg jelenleg hazánkban mindössze csupán egy kaliberhez gyártanak ilyen löszert. Ebben az esetben mi a teendő? Minden vadász, aki vízi vadat szeretne löni, vegyen magának új puskát, vagy próbálkozzon a régivel, hátha tönkremegy.

¹⁷³ 79/2004. (V. 4.) FVM. rendelet a vad védelméről, a vadásatról és a vadgazdálkodásról szóló 1996. évi LV. tv. végrehajtásáról. A továbbiakban rövidítve: Vhr.

¹⁷⁴ Az Európai Közösségek Hivatalos Lapja, továbbá a www.europa.eu.int/eur-lex/hu oldalról (letöltve: 2012. XI. 20.).

rendeltetésű létesítmények és berendezések ellenértékét megtéríteni, valamint azt is megfogalmazták, hogy a miniszter rendeletben határozza meg azok lehetséges körét.

A Vtv. 27. § (2) bek-e szerint a kényszerhasznosítás vadászati hatóság általi elrendelése bármely tulajdonostárs kérelmére megtörténhet, ha a vadgazdálkodási üzemterv hatályának megszűnését megelőző hatvanadik napig az érintett tulajdonosok érvényes határozatot ebben a kérdésben nem hoznak. A haszonbérleti szerződés ideje ugyanis határozott idő lehet, a vadgazdálkodási üzemterv idejére szól.¹⁷⁵ Kapcsolódva a Vtv. 46. § (1) bek. megerősítette, hogy a vadgazdálkodási üzemterv előírásai akkor is hatályban maradnak, ha a jogosult személyében változás következik be. Az új jogosult köteles a vadgazdálkodási üzemtervben foglalt előírások végrehajtásáról gondoskodni.

Jelentős pontosítás volt a Vtv. 57. § (1) bek. a vadászatra vonatkozó általános szabályok között az arra jogosult számára meghatározni, hogy a vadászterületén évente az éves vadgazdálkodási tervben meghatározott fajú és darabszámú vadat ejthet, illetőleg foghat el. A vadászati hatóság az éves vadgazdálkodási tervben meghatározott darabszámú, az elejtett vad megjelölésére alkalmas, sorszámmal ellátott azonosítót (a továbbiakban: azonosító jel) bocsát a jogosult így a részére, garantálva a rendelkezés gyakorlatban való kivitelezhetőségét.

A 2009. évi XXVIII. törvény újabb módosítás az egyes agrártárgyú törvények módosításáról egy része a korábbi törvényi előírások hiányos, vagy pontatlan megfogalmazásán javított, nagyobb részben azonban új rendelkezéseket vezetett be, amiből a következőket emelném ki a dolgozatom választott témájával kapcsolatosan.

A Vtv. a törvény hatálya alól kivette azokat a vadakat is, amiket állatkertben tartanak bekerített helyen. Ez a rendelkezés a korábbi szabályokat pontosította, új kivételt állapított meg.¹⁷⁶ Pontosította a Vtv. 9. § (2) bekezdését miszerint a szárnyas vad jogszerűen gyűjtött tojása is a vadászatra jogosult tulajdonába kerül, valamint a sebzett vad utánkeresés útján való elejtése is a vadászatra jogosult tulajdonát adja, valamint az az eset is, ha a más vadászterületéről átváltott sebzett vadat elhullottan fellelik. A 9. § (4) bekezdése teljesen új szövegű lett, amelyben a vadaskertben, vadsparkban és vadászterületen és nem vadászterületen létesített vadfarmon jogszerűen tartott vad tulajdonjogát rögzítették.

A Vtv. 12. § (2) bek. is új szöveget kapott, amivel a jogalkotó a földtulajdonosok közössége helyett földtulajdonosok vadászati közössége kifejezést használ, akinek a nevében és képviselőjében a közös képviselő jogokat szerezhetsz és kötelezettségeket vállalhat, továbbá önállóan perelhet és perelhető. A képviselő megszűnése esetén a tulajdonosok 60 napon belül új képviselőt kötelesek választani. A Vtv. 12.§ (5) bek.-e szerinti új szövegezésben a földtulajdonosi gyűlést, ami a vadászterület határának megállapítására irányul, (ide nem értve a vadászterület szétválasztására, vagy egyesítésére, továbbá a szomszédos vadászterületek

¹⁷⁵ Vtv. 27. § (3) bek. a) pont.

¹⁷⁶ Kérdésként merülhet fel azonban: arra a vadra kiterjed-e a Vtv. hatálya, amelyet állatkertben tartanak, de nem bekerített helyen?

közös határának egyezséggel történő módosítására vonatkozót) legkorábban a vadgazdálkodási üzemterv érvényességének lejártát megelőző egy évvel, legkésőbb 60 nappal hívhatják össze.

A Vtv. 16. § (2) bek. úgy rendelkezett, hogy egy haszonbérő – ha a törvény eltérően nem rendelkezik – legfeljebb csak egy vadászterületre köthetett haszonbérleti szerződést, de a módosítás kapcsán ez a korlátozás nem vonatkozik a gazdálkodó szervezetekre. Pontosította még a vadaskert fogalmát,¹⁷⁷ beiktatta a vadfarm fogalmát és meghatározta a létesítési lehetőségét (25/A. §). A Vtv. 37. § (2) bek.-e a vizes területekre vonatkozó vadászati tilalmat létesített azok védősávjában az ólomsörétek alkalmazásával kapcsolatosan. Ez a vadászok jelentős körét és a fegyverek és lőszeresek használhatóságát lényegesen befolyásolta.

A **2010. évi IX. tv.** és a **2010. évi CLIII. tv.** a kézirat lezárásáig a legutóbbi módosításai a hatályos szabályozásnak nem érintették úgy a választott témám területét, hogy azt tartalmában külön ismertetni kellene.¹⁷⁸ Ezt követően is figyelemmel kísértem a készülő jogszabály tervezeteket, amelyek górcső alá vesznek általam nem vizsgált kérdéseket is, de a vadásztársaságok működésének jövőbeli lehetőségeit egyetlen javaslat sem érintette, azaz az általam felvetett probléma továbbra is megoldatlan marad.

¹⁷⁷ Vtv. 22. § (1) bek. és a 23. §.

¹⁷⁸ Azokat már összefüggésükben a 2005. évi CXXXI. tv. módosítása kapcsán megjelöltem, valamint a kár becsülésével kapcsolatosak. A hatóságok munkáit érintő módosítást pedig a 2010. évi CLIII. törvénnyel összefüggésben a szakmai felügyeletet ellátó szerveknél fogom majd ismertetni. A vadászati törvényhez, annak 1997. évi hatálybalépése óta, mindig kapcsolódott végrehajtási rendelet, amely megalkotására a földművelésügyi miniszter, az utóbbi években pedig a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter kapott felhatalmazást. Elsőként a korábban említett 30/1997. (IV. 30.) FM. rendelet tartalmazta a vadászathoz kapcsolódó részletszabályokat. A rendeletet négy ízben módosították, ami után 2004-ben a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter egy teljesen új végrehajtási rendeletet adott ki 79/2004. (V. 4.) FVM. rendeletként, mely az 1996. évi LV. törvénnyel együtt egységes szerkezetben alkotja ma a vadászati jog hatályos szabályanyagát. Bár hozzá kell tenni, hogy az 56/2005. (VI. 25.) FVM. rend., a 42/2006. (V. 31.) FVM. rend., a 61/2007. (VII. 13.) FVM. rend., a 85/2008. (VII. 5.) FVM. rend., a 118/2008. (V. 8.) Korm. rend., a 362/2008. (XII. 31.) Korm. rend., a 141/2009. (X. 29.) FVM. rend. és a 7/2010. (II. 2.) FVM. rend. is módosította a korábban hozott 79/2004. (V. 4.) FVM. hatályos rendeletét, így biztosítottá vált számos uniós jogszabálynak és törvénymódosításoknak való megfelelése.

IV. FEJEZET

A vadászati jog az Európai Unióban és annak gyakorlása néhány tagállamban

4.1. Vadászat Európában – különös tekintettel néhány meghatározó elvre, jogforrásra

A vadászatra vonatkozó statisztikai adatok szerint Európában közel hétmillió fő hódol a vadászat szenvedélyének. Természetesen az egyes országokat tekintve – a népességhez viszonyítva is – igen nagy eltérések mutatkoznak. A szabályok folyamatosan változnak, módosulnak a hagyományok és a szervezetüket szabályozó törvények tükrében. A változások egyrészt a vadállomány biológiai jellemzőinek egyre jobb és szélesebb körű ismeretének köszönhetően, másrészt a városiasodás hatásának, a fejlettebb struktúráknak, amiben a szabályozások keletkez(het)nek. Az EU szabályai többféleképpen csoportosíthatóak, **nálunk a határok mindig elválasztó jellegűek**¹⁷⁹ voltak. Az Európai Unió kimondta, hogy a határok nem végesek (*European neighbour in policy*). Ez a témánk szempontjából azt jelenti, hogy az elhanyagolt területek felértékelődtek, az ökoturizmus és a vadászat a gyengébb területeken is gyakorolható. Ezért indokolt megnézni először, hogy mit néz az EU, mert ezt nem változtatta meg, csak kizárólag abból a szempontból, hogy a külső határon, kijelölt átkelőn lehet közlekedni, ezért ott a vadászat több hatósági együttműködést igényel(ne),¹⁸⁰ a belső határokon belül pedig szabad a közlekedés. A külső határterületen egyedül az 56/1997. (X. 21.) BM-FM együttes rendelet¹⁸¹ szabályozza a **határterületen gyakorolt vadászat** rendjét. A hatálya kiterjed a Magyarország területén tartózkodó magyar és külföldi állampolgárokra, továbbá a magyarországi székhellyel rendelkező jogi személyekre és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekre is, ha nemzetközi szerződés másként nem rendelkezik.¹⁸²

A rendelet szabályozza mind a társas-, a hajtó-, illetve az egyéni határterületen történő vadászat bejelentését, szervezését. Társas vadászat esetén az államhatártól számított 5 km-en belüli vadászatot legalább 3 munkanappal korábban írásban be kell jelenteni a területileg

¹⁷⁹ A jelenleg hatályos, az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. tv. törekszik figyelemmel lenni az EU által kijelölt szabályozási keretre.

¹⁸⁰ Magyar–román vonatkozásban a 2009. évi XII. tv. az államhatárt, az államhatárok vonalainak megállapítását tartalmazó nemzetközi szerződések és egyezmények kihirdetéséről szóló 31. cikkében meglehetősen szűkszavúan rendelkezik a vadászat gyakorlásáról. Ezzel szemben a szabályozás kissé kaotikus szintjét jelenti az, hogy az Ukrajnával való kapcsolatunkat több jogszabály rendezi; csak néhányat megemlítve: a 117/1999. (VIII. 6.) Korm. rend. a vízgazdálkodási kérdésekről szóló Egyezmény kihirdetéséről, a 2118/2004. Korm. határozat a Kárpátok védelméről és a fenntartható fejlődésről szóló Keretegyezmény jóváhagyásáról, a 2007. évi CLIII. tv. a Magyar Köztársaság Kormánya és Ukrajna Minisztériumi Kabinetje között a kishatárforgalom szabályozásáról szóló Egyezmény kihirdetéséről.

¹⁸¹ 56/1997. (X. 21.) BM-FM együttes rendelet a határterületen a vadászat, határvízen a közlekedés, a halászat és a horgászat rendjéről.

¹⁸² 56/1997. (X. 21.) BM-FM együttes rendelet 1. §.

illetékes határőrizeti igazgatóságon, vagy határrendészeti kirendeltségen.¹⁸³ Egyéni vadászatnál egy rövidebb, az államhatártól számított 1000 m-en belüli távolság esetén elegendő a határőrizeti kirendeltségen való szóbeli bejelentés a vadászat megkezdését megelőző 6 órával. Tilos hajtóvadászat szervezése az államhatártól számított 1000 m-en belül, amennyiben az az államhatár felé történik.¹⁸⁴ A sebzett vad szomszédos ország területére való átjutása, a személyek államhatáron való áttévedése, a határrend sértés esetén a helyszín változatlanul hagyása mellett azonnal értesíteni kell az illetékes határrendészeti kirendeltséget.¹⁸⁵

A magyar államhatár törvény és bilaterális egyezmények is szabályozzák a vadászatot, az EU-n belül pedig a négy szabadság¹⁸⁶ közül a vadászat kérdésköre elsődlegesen **az áruk szabad mozgásához, a vállalkozások és szolgáltatások szabad áramlásához, valamint a tőke szabad mozgásához is kapcsolódhat**. Felmerül a kérdés, hogy ha a föld, mint tőke szabad mozgása és a rá vonatkozó jogok (vadászati jog gyakorlása) külön válnak, akkor melyik elem (szabadság) lesz a meghatározó?¹⁸⁷ Az alapforrások¹⁸⁸ részben megjelentek, de nem önálló szabályozási tárgy a vadászati jog, így csak néhány közös elv és kötelezettség az, amely érvényesül, mint például: a regionális politikák (vidékfejlesztés¹⁸⁹), ezen belül az agrár-környezetvédelem,¹⁹⁰ valamint szoros a kapcsolat a környezet- és természetvédelemmel is.¹⁹¹ A **környezeti követelményeket** figyelembe kell venni a többi közösségi politika

¹⁸³ 56/1997. (X. 21.) BM-FM együttes rendelet 2. § (1) bek.

¹⁸⁴ 56/1997. (X. 21.) BM-FM együttes rendelet 2. § (4) bek.

¹⁸⁵ 56/1997. (X. 21.) BM-FM együttes rendelet 5. § (7) bek.

¹⁸⁶ A korábbi közösségi célok magvát jelentették (árúk, személyek, szolgáltatások, tőke szabad mozgása), amelyek nélkül az európai integráció értelmét veszítette volna. Az Egységes Európai Okmány általi módosítás következtében hozzákerült egy új elem a belső piac fogalma, és ehhez hozzá sorolták a gazdasági alapszabadságokat. Tükrözi az EUSZ 26. cikk. BLUTMAN LÁSZLÓ: *Az Európai Unió joga a gyakorlatban*. Hvg-Orac Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2010. 590. p.

¹⁸⁷ Ha a termőföld valamennyi viszonyát a négy szabadság egyikébe utaljuk, pl. a tőke forgalomba, akkor megfoszthatjuk a termőföldet, mint sajátos mezőgazdasági termelőeszközt a sajátos igényeitől. Ezen a véleményen van TANKA ENDRE: *Az EU földpiac-szabályozásáról rendelkező közösségi joga és a tagállam joghatósága*. In: Tanulmányok Domé Györgyné egyetemi tanár 70. születésnapjára. Szerk.: Vass János. = Bibliotheca Iuridica Libri Amicorum 9. Budapest, 2003. 140. p. Az EU Bizottságának közleménye 97/C/220/06. szűk kivételt enged a tőkeáramlás korlátlan mozgásterének biztosítási kötelezettsége alól: „azok a nem diszkriminatív intézkedések, amelyek a beáramló tőkemozgást korlátozzák, megengedettek, feltéve, hogy olyan objektív és állandó feltételeken alapulnak, amelyeket közzétettek és a közérdeket érvényesítő kötelező elvárások támasztanak alá. Mindezek esetében tiszteletben kell tartani az arányosság elvét.”

¹⁸⁸ Az alapszerződéseket elsődleges jognak, az unió szervei által alkotott jogot másodlagos jognak nevezi az uniós jogi zsargon. Az Európai Unió Alapjogi Chartája az alapszerződésekkel azonos kötőerővel bír. FARKAS BEÁTA – VÁRNAY ERNŐ: *Bevezetés az Európai Unió tanulmányozásába*. 3. kiadás. JatePress, Szeged, 2011. 60. p.

¹⁸⁹ 2007 és 2013 között még szorosabban kapcsolódik az agrárpolitika és a vidékfejlesztés, mivel a Közös Agrárpolitika önálló pillére lett. A 2009. december 1-én hatályba lépett módosító Lisszaboni Szerződésnek köszönhetően a Közösségnek az agrárpolitika területén a tagállamokkal megosztott hatásköre van. FARKAS BEÁTA – VÁRNAY ERNŐ 2011. 126. p.

¹⁹⁰ Az *Agenda 2000* reform a vidékfejlesztésen belül helyezte el az agrár-környezetgazdálkodási intézkedéseket. Ez minden uniós tagország számára kötelező.

¹⁹¹ Jelenleg az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (rövidítve: EUMSZ.) 11. cikke tartalmazza: „a környezetvédelmi követelményeket – különösen a fenntartható fejlődés előmozdítására tekintettel – be kell illeszteni az uniós politikák és tevékenységek meghatározásába és végrehajtásába.”

kialakításánál és végrehajtásánál.¹⁹² A Lisszaboni Szerződés szerinti módosítást követően az alapvető jogokat (a témám szempontjából különösen a tulajdonhoz való jogot és az egyesülési jogot) már az uniós jog részének, mintegy annak általános elvei közé tartozónak minősíti. A tulajdonhoz való jog valójában valamennyi nemzeti alkotmányban megtalálható, közös alapjog.¹⁹³ A fentiekben megjelölt keretek között gyakorlatilag minden tagállam tudja a saját rendszerét érvényesíteni.

Vadászat és vidéki területek kiemelt kapcsolatával összefüggésben fontos feladat lenne a következő években felmérni a vadászok tevékenységével kialakuló összefüggéseket: a vidékkel és a vidéki társadalommal való kapcsolatukat. A **vidékfejlesztés** komplex tevékenysége¹⁹⁴ alkalmas lehet a vadászattal kapcsolatos gazdasági teljesítmények növelésére is. A technikai fejlődés, a mezőgazdasági politika és az életmód fejlődése nyomán a vidéki szervezetek, társaságok nagy változáson mentek át az elmúlt 20 évben. A vadász nem foglakozik a gazdálkodóval, sem a vadászati jog a föld tulajdonosával. A vadász tevékenységével fejleszteni akarja a vadállományt, így konfliktusok támadhatnak a mezőgazdasági jellegű tevékenységet végző földhasználók és a vadászok között, amelyeket gyakran egymás relációjában rosszul kezelnek. Sokszor rendkívül ellentmondásos ez a termelési ág.

A FACE összehasonlító adatait vizsgálva **négy területet különböztetünk meg Európában a vadászoknak az országok népességéhez viszonyított aránya szerint:**

- a) skandinávok: legmagasabb arány 1:25. Minden társadalmi osztály űzi, szabadidős kikapcsolódás,
- b) latin terület és Írország: alacsony arány, 1:40. inkább vidéki, szegényebb lakosok gyakorolják. Kisebb vadak elejtése a cél,
- c) angolszász terület: 1:60. hagyományok és szabályok jobban kötődnek a földtulajdonhoz, és inkább sportnak tekintik,
- d) német 1:250, és holland 1:400 területek: régóta fennálló nemesi hagyományok erősen urbanizálódott területeken. Bonyolult, hatékony fegyelmi kódex. Innen ered a vadászat vadgazdálkodási aspektusa.¹⁹⁵

A vadászatra vonatkozó statisztikai adatok szerint Európában közel hétmillió fő hódol a vadászat szenvedélyének, természetesen az egyes országokat tekintve – a népességhez viszonyítva is – igen nagy eltérések mutatkoznak.

A vadászati hagyományok és kulturális különbségek szerint az EU tagországai 4 csoportra oszthatóak: német vadászati rendszer (13 ország), skandináv rendszer (3 ország),

¹⁹² FARKAS-CSAMANGÓ ERIKA: *A kölcsönös megfeleltetés környezetvédelmi követelményrendszere az EU-ban*. In: FORVM. Acta Juridica et Politica Szeged. 2011. 2. szám. Szeged, 2011. 84. p.

¹⁹³ Ezt a Bíróság elismerte az alábbi esetben: 44/79. Liselotte Hauer v. Land Rheinland-Pfalz. 1979. ECR 03727.

¹⁹⁴ A vidékfejlesztés főbb területei: foglalkoztatás–falusí munkanélküliség, vidéki turizmus, terület használati kérdések, környezetvédelem, természet-állatvédelem. Fontos, hogy a térségek fejlesztése megfeleljen a „fenntarthatóság” elvének. BUDAY-SÁNTA ATTILA: *Agrárpolitika – vidékpolitika. A Magyar agrárgazdaság és az Európai Unió*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2001. 381–404. p.

¹⁹⁵ Az adatokat az értekezés **1. számú mellékletébe** csatolt táblázat is szemlélteti.

angolszász rendszer (2 ország) és latin vadászati rendszer (7 ország).¹⁹⁶ Ez valószínűleg a történeti és kulturális dominanciával magyarázható.

A **természeti adottságok** (pl.: Skandinávia nagy területei és az általában kicsi népsűrűség), a **kulturális differenciák** (pl.: latin *versus* német hagyományok) és a **történelmi fejlődés közös elemei**, összefüggései (Ausztria, Németország, Magyarország) az egyes országok csoportokba tartozását jobban befolyásolják, mint a politikai rendszer. Magyarországon a közjogi-politikai váltást követően is a német rendszer jegyeit láthatjuk.¹⁹⁷

Az **európai vadászok közös jellemzői**: természet szeretete, kutyatartás, más vadászok társaságának, kapcsolatainak keresése, csoportos tevékenység gyakorlása, ruházat sajátossága, A nemzeti hagyományok megjelennek a ruházaton is. A vadászvizsgák elméleti és néha gyakorlati részre osztottak. A jelentkezők egy részét elkülönítik, főleg az alsóbb osztályokat. Csak néhány országban van: Ausztria, Belgium, Dánia, Franciaország, Németország, Olaszország, Luxemburg, Hollandia, Svédország, ahol a fegyverviselés jellemzően szigorú törvényi szabályozás keretében rögzített.

Vadászterület jellemzője: legtöbbször a rá vonatkozó vadászati jog a földtulajdonhoz kötött. Földtulajdonosnak bért fizetnek a területhez való törvényes hozzáférésért, használatért. Gazdálkodást kifejezetten a vadászterületen gyakorolnak. A vad ökológiai szükségleteit illetően egyre inkább bővül a tudás, a vad életkörülményei javulnak a fejlődő technika által, és nő a vadászterület teljes kapacitása.

Európai és országos szinten, a vadásztársaságok elismertek a vadgazdálkodás terén. Helyi szinteken ez kevésbé igaz. A vadászoknak fel kell ismerniük, hogy részesei a vidéki életnek, forrásai az ökológiai tudásnak, és biztosítják a gazdag és változatos vadállományt, így hangsúlyozva a vadászat és természetvédelem különös kapcsolatát.

A vadászat részkérdéseiben az EU tagországaiban nincs igény a vadászati rendszerek egységesítésére,¹⁹⁸ a **szubszidiaritás elvét követik a szabályozások**.¹⁹⁹ Az ide tartozó

¹⁹⁶ CSÁNYI SÁNDOR: *Hol a helyünk Európában?* Dénes Natur Műhely Kiadó, Budapest, 1999. 60. p.

¹⁹⁷ CSÁNYI SÁNDOR 2005b. 3–4. p.

¹⁹⁸ Az EK joga különbözik mind a nemzetközi jogtól mind a tagállami jogtól. Az EK-jog nemzetközi szerződéseken alapuló autonóm jogrendszer, amely a tagállamok jogrendszerének integráns részévé vált, és amelyet a bíróságai kötelesek alkalmazni. JUHÁSZ LÁSZLÓ: *Az Európai Unió közösségi joga*. In: Blahó András (szerk.): *Tanuljunk Európát!* BKÁE Világgazdaságtan Tanszék, Budapest, 2000. 49. p.

¹⁹⁹ CSÁNYI SÁNDOR – HELTAI MIKLÓS: *A vadgazdálkodás magyarországi helyzete és fejlesztésének lehetőségei az EU csatlakozás során*. Gödöllő–Budapest, 1999. 23. p. Szubszidiaritás elve: ezen elv alapján az EU csak akkor cselekszik, ha a felmerült problémát közösségi szinten lehet hatékonyabban kezelni, nem pedig tagállami szinten. Ezen túl azt is jelenti, hogy a nemzeti vagy a regionális hatóságok is a lehető leghatékonyabb munkamegosztás szerint kell, hogy eljárjanak. Erről lásd: *Az Európai Unió környezetvédelmi szabályozása*. Szerk.: LÁNG ISTVÁN. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1998. 59–60. p. A Maastrichti Szerződés ezt az elvet a közösségi politika alkotmányos elvévé emelte, az Amszterdami Szerződés a korábbiakban említett fenntartható fejlődés és integrativitás elvét emelte ilyen rangra. In: FAZEKAS ISTVÁN: *Az Európai Unió környezeti politikája és a magyar integráció*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2001. 10. p. A Magyar Alkotmánybíróságnak a Lisszaboni Szerződést kihirdető 2007. évi CLXVIII. tv. alkotmányosságának vizsgálatával lehetősége lett volna az uniós jog és a nemzeti jog egymáshoz való viszonyáról egyértelműen dönteni. A 143/2010. (VII. 14.) AB. határozat ezzel a lehetőséggel nem élt, sőt a döntés kikerülte fontos dogmatikai kérdések vizsgálatát is. Lásd: BLUTMANN LÁSZLÓ: *A magyar Lisszabon-határozat: befejezetlen szimfónia luxemburgi hangnemben*. In: Alkotmánybírósági Szemle. 2010. 2. szám. 90–99. p. A szubszidiaritás

kérdések a nemzeti jogalkotás keretein belül, a hagyományokra és a társadalmi háttérre tekintettel hatékonyabban és a társadalom által elfogadhatóbban kezelhetők, mint közösségi szinten. A vadászat helyét és jellegét befolyásolja, hogy egy-egy országban milyen a földhasználat, mennyire intenzív és milyen az urbanizáció mértéke.²⁰⁰ Alapvető igény van azonban a vadászati rendszerek és ismertető jegyeinek meghatározására még akkor is, ha sokszor egyedi és összehasonlíthatatlanok a nemzeti szabályozások, szokások. A vadászati jog szabályozása partikuláris jogterület más jogterületekhez viszonyítva, mint például a kötelmi jog vagy a munkajog. A szabályozások fejlődése mégis relatíve egységes irányba halad.

4.2. A vadászati jog gyakorlásával kapcsolatos EU-jogi szabályozások

Az Európai Unióhoz való csatlakozás egyik legnagyobb feladata a jogharmonizáció volt.²⁰¹ A jogharmonizáció a vadászati jogot illetően is három főelemből áll(t): a nemzeti jognak a közösségi joghoz való igazítása, a harmonizált jogszabályok végrehajtása és a jogi eszközök kikényszerítése, amely megfelelő ellenőrzést feltételez. Az Európai Közösség normatív alapját a Közösséget létrehozó nemzetközi szerződések (alapító szerződések)²⁰² és azok kiegészítései, a szervei által kialakított közösségi joganyag és a nemzetközi egyezmények képezik. A Közösség csak korlátozott végrehajtó hatalommal rendelkezik. Az EU jogszabályok alapvetően a tagállamokon keresztül hatnak. Maga a Közösség és szervei különböző szintű jogszabályok (rendelet, határozat, irányelv, döntés, ajánlás, vélemény) segítségével fejtik ki a szabályozó és irányító tevékenységét.

A határozat alkalmazása²⁰³ teljes körű, teljes egészében valamennyi tagállamra vonatkozóan kötelező hatályú. Közvetlenül minden tagországban hatályos és alkalmazása nem kívánja meg saját nemzeti jogszabály létrehozását, amely az EU tagországaiban bevezeti a határozatban szereplő előírást. A közösség Hivatalos lapjában való megjelenéssel a tagországokban is hatályba lép, egyidejűleg azonban az azonos tárgyú nemzeti jogszabályok alkalmazását kizárja az olyan kérdésekben, amelyek a határozattal ellentétesek. A vadgazdálkodásra vonatkozóan két ilyen határozat született:

– **3254/91. Tanácsi Határozat a lápfogó csapdák Közösségben való használatának betiltására,**

elvének megfelelően az Unió csak akkor és olyan körben jár el, amelyek nem tartoznak kizárólagos hatáskörbe, és a tagállam sem központi, sem regionális, sem helyi szinten nem tudja a kérdést megoldani, vagy az a tervezett intézkedés terjedelme, hatása miatt az Unió szintjén jobban megvalósítható [EUSZ. 5. cikk (4) bek.].

²⁰⁰ CSÁNYI SÁNDOR 2005b. 4. p.

²⁰¹ VÁRNAY ERNŐ – PAPP MÓNKA: *Az Európai Unió joga*. KJK-KERSZÖV Kiadó, Budapest, 2005. 521–539. p.

²⁰² BLUTMAN LÁSZLÓ 2010. 43. p.

²⁰³ Amennyiben konkrét személy, vagy szervezet kötelezésére, vagy jogosítására van szükség, az Unió szervei határozatot hoznak. Egyes esetekben az unió nevében nem címzett aktus. Jó példája ennek a tanács az Unió nevében az általa megkötött nemzetközi szerződéseket határozat formájában hagyja jóvá, így kerül be az uniós jogba. FARKAS BEÁTA – VÁRNAY ERNŐ 2011. 61. p.

– **1973/92. Tanácsi Határozat a környezet érdekében folyó programok pénzügyi támogatásának rendszerére.**

Az irányelvek hatálya csak azokra a tagországokra terjed ki, amelyekre nézve azt meghozták. Az elrendelendő célt fogalmazzák meg, a végrehajtás módszerét a nemzeti hatóságokra bízva. A tagországok a tanácsi irányelvekben foglalt célkitűzéseket kötelesek megvalósítani, de saját nemzeti körülményeiket figyelembe véve eltéréseket tehetnek az ezzel kapcsolatos jogalkotás során. A jogalkotást az adott irányelvben meghatározott időn belül kell elvégezniük,²⁰⁴ és a saját rendszerükben megfelelő jogi formát választhatják a leghatékonyabb megvalósítás érdekében.

A **Tanács 79/409/EGK. Irányelvét** az Európai Közösségek Tanácsa 1979. április 2-án fogadta el a **vadon élő madarak védelméről**. Az irányelv célul tűzte ki a szerződő felek európai területen lévő természetesen előforduló összes vadon élő madárfaj védelmét, amely magában foglalja a fajok védelmét és ellenőrzését, illetőleg vonatkozik azok tojásaira, fészkeire és élőhelyeire. A céljai megvalósítása érdekében rendelkezik a fajfenntartásról, az ahhoz szükséges állami intézkedésekről, védett területek kialakításának kötelezettségéről, élőhely-védelemről, illetőleg a madarak bármilyen módon való elpusztításának, elfogásának, zavarásának és vadászatának tiltásáról.

A vadászati jog szempontjából lényeges 6–9. cikkek a madarak kereskedelméről, a vadászatukról, továbbá a tömeges befogási eszközök tiltásáról szólnak, kiegészítve azokat azzal, amikor a tagállamok bizonyos okok miatt (közegészség, közbiztonság, légi közlekedés biztonsága, növény és állatvilág védelme, stb.) eltérhetnek ezektől a tilalmaktól.

Az irányelv a II. számú mellékletében felsorolt fajok tekintetében a nemzeti jogszabályok adta keretek között lehetőséget ad azok vadászatára,²⁰⁵ nem minden madár vadászatát tiltja meg. Minden esetben meg kell felelni az ésszerű hasznosítás és az ökológiailag kiegyensúlyozott állományszabályozás elveinek, továbbá biztosítani kell, hogy azok a fajok, amelyekre a vadászati jogszabályok vonatkoznak, ne legyenek vadászhatóak sem a fészekrakás, sem a fiókanevelés időszakában, sem a szaporodás különböző időszakaiban.

Szintén a vadászathoz kapcsolódik azon rendelkezés is, amelyik megtiltja a madarak tömeges, vagy válogatás nélküli befogására, vagy megölésére alkalmazott, illetve valamely faj kipusztítására alkalmas eszközök, eljárások, vagy módszerek használatát, különösen azokat, amelyeket a IV. számú mellékletében sorolnak fel. (A tagállamoknak kötelességük, hogy a vadászati rendelkezéseik gyakorlati alkalmazására vonatkozó információikat megküldjék a Bizottság számára.)

²⁰⁴ A Bizottság felügyeli azt, hogy a tagállamok betartják-e az átültetési határidőt. Mulasztás esetén a Bizottság formális kötelezettségzegési eljárást indíthat. VÁRNAY ERNŐ – PAPP MÓNKA 2005. 207–209. p.

²⁰⁵ Negatív példa erre Olaszország, mivel a vadászat szabályozása olyan bürokratikus és költséges, hogy inkább hazánkba jönnek bérvadászatra.

Ez az irányelv véleményem szerint különösen fontos Magyarországon a madárpopulációk védelme érdekében. Nem véletlen az, hogy az olasz vadászok hazánkat választották vadászataik színhelyéül, ahol nagyon jól tudták, hogy pénzért a vadászat „megvehető”, így annyi védett madarat és más állatot mészárolhatnak le, amennyit még elbír a kocsijuk csomagtere. Szerencsére ez a tendencia visszaszorulóban van. Nem biztos, hogy ez a jogalkotói szigorításnak, vagy a rendőri szerveink gyors és hatékony munkájának köszönhető, inkább annak a sajnálatos ténynek, hogy sok esetben már szinte nem maradt olyan faj, amire vadászhatnának.

A Bizottság 91/244/EGK. irányelve és a Tanács 94/24/EGK. Irányelve a fentebb taglalt 79-es Tanácsi irányelv módosításai, annak mellékleteit változtatták meg, olyan módon, hogy kibővítették egyrészt a fokozott védelemben részesített madarak körét, illetőleg egyes madarak kereskedelmét végképp betiltották.

A Tanács 92/43/EGK. irányelve – a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről fő célkitűzése: **a biológiai sokféleség megóvása.** A fajok és élőhely típusok hosszú távú fennmaradásának biztosítása, természetes elterjedésük szinten tartásával vagy növelésével. Az irányelv elő írja az európai ökológiai hálózat, a *Natura 2000* létrehozását, amelynek a madárvédelmi irányelv rendelkezései alapján kijelölt területek is részei. A különleges természet-megőrzési területeket az irányelv I. számú mellékletében szereplő közösségi jelentőségű természetes élőhely típusok (amelyeket az eltűnés veszélye fenyeget, vagy kicsi a természetes elterjedésük, vagy egy adott biogeográfiai régióon belül jellemző sajátosságokkal bírnak) és a II. számú mellékletében szereplő közösségi jelentőségű (veszélyeztetett, sérülékeny, ritka, vagy endemikus) állat- és növényfajok védelmére kell kijelölni. Azok az élőhely típusok és fajok, amelyek fennmaradását csak azonnali intézkedéssel lehet biztosítani kiemelt jelentőségűek és az unióban elsőbbséget, prioritást élveznek.

További közösségi jogi források között a döntések alkalmazása azokra kötelező, akikre nézve azt hozták. Ez lehet egy tagország, jogi személy szervezet, de természetes személy is. Céljuk az adott körülmények között felmerült kérdések szabályozása. A vadtrófeák Közösségbe való bevitelének szabályait valamennyi tagállamra vonatkozóan a 92/118/EEC. irányelvhez kapcsolódóan két Tanácsi Döntés szabályozza:

– **92/118/EEC. Tanácsi Döntés az állat- és közegészségügyi követelményekről**, amelyek a közösségbe való import és kereskedelem szabályait fektetik le azon termékek esetében, amelyeket a 89/662/EEC. Irányelv az 1. számú mellékletében, illetve a patogének esetében a 90/425/EEC. Irányelv nem szabályoz.

– **96/500/EC. Tanácsi Döntés** azokra az **állategészségügyi követelményekre** és igazolásokra, vagy hivatalos nyilatkozatokra vonatkozóan, amelyek vadmadarak és patások trófeáinak harmadik országból való importjához szükségesek, ha nem történt meg teljes toxidermiai kezelésük.

Az ajánlásoknak, véleményeknek nincs kötelező erejük, semmilyen jogosultságot nem adnak és semmilyen kötelezettséget nem állapítanak meg arra nézve, akire vonatkozóan hozták.

A **NATURA 2000 hálózat** egy **egységes európai természetvédelmi hálózat**, amely biztosítja a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzetét, és amelynek jogszabályi alapját az Európai Közösségek Tanácsának 79/409/EGK. sz. vadon élő madarak védelméről és a 92/43/EGK. sz. természetes élőhelyek és a vadon élő állatok és növények megőrzéséről szóló irányelvek képezik. Területeit, vagyis a különleges madárvédelmi területeket és a különleges természet-megőrzési területeket a tagállamok jelölik ki (az irányelvek szempontjainak megfelelő ún. nemzeti listát készítenek). Cél az, hogy a mezőgazdasági művelés a madárvédelmi követelmények figyelembe vételével történjen, és az érintett terület a közösség teljes területének 12%-ra terjedjen ki. A kijelölésnél kizárólag szakmai szempontok vehetők figyelembe, gazdasági-társadalmi megfontolások nem játszhatnak szerepet. A kijelölésnek a rendelkezésre álló országos, átfogó felmérések figyelembe vételével kell történnie, ilyen felmérés lehet például a *BirdLife International* által végzett „fontos madár élőhelyek” (*Important Bird Areas*) felmérése.²⁰⁶ A területkijelölésre a tagállamok csak javaslatot tehetnek, a döntést a Bizottság fogja meghozni az élőhely védelmi irányelv III. mellékletében szereplő szempontok alapján, ezután hazai vonatkozásban „különleges természet megőrzési területekké” alakulhatnak át.²⁰⁷

Külön figyelmet érdemel még a **Környezetileg Érzékeny Területek (ESA)** kialakítása. Rendszerükre először a 796/85. számú EC irányelv utalt. A részletes célok és a kapcsolódó támogatások feltétel rendszerét a 2328/91. EC irányelv az alábbiak szerint rögzíti: Alapvető cél a természetes élőhelyek védelmével összhangban álló, a gazdálkodók bevételeinek megőrzését segítő mezőgazdasági gyakorlat bevezetése, vagy fenntartása. Azokat a gazdálkodókat, akik az ESA előírásait betartják, támogatni kell. Ezzel kívánják elősegíteni olyan mezőgazdasági módszerek alkalmazását, amelyek egyaránt megvalósítják a környezet szennyezésének csökkentését a termelést a jobb piaci egyensúlya érdekében; szántókból extenzív gyepeket hoznak létre; a környezet, vidék, természeti erőforrások, a talaj, és a genetikai sokféleség megőrzésével, javításával összhangban álló mezőgazdasági földhasználatot alakítanak ki; a földek pihenési célú kezelését próbálják megvalósítani. Kitétel azonban, hogy a gazdálkodás intenzitása tovább nem növekedhet, annak alkalmazkodnia kell az adott terület sajátos környezeti szükségleteihez. Ez az intézmény kettős jellegénél fogva (agrárszerkezet fejlesztése, természetes táj megőrzése) jelentős lépést képvisel a környezeti követelmények agrárpolitikai integrációjának folyamatában, első ízben tette lehetővé az

²⁰⁶ Figyelembe kell venni a vonuló madarak élőhelyeit, különös tekintettel a vonulás során igénybe vett pihenőhelyeket, kiváltképp a Ramsari Egyezmény (1971) alapján kijelölt nemzetközi jelentőségű vizes élőhelyeket.

²⁰⁷ Kapcsolódó hatályos hazai jogszabályok: a 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről és a 45/2006. (XII. 8.) KvVM. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről.

agrárszférában környezetvédelemre irányuló tevékenység finanszírozását. A természetes környezet megőrzését agrártámogatásra jogosító célként elismerve ugyanis a környezetvédelem, mint „törvényes faktor” agrárpolitikában való elfogadását és érvényesülését jelenti.²⁰⁸ Azok a vadgazdálkodási célú élőhely fejlesztések, amelyek korábban mezőgazdasági termelésre használt területeken és a mezőgazdasági haszonszerzés megszüntetésével, vagy csökkentésével történtek, azokat különösen támogatni kell.²⁰⁹

Hangsúlyozni kell, hogy az EU irányelvei nem váltják fel a tagállamok természetvédelmi, vadvédelmi szabályozási rendszerét, tehát a megfelelő jogszabályok továbbra is hatályban maradnak. Az irányelvek beépítése a jogrendbe az említett jogszabályaink mellett fog megvalósulni, jogközelítéssel, vagyis a törvények szükség szerinti módosításával. Az átültetés után mindkét oldal – így az adott törvények és átültetett irányelvek – egymás mellett fognak maradni. Az Európai Unió maga is több nemzetközi természetvédelmi egyezményt írt alá, nem csak a tagállamok. A nemzetközi szerződés Közösség általi aláírása után ezzel kapcsolatosan megszülető szabályozások befolyásolhatják a tagállamok által önállóan aláírt nemzetközi szerződések végrehajtását, hiszen a Közösség aktusai kapcsán (rendelet, irányelv, határozat) a tagállamok szuverenitásuk egy részét közösen gyakorolják; érvényesül a szabályok nemzetek feletti jellege s a végrehajtásuk kötelező.

4.3. Néhány tagállami szabályozásról

A jog összehasonlítás az uniós jog sajátosságaiból következő értelmezési elv, melynek a jogvédelem szempontjából is garanciális jelentősége lehet.²¹⁰

A vadgazdálkodást és a vidék kérdéseit összekapcsolják pl.: Franciaországban, Egyesült Királyságban, Ausztriában, Spanyolországban. A hagyományokon nyugvó gyakorlat az érdemi szabályozást alacsonyabb szintre helyezi, és a nemzeti törvény csak az általános kérdéseket foglalja össze (a szervezeti forma nem ezek közé tartozik).

A vad tulajdonjogának az EU tagállamok többségében uratlan jószágként (*res nullius*) való kezelése jellemző, míg a vadászati jog általában a föld tulajdonjogához kapcsolódik.²¹¹ Állami tulajdonként csak a mediterrán országokban kezelik a vadat (pl.: Görögország, Portugália, Olaszország). Ezekben az országokban minden állampolgár számára van lehetőség a vadászatra, ha a feltételeknek egyébként megfelelnek. A vadászati jog gyakorlása pedig a földtulajdonhoz kötődik. Belgiumban a föld bérbeadása gyakoribb, így ez a vadászati jogok gyakorlásának leggyakoribb formája. Bevételekhez juthatnak a tulajdonosok, de a vadgazdálkodási kötelezettséget a vadászokra hárítják. Finnországban találkozhatunk

²⁰⁸ HORVÁTH ZSUZSANNA: *Az Európai Közösség agrárpolitikai reformjának környezetvédelmi aspektusai*. In: Tanulmányok Veres József egyetemi tanár 70. születésnapjára. = Acta Jur. et Pol. Szeged. Tomus LV. Szeged, 1999. 146–147. p.

²⁰⁹ NAGY MÓNKA ZITA: *A gímszarvas gazdálkodás statisztikai vizsgálata a Dél-Dunántúli régióban*. PhD. értekezés kézírata. Kaposvár, 2008. 19. p. Forrás: www.gtk.ke.hu/menu/67/23 (letöltve: 2011. XII. 3.).

²¹⁰ GOMBOS KATALIN 2011. 140. p.

²¹¹ CSÁNYI SÁNDOR – HELTAI MIKLÓS 1999. 25. p.

vadásztársaságokkal, amelyek bérlik a területeket, Svédországban vadgazdálkodási egységekbe foglalják a fölbirtokokat.

Az uniós tagállamok törvényei a nemzeti sajátosságokon alapulnak, ennek megfelelően szabályozzák a vadászatot és a vadgazdálkodást. Az EU tagállamaiban a vadászati jog a földtulajdonhoz kötődik általában, a vadászati jogot a földtulajdonosoknak csak kis része hasznosítja maga, nagyobb arányban azt bérbe adják. **A vadásztársaságok (hasonló szervezeti keretben) az általam vizsgált országok szabályozásai közül az alábbiakban jelennek meg különösen.**

Finnországban például a vadászklubok (társaságok) bérlik a vadászterületeket, valamint külön működnek területhez kötött vadgondozási egyesületek. A Finn Vadközpontot és a 15 vadgondozási körzetet egy új szervezetbe, a Finn Vadközpontba egyesítették 2011. március 1-jétől kezdve.²¹² A vadgondozási egyesületek megmaradtak, de ezek szabályozása is átkerült a 2011. március 1-jétől hatályos 158/2011. törvénybe. A vadászatot és vadgondozást érintő kérdésekkel a fenti szerveken túl még a vadásztársaságok (metsästysseura) és az önkéntes tagságon alapuló országos vadászszervezetek is (metsästäjainjärjestö) foglalkoznak.²¹³ Összesen 298 vadgondozási egyesület van nyilvántartva, amelyek illetékessége főszabály szerint egy község, de sok esetben 2–3 település, mivel jelenleg 400 község van Finnországban. A vadászati kártyát megszerzett személy annak a vadgondozási egyesületnek a tagjává jelentkezhet, melynek területén főszabály szerint vadászik, vagy melynek területén a lakhelye van. Az egyesület nyilvántartási számát ezután feljegyzik a vadászati kártyára. Egyidejűleg csak egy egyesület tagja lehet, de választhatja azt is, hogy egyetlen egyesületnek sem válik tagjává.²¹⁴

Írországban az 1960-as években indul el az ún. „vadászklub mozgalom”. A vadászni vágyók itt is egyesületi jellegű szervezetekbe tömörülve egyre szervezettebb keretek között gyakorolják a vadászatot, a földtulajdonos szóbeli, vagy írásbeli engedélyére alapítva a tevékenységüket. A klubok feladatköre nemcsak a vadászati jog gyakorlásában merül ki, hanem céljuk a ragadozók számának kontroll alatt tartása, a vadászat napjainak és az egy napon elejthető vadak számának kijelölése, meghatározása, valamint a földtulajdonosok javaslatokkal segítése a vadászterületek fejlesztését illetően.²¹⁵ A vadászati klubokat-egyesületeket, amelyek leginkább területhez kötöttek (falú/város) megyei szinten összefogja és irányítja a Területi Vadászati Tanács,²¹⁶ amely az előbbieken felül segíti a klubokat a

²¹² REIJO ORAVA: *A Finn Vadközpont missziója: vadkonfliktusok kézbentartása*. In: Metsästäjä. 2011. 2. szám. 7. p. Forrás: <http://epaper01.mmd.net/pub/riista/index?lang=fi&issue=201102> (Letöltés ideje: 2011. XI. 5.).

²¹³ Uo.

²¹⁴ Finn Központi Vadász Szervezet. *Vadász Útmutató. (Metsästäjain Keskusjärjestö. Metsästäjän Opas*, ISBN 952-9593-63-5). Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä, 2005. (a továbbiakban: *Finn Vadász Útmutató* 2005.) 313. p.

²¹⁵ DOUGLAS BUTLER: *Rough shooting in Ireland*. Merlin Unwin Books, h.n., 2006. 10–15. p.

²¹⁶ Országos szinten pedig a Területi Vadász Tanácsok Nemzeti Egyesülete (*National Association of Regional Game Councils*, NARGC) fogja össze a Területi Vadászati Tanácsokat. A szövetség a NARGC szervezete demokratikusan működik egyesületi elvek szerint. Minden tagnak egy szavazata van. Olyan lobbizervezet is ez egyben, amelynek az ír országgyűlés felsőházában van szavazata is. Pénzügyi vonatkozásban azonban a

vadászterületek vadmegőrzési és természetvédelmi terveinek megfelelő követelmények kialakításában és megvalósításában.

Olaszországban 1992. évi 157. tv. 34. cikke²¹⁷ szerint működnek a vadásztársaságok, amelyek függetlenek. Minden nyilvános tevékenységre létrejött szervezet kérheti a törvény hatálya tekintetében történő elismerését, feltéve, hogy társas, képzési vagy szakmai-vadászati célja van, demokratikus működési szabályuk van, nemzeti jellegű stabil szervezettel, megfelelő másodlagos szervekkel rendelkezik, valamint a Nemzeti Statisztikai Intézmény által meghatározott vadászok számának legalább 15%-ával rendelkezik.

A vadászatot az EU tagállamainak többségében önálló vadászati törvény szabályozza, a vadászat gyakorlásának a feltételei általában hasonlóak a mi szabályozásunkhoz.²¹⁸ A vadászati rendszerek összehasonlító jellegű vizsgálatára nem vállalkozom, mivel az túlfeszítené a dolgozat kereteit.

Általánosságban az is mondható, hogy az EU tagállamaiban minden állampolgár jogosult vadászni, ha az ehhez szükséges feltételeket megszerezte.²¹⁹ Ezek a legtöbbször fegyvertartási engedély, a vadászengedély, a minimális terület tulajdonlása, a vadászvizsga, a minimális életkori követelmény és a felelősségbiztosítás emelendő ki. A jellemzőket a **2. számú mellékletben** lévő táblázat jól szemlélteti.

kormánytól teljesen független, csak a tagok befizetéséből tartja fenn magát. A szövetség 28.000 tagból és 926 vadászati klubból, egyesületből áll. Forrás: www.nargc.ie/site.aspx. (Letöltés ideje: 2011. XI. 18.).

²¹⁷ <http://cacciapassione.com/leggi-caccia-italiana.html?start=10> (letöltve: 2011. I. 15.).

²¹⁸ VEZSENYI IMRE: *Változatos Uniók szabályok*. In: Vadászkiért. Veszprém Megyei Vadászkamara lapja. 2004. június. 3. p.

²¹⁹ Évtizedek óta készít felméréseket a nemzeti vadász szervezet és a FACE a vadászat pénzügyi- és munkahelyi teremtési szempontjairól, gazdasági hatásairól. Egy évtized óta a vadászatot a legtöbb tagállam támadja és akadnak kisebbségi csoportok, akik ellenzik a vadászatot. További felmérésekre lenne szükség, a FACE részéről is adatgyűjtésre, hogy fény derüljön a közvélemény és a vadászat kapcsolatára. Itt kiemelek általam fontosnak tartott olyan pénzügyi kérdéseket, amelyek jelentősen befolyásolhatják a vadászati jog gyakorlását:

- a legtöbb európai országban hatóság szabályozza a vadászatot vizsgával, fegyvertartási engedéllyel, biztosítással, stb. Általában a különböző fajok vadászatára külön engedélyt kell beszerezni. Ez a felmerülő összkiadások 6–10%-a;

- az éves vadászati jog kiadásai továbbá adódhatnak még abból is, hogy legtöbbször nem saját területen vadásznak, hanem bért fizetnek a jogok gyakorlásáért. A kapott bérből profitál a földtulajdonos, a vadgazdálkodási vezető, a tenyésztő, a parkfelügyelő. Átlagban ez 15–18 %-a az összkiadásoknak;

- jelentősek lehetnek a felszerelések költségei is: fegyverek, töltények, távcsövek, kések, táskák, általános és speciális ruházatok tartoznak ide. Költségvonzata a kiadások 15 %-át teszi ki, de ezek hosszú távú befektetések, így a hatásuk nem annyira jelentős;

- utazási költség meghatározása kapcsán 2 főkategóriát különíthetünk el: a területi vadászokat, akik nem utaznak messzire, de gyakran vadásznak; valamint az országos vadászokat, akik ritkábban vadásznak, de messzebbre utaznak. Az éves összkiadás 25 %-át adja az utazás(ok) költsége. A kutyatartás költsége a legmagasabb, évente az összköltség 30 %-át teszi ki. Egyéb költségek: a tagsági díjak, könyvek, magazinok, ajándékok csak 5 %.

A munkahelyteremtés tekintetében a vadászathoz kapcsolódó munkakörök lehetnek: fegyver- és lőszer kereskedelem, felszerelésgyártás, kereskedelem, közlekedés, szállodai elhelyezés, éttermek. Tanulmányok alapján, átlagosan 65 vadászra jut 1 munkahely. Az Európai Unióban 100.000 munkahelyet teremt a vadászat. Önkéntes munka: minden európai országban foglalkoznak a vad ökológiai tanulmányozásával: népségükkel, mennyiségükkel, és az élőhelyekkel (térképezés, azonosítás, értékelés). Pl. legalább 20 megfigyelő kell a fajtyúk állomány értékeléséhez, és 100 ember a szarvasok nyilvántartására. A téli károk megelőzése etetéssel, a nyári veszteség megelőzése itatással, valamint számos faj élőhelyének fenntartása legtöbbször önkéntes munka keretében történik. (Mindehhez lásd a **2. számú mellékletben** feltüntetett forrást!)

Az engedélyezési rendszer biztosítja a vadászok ellenőrzését és nyilvántartását. A vadászengedély megszerzését és így a vadászatot négy tagállamban viszont minimális vadászterület meglétének igazolásához is kötik. Nevezetten: Németország, Ausztria, Belgium, Hollandia (25–300 ha nagyság). Ezek a korlátok a vadászok számának hatékony befolyásolását jelenthetik.

A nyugat-európai országokban a nagy gondot az ökológiai alapon való vadgazdálkodás jelenti,²²⁰ amit nem vagy általában a kisebb vadgazdálkodást folytató egységek összefogásával lehet(ne) megvalósítani. A **holland törvény** a flóra és fauna védelméről²²¹ 5.000 ha nagyságú vadgazdálkodási egységek (WBE)²²² kijelölését írja elő, valamint meghatározza annak tartalmát is a helyi vadászok számára az értelmező rendelkezések között, annak érdekében, hogy ezeken belül természetvédelmi és ökológiai alapú vadgazdálkodást kelljen és lehessen folytatni. A vadászok kötelesek végrehajtani a vadgazdálkodási tervet a földhasználókkal és tulajdonosokkal együttműködve. Célkitűzésük a vadászat elősegítése, vezérlése valamint esetleges károk felügyelete, minden körülmények között.

A hazai vadászati törvény és végrehajtási rendelete mindazon természetvédelmi nemzetközi egyezményekben foglalt kötelezettségeknek²²³ eleget tesz, amelyekhez hazánk csatlakozott. Éppen ezért az EU-hoz történő csatlakozásunk során a vadgazdálkodásban és vadászatban érdemi jogharmonizációs kötelezettségeink nincsenek. A vadak és élőhelyük védelme érdekében rendelkezéseket találhatunk a vadászati eszközökre, módokra, tilalmi időkre, kíméleti területekre, és nem utolsósorban a tevékenység gyakorlásához szükséges engedélyekre. Előnyös lehet, hogy az EU nem törekszik a vadgazdálkodás egységes és uniformizáló szabályozására, így ezen a területen messzemenően a szubszidiaritás elve érvényesül. Vadgazdálkodásunk számára tehát elsősorban nem az EU normáihoz való alkalmazkodás okoz gondot, hanem az anyagi és emberi erőforrásoknak megfelelő hasznosítás, továbbá a magas szintű marketing tevékenység bevezetése. Ágazati cél, hogy a magyar vadgazdálkodás a vidék ökológiai-ökonómiai rendszerébe illeszkedve hasznosítsa kedvező természeti adottságainkat, s a vidék gazdasági vonzerejének javításához járuljon hozzá. A közösségi célok közül a külterjes termelési rendszerek támogatásának növelése, a környezeti terhelés további csökkentése, a biodiverzitás fenntartása, vagy növelése ugyanis olyan célok, amelyek megvalósításával a vadgazdálkodás számára is kedvezőbb környezeti feltételek alakulhatnak ki. A vadgazdálkodás és vadászati gazdaság sikerességet a termelés-

²²⁰ A két legfontosabb irányelv a 79/409/EEC. Tanácsi irányelv a vad madarak megőrzéséről és a 92/43/EEC. irányelv a természetes élőhelyek és a vad flóra és fauna megőrzéséről ezt a vadászat céljaként határozza meg.

²²¹ *Flora and Fauna Act*. 2002. április 1-jétől hatályos. *Passim*.

²²² WBE kiad egy vadgazdálkodási ütemtervet, eszerint kell a vadászatot lefolytatni. A WBE-t a kormány ismeri el, és megkapja a szükséges engedélyeket, pl. a nagyvadak kilövésére, vagy az idényen kívüli vadászatra, a terménykárok megakadályozása céljából. A WBE felelős ezen engedélyek újra-kiadásáért a vadászok részére.

²²³ Az alkotmány egyes megváltoztathatatlan részei a nemzetközi *ius cogens* és az egyes nemzetközi szerződések. Alaptörvény, Q cikk (2) bek.; 4/1997. (I. 22.) AB. határozat kihirdetett nemzetközi szerződések alkotmányossági vizsgálatáról, 30/1998. (VI. 25.) AB. határozat az Európai Megállapodásról.

stabilizáló hatások is segíthetik. A többi országgal szemben meg kell őriznünk természeti adottságunkból fakadó komparatív előnyünket.

4.4. A vadgazdálkodási fejlesztési lehetőségek a közös agrárpolitikában

A nyugat-európai államok az integráció keretén belül arra kényszerültek, hogy a mezőgazdasági politikát közösségi szintre emeljék.²²⁴ Az EU közös vadászati-vadgazdálkodási politikával nem rendelkezik, de a következőkben megjelölt több irányelv, vagy rendelet közvetlenül és a **Közös Agrárpolitika (a továbbiakban: KAP)**²²⁵ egyes részei²²⁶ közvetve hatnak a vadászat szabályozására, gazdálkodási és természetvédelmi környezetére. A KAP célja az EU mezőgazdasági piacának szabályozása a termelés visszafogását célzó kvóták és a termőföldeknek termelésből való kivonása révén. A vadgazdálkodásból, turizmusból származó bevételi lehetőségeket nem szabályozzák kvótákkal és elvonásokkal. A KAP alapelve, hogy a mezőgazdaság multifunkcionális feladatokat lát el, azaz gazdasági, szociális, valamint környezet- és természetvédelmi szempontoknak²²⁷ együttesen szerez érvényt.²²⁸ Az irányelvek, amelyek a vadászatot közvetlenül befolyásolják erősen korlátozóak, általában kapcsolódnak olyan kormányzati, vagy nemzetközi szintű egyezményekhez, amelyet hazánk is elfogadott, vagy csatlakozott, esetleg be is épített a hatályos joganyagába. A legfontosabb cél a környezetbarát erdő- és mezőgazdálkodás kialakítása és az ehhez szükséges törekvések és eszközök alkalmazása ennek elérésére, valamint a fenntartható gazdálkodás²²⁹ elvének érvényesülése.

A KAP és a hozzá kapcsolódó támogatási rendszer – melyben a támogatások odaítéléséhez egységes feltételeket és szabályokat kellett előírni – olyan elemeket is tartalmaz, ami a vadgazdálkodás számára kedvező, mint például:

– hozzáférhető források a vadgazdálkodásba forgatható tőke nagyságát növelik, azok a gazdák kaphatnak támogatást, akik vállalják, hogy lényegesen csökkentik a műtrágya és növényvédőszer felhasználásukat, csökkentik a környezet szennyezését, extenzív növény- és állattenyésztési gyakorlatot alakítanak ki. Az apróvadfajok globális csökkenésének fő oka az

²²⁴ OLAJOS ISTVÁN: *A közös agrárpolitika története*. In: Csák Csilla (szerk.): *Agrárjog*. Novotni Kiadó, Miskolc, 2008. 60–68. p.

²²⁵ Angol megfelelője: *Common Agricultural Policy – CAP*. Áttekintést nyújt DÉVÉNYI PÉTER: *Mezőgazdaság és halászat*. In: *Az Európai Unióról és az Európai Unió működéséről szóló szerződések magyarázata*. Szerk.: Osztovits András. Complex Kiadó, Budapest, 2011. 2. kötet, 1169–1206. p.

²²⁶ A joganyag nagy része alapvetően három csoportba sorolható a szabályozás tárgya alapján. FODOR LÁSZLÓ: *Előadásvázlatok agrárjogból IV. Az Európai Unió Közös Agrárpolitikája*. Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Debrecen. Forrás: www.law.klte.hu/jati/2004/2005. 1. p. (Letöltve: 2011. XII. 6.).

²²⁷ *Environment and the CAP. Green Europe. Newsletter on the Common Agricultural Policy. Commission of the European Communities*. 3/1987. E. No. 219.1.

²²⁸ MIKÓ ZOLTÁN 2009. 132. p. A környezeti szempontok felértékelődtek. DAVID BALDOCK: *New Horizons for Agri-Enviroment Policy in Europe?* In: Franz W. Gatzweiler – Renate Judis – Konrad Hagendorf: *Sustainable Agriculture in Central and Eastern European Countries*. Shaker Verlag, Aachen, 2002. 51–64. p.

²²⁹ A fenntartható gazdálkodás alapelvét segíti a természeti erőforrásokhoz, a tájhoz, az élőhelyekhez, a környezet adottságaihoz és korlátaikhoz, minőségi javításához illeszkedő földhasználati rendszer alkalmazása. MIKÓ ZOLTÁN 2009. 8. p.

intenzív termelésre jellemző megszerezés volt. Minden olyan változástól, ami ezek szerepét csökkentí, kedvező változások várhatóak, így a vadgazdálkodás szempontjából történő beavatkozások is kedvezőek lehetnek;

- a kedvező élőhelyi változások (vadgazdálkodási célú élőhely fejlesztések) rövid- és középtávon is befolyásolják a vadállomány növekedését, és az ehhez kapcsolódó szolgáltatásokból eredő bevételeket is növelhetik. A gazdaságtalanul művelhető területek termelésből való kivonása és ezeken a helyeken az erdőtelepítések versenyképes gazdálkodási formát jelenthetnek;

- a vadhús hasznosításából származó bevétel nem esik korlátozás alá, értékesítése iránt van érdeklődés;

- a vadfajok számára kedvező adottságok azt is eredményezhetik, hogy a fenntartható és hasznosítható vad mennyisége nő, így a hazai vadászat jól eladható a külföldi piacokon. A bevételek jelentős része a külföldi és hazai bér vadászok lődíjaiból származik. A mezőgazdaságilag nem hasznosítható területeken a vadászati turizmus is jelentős bevételt hozhat;

- a támogatásokhoz való hozzáférést segíti, hogy a vadászati jog hazánkban is a földtulajdonhoz kapcsolódik. A mezőgazdasági hozamok csökkenése részben helyettesíthető a vadgazdálkodásból származó bevételekkel, így a földterület tulajdonosainak a terület hasznosítására irányuló döntését (maguk használják a földterületet, vagy hasznosítás körében bérbe adják) az elérhető támogatások megszerzési lehetősége is befolyásolhatja.²³⁰

Az érintett ágazatok közötti együttműködés és a kölcsönös előnyökön alapuló fellépés nélkülözhetetlen.

A KAP reform a versenyképesség érdekében az agrártámogatások egyre nagyobb hányadát a termeléstől elválasztva kívánja nyújtani. Ennek formája a forgalomképes vagyoni értékkel bíró támogatási jogosultság, amely megfelelő termőfölddel együtt jogosít a támogatás igénybe vételére. Ez sajátos intézményi és eljárási szabályok megalkotását teszi szükségessé.²³¹ Talán ez lehet a vadgazdálkodás támogatásának a jövője?

4.5. Szupranacionális szervezetek és szabályok

A nemzetközi szerződéseket egymás mellé rendelt, szuverén államok írják alá, ki kell, hogy hirdessék belső jogszabályokkal, a végrehajtás is az állam akaratától függ, illetve a bírósági út igénybe vétele egy másik szerződő féllel kapcsolatos vitás ügyben csak a bíróság fennhatóságának elismerése mellett lehetséges. Nemzetközi államok saját relációikban kötik meg azokat meg, ki kell hirdetni őket, a részes felek a saját ügyük bírái.

²³⁰ CSÁNYI SÁNDOR 1999. 73. p. felhasználásával készítettem az összefoglalót.

²³¹ MIKÓ ZOLTÁN 2009. 10. p.

A veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló Washingtoni Egyezmény²³² (CITES, 1973. március 3.) globális jelentőségű, és – amennyiben kellően tiszteletben tartják – az **állat- és növényvilág hatékony védelmére szolgálhat**. *Segítséget adhat ahhoz, hogy az elejtett vad trófeáját a vadász a vonatkozó rendelkezések betartásával Magyarországra behozhassa. Így tájékozódhat a vadász előzetesen az engedélyezésekről, valamint arról, hogy egyáltalán hazánkba behozható-e a trófea.* Az egyezmény azon a felismerésen alapul, hogy a vadon élő állatok és növények a Föld természeti rendszereinek pótolhatatlan részét képezik. Éppen ezért alapvető célja a kereskedelem által veszélyeztetett fajok élőhelyeiken történő megőrzése, védelme. Ezt csak a felvásárló piac- és az élőhely országainak szoros együttműködésével lehet megvalósítani. Az egyezmény veszélyeztetettség mértéke szerint az I. Függelékbe sorolja a közvetlenül a kipusztulás szélén álló fajokat, ezek kereskedelmi forgalomba nem kerülhetnek. A II. Függelékbe sorolja azokat a növényeket és állatokat, amelyek esetén szigorú szabályozásra van szükség ahhoz, hogy ne jussanak az előbbi kategóriába tartozó fajok sorsára. A III. Függelékbe tartoznak azok, amelyek esetében az egyes országok nemzetközi segítséget kérhetnek a kereskedelem ellenőrizhetősége érdekében. Az Egyezmény szerint minden fél kötelezettséget vállal arra, hogy: Igazgatási Hatóságot jelöl ki, amely az engedélyezési munkát ellátja, a rendelkezések megszegésével történő kereskedelmet megtiltja. Az elkobzott példányokat az előírásoknak megfelelően elhelyezi. Tudományos testületet jelöl ki, amely segíti a hatósági munkát. A Hatóság élő állatok elhelyezésére mentőközpontot létesít. Nyilvántartást vezet az említett három függelékben szereplő fajok fogalmáról. Tájékoztatja a közvéleményt az Egyezmény jelentőségéről, végrehajtásáról. Az Egyezmény végrehajtására saját jogszabályokat alkot, amelyek szigorúbbak is lehetnek, mint az Egyezmény előírásai.

Az Egyezmény pénzügyi és támogatási rendszerének alapja a Részes Felek Konferenciája, amely kétévenként tartott ülésszakain elfogadott költségvetéshez tagdíjak összegének meghatározásával állapítják meg. Egyes konkrét programok megvalósítását, pedig önkéntes hozzájárulásokkal is elősegíthetik. A Részes Felek Konferenciája az Egyezmény legfőbb döntéshozó szerve is egyben. A végrehajtást Állandó Bizottság, növényekkel foglalkozó bizottság, állatokkal, illetve állatszállítással foglalkozó bizottság segíti. A feladatok koordinálásával a Genfben székelő Titkárság foglalkozik.

Hazánk kötelezettséget vállalt arra nézve, hogy az ebben szereplő irányelveket, rendelkezéseket betartja. Mindezeknek megfelelően *az országon átmenő tranzit forgalom szigorú ellenőrzése is megvalósul*, ezáltal elősegítve a többi ország természetvédelmi törekvéseit. Feladatunk az is, hogy a hazánkban őshonos fajok védelme megvalósulhasson, megvédjük értékeinket a kereskedelem káros hatásaitól.

²³² Magyarország 1985-ben csatlakozott az egyezményhez, s az 1986. évi 15. törvényerejű rendelettel hirdette ki.

A **vándorló, vadon élő állatfajok védelméről** szóló **Bonni Egyezmény**²³³ (1979. június 23.) igyekszik összefogni azokat az államokat, amelyek területén a vándorló fajok átvonulnak. Ez az egyezmény **az államok feletti természetvédelem kérdését veti fel**. Jelentőségét emeli az a tény, miszerint **egyes vándorló fajokat bizonyos államok védelemben részesítenek**, míg mások üldöznek, így a védelem végül is nem valósul meg. Két függeléke van, az I. számú a veszélyeztetett, vándorló emlős-, madár-, csúszó-, mászó- és halfajokat tartalmazza. A II. számú tartalmazza mindazokat a vándorló fajokat, amelyeknek kedvezőtlen a védelmi helyzete, és amelyek megóvása nemzetközi szabályokat igényel. A vándorlást gátló káros hatások kiküszöbölése, illetve csökkentése a cél. Az egyezmény feladata többek között az I. számú függelékben felsorolt vándorló fajok azonnali védelembé vétele, a kipusztulással fenyegetett fajok élőhelyeinek megóvása. Az Egyezmény Tudományos Tanács felállításáról is rendelkezik, itt is a Felek Konferenciája a legfőbb döntéshozó szerv. Bármelyik fél felmondhatja írásban az egyezményt, a felmondás a közlést követő 12 hónap elteltével lép hatályba, ez a lehetőség rámutat a fajok nemzetközi védelmének gyengéire. **Hazánk az Egyezmény végrehajtása érdekében több programot, intézkedési, kutatási feladattervet fogadott el és hajt végre, illetve részt vesz a nemzetközi egyeztetésekben, valamint így befolyásoltta lesz a vadászható fajok listája azzal, hogy egyes fajok vadászata korlátozottá válik.** Konkrét feladataink között szerepel a kékcsőrű réce, a rétisas és a tűzok²³⁴ fokozottan védetté nyilvánítása hazánkban. *A Rétisas Védelmi Program* kapcsán, pedig a közepesfeszültségű szabad légvezetékek tartóoszlopaira szigetelőanyagok kihelyezése, az áramutések kiküszöbölése, a fészkelő területen a fészkelési időszakban végzett erdőgazdasági tevékenységek elhalasztása. Kiegészítésként hazánk aláírta az *Afrikai-eurázsiai Vándorló Vízimadarak Védelméről* szóló megállapodást is.

A **Berni Egyezmény**²³⁵ biztosítja **az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelmét** (1979. szeptember 19.). Az Európa Tanács tagországai és az egyezmény további aláírói felismerték, hogy ezek **a fajok a biológiai egyensúly fenntartásában kiemelkedő szerepet játszanak, természetes élőhelyeik védelme a vadon élő növények és állatok megőrzésének fontos eszköze.**²³⁶ **A IV. számú függeléke az elejtés, a befogás és a hasznosítás tiltott eszközeit és módjait tartalmazza**, ezekkel az előírásokkal a hazai szabályozás is összhangban van. Rendelkezéseket tartalmaz a kipusztult fajok visszatelepítése, az idegen fajok elleni védekezés és betelepülésük ellenőrzése érdekében is. A feleknek kétfévente részletes jelentést kell készíteniük az Egyezményben szereplő fajokkal és vadászati módszereikkel, az élőhelyek védelmével kapcsolatban tett kivételekről. Magyarország számára konkrét feladatot jelentett a *Vipera ursinii rakosiensis*

²³³ A csatlakozási okiratot Magyarország 1983. július 12-én helyezte letétbe, s az 1986. évi 6. törvényerejű rendelettel hirdette ki.

²³⁴ 1989-től a Tűzokvédelmi Program végrehajtása célja: keretében tűzokkímélő agrotechnika kialakítása, fészek felderítése és védőzóna kialakítása, a fészkalj mentése folyik.

²³⁵ Magyarország 1989-ben csatlakozott hozzá, közzétételére 1990-ben került sor.

²³⁶ A célkitűzés a hatályos Vtv.-ben is megfogalmazódik; lásd erről részletesebben a dolgozat 6.1. pontjában.

(„rákosi vipera”) élőhelyek védelmére vonatkozó 23. számú ajánlás. Az Egyezmény ügyviteli költségeinek fedezésére szolgáló elkülönített költségvetést az Állandó Bizottság fogadja el és azt az Európa Tanács költségvetésében számolja el úgy, hogy a tagországok e célú befizetéseit az Európa Tanács általános költségvetéséből kiegészítik. Az élőhelyek és a fajok védelmére vonatkozóan több intézkedés is történt a védetté nyilvánításokkal foglalkozó határozatok, illetve rendeletek keretében. Ezt a célt szolgáló számos program és nemzetközi együttműködés jelenthet segítséget az Egyezmény magyarországi teljesítésére vonatkozóan is. Az állandó Bizottság felügyelete alatt több szakértői munkacsoport is működik, ezek tevékenységében Magyarország is részt vesz, kivéve a bennünket közvetlenül nem érintő régiók vagy tevékenységek kérdéseivel foglalkozó ad hoc csoportokat.

A Ramsari Egyezmény²³⁷ a nemzetközi jelentőségű vadvizekről, különösen, mint a vízi madarak tartózkodási helyéről (1971. február 2.) célja a vizes élőhelyek megőrzésének és ésszerű hasznosításának elősegítése, a megfelelő jogi, intézményi, együttműködési keretek biztosításával. Globális mértékben célozza meg a természeti erőforrások védelmét. A vizes területek visszaszorítása, a lecsapolás, feltöltés, illetve pusztítás ellen az 1960-as években először a vízi madarak védelmében részt vevő szervezetek és személyek léptek fel, felismerve azt, hogy eredményt csak a nemzetközi összefogás hozhat. Napjainkra a Felek az egyezmény céljának tekintik a vizes élőhelyek biológiai sokfélesége megőrzésének és fenntartható hasznosításának integrálását. Hangsúlyozzák az ember és a környezet kölcsönös függőségét, a vadvizek illetve a vízrendszerek szabályozóinak, és mint jellegzetes növény- és állatvilágnak, különösen a gázló- és vízimadarakat fenntartó természetes környezetnek alapvető ökológiai funkcióit. Az egyezmény szerint valamennyi fél köteles. Legalább egy vizes területet megjelölni a területén a *Nemzetközi Jelentőségű Vizes Területek Jegyzékébe* („Ramsari lista”) történő felvételre a megfelelő kritériumok alapján, a későbbiekben több ilyen területet is bejelenthet. A Jegyzékben szereplő területek visszavonására csak fontos közérdekből kerülhet sor, de ilyen esetben a visszavont helyett, hasonló jellegű és kiterjedésű területet kell kijelölni.

Az egyezményben részes állam a vizes területekkel összefüggő terveket köteles úgy összeállítani és megvalósítani, hogy azok elősegítsék az adott területek ésszerű hasznosítását és ökológiai jellegének megőrzését. A védetté nyilvánított területek esetében gondoskodik az azt kezelő szakembergárdáról és továbbképzéséről. Kötelessége továbbá az Egyezmény végrehajtásával kapcsolatos kérdések egyeztetése, elsősorban a megosztott, határokat átszelő területek, a vonuló fajok esetében, valamint fejlesztési intézmények vagy donor országok által biztosított segélyek, támogatások ügyében.

²³⁷ Az Egyezményhez Magyarország 1979. április 11-én csatlakozott, az Országgyűlés 1993. március 2-án az 1993. évi XLII. törvénnyel hirdette ki. Hazánk nemzetközi, illetve hazai szempontból jelentős vizes területeinek többsége napjainkra törvényes védelem alatt áll, az ezeken a területeken történő gazdálkodást és egyéb tevékenységeket (vadászat megengedett körét) természetvédelmi jogszabályok határozzák meg. Közel 30 db ilyen terület van hazánkban.

Elősegíti, hogy az 1994. évi 4. Konferencia által elfogadott Montreux-i Jegyzékbe²³⁸ felvegyék azokat a Ramsari Jegyzékben már szereplő vizes területeket, amelyek ökológiai jellege megváltozott, változóban van, vagy várhatóan megváltozik a műszaki fejlődés, a szennyezés, vagy más emberi beavatkozás következtében. **Ennek célja ráirányítani a figyelmet bizonyos területekre, ezáltal is elősegíteni a helyreállításukhoz, fennmaradásukhoz szükséges intézkedések megtételét, az erőforrások biztosítását. Ezek a területek is a vadászterület részét képezhetik, de a fokozott óvatosságot szolgálhatja a vadászati tevékenység korlátozása, kizárása ezeken a helyeken.**

A fentiek mellett minden fél többek között nemzeti vizes élőhely leltárt készít, jelentést ír a Részek Konferenciája számára, gondoskodik a listás területek kezelési terveinek kidolgozásáról, valamint figyelemmel kíséri a területek ökológiai jellegének változását.

A Rio de Janeiro-i Egyezmény (CBD, 1992. június 5.) a biológiai sokféleség, a biológiai források védelme körében tartalmaz előírásokat. Ennek értelmében minden fél vállalja: hogy tevékenysége nem okoz környezeti kárt határain kívül. Nemzeti stratégiát dolgoz ki a biológiai sokféleség védelmére és fenntartható hasznosítására. Azonosítja és megfigyeli a biológiai sokféleség azon összetevőit, amelyek fontosak a megőrzés szempontjából, valamint azokat a folyamatokat és tevékenységeket, amelyeknek káros hatásuk van ebből a szempontból. Három pilléren alapul: a biodiverzitás védelme, a fenntartható használat, a természeti javak fair és egyenlő elosztása. Nyilvántartja az ezekre vonatkozó adatokat, megfelelő intézkedések segítségével gondoskodik az *in situ* védelemről a védett területeken és azokon kívül is.²³⁹ **Ennek megfelelően a hatályos Vtv. elsődleges céljaként a vadak és élőhelyének védelmét jelöli meg, amelyet a tv. címében, elnevezésében is láthatunk.**

A következőkben néhány nemzetközi vadászati szervezet szerepét tekintem át. A Nemzetközi Vadvédelmi és Vadászati Tanácsnak²⁴⁰ (a továbbiakban: CIC) Magyarország alapító tagja volt, és közel 80 éve aktívan tevékenykedik benne. A magyar vadászat és vadgazdálkodás nemzetközi elismerésének útja a CIC-en keresztül vezetett. Indokolt volt, hogy a magyar vadállomány a nálunk kínálkozó és jó helyen álló vadászati lehetőségek külföldi vadászokat vonzzanak az országba, ezáltal az idegenforgalmat is fellendítsék. A szervezeti keretében a világ közel hetven országainak tagságán keresztül a vadászat teljes körét, gazdagságát, lehetőségeit átfogják. Jellegét, céljait és alapelveit tekintve feltétlenül említést érdemel a szervezet részleteiben is. 1901-ben jött létre a francia jog alapján. Céljai

²³⁸ A Montreux-i Konferencián elhatározták a *Vizes Területek Védelmi Alap* létesítését azzal a céllal, hogy a fejlődő országok támogatást kaphassanak az Egyezmény végrehajtásához.

²³⁹ NAGY KÁROLY 1999. 256. p. – A dolgozat e fejezetében ismertetett nemzetközi egyezményekről tanulmányom is megjelent: BEZDÁN ANIKÓ: *A vadászat természetvédelmi vonatkozásai*. In: Jogelméleti Szemle. 2007. 3. szám. <http://jesz.ajk.elte.hu/bezdan31.mht> (állapot: 2012. I. 30.).

²⁴⁰ Részben magyar kezdeményezésre jött létre 1930-ban. Az alapítás gondolatát gróf Károlyi Lajos és Maxime Ducrocq, a francia Saint Hubertus Club elnöke vetette fel 1928-ban Tótmegyeren. Forrás: http://huntingpress.eu/magazin/a_cic_kivaltsagairol_targyilagosan (letöltve: 2012. V. 30.).

közt szerepel a vadászati tudomány fejlesztésének segítése és a vadászat általános érdekeinek védelme is. E célt szolgáló alapszabálya szerint feladata, hogy állandó kapcsolatot építsen ki **valamennyi ország kormányi, vadászati szervezetei, vadászai és tudósai között**. Folyamatosan tanulmányozza a vadászattal és a vad megóvásával kapcsolatos kérdéseket. Tanácskozó és összekötő szerv szerepét tölti be az országok között a közös kérdések megoldása érdekében, és a viták eredményét ismerteti a kormányokkal, a nemzetközi szervezetekkel, minden országban a vadászatért felelős személyekkel. Tehát a **vadászat ügyét képviseli a nemzetközi szervezetek szintjén**. A nemzetközi jellegnek megfelelően hivatalos nyelve a francia, az angol és a német.

A CIC gerincét a bizottságok és munkacsoportok képezik. Ezek a bizottságok/munkacsoportok szakterületekre bontva dolgoznak. Ilyen terület többek között a nagyvadak, apróvadak, trópusi vadak, vándormadarak területe, de kulturális témákkal is foglalkoznak, mint például a Vadászat a művészetben,²⁴¹ a Hagyományos vadászat,²⁴² valamint az ugyancsak fontos népszerűsítő tevékenységet folytató Vadvédelem és környezet, továbbá egy vadászatellenes kampányokra figyelő munkacsoport, a *Pro-Chasse*.

Egyik legígéretesebb és igen tevékeny munkacsoport a *Young Opinion*: szerte a világon lelkesedő fiatal emberek a modern elektronika segítségével kommunikálnak és minden bizottságban ott vannak, ők a CIC jövője.

Az alapelvei rámutattak arra, hogy az egyre gyorsabb ütemben fejlődő technikai haladás kíméletlenül rombolja a természet egyensúlyát. Az információs és szállítási eszközök fejlődése lehetőséget teremt, hogy az ember behatoljon olyan területekre is, amelyek korábban mentesek voltak a mesterséges beavatkozástól. Egyértelműen megerősíti az alapelveket a vadászat gyakorlásának szabályozásával kapcsolatosan, a természetes erőforrások ésszerű használataként felfogva, valamint kifejezésre juttatja, hogy az erőforrások olyan tőkét alkotnak, amelyet a jövőbeni nemzedékeknek sértetlenül kell átadni.²⁴³

Az alapelvek köréből levezethető néhány megállapításuk:

1. A vad olyan kincs, amelyet meg kell őrizni, és épségben kell átadni a soron következő generációnak. A vadászat tehát a természet kincsének bölcs kiaknázását jelenti.
2. Napjainkra a vadászat csakis úgy értelmezhető, hogy szorosan hozzákapcsolódik a tudományos ismeretekre alapozott megőrzési tevékenység és az ésszerű gazdálkodás. Az embernek megvan a lehetősége a vadon élő állatokról való rendelkezésre, állományuk ellenőrzésére, de mindez felelősséggel is jár.
3. A vadász tevékenységét irányító törvényeknek, egyéb jogforrásoknak a vadászati etikán kell alapulniuk. A vadásznak mindezt tökéletesen ismernie kell már előzetesen azért, hogy kellően mérlegelni tudja a felelősségét, valamint hogy előfeltételként minden egyes gyakorlása előtt elfogadja.

²⁴¹ Egy *Gasztronómia és Vadászat* nevű munkacsoporttal együtt.

²⁴² Ide tartozik egy újabban létrehozott magyar vezetésű munkacsoport, a *Vadászújászat*.

²⁴³ TÓTH SÁNDOR 2005. 296. p.

4. A helyesen felfogott és bölcsen szervezett vadászat hatalmas erkölcsi és anyagi érték. Kölcsönös együttműködést eredményező, és országokat átfogó kapcsolatokat hoz létre.

5. A **vadásznak ismernie kell** és kellő súllyal figyelembe is kell vennie a biológiai egyensúly megőrzéséhez nélkülözhetetlen cselekvések következményeit. Tevékeny őrzőjének kell lennie a természetnek, a természet minden részének.

A CIC kötelességének érzi, hogy a fenti alapelvekben foglalt szemléletet az egész világon érvényre juttassa. Éppen ezért a CIC-hez való tartozás ezen alapelvek elfogadásának és alkalmazásának a kötelezettségével jár, valamint feladata, hogy ezeket az alapelveket továbbfejlessze és ezzel kapcsolatosan példát mutasson.

Mindezekből következik, hogy ez a szervezet fellép a vadászati lelkiismerettel szemben álló, valamint minden olyan tevékenység ellen, amely bármilyen módon is ártalmas a természet megőrzése szempontjából. A szervezet javasolja, hogy minden vadász tisztelje és alkalmazza az etikai kódexét,²⁴⁴ amely arra törekszik, hogy a vadászatot illessze társadalmunk fejlődéséhez és tegye lehetővé, hogy a jövő nemzedékei is űzhessék ezt a mesterséget.

Az elvek:

1. a vadon élő állatoknak, mint alapvető természeti erőforrásnak a tisztelete,
2. az állat tisztelete,
3. a természet más használóinak, vagy hasznosítóinak a tisztelete,
4. a természet tisztelete a maga egészében.

A szervezet tagjai lehetnek rendes tagok, levelező és tiszteletbeli tagok is, de valamennyien kötelesek elfogadni a CIC alapelveit. A rendes tagoknak szavazati joguk van. Lehetnek államok képviselői, társaságok képviselői, vagy személyes jogcímen tagok. Az államok képviselőit a kormányok, vagy az adott államnak a hivatalos vadászati szervezetei jelölik, amelyet képviselnek. Tagjai lehetnek országos és nemzetközi szövetségek, társaságok is. Fontos, hogy az említett társaságok a természetvédelem és a vadvédelem elhivatott támogatói legyenek. E szervezetek tagjai személyes jogcímen is tagjai lehetnek a CIC-nek.

A levelező tagoknak nincs a Közgyűlésen szavazati joguk, nem vesznek részt az Igazgató Tanácsban, részt vesznek viszont a CIC minden munkájában, a bizottságokban. Tanácskozhatnak és szavazhatnak. A levelező tagokat egy kiküldött képviseli. Ezeknek a szövetségeknek, társaságoknak a tagjai személyes jogcímen is tagok lehetnek.

Az államok és szövetségek (társaságok) képviselői, a személyes jogcímen tagok, vagy a CIC-nek kiemelkedő szolgálatokat tevő kívülálló személyiségek a Közgyűlés által – az Igazgató Tanács javaslatára – tiszteletbeli taggá nevezhetők ki.

Ez utóbbi kategória kivételével a tagság feltétele, hogy a felvételre váró személyt az országból való rendes tagok többsége előzetesen jelölje. A jelöléseket a delegáció vezetője terjeszti az Igazgató Tanács elé, amely azokat a jóváhagyás érdekében megküldi a Közgyűlésnek. A CIC szervezeti felépítése a következőképpen alakul: minden évben rendes

²⁴⁴ A vadászat kódexét a CIC 39., Marrakech-ben tartott közgyűlése 1992-ben fogadta el.

Közgyűlést köteles tartani, szükség esetén pedig, az Igazgató Tanács bármikor rendkívüli közgyűlést tarthat. A tevékenységéhez szükséges pénzügyi források a tagdíjakból, pénzbeli támogatásokból és vagyonátruházásokból származnak.

A szervezet legfőbb jelentősége, hogy összehasonlíthatóvá teszi a szabályokat,²⁴⁵ **közreműködik az etikai jellegű szabályok egységesítésében, segíti a vadászati turizmus fenntartását, fejlesztését.**²⁴⁶ **Számos nemzetközi természetvédelmi egyezmény ismerte el, mint a fentiekben ismertetett CITES.** A fenntartható vadászat elveinek kidolgozásával bevételi és munkahely teremtő lehetőségekhez juthatunk. Napi kapcsolatban áll az állami vadászati hatóságokkal, az OMVK-val és az Országos Magyar Vadászati Védegylettel. Ajánlásaival nem statuál jogi kötelezettséget, de hazánk is fontosnak tartja, hogy mintegy politikai ígéretként tett vállalásának megfelelően tegyen lépést az adott szabály érvényesülése érdekében. Küzd a magyar állam oldalán is a közös természetvédelmi célok megvalósulásáért.²⁴⁷ A kormány számára is tanácsadó tevékenységet folytat.²⁴⁸

A szervezet célkitűzése a vad életkörülményeivel kapcsolatos kutatások és tudományos munkák támogatása. Ezt szolgálja a **Nemzetközi Alapítvány a vad megőrzésére**, amelynek külön alapszabálya és 19 tagú Igazgató Tanácsa van. Nem nyereségszerzési célból működő alapítvány, elsősorban a vadon élő állatvilág és a természet megőrzéséért harcol, feladatának tekinti egy világméretű és országos szintű ellenőrzési rendszer kialakítását a vadgazdálkodás felett.

A fajok védelme szempontjából említést kell tenni az 1948-ban alapított **IUCN (*The World Conservation Union*)**, **azaz Természetvédelmi Világszövetségről**, amely államokat, kormányzati szervezeteket és széles tevékenységi körű nem kormányzati szervezeteket egyesít, ennek a CIC is tagja. Azon kevés nemzetközi intézmények közé tartozik, amelyekhez kormányzati és nem kormányzati testületek egyaránt csatlakozhatnak. Az IUCN munkája során az együttműködésre helyezi a hangsúlyt. Az IUCN semleges fórumot kínál, ahol a különböző szektorok szervezetei találkozhatnak, eszmét cserélhetnek, és közös munkát

²⁴⁵ Kiadta 2011 decemberében a CITES 240 oldalas kézikönyvét francia, angol és spanyol nyelven. Forrás: http://huntingpress.eu/magazin/a_cic_kivaltsagairol_targyilagosan (letöltve 2012. VI. 10.).

²⁴⁶ Kb. 25–27.000 külföldi bérvadász érkezik hazánkba évente.

²⁴⁷ Aktív tevékenységet folytatott a vadvilág megőrzése érdekében, számos természetvédelmi programot támogatott vagy kezdeményezett. Ennek eredményeként például az ENSZ Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete világörökségi elismerési eljárás keretében a közelmúltban ismerte el a solymászatot kulturális örökségként. Közreműködésének köszönhetően az országgyűlés a 2012. május 21-i ülésén fogadta el az Egyesült Nemzetek kiváltságairól és mentességeiről New Yorkban, 1946. február 13. napján kelt nemzetközi egyezményben biztosított kiváltságoknak, mentességeknek és könnyítéseknek a Nemzetközi Vadászati és Vadvédelmi Tanács Magyarországon működő intézményeire és tisztségviselőire való alkalmazását a 2012. évi LII. törvényben.

²⁴⁸ Együttműködés keretében a szervezet lehetőséget teremt a következőkre:

- tapasztalatszerzést tesz lehetővé a CIC központnál évente egy, a kormány által kijelölt, szakirányú képzéssel rendelkező személy számára a természeti erőforrások fenntartható hasznosítása terén
- a kormány képviselője állandó meghívottként vehet részt a CIC végrehajtó bizottsága ülésein,
- tanácsadás a kormány részére a természeti erőforrások fenntartható hasznosításával kapcsolatos kérdésekben,
- a CIC munkatársai köréből szakértők biztosítása a kormány részére, akik tanácsadás céljából állnak rendelkezésre a természeti erőforrások hasznosításához kapcsolódó nemzetközi egyezmények kongresszusain és más üléseken. Forrás: www.omk.hu

tervezhetnek. Az IUCN segíti a kormányzatok és a környezetvédő szervezetek együttműködését, környezetvédelmi stratégiákat dolgoz ki, valamint bővíteni igyekszik a helyi és regionális lehetőségeket. Az IUCN feladata befolyásolni, ösztönözni és támogatni világszerte a társadalmakat, hogy megőrizték a természet sértetlenségét és sokféleségét, továbbá biztosítsák, hogy a természetes erőforrások használata méltányos és gazdaságilag fenntartható legyen. Az IUCN Vörös Listája különféle kategóriákat tartalmaz és ezek definícióit.²⁴⁹

Az Európai Vadászati Társaságok Szövetsége (Federation of Associations for Hunting & Conservation of the EU – FACE) 1977 szeptemberében alakult az EK tagállamainak nemzeti vadásztársaságaiból. A hivatalos elnevezés ellenére a szervezet nyitva áll a nemzeti vadász szövetség képviselői számára, az európai uniós határokon túl is. Jelenleg 29 országban vannak tagjai. A tagjain keresztül a szervezet közel 7 millió vadászt képvisel (természetesen csak a hivatalos engedéllyel rendelkező vadászokat értjük ebben az esetben). Magyarország 1994. szeptember 17-én nyert felvételt a szervezetbe.

A FACE-nek, amely nem profittermelő szervezet, hanem egyesület (brüsszeli központtal), jogi személyiségű szervezetek, többségében egyesületek a tagjai. Az előterjesztett tagokat a közgyűlése ismeri el, ami a mindenkori tagok éves gyűlése. Az igazgatóság testületében minden országnak van egy tagja és egy helyettese. Működnek ad hoc munkacsoportok, akik a speciális témákban jártasak és segítik a szervezet munkáját.

Fontos szerepet tölt be a titkár személye, aki csapatával a szervezet székhelyén dolgozik, felelős a napi igazgatásért, a tagok tevékenységének koordinálásáért és irányításáért, valamint a közgyűlés és a testületi szervek elé kerülő kérdések, döntések előkészítéséért és végrehajtásáért. A szervezet titkársága szorosan együttműködik minden ország küldöttjével.

A FACE fő célkitűzései:

²⁴⁹ Ezek az alábbiak:

Kipusztult faj: amelynek utolsó egyede bizonyítottan kihalt.

Szabad természetből kipusztult faj: olyan faj, amely korábbi természetes élőhelyén már nem él, csak fogságban található, vagy természetvédelmi területen él populációja. Vagy olyan faj, amelyet kihaltnak véltek, s hosszabb ideje nem figyelték meg.

Súlyosan veszélyeztetett faj: olyan faj, amely a közeli jövőben természetes környezetében a kihalás veszélyének igen nagy valószínűséggel van kitéve.

Veszélyeztetett faj: olyan faj, amely súlyosan veszélyeztetett, de a közeli jövőben természetes környezetében a kihalás veszélyének nagy valószínűséggel ki lesz téve.

Sebezhető faj: olyan faj, amely ugyan nem súlyosan veszélyeztetett, de a jövőben természetes környezetében a kihalás veszélyének nagy valószínűséggel ki lesz téve.

Kis veszélyeztetettségű faj: olyan faj, amely az előző kategóriákba nem sorolható. Ezek további három alcsoportba sorolhatóak:

1. *védelemfüggő faj:* olyan faj, amely folyamatos specifikus védelmi programok középpontjában áll, amelyek beszüntetése esetén 5 év alatt a veszélyeztetett kategóriák valamelyikébe sorolódna át.

2. *fenyegetettség közeli faj:* olyan faj, amely nem védelemfüggő, de közel áll ahhoz, hogy sebezhető fajnak minősítsék.

3. *legkevésbé veszélyeztetett faj:* olyan faj, amely nem tartozik a kis veszélyeztetettség, vagy sebezhető fajok kategóriájába.

Hidányos megfigyelési adattal bíró faj: olyan faj, amelynek elterjedéséről vagy populációs státuszáról nem rendelkezünk direkt, vagy indirekt adatokkal, s emiatt nem állapítható meg veszélyeztetettség foka.

Nem felmért faj: olyan faj, amelyet még nem soroltak be a fenti kategóriák egyikébe sem.

- megvédeni és képviseli tagjai közös érdekeit az uniós és nemzetközi intézmények előtti eljárásokban,
- tagjainak felhívást ad bármely a vadászatot, mint sportot érintő kezdeményezésről,
- lobbizik a vadászok érdekében,
- hatóságok felé bizonyítékokat prezentál, felügyeli az eljárások törvényes lefolytatását és a vadászok jogainak az érvényesítését,
- előmozdítja a vadászatot a természeti erőforrások bölcs és fenntartható használatára való tekintettel, mint vidékfejlesztési, biodiverzitási, vadvédelmi és vad élőhelyek helyreállítási és fejlesztési fórumaként,
- folyamatosan együttműködik az EU intézményeivel, az Európai Tanáccsal, nemzetközi szervezetekkel, valamint nemzetközi jellegű természetvédelemmel foglalkozó szervezetekkel is (IUNC, Wetlands Int. stb.),
- a törvényjavaslatoknak már nagyon korai előkészítő szakaszában aktívan igyekszik biztosítani, hogy a szövegek realisztikusak, és valóságnak megfelelőek legyenek, biztosítva ezzel, a vadászok és a közösség, valamint tagjai érdekeit.

A FACE jelentőségét igazolja:

- elismeri az EU Bizottsága, mint kezdeményező és esetleges tárgyalásokat lebonyolító partnert, valamint előzetesen konzultál vele a törvénykezés kidolgozása és felügyelete kapcsán,
- az Európai Parlament Vadászati, Halászati és Természetvédelmi csoportjának kijelölt titkársága,
- az Európai Tanács a FACE számára megfigyelő státuszt garantált a Berni egyezmény bizottságainak ülésein,
- szakértői csoportokban visel tagságot, találkozókat szervez az Európai Tanács és a NATUROPA központjának,
- alapító tagja az Európai Vidéki Mozgalomnak, és a vidékfejlesztést támogató Európai Szervezetek Szövetségének,
- az IUNC (a Világ Természetvédelmi Egyesülete) aktív tagja 1987 óta, számos módon hozzájárul és segíti a vadvédelmi tevékenységeket, célok megvalósulását,
- a DIANA Természetvédelmi Díj kapcsán összesen 5.000 ECU összeget ajánl fel évente magánszemélyeknek, szervezeteknek és projekteknek, amik képviselik a vadvilág védelmét és a fenntartható vadászat elvét,
- kiadja az Európai Vadászat Kézikönyvet, teljes rálátást biztosítva és nyújtva a nemzetközi vadvédelmi törvényhozásra,
- sokféle szemináriumot és műhelyt szervez és tart a témában érdekelt tudósok, vezetők, politikusok és hivatalnokok számára is az összefogást biztosítva, valamint az összhangot megteremtve a vadászat, természetvédelem és a vidékfejlesztés kapcsán,
- előmozdítja a vadbarát földművelési technikák alkalmazását a Közös Mezőgazdasági Politikával összhangban.

Irányelvek megalkotásánál is volt jelentős befolyása mind azok a létrejötté, mind érvényesülésük kapcsán.²⁵⁰ További közösségi jellegű szabályok megalkotásánál is fontos szerepet töltött be a FACE.²⁵¹

Egy állam sem mentesülhet a nemzetközi jogi kötelezettségei alól, még a belső jogra való hivatkozással sem.²⁵² A választott témát érintő nemzetközi jelentőségű szerződéses kötelezettségeink keretét az alábbi általunk is elfogadott egyezmények adják: CITES, CBD. Az államok óvakodnak attól, hogy felhatalmazzák a nemzetközi szervezeteket a jogalkotásra.²⁵³

Összegzőként elmondható, hogy **a nemzetközi kötelezettségek és a szakmai szervezetek működési, szakmai, etikai követelményei nagyban befolyásolják az egyes tagállami vadászati jogok tartalmi és gyakorlati keretét.** Ezért a nemzetközi együttműködés és az állami kötelezettségvállalás a fő kérdése ezeknek a vadászati jogi dokumentumoknak. **Az európai integráció a vadászat gazdasági és környezeti összefüggéseit érintő harmonizációt eredményezett a tagállamokban, közös uniós vadászati jogi hatáskör nélkül. A négy gazdasági szabadság – végső soron ugyanis a vadászattal, vadgazdálkodással foglalkozó munkaerő szabad áramlása is biztosított –, a közös agrárpolitika, a vidékfejlesztés, regionális politika, valamint a természetvédelem európai politikája nagyban átformálja a tagállamok sokszínű vadászati jogát.**

²⁵⁰ Pl.: - 91/477/EEC. a fegyverek megszerzésének és birtoklásának ellenőrzéséről. Különösen tiltja a tiltott fegyverek birtoklására irányuló kezdeményezéseket, bevezeti az európai fegyver törvényt megkönnyítve a vadászok és sportlövészek Európai Közösségen belüli utazását a fegyverekkel;

- 93/45/EEC. a természetes élőhelyek és vadállatok, növények védelméről (FFH), védett fajok realiztikus listáját adja meg, hangsúlyozva az élőhelyük által védett fajokat, legtöbb esetben hatékonyabb védelmet adva, mint az egyedek szigorú védelmét szolgáló szabályok;

- 92/45/EEC. közegészségügyi és állategészségügyi problémákról – összefüggésben a vadak leölésével és a vadhús piacon való részvételével – egy javasolt szabályozás kettéválasztva és egyforma jellegű intézkedéseket alkalmaz a tenyésztett vadak húsára és a természetes élőhelyről származó vadakra, mindkét kategóriát azonban specifikusan és pragmatikusan körülhatárolja;

- 93/119/EEC. az állatok védelméről a lelövés idején;

- 93/15/EEC. intézkedések harmonizációjáról, összefüggésben a piaci részvétellel és a robbanóanyagok civil használati feltételeivel- ezen anyagok használata ki van zárva a vadász túrákról.

²⁵¹ Az Európai Parlament rendelkezése által összevonják a madárvadászat megszorításairól szóló vázlatot egy olyan szövegbe, amely expliciten elismeri a bölcs használat (*wise use*) ökológiai és társadalmi-gazdasági értékét, és elszigeteli az élőhelyek eltűnését, mint a vadvédelmet elsőként érő fenyegetést.

Közreműködött az Európa Tanács „a vadászat fontosságáról az európai vidéki régiók számára” rendelkezésének megalkotásában, amely elismeri a felelősségteljes vadászat szerepét a gazdaságban, a vadgazdálkodásban és az élőhely védelemben; felhívja a figyelmet a közösségi elfogadásra a vadászat irányában, valamint a csoportok közötti párbeszédre.

²⁵² BLUTMAN LÁSZLÓ 2011. 1. p. Lásd még pl.: *a nemzetközi szerződések jogáról* szóló nemzetközi szerződés (Bécs, 1969.) 27. cikke – Magyarországon kihirdetve az 1987. évi 12. tvr.-ben; hasonlóan: *Az államok felelőssége a nemzetközi jog megsértése miatt.* Az ENSZ Nemzetközi Jogi Bizottságának szerződéstervezete, 2001. Forrás: <http://www2.juris.u-szeged.hu/eujog/tartalom/docs/tematikak/allfel.rtf> (letöltve: 2012. II. 24.).

²⁵³ KOVÁCS PÉTER: *Nemzetközi közjog. A nemzetközi jog forrásai.* Osiris Kiadó, Budapest, 2011. 58. p.

V. FEJEZET

A vadászati jog gyakorlása a hatályos szabályozás szerint

5.1. Az állam mint tulajdonos

Hatályos vadászati törvényünk 9. §-a leszögezi, hogy **a vad az állam tulajdonában** van, így a föld tulajdonjogához kötött vadászati joghoz a vad állami tulajdona kapcsolódik. Azért kell ezzel a kérdéskörrel is foglalkozni, mivel a vadászati jog – „vagyon értékű jogként meghatározott” a tulajdonhoz kapcsolódó részjogosítványoktól különválik. A vadra vonatkozó tulajdon az államot **attól függetlenül illeti meg, hogy kinek a tulajdonában áll a földterület, amelyen a vad él**. Az állam tulajdonosi minősége tehát adott, annak megszerzéséhez semmilyen cselekvésre, vagy az állam nevében eljáró szerv részéről történő elfogadó nyilatkozat megtételére nincs szükség. Ebből következik az a megállapítás miszerint, ha a vad elhagyja az ország területét, az állam tulajdonjoga elenyészik, vagy épp ellenkező esetben, ha a vadászható vad az ország határain átlép, az állam tulajdonába kerül.²⁵⁴

A vad tehát az állam tulajdonában van, ehhez a tényhez pedig szorosan kapcsolódik annak tulajdonszerzési módja. Speciális tulajdoni tárgygyal állunk szemben ez esetben, mert a vad felett nem a Polgári Törvénykönyvből ismert általános tulajdonszerzési módokkal lehet tulajdonjogot szerezni. A jogalkotó a Vtv. 9. §-ban részletesen leírja a vad birtokbavételének egyes eseteit, amelyeket, mint az állami tulajdonon jogszerűen tulajdonjogot keletkeztető cselekményekként rögzíti.

A tulajdonjog tartalmát a Ptk. X. fejezete határozza meg: elemei a birtoklás, használat és hasznosítás valamint a rendelkezés joga. **Az állam a vadászat törvényben adott felhatalmazással átengedi a vaddal való rendelkezés jogát a vadászatra jogosultnak.** A törvény elsőként az egyes vadászterületen elejtett, elfogott vaddal, annak trófeájával, a hullatott agancssal, a szárnyas vad jogszerűen gyűjtött tojásával, valamint az elhullott vad tetemével kapcsolatban rendelkezik, miszerint az a vadászati jog jogosultjának tulajdonába kerül.²⁵⁵ Ettől meg kell különböztetnünk a más vadászterületről átváltott sebzett vad esetét, ugyanis ez a sebzés helye szerinti jogosult tulajdonába kerül, ha utánkeresés során elejtik, vagy elhullottan fellelik.²⁵⁶ Rendezi a törvény a vad tetemének tulajdonjogát is, mely nem vadászterületen hullott el, ez esetben a vad annak a jogosultnak a tulajdonába kerül, amelynek vadászterületéről a vad oda került.²⁵⁷

²⁵⁴ MIKÓ ZOLTÁN – VAJAI LÁSZLÓ – CS. NAGY ANIKÓ 1996. 122. p.

²⁵⁵ Vtv. 9. § (2) bek.

²⁵⁶ Vtv. 9. § (3) bek. első fordulata.

²⁵⁷ Azért, hogy a vad tulajdonával kapcsolatos kérdés teljes legyen, a jogalkotó rendezi, hogy a vadaskertben, vadsparkban, valamint vadászterületen létesített vadfarmon jogszerűen tartott vad a vadászatára jogosultnak a tulajdonában van, míg a nem vadászterületen létesített jogszerűen tartott vad a vadfarm fenntartójának tulajdonában van [Vtv. 9. § (4) bek.]. A vadfarm fogalmát a 2009. évi módosítással újra pontosították. E szerint

Amellett, hogy az állam jelen van tulajdonosként a vaddal összefüggésben, egy teljesen más kategóriában is megjelenik tulajdonosi minőségben. Ez a tulajdonosi minőség a vadászterület tulajdonlásához kötődik, melyet vadászati törvényünk 4. §-a rendez, ami alapján, **ha a Magyar Állam egy vadászterület kizárólagos tulajdonosa a vadászati jog az államot önállóan illeti meg**; míg a másik eshetőség az, ha több személy tulajdonában van a vadászterület, ezen tulajdonosok közé értve a Magyar Államot, akkor a vadászati jog a tulajdonosokat közösen illeti meg. Ilyen esetben egyébként a Magyar Állam a többi tulajdonossal azonos elbírálás alá esik, az állami tulajdon nem kap a többi tulajdontól eltérő védelmet, függetlenül attól, hogy esetlegesen többségi tulajdonhányaddal rendelkezik az adott vadászterületen.²⁵⁸

Lényegesen **eltérő viszont az állam önálló vadászati jogának hasznosítása** a többi önálló vadászati joggal rendelkező tulajdonoshoz képest. A Magyar Állam önálló vadászati jogát két módon hasznosíthatja: egyrészt nyilvánosan, országos szaklapban és napilapban²⁵⁹ is meghirdetett pályázat útján haszonbérbe adással, másrészt vagyongazdálkodási szerződéssel.²⁶⁰ Az előbbi esetekben a haszonbérlet, vagyongazdálkodást kell vadászatra jogosultnak tekinteni, mely vagyongazdálkodó több (Magyar Államot illető) önálló vadászati jogot is hasznosíthat. Az államot autonóm döntési jogosultság illeti meg abban a kérdésben, hogy a kizárólagos állami tulajdonban levő területeket, milyen kiterjedésű részre vonatkozólag kívánja haszonbérbe adással, illetve vagyongazdálkodási szerződés útján hasznosítani.²⁶¹

Társult vadászati jog esetén, a Magyar Államot tulajdonjoga alapján megillető vadászati jog hasznosításával kapcsolatos jognyilatkozatokat az állam nevében tulajdonosi jogokat gyakorló szerv teszi meg a vidékfejlesztési miniszterrel, valamint védett természeti területek esetében a természetvédelemért felelős miniszterrel egyetértésben.²⁶²

Az állam **jogi szabályozás keretében** határozza meg a vadászati jog gyakorlásához, hasznosításához, továbbá a vadgazdálkodáshoz és a vadászathoz kapcsolódó felelősségi viszonyokat, valamint érvényesíti a hatósági ellenőrzés eszközével a vadon élő állatfajok védelmére, a vadászat biztonságára és a vadgazdálkodás szakszerűségére vonatkozó előírások betartását. Mivel a vadászat és a vadgazdálkodás a természetvédelem része, az államnak fontos érdeke és feladata, hogy ezek a területek a legmagasabb szinten szabályozottak és ellenőrzöttek legyenek.

ez egy olyan telep, amelyen a vadat mintegy vágóállatként tartják. A vadaskertek megítélése a vadászati körökben is eltérő. Mindenütt Európában elterjedtek. Magyarországon ezeket megszüntetni, felszámolni nem lehet, ezeken a helyeken eredményorientált gazdasági tevékenység folyik, ahol a „nevelt vadat” lelövés útján hasznosítják. Erre tekintettel itt nem vadgazdálkodás, hanem állattartás folyik, így sok összefüggés nincsen a vadászterületen folytatott vadászattal.

²⁵⁸ MIKÓ ZOLTÁN – VAJAI LÁSZLÓ – CS. NAGY ANIKÓ 1996. 109. p.

²⁵⁹ 7/2010. (II. 2.) FVM. rend. 5. §.

²⁶⁰ RÓNAI FERENC – SAMU LÁSZLÓ: *Vadászati jog*. FVM Vidékfejlesztési, Képzési és Szaktanácsadási Intézet, Budapest, 2008. 22. p.

²⁶¹ ZOLTÁN ÖDÖN: *A vadgazdálkodás és a vadászat jogi rendje*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1997. 133. p.

²⁶² Vtv. 11. § (3) bek.

5.2. Az önálló vadászati jog és annak gyakorlása

A vadászati jog – mint vagyoni értékű jog – a föltulajdonjog elválaszthatatlan részeként a vadászterületnek minősülő terület tulajdonosát / tulajdonosait illeti meg.²⁶³ Ilyen értelemben, ha a vadászterület

- kizárólag egy személy tulajdonában van, e személyt a vadászati jog önállóan (önálló vadászati jogról),
- több személy tulajdonában van, a vadászati jog a vadászterület tulajdonosait közösen illeti meg.²⁶⁴

A vadászati jogot vagy a terület tulajdonosának/tulajdonosainak, vagy társult vadászati jog esetén a vadásztársaságnak vagy az erre létrejött más szervezetnek kötelezően gyakorolnia kell.²⁶⁵

Magyarországon az alkotmányreformot követően a földtulajdoni viszonyok úgy alakultak, hogy kis birtokok váltak jellemzővé, csak kivételesen fordul elő, hogy egy vadászterület egy személy tulajdonában van, és őt önálló vadászati jog illeti meg.²⁶⁶ A magántulajdonú erdőkben is társult gazdálkodási formák jelentek meg.²⁶⁷

Önálló vadászati jog gyakorlása esetében a vadászati jog gyakorlásának minősül, ha a földtulajdonos:

- a Vtv. előírásainak megfelelően a szabályok betartása mellett, egyszemélyes vadászatra jogosultként a vadászterületén saját maga vadászik;

²⁶³ Vtv. 3. § (1) bek.

²⁶⁴ Társult vadászati jogról a Vtv. 4. § (1) bek.-e szerint beszélhetünk.

²⁶⁵ KÁROLYI GÉZA – PRUGBERGER TAMÁS: *Gazdasági magánjog*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2004. 55. p.

²⁶⁶ Figyelemmel arra, hogy a Vtv. 8. § (1) bekezdése szerint a vadászterület legkisebb kiterjedése legalább háromezer hektár, a magyarországi átlagos birtoknagyságot pedig a kárpótlás súlyos következményeként a tragikus mértékű birtokelaprózódás jellemzi, a föld árverések során az ésszerű birtokösszevonás igényét mellőzték. (Hasonló állásponton van: TANKA ENDRE 1994. 26. p.) A földosztás megszüntette a nagybirtokokat és egyidejűleg életképtelen kisbirtokok tömegét hozta létre. BUDAY-SÁNTHA ATTILA 2001. 76. p.

A nép földhöz jutását elrendelő 600/145. ME. rend. és az ezt törvényi szintre emelő 1945. évi VI. tc. szerint alakult ki az elaprózódott birtokstruktúra hazánkban. A kisbirtok és ezáltal a tulajdonos védelmét szolgáló eszközök két tipikus jellegzetessége, hogy egyrészt a nagybirtok visszarendeződését kívánják megakadályozni, másrészt a kisbirtokos gazdálkodás életképességét kívánják növelni. BURGERNÉ GIMES ANNA: *Földhasználati és földbirtok politika az Európai unióban és néhány csatlakozó országban*. Közgazdasági Szemle. 2003. 9. szám. 821–823. p. Hasonló állásponton van CSÁK CSILLA: *Az agrárjog rendszerbeli sajátosságai és fejlődése*. In: Miskolczi Bodnár Péter (szerk.): *A civilisztika fejlődéstörténete*. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2006. 77. p.

A tőke és szakmai képesség hiánya miatt csak kis számban alakultak korszerű gazdálkodásra képes egyéni, családi gazdaságok. ZSOHÁR ANDRÁS: *A szövetkezeti és földjogi szabályozás néhány problémája*. In: Tanulmányok Dr. Domé Györgyné egyetemi tanár 70. születésnapjára. Szerk.: Vass János. = Bibliotheca Iuridica Libri Amicorum 9. Budapest, 2003. 190. p.

²⁶⁷ Köztudomású tény, hogy az ország erdőterületeinek hozzávetőlegesen egyharmada a kárpótlási és részarány kiadási eljárások során magántulajdonba került. Az is közismert, hogy nem biztosítottak a magánerdőkben maradéktalanul a tartamos erdőgazdálkodás feltételei, a kis területű magánerdő tulajdonosok nem mindig „érhetők utol” az erdészeti hatóság részéről. Az erdőbirtokossági társulatok, mint erdőgazdálkodók nagyobb biztonságot jelentenek az üzemtervek betartása területén, mint a magángazdálkodók. VASS JÁNOS: *A földtörvény módosításának margójára*. In: Tanulmányok Dr. Domé Györgyné egyetemi tanár 70. születésnapjára. Szerk.: Vass János. = Bibliotheca Iuridica Libri Amicorum 9. Budapest, 2003. 160. p.

- ha a jogosult általa meghívott vadász számára biztosítja a vadászat lehetőségét (*vendégvadászat*). Ebben az esetben a vendégvadásznak rendelkeznie kell mindazon jogszabályi feltételekkel, melyek feljogosítják a vadászati tevékenység végzésére. A vendégvadászat rendjét többnyire a vadászatra jogosult belső szabályzata tartalmazza;
- ha a jogosult megállapodás alapján biztosítja más vadász számára meghatározott fajú és számú vad vadászatát (*bérvadászat*). Bérvadászati szerződés köthető mind belföldi, mind külföldi vadással. A vendégvadászat abban különbözik a bérvadászattól, hogy az előbbiben a vadászatra mindennemű ellentételezés nélkül kerül sor. A bérkilövőknak és a vendégeknek kizárólag vadászati lehetőségük van.

5.3. A társult vadászati jog és annak gyakorlása

Tipikusnak mondható hazánkban, hogy a vadászterület több személy tulajdonában van, így a vadászati jog társult formájában jelenik meg legtöbbször a vadászatra jogosultak körében. A vadászterület határát megállapító határozat alapján **az érintett földtulajdonosok vadászati közösséget alkotnak**²⁶⁸ a társult vadászati jog gyakorlása a polgári jogban általánosan ismert közös tulajdonhoz hasonló konstrukcióban, ha a közösség úgy dönt, hogy a vadászati jogot maga gyakorolja. A jogalkotó a Vtv. 12. § (1) bek. szerint a vadászterület kiterjedésének megállapításánál figyelembe vett összes földterület összes földtulajdonosainak biztosítja a **döntési lehetőséget abban a kérdésben, hogy miként kívánják a vadászati jogot gyakorolni, illetve hasznosítani.**²⁶⁹ Dönthetnek úgy is, hogy a vadászati jog hasznosítását haszonbérbe adják olyan szervezetnek, amelynek a haszonbérlelői minőségét a Vtv. 16. § (1) bek.-e lehetővé teszi. A társult vadászati jog jogosultja a jogát szinte kizárólagosan haszonbérbe adás útján gyakorolja,²⁷⁰ bár egyre több esetben a tulajdonosok úgy döntenek, hogy maguk kívánják a vadászati jog gyakorlását folytatni. Annak nincs jogi akadálya, hogy a földtulajdonosi közösség a korábban a hasznosítás módját választó határozatától eltérően úgy döntsön, hogy a társult vadászati jogot haszonbérbe adás helyett maga kívánja gyakorolni.²⁷¹

A Vtv. 6. § (2) bekezdése értelmében a vadászterület határát megállapító határozat alapján az érintett földtulajdonosok a törvény erejénél fogva, külön jogi aktus nélkül is vadászati közösséget alkotnak. A vadászterület határának megállapítására, megváltoztatására irányuló kérelmet a földtulajdonosi vadászati közösségnek kell előterjesztenie,²⁷² ebben a kérdésben a közös döntés elengedhetetlen, de ezzel részletesebben a vadászterületek meghatározásánál foglalkozom majd. A Vtv. 4. § (2) bekezdése azt is rögzíti, hogy a társult vadászati jog esetében a vadászterület tulajdonosainak egymás közti jogviszonyára a Ptk.

²⁶⁸ Vtv. 6. § (2) bek.

²⁶⁹ Vtv. 12. § (1) bek. c) pont.

²⁷⁰ E megállapítás alapját képezi: TÖRÖK GÉZA: *Speciális agrárszervezetek*. In: Csák Csilla (szerk.): Agrárjog. Novotni Kiadó, Miskolc, 2008. 296–301. p.

²⁷¹ BH 2009. 301.

²⁷² Vtv. 12. § (1) bek. b) pont.

közös tulajdonra vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni, a Vtv-ben foglalt eltérésekkel. (Más kérdés az, hogy a földtulajdonosok milyen módon és mikortól gyakorolhatják az őket megillető jogot.)

Tekintettel arra, hogy egy vadászterületnek sok száz, vagy több ezer személy is lehet a tulajdonosa, dönteniük kell arról,²⁷³ hogy milyen lesz a tulajdonosi képviselő formája, ki a képviselőjük, aki külön meghatalmazás nélkül is a tulajdonosok nevében jogokat szerezhet, kötelezettségeket vállalhat. Célszerű a képviselőt a **vadgazdálkodási üzemterv érvényességének időtartamára** választani azért, hogy egy kézben lehessen a képviselő joga, esetlegesen, ha a hasznosítás kérdésében újra dönteni, kell legyen, aki összehívja a tulajdonosok gyűlését. A földtulajdonosok vadászati közössége a vadászati jog gyakorlásával, hasznosításával kapcsolatos ügyek intézésével összefüggésben jogokat szerezhet, kötelezettségeket vállalhat, továbbá önállóan perelhet és perelhető. A tulajdonosok által megválasztott és a vadászati hatóságnál nyilvántartásba vett – hatósági igazolással rendelkező – képviselő a vadászati közösség ügyeiben külön meghatalmazás nélkül eljárva a vadászati közösség nevében jogokat szerezhet és kötelezettségeket vállalhat, képviseli a vadászati közösséget a vadászati jog gyakorlásával, hasznosításával összefüggő hatósági, illetve bírósági eljárásban és más szervek előtt, valamint harmadik személyekkel szemben.²⁷⁴ Az 1998. évi LXXVIII. tv.-t²⁷⁵ megelőzően a földtulajdonosi képviselőnek nem volt jogképessége a bíróság előtt. Ez sok problémát okozott az esetleges perek kialakulásakor a bíróságok előtt, mivel az összes földtulajdonost perbe kellett vonni.

A Vtv.-be foglalt rendelkezések szerint a földtulajdonosok *vadászati közösségén belüli viták* – közös tulajdonra vonatkozó – *esetén* a per tárgya olyan közös jog, illetve közös kötelezettség, amely minden tulajdonostársra kihat, mindegyikük jogát érinti, ennek folytán a per csak valamennyi érdekelt perben állása mellett dönthető el, azaz a tulajdonostársak – miként azt általános érvénnyel a PK 10. sz. állásfoglalás kifejti – a Pp. 51. §-ának a) pontja szerinti *egységes pertársaságot* alkotnak. A Vtv. nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely a Pp. említett szabálya alól kivételt tenne. Így ha a per a földtulajdonosok egymás közti jogviszonyát érinti – márpedig a Vtv. 12. §-ában említett határozatok megtámadása e körbe tartozik – mindannyiuknak perben kell állnia.²⁷⁶ Az összes tag perben állása, mint követelmény pedig gyakorlatilag sok esetben kivitelezhetetlen. Egy vadászterülethez tartozó több száz, vagy több ezer földtulajdonos jogviszonyában szinte minden pillanatban történik változás a tulajdonos személyében, lakóhelyében, tartózkodási helyében, ami a keresetlevélnek a bírósághoz történő érkezését, tárgyalási határnap kitűzését, keresetlevél

²⁷³ Vtv. 12. § (1) bek. a) pontja alapján.

²⁷⁴ Vtv. 12. § (2) bekezdés.

²⁷⁵ 1998. évi LXXVIII. tv. a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény módosításáról. Hatályon kívül helyezte a 2007. évi LXXXII. tv. 2. § 386. pontja. Hatálytalan 2007. július 1-jétől.

²⁷⁶ BH 2003.71.

kézbésítését nagyban befolyásolja, arról nem is beszélve, hogy azoknak is perben kell állnia, akik esetlegesen a belső viszonyokra kiható határozatok meghozatalánál nem is voltak jelen.

Makai Lajos szerint **jó jogi megoldás lenne a társasházak analógiáját alkalmazni, és használni a földtulajdonosi közösség belső viszonyaira is. Külső megjelenésben őket a közös képviselő képviseli**, egymás közötti viszonyaikra nézve pedig a közös képviselő perelhető és perelhet. Így meg lehetne szüntetni azt a hibát, hogy a jogalkotó a földtulajdonosi közösséget csak harmadik személyekkel szembeni viszonyaiban jeleníti meg a közös képviselő segítségével, belső jogviszonyukban pedig nem.²⁷⁷ A társasház ugyanis a közös tulajdon különleges formációja, melynek lényege a külön tulajdon és a közös tulajdon szabályainak egyfajta vegyítése, amely sok esetben célravezetőbb, mint a közös tulajdon szabályainak az alkalmazása.

A vadászati jog gyakorlása és vagy hasznosítása a törvény értelmében nem pusztán lehetőség, hanem **kötelezettség is**, hiszen a Vtv. 2. § értelmében a vadászati jog a vad, valamint élőhelyének védelmével, és a vadgazdálkodással kapcsolatos kötelezettségek és jogosultságok összessége, amelyek teljesítéséért a vadászatra jogosult felel (Vtv. 7. §). A kötelezettség jelentőségét igazolja az is, hogy a jogszabályalkotó a kötelezettségeket a jogosultságok előtt jelöli meg a törvényi megfogalmazásban.

A tulajdonosoknak nem korlát nélküliek a társult vadászati jog gyakorlásával kapcsolatos jogosítványai. Egyik lényeges törvényi korlát, hogy a **30 hektárral nem rendelkező földtulajdonos önállóan nem tehet nyilatkozatot** a vadászati jogról a földtulajdonosok gyűlésén. Ebben az esetben a törvény azt a lehetőséget biztosítja, hogy közös képviselő vagy meghatalmazott útján gyakorolhatják. (Természetesen a képviselőnek vagy meghatalmazottnak 30 hektárt elérő vagy meghaladó földtulajdonra kell meghatalmazással rendelkeznie.)

Másik ilyen korlát, hogy a közös tulajdonban álló föld azon tulajdonosánál, ahol van ugyan legalább harminc hektár tulajdonban, de a **tulajdonostársak tulajdoni aránya meghaladja az adott területen az ötven százalékot a tulajdonostársak a tulajdoni hányaduk arányában számított szótöbbséggel határoznak**, így ebben az esetben is előfordulhat, hogy a harminc hektárt elérő terület tulajdonnal rendelkező önállóan nem tehet jognyilatkozatot. Ha a tulajdonosnak az adott vadászterületen több ingatlanából van legalább 30ha terület tulajdona, akkor szavazhat, mert a törvény sehol nem tartalmazza azt a kitétele, hogy azoknak egy tagban kell lenniük. (A lényeg, hogy egy vadászterület határán belül legyenek.) A fentiek szerint a 30 hektárnál kevesebb földtulajdonnal rendelkezők kizárólag képviselő útján vesznek részt a gyűlésen.²⁷⁸ A meghatalmazásból ki kell tűnnie a tulajdonos nevének, tulajdoni hányadának, képviselő személyének, a földingatlan pontos

²⁷⁷ MAKAI LAJOS: *A földtulajdonosi közösség határozatainak a bíróság előtti megtámadhatósága*. In: Nimród Vadászújság. 2007. 2. szám. 11–13. p.

²⁷⁸ Nem kötelesek azonban személyesen részt venni a gyűlésen, de ha szeretnének részt venni, akkor képviselőt hatalmazhatnak meg.

meghatározásának település, helyrajzi szám és nagyság bontásban. Indokolt csatolni az ingatlan tulajdoni lapját is a tulajdonjog igazolására a meghatalmazáshoz. A képviselő igazolására szolgálhat még: tulajdoni lap hitelesített másolati példánya, széljegyzetes tulajdoni lap etében a bejegyzés alapjául szolgáló okirat eredeti, vagy közjegyző által hitelesített példánya, tulajdonjog bejegyzéséről szóló határozat eredeti, vagy hitelesített másolati példánya, kárpótlási árverésen készült jegyzőkönyv, vagy ennek közjegyző által hitelesített másolati példánya. Azok, akik 30 ha alatti földtulajdonnal rendelkeznek, és képviselőjükkel nem bíztak meg senkit, vagy nagyobb tulajdonnal rendelkeznek, de nem bíztak meg senkit – a Magyar Állam kivételével – és a képviselőjükről sem gondoskodtak, az érintett föld fekvésének helye szerinti települési önkormányzat jegyzője, mint törvényes képviselő jár el a képviselőjükben és tesz helyettük nyilatkozatot.²⁷⁹

Az önkormányzat jegyzőjének szavazati arányát úgy kell megállapítani, hogy az adott önkormányzat közigazgatási területén belül található, a vadászterület részének minősülő földterületből le kell vonni azokat a földterületeket, amelyek képviselőtől a földtulajdonos személyesen, vagy képviselője úján gondoskodott.²⁸⁰ Ez a jegyzői jogkör nem alanyi jog, nem lehet kikényszeríteni, csupán csak egy lehetőség arra, hogy az „akadályoztatott” tulajdonostárs a képviselőtől gondoskodjon. Az erre a fentiekben megjelölt rendelkezésre alapított képviselői jog elhagyása, változtatása azonban nem sértené a tulajdonhoz való jog alapjogi jellegét, csak a használat kérdésében hozható döntést segíti elő valójában. Egyéb jogkövetkezményt nem fűz a jogalkotó ahhoz, hogyha a tulajdonos a saját képviselőtől nem gondoskodik, valamint azt sem mondja ki, hogy ebben az esetben az illetékes jegyző a képviselőtől gondoskodni köteles. A megengedő szabályozás a jellemző, esetlegesen kihasználva a helyi közéleti szereplő (jegyző) mozgási lehetőségét, aktivitását. A racionális ügyintézés azonban az államigazgatási jogkörben eljáró jegyzők esetében eddig is kevésbé valósult meg. A tulajdonosi közreműködés Vtv.-ben meghatározott feltételekhez kötése mellett gyakran előfordulhat, hogy a jegyzőkre túlzott szerep hárul. (Sokan nem mennek el a gyűlésre, mivel a lakóhelyüktől távol van a vadászterületük és így nagyobb költséget igényelne még az odautazás is; vagy elaprózódott tulajdoni viszonyok mellett nincs is lehetősége a közreműködésre a tulajdonosnak a gyűlésen, nincs olyan hozadéka a hasznosítás módjáról való döntésnek, hogy megerősítené a motivációt abban a kérdésben, hogy sajátjának érezze a tulajdonos a döntés eredményét – mivel alacsonyak a haszonbérleti díjak, valamint úgyis a jelentősebb tulajdoni aránnyal rendelkezők döntése eredményezi majd a Vtv. 12. § kérdéskörében a végleges határozatot.) Előfordulhat, hogy a vadászati jog, mint a termőföld különös haszonvétele nem jelent értékelhető vagyoni előnyt a jogosultak számára.²⁸¹

A Vtv. a vadászati jog gyakorlásához a tulajdonos(ok) aktív magatartását kívánja meg, vagyis azt, hogy vegyen(ek) részt a földtulajdonosok gyűlésén; (ha saját maga akar vadászni,

²⁷⁹ Vtv. 14. § (3) bek.

²⁸⁰ Vhr. 9. § (2) bek.

²⁸¹ VASS JÁNOS 2007. 452. p.

vagy ha nem érdekli valójában ez a sport, tevékenység gyakorlása, de bele akar szólni abba, hogy a tulajdonát képező ingatlanon ki vadásszon, vagy mennyi legyen a haszonbérleti díj mértéke), akkor közre kell működjön a döntés meghozatalában. A tulajdonos tehát passzív magatartása esetén nem hivatkozhat arra, hogy jogai gyakorlásában korlátozták.

5.4. A földtulajdonosi közösségek határozathozatali szabályai

A földtulajdonosi gyűlésen a fentiekben írtakra is figyelemmel külön figyelmet kell arra fordítani, hogy miként kell a határozatképességüket megállapítani. Sokszor előfordul a gyakorlatban, hogy a gyűlésen megjelentek által képviselt földtulajdont tekintik a 100 %-nak, és ez alapján határozzák meg a tulajdoni hányad számított szavazati arányát. A törvény azonban egyértelműen azt rögzíti, hogy a föld tulajdonosai a vadászterület kiterjedésének megállapításánál figyelembe vett összes földterület – ideértve a medret is – összes tulajdonosának a tulajdoni hányada arányában számított szótöbbséggel határoznak.²⁸² A jegyző az állami tulajdonú földek vonatkozásában nem szavazhat.

A vadászati jogot hasznosító közösség **döntéshozatali eljárása törvényileg szabályozott**. A Vtv. 12. §-ában meghatározott kérdésekben való határozat meghozatalát a vadászterület tulajdonosainak egyharmada kezdeményezheti. A kezdeményezőnek a vadászati hatóság és az érintett települési önkormányzat hirdetőtábláján legalább 30 napra hirdetményt kell közzétenni, és ebbe az időtartamba a kifüggesztés és a levétel napja nem számít bele. A vadászterület határának megállapítására irányuló földtulajdonosi gyűlést legkorábban a vadgazdálkodási üzemterv érvényességének lejártát megelőző egy évvel, legkésőbb a vadgazdálkodási terv érvényességének lejártát megelőző hatvan nappal korábban hívható össze.²⁸³

Érvényes határozat csak akkor hozható, ha a fentiekben megjelölt valamennyi feltételnek eleget tettek és csak a hirdetményben megjelölt napirendi pontokban megjelölt kérdésekben döntöttek.²⁸⁴ Csak arról a kialakítandó vadászterületről lehet dönteni, amely a

²⁸² Vtv. 12. (1) bek. c) pont

²⁸³ A hirdetménynek tartalmaznia kell:

- a földtulajdonosi gyűlés napirendi pontjait, a gyűlés helyét és idejét,
- a képviselet szabályaira való figyelmeztetést,
- a Vtv. 12. § (1) bek. b) pontja esetében a kialakítandó vadászterület térképi megjelölését Vtv. 14. § (1) bek. szerinti, valamint a vadászterület határvonalának egyedi azonosítására alkalmas leírását,
- a földtulajdonosi gyűlés összehívóinak a helyrajzi szám szerinti összes földtulajdonának területe hogyan aránylik a vadászterület teljes területéhez.

A kifüggesztett hirdetménnyel összehívott módon – a vadászterület tulajdonosi közösségének akkor is határoznia kell, ha egy természetes, vagy jogi személy – ideértve a Magyar Állam képviseletében eljáró személyt is – a vadászterület több mint felének képviseleti jogával rendelkezik.

A hirdetmény lehetőségét a jegyző is alkalmazhatja a helyettesíthetősége körében megjelölhető pályázatadás kapcsán is véleményem szerint. Így valóban érdekelt esetlegesen egyébként is jelen lévő tulajdonostárs nagyobb beleszólási lehetőséget kaphatna a gyűlésen.

²⁸⁴ Érdemes a kérdés részletes ismertetése, mert az elmúlt „ciklusokban” sajnos sok visszaélészerű helyzet alakult ki, túl sok a szereplő – de a hatóságok megyéknként szerveződtek.

hirdetményben szerepelt, akár csökkenthető is a korábbi vadászterület nagysága.²⁸⁵ Ha nincs érvényes döntés, közgyűlési határozat, akkor a vadászati jog kényszerhasznosítására vonatkozó szabályok szerint kell a vadászterület határát hivatalból megállapítani.²⁸⁶

A szabályszerűen összehívott gyűlés a meghatározott időpontban az összehívás jogszerűségének megállapításával kezdődik. Ezt követően a gyűlés határozatképességéről kell döntenie, a szavazati jogosultságok és képviselet rendelkezéseire is tekintettel. Rögzíteni kell, hogy tulajdonosként, vagy tulajdonosi képviselőként ki mekkora területtel vesz részt a gyűlésen, a kialakítandó vadászterület egészhez képest – ezen belül településenként – e tulajdonosok, vagy képviselők milyen arányt képviselnek. A tulajdonosok szavazata tehát az alapján alakul, hogy hány hektár földtulajdont képviselnek az adott vadászterületen belül. Amennyiben a vadászterülethez tartozó föld tulajdonosa a földtulajdonosi gyűlés összehívásában, illetve a határozathozatal során személyesen nem tesz nyilatkozatot, írásbeli meghatalmazással gondoskodhat képviseletéről. A meghatalmazásból ki kell tűnnie a tulajdonos nevének, tulajdoni hányadának, a képviselő személyének, a földingatlanlannal érintett település nevének, a külterületi földingatlan helyrajzi számának és hektárban megállapított területének. A meghatalmazáshoz csatolni kell az ingatlan tulajdonjogának igazolásául szolgáló okiratokat.²⁸⁷ Egy ingatlanra csak egy képviseletre jogosító meghatalmazást lehet adni, mert ha ez nem így lenne, akkor aggályossá válna annak eldöntése, hogy az adott gyűlésre melyik meghatalmazott képviselheti a tulajdonostársat.²⁸⁸

A földtulajdonosi közösség tagja, ha a határozat meghozatalánál tulajdoni aránya vonatkozásában kisebbségben maradt, vagy a határozathozatalban részt nem vett, tulajdonostársak által hozott határozattal nem ért egyet, akkor a határozatot²⁸⁹ annak meghozatalától számított harminc napon belül a bíróságnál megtámadhatja,

²⁸⁵ KGD. 2009.235.

²⁸⁶ BH. 2009.287., KGD. 2009.236.

²⁸⁷ Vhr. 6. § (2) bek.

²⁸⁸ Az ingatlan tulajdonjogának igazolásaként a következő dokumentumok szolgálhatnak:

- az ingatlan tulajdonlapjának hiteles másolata,
- az ingatlan széljegyzettel ellátott tulajdoni lapja esetén a tulajdon bejegyzése alapjául szolgáló okirat eredeti vagy közjegyző által hitelesített példánya,
- az ingatlan tulajdonjogának földhivatali bejegyzéséről szóló határozat eredeti vagy közjegyző által hitelesített példánya,
- a kárpótlási árverésen készült árverési jegyzőkönyv vagy ennek közjegyző által hitelesített példánya,
- a földhivatal vagy Földmérési és Távérzékelési Intézet (továbbiakban: FÖMI) által papíralapú, vagy elektronikus adathordozón kiadott földkönyvet vagy tulajdonosi adatokkal kiegészített földkönyv kivonatát,
- a földhivatal vagy FÖMI által papíralapú vagy elektronikus adathordozón kiadott, a tulajdonosok nevét, tulajdoni hányadát, a termőföldek helyrajzi számait, valamint azok területét hektárban tartalmazó területi összesítő,
- az ingatlan-nyilvántartási adatbázishoz adatátviteli vonalon való csatlakozással számítógépes hálózaton történő adatlekéréssel történő helyszíni adatbemutatása, vagy a tulajdonilap-másolat ügyfélkapun keresztül lekért elektronikus dokumentumának helyszíni bemutatása [Vhr. 6. § (3) bek.]. Interjú készítéseim során azt tapasztaltam, hogy a közösségek csak a „minta” szerinti kérdésekben járnak el, nem tudnak az akaratuknak érvényt szerezni.

²⁸⁹ Vtv. 14. § (4) bek.-e szerint.

- a) ha önálló vadászterület kialakítását, vagy más vadászterülethez való csatlakozást kezdeményezhetnek, feltéve, hogy a tulajdonukban levő terület természetben összefüggő egységet alkot, és az e törvényben írt feltételeknek megfelel, illetőleg
- b) ha a határozat az okszerű gazdálkodást sérti, a kisebbség vagy a határozathozatalban részt nem vett tulajdonosok jogos érdekeinek lényeges sérelmével jár.

A döntéshozatali eljárás szabályozásával ellentétben a **földtulajdonosi vadászati közösségek működésének szabályait a törvény nem szabályozza**. Csak a fentiekben ismertetett néhány alapvető kérdést (tulajdonosi képviselt, képviselő személye, vadászterület megállapítására irányuló kérelem előterjesztése, vadászati jog gyakorlásának, hasznosításának kérdésköre) szabályozza a törvény és annak végrehajtási rendelete. Általános kritérium az, hogy az alkotott szabályzat a Vtv. és annak végrehajtási rendeletében előírt szabályaival nem lehetnek ellentétesek.

A földtulajdonosok vadászati közössége **köteles működési szabályzatot készíteni**²⁹⁰ a vadászati jog gyakorlásának, hasznosításának módjáról, feltételeiről, ide értve a képviselő elszámolási kötelezettségét, valamint vadászati jog haszonbérbe adása kérdését, a haszonbérleti díj elszámolásának rendjét.

Ehhez kapcsolódik a Vhr. 6. § (1) bek.-e, amely kimondja, hogy mit kell a működési szabályzatnak még tartalmaznia, ha a közösség maga gyakorolja a vadászati jogot: a földtulajdonosok vadászati lehetőségeinek a meghatározását, továbbá a többlethasználati díj megfizetésének a rendjét és feltételeit. Ennek indoka,²⁹¹ hogy a vadászati közösség döntése alapján a nem vadászó földtulajdonos tagjait többlethasználati díj illeti meg, amit a vadászterületen vadászók terhére kell megállapítani. Törvénytörő a vadászati közösség földtulajdonosi gyűlése által hozott működési szabályzat, ha a vadászati jog gyakorlásával kapcsolatos terveket, valamint annak hasznaiból való részesedést a földtulajdonosok között nem vadászterület kiterjedésének a megállapításánál figyelembe vett összes földterület, összes tulajdonosának a tulajdoni arányában osztotta meg.²⁹²

Ha a közösség nem maga gyakorolja a vadászati jogot, akkor nincs annak törvényi akadálya, hogy a hasznosítás módja a vadászati jog haszonbérbe adása legyen.

Egy részletesen kidolgozott **működési szabályzat** lehetővé teszi, hogy a későbbiekben ne kelljen mindenről külön határozatot hoznia a közösségnek. Az elfogadása a közgyűlésen történik jegyzőkönyvbe foglalva, valamint szabályos határozat meghozatala keretében biztosított annak érvényesíthetősége. A végrehajtási rendelet 2. sz. melléklete tartalmazza a legfőbb szabályokat, amelyek segítik annak elkészítését.²⁹³

²⁹⁰ Vtv. 12. § (3) bekezdésben meghatározott módon.

²⁹¹ Vhr. 7. § (1) bek.

²⁹² BH 2009. 249.

²⁹³ A szabályzat főbb elemei:

1. A közösség személyi és tárgyi hatályának meghatározása;
2. A közösség jogállása;
3. A közösség hatásköre;

A vadászati tevékenységre csak azoknak a tulajdonosoknak lesz alanyi joga a földtulajdonosok közül, akik megfelelnek a vadászat személyi feltételeinek, tehát vadászlőfegyver tartására szóló érvényes hatósági engedélyük és érvényes vadászjegyük van. A korrekt és pontos elszámolás, a pénzeszközök felhasználása megköveteli azt, hogy döntsenek előzetesen az éves költségvetésben arról, hogy a közös képviselő milyen mértékben használhat fel pénzeszközöket a közös költségek megtérítésére. Ebben a kérdésben a Vhr. 7. § (2) bek.-e adhat eligazítást. Hasznos lehet arról is dönteni, hogy mi történjen azokkal a haszonbérleti díjakkal, amelyeket a jogosult nem vett fel, de erre csak akkor kerül sor, ha az igény érvényesítésének joga már elévült.

A Vhr. 13. § (1) bek.-e szerint a közös képviselő a megválasztását követően köteles az egyes földtulajdonosokról és tulajdoni hányadaikról nyilvántartást készíteni, a tulajdonosokra eső terhet, ill. hasznot nyilvántartás szerint megosztani, illetve eltérő megállapodás hiányában évente megfizetni. A képviselő az elszámolási kötelezettségét évente a földtulajdonosi gyűlés elé terjesztett pénzügyi beszámolójával teljesíti, amit a gyűlésnek határozatban kell elfogadnia.²⁹⁴ Ha az előzőekben megjelölt kérések eldöntésére gyűlést kell összehívni, akkor a Vtv. 12. § (4) bek. kimondja, hogy a Vtv. 12. § (1) bek. kivételével a földtulajdonosok vadászati hatóságnál nyilvántartásba vett képviselője összehívhatja a gyűlést. Ha ez a rendelkezés nem lenne, akkor lehetetlenné válna a rendszeres évenkénti gyűlés összehívása,

4. A tulajdonosok nyilvántartása, jogaik, kötelezettségeik, ebből eredő teher és származó nyereség elszámolása, a közösség működésének általános szabályai – a vadászati jog gyakorlásának, hasznosításának módja – feltételeinek teljes köri rögzítése. Ha egyes tulajdonosokat a közös képviselő jogosult csak kifizetni, akkor kifizetések jelentkezésére és elszámolásra vonatkozó szabályokat is javasolt pontosítani.

5. A közös képviselő neve, székhelye/lakóhelye, jogai és kötelezettségei, elszámolásának pontosítása (pénzügyi beszámoló, döntésekhez előkészített javaslatok elkészítése és nyilvánosságra hozatala). Így számon kérhetővé válik, hogy mit vállalt, és ő is tudja azt. Megbízatásának célszerű időtartama 10 év, a vadgazdálkodási ütemterv idejére szól. Megbízatása megszűnésének objektív (elhalálozás, időmúlás) és szubjektív (lemondás, visszavonás, visszahívás) okainak rögzítése. Rendelkezni kell, hogy hiánypótlás esetén ki és hogyan végzi el a munkáját. Beszámoltatásáról, felelősségéről, visszahívásáról is célszerű rendelkezni, pontosítva, hogy azt a pénzügyi évet követően mikor köteles előterjeszteni, nap, vagy időszak megjelölésével. Fontos feladata a kapcsolattartás a hatóságokkal és harmadik személyekkel; valamint beadványokat készít el, nyilvántartást vezet, elszámol időszakonként a feladatainak ellátását követően. A képviselő jár el a működési szabályzat keretében a vadászatra jogosulttal való szerződések megkötése során, így a szerződéskötés, valamint a kapcsolatos eljárási rend pontosítása is célszerű lehet. Díjazásában is meg kell állapodni, mind a felelősségre vonás érdekében, valamint a képviselő motiválása, hatékonyabb munkavégzése érdekében. Biztosítani kell, hogy a képviselő és a közösség irataiba, könyvelésébe bárki betekinthessen, ennek megvizsgálására, ha szükséges, szakértőt vegyen igénybe.

6. A közösség határozathozatali eljárásának a rendje:

- közgyűlés összehívásának részletszabályai,
- képviseleti és tulajdoni jogosultság igazolási lehetőségei,
- szavazati jog gyakorlásának feltételei,
- közgyűlés levezetése, jegyzőkönyvezés rögzítése,
- szavazati arányok megállapítási szabályai,
- határozathozatali rend megállapítása,
- jogorvoslati lehetőségekről.

7. A vadászterületen a vadászatra jogosult megnevezése, székhelye, címe, cégbejegyzésének adatai. A közösség a szerződés biztosítására mellékkötelezettséget rögzíthet (bankgarancia, óvadék, kezességi nyilatkozat, zálogjog vagy jogvesztés kikötése).

8. Egyéb témák: bankszámla vezetése, számlaszám megjelölése.

²⁹⁴ Vhr. 13. § (2) bek.

mert a tulajdonosok 1/3-a aláírásának begyűjtése az összehíváshoz nehezen lenne kivitelezhető.

Indokolt és jó megoldás lehetne a német tartomány Baden-Württemberg gyakorlatát követni²⁹⁵ és együttműködni a tulajdonosoknak a képviselő munkáját segítve, mivel az ottani szabályozás, ami 2008. január 1-eje óta érvényes „Vadászati keretmegegyezés”-ben szabályozzák a vadásztársaság szervezete, a vadászati jog tulajdonosai és a tartományi földmérési hivatal között az ingatlankataszter geodéziai alapinformációinak használatát és hozzáférhetőségét. Egy haszonbérleti szerződés megkötésekor nem elhanyagolható körülmény annak vizsgálata, hogy a földtulajdonosi jogközösség a vadászterület használatáról szabályosan döntött-e, vagy sem. *Nálunk még a gyűlések határozatképességének megállapítása is néha nehézségbe ütközik. A német gyakorlatban viszont már ezen túlmutatva csak a szerződés érvényességét vizsgálják a szerződést kötő felek ajánlatainak megfelelően, nem probléma az, hogy valójában a szerződést kötő fél – esetünkben a földtulajdonosi közösség szabályosan lett-e összehívva.*²⁹⁶

Sokszor az is gondot okoz, hogy a vadászterületek határai nem esnek egybe a korábbi vadászterületek határaival. Előfordulhat, hogy kettő, vagy több vadászterület létezik, ezért egy vagy több közös képviselőnek kellene az újonnan kialakított vadászterületeken lévő földtulajdonosokat összehívni [pl.: a földtulajdonos(ok) néha nehezen fellelhető(ek), vagy az okiratokat nem mutatták még be a képviselőnek, illetve az is lehetséges, hogy a földtulajdonos pár éve nem vette át a vadászati jog hasznosításából származó díját]. Akkor végezhető „zökkenőmentesen” a képviselői tevékenység, ha pontos nyilvántartás van, a vadászterületek változása beazonosítható, látható, hogy melyik terület jelenleg melyik vadászterülethez tartozik, annak kik a tulajdonosai. *Gyakran a beazonosítással járó költségek meghaladják a hasznosításból származó bevétel összegét, így a tulajdonosoknak a bevétel megszerzése sem jelent motivációt az együttműködésre.* Különösen igaz ez, ha a tulajdonos az ország másik felében rendelkezik állandó lakóhellyel, vagy tartózkodási hellyel, mert *akkor az is előfordulhat, hogy az utazás költsége a közgyűlés helyszínére már több, mint a realizálható haszon, azaz nem is elég az esetleges kiadások fedezésére a várható bevétel.* Így nem várható el a tulajdonostól az aktív közreműködés a terület hasznosításának kérdésében való döntésben.²⁹⁷

Ismerek olyan földtulajdonosi közösséget, ahol olyan döntés született, hogy valamennyi vadászati jogot gyakorló földtulajdonos egyenlő arányban viseli a vadászati jog gyakorlásával, vagy hasznosításával járó költségeket az általa birtokolt tulajdoni nagyságtól

²⁹⁵ MANFRED NAGEL: *Jagrecht in Baden-Württemberg*. Richard Boorberg Verlag, h.n., 2010. 114–115. p.

²⁹⁶ Kimondta a német bíróság, hogy egy vadászati haszonbérleti szerződés érvényességét elvileg nem az alapul szolgáló vadásztársasági határozatban található jogi hibák alapján kell vizsgálni (BGH. 1965. február 2-i ítélet). Ezt meg is erősítették a 20/10/1994.–5.S.2775/93. *Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg* 5. *Senat* döntésében is. Nálunk azonban nélkülözhetetlen annak vizsgálata, hogy a földtulajdonosi közösség jogszerű határozatot hozott-e a vadászterület hasznosításáról való döntése során. Ezt követően vizsgálhatjuk azt, hogy a haszonbérleti szerződés alanyai hogyan állapodtak meg, valamint milyen feltételekkel kötöttek szerződést.

²⁹⁷ Erre a kérdésre már az önkormányzat jegyzőjének képviseleti jogával kapcsolatosan is említést tettem.

függetlenül, és a kilövési joga nem függ a földtulajdon tulajdoni arányának nagyságától. Olyan közösséget is láttam, ahol olyan szabályzatot fogadtak el a tagok, amelynél minden vadászó földtulajdonos a területe nagyságának arányában kell, hogy viselje a terheket (jogosult a hasznokra), részesedhet a lelövési tervek végrehajtásából. Minkét eset kapcsán felhozhatók érvek és ellenérvek, de látható, hogy a közösségeknek a jogi szabályozás hiányában arra van lehetősége, hogy ezeket a kérdéseket saját döntésük szerint maguk szabályozzák.

Ha a földtulajdonosi jogközösség maga gyakorolja a vadászati jogot, akkor a vadászati hatóság felé a nyilvántartásba vételkor számos dokumentumot kell csatolni.²⁹⁸

5.5. A haszonbérleti szerződés

Abban az esetben, ha a földtulajdonosok vadászati jogközössége nem maga kívánja a vadászati jogát maga hasznosítani, akkor azt a Vtv. 13. (1)–(2) bek.-ben foglaltakra figyelemmel hasznosíthatja:

- a vendégvadászat,
- a bérvadászat és
- haszonbérbe adás útján is.

A vadászati jog gyakorlásáról és hasznosításáról, annak módjairól és feltételeiről hozott határozatot, valamint annak két tanúval hitelesített példányát a vadászati hatóságnak nyilvántartásba vétel céljából az aláírást követő 15 napon belül meg kell küldeni.²⁹⁹ A törvény

²⁹⁸ A Vhr. 2. § (3) bek. szerint:

- közös gyűlésről készült jegyzőkönyv,
- jelenléti ív a résztvevők beazonosíthatósága miatt,
- kivonat a gyűlés határozatairól,
- térkép (1:50.000),
- kifüggesztések a szabályos gyűlés összehívásának igazolására,
- gyűlés összehívását kezdeményezők listája (tulajdon igazolásával, meghatalmazásokkal),
- nyilvántartási lap (kérelem a vadászatra jogosultak hatósági nyilvántartásba vételéhez).

A csatolt dokumentumok körében szerepel a működési szabályzat is, amelyet két tanúval hitelesített példányban kell a hatóság felé benyújtani. Ez a tagok belső viszonyait szabályozó dokumentum, a hatóság nem vizsgálja azt tartalmában, de a Vhr. 6. § (1) bek. szerint tartalmaznia kell a vadászatra jogosult földtulajdonos tagok vadászati lehetőségeinek meghatározását, valamint a többlethasználati díj megfizetésének rendjét, feltételeit. A szakmaiság biztosítása csak így lenne garantálható minimálisan. A vadásztársaságok és vadászati jog gyakorlására jogosult egyéb szervezetek állami elismeréssel, bírósági bejegyzéssel jönnek létre, amely mind a külső megjelenés egységességének, mind a szakmaiság érvényesülésének és jogszabályi megfeleltetésnek is garanciája.

Csatolni kell továbbá:

- a körzeti vadgazdálkodási tervet, valamint a vadászjegy megszerzését is igazolható módon tartalmazó részletes helyi szabályzatot két tanúval hitelesített példányban,
- ha a vadászati jog gyakorlását haszonbérleti szerződés alapján gyakorolják, akkor a haszonbérleti szerződést is továbbítani kell a hatóság számára,
- jogosult által vadászterület meghatározott részére kötött bérvadászati szerződést;
- a vadászterületen a teljes évben vadászni jogosult vadászok névsorát, lakóhelyét és vadászjegyük vagy – legalább egy teljes vadászati évre szóló bérvadászati szerződés esetén – vadászati engedélyük számát.

Ha a hatósági nyilvántartásban szereplő adatok változnának, annak tényét 30 napon belül írásban be kell jelenteni.

²⁹⁹ Vtv. 13. § (3) bek.

kiemeli, hogy a vadászati jog hasznosítása a vadászatra jogosult számára ebben az esetben is nemcsak jog, hanem kötelezettség is. A vadászati jog gyakorlása része a területen folyó vadgazdálkodásnak, amit tervszerűen kell folytatni. Azt lehet mondani, hogy a földtulajdonosok kisebb hányada hasznosítja maga a vadászati jogot, többsége inkább bérbe adja azt (még a második területkijelöléseket követően is igaz ez). Így a vadgazdálkodással járó felelősséget a vadászokra hárítják át, maguk csupán a bérletből juthatnak egy kis bevételhez. Ebből következik, hogy akár önálló, akár társult vadászati jog gyakorlása esetén, ha a vadászatra jogosult maga nem folytat vadászati tevékenységet, vagy arra vendégvadászatot, vagy bérvadászatot nem szervez, köteles azt más módon hasznosítani. (Haszonbérbe adás útján gondoskodhat a vadászati tevékenység gyakorlásáról.)

A haszonbérlet jelentőségét kiemelve a „más általi hasznosítási formák” közül először az erre vonatkozó szabályokat tekinteném át a téma által indokolt körben. A Vtv. 15. § (1)–(2) bekezdése előírja, hogy a vadászati jog haszonbérletére a Polgári Törvénykönyvnek a mezőgazdasági haszonbérletre vonatkozó szabályait kell alkalmazni, ugyanakkor a mezőgazdasági földterület haszonbérbe adása csak a felek a Vtv.-ben írtaknak megfelelő tartalmú megállapodása esetén jelenti egyben a vadászati jog haszonbérbe adását is. Ez utóbbi rendelkezéséből az következik, hogy a vadászati jog hasznosítása nem egyenlő a földterület haszonbérbe adásával. A földtulajdonosok vadászati közössége nem tulajdonközösség, csupán a tulajdonjog egyik részjogosultságára a használatra vonatkozó közös joggyakorlás, amelyre a közös tulajdon szabályait kell analóg módon alkalmazni. A gazdasági forgalom egyik modern jellegzetessége napjainkban az, hogy a haszonbérlet pozícióban jogi személyek jelennek meg határozott időre. A Vtv. 16. § (1) bekezdése meghatározza, hogy milyen típusú szervezetek lehetnek a vadászati jog haszonbérletői. Ilyen lehet:

- a) vadászjeggyel rendelkező tagokból álló egyesület, azaz a vadásztársaság;
- b) a vadásztársaságok érdekképviselői szerve;
- c) a mezőgazdasági, illetve erdőgazdálkodás ágazatba sorolt, Magyarországon bejegyzett gazdasági társaság, szövetkezet, továbbá az erdőbirtokossági társulat, feltéve, hogy a vadászterület legalább 25%-át mezőgazdasági, erdőgazdálkodási vagy természetvédelemmel összefüggő gazdasági tevékenység céljából használja.³⁰⁰

Abban az esetben, ha a földtulajdonosi közösség a vadászati jog gyakorlását haszonbérbe adással átengedi egy vadásztársaságnak, akkor a földtulajdonnal rendelkező és a vadászat személyi feltételeinek megfelelő földtulajdonos nem kérheti és követelheti azt, hogy a társaság tagjai közé felvegyék azon indokkal, hogy földtulajdonnal rendelkeznek. A vadásztársaság egy önálló testület, legfőbb szerve a közgyűlés, amelynek a hatáskörébe tartozik a tagfelvétel kérdésében való döntés.

A Vtv. 10. § (2) bek. és 13. § (2) bek. szerint a vadászati jog hasznosításának minősül annak haszonbérbe adása, a törvény a vadászati jog hasznosításának más módját nem

³⁰⁰ Vtv. 16. § (1) bek.

ismeri.³⁰¹ A haszonbérő a törvény által biztosított teljes körű vadgazdálkodási tevékenységet folytat, míg a bérvadászati szerződés csupán meghatározott fajtájú és számú vad elejtésére biztosít jogot.³⁰² **A vadászati jog haszonbérlete alapján a haszonbérő időlegesen haszonbérletre és a Vtv.-ben meghatározott vadgazdálkodási tevékenységre jogosult, valamint köteles is. Ez adja a szerződés *sui generis* jellegét.**

A Vtv. 15. § (1)–(2) bekezdése előírja, hogy a vadászati jog haszonbérletére a Polgári törvénykönyv 452. §-a szerinti mezőgazdasági haszonbérletre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni, de csak a Vtv. 15–18. §-ai szerinti előírások teljesítése esetén. A mezőgazdasági földterület haszonbérbe adása csak az érintett szerződő felek Vtv. szerinti megfelelő tartalmú megállapodása jelenti a vadászati jog haszonbérbe adását is. A mezőgazdasági haszonbérlet elkülöníthető *differentia specifikái* folytán önálló szerződés, de az agrár-haszonbérlet alaptípusaként.³⁰³ Így megállapítható, hogy **a vadászati jog hasznosítása nem egyenlő a földterület haszonbérbe adásával.** A Ptk. vonatkozó szakaszai a földhaszonbérletre és más hasznót hajtó dolog haszonbérletére vonatkoznak. A vadászati jog azonban nem dolog, hanem hasznót hajtó jog (vagyon értékű jog), így a Ptk. szabályait csak részben lehet rá alkalmazni.³⁰⁴ Erre tekintettel találó Prugberger Tamás véleménye miszerint *a haszonbérlet fogalma elavult, túl szűk.* Azaz a probléma két területen jelentkezhet, az egyik a tárgy meghatározásával összefüggésben: *nem elegendő a szerződés tárgyként a mezőgazdasági földterület és a más hasznót hajtó dolog megjelölése, hanem szükség van a más hasznót hajtó, illetve gyümölcsöztethető jog szerződés tárgyakénti megjelölése is.*³⁰⁵ Másik oldalról pedig ha egy adott ország mezőgazdaságában *a haszonbérlet jelentősége nagy, akkor arra a jogszabályoknak ugyancsak reagálniuk kell, speciális a polgári jog normáitól eltérő követelmények állításával.*³⁰⁶ Ezt a követelményt teljesíti a Vtv. mint *lex specialis*, a 15–18. §-ban meghatározott eltérések pontosításával.

A vadászati jog haszonbérletének, mint hasznót hajtó jognak a megfogalmazása és pontosítása azonban még a mai napig nem fogalmazódott meg, de már az 1928. évi Magánjogi törvényjavaslatban, annak 1553. §-ában is szerepelt, de a Ptk. megalkotásakor ez az elgondolás már feledésbe merült.

³⁰¹ A jogi személyek termőföld tulajdonának korlátozásával a haszonbérlet lett a meghatározó jogi forma, nyitva álló út a használatukra. Hasonló állásponton van OLAJOS ISTVÁN: *A haszonbérleti szabályozás árnyoldalai.* In: Magyar Jog. 2001. 2. szám. 113. p.

³⁰² EBH. 2001.528.

³⁰³ OLAJOS ISTVÁN 2001. 111. p.

³⁰⁴ MIKÓ ZOLTÁN – VAJAI LÁSZLÓ – CS. NAGY ANIKÓ 1996. 165. p.

³⁰⁵ PRUGBERGER TAMÁS: *A haszonbérleti szerződésről de lege lata, de lege ferenda.* In: Publicationes Univesitatis Miskolciensis. Sectio Juridica et Politica Miskolc. Tomus XXII. Univesity Press, Miskolc, 2004. 455–482. p.

³⁰⁶ FODOR LÁSZLÓ: *Agrárjog. Fejezetek a mezőgazdasági életviszonyok köréből.* Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen 2005. 137. p.

A még hatályba nem lépett új Ptk.-ban³⁰⁷ a következő módosított megfogalmazást találhatjuk: **haszonbérleti szerződés alapján a haszonbérló haszonbér fizetése ellenében termőföld, vagy más hasznot hajtó dolog időleges használatára, vagy hasznot hajtó jog gyakorlására és hasznaink szedésére jogosult.**

Álláspontom szerint ez a haszonbérleti típus **speciális mezőgazdasági haszonbérlet**. A hatályos Ptk.-nak a mezőgazdasági haszonbérletre vonatkozó vegyes rendelkezései szerint³⁰⁸ a mezőgazdasági haszonbérlet szabályait jogszabály a törvénytől eltérően is megállapíthatja (esetünkben ez a jogszabály a hatályos Vtv.).

Általában a mezőgazdasági **haszonbérlet jellegzetességét az adja, hogy a haszonbérlet tárgya mindig mezőgazdasági termelésre alkalmas földterület, vagy valamilyen hasznot hajtó jog**. Ilyen analóg eset például, amikor a túlélő házastárs a haszonélvezeti jogának gyakorlást másnak, ellenszolgáltatás fejében átengedi.³⁰⁹ Ez esetben a haszonélvezeti jog gyakorlásának átengedése annak a jognak a használatát jelenti. Esetünkben a földtulajdonos(ok) a vadászatra való jogosultságukat engedik át ellenérték fejében másnak. A földtulajdonosok vadászati közössége pedig nem tulajdonközösség, csupán a tulajdonjog egyik részjogosultságára kiterjedő közös joggyakorlás, amelyre a közös tulajdon szabályait kell analóg módon alkalmazni.

Összefoglalóan: a vadászati jog hasznosítására vonatkozó haszonbérleti szerződés egy olyan speciális szerződés típus, amelyben a haszonbérló a vadászati jog időleges használatra jogosult, ennek fejében köteles a szerződésben kikötött haszonbérleti díjat fizetni a haszonbérbe adónak, valamint köteles a vadászat gyakorlásával járó jogokat a jóváhagyott vadgazdálkodási üzemterv alapján gyakorolni és a vadgazdálkodással kapcsolatos kötelezettségeket teljesíteni (pl.: vadgazdálkodási létesítmények létesítése, fenntartása). A Vtv. ugyanis a vadászati jog gyakorlásával kapcsolatos kötelezettségek teljesítését a jogok gyakorlása elé helyezi, a Ptk. rendelkezései is megerősítik, hogy a termőföldek termőképességét fenn kell tartani, rendeltetésszerűen meg kell művelni.

Ha bármelyik eleme hiányozna a szerződésből akkor nem haszonbérleti szerződésről beszélünk, hanem ingyenes joggyakorlás esetében haszonkölcsönről, ha a mezőgazdasági földterületet csak mezőgazdasági célra veszik haszonbérbe, akkor az nem terjed ki a vadászati tevékenység gyakorlására, annak a haszonbérletére, így az csak a termőföld használatára feljogosító haszonbérleti szerződés lehetne. A vadászati jog haszonbérlete nem száll át automatikusan a haszonbérleti szerződésben, ha az nincs kifejezetten kikötve. A vadászati jog nem termőföld, hanem a termőföld tulajdonjogához kapcsolódó vagyoni értékű jog (Vtv. 3. §), így arra speciális szabályok irányadók.

³⁰⁷ A Polgári törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. tv., amely a Magyar Közlöny 2009/165. számában jelent meg. A Kormány az 1050/1998. (IV. 24.) Korm. határozattal rendelte el a polgári jog korszerűsítését, amelyet a 103/2003. (I. 25.) Korm. határozattal hagyott jóvá.

³⁰⁸ Ptk. 461. § (2) bek.

³⁰⁹ BESENYEI LAJOS: *A bérleti szerződés*. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 2003. 16. p.

A vadászati jog haszonbérbe adása az alábbi szabályok figyelembe vételével történhet: A **szerződés egyik oldalán a haszonbérlő, a másik oldalán a haszonbérbe adó áll.** A pozícióban nem állhat bárki, mivel a **haszonbérbe adó** vonatkozásában egy általános korlátozással találkozhatunk, hogy a dolgot csak az adhatja haszonbérbe, **akinek fennáll rajta olyan joga, mely szerint a hasznosítás jogát másnak átengedheti** (a haszonbérlet ugyanis nemcsak használatra, hanem haszonszedésre is feljogosító használatba adást jelent).³¹⁰ Ez a vadászati jog gyakorlása esetében az alábbiak szerint pontosítva azt jelenti, hogy önálló vadászati jog esetében a vadászterület tulajdonosa a hasznosításról maga dönt, míg társult vadászati jog esetén a földtulajdonosok vadászati közössége – a Vtv-ben meghatározott módon – köteles működési szabályzatot készíteni a vadászati jog gyakorlásának, hasznosításának módjáról, feltételeiről, ide értve a képviselő elszámolási kötelezettségének, valamint vadászati jog haszonbérbe adása esetén a haszonbérleti díj elszámolásának rendjét is. A tulajdonosok szótöbbséggel hoznak határozatot a gyűlésen az előzőek meghatározott kérdésekben. A közösség jóváhagyását a haszonbérleti szerződés vonatkozásában akkor is meglévőnek kell tekinteni, a működési szabályzatuk részeként, kötelező mellékleteként a közgyűlés úgy határozott, hogy a vadászati jogukat egy meghatározott személlyel kötendő haszonbérleti szerződéssel kívánják hasznosítani.³¹¹ Haszonbérbe adó földtulajdonhoz kötött vadászati jog esetén így a földtulajdonos, vagy azok társulása, állami vadászati jog hasznosítása esetén a Megyei Földművelésügyi Hivatal lehet.

A jogi személyek körében mindenképpen meghatározó jelentőségű a haszonbérleti szerződés, mivel ők tulajdont nem szerezhetnek a termőföldeken.

A **haszonbérlő** csak a Vtv. 16. § (1) bek. szerinti **meghatározott szervezet lehet.** A vadásztársaságok és azok érdekképviselői szerveinek egyesületi formájáról másik fejezetben írok részletesebben, így a jelen alkalommal csak a törvényben felsorolt többi gazdálkodó szervezetet (gazdasági társaság, szövetkezet, erdőbirtokossági társulat) említeném meg. Mindhárom szervezeti forma jogi személyiséggel rendelkezik, kifejezett korlátja esetünkben a tevékenység gyakorlásának, hogy mezőgazdasági és erdőgazdasági ágazatba sorolt szervezet legyen, a vadászterület legalább 25 %-át mezőgazdasági és erdőgazdálkodási, természetvédelemmel összefüggő gazdasági tevékenység folytatása céljából használja. A jogalkotó nem kizárólagosan egyedüli szervezeti formaként látja alkalmasnak a vadásztársaságot és annak érdekképviselői formáját az erdőműveléssel összefüggésben a vadászati jog haszonbérletére jogosultak körében. Így az egyesületi formán felül rendelkezésre áll az **erdőbirtokossági társulati forma**, amely valójában egy „kényszerszertársulás”.³¹² Az erdőbirtokosok, mint tulajdonosok szabadon dönthetnek ezen a

³¹⁰ Ezt a kijelentést erősíti meg: KÁROLYI GÉZA – PRUGBERGER TAMÁS 2004. 131. p.

³¹¹ BH. 2005.280.

³¹² A 2009. évi XXXVII. tv. az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról (rövidítve: Evtv.). A 17. § (6) bek. szerint a tulajdonosok társult erdőgazdálkodási tevékenységet kötelesek folytatni, ha

a) a földrészletnek több tulajdonosa van,

b) az erdőrészt több földterületből áll és a földrészletek különböző személyek tulajdonában állnak.

formán túl, hogy a vadászat gyakorlására irányuló gazdálkodásukra **szövetkezetet**, vagy a **más gazdasági társasági formát** látják-e a legalkalmasabbnak, legjobb érdek érvényesítőnek, valamint a közérdekből fakadó követelmények teljesítőjének. A jogalkotó a szervezeti formák alkalmazhatóságát az erdők közjóléti–környezetvédelmi funkcióinak megőrzésére tekintettel írta elő.³¹³

A tapasztalatok arra mutatnak, hogy a jogi személyek **szövetkezeti szervezetformája**, még versenyhelyzetben is alkalmasnak a vadászatban működő különféle csoportok összefogására, még akkor is, ha ma soraikban igen gyakran láthatunk „nyugvó” vállalkozásokat. Ezt azonban csak a tőkeszegénység, vagy a felfokozott kockázati tényezők okozhatják. Álláspontom szerint *a jogi személyek e típusai mégis jó megoldást adhatnak a vadászati szervezetek gazdálkodása kapcsán előadódó problémákra*, mivel anyagi helyzetük és az *alaptőkéjük a működés biztonságát adja, garantálja. A mobilitásuk* nagy, és növelheti az előnyüket a velük szövetséget alkotó *másodlagos, harmadlagos szövetkezeti szerveződések* lehetősége. A szervezeti forma igen közel áll a gazdasági társaságokhoz; átalakulásuk, jogutódlásuk, megszűnési lehetőségeik a nagy mobilitásukat igazolják. Átmenetet képeznek a személyegyesülés a tőketársulások között, így a vadászat tartós célja jól igazodhatna a szövetkezeti forma által biztosított előnyökkel. A szövetkezeti modellek soktényezős cselekvési programok, megfelelő feltételt nyújtó tőketársulások és személyegyesülések, szervezeti, irányítási, érdekeltségi formák. Ezt a tényt a halászati szervezetek történetét áttekintő fejlődési felmérések is kellőképpen igazolhatják, a halászat és a vadászat ágazata pedig rokon területnek mondható.

A szövetkezeti modellek³¹⁴ a tőkekoncentráció, a kooperáció, az integráció, az előnyöket nyújtó és célszerűsíthető centralizáció, a piaci verseny, a gazdasági növekedés, etc. megfelelő elegyét adhatják annak a szervezeti formációnak, ami a halászati, vadászati szektorban is működésre képes lehet a jövőben is. A külső és belső körülmények, a politikai, társadalmi, gazdasági rendszer, a szövetkezetek együttműködése lehetővé teszi a mozgalom fennmaradását, fejlődésére esélyt nyújt.

A szövetkezetek felsorolása a vadászati jog haszonbélői között azért indokolt a gazdasági társaságokkal egy körben megemlítve, mivel a szövetkezetek éppúgy, mint a gazdasági társaságok alapvetően gazdasági célok érdekében működő szervezetek.³¹⁵ Átalakulhatnak kft.-vé, rt.-vé, és a szabályozásuk is lényegében a gazdasági társaságokéhoz hasonlít, ezt még akkor is mondhatjuk, ha hazánkban a 2006. évi szövetkezeti törvény nevesítette a szociális jellegű formájukat.

A **gazdasági társasági** formációk (kft., zrt., nyrt.) a tőkekoncentrációjuk miatt, valamint a nyereségorientált működésükre figyelemmel a fejlődés olyan irányát adhatnák, amellyel a legfontosabb tényező a természetközelség, valamint az együttműködés kérdése

³¹³ Idézve az 1347/1996. számú AB. határozatból.

³¹⁴ 2006. évi X. tv. szerint létrejöttek és működők

³¹⁵ FODOR LÁSZLÓ 2005. 117. p.

teljesen átértékelődne. Átalakulásuk leszabályozható lenne a vadászati jog gyakorlására jogosultak körében, mint ahogy a szociális szövetkezetek szabályozásánál is vannak eltérő jellegű rendelkezések az általános szabályokhoz képest. A gazdasági társaságok is a vadásztársaságok alternatív megoldási lehetőségét jelenthetnék a választott szervezeti forma számára előírt korlátok között. A határok garanciát jelentenének a vagyoni kérdések miatti bizonytalanságra, ne csak a pénzt, hanem az „erdőt” is lássák az érintett tulajdonostársak. A gazdasági társaságok szervezetének célja a rövidtávú haszon elérése, amelynél a vadászat fontos hosszú távú tervszerűsége és gazdálkodása az a kitétel, amelyek esetlegesen megkérdőjelezheti a Gt.-ben rögzített típusok, formák vadászattal, vadgazdálkodással kapcsolatos hatékony működését. A megoldás viszont a civil szervezeteknek fokozottabb bekapcsolódását biztosítaná a gazdasági fogalomba. Elősegítené, hogy ne csak az állami finanszírozású szervezetek legyenek képesek gazdasági befolyás, tőkeerő megszerzésére, valamint ezek a már működő vadászszervezeti formák az állampolgárok számára akár gazdasági partnerekként, ügyfelekként is megjelenhetnek, nem csak az anyagi támogatással összefüggésben. Megvalósulhatna az *Alaptörvény kitétele miszerint: „a tulajdon társadalmi kötelezettséggel jár”*.³¹⁶

A természetes személyek sajnos erőtlének a vadászati szektor felvetette nehézségek és problémák megoldásában. A haszonbérlet szabályai alapján nem lehet magánszemély a vadászterület haszonbérelője, a vadászterület több tulajdonosa pedig közösségeket hoz létre a korábbiakban említettek és részletezettek szerinti formában és módon az egyes feladat ellátására szerveződve.

A Vtv. korlátozása szerint **egy haszonbérelő** – ha a törvény eltérően nem rendelkezik – *csak egy terület haszonbérletére köthet érvényesen haszonbérleti szerződést*, ezt aényt a bíróságnak is vizsgálnia kell a vadásztársaság nyilvántartásba vételekor.³¹⁷

Az alanyok kapcsán ki kell térni arra, hogy *a haszonbérleti jogviszony kötelmi jellegű*. Joghatást csak a haszonbérbe adó és a haszonbérelő között keletkeztet, a tulajdonosváltozás a vadászatterület tulajdonosai kapcsán nincs közvetlen kihatással a szerződés megszűnésére. **A felek szándékának nyilvánvalóan ki kell tűnnie a szerződésből**, azaz, hogy haszonbérleti szerződést kívánnak egymással kötni. *Ha a szerződő felek megállapodása vadgazdálkodási kötelezettségek teljesítésére is irányul, akkor valójában haszonbérleti szerződést kötnek egymással, még akkor is, ha maguk azt bér vadászati szerződésnek minősítik, hogy a korábbi haszonbérelő elő-haszonbérleti jogot kijátsszák.*

A szerződés kapcsán **a vadászati jog hasznosítását nem kötik szakmai jártasság igazolásához**, bár a szakszerű vadgazdálkodási feladatok ellátásához szükséges lenne ezt valahogyan befolyásolni, így azonban a szerződéskötés szabadságának az elve sérülne. A környezet- és természetvédelem céljait külön jogszabályok kellő alapossággal rendezik. Ha

³¹⁶ Alaptörvény XIII. cikk (1) bek.

³¹⁷ KGD 1997. 266.; Vtv. 16. §.

ezt figyelembe vesszük, akkor tarthatatlan, hogy kiszolgáltatják a „piac” szabályainak, vagy hozzá nem értőknek ezt a kérdést. Fontos lenne lépcsőzetes módon korlátok beépítése.³¹⁸

A vadászterületnek, ami a **haszonbérleti szerződés tárgya, beazonosíthatónak kell lennie**. A terület nagysága és a haszonbérelő szervezet kerete lehetőséget ad és ír elő arra, hogy minden háromezer hektár feletti vadászterület használata esetén hivatásos vadász alkalmazása kötelező.

*Javasolnám, hogy a haszonbérleti szerződések esetében a **bérlők kiválasztása árverésen is megtörténhessen***, ezt lényegében a hatályos szabályozás is lehetővé teszi.³¹⁹ Természetesen tiszteletben kellene tartani az elő haszonbérleti jogra jogosultságot, de a vadgazdálkodáshoz fűződő érdek talán fokozottabban kerülhetne előtérbe. A vadgazdálkodási kötelezettségek biztosítására a haszonbérelő oldaláról egy szerződéses mellékkötelezettség (pl.: a kötelezettségvállalás megerősítésének jeléül biztosíték, vagy pénzbeli letét adása) tovább erősíthetné azt a lehetőséget, hogy a vadak védelme és a vadgazdálkodás érdekei fokozottabban érvényesülhetnek, mert a vadászatra jogosult így megfelelő anyagi háttérrel rendelkezne az esetleges vadkárok bekövetkezése esetén. Ennek a mellékkötelezettségnek a nagyságát befolyásolhatná a vadászterület jellege, nagysága, minősége, amelyen a vadgazdálkodási tevékenységet kellene folytatni.

Vadgazdálkodási rendeltetésű vadászterület **haszonbérleti díja** földtulajdonhoz kötött vadászati jog esetén **licitálással alakul ki, pénzben, vagy természetben jár**, állami vadászati jog hasznosításakor a miniszter állapítja meg azt az élőhelyi adottságok figyelembevételével, mindenképpen vagyoni értékkel kell, hogy bírjon. Az utóbbi esetben a lehetséges bérleti díjak alsó és felső határa kerül megállapításra. Egyebekben a licitálás során a haszonbérleti díj kapcsán **elsődleges a felek megállapodása**, az a földtulajdonost, vagy azok társulását illeti. Állami vadászati jog hasznosításakor is a haszonbérleti díj a földtulajdonost, illetve földhasználót illeti meg. A vadászterület adottságaira tekintettel megállapíthatja a vadászati hatóság, hogy a haszonbérleti díjat esetlegesen mérsékelni kell, mert az túlzottan magas.

Időszakonként utólag jár a haszonbérleti díj, lehetőség van azonban arra, hogy rendkívüli esemény okán azt mérsékeljék, vagy elengedjék. Tilos az elengedett, vagy mérsékelt haszonbért pótoltatni.³²⁰ A hátralékos haszonbér erejéig a haszonbérbe adót a vadászterületen a haszonbérelő vagyontárgyain zálogjog illeti meg, bár annak a kérdésnek az értelmezése, hogy a zálogjog³²¹ ténylegesen mire vonatkozhat nehéz kérdés. Célszerűbb nem

³¹⁸ A képesítés nélküli pedagógusok már eltűntek Magyarországon. Ugye az manapság elő nem fordulhat már, hogy ebben a témában korlátlan – szabad szerződéskötési jogról beszéljünk. Itt azonban még szabad a „garázdálkodás”. A jogalkotónak szembe kellene néznie azzal a dilemmával, hogy a téma kapcsán hosszútávra kell tervezni. A jogi szabályozás egyszerűsítését is eredményezhetné az, ha a szakmai jártasságot, előfeltételeket kötnénk a hasznosításhoz. A képezettség megszerzése előfeltételezné azokat az ismereteket, amelyeket nem kell törvénybe foglalni, így túlzott részletességgel megfogalmazni azt a jogszabály szövegében.

³¹⁹ SZÉL ISTVÁN – PRESZNER SÁNDOR: *A vadgazdálkodásunk helyzetének értékelése a Csongrád megyei tapasztalatok alapján.* = A vadgazdálkodás időszzerű kérdései 10. Országos Magyar Vadászkamara, Budapest, 2010. 115. p.

³²⁰ Lásd a Ptk. 455. §-át!

³²¹ Lásd a Ptk. 457. §-át!

fizetés esetében a fizetésre való felszólítást követően az azonnali felmondás jogkövetkezményét alkalmazni.

Kérdés, hogy mi minősül a haszonbérleti díjnak, ebből eredő bevételnek: a vadászterület haszonbérleti díja, vagy a trófea ellenértéke is? Ezen túlmenően sokszor azt is láthatjuk a szerződésekben, hogy a haszonbérleti díjba az egyéb berendezések használatának a díját is beszámítják.³²² Hazánkban nem a természeti objektum olcsóbb a haszonbérleti szerződések kapcsán, hanem az újratermelésbe fektetett emberi munka értéke. A jószág ugyanolyan értékes országtól függetlenül, de mindenki azt a tevékenységet egy konkrét helyen gyakorolja. Jobb lenne a bérleti díjak emelése. Az állam jó gazda jellegű hozzáállását tükrözné, ha a bérleti díjakat től-ig keretben általánosan meghatározná. Magasabb haszonbérleti díjak esetében csökkenne a fekete gazdaság³²³ mértéke. Pontosabbá válnának az újratermelésre eszközölt ráfordítások is.

Jelen esetben a vadászati jog **haszonbérlete kapcsán elsődleges cél a használat, bár el nem hanyagolható körülmény a haszonbérleti díj, mint jövedelemszerzés sem.** A **használat során rendeltetésszerű használat nélkülözhetetlen** kitétel, ezzel ellentétes esetben a jogkövetkezmény kártérítés lehet. Néha azonban a tulajdonosok számára a haszonbérlet által fizetett haszonbérlet arra sem elegendő, hogy a szerződés megkötéséig felmerülő költségeit rendezze. A Vtv. hatályba lépését követően a bérleti díjak igen alacsonyok voltak a földtulajdonosok által újonnan kialakított vadászterületek bérbe adása során, valamint előfordult, hogy a földtulajdonosok 1–2 %-a kapta azt meg időben. pl.: a bérleti díj 50–300 Ft volt hektáronként.³²⁴ Egyes helyeken még kisebb volt ez az összeg: 30–100 Ft a vadászterületek adottságaihoz mérten.³²⁵ Az általam vizsgált haszonbérleti szerződések is igazolják a rendkívül alacsony bérleti díjak meghatározását, mint például 60. Ft/ha összeg is képezhette a megállapodás tárgyát. A külföldiek bér vadászataiból befolyó összegek pedig már akkor is több millió forintos bevételt jelenthettek a társaságok számára.

A Vtv. 17. § (2) bek. meghatározása szerint a haszonbérleti **díj meghatározásakor figyelemmel kell lenni az adott vadállomány összetételére, a terület hasznosítási módjára.** Az nem lehet a díj kialakításánál szempont tehát, hogy milyen létesítmények és berendezések találhatóak a vadászterületen.

A vadászterület ismételt haszonbérbe adása esetében a korábbi bérlőnek **elő-haszonbérleti jogot kell biztosítani.** Az **időkorlát a szerződések esetében mindig a vadgazdálkodási üzemtervhez** igazodik, így a szerződés lejáratát is ehhez kapcsolják általában a felek, ami nem jelenti azt, hogy a szerződés lejártával nem lehetne azt meghosszabbítani. A vadászterület ismételt haszonbérbe adása esetén a haszonbérlet elő-

³²² MIKÓ ZOLTÁN: *Néhány gondolat a készülő új vadászati törvényről.* In: Gazdaság és Jog. 1994. 2. szám. 21. p.

³²³ A szabályok érvényesülésének köre nem vizsgálható, ha a tevékenységet gyakorlók körében előfordulhatnak „szerződés nélküliek”.

³²⁴ Magyar Hírlap. 1999. november 17. 9. p.

³²⁵ Nyilatkozta JUHÁSZ PÁL, a Dél-alföldi Erdőgazdasági Rt. vezetője. In: Magyar Mezőgazdaság. Melléklet: Vadgazdálkodás. 1997. 3. szám. 5. p.

haszonbérleti jog illeti meg, fennáll annak a lehetősége, hogy a tízéves időtartamon túl tovább folytassa vadgazdálkodási tevékenységének gyakorlását. Ezzel a lehetőséggel azonban csak azok a haszonbérlők élhetnek, **akik a vadgazdálkodási üzemterv lejárata napján érvényes haszonbérleti szerződéssel rendelkeznek és az újonnan kialakított vadászterületnek legalább a felét az előző üzemtervi periódusban is haszonbérelték.** Azonos ajánlattétel esetén a vadgazdálkodásra vonatkozó kedvezőbb szakmai ajánlatot kell előnyben részesíteni.³²⁶

A vadászati jog haszonbérletére kötött **szerződést írásba kell foglalni.** A **haszonbérlet határozott időtartamra, 10 évre szól,** mely az első évben március 1. napján kezdődik és az utolsó év február 28-án fejeződik be. A haszonbérbe adott vadászterületen vadvédelmi szempontok miatt **biztosítani kell, hogy egy vadászra legalább 100 hektár vadászterület-hányad jusson (vadászati nyomás korlátozása).** A tíz év biztosíték a haszonbérlőnek arra, hogy a vadvédelmi és vadgazdálkodási kötelezettségeit és feladatait a megtérülés reményében tudja majd teljesíteni, beruházásait és a vadállomány szabályozással kapcsolatos eredményeit a vadászati jog általa való gyakorlása alatt tudja majd gyümölcsozttetni, élvezni.

A haszonbérleti szerződés érvényességéhez a vadászterület fekvése szerinti vadászati **hatóság jóváhagyása szükséges,** ami azt jelenti, hogy a Vtv. 18. §-ának (1) bek.-e szerinti jóváhagyással jön létre, **ennek hiányában a szerződés semmis.** A hatósági jóváhagyás a haszonbérleti szerződés érvényességi kelléke, garantálja a szerződés és a haszonbérlő megfelelőségét, valamint védi a haszonbérbe adót. A szerződést **az aláírásától számított 60 napon belül jóváhagyás céljából a vadászati hatósághoz be kell nyújtani.**³²⁷

A haszonbérleti szerződés **jóváhagyásról nem minden esetben születik határozat,** ilyen jóváhagyásnak kell értelmezni azt is, ha a hatóság a kérelmezőt a vadászatra jogosultak nyilvántartásába bejegyzzi a nyilvántartási lap kiállításával.

³²⁶ Ez az ismételten haszonbérbe adásról csak a Vtv. hatályba lépését követően a törvény rendelkezéseire figyelemmel kialakított új vadászterületre nézve megkötendő újabb haszonbérleti szerződések megkötésekor lehet irányadónak venni, azaz csak 1997. március 1-jét követően elképzelhető az ismételten haszonbérbe adás, valamint az 1997. február hónap utolsó napján érvényes haszonbérleti szerződéssel rendelkezők lehetnek előhaszonbérleti joggal rendelkezők.

³²⁷ Minimálisan a szerződésnek tartalmaznia kell:

- a haszonbérbe adás időpontjában a vadászterületen a vadállomány fajta- és darabszámát, abból a célból, hogy ellenőrizhető legyen, hogy a haszonbérlő eleget tett-e egyrészt a szerződésben, valamint a vadgazdálkodási üzemtervben foglaltaknak, amit a felek eltérő megállapodása alapján a tárgyévet megelőző két év statisztikai adatai alapján kell megbecsülni,
- vadászterületen található vadgazdálkodási és vadászati létesítmények leírását, tulajdoni és használati viszonyainak a meghatározását, s a létesítési és fenntartási költségeinek viselésére vonatkozó megállapodást is rögzíteni kell, mivel ez lényeges a szerződés megszűnésekor az elszámolás kapcsán, valamint esetlegesen a haszonbérbe adók zálogjoga terjedhet ki rá a hátralékos haszonbérleti díj biztosítására,
- haszonbérlő kötelezettségvállalását arról, hogy a haszonbérleti szerződés időtartama alatt a vadállományt a jóváhagyott vadgazdálkodási üzemtervnek megfelelő szinten tartja,
- haszonbérlő általi mellékkötelezettségeket (a Ptk. szerinti mellékkötelezettségek: kötbér, bankgarancia, óvadék, kezesség, jogvesztés kikötése, ami természetesen a fenti zálogjogon túl szolgál további biztosítékul a szerződésben foglaltak teljesítésének megerősítésére),
- haszonbérleti díj mértékének meghatározását, a vadászterület vadállományának összetételére és a terület hasznosítására is külön figyelemmel.

Ha a jóváhagyásról **határozat** születik, akkor egyszerre határoz a hatóság a vadgazdálkodási üzemterv, haszonbérleti szerződés és a vadászatra jogosult nyilvántartásba vételéről. Az egységes szabályozás megkívánja, hogy a vadgazdálkodási üzemterv, a vadászterület és a vadászati jog haszonbérletére kötött szerződés egységes rendszert alkosson.

További érvényességi feltétel a fentiekben megjelölt **előhaszonbérletre jogosultak megfelelő módon történő tájékoztatásának igazolása.**

A termőföldről szóló törvény³²⁸ előírása szerint: aki egy hektárnál nagyobb területű termőföldet használ, köteles a szerződést annak megkötésétől számított 30 napon belül az illetékes földhivatalhoz nyilvántartásba vétel céljából benyújtani.³²⁹

A törvény tételesen meghatározza azokat az eseteket, mikor a vadászati jog haszonbérletére kötött szerződés **jóváhagyása a vadászati hatóság által megtagadható**: amennyiben nem biztosított a vadászterületen, hogy egy vadászra legalább száz hektár vadászterület-hányad jusson,³³⁰ abban az esetben is, ha nem biztosított a vadgazdálkodási üzemtervben foglaltak végrehajtása, ideértve a természetvédelmi előírásokat is, valamint ha a haszonbérleti díj mértékét nem a törvényben előírtaknak megfelelően állapították meg.³³¹ A vadászati hatóság ezektől a feltételektől eltekinthet, ha a vadászterületen a vadászati jog szakszerű gyakorlása, vagy hasznosítása egyébként biztosítva van.

A haszonbérlet kötelese:

- a) a rendes gazdálkodás követelményeit betartani, ami a jóváhagyott vadgazdálkodási üzemtervnek megfelelő szinten tartását jelenti a vadállománynak, valamint a szakszerű vadgazdálkodási kötelezettség betartani;
- b) a kötelezettségéből kifolyóan a vadgazdálkodással kapcsolatos fenntartási, felújítási és javítási költségeket is viselni. Ez azzal a rendelkezéssel van összefüggésben, hogy a vadászati jog hasznosítása úgy jelenik meg, mint egy tulajdonos hasznosítási kötelezettsége. A megfelelő módon történő vadászati jog hasznosításának visszaadása során az átvett berendezéseknek és létesítményeknek átadásának az a feltétele, hogy a 10 éves időtartalom alatt a szükséges felújításokat és karbantartásokat is elvégezze a haszonbérlet;
- c) a haszonbérleti díjat szolgáltatni. A szerződéses megállapodások kapcsán pedig a szolgáltatásoknak és ellenszolgáltatásoknak egyensúlyban kell lenniük. A bérleti díj az általam megvizsgált haszonbérleti szerződések esetében 60–100 Ft /ha volt meghatározva. Ezt a földtulajdonosi jogközösség közös képviselője által nyitott bankszámlára kell egy összegben, határidőben átutalni. A kifizetésének azonban nincsen semmi garanciája a tekintetben, hogy azt a földtulajdonos meg is kapja. A tulajdonos bérleti díj iránti igénye pedig általános elévülési időn túl már nem követelhető, azzal a közös képviselő a közösség döntése szerint rendelkezik. Mivel meghatározott számú vadászterületből áll az ország, azért,

³²⁸ 1994. évi LV. tv. a termőföldről

³²⁹ KGD 2009.207.

³³⁰ CSÁK CSILLA: *Agrárjog*. II. kötet. Novotni Kiadó, Miskolc, 2005. 90. p.

³³¹ Mivel a bérleti díjat a kereslet-kínálati és piaci viszonyok határozzák meg, ez a kitétel igencsak vitatható.

hogy egy haszonbérelő ne uralja több terület használatát, a jogalkotó azt a korlátozást vezette be, hogy legfeljebb csak egy vadászterület vadászati jogára köthet érvényesen haszonbérleti szerződést;

b) a haszonbérbe adó köteles a haszonbérlet tárgyát a vadászati jog gyakorlását átengedni. Ennek kapcsán meg kell azt említeni, hogy kellék- és jogszavatossága van azért, hogy ezt a jogot biztosítani tudja;

c) tűrési, zavarástól való tartózkodási kötelezettsége van a szakszerű és szerződésszerű joggyakorlás ideje alatt;

d) zálogjoga van a haszonbérelőnek a vadászterületen lévő dolgaira, ha a haszonbérelő a díj megfizetésével késedelembe esik.

A haszonbérleti szerződés megszűnik:

a) ha a haszonbérleti szerződést **határozott időre kötik meg a felek**, amelynek a célja a vadászati jog haszonbérbe adása. A határozott idő lejártával a szerződés megszűnik. Ha **határozatlan időre kötnék meg a felek a szerződést, akkor jelentősége lenne a szerződés rendes felmondásának**, esetünkben viszont ilyen módon a haszonbérleti szerződést nem lehet megszüntetni. Ha mégis erre kerülne sor, akkor a felmondás ilyen módon való gyakorlása az érvénytelenség jogkövetkezményét vonhatja maga után;

b) ha a haszonbérleti szerződés időtartama alatt a haszonbérelő megszűnik, **jogutódja harminc napon belül egyoldalú nyilatkozattal és változatlan feltételekkel folytathatja a haszonbérleti jogviszonyt**, azaz a szervezet megszűnése nem eredményezi automatikusan a szerződés megszűnését. Ez akkor lehetséges, ha rendelkezik a jogutód a vadászati jog gyakorlásához, hasznosításához szükséges törvény által előírt feltételekkel. Amennyiben **a jogutód a harmincnapos határidőn belül igényét nem akarja érvényesíteni, vagy ha a vadászati jog gyakorlásához, hasznosításához szükséges törvényi feltételekkel nem rendelkezik, a haszonbérleti szerződés a harmincnapos határidő lejártát követően megszűnik**. Ebben az esetben, ha a haszonbérelő a haszonbérleti szerződés időtartama alatt jogutód nélkül megszűnik, a vadászati közösség képviselője köteles a megszűnés időpontját követő hatvan napon belül összehívni a földtulajdonosok vadászati közösségének gyűlését, ahol dönteniük kell a vadászati jog további hasznosításának módjáról és feltételeiről;

c) a haszonbérleti szerződés megszűnhet a szerződésben szereplő idő lejáratára előtt a felek közös megegyezésével is;

d) a szerződés felmondására nincs lehetőség a rendes felmondás szabályai szerint, ezért a rendkívüli, azonnali hatályú felmondást kell értelmeznünk. A haszonbérbe adó a haszonbérleti szerződést azonnali hatállyal felmondhatja, ha a haszonbérelő a haszonbérleti szerződésben foglalt kötelezettségeit felszólítás ellenére sem teljesíti és ezáltal a vadgazdálkodás vagy a mező-, illetőleg erdőgazdálkodás, valamint a természetvédelem **érdekeit súlyosan veszélyeztet**i, **a haszonbért a fizetési határidő lejártá utáni felszólítás ellenére sem fizeti meg, vagy a haszonbérbe vett vadászati jogot másra átruházza**. Ez a rendelkezés a korábban már említett Polgári törvénykönyvbeli 457. § (2) bekezdésében foglaltakat egészíti

ki, hiszen a vadgazdálkodással összefüggő specialitás kiemelése így jobban biztosított. Az azonnali hatályú felmondásnak **előfeltétele az, hogy megfelelő határidő tűzésével szólítsák fel a haszonbérletet a felmondási ok megszüntetésére.** Amennyiben ez a határidő eredménytelenül telik el, a felmondást írásban közölni kell a haszonbérlettel, akinek ezt **három napon belül tudomásul kell vennie az érvényességéhez. Ha ez elmarad, a haszonbérbeadónak nyolc napja van arra, hogy bírósághoz forduljon,** ennek elmulasztása pedig az azonnali hatályú felmondás hatályának veszteségével jár. További rendkívüli felmondási ok lehet még az, ha a haszonbérlet a vadászati jogot alhaszonbérletbe adja.

A **haszonbérlet megszüntével** a vadászterületet olyan állapotban kell visszaadni, hogy a vadászati jog megfelelő gyakorlását folytatni lehessen. A haszonbérleti szerződés megszűnésekor, amennyiben a felek eltérő megállapodást nem kötöttek, az új jogosult az okszerű gazdálkodás mértékéig köteles megtéríteni a korábbi haszonbérlet által létesített vadgazdálkodási és vadászati rendeltetésű létesítmények, berendezések ellenértékét. Ez a megtérítési kötelezettség csak az okszerű gazdálkodás³³² mértékéig áll fenn, akkor, ha a felek eltérő megállapodást nem kötöttek egymással.

A jogkövetkezmények ismeretében látható, hogy a haszonbérleti szerződés felmondása csak írásban érvényes.

A magyar szabályozás nem tekinthető teljes körűnek, így az általam megvizsgált német szabályozási formákra és azok tartalmára is tekintettel *javasolt lenne vagy „minta” használata* a vadászati jog hasznosítása esetében is, vagy a jogszabályi rendelkezések pontosítása. A **haszonbérlet igenis meghatározó fontosságú vadászati jog gyakorlása során,** mivel jogi személy csak igen szűk esetkörben szerezhethet termőföld tulajdont, valamint a fentiekben említett **Vtv. 16. § (1) bek. rendelkezése szerint a haszonbérlet általi vadászterület hasznosítási lehetőség csak jogi személyek meghatározott köre számára lehetséges.** A szervezetek tagjai pedig a hitelhiányos állapotok miatt újabb területeket megvenni nem tudnak, hanem együttműködve a vadászati jog hasznosítását középpontba helyezve igyekeznek a jó gazda módjára való hasznosításra. A bérlet, pontosabban a szervezet tagjai sok esetben pedig, ha anyagi lehetőségeik engednék szívesen megvásárolnák a bérelt földek egy részét, de a tulajdonosok azokat csak kényszerhelyzetben értékesítik.³³³ Ezzel kapcsolatosan viszont nehéz azt a helyzetet felismerni, amikor a földtulajdonos úgy érzi, hogy kényszerhelyzetben van, így hosszas alkudozás nélkül hajlandó a földterületet eladni. A vagyonműködtetés hatékonyabb lehetne, a tag – a tulajdonos – érdekeltbb lenne abban, hogy a terület állagát fokozottabban óvja, valamint így magának a szervezetnek is

³³² Az „okszerűség” értelmezése lehet a saját értelmezésemben: méltányos, célszerű és gazdaságos. Mértékének megállapításakor nyilván csak olyan létesítmények, berendezések tartoznak ebbe a körbe, amelyek a vadászat, vadgazdálkodás célját szolgálják. A törvény értelmében ilyen létesítménynek minősülhetnek: a vadászterületen mesterségesen létesített vadetető és dagonya, takarmánytároló, szó, vaditató, épített les, vadaskerti kerítés, épített vadbefogó, továbbá apróvad tenyésztésére szolgáló létesítmény, vadkárelhárítást szolgáló kerítés és más műszaki létesítmény, amennyiben azok megfelelnek a műszaki és biztonsági feltételeknek.

³³³ KOVÁCS GÁBOR: *A KAP reform várható hatásai a mezőgazdasági üzemek termelésére és földhasználati viszonyaira.* AKI Kiadó, Budapest, 2006. 49–51. p.

kevesebb lenne a vagyona, ami elősegíthetné a gazdálkodással kapcsolatos visszaélések megelőzését. A tagok pedig kevésbé lépnének ki a vadásztársaságokból, jobban kötné őket a saját területükhöz fűződő joguk gyakorlása.

5.6. A haszonbérleti szerződés máshogyan

A német szabályozásból Thuringia tartományának köréből az alábbi rendelkezéseket alkalmazhatónak találom a hazai szabályozás számára is, mivel szigorítana a hatályos szabályozásunk rendelkezésein a **mintaszerződés alkalmazásának kötelezettségével**, így nagyobb biztonságot adna a részletek kapcsán a szerződő felek számára, valamint a hatóságok munkája is egyszerűsödne, csökkenne a leterheltség.

A mintaszerződést a *Thüringer Jagdgesetz* (ThJG.) 2. számú melléklete tartalmazza.³³⁴

A *Thüringer Jagdgesetz* 4. §-a szerint a közösségi vadászterületek haszonbérbe adásának eljárása és módja szabályozott. Ebből hasznosítható lenne a hazai szerződések számára is, hogy:

- **adják meg a vadászterület össznagyságát**, a vadászható részek területét **felosztva erdő-, mező- és vízterületekre**, valamint **azokat a területeket, melyeken szünetel, vagy tilos a vadászat**. **Mellékeljenek a szerződéshez egy 1:25.000 nagytípusú térképet**. Ezáltal nálunk is pontosabbak lennének a vadászati jog gyakorlásának a keretei és feltételei;
- a vadászati haszonbérlet szabályozásához a **minta-haszonbérleti szerződést használjanak, ezzel a haszonbérlet feltételei ellenőrizhetőbbé, egységesebbé válnak**;
- határozzák meg, hogy a **haszonbérlet kiválasztása során írásos ajánlatok beszerzését, érvényben levő haszonbérleti szerződések szabadkezü kiadását, annak meghosszabbításával**, így csökkennének a bérletkiválasztás kapcsán a visszaélési lehetőségek;
- előre rögzítsék, hogy a tulajdonosok közül ki nem működhet közre a haszonbérlet kijelölésekor, vagy a szerződéskötésnél, ha ezzel ő maga, házastársa, rokona, törvény szerint meghatalmazott személy ezzel közvetlen előnyt szerez, amely összeférhetlenségi, vagy kizárási ok nálunk egyáltalán nem ismeretes a szerződéskötés során a felek kiválasztásánál;
- a haszonbérbe adást **legalább 3 héttel a haszonbérleti ajánlatok átvétele előtt** a licitálási helyen, a haszonbérleti feltételek felsorolásával **helyileg szokásos módon nyilvánosan hirdessék ki**. **Ebben adják meg:**
 1. A bérbeadás helyét, idejét és módját, feltételeit,
 2. a vadászterület és a vadászható terület méretét meg kell határozni, (felosztva erdő-, mező- és vízterületre),
 3. a vadászterület besorolását is szerepeltessék, hogy az adott terület nagyvad vagy apróvad, avagy vegyes vadas terület vadászatára jogosít fel,

³³⁴ BENJAMIN MUNTE – SEBASTIAN HERBST: *Jagdrecht im Freistaat Thüringen. Ein Lehr- und Handbuch*. Stand. 30. Juni 2009. Neumann-Neudamm Verlag, Melsungen, 2009. 437–439. p.

4. határozzák meg az előre látható haszonbérlet időtartamát,

5. jelöljék ki az ajánlattevők engedélyezett körét,

6. írják elő a hirdetményben az esetleges különleges feltételeket a szerződés megkötéséhez, teljesítéséhez, különös tekintettel azokra a feltételekre, amelyeken később nem lehet változtatni. Így a vadászterületek vadászatra jogosultjai, haszonbérlői nem a nyilvántartásból, hanem a kifüggesztések kapcsán is értesülhetnének egymás szerződési feltételeiről, és az arra leginkább alkalmasabb haszonbérlő kerülhetne szerződéses pozícióba.

– A ThJG. szerződési mintája tartalmazza a szerződés részeként a terület felosztásának megjelölését a társbérlők között.

– A bérlő köteles a ThJG. 10. § (2)–(3) bek. -ek szerint a **szükséges etetési területeket létrehozni**, a szükséges **etetési intézkedéseket végrehajtani és minden, ehhez szükséges berendezést saját költségre fenntartani**. Mindaddig, amíg bérbe adó bérlőnek vadászati berendezéseket, etetési területeket rendelkezésére bocsát, **bérlő köteles ezek gondos ápolására és fenntartására**.

ThJG. 12. §-a szerint a **bérlő is felmondhatja ezt a szerződést féléves határidővel a bérleti idő végéig (március 31.)**, ha

1. a vadászterület több mint egyötödével nőtt vagy csökkent,

2. a vadászterület jellege jelentősen változott (pl. víztározó beépítésével).

Hazánkban azonban a bérlőnek nincsen rendes felmondásra lehetőség.

Megfontolandónak tartom, hogy továbbiakban is a német tartományok mintáinál maradv a **hesseni tartomány példáját**, ahol a szerződési minta beépíti a szövetségi BJagdG. 11. § 3. bek-ét, miszerint a bérlő személye maximálisan 1000 ha nagyságú területet bérelhet és vehet kezelésbe; nálunk a minimális vadászterület nagyságához lehetne ezt igazítani, amely 3000 ha lehetne. A **bérleti díj** a vadászati hatóság által megjelölt lehetne a vadászterületek után annak minősítésétől függően differenciálva, mivel nem mindegy, hogy milyen vadászterületen milyenek a vadászati lehetőségek. Erről leginkább a vadgazdálkodásban jártas szakemberek tudnak nyilatkozni, csökkenhetnének a feszültségek az egyes területek különböző adottságai, valamint bérleti díjai miatt.

Jónak tartom a **hesseni mintából**³³⁵ a **7. § szerint a haszonbérleti díj felülvizsgálatát 4 év után, vagy később, mivel mindkét fél kölcsönös érdekeit szem előtt tartva azt növelni és csökkenteni is lehet**.

Továbbiakban részletezhető lenne hazánkban is a **hesseni minta 14. § (2) bek.-e szerinti együttműködés a vadvédelemben**:

– májusban és júniusban motorizált aratógépek használatakor vadmentőket alkalmaznak, 48 órával az aratás előtt közölve annak időpontját a bérlővel, hogy az a fiatal vadat időben elűzhesse, és a fészekaljat megmenthesse;

³³⁵ RUDOLF KOPP – ADOLF F. E. TAUSCH – PETER BOETTCHER: *Das Jagdrecht in Hessen. Kommentar mit allen wichtigen Vorschriften im Anhang*. Kohlhammer Deutscher Gemeindeverlag, h.n., 2010. 249–259. p.

- területeinek művelésekor ügyelnek arra, hogy vadászati létesítmények ne sérüljenek (pl. magasles, etetőhelyek, stb.);
- olyan gyanús észrevételeket és talált dolgokat jelentenek a bérlőnek, melyek vadorzásra, vadászlétesítményekben okozott rongálásra, vagy egyéb bűncselekményre utalnak (pl. kimúlt vad, magaslesek rongálása, csapdák, vermek, ismeretlen lövedékek, stb.);
- márciustól júniusig a fiatal vad és a talajon fészkelő madarak védelme érdekében a vadászterületen kutyát csak pórázon vezetnek, és a lakosság figyelmét is felhívják erre.

A 14. § (3) bek.-e szerint a bérlő köteles az **idegen tulajdonra tekintettel lenni, különösen a megművelt földeket és a kaszálókat kímélni.**

A hesseni mintában is van lehetősége a bérlőnek a 16. § szerint **a rendkívüli és a rendes felmondás keretében a bérleti szerződés felmondására.** A bérlő a szerződést **azonnali hatállyal felmondhatja**, ha erre olyan alapos indoka van, ami alapján a szerződés folytatása számára nem elfogadható, különösen:

- ha egy nagyvadas vadászterületként bérbe adott területen a vadászidényben kezdetektől fogva, vagy az utóbbi 2 évben nem fordult elő nagyvad [lásd ezen szerződés 2. § (6) bek.-ét];
- ha a bérbeadó bérlő számára írásbeli figyelmeztetés ellenére sem biztosítja az akadálytalan és zavartalan vadászatot és vadgondozást, vagy nem akadályozza meg neki felróható jelentékeny zavaró tényezőket;
- ha bérbeadó szerződésben rögzített tájékoztatási kötelezettsége ellen a szerződés 3. § (2) bek. szerint nem csekély mértékben vét.

A bérlő **hat havi felmondási idővel a vadászati év végéig felmondhatja** a bérleti szerződést,

- ha a bérbeadó írásbeli figyelmeztetés ellenére ismételten, vagy durván vét a haszonbérleti szerződés rendelkezései ellen;
- ha a vadászható terület [5. § (3) bek.] több, mint 20 hektárral nagyobb vagy kisebb lett.

A szerződések pontosabb megfogalmazása a szerződő felek egyenjogúságát jobban biztosítaná, valamint a hatékonyabb együttműködést is garantálná annak teljesítése kapcsán. Mivel a haszonbérlet nemcsak hazákban elterjedt, hanem külföldön is, így az összehasonlító jellegű német minták alkalmazását különösen fontosnak tartanám.

Bogács László vadászati felügyelő (Vas megye) a Magyar Mezőgazdaság mellékletében a Vadgazdálkodásban³³⁶ megjegyzi, hogy az új vadászati törvény a jelenleg is hatályos Vtv. hatályba lépését követően a megyében a földtulajdonosi közösségekből összesen egy döntött úgy, hogy maga gyakorolja a vadászati jogot, a többi területeken mindenütt a haszonbérbe adásra került sor (44 új területet alakítottak ki).

³³⁶ Magyar Mezőgazdaság. Melléklet: Vadgazdálkodás. 1997. 3. szám. 4. p.

5.7. Bér vadászati szerződések

A Vtv. 117. § (4)–(5) bek.-nek fontos kikötése az, hogy a bér vadászat és a vendég vadászat nem minősülnek a vadászati jog alhaszonbérbe adásának, ugyanis sem a vendég vadász, sem a bér vadász nem végez vadgazdálkodási tevékenységet, csupán meghívás, vagy egyéni megállapodás alapján ejtenek el vadat, így nem tekinthetjük a vadászati jog alhaszonbérletjének. Kétségtelen tény azonban, hogy a vadászatra jogosultak gazdálkodásának alapjait segítik a bér vadászok.³³⁷ A bér vadászatok szervezése és lebonyolítása az intéző bizottság, vadász mester feladata. Magyarországon egy minta bér vadászati szerződés az illetékes vadász kamara honlapján irányadó lehet a vadászatot gyakorló szervezetek számára. Azért fogalmazok „szervezetek” megjelöléssel, mert – ahogy már korábban említettem – nagyon ritkán fordul az elő, hogy egy vadász területnek csak egy tulajdonosa van, valamint nagyobb arányban jelenleg még a föld tulajdonosi közösségek is a saját jogú hasznosítással szemben a haszonbérleti jellegű hasznosítás lehetőségét választják. Nincsen hazai tekintetben több, vagy másik „mintaszerződés” közzétéve, mert általában az írásos forma a külföldiekkel szembeni feltétel az irányadó kereskedelmi szabályok alapján. Magyarországon a magyar állampolgárok között a szerződés gyakran szóban jön létre, tehát gyakorlatilag kicsi ezeknek a szerződéseknek a szerepe.

A bér vadászatra jogosultnak nincs vadászati jogosultsága, szabad alku kapcsán állapodik meg³³⁸ a vadászatra jogosulttal, hogy milyen „áldozatot” hoz – árat fizet – a vadászati lehetőség gyakorlásáért. Meghatározott számú és fajtájú vadat lőhet ki, azonban nem folytat általában vadgazdálkodási tevékenységet, így nem felel a vad által okozott károkért sem; azonban köthető ilyen szerződés a vadász terület meghatározott részére vadászati tevékenység végzésére is. A Vhr. 10. § (1) bek. ki is emeli, hogy a bér vadászati szerződés nem érinti a vadászatra jogosult Vtv. II–IV.³³⁹ és VI.³⁴⁰ fejezeteiben foglalt, a vad- és annak élőhelye védelmével, a vadgazdálkodással, a vadászattal és azok teljesítésével

³³⁷ A vadász területtel rendelkező vadászatszervezők közé jellemzően az erdőgazdasági rt.-k tartoznak, a vadászatra jogosultként vadászatszervező vállalkozást is működtetnek. Mivel a területeik kíméltebbek, a vadász házaik pedig magasabb színvonalúak, az áraik is magasabbak, mint a területtel nem rendelkező vadászatszervezőké. A külföldiek vadászata szokásosan a bér vadászati formát ölti, melyhez gyakran vadászatszervezőket vesznek igénybe. Az ágazat bér vadászatból származó éves bevétele meghaladja az évi 8 milliárd forintot. A meghirdetett árjegyzéki árhoz képest mérsékeltebb áron kötnek szerződést a bér vadászokkal, mivel a vendég megnyerése érdekében rendszeres az alku. A termék tanács által ajánlott árak alkalmasak lehetnek a verseny torzítására. Például lásd a Vj.-47/2003. számú ügyet – és a jelen ügyet is, hivatkozva a *Gazdasági Versenyhivatal* Vj.-89/2003/58. döntéséből.

³³⁸ Jól igazolja az alábbi cikkrészlet: „a vadászat értékesítésnek piacán verseny van, a vevő dönti el, hogy mit, mennyiért és kitől vásárol. Azoknál a vadásztársaságoknál, akik nem akarnak semmit eladni, ők a tagi díjukkal és egyéb hozzájárulásaikkal megfizetik a fenntartás, a fejlesztés költségeit. Akik viszont rákényszerülnek a vadászati lehetőségeik eladására, azoknak illene pontosan feltérképezni a lehetséges vevők igényeit, ennek kiszolgálására kell berendezkedni. A terméket – a vadászati lehetőséget el kell adni. De mielőtt eladnánk, valamilyen módon meg is kell termelni.” HOMONNAY ZSOMBOR: *Vakrepülés*. In: *Vadászlap*. 2004. 11. szám. 15.

³³⁹ A Vtv. II. fejezete a vad és élőhelyének védelméről, a III. fejezete a vadgazdálkodásról, a IV. fejezete a vadászatról szól.

³⁴⁰ A Vtv. VI. fejezete a vadgazdálkodási, valamint a vadvédelmi bírságról rendelkezik.

kapcsolatos törvényben előírt kötelezettségét és felelősségét. A szerződés megkötésével előleg megfizetését is kérheti a vadászatra jogosult, ami a szerződés teljesítésével a végleges árba és költségekbe mindenképpen beszámít.³⁴¹

A bérvadászathoz kötődő egyéb szolgáltatásokról a 213/1996. (XII. 13.) Korm. rendelet korlátozásait is figyelembe kell venni. A korlátozásokat írásban kell rögzíteni és az irányadó bérvadászati szerződés mellékleteként kell csatolni. Lényeges annak meghatározása is, hogy ha a bérvadászat során trófeás vad kerül elejtésre, akkor a trófea bírálatára és árjegyzékre tekintettel mikor és hogyan számolnak el egymással a szerződést kötő felek, valamint ezt ki jogosult és köteles ellenőrizi (pl.: az intéző bizottság két tagja). Az általam vizsgált vadásztársaságoknál a bérvadászat megszervezésért, lebonyolításáért a vadászmester a felelős. A vadászokat a vadőr kíséri-ellenőrzi, vagy erre a vadászmester a vadásztársaság tagjait is felkérheti.

Az évente terítékre kerülő vadak túlnyomó részét a bérvadászok ejtik el. A vadásztársaságoknak, ha nem bérkilövésre jönnek létre célirányosan, olyan vadgazdálkodási tevékenységet kell folytatniuk, amihez bevételre van szükségük, hogy fenntartassák az élőhelyet az igényelt minőségben és módon.³⁴² Olyan vadlétszámot kell fenntartaniuk, ami nem veszélyezteti az erdő ökológiai egyensúlyát és nem gátolja annak felújítását sem.

Ezen túlmenően azt is kijelenthetjük, hogy a rendszerváltás óta ahol van rá lehetőség, ott megjelennek egyre nagyobb számban a külföldi bérvadászok is. A vadásztársasági tagok az alacsonyan tartott tagdíjak fejében korlátozott vadászati lehetőségekkel bírnak a társasági területeken, de a társaságnak nőhet a bérvadászathoz eredő bevétele. Évente harmincezer külföldi vendégvadász váltja ki az engedélyét, vadászik eredményesen. A gazdasági válság hatására a külföldi vendégek száma nem csökkent, az előzetes bejelentkezések alapján elmondható, hogy a tendencia újból inkább növekedésbe fordul át.³⁴³

Gyakran előfordul, hogy a vadászni kívánó keresi meg a vadászatra jogosultat azzal, hogy ajánlatot tegyen neki a bérvadászati szerződés megkötésére. Általában ezt követően a vadászatra jogosult tesz neki ajánlatot közvetlenül a vadászni kívánónak, vagy egy vadászati

³⁴¹ A minta szerint is igazolható módon a lényeges elemei a megállapodásoknak:

- megállapodást kötő felek meghatározása,
- a vadászterület részének pontos körülhatárolása,
- milyen mennyiségű és összetételű vadat lőhetnek ki, valamint
- mekkora lehet a teríték nagysága,
- mikor és hány napot vadászhatnak,
- ha időtartalom van a vadászatra meghatározva, akkor célszerű az érkezés és távozás idejének is a megjelölése (az időtartalom kapcsán azt kell megjegyezni, hogy az legfeljebb egy év lehet, mivel igazodni kell annak a vadászati időnyre vonatkozó kvótákhoz),
- tartalmaznia kell továbbá a fő- (vadlelövés díja) és a kapcsolódó szolgáltatások (szállás, étkezés, gépkocsi használata) díját is.

³⁴² A vadgazdálkodás terén nem csak a piaci viszonyok érvényesülnek, hanem azt befolyásolja az állami szabályozás is, de ez mégsem jelenti azt, hogy a jogszerűen vadászható állomány nem képezhet piaci alapon értékesíthető árualapot. Idézve: 2. Kf.27.556/2011./7. sz. Fővárosi Ítéletábla ítéletéből, 3. p. *Passim*.

³⁴³ Erdőgazdaság és Faipar. A Magyar Mezőgazdaság melléklete. 2011. 7. szám. 7. p.

idegenforgalommal foglalkozó irodát keres meg azzal, hogy az adott vadászati idényben értékesítse egy vadmenyiség lelövését (felajánlás).³⁴⁴

Amennyiben hirdetést találunk vadászújságban, hogy vadászati lehetőséget biztosítanak a hirdető, meghatározva azt, hogy minek a vadászatát és mennyiért kívánják biztosítani, akkor az valójában szerződés megkötésére vonatkozó ajánlattételnek minősül, így ha az érintett jelentkezik erre, akkor nincs arra lehetősége a hirdetőnek, hogy attól lényeges feltételeiben eltérjen. A feltételeket elfogadó jelentkezővel az ajánlatot tevő köteles szerződést kötni. Arra hivatkozhat csak érdemben, hogy a vadászai lehetőségei már beteltek, vagy nincsen már szabad területe, szállása a hirdetésben foglaltak tartamára. Ha a hirdetés szövege nem pontos, akkor az csak figyelem felkeltését szolgálhatja, és nem minősülhet szerződéses ajánlatnak.

5.8. Vendégvadászat

Előfordulhat a vadászatot gyakorlók között, hogy a tevékenységüket nem társaság, szervezet tagjaként, hanem meghívottként, vagy alkalmazottként gyakorolják. A vadásztársaságok és az intéző bizottság munkáját hatékonyan segítők számára is külön biztosítható így a vadászat, amiről a közgyűlést tájékoztatni kell, és nem kerülnek a meghívottak a tagok által külön meghívható személyek körébe. E tevékenység (vendég hívás és fogadás) szabályozása általában a vadásztársaság alapszabályában, vagy házi szabályzatában rögzíti a vendég hívás részletes szabályait, hogy ki, mikor és hány vendéget fogadhat. Ha a rögzített és előre elfogadott szabályzatok szerint zajlik a vendég hívás, akkor nincs is szükség különösebb engedélyezésre, mivel a közgyűlés általában a vadászati idény megkezdése előtt dönt minden évben a hívható vendégek számáról (általában egy vadászatra csak egy vendég hívható a tag által). Előfordulhat azonban, hogy az intézőbizottság dönt a vendég hívás korlátozásáról, mert adott társaságnál nincsen a házi szabályzatban, alapszabályban erre rendelkezés, de kialakult szokások szerint történik a vendégek fogadása. Ekkor nélkülözhetetlen, hogy a vadásztársaság képviselője hozzájáruljon a vendégek fogadásához.

A vendég hívás kapcsán mind a vendéglátónak, valamint a vendégvadásznak is vannak kötelezettségei:

- a) a vendégeknek számára ismertetni kell a vadászat megkezdése előtt az adott vadászati formát, a terület jellemzőit, elhelyezkedését, a löhető vadra és a magatartására irányadó szabályokat, gondoskodni kell a vendégvadász kíséréséről;
- b) a vendégnek rendelkeznie kell a vadászat gyakorlásához szükséges személyi és tárgyi feltételekkel;
- c) a vendégvadász köteles megtartani a meghívó vadásztársaság alapszabályának irányadó rendelkezéseit, házi szabályzatát.

³⁴⁴ SZÉKELY ISTVÁN – ŐSI ZSOLT: *Vadászati jog – vadásziskola*. 6. kötet. Mesterprint Kft., Budapest, é.n, 21. p.

A vendégvadászok általában a meghívásuk tiszteletére elsőként kapják meg az úgynevezett vadászrészt.

Ha a haszonbérleti szerződést, a kilövésre irányuló bérvadászatot biztosító szerződést és a vendégvadászat lehetőségét adó megállapodásokat *el akarjuk egymástól határolni*, akkor azt mondhatjuk, hogy a szerződéses megállapodások létrejövetele a haszonbérleti szerződés esetében eltér a másik kettőtől, mivel nélkülözhetetlen annak írásba foglalása, hatósági jóváhagyása, a többi megállapodás alakszerűségi követelményeket nem igényel kötelező jelleggel. Kapcsolódási pontot mindhárom esetben azt jelenti, hogy a cél a vadászat gyakorlása, azonban ez a haszonbérlet esetében jogok és kötelezettségek (vadgazdálkodási feladatok) teljesítésével jár együtt, azaz az előnyök mellett „hátrányosnak” mondható kötelezettségek is szükségszerűen jelentkeznek. A bérvadászat és vendégvadászat esetében szinte csak előnyökkel kell számolni a vadászatot folytatónak. Vendégvadászaton sokszor az emberi kapcsolatok ápolásáról, fenntartásáról van szó, amely jobb esetben vadászati lehetőséggel is párosul. A szerződések alanyai körében a haszonbérllők köre Vtv. 16. §-a szerint meghatározott és csak egy terület hasznosítására vonatkozik, külső harmadik személyekkel szemben egyként jelennek meg a haszonbérllők, így igénylik az érintettek érdekösszhangját. A bérvadászati szerződés tartalma szerint azt a különbséget kell kiemelni, hogy csak a jogosult által felajánlott és meghatározott mennyiségű és minőségű vad elejtésére jogosult annak gyakorlója, természetesen a szerződésben meghatározott ellenérték fejében, vagy a szerződés szerint a vadászterület meghatározott részére vonatkozó vadászati tevékenység gyakorlására vonatkozik a jogosultsága. Számuk mindkét esetben (bérvadászt, vendégvadászat) korlát nélküli, a bérvadászok egymás közötti relációjában nincs kapcsolat. A terület szakszerű üzemeltetése a bérbe adó feladata, a bérlő ezért térítéssel nem tartozik. A vendégvadászathoz nincs szoros kapcsolat a vadászterülettel, kötelezettség teljesítésével nem jár együtt, díjfizetés nincs, valamint érdekösszhang sincs közöttük. A szerződések időtartama a haszonbérllőknél az üzemi ciklushoz kötött, bérvadászok esetében akár rövidebb, de hosszabb időtartamot is jelenthet, míg a vendégvadászoknál mindenképpen alkalomszerű. A szerződés megszűnése határozott idő elteltével lehetséges alapesetben a haszonbérletnél, de bérvadászathoz, vendégvadászathoz a kilövással is megvalósulhat, *horribile dictu* kilövés nélkül is, ha a természet ezt a lehetőséget tudja biztosítani.

VI. FEJEZET

A vadászatra jogosult kötelezettségei és a vadászterületek meghatározása

6.1. A vadászatra jogosult kötelezettségei

A vadászati jog földtulajdonjoghoz kötésével a vadászati tevékenység folytatása a vadászatra jogosult által nem csak jogosultságok összessége. A tulajdonjoggal kapcsolatban elterjedt az a megfogalmazás (leginkább az angolszász területeken), hogy az különböző jogosultságok gyűjteménye,³⁴⁵ amely jogosultságok több személy között elosztva is megjelenhetnek.³⁴⁶ Magyarországon is ekként jelenhet meg a Vtv. hatályos vadászati jog gyakorlására vonatkozó rendelkezéseiben, de ennek a felfogásnak bírálataként megjegyzik, hogy a tulajdonnál nem szabad elfeledkezni a kötelezettségekről.³⁴⁷ *A tulajdonjog és a szerződéses elemek vegyülésével új kategóriák alakulhatnak ki a gyakorlatban (vadászati jog fogalmának tágabb értelmezése – vadászati jog gyakorlása).* Hazánkban a vad állami tulajdonban van (Vtv. 9. §), a vadászati jog földtulajdonhoz kötése (Vtv. 3. §) pedig a Vtv.-ben foglalt egyéb rendelkezésekkel összhangban ad felhatalmazást arra, hogy a vad felett a tulajdonjogot a vadászatra jogosult megszerezhesse. A tulajdonjog alkotmányos védelme³⁴⁸ nemcsak a polgári jogi tulajdonra terjed ki, hanem az egyéb vagyoni jogokra is,³⁴⁹ mint esetünkben az a vadászati jog. A vadászati jog pedig a Vtv. 2. § a)–d) pontjaiban foglalt kötelezettségek és jogosultságok összessége. Valószínűleg a jogalkotó célzatosan a kötelezettségek megfogalmazást előbbre tette a jogosultságoknál, mert csak így valósulhat meg a Vtv. 1. §-ában megfogalmazott cél: a vadászható állatfajok természetes állapotának fenntartása, a vadászható állatfajok és élőhelyük védelme, a vadgazdálkodás és vadászati tevékenység gyakorlása.

A Vtv. alapján a vadászatra jogosult az **általános vad- és élőhelyvédelmi kötelezettsége** keretében köteles a vadászterületén élő vadállományt és annak biológiai sokféleségét fenntartani, valamint a vad és élőhelyének őrzéséről gondoskodni. A Vtv. bevezetőjében az általános elvek mellett kimondja, hogy a törvény megalkotásának célja a természet védelme és ezzel összhangban a vadállomány ésszerű hasznosítása. Az élőhely védelme az elmúlt években különösen fontossá vált, mivel az urbanizáció, a környezeti

³⁴⁵ Angol megfogalmazásban: „bundle of rights”.

³⁴⁶ PAUL KOHLER: *The Death of Ownership and the Demise of Property. Current Legal problems.* Oxford Journal, 2000. 254–255. p.; <http://clp.oxfordjournals.org/content/53/1/237.extract> (letöltve: 2011. XI. 25.).

³⁴⁷ JEREMY WALDRON: *The Right to Private Property.* Oxford, 1990. 28–30. p.

³⁴⁸ Ez a védelem csak a már meglévő tulajdonra vonatkozik, függetlenül attól, hogy annak ki az alanya, mi a tárgya, nagysága, hogyan szerezték meg, mi a felhasználási célja. A Lisszaboni szerződés hatályba lépése óta kötelezővé vált Alapjogi Charta is magában foglalja az emberi jogok európai egyezményében foglalt (17. §) valamennyi jogot, így a tulajdonhoz való jogot is. Kiemelve a hivatkozott rendelkezésből: „a tulajdon használatát az általános érdekek által szükségessé tett mértékben, törvénnyel lehet szabályozni”.

³⁴⁹ 17/1992. (III. 30.) AB. határozat, valamint ABH 1992.104.,108.

ártalmak fokozódtak, így egyre csökken azoknak a területeknek az aránya, ahol a vadak háborítatlan közegben maradhatnak.³⁵⁰ **A kötelezettségek mellett a törvény tilalmakat is meghatároz a vadászatra jogosultak számára.** A legfontosabbakról:

- a jogosult nem veszélyeztetheti a nem vadászható állatfajok, élőszervezetek, valamint a vadászterületre meghatározott legkisebb vadlétszám fennmaradását,³⁵¹
- köteles megtenni mindazokat az intézkedéseket, amelyek a vadállomány egészségének érdekében szükségesek, valamint tilos bármilyen a vad fennmaradását veszélyeztető tevékenység folytatása,
- tilos a vad védelme érdekében a vad búvó-, lakó-, és táplálkozási, valamint szaporodási, vagy költési helyét zavarni.³⁵²

Az általános szabályokon túlmenően a Vtv. külön fejezetben³⁵³ részletezi:

- a vadászatra jogosult nemzetközi szerződések és a Rioi Egyezmény (1992)³⁵⁴ szerinti vad- és élőhelyvédelmi feladatok szerint köteles a biológiai sokféleség megőrzésére,
- köteles nem zárt vadászterületén a vadállomány tömeges pusztulásának megelőzése, mentése érdekében, vadaskertjében, vadasparkjában a vadállomány fenntartásának érdekében a vad életfeltételeihez szükséges megfelelő minőségű takarmánymennyiségről és a vadnak ivóvízzel való ellátásáról gondoskodni,
- köteles megtenni minden olyan intézkedést, amivel a vadakat az állatbetegségektől lehet megóvni, valamint amelyek az állatbetegségek megszüntetése és megakadályozása érdekében szükségesek.

A vadászon kívül a vad nyugalmit mindenki köteles megóvni. A vadak védelme érdekében tilos a vad búvó-, lakó, és táplálkozási, valamint szaporodási, vagy költési helyét zavarni. A vadászati hatóság a tilalom alól felmentést adhat, amennyiben ez a vadállomány védelme és a vadkárok megelőzése különösen indokoltá teszi.

Tiltott vadászati módok részeként tilos a vad kíntása is. Az elejtésére és elfogására irányuló tevékenység nem járhat annak a kíntással (Vtv. 29. §). A vadat elejteni és elfogni csak és kizárólag a törvényben meghatározott módon lehet.³⁵⁵ Elfogható így a vad védelme

³⁵⁰ A célszerű fejlesztési irány ebben a szektorban is az EU szabályozásában már elég pontosan körülírt és megfogalmazott környezet-, természet-, valamint állatvédelmi előírásoknak és a fenntartható fejlődés követelményeinek való megfelelés. Hasonló véleményen van BUDAY-SÁNTA ATTILA 2001. 399. p.

³⁵¹ Vtv. 28. § (1) bek.

³⁵² Vtv. 28. § (3) bek.

³⁵³ Vtv. 34–36. §.

³⁵⁴ NAGY KÁROLY 1999. 256. p.

³⁵⁵ A vad és élőhelyének védelme céljából a **Vtv. tilalmakat jelöl meg**, illetve a vadászati idény és tilalmi idő meghatározásával kimondja, hogy az egyes vadfajok vadászatára mikor kerülhet sor. Így tilos vadászni: tiltott vadászati eszközzel, tiltott vadászati módon, vadászati tilalmi időben, vadászati kíméleti területen, vadászati tilalom hatósági elrendelése során. A fentiek megsértése a vadászat rendje megsértésének szabálysértési jellegű felelősségre vonását eredményezheti az azt folytató személynek. A **vadászati idény** az adott év márciusának első napjával kezdődik és következő év februárjának utolsó napjáig tart. A vadászati idény naptári időszakán belül szabályozott egyes vadfajok vadászata. Ezt az illetékes miniszter rendeleti úton is szabályozza, ha ez nem történne meg a vadakat a vadászati éven belül kímélni kell. A vadászati idényt ivar, korcsoport és trófeás vad esetén minőség szerint is értelmezni kell. Erre tekintet nélkül, a vad védelme és a vad kímélete miatt haladéktalanul el kell ejteni a súlyosan beteg, mozgásképtelen, súlyosan sérült és életképtelen vadat. Bér vadászat

érdekében a vadat üző kutya is, ha a vad sérelme másként nem hárítható el, illetve a kutya és macska is, ha a tulajdonosának felderítésére nincsen lehetőség.³⁵⁶ Tilos a vadat nem élve fogó csapdázási módszerrel, valamint méreg alkalmazásával elfogni, valamint elpusztítani.³⁵⁷ Vadgazdálkodási, vadászati létesítmény a vadászterületen csak a vadászatra jogosult előzetes engedélyével létesíthető. Vadászati célú kerítés emelésekor tekintettel kell lenni a vad természetes életfeltételeire, jellemző mozgásirányára. A tájba illő és természetes anyagból kell elsősorban megépíteni. A mesterséges vadtenyésztési tevékenység folytatása egységes környezethasználati engedély köteles, beszerzése nélkülözhetetlen a tevékenység jogszerű gyakorlásához.

A kötelezettségek teljesítésének kontrollját jelenthetik azok a rendelkezések, amelyek szerint, ha a jogosult a fentiekben írt kötelezettségének nem, vagy nem megfelelő módon tenne eleget és azt felhívás ellenére sem pótolja határidőben, akkor a vadászati hatóság a szükséges munkálatokat a költségére és felelősségére elvégeztetheti.

A fentiekben részletezett vadászati tevékenységgel összefüggésben előírt kötelezettségek hasznos szabályok, de a szabályozásukat részleteiben rendező egyedi rendelkezések, akár az állatvédelem, vagy a növényvédelem kapcsán is megtalálhatóak, így a duplikáció elkerülése érdekében elegendő volna a speciálisan csak a vadakra vonatkozó szabályok megtartása a hatályos Vtv.-ben. Az 1996. évi törvény hatályba lépése óta sok olyan törvényi rendelkezés született, amely miatt az már túl részletes. Olyan módosításra lenne ebben a körben szükség, hogy csak az alapvetések maradjanak fenn a védelem meghatározott szintjéhez, állapothoz igazodva. A jogrendszer változásai igénylik a korábbi szabályozás megváltoztatását. Rossz és már túlhaladott alapelvnek tekinthető a „mindent leszabályozni” kérdése.

A szakszerű és tervszerű vadgazdálkodás nélkülözhetetlen a vadállomány és élőhelyének védelmével kapcsolatos vadászatra jogosult kötelezettségek között. A vadállomány és élőhelyének védelme, hosszú távú fennmaradása gazdálkodói érdek. Vadgazdálkodásnak minősül:

- a fentiek szerinti vadállomány és élőhelyének védelme,
- a vadállomány szabályozásával kapcsolatos tevékenység (Vtv. 40. §).

Tervszerű vadgazdálkodási tevékenységet kell folytatniuk a vadászatra jogosultaknak annak érdekében, hogy a fentiekben írt célok és feladatok megvalósulhassanak. A vadgazdálkodás mellett ide tartozik a vadászati jog szakszerű gyakorlása is. A vadgazdálkodás tervszerűségét a Vtv. 41. § (2) bek. szerint biztosítják.³⁵⁸

során azonban állat-egészségügyi okból trófeás vad nem ejthető el. A vadászati hatóság a szakhatóság előzetes hozzájárulásával a vadászterület egy részét vadászati kíméleti területnek minősítheti. A vadászati kíméleti területen a tilalom fennállásáig tilos vadászni. Amennyiben a vadkár másként nem hárítható el, a vadászati hatóság a kíméleti területen engedélyezheti a vadászatot.

³⁵⁶ Vtv. 30. § (3) bek.

³⁵⁷ Ezt közösségi szintű szabály is rögzíti, amely a 3254/1991. EKG. tanácsi rendelet.

³⁵⁸ Biztosítja:

- a körzeti vadgazdálkodási terv,

A vadászati jogot a vadászterületre vonatkozóan a **10 éves vadgazdálkodás üzemterv** keretében és előírásai szerint lehet gyakorolni. Az elkészítése során figyelembe kell venni a vadászati jog jogosultjainak a vadászterületen élő vadfajok genetikai sokféleségét, annak megőrzését. Az üzemterv végrehajtásáért a vadászatra jogosult felelős. Az üzemterv elkészítése előtt vadállománybecslést kell végezni, s az erről szóló jelentést 3–3 példányban a területileg illetékes vadászati hivatalhoz kell megküldeni. A vadgazdálkodási üzemtervnek tartalmaznia kell a Vtv. 43. § (1) bek. szerinti elemeket.³⁵⁹

A vadgazdálkodási üzemtervet a vadászterület fekvése szerinti illetékes vadászati hatóság hagyja jóvá. Egyidejűleg dönt a hatóság a haszonbérleti szerződés jóváhagyásáról és a vadászatra jogosult nyilvántartásba vételéről is. Előfordulhat, hogy szakhatósági véleménynek beszerzése is szükséges, mivel pl.: védett területen a fácán és a vadkacsa tenyésztése nem folytatható, továbbá a vadföldeken a rágsáló irtószerek használata nem javasolt. A védett természeti területen a természet- és tájvédelmi előírásokat is tartalmaznia kell a tervnek. A terv kiadása előtt biztosítani kell, hogy a körzethez tartozó jogosultak a tervet még a kiadás előtt áttanulmányozhassák, arra indítványt, javaslatot tehessenek.³⁶⁰ A hatóság előírja a vadászatra jogosultnak, hogy a vadgazdálkodási kötelezettségek mellett ún. **kilövési terv** szerint mennyi, milyen ivarú és életkorú vadat kell elejteni a tevékenységük gyakorlása során. Ennek célja kettős: egyrészt az, hogy az adott vadfaj mennyisége, korösszetétele és ivararánya a túlzott kilövések miatt ne csökkenjen olyan mértékben, hogy az adott vadfaj fennmaradását veszélyeztesse, másrészt a kilövési tervek teljesítése védelmet nyújt az adott vadfaj túlszaporodása ellen is, így megelőzi a vadkárokat.³⁶¹

A Vtv. 44. § (1) bek. szerint a vadászati jogot a vadászterületre vonatkozóan a körzeti vadgazdálkodási terv alapján elkészített – e törvény eltérő rendelkezése hiányában – **tíz évre szóló vadgazdálkodási üzemterv** előírásai szerint lehet gyakorolni vagy hasznosítani.

A körzeti vadgazdálkodási terv a vadgazdálkodási üzemterv érvényességének időtartamát az (1) bekezdésben foglaltaknál rövidebb időtartamban is meghatározhatja, feltéve, ha a vadászati jog szakszerű hasznosítása egyébként biztosítható. Amennyiben a

- a hosszú távú vadgazdálkodási üzemtervek, előírások, amelyek több vadászterületet foglalnak magukba, és tíz évre meghatározzák a vadgazdálkodás céljait, valamint az
- az éves vadgazdálkodási tervek.

Az adatszolgáltatás az Országos Vadgazdálkodási Adattár fenntartásával és az egyes adatok kötelező felhasználásával biztosítható.

³⁵⁹ Ezek a következők:

1. A vadgazdálkodási egység adatait, ezen belül az alapadatokat, a vadgazdálkodási egység elhelyezkedését, jellemzését.
2. A vadgazdálkodási adottságok jellemzését, melynek tartalmaznia kell a vadgazdálkodási körzet szerinti besorolást, ökológiai adottságokat, a vadgazdálkodási adottságokat.
3. A vadállományok kezelését, és itt külön kell kitérni a nagyvad állományra és az apróvad állományra is, fajonkénti felsorolással, elő kell adni a vadállomány szabályozásának irányelveit, körzeti trófeabírálat irányelveit.
4. Védett természeti területen a természet- és tájvédelmi előírásokat.

³⁶⁰ Vtv. 43. § (3) bek.

³⁶¹ SZÉKELY ISTVÁN: *Az orvvadászat hatásai és jogi szabályozásának problémái*. In: A vadászat aktuális jogkérdései. Szerk.: Pusztahelyi Réka. Novotni Alapítvány Kiadó, Miskolc, 2012. 11. p.

vadállomány védelme ezt különösen indokoltá teszi, a körzeti vadgazdálkodási terv a vadgazdálkodási üzemterv érvényességének időtartamát az (1) bekezdésben foglaltakhoz képest legfeljebb három évvel hosszabb időtartamban is előírhatja.

Javasolnám azt, hogy a tartamos vadgazdálkodás érdekében az üzemtervi ciklusokat differenciáltan jelöljék ki a nagyvadas és apróvadas, vagy vegyes vadas területekre bontva. A vadaknak kilőhetősége fontos, hogy az adott vadászatra jogosulthoz kapcsolódhasson, ha a vad az ő területén született. Így indokolt lehet nagyvadakra nézve a 15 éves üzemtervi ciklus meghatározása.

A vadgazdálkodási üzemterv elkészítése során figyelemmel kell lenni a vadászterületen élő vadfajok genetikai értékének megőrzésére, továbbá a vadállomány túlszaporodásából eredő károk megelőzésére. A jogosult a vadgazdálkodási üzemterv elkészítéséről a körzeti vadgazdálkodási tervnek az adott vadászterületre vonatkozó előírásai szerint köteles gondoskodni. A jogosult felel a vadgazdálkodási üzemtervben foglaltak végrehajtásáért. A Vtv. 45. § (1) bek. rögzíti: milyen elemeket, adatokat kell, hogy tartalmazzon a vadgazdálkodási üzemterv.³⁶²

A vadgazdálkodási üzemtervet a vadászati hatóság hagyja jóvá. Ha a vadgazdálkodási üzemterv elkészítésekor nem ismert a vadállomány, valamint ha az élőhely állapotában bekövetkezett változás ezt indokolja, a vadászati hatóság kérelemre, vagy hivatalból a vadgazdálkodási üzemterv módosításáról határoz.

A vadgazdálkodási üzemterv előírásai akkor is érvényben maradnak, ha a jogosult személyében változás következik be. Az új jogosult köteles a vadgazdálkodási üzemtervben foglalt előírások végrehajtásáról – annak érvényességi idején belül – gondoskodni.

A vadászatra jogosult köteles a tárgyév február hó 15. napjáig a vadászterületre vonatkozó **éves vadgazdálkodási tervet** készíteni,³⁶³ és az illetékes vadászati hatósághoz azt jóváhagyás végett bemutatni. A terv elkészítése előtt vadbecslést kell végezni, vagyis a vadászterületen élő vadak számának ismeretében lehet csak a tervezéshez kezdeni. A tervet a szakértelem biztosítása érdekében legalább közép fokú vadgazdálkodási képesítéssel és ötéves szakmai gyakorlattal rendelkező személy készítheti el. Ha valamelyik feltételnek a vadászatra jogosult nem tesz eleget, akkor vadgazdálkodási bírság megfizetésére kötelezhető.

³⁶² Tartalmazza:

- a) a vadászterület azonosító adatait;
- b) az élőhely általános jellemzését;
- c) a vadászterületen található vadállomány jellemzőit;
- d) a vadállomány-szabályozás helyi irányelveit;
- e) a vad takarmányozására, a vadföld gazdálkodásra vonatkozó előírásokat;
- f) a vad és élőhelyének védelmével, továbbá a természet- és tájvédelemmel kapcsolatos kötelezettségeket.

³⁶³ Az éves vadgazdálkodási terv tartalmazza a Vtv. 47. §-a szerint:

- vadfajonként az elejthető, elfogható vadlétszámot;
- a vadászterületen vadászat céljából szabadon engedhető mesterségesen tenyésztett vad fajtát és darabszámát;
- a vad vagy a vadhús értékesítési, illetve vadászrészként történő juttatási tervét;
- a vad takarmányozásával kapcsolatos feladatokat.

Az általam megvizsgált vadásztársaságok általában apróvadas területet kezeltek, így megfigyelhető, hogy nagy gondot fordítanak a fácánok darabszámának a növelésre. Annak érdekében, hogy a fácánpopuláció fennmaradjon, szükség van telepítésre. Az éves tervük mindig tartalmazza az éves kilőhető vad mennyiséget, a társaság által telepítendő vadak mennyiségét, és a megjelölésükre vonatkozó számadatokat. A vadásztársaság mindig csak az éves tervben szereplő meghatározott számú és fajtájú vadat ejtheti el. Ezt a tervet a vadászati hatóság minden év szeptember 30. napjáig hivatalból felülvizsgálhatja, és változás esetében módosíthatja azt.

Azt is láttam a vizsgált vadásztársaságoknál, hogy minden évben bérvadászokat fogadnak, akik fácánra, nyúlra, őzbakra, őzsutára, vadkacsára vadászhatnak. Általában a vadásztársaságoknak ebből származik a bevétele. *Joggal merül fel a kérdés akkor: ki lövi ki a vadat? Azt lehet mondani, hogy a vadásztársaságok bevételeinek jelentős része a bérvadászatból származik, ebből kell fedezni a terület bérleti díjait, a munkabéreket, vadtartás és takarmányozás költségeit. A vadat nagyobb mértékben az lövi ki, aki meg tudja fizetni az árát, többségében hazánkba látogató külföldi vadász. Ha nem ezt akarják a vadásztársaság tagjai, akkor gyakorta igen magasak a tagok költségei és ezt meg kell fizetni, ha meg akarják tartani a vadászati lehetőségeiket.*

A Vtv. 48. § (1) bek.-e szerint a vadgazdálkodás, a vad és élőhelye védelmének országos szintű szabályozása érdekében a miniszter **Országos Vadgazdálkodási Adattár**at tart fenn és működtet.³⁶⁴

A vadgazdálkodásnak, a vad és élőhelye védelmének e törvény szerinti tervezése, irányítása és ellenőrzése az Adattár adatainak felhasználásával történik.

A természetvédelem olyan központilag szabályozott, irányított és szervezett tevékenység, melynek célja a természetvédelmi értékek és rendszerek fenntartása. A természeti értékek fennmaradása, a természeti rendszerek zavartalan működése az emberi lét fenntartása szempontjából kiemelkedő fontosságú. Mindezek miatt a természetvédelem közérdeket szolgál, és a társadalmak által létrehozott intézményrendszer keretei között valósul meg. Nem szabad erről megfeledkezni, de arról sem, hogy a természetvédelem állami keretei és feladat-végrehajtása mellett legalább akkora kötelezettség hárul a kitűzött célok elérése érdekében a társadalom tagjaira: az egyénekre s a társadalmi- és civil szervezetekre.

A társadalmi támogatás az egyik kiemelten hangsúlyos területe a vadásztársadalomhoz való hozzáállásnak, a természetvédelem célkitűzéseire, feladataihoz és különösképpen a vadászatot, vadgazdálkodást természetvédelmi okokból korlátozó tevékenységéhez.

³⁶⁴ Az Adattár az alábbi információkat tartalmazza:

- a) a körzeti vadgazdálkodási tervek adatait;
- b) a vadászterületek azonosítására szolgáló adatokat;
- c) a jogosultak nevét (cégét), címét (székhelyét);
- d) a vadgazdálkodási üzemtervek adatait;
- e) az éves vadgazdálkodási tervek adatait;
- f) vadfajonként a vadállomány mennyiségében bekövetkezett változásokat;
- g) a trófeabírálat adatait.

Napjainkban mintegy 950.000 hektár, az ország közel 10 %-a áll természetvédelmi oltalom alatt. Az általános védelem kiterjed az ország teljes területére, a védetté nem nyilvánított területekre, természeti értékekre, tájakra egyaránt (Tvt. 5. §). Az általános védelem hivatott fenntartani a biológiai sokféleséget, a természeti erőforrásokat, földtani örökségünk egészének megóvását. A feladatok elvégzését jogi jellegű szabályozással, szakhatósági közreműködéssel, pénzügyi vagy más támogatások rendszerével érheti el az intézményes természetvédelem.

Vadászat nélkül a természet egyensúlya nem borulna fel, a természet számára nem szükséges ez a tevékenység, viszont a természet védelme nélkül a vadászat létalapja megszűnik. A szélsőséges vadásztevékenység következménye visszafordíthatatlan lehet, jóvá nem tehető károkat okozhat, ezért szükséges a megelőzés. Sokszor érdekellentét alakul ki a vadász és a természetvédő között. A természetvédő ugyanis önzetlenül szereti a természetet, míg a vadász nemcsak szereti, de használja, igénybe veszi, kisebb mértékben szennyezi, és olykor rombolja is.

Az okszerű vadgazdálkodás fenntartását biztosítja a háromszintű tervezési rendszer, amelynek céljai:

- a vadállomány és élőhelyének védelme, fenntartásának hosszú távú biztosítása,
- a gazdálkodói érdek, továbbá a vadászterületen folytatott vadgazdálkodási tevékenység közötti összhang megteremtése,
- védett természetvédelmi területen a természetvédelmi célok megvalósítása,
- a vadászati jog szakszerű gyakorlása és hasznosítása.

Érdekellentét akkor lehet például, amikor egy veszélyeztetett fajt kell védelemben részesíteni. A természetvédelmet kizárólag a faj megmentésének vágya, hosszú távú és széles körű társadalmi érdekek vezetik, a vadászokat viszont a rövid távú egyéni érdekeik vezérlik. További ütközési pontot jelentenek a következők: a vadászattal együtt járó zajkeltés, a vad mesterséges táplálásával együtt járó elgyomosodás, egyes vadfajok nagytömegű mesterséges tenyésztése következtében létrejövő elházasodás, a nagy létszámú vadállomány által az élőhelyekben okozott károk, illetve gyakran előfordul, hogy védett állatfajokat gyűjtő bűnözőknek a vadászok adnak segítséget.

Megállapítható, hogy manapság **a vadászat és természetvédelem között inkább jellemző az egymásrautaltság, a közös érdek, mintsem az érdekellentét.** Érdekazonosság figyelhető meg a következő területeken:

- élőhelyek megőrzése, hiszen a fajok elpusztulásának elsődlegesen ez is oka lehet,
- környezetvédelem (a környezetszennyezés közvetlenül hat az élőhelyek elpusztulására, illetve közvetve a fajok kipusztulásához vezet);
- túlzott gépesítés elleni harc (a gazdákat ösztönözni arra, hogy olyan módszereket alkalmazzanak, amelyekkel minimálisra csökkenthető a vadállományban okozott kár);
- vegyszerezés (talaj-és vízszennyezésen keresztül közvetlenül szennyezi az élőhelyet);

- talajjavítás (ez a beavatkozás ellentétben áll a természetvédők és a vadászok célkitűzéseivel is);
- vízrendezés (folyószabályozó munkálatok élőhelyeket tesznek tönkre);
- turizmus területén (cél megakadályozni, hogy a természetet járó tömegek zajongásaikkal, tűzrakással, szemeteléssel minél kevesebb kárt okozzanak);
- táblásítás megakadályozása kapcsán;
- fásítások kialakításával, a meglévők megőrzése és újabbak létrehozásával;
- a monokultúrák hosszú távon kedvezőtlenül hatnak, az ezek kialakítása elleni fellépés, védekezés a tüzek és a vadbetegségek, a kóbor kutyák és macskák ellen, valamint az orvvadászat visszaszorítása.

Az 1996. évi LIII. törvény (rövidítve: Tvt.) céljaként rögzíti, hogy a vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt, természet védelméhez fűződő érdekek érvényesülésével kell biztosítani.³⁶⁵ A vadon élő szervezetekre vonatkozó rendelkezések kiterjednek a faj minden egyedére, annak valamennyi fejlődési szakaszára, alakjára, állapotára, részére.³⁶⁶ Mind a természetvédelem, mind pedig a vadgazdálkodás és a vadászat a jövő érdekében munkálkodik, ami a természetvédők és a vadászok érdekközösségét még szorosabbra fűzi.³⁶⁷ A Vtv. egyik alapvető célja a természet védelme. A **természetvédelem és a vadgazdálkodás**, illetőleg a vadászat között sok az érintkezési pont. **Fontos szerepe van a vadállomány mennyiségi szabályozásában és a fenntartásában.** A vadgazdálkodás és a vadászat során biztosítani kell a természet védelméhez fűződő érdekek érvényesülését, a fenntartható használatot, ami a vadon élő vadászható vadfajok biológiai sokféleségére alapozott fenntartását jelenti.³⁶⁸ A vadászatra jogosult nem veszélyeztetheti a nem vadászható állatfajokat, az élő szervezetek, valamint a vadászterületre meghatározott legkisebb vadlétszám fennmaradását. A vadászaton kívül a vad nyugalma mindenki köteles megőrizni. Tilos vadászaton kívül a vad fennmaradását bármilyen módon veszélyeztetni.³⁶⁹ A természetvédelem szempontjai megnyilvánulnak a vadászati eszközökre, a vadászati idényre és tilalmi időkre, valamint általában a vad védelmére vonatkozó rendelkezésekben is.³⁷⁰ Ha valamely területen a vadászható vadfaj állománya a vadászat, vagy más tényező miatt veszélyeztetetté vált, a természetvédelmi igazgatóság kezdeményezheti a vadászati hatóságnál az adott vadfaj vonatkozásában a vadászati korlátozás, vagy tilalom elrendelését (Tvt. 13. §). Ugyanúgy jogosult az igazgatóság, amennyiben a vadászható vadfaj túlszaporodását észleli, kezdeményezni az állomány szabályozását.

³⁶⁵ Tvt. 1. § a) pont és 8. §. (1) bek., valamint 11. §.

³⁶⁶ Tvt. 8. § (2)–(6) bek.

³⁶⁷ Csak olyan mértékű lehet a vadászat, hogy a faj természetes állományának sokfélesége, fennmaradása nem kerülhet veszélybe [Tvt. 11. § (2) bek.]. A természetvédelmi szabályozást azért is ismertetem, mert így lehetne a Vtv. rendelkezéseit a többi kapcsolódó jogterülettel összehangolva felülről.

³⁶⁸ A Tanács 1992. május 21-i, 92/43/EGK. számú irányelve, 2. cikk.

³⁶⁹ Vtv. 28. (1)–(2) bek.

³⁷⁰ Külön törvényi korlátot képeznek a Vtv. 30–39. §-ai.

A vadászatra jogosultak azzal tudnak a legeredményesebben közreműködni a természetvédelem feladatainak a megoldásában, ha szigorúan megtartják, megtartatják a természetvédelmi jogszabályoknak, és a Vtv. természetvédelmet szolgáló rendelkezéseit; ismerik a vadászterületük adottságait, értékeit, és hatékonyan fellépnek ezek védelmében; tevékenységüket általában úgy alakítják, hogy az összhangban álljon a természetvédelmi érdekekkel, biztosítva a vadállomány fennmaradását és ésszerű fejlesztését; konkrét intézkedéseket tesznek a természetvédelmi érdekek védelmére; vadászatok rendezésekor, felhívják vadászaik figyelmét, a területen élő védett szőrmés és szárnyas állatok lelövésének tilalmára; állatvilágra kedvezőtlen természeti viszonyok között hatékonyan gondoskodnak a védett állatokról is; megszervezik a vadászok természetvédelmi oktatását; közreműködésükkel segítik a természetvédő szervezetek munkáját; haladéktalanul értesítik a természetvédelmi szerveket minden olyan jelenségről, amelynek a természetvédelem szempontjából jelentősége lehet.

Vadászni csak a fentiekben kifejtett és részletezettek szerinti szakszerű és tervszerű vadgazdálkodás mellett lehetséges, a vadászati és vadgazdálkodási feladatok ellátása pedig megköveteli a vad megfelelő élőhelyének fenntartását és annak védelmét.³⁷¹ A természetvédelem érdekében, az egyik legfontosabb szankció a természetvédelmi bírság.³⁷² A vadgazdálkodás feltételeit úgy kell meghatározni, hogy az adott ökológiai helyen élő, vadászható vadfajok a környezetükre és egymásra olyan hatást fejthessenek ki, amely nem veszélyezteti a fennmaradásukat. A vad nyugalma mindenki köteles megóvni, tilos a vad bűvő-, táplálkozási-, és szaporodási helyét zavarni.

A vadászat nem érdektelen és okatlan vadpusztítást jelent, hanem a természet védelmével összhangolt vadgazdálkodás fontos tényezője. A vadállomány megőrzése nélkül nincs vadászat és vadgazdálkodás, szükségképpen is érdekközösség jön létre a vadászatot gyakorlók és a természetvédők között. Mindebből következően pedig a korszerű vadászat és vadgazdálkodás egyben aktív természetvédelem is.³⁷³ A vadászati jog gyakorlására jogosultak nemcsak jogokat gyakorolnak, hanem kötelezettségeket is teljesítenek, amely áldozatokkal járó vadgazdálkodási és természetvédelmi tevékenységet feltételez. Ezt lehet összefoglalóan a *vadászatra jogosultak vadgazdálkodási tevékenységének* nevezni. *A vadászatra jogosult vadgazdálkodási jellegű tevékenysége gyakorlásának előfeltétele az, hogy annak gyakorlására alkalmas terület használatára is jogosult legyen. A cégszerű tevékenység keretében csak vadgazdálkodási tevékenységet folytatók körében viszont*

³⁷¹ Vtv. 41. § (1) bek.

³⁷² Vtv. 80. § (1)–(2) bek. – Aki tevékenységével vagy mulasztásával a természet védelmét szolgáló jogszabály, illetve egyedi határozat előírásait megsérti; a védett természeti értéket jogellenesen veszélyezteti, károsítja, elpusztítja; a védett élő szervezet, életközösség élőhelyét, illetve élettevékenységét jelentős mértékben zavarja; a természetvédelmi hatóság engedélyéhez, hozzájárulásához kötött tevékenységet, engedély, hozzájárulás nélkül vagy attól eltérően végez; természetvédelmi bírságot köteles fizetni. A természetvédelmi bírságot a természetvédelmi hatóság szabja ki; adók módjára hajtható be.

³⁷³ A *Conseil International de la Chasse et de la Conservation du Gibier* (CIC) mindig képviselteti magát a természetvédelmi szervezetek tanácskozásain. Az 1971-ben hazánkban megrendezett Vadászati Világkiállítás alap gondolata a természet és az ember kapcsolata volt.

a gazdálkodás elképzelhető földhöz kötöttség nélkül is. A közvetlen vadászterület használatához kötött kötelezettség gyakorlását így a szerint lehetséges elhatárolni a gazdasági tevékenységtől, hogy a vadászatra jogosult jogok gyakorlására és kötelezettségek teljesítésére jogosult és köteles, míg a vadgazdálkodást folytatók köre, nem biztos, hogy a Vtv.-ben meghatározott vadászatra jogosultak köréből kerülhet ki, valamint a tevékenységük nem területhez kötött, valamint nem korlátozza a Civil tv. szerinti formakötöttségből adódó „non-profit” jelleg megtartása.

A vadgazdálkodás (a vadászattal járó bevételek és kiadások, valamint a jogok és kötelezettségek teljesítése s egybevetése után) olyan mértékű anyagi ráfordításokat igényel, ami a vadászati jogot gyakorlók tartalékait is igénybe veszik. A visszafogott vadászatok pedig kihatnak a vad populációk változásához, de a szabályozott keretek közötti tevékenység a biológiai sokféleség megőrzését eredményezheti. **Nélkülözhetetlen tényezője a vadgazdálkodás a vadászterületek használatának és hasznosításának,** a hazai tervek-programok és nemzetközi egyezmények végrehajtásának, a vidékfejlesztésnek. Az élőhelyek sokfélesége és a területi gazdálkodás a nagyvadállomány számára kedvező létfeltételeket teremtett. Az erdőtelepítési program, a nagytáblás nagyüzemi mezőgazdálkodás növelte a vadeltartó képességet. Mindez és az okszerű vadgazdálkodás, a nagyvadállomány jelentős létszám emelkedését is maga után vonta. A vadászható nagyvadaink száma 1960-ban 80.000 db. volt, ami 2008-ban 556.000 db. lett.³⁷⁴ **A szakszerű – a vadföld gazdálkodás és takarmányozás széles eszköztárát is felvonultató – vadgazdálkodás,** az állományszabályozás tudományos ismérveit alkalmazva, korábban elképzelhetetlen nagyságú vadállomány fenntartására tett kísérletet. Azonban **napjainkra a mennyiségorientált gazdálkodás helyett a minőségi vadgazdálkodásra kellene helyezni a hangsúlyt.**

Az apróvadaink a nagyvadakkal ellentétesen csökkenő tendenciát mutatnak. 1960-ban 4,5 millió db. volt a mennyiségük, az 2008-ra 1,353 millió db.-ra csökkent.³⁷⁵ Ha a nagyvadak számának növekszik is a száma, nem lehet azt mondani, hogy eredményesebb lenne a vadgazdálkodás, mivel a kapcsolódó költségek jelentősen meghaladják a bevételeket. Több nagyvad van a vadgazdálkodásunkban, mint amire szükség van, így nem biztosított a vadgazdálkodás és az élőhely hasznosítás egyensúlya. Az apróvad mennyiségi csökkenését hozta a minimumtörvény bevezetése, így a vegyes és nagyvadás területeken sokszor nincs apróvad vadászat. A mezőgazdaságilag, vagy vadászatilag nem hasznosított területeken vissza kellene hozni az apróvadak vadászatát. A mezőgazdasági terület lehetne az apróvad, az erdő a nagyvad élőhelye.

A vadgazdálkodás tervezésében nagy szerepe van a hatóságoknak és a vadászat rendjét befolyásoló terveknek. *A hatékonyság tovább fokozható lenne, ha külön*

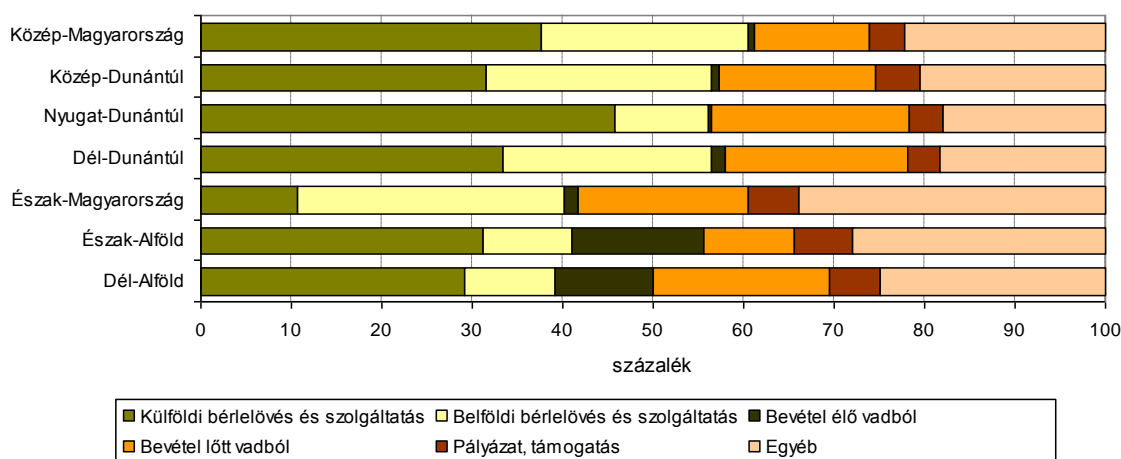
³⁷⁴ NAGY EMIL: A hazai vadászható nagyvadfajok állománynövekedésének változása és annak hatása az apróvad-gazdálkodásunkra. In: A vadgazdálkodás időszzerű kérdései. Országos Magyar Vadászkamara, Budapest, 2010. 80. p.

³⁷⁵ Uo. 88. p.

vadgazdálkodással, vagy azt segítő szervezetek létrehozásával támogatnák a vadgazdálkodást folytatók tevékenységét, amit a jogalkotók külön jogszabályi keretben a szervezetek céljainak feladatainak meghatározásával, és támogatási rendszerrel tovább erősítve. A vadgazdálkodás támogatása kapcsán mintát jelenthet a német szabályozás köréből a vadgondozási közösségek létrehozása, támogatása (pl.: élőhely fejlesztésére, megfelelő állapotban való megtartás segítésére állami támogatással; vagy nagyvad-apróvad állományának kezelésének támogatására, erre vonatkozó javaslataimat a vadászterületek területek kialakításánál ismertettem).

A vadgazdálkodás nem kifejezetten nyereségteremtő gazdasági ág. A szabadföldi vadgazdálkodás pénzügyi egyenlege hosszútávon kiegyenlített. Ezzel szemben a zárt téri gazdálkodás lényegesen eredményesebb, de hosszú megtérülési idő mellé magas beruházási költség társul. Országosan a vadászati bevételek 2007-ben meghaladták a 16 milliárd forintot, amelytől a kiadások mintegy 800 millió forinttal maradtak el. A bevételek 11 százalékkal, míg a kiadások 9 százalékkal növekedtek két év alatt. Régióként a bevételek és kiadások azonos eloszlást követnek. A bevételek három tizedét a külföldi bérlelővések jelentették, emellett számottevő bevételi forrás tettek ki a belföldi bérlelővésekből, illetve a lőtt vadakból befolyt összegek is. 2007-ben a belföldi bérkilövésekből és a vadak értékesítéséből származó bevételek jelentős növekedést értek el, míg a bevételek 5 %-át kitevő pályázati források és támogatások összege két év alatt háromnegyedére esett vissza.

1. számú táblázat
A vadgazdálkodásból származó bevételek megoszlása
2007/2008

Forrás: *A vadgazdálkodás, vadászat*. In: A mezőgazdaság fejlettségének regionális különbségei változások a rendszerváltástól napjainkig. Felelős szerkesztő: Végh Zoltán. KSH, Budapest, 2008. 107–109. p.

A vadgazdálkodást végző **területtel rendelkező vadásztársaságok**³⁷⁶ a bevételeik megőrzése és a fizetőképességük fenntartása érdekében a vadászati lehetőségeket gyakran

³⁷⁶ A vadászterülettel rendelkező vadásztársaságok, úgy jöhetnek létre, hogy a tagok földterület tulajdonuk által meghatározottan vadásztársaságot hoznak létre a vadászati joguk gyakorlására, vagy haszonbérleti szerződés

bérbe adják. Ezt igazolja a **bérkilövő vadásztársaságok**³⁷⁷ nagy száma is Csongrád megyében, ha a vadgazdálkodók számát (a mellékletben az 5. számú táblázatban közzétett adatok szerint 60 db megyénkben) vizsgáljuk, akkor erre jutó 19 db bérkilövő vadásztársaság közel 1/3-os arányt képvisel. A bérkilövő vadásztársaságok tagjainak pedig általában kevésbé tehetősek a tagjaik, és sokszor a vadászaik magatartásával is problémák vannak, mivel nem folytatnak lögyakorlatokat, időszakonként vadásznak, a vadgazdálkodás szempontjai nem meghatározóak a számukra, mert gyakorlatilag „csak” lőni akarnak.

A dr. Teiszl Istvánnal, a Homoki Nagy István Bérkilövő Vadásztársaság elnökével folytatott beszélgetésem is a bérkilövő vadásztársaságok tagjaival kapcsolatos kritikai észrevételeimet erősítik meg. Összefoglalóan előadta, hogy a bérkilövő vadásztársaságok tagjai sajnos sokszor anyagi gondokkal küzdenek, nem tudják megfizetni a területes vadásztársaságok éves tagdíjait, ami a vadgazdálkodástól és vadkárok előfordulásától és pénzbeli nagyságrendjétől nagyban függ. Tudomása szerint a tagdíj a Dunántúlon akár egymásfél millió forint is lehet. Kiemelte, hogy jó oldala is van a bérvadászatnak, mivel így vadászati lehetőséghez juthatnak a bérkilövő társaság tagjai, megelőzve az orrvadászatot és a vadak ellopását, a vadászat gyakorlásának a szabályai pedig rugalmasabbak. Megerősítette, hogy az általa ismert vadgazdálkodók is gyakran bérvadászattal hasznosítják a kilőhető vadjaik nagy részét. Ő is tag egy területes vadásztársaságban is, ahol a személyes tapasztalatai erősítik meg azokat az adatokat, amelyek a szervezetek számából és a vadgazdálkodási tevékenységet folytatók arányából vonhatóak le. Ezt a kijelentést még akkor is fenn lehet tartani, ha a bérvadászok kevésbé tehetősek és esetlegesen a vadásztársaságaik működése gyakorlatilag néha szakadozik, az adott év minden adottsága (időjárás, vadszaporulat, bevételek alakulása és még számos egyéb körülmény felsorolható) által befolyásolt. Elmondta, hogy a költségeket a területes vadásztársaságok is a vadföld gazdálkodással kívánják csökkenteni, a megtermett takarmányt pedig a vadásztársasági tagok társadalmi munkában gyűjtik be, és tárolják el a téli időkre. A megfelelő takarmányozással kívánják a vadak által mezőgazdaságban és erdőgazdálkodásban okozott károkat megelőzni, de sajnos ez nem mindig sikerül eredményesen. Jelentős költséget jelent a társaságok számára a hivatásos vadászok foglalkoztatása és járulékos költségeiknek a viselése, amely néha kevésbé ellenőrizhető (pl.: szolgálati gépkocsi használata, a vadászterületen ellenőrzéssel töltött idő, orrvadászok elleni fellépés hatékonyságát megemlítve csak).

Távlatilag javasolnám, hogy növeljük a vadászok létszámát hazánkban, csökkentsük a külföldi bérvadászok számát. A vadgazdálkodók meg akarnak felelni a bérvadászat

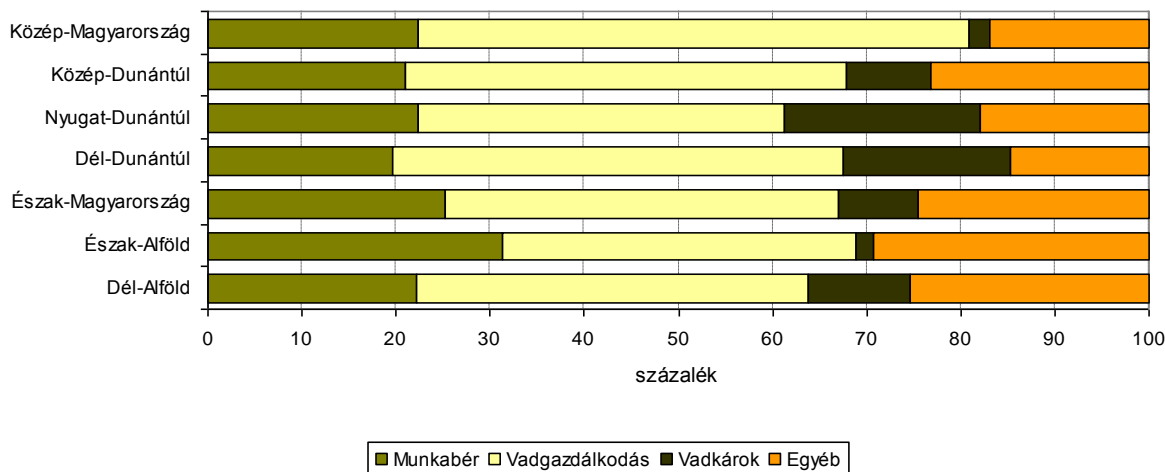
szerint jogosultak a vadászterület használatára. Általában azonban a hazai birtokviszonyokat nézve nem jellemző, hogy 10 fő 3000 hektárnyi területtel rendelkezzen, de elméletileg és gyakorlatilag is létező megoldás lehet ez a forma is, mivel van egy olyan személy Magyarországon, aki egymaga rendelkezik akkora földterület tulajdonnal, hogy ki tudott egy vadászterületet alakítani.

³⁷⁷ A bérkilövő vadásztársaság lényege, hogy nem rendelkezik saját területtel, tagjai a vadászatot a vadászati jog önálló vagy társult jogosultjaival kötött bérvadászati szerződés alapján gyakorolhatják. Az igényérvényesítés egyik módja lehet ez a forma még akkor is, ha korlátozottak a vadászati lehetőségek.

igényeinek, ezért több vadat tartanak, de nem tudják biztosítani a vadtartás költségeit. Ne a vadkereskedelem szabályozza a piacot. Kapjanak a vadgazdálkodási tevékenységet folytatók több támogatást, így a tevékenységüket jobban befolyásolhatná a tagjainak a saját vadászat gyakorlásához fűződő érdeke, nem pedig a bevételek egyre nagyobb mennyiségű megszerzése a növekvő költségek fedezése miatt.

A kiadásokon belül a legnagyobb arányt (59 %) a vadgazdálkodáshoz kapcsolódó költségek tesznek ki, valamint másik ilyen nagy költségnek a munkabér (22 %). Sajnos a ráfordítások közül a vadak által okozott mezőgazdasági, illetve erdei károk megtérítésére fordított összegek is jelentősebben emelkedtek a jelenlegi ciklus kezdetén is. Ezt igazolja az alábbi táblázat is.

2. számú táblázat
A vadászati kiadások megoszlása
2007/2008

Forrás: *A vadgazdálkodás, vadászat.* In: *A mezőgazdaság fejlettségének regionális különbségei változások a rendszerváltástól napjainkig.* Felelős szerkesztő: Végh Zoltán. KSH, Budapest, 2008. 107–109. p.

A mai magyar vadgazdálkodás és a vadászat évei, jogszabályai és gyakorlata – mint korábban is – összhangban vannak az ország természeti értékei fenntartásának, megőrzésének igényeivel, a biodiverzitás védelmével és lehetőség szerinti növelésével. A vadállományt a biodiverzitás részének, nemzeti kincsnek tekintjük, kezelését felelős tudattal, nagy szakmai hozzáértéssel végzik vadgazdáink. A bölcs gazdálkodásuk szellemében segítik vadállományuk növelését és felelősen, a gazdálkodás évszázados magyar tradícióit szem előtt tartva folytatják vadfajaink vadászatát. A vadon élő állatok természetes környezete a modernizáció miatt egyre gyorsuló változásokon megy keresztül és ez az átalakulás az esetek többségében nem kedvez a vadaknak. Fontos annak felismerése, hogy a vadállományunk és

természetes élőhelyük megtartása érdekében egyre nagyobb figyelmet kell fordítani a védelmükre.³⁷⁸

Egyet értek Dr. Faragó Sándor véleményével, miszerint „a vadgazdálkodók olyan pályára állítása a cél, amely nem vár külső pénzbeli segítséget, nem vár gyors és tartós sikert egyszeri befektetéstől, amely hátrányos következmények nélkül nem viseli el a folyamatos szakmaiatlanságot [...], hanem szakmai alapokon megújulva keresi a megoldást az új politikai, gazdasági, ökológiai és szociológiai körülmények között.”³⁷⁹

A vadgazdálkodás jövőképe kizárólagosan csak a természetszerű, bölcs gazdálkodáson alapulhat. Sajnos egyre szűkebb a vadászható fajok köre. Fontos, hogy a vadgazdálkodási tevékenységet folytató társaság tegyen is azért, hogy a vadak megújulása a területén egyre magasabb szinten megtörténhessék. A vadgazdálkodás ugyanis a fenntartható és tartamos gazdálkodás eszköze.

A Vtv. olyan speciális területet szabályoz, amely a környezeti felelősség mindkét oldalán megjelenik. A vadak egyszerre képezik a védelem tárgyát és emellett a környezeti károk forrásai is lehetnek. Emellett a vadászat és a vadgazdálkodás olyan formában is megjelenhet, amely a növényi és állati kultúrák károsodását okozza. A természet védelmét jogrendszerünk különös súllyal kezeli, kiemelten védendő érdeknek tekinti.³⁸⁰

A vadászatra jogosult köteles megtéríteni a károsultnak a gímszarvas, a dámszarvas, az őz, a vaddisznó, a muflon által a mezőgazdaságban és erdőgazdálkodásban, továbbá az őz, a mezei nyúl és a fácán által a szőlőben, gyümölcsösben, a szántóföldön, az erdősítésben, valamint a csemetekertben okozott kár öt százalékot meghaladó részét (**vadkár**).³⁸¹

A vadkár megtérítésére az köteles, aki a kárt okozó vad vadászatára jogosult,³⁸² és akinek a vadászterületén a károkozás bekövetkezett, illetőleg akinek a vadászterületéről a vad kiváltott. A vadászatra jogosult köteles a károsultnak megtéríteni továbbá a vadászterületén a vadászati jog gyakorlásában résztvevő személyek által a mezőgazdasági terményekben, termesztett növényállományban a vetéstől a betakarításig, az erdőben, a védett természeti értékekben, a vizek halállományában, a szőlőben, valamint a gyümölcsösben másnak okozott kárt, vagyis a vadászati kárt (Vtv. 76. §).

³⁷⁸ HELTAY ISTVÁN: *A vadászat és a vadász szerepe a harmadik évezredben*. In: A magyar vadászat ezer éve. Millenniumi Vadászati Bizottság, Budapest, 2000. 87. p.

³⁷⁹ FARAGÓ SÁNDOR: *Az apróvad-gazdálkodás jövője Magyarországon*. In: A vadgazdálkodás időszerű kérdései. Országos Magyar Vadászkamara, Budapest, 2010. 94. p.

³⁸⁰ JENOVAI PETRA: *Emberi környezet – polgári jogi felelősség*. In: Acta Conventus de Iure Civili. Tomus VIII. Lectum Kiadó, Szeged, 2008. 48. p.

³⁸¹ Vtv. 75. § (1) bek. Ez egy sajátos kártelepítési szabály cserébe a vadászati jog gyakorlásáért. Indoka az Alkotmánybíróság által is kifejtetten abban rejlik, hogy a vadak természetes élőhelye a mezőgazdaság és erdőgazdaság által hasznosított terület, a vadállomány pedig a biológiai életközösség része [67/1997. (XII. 29.) AB. határozat].

³⁸² Vtv. 75. § (2) bek. Kiemelve ebből a rendelkezésből, hogy az a vadászatra jogosult:

- akinek a vadászterületén a károkozás bekövetkezett,
- illetőleg akinek a területéről a vad kiváltott. Ebben a második esetben a károkozás nem vadászterületen következett be, vagy a károkozás helye szerinti vadászatra jogosult nem vadászhatja le a vadat.

A vadászatra jogosult a Ptk. 75. § (3) bek.-e szerint a fokozott veszéllyel járó tevékenységre vonatkozó szabályai szerint köteles megtéríteni a károsultnak a vad által³⁸³ a mezőgazdálkodáson és erdőgazdálkodáson kívül másnak okozott kárt. Ez bármely vadfaj által okozott kárra kiterjed, viszont a vadászatra jogosult csak azt a kárt köteles megtéríteni, amelyet olyan vad okozott, amelynek a vadászatára jogosult.³⁸⁴ E szabálynak elsősorban a vad gépjárművel való összeütközésekor van jelentősége. Ebben az esetben két veszélyes üzem találkozásáról van szó. A Legfelsőbb Bíróság³⁸⁵ által kialakított gyakorlat szerint az a tény, hogy a vad közúton megjelenik, még nem róható fel annak vadászatára jogosultnak. Más a helyzet viszont, ha a vad a vadászat, vagy a vadászatra jogosult aktív tevékenysége miatt kerül a helyszínre (pl.: a vadetetőt az út mellé helyezték közvetlenül).

A vadászatra jogosult kötelezettségei a károk megelőzése és elhárítása érdekében: a vad elriasztásáról gondoskodni, vadelhárító vadászatokat tartani, gondoskodni a vad élelmezéséről, károsodás közvetlen veszélye esetén az érintett ingatlan használóját köteles értesíteni, vadkár elhárító berendezéseket használni.³⁸⁶

Az élőhelyek sokfélesége és a területi gazdálkodás a nagyvadállomány számára kedvező létfeltételeket teremtett. Az erdőtelepítési program, a nagytáblás nagyüzemi mezőgazdálkodás növelte a vadeltartó képességet. Ezek együttesen és az okszerű vadgazdálkodás, a nagyvadállomány jelentős létszám emelkedését is maga után vonta. A szakszerű – a vadföld gazdálkodás és takarmányozás széles eszköztárát is felvonultató – vadgazdálkodás, az állományszabályozás tudományos ismérveit alkalmazva, korábban elképzelhetetlen nagyságú vadállomány fenntartására tett kísérletet. Azonban napjainkra a mennyiségorientált gazdálkodás helyett a már korábban kidolgozott és elterjedten alkalmazott minőségi vadgazdálkodásra helyeződött át a hangsúly.

6.2. Vadászterületek kialakítása, nagysága

Napjainkban mintegy 1400 vadászterületet tartanak nyilván, melyek átlagos nagysága 6000 hektár. A vadászterületek rendeltetésük szerint lehetnek vadgazdálkodási és különleges rendeltetésűek,³⁸⁷ utóbbiak génmegőrzést, oktatást, kutatást vagy természetvédelmi érdekeket szolgálnak.

A sportvadászoknak a működési keretet többnyire a vadásztársaságok adják. Magyarországon közel 55.000 sportvadászt, 2000 hivatásos vadászt tartanak nyilván. Évente közel 30.000 külföldi vadászvendég is kiváltja a vadászati engedélyt és vadászik a méltán híres magyar vadállomány és magas színvonalú vadásztatás adottságait kihasználva.

³⁸³ Itt vadon a Vtv. 1. § (2) bek.-ében és a 796/2004. (V. 4.) FVM rend. 1. §-ában felsorolt vadakat kell érteni.

³⁸⁴ Hasonló véleményen van BARTA JUDIT 2012. 55. p.

³⁸⁵ BH 2000.401.

³⁸⁶ FARKAS CSAMANGÓ ERIKA: *A vadgazdálkodás környezeti vonatkozásai*. In: Környezetjog. Szerk.: Miklós László. JATEPress, Szeged, 2008. 122. p.

³⁸⁷ Vtv. 21. § (1) bek.

A vadászterületek száma ciklusonként egyre nő. A vadászati terület, illetve a vadászati jogosultság megváltoztatására az 1997-ben hatályba lépett törvény szerint 10 évente van lehetőség azért, hogy kiszámíthatóak legyenek a vadgazdálkodás körülményei. Ezzel azonban a Vtv. kulcsszereplőjének, a földtulajdonosnak a vadászati jogát, a polgári jogi kérdésben való döntésének a meghozatalát időszakokra korlátozták. A tulajdonost a Ptk. rendelkezései szerint megilleti a dolog birtoklásának, a használatának és a rendelkezésének a joga, amit egyik tulajdonostárs sem gyakorolhat a többiek jogának és a dologhoz fűződő törvényes érdekeinek a sérelmére. A földtulajdonosok egymás közötti viszonyaira alapvetően a polgári bíróságnak van hatásköre,³⁸⁸ míg a vadászattal kapcsolatos szakmai kérdések eldöntését a vadászati hatóságokhoz telepítették. Különös megoldás ez, mivel a vadászterületek kialakítását is a vadgazdálkodási szempontokra tekintettel a területileg illetékes vadászati hatóság hivatott megítélni, a Vtv. ezután a szakmai előkérdések és álláspontok feltárását követően utalja vissza, vagy tovább azt a területileg illetékes bíróság kompetenciájába, ahova a többi földtulajdonosi döntés (határozat) felülvizsgálata is tartozik. *Egyszerűbb és célszerűbb lenne az önálló vadászterületek kialakítását kezdeményezők követeléséről való döntést³⁸⁹ is alapvetően a szakmai indokokra alapítva a vadászati hatóságokhoz telepíteni.*

A vadászati területek, állami erdőgazdaságok, magánerdő- és mezőgazdasági gazdálkodók birtokában, vagy vadásztársaságok haszonbérletében vannak. A legkisebbek mintegy háromezer hektár körüli nagyságúak, a legnagyobbak 20–30 ezer hektár területűek, azonban átlagosan mintegy hatezer hektár egy-egy vadászterület.

A jogi szabályozás alapja és kiinduló pontja maga a **vadászterület**, amely önálló jogi kategória. Területének kijelölése (a kivett területek meghatározása) önmagában jogi következményeket hordoz magában, hiszen a vadászterület tulajdonosának/tulajdonosainak tulajdonjoga új részjogosultsággal bővül: ez a vadászati jog.

A vadászterületek rendeltetésének megfelelő gyakorlása érdekében a kialakításuk és meghatározásuk nélkülözhetetlen. Ha a vadászterület határának megállapítására irányuló kérelem érkezik a vadászati hatósághoz,³⁹⁰ akkor a nyilvántartásba vételhez a szükséges egyéb dokumentumokat, csak a vadászterület határának megállapítását követően, attól számított 60 napon belül kell benyújtani.³⁹¹

A jogalkotó annak érdekében, hogy elkerülje a zárványterületek kialakulását kötelezettségeket ír elő. A törvény arra kötelez, hogy ilyen terület a vadászterületek kialakításánál ne jöjjön létre.³⁹² A zárványterület fogalmát a végrehajtási rendelet tartalmazza és határozza meg.³⁹³

³⁸⁸ Vtv. 14. § (4) bek.

³⁸⁹ Vtv. 14. § (4) bek. a) pont.

³⁹⁰ Vtv. 12. § (1) bek. b) pontja szerint.

³⁹¹ Vhr. 2. § (1) bek.

³⁹² Vtv. 19. § (1) bek. i) pont.

³⁹³ Vhr. 16. § (1) bek. szerint: a földterület a zárványterület, amely önálló vadászterületként történő kialakítása esetén kizárólag egy vadászterülettel lenne határos, vagy amelyet egy tulajdonosi közösség sem kíván vadászterületének részévé tenni, amely vadászterület határának megállapítására érvényes földtulajdonosi gyűlést

Vadászterületté minősíthető az a földrészlet, valamint vízfelület, melynek a kiterjedése a 3000 hektárt eléri, és a szemközti határvonalainak a távolsága legalább 3000 méter, továbbá: ahol a vad az élet fenntartásához szükséges táplálékot megtalálja, a természetes szaporodás feltételei adottak, természetes mozgásigénye, búvóhelye, nyugalma biztosított. Nem minősül vadászterületnek: a település közigazgatási belterülete, lakóingatlanul szolgáló bekerített külterületi ingatlan, tanya-, major, temető, nem mező-, erdő- vagy vadgazdálkodási célból bekerített hely, továbbá repülőtér, közút, vasút (Vtv. 8. §). A háromezer méter távolság megállapításánál akkor kell azt annál kisebb méretűnek tekinteni, ha szemközti vonalainak távolsága több, mint ezer méter hosszan nem éri el a háromezer méter távolságot. A vadászterület határvonala önálló helyrajzi számú ingatlan határvonala, önálló helyrajzi számú nyomvonalas létesítmény, erdőrészlet vagy erdőtag határ, továbbá közigazgatási határvonal lehet.

A **vadászterületek** a vadászati jog gyakorlása szempontjából **önálló vagy társult vadászterületek lehetnek**, azaz leginkább a vadászatra jogosultak jellege határozza meg azokat.

A földtulajdonosok által létrehozott földtulajdonosi közgyűléseken, a közösségek által birtokolt földterületek nagyságának arányában új javaslatok benyújtására is sor kerülhet a vadászterületek kialakítása során. A vadászterületnek minősülő ingatlan esetén akár tulajdonosként, akár képviselőként csak egy személy, és csak egy vadászterülethez tartozásról tehet jognyilatkozatot. Ha az ingatlannak több tulajdonosa van, a tulajdonosok a tulajdoni hányaduk arányában számított szótöbbséggel határoznak. Az új igények kielégítése céljából a vadgazdálkodási egységek jelenlegi vadászterületére, a már meglévő szomszédos vadgazdálkodási egységek vagy újonnan alakulóban lévők, területi igénnyel léphetnek, lépnek fel. A szavazás torz eredményt hoznak a területek hovatartozásáról, ha az érintettek mindkét területen szavazhatnak, esetlegesen más jellegű szavazatot leadva. A vadászterület határának megállapítására csak szabályszerűen összehívott földtulajdonosi gyűlésen kerülhet sor.³⁹⁴ A hirdetményben szereplő, kialakítandó vadászterületet csak többségi szavazattal lehet csökkenteni, valamint nem hozható döntés olyan körben, ami a hirdetményben nem szerepel.³⁹⁵

Az egymás területére történő „átrajzolásokról” az érintettek közös megegyezéssel, vagy ennek hiányában az illetékes bírósághoz való fordulással dönthetnek. Kezdetben azonban azt is nehéz volt eldönteni, hogy kik az ingatlan tulajdonosai az érintett földterületen, mivel a földhivatalok is nehezen birkóztak meg azzal a problémával, amit az átalakuló tulajdoni viszonyok nyilvántartáson való átvezetése jelentett, így az első terület kialakításnál az sem lehetett meghatározó, hogy mi volt a tényleges tulajdonosi akarat. A határkijelölésekre

nem tartottak, önálló vadászterületként nem jelölhető ki. Nem tekinthető zárványterületnek, ami egy vadászterülettel és az államhatárral vagy annak védőzónájával határos.

³⁹⁴ KGD 2010.142.

³⁹⁵ Vtv. 8. § (1) bek.

vonatkozó szabályokat elegendő lett volna csak a 2006–2007. évi határkijelölési eljárásokban alkalmazni, így egy ciklusnyi felkészülési időt hagyva a jogosult földtulajdonosok számára. Ez hiba volt a jogalkotó oldaláról, megelőzhatték volna a kellő felkészülési idővel. A második határkijelöléseknél a korábbi tapasztalatokra is figyelemmel viszont sokszor idő előtti kérelmeket terjesztettek elő a vadászati hatóság felé a földtulajdonosok, ami számos alkalommal zárványterület-átfedések kialakulásához vezetett. Az előzőekben említett egyezség és kölcsönös megállapodás a határterületek alakításáról létrejött Csongrád megyében, a kamara minden alkalommal kiemelte, hogy jó megoldás, csak egyezségek megkötésével születhet, mindenki törekedjék arra, hogy a hatóságoknak a határkijelölés kérdésében ne kelljen a kényszer eszközéhez nyúlnia.

A **Bírósági Határozatok** közül közzétett **2001/350. számú** rámutatott arra, hogy nem lehet alapja a vadászterület határai kijelölésének az az egyezség, amely nem felel meg a törvényben előírt feltételeknek.³⁹⁶ Az egyezségkötés kapcsán továbbiakban még két fontos feltételt kell figyelembe venni: ehhez két földtulajdonosi gyűlés határozatára van szükség, amelyekben a kijelölni kért vadászterületek átfedésben vannak, valamint az a másik kitétel, hogy mindkét földtulajdonosi gyűlés a határozatát benyújtsa a hatósághoz kérelemmel. Egy határozat nem garantálja az „átfedést”, valamint ha nincs határozat a gyűlésen, csak kifüggesztett hirdetmény van a tulajdonosok 33 %-nak elképzelésére, ahhoz semmilyen joghatás nem fűződhet. Így a két feltétel fontos ahhoz, hogy egyezségkötésre való felhívásnak meglegyen a jogszabályi alapja. Ha az egyezség nem jönne létre kompromisszumok árán, akkor a vadászati hatóság fogja majd kényszer kijelöléssel megállapítani a vadászterületek határait.

A települési önkormányzat jegyzője jár el törvényes képviselőként a törvény alapján megállapított vadászterületnek minősülő, nem a Magyar Állam tulajdonát képező földterületek tulajdonosai nevében, akik:

- a kialakítandó vadászterületen egyenként harminc hektárnál kisebb földtulajdonnal rendelkeznek, feltéve, ha képviselőikre mást nem bízta meg;
- harminc hektárnál nagyobb földtulajdonnal rendelkeznek, de a döntéskor nem jelentek meg és képviselőikről sem gondoskodtak.³⁹⁷

E rendelkezések alapján adott esetben döntéshozatalkor a jegyző magas szavazati arányt képvisel, ezért a vadászterület kialakításában ellentétes érdekűek számára döntő lehet az, hogy melyik érdeket támogatja a jegyző. Természetesen a jegyzők tudják, hogy a jogszabály felhatalmazása alapján a földtulajdonost képviselik, de igen kellemetlen helyzet áll elő, amikor a szomszédos település földtulajdonosi közgyűlésén dönteni kell a vadászterület meghatározásáról és a jegyző saját településének közigazgatási területéről van szó. Az átfedések megakadályozása és a zárványterületek megszüntetése kötelező. Ebben döntő a

³⁹⁶ BH. 2001.350.; Vtv. 8. § (1) bek., 20. § (3) és (4) bek.

³⁹⁷ Vtv. 14. § (3) bek.

tulajdonosok megállapodása a határok módosítására, ha ez nem történne meg, akkor a vadászati hatóság a Vtv. 20. § (4) bek.-e és a Vtv. 27. § (1) bek. a) pontja alapján a vadászterületet a jogerősen kialakított vadászterülethez igazítja.

Talán könnyebb a helyzete annak a jegyzőnek, aki maga is rendelkezik vadászati joggal, mivel az ellenérdekű csoportok jobban elfogadják döntését, ha az nem „szakmai” ugyan, de személyes érdekében is áll. A feladat ellátása, e hatáskör gyakorlása már korábban is – amikor is első alkalommal kellett élni a jegyzőknek e jogosítvány gyakorlásával – sok bosszúságot, kellemetlenséget okozott sok települési jegyzőnek. Bárhogya döntött a hatáskör címzettje, az az érdekcsoport, amelyik nem kapta meg a jegyző támogatását előfordult, hogy korrupcióval is vádolta a döntésre jogosultat (a jegyzőt), aki „csak” a jogszabályok előírásainak megfelelően járt el. Azonban sok esetben a jegyzők is korrumpálhatóak és befolyásolhatóak. Gondoljunk csak bele, hogy általában a vadászterületekről való döntést követi még aznap a képviselő mandátumáról való döntés, akkor lényeges a számára az is, hogy a jegyzői pozícióját illető szavazáskor az arra jogosultak ki mellett teszik le a voksukat. Egy esetet emeltem most ki azok közül, amelyek segítenek arra is rálátni, hogy a jegyző is ember, nem pedig a jogszabályok érvényesülésének garanciája. Véleményem szerint enyhíteni lehetne a jegyzőkre nehezedő súlyon azzal, ha – külön jogszabályi előírás alapján – annak az önkormányzatnak a jegyzője képviselné az előzőekben hivatkozott földtulajdonosokat, amelyik önkormányzatnak a közigazgatási területén lakóhellyel rendelkezik a földtulajdonos. Valószínű ez sem oldaná fel a feszültségeket, konfliktusok forrását a különböző érdekcsoportok között, de elősegítené azt, hogy a jegyző a jogalkotó akaratának megfelelően a földtulajdonosok képviseletében járjon el.

A földtulajdonosi gyűlésen a terület tulajdonosainak – tervezett vadászterület tulajdonosainak egyharmados arányú kezdeményezésére – egyszerű szótöbbséggel hozott határozatait a vadászati hatóság által nyilvántartásba kerülnek, amit a gyűlést követő 15 napon belül kell a hatósághoz benyújtani kérelemmel együtt. A határozatok alapján tudja a vadászati hatóság megállapítani a vadászterületek határait, és veszi nyilvántartásba a közös képviselőt, és a vadászati jog gyakorlásának a módjáról szóló határozatot.

A vadászati hatóság csak a Vtv.-ben írt feltételek meglétét vizsgálja³⁹⁸ formai szempontokból, arra nem tehető ki a vizsgálata, hogy a határozatok jogszerűek-e, volt-e a tulajdonosoknak szabályos regisztrációja, mennyi földtulajdona van a jelenlévő tulajdonosnak, szabályosak-e a meghatalmazások, van-e döntés az átfedésekről.

³⁹⁸ Arra jogosult személy hívta-e össze, a hirdetmény szabályos-e, valamint minden napirendi pont szerint van-e határozat a gyűlésen. A vadászterület határának megállapítása esetében az alábbiakat vizsgálja még a Vhr. 11. § (1) bek. szerint:

- a vadászterület kialakításával kapcsolatosan keletkezik-e zárványterület,
- keletkezik-e az érintett vadászterületek között területi átfedés,
- a 2. § (3) bekezdésben felsorolt fentiek szerinti mellékletek megvannak-e, illetve azt, hogy azok a vadászterület kialakítási szabályainak megfelelnek-e.

Jó lenne véleményem szerint, ha a vadászati hatóság hivatalból szerezhethné be a tulajdoni lapokat, hívná össze a gyűléseket, és maga határozná szakmai és jogszabályi feltételeket szem előtt tartva a vadászterületek kialakításáról. Így ha ezekben a kérdésekben való döntés a hatósághoz kerülne, nem lennének átfedések, olyan képviselő lenne bejegyezve, akit szabályosan választottak meg, valamint a tulajdonosok biztosan csak a regisztrált tulajdoni arányaik szerint járhatnának el. A hatóság a pályáztatás szabályait is alkalmazhatná akkor, ha a tulajdonosok döntéseik alapján nem kívánják maguk hasznosítani a vadászati jogot, természetesen a korábbi haszonbérlet előhaszonbérletét biztosító szabályokat is betartva.

Voltak és vannak olyan vadásztársaságok, amelyek jogerős bírósági határozat birtokában bizakodva tekintettek a jelenleg is hatályos vadászati idény kezdése elé. Kérdés, hogy ezek az ítéletek kötelező erejűek-e a vadászati hatóságokra. Ha a földtulajdonosi gyűlés határozata érvénytelen a bíróság által megállapított okból, akkor lehet-e és hogyan lehet ennek érvényt szerezni? Ezek megválaszolására és fejtegetésére nem vállalkozom, de valójában a válasz a nem irányába mutat.³⁹⁹ Az új területkialakítások 10 évig, az újonnan elkészítendő vadgazdálkodási üzemtervek érvényességéig vannak hatályban. A területen folyó vadgazdálkodási munka folyamatában csak azokon a vadászterületeken adódhatnak problémák, ahol a jogerős végzések a területek kialakításával kapcsolatos ügyekben határidőre nem születtek meg. Ezekben az esetekben a vadászati hatóság felfüggesztheti a vadászat gyakorlását, vagy bizonyos időre, míg a dolgok jogi része nem rendeződik kényszer kezelőt bízhat meg. Lehetőség van az előzőekben említett tíz éves intervallumon belül is a kialakított határok módosítására, változtatására, de ebben az esetben a vadászati hatóságnak határoznia kell ismételten a vadgazdálkodási üzemtervről, valamint ha haszonbérleti szerződéssel használják a területet, akkor a módosított tartalmú szerződés jóváhagyásáról is. A vadászati hatóság nem utasítja el a vadászterület határának megállapítására irányuló kérelmet, ha a kérelemben megjelölt határ megfelel a törvény előírásainak és a szomszédos vadászterülettel való érintkezés esetén a felek a Vtv. rendelkezéseinek megfelelő tartalmú egyezséget kötöttek (Vtv. 19., 20. §).

A vadászterületek újra felosztása azonban sok esetben semmilyen problémát nem oldott meg. Tovább nehezítette az amúgy is sokszor kiélezett helyzetet. A nyilvántartott 1100–1200 db. közötti vadászterületek száma a változások után mára eléri az 1400 db-ot. Ez pedig a nagyvad, nevezetesen a magyarországi szabadterületi gímállományok további minőségi romlását adhatja.

A terület felosztás állapota egyes területeken azt eredményezte, hogy ahol kiderült, a terület esetlegesen új kezekbe kerül, a letermelés (üresre lövés) időszakát élhetik át, azaz

³⁹⁹ A vadászati hatóság nem érintett ügyfél – így rá nem hat ki a döntés, csak a tulajdonosokra. Az állam szerez valójában érvényt a saját szabályainak, a tulajdonjogi és hatósági határozat meghozatalakor megtámadott közigazgatási jogkörben hozott döntés sem kerül kapcsolatba a bírósági döntéssel, pedig valójában minkét határozat ugyanarra a területre szól.

mindenki vadászik mindenre. Arra törekednek, hogy lehetőleg ne maradjon semmi a területen az új gazdának. Ahol sikerült a vadásztársaság földtulajdonosi köréből néhánynak megszerezni a különösen értékes területeket, ott a földtulajdon nélküli tagok kiválasztása folyik, úgy hogy lehetőleg akkora összegű tagi hozzájárulást kérnek, amit sokan nem tudnak befizetni a házi szabályzat szerint, és aki nem fizeti be a tagdíjat, kizárja ezzel magát a tagságból. A tagdíj ilyen esetekben akár egy-két millió forint is lehet. Ha a tagok nem szeretnék az új tag felvételét, akkor a közgyűlésen mindenképpen először az aktuális tagdíjakról fognak dönteni (természetesen annak felemeléséről az új tag által feltételezhetően megfizethetetlen szintre), és ezt követően bocsátják szavazásra azt a kérdést, hogy az új tag a feltételek mellett továbbra is kívánja-e a tagfelvételi kérelmét fenntartani, valamint vállalni a tagsági viszony létesítésével járó költségeket.

A Vtv. 8. § (1) bekezdése szerint a fentiekben részletezettekben kerülnek a **vadászterületek kialakításra és meghatározásra**. A 79/2004. (V. 4.) FVM rendelet, amelyet a 7/2010. (II. 2.) FVM rendelettel módosítottak, a Vtv. 8. §-ban foglaltakat pontosította és kiemelte, hogy a vadászterület kiterjedésének megállapításánál figyelmen kívül kell hagyni a Vtv. 8. § (2) bekezdésének b), c) és e) pontja alkalmazásában azokat a település külterületén lévő ingatlanokat, amelyek a termőföldről szóló törvény hatálybalépéséig az ingatlan-nyilvántartásban zártkertnek minősültek. Továbbá a vadászati hatóság a földtulajdonos kérelmére az (1) bekezdés szerinti külterületen lévő ingatlant a vadászterület kiterjedésének megállapításánál figyelembe vehető földterületnek minősítheti, amennyiben az vadgazdálkodásra alkalmas és az ingatlanon a vadászati tevékenység biztonságos feltételei adottak.

A vadászterületek **minimális terjedelme** általában nagyvadas jellegű területek esetében 4000 ha. Jellemzően apróvadas területek esetében kisebb terjedelmű vadászterületek kialakításának lehetőségét is meg kell vizsgálni. Az elsőfokú vadászati hatóság a helyi természeti adottságok figyelembevételével a minimális vadászterületet 20%-os eltéréssel is kialakíthatja. A vadászterületek határainak kijelölésénél a tulajdonviszonyokat is figyelembe kell venni.

A vadászterület tehát pontosan körülhatárolt olyan terület, amely általában vadgazdálkodási egység is, ezen belül gyakorolhatja a vadászatra jogosult a vadászati tevékenységét. A közzétett **Bíróági Határozatok közül a 2010/53. számú** rávilágított arra, hogy **a vadászterületek határát beazonosításra alkalmas módon kell megjelölni.** E követelmény nem teljesül, ha a vadászterület leírása pontatlan, vagy nem létező adatokat tartalmaz.⁴⁰⁰

⁴⁰⁰ BH. 2010.53. [Lásd még: 79/2004. (V. 4.) FVM rendelet 11. §, 14. §; Vtv. 8. §.] A beazonosításra alkalmas mód meghatározása kapcsán jó lenne minimumszabályt kialakítani, esetlegesen a jogszabályba építeni ennek keretfeltételeit. Jó lehetne pl.: táblák, jelzések elhelyezése, szélső rögzítési pontok megjelölése, etc.

6.3. A vadászterület fogalma és határai

A vadászterület fogalma, valamint határának megállapítása egymással szoros kapcsolatban álló meghatározások, és egyben a vadászatra vonatkozó jogok gyakorlásának, hasznosításának korlátját is jelentik. A vadászterületeket a vadászati hatóság nyilvántartásba veszi, amely tartalmazza a vadászterület azonosításához szükséges adatokat, a vadászterületre vonatkozó hatósági határozatokat, a vadállományra vonatkozó becslési, elejtési és trófeabírálati adatokat és a vadaskertre és a vadasparkra vonatkozó adatokat (Vtv. 26. §).

A Vtv. 19. §-a szerint a vadászterület határát a vadászati hatóság határozatban a kialakítandó vadászterület tulajdonosainak kérelmére állapítja meg.⁴⁰¹ Az egyik leglényegesebb kérdés a vadászterület határainak a megállapítása, hiszen a vadászati jog gyakorlása – egyéb feltételek megléte esetében – csak a vadászati hatóság által megállapított vadászterületen lehetséges.

A vadászterület határainak megállapításánál kulcsszereplő a fentiekben ismertetettek szerint a földtulajdonos, hiszen a vadászati hatóság a tulajdonos akaratának megfelelően köteles azt megállapítani. A Vhr. 8. § (3) bek. nem támaszt kétséget afelől, hogy a tulajdonos és a képviselő szavazata „egyenértékű”, nincs különbség a jognyilatkozat-tételre jogosultak között. Bármelyikük szavazata törvényes és érvényes, és később nem tehető vitássá. Ebből az is következik, hogy a tulajdonos helyett meghatalmazott képviselője, vagy a jegyző által tett nyilatkozat a földtulajdonosok gyűlésén az ingatlanok a hirdetményben közzétett vadászterülethez való tartozásáról úgy értelmezendő, mintha azt a tulajdonos személyesen eljárva maga tette volna meg. Az említett rendelkezés arról is határoz, hogy a tulajdonosok és képviselők a vadászterületnek minősülő ingatlanról csak egy vadászterülethez való tartozásáról dönthetnek, tehetnek jognyilatkozatot. Végérvényesen döntöttek így a vadászterülethez való tartozásról. Később nem tehető vitássá ez a döntés, ezzel ellentétes jognyilatkozat tétele egy másik földtulajdonosi gyűlésen nem lehetséges. Ha mégis az derülne ki, hogy a földtulajdonos ellentétes nyilatkozatot tett a két gyűlésen ugyanazon ingatlan vonatkozásában, akkor a későbbi gyűlésen hozott határozat a bíróságon megtámadható. Ha a bírósági megtámadás elmaradna, akkor a vadászati hatóságra hárul a komoly feladat, hogy a

⁴⁰¹ A határozat az alábbi tényezőket kell figyelembe venni a Vtv. 19. § (2) bekezdése szerint:

- a) a vadászterület rendeltetésére;
- b) a vadászterület minősíthető földtulajdoni, használati viszonyaira;
- c) a vad mozgási körére, életfeltételeire, védelmére, valamint az élőhely ökológiai adottságaira;
- d) az érintett földrészletek művelési ágára;
- e) a területen mező-, erdő- vagy vadgazdálkodási tevékenységet folytató szervezet belső szervezeti felépítésére;
- f) a biztonságos vadászat lehetőségére;
- g) az erdőterv betartásának lehetőségére;
- h) államhatár esetében a szükséges védőtávolságra, továbbá arra, hogy
- i) zárványterület ne keletkezzen;
- j) a háromezer hektár vagy azt meghaladó természetvédelem alatt álló területek – a védelmükhöz szükséges övezettel együtt – lehetőleg önálló vadászterületet képezzenek;
- k) a háromezer hektárnál kisebb területű természetvédelem alatt álló területek lehetőleg egy vadászterületre essenek.

vadászterület határainak megállapításakor ezt a földtulajdonosi határozatot ne vegye figyelembe.

Felmerül itt a kérdés, hogy a vadászati hatóságnak van-e arra lehetősége és kapacitása, hogy ezeket vizsgálja? A válasz valószínűsíthetően nemleges. „Alapvetően nem vizsgálják, hogy a szavazás során a tulajdonosok köre hova szavazott, általában csak az érdekeltek bejelentései útján értesülünk esetlegesen az ilyen problémákról, de ez a mi megyénkre nem jellemző. *Megerősítette azt a javaslatomat, hogy a vadászterületek kijelölését a vadászati hatóságokra kellene bízni, mert így lenne biztosítható a kérdés ügyintézésének kellő szakmai megalapozottsága.* Ha a területek kijelölése a vadászati hatósághoz kerülne, társhatóságok és esetlegesen érdekképviseltek közreműködésével, hatáskörükben eljárva biztos, hogy kiderülnének gyorsan a visszaélések. Kiemelte, hogy a *kijelölések vadászati hatósághoz telepítésén túl a földtulajdonosok számára csak a területek kialakítására irányuló kezdeményezési jogot javasolna megtartani és szabályozni, ezzel garantálhatnánk a kellő szakképzettséggel a vadgazdálkodás színvonalát, és csökkenthető lenne így az érdekeltek közötti feszültség.*”⁴⁰²

A vadászterületek meghatározása azért is fontos, mivel fő szabályként minden vadászatra jogosult csak saját vadászterületen vadászhat. A törvény 72. § (2) bekezdése azonban ezen a szigorú korláton enyhít, amikor kimondja, hogy sebzett, vagy elejtett vadnak a szomszédos vadászterületen történő kereséséről az érintett vadászatra jogosultat értesíteni kell. Az érintett jogosult csak különösen indokolt esetben tagadhatja meg a sebzett vagy elejtett vad keresését.

A vadászterületek mindhárom vadászati jog hasznosítása esetében (tulajdon, vendégvadászat, bérlet, haszonbérlet) rendeltetésük szerint vadgazdálkodási, vagy különleges rendeltetésűek lehetnek.⁴⁰³

Vadgazdálkodási rendeltetésű területek esetében meg kell felelnie a kialakított területnek

- a vadgazdálkodás követelményeinek,
- tekintettel kell lenni a vad életfeltételeire, mozgására és védelmére,
- a vadászterületeket természetes, vagy mesterséges határvonalakkal kell egymástól elválasztani,
- tekintettel kell lenni azok esetleges természetvédelem alatti oltalmukra.

Különleges rendeltetésű vadászterületnek minősíthető a génrezervátum, az oktatási-kutatási célú vadászterület, a védett természeti terület, valamint a kiemelt honvédelmi célt szolgáló terület.⁴⁰⁴ A különleges rendeltetésű vadászterületekre a vadászati és a vadvédelmi

⁴⁰² Idézet a SZÉL ISTVÁNNAL 2011. október 24-én készült beszélgetéséből. *Passim.*

⁴⁰³ Vtv. 21. § (1) bek.

⁴⁰⁴ Vtv. 21. § (2) bek.

előírásokat a megállapítását megjelölő határozat⁴⁰⁵ állapítja meg. Génrezervátumokat apróvadás és nagyvadás területeken egyaránt szükséges kijelölni. Minden egyéb vadászterület vadgazdálkodási rendeltetést kap. Különleges rendeltetésű génrezervátumok találhatók a Dél-Dunántúlon, Zala és Somogy megyékben, vagy ilyen például a Gemenci-ártér is. Ezen vadászterületek vadgazdálkodási 10 éves üzemtervében a vadállomány hasznosításával, gondozásával kapcsolatban szigorúbb feltételeket írnak elő, mint egyébként az átlagos vadgazdálkodási rendeltetésű vadászterületeken. A vadászok körében az egyik legkedveltebb célpont a Gemenc. A Gemenci Erdő- és Vadgazdaság Zrt.-hez három terület tartozik, közülük a legismertebb a Gemenci-hullámtér.

Külön fogalom a vadászterületek általános köréből kiemelve a vadaskert és a vadaspark, vadfarm. Ilyen jellegű zárt vadászterületeket a földterület tulajdonosának, használójának előzetes hozzájárulásával csak a vadászatra jogosult létesíthet, kérelemére a létrehozását a vadászati hatóság határozatban engedélyezheti. Vadászati célú kerítés létesítése engedélyköteles, engedély nélküli bekerítése a vadászterületnek a vadgazdálkodási szabályok megsértésének minősül. Nem engedélyezhető a kerítés építése, ha az a vad természetes vonulási irányát akadályozza.

Összefoglalva: hazánk természeti adottságai kedvezőek a vadászterületek vadgazdálkodási és különleges rendeltetésének megvalósítására. A gazdálkodási rendszerünkben adottak a területek többcélú hasznosításának a feltételei. Amikor helytelen gazdálkodás folyik, akkor felborul a területen a biológiai egyensúly: egyes káros fajok elszaporodnak, lecsökken a területek vadeltartó képessége, nincs kellő gondoskodás a vadállományról. Egy vadászterület potenciális lehetőségeit a következő szempontok figyelembe vételével kell vizsgálni:

- vadgazdálkodás területi adottságai,
- a vadászat célkitűzésének meghatározása,
- a vadállományra vonatkozó mennyiségi adatok, állománysűrűség, vadeltartó képesség és hozamfokozás szabályai, problémái.

A hozamfokozás sokrétű feladat, vadászati adottságok növelésnek alapkérdése. *Ennek érdekében lépésekre van szükség: a vadlétszám növekedését akadályozó körülményeket ki kell küszöbölni, mérsékelni kell, így jó lenne a vadászterületek irányított kijelölése, megváltoztatása; az egységnyi területre jutó vadállomány növelést kellene elérni a gazdaságilag és ökológiailag indokolható mértékig, előnyben részesítve a kevésbé károsító vadfajokat; populációkat vizsgálni kellene, mivel csak az önmagukban életképes populációk kialakulása teszi lehetővé a szakszerű állományszabályozást és eredményes társasági működést a kialakított vadászterületeken.* Reménytelennek tűnik az a célja a Vtv.-nek, hogy a földtulajdonosok megművelői is legyenek a földnek, valamint azt a vadgazdálkodás biológiai

⁴⁰⁵ A határozat meghozatalát a Vtv. 21. § (4) bekezdése szerint a vidékfejlesztési miniszter, valamint az oktatásért felelős miniszter a tulajdonossal való egyeztetés után kezdeményezheti.

igényei szerint valósítsák meg. A hazai tulajdonviszonyokban bekövetkezett változás eredménye, hogy a földtulajdonosok nagy része városokban lakik, a földterületeket általában bérbe adva használják, hasznosítják. A mezőgazdasági művelés is többségében nagyüzemi módszerekkel, gépi úton és kemizálással történik. Marad így a külön folyó agrárgazdálkodás és a vadgazdálkodás. Általában a vadgazdálkodásnak kell hazánkban az agrárjellegű művelésekhez alkalmazkodnia, így alakulhat csak a vadgazdálkodási technológia.

A **3. számú mellékletben** csatolt táblázattal összegző és szemléltető jelleggel szeretném bemutatni a vadászterületek kialakításának a feltételeit a fentiekben leírtak szerint.⁴⁰⁶

A törvény szakmai indokok alapján a vadászterületet nem választja külön a vadgazdálkodási egységtől. A Vtv. nem tesz különbséget a nagyvadas, illetve apróvadas területek között sem. Az 1. § (2) bekezdése ugyanis csak a vadászható vadfajok nagyvadra, illetve apróvadra történő csoportosítására ad felhatalmazást, a vadászterület rendeltetésének megállapításáról rendelkező 21. §-a viszont nem foglalkozik a vadászterületek apróvadas, illetve nagyvadas területekre való minősítésével. A különbségtétel elmaradásának részben szakmai, részben igazgatási okai vannak. A szakmai indokok közül ki kell emelni azt a körülményt, hogy legtöbbször az úgynevezett nagyvadas, illetve apróvadas területek között a különbségtétel elmosódik. Az igazgatási indokok közül pedig ki kell emelni azt a körülményt, hogy a nagyvadas, illetve apróvadas területként való megkülönböztetéshez a törvény jelenlegi rendszerében semmilyen többlet jog, vagy kötelezettség nem társul.

Ellenpéldát erre a szomszédos **Romániában** láthatunk, ahol azonban van különbség a területek megjelölései és kiterjedésük nagyságának tekintetében is. Azért is érdekes ezt az országot is hazánkkal összevetni, mert részben közös a történelmi múltunk, azonban az elmúlt időszak rendelkezései kapcsán a jogrendszerek eltérő jellege miatt is különbségeket eredményezett a vizsgált kérdésekben is. A 406/2006. számú, 2006. október 17-én elfogadott törvény a vadásatról és a vadállomány megőrzéséről 5. cikk. (2) bek.-ben különbséget tesz a vadászterületek között a síkságon és a Duna deltában, ahol a minimum terület 5000 hektár, dombságon 7000 hektár, és a hegységekben 10. 000. hektár az előírások szerint. Az egy vadászra eső minimális területet is előírják az 5. cikk (3) bek.-ben arányosítva a terület jellegéhez 150 ha síkságon és a Duna deltában, 250 ha a dombságon, és 350 ha a hegyekben. Ezzel szemben a magyar jogszabály egységesen 3000 hektárban adja meg a vadászterület minimális nagyságát (Vtv. 8. §) és 100 hektárban határozza meg az egy vadászra eső minimális terület nagyságát. Mindkét eset alól természetesen vannak kivételek, de csak hatósági felügyelettel, és indokolt esetben lehet eltérni az előírtaktól.

⁴⁰⁶ A mellékletként csatolt táblázat korábban megjelent az alábbi tanulmányomban: BEZDÁN ANIKÓ: *A vadászterület kialakításának és a vadászati jog gyakorlásának egyes kérdései. Az európai földszabályozás aktuális kihívásai.* In: *Current Challenges of the European Legislation on Agricultural Land.* Szerk.: Csák Csilla. Novotni Kiadó, Miskolc, 2010. 21–37. p.

Ilyen egyedi esetet a román tv. is meghatároz: amikor védett természeti területet alakítanak ki vadászterületen belül, ezért módosító okiratot kell készíteni, ha a régi vadászterületnek legalább a felét kiteszi az új terület és a minimális megengedett területnek nem felelne meg az adott magassági szintnek megfelelően.⁴⁰⁷ Amennyiben ezt a feltétel nem valósul meg, újra kell körzetesíteni a területet, egy vagy több szomszédos vadászterületnek rendelve a részeit. Annak, hogy a hazai Vtv. nem differenciál a területnagyságok kapcsán a felszíni adottságoknak megfelelően úgy, mint a romániai norma, az az oka, hogy Magyarország Romániától eltérően nem rendelkezik olyan változatos domborzati viszonyokkal, így tehát felesleges lenne a területi adottságok román minta szerinti megkülönböztetése. A román jogszabály mindezen túlmenően meghatározza, hogy a vadászterületnek természetes, vagy mesterségesen kialakított határokkal kell elhatárolódnuk egymástól, úgy mint pl. vízfolyásokkal, vasutakkal stb. Ezen felül továbbá ügyelni kell arra is, hogy pl. azok a földek, melyeken a vadászterületet létrehozni kívánják lehetőleg azonos tulajdonformához tartozzanak, azonos magassági szinten fekszenek, de ugyanakkor lehetőleg ezek különböző használati kategóriákba legyenek sorolhatóak, úgy mint pl. kaszáló, erdő, mezőgazdasági művelés alatt álló terület stb. Ezek a szabályok tehát már elszakadnak attól a történelminek tekinthető szemlélettől, mely a területeket apróvadás és nagyvadás vadászterületekre osztotta, melynek egyik feltétele volt a viszonylagos homogén felszíni adottság is.

Németországban a szabályozás teljesen más elveket követ, mint a román, de mivel Magyarország a német vadászati rendszerhez sorolható fontos kiemelni az eltérő jellegű szabályokat ebben a körben is, mivel a vadászterületek minimum nagysága és kialakítása függ a szövetségi és tartományi szabályozástól, valamint igazolja, hogy nem a vadászterületek nagysága általi befolyás miatt lehet a vadászat gyakorlása és a vadgazdálkodás folytatása eredményes. A vadászterületek, amelyeken engedélyezett a vadászat, lehetnek magán vadászterületek, vagy közösségi vadászterületek.

A *Bundesjagdgesetz* 7. § (1) bek.-e szerint **75 hektáros mező-, erdő- vagy halgazdasági szempontból hasznosítható összefüggő földterületek, melyek egy személy vagy közösség tulajdonában vannak, magán vadászterületet képeznek.** A tartományok az 1. mondatától eltérően magasabban határozhatják meg általánosan a minimum területet. Amennyiben a megállapodási szerződés hatályba lépésének napján a tartományokban egy, az 1. mondatától eltérő méret van meghatározva, az annyiban marad, ha nem 70 ha alatti a területe. A tartományok, amennyiben a törvény hatályba lépésekor fennáll egy ilyen szabályozás, az 1. mondatától eltérően meghatározhatják, hogy egy egyéb 75 ha-os terület magán-vadászterületet képez, ha ezt egyenként 15–15 ha-ral rendelkező összefüggő ingatlanok tulajdonosai vagy haszonélvezők igénylik. A *Bundesjagdgesetz* a 8. §-a szerint egy közösség, vagy különálló határ minden földterülete, mely nem magánvadász-területhez

⁴⁰⁷ A román Vtv. 12. Cikk (5) bekezdése.

tartozik, **közösségi vadászterületet** alkot, ha **összefüggően legalább a 150 hektárt** eléri. Különböző közösségek összefüggő földterületei, melyek egyébként egy közösségi vadászterület követelményeinek megfelelnek, kérésre összevonhatóak közösségi vadászterületekké.⁴⁰⁸

A BJagdG 8. § 1. bek-től eltérően a hesseni szabályozás a 8. § (4) bek. engedélye alapján a 150 ha-os minimális területet 200 ha-ra emelte.⁴⁰⁹ A minimális terület kiszámításánál azokat a területeket is beszámítják, melyeken szünetel a vadászat. Közösségi vadászterületekről beszélünk tehát egy közösség mindazon területei esetében, amelyek nem tartoznak magánvadász területhez függetlenül attól, hogy mezőgazdaságilag, erdészetileg vagy halászatilag hasznosítható-e, vagy hogy a vadászati jog gyakorolható-e rajtuk avagy sem. A szabályozás arra szolgál, hogy elegendően nagy vadászterületeket teremtsenek, s így biztosítsák a vadászat és a vadgazdálkodás célirányos gyakorlását. A közösségi vadászterületek feloszthatóak több önálló vadászterületre, amennyiben minden rész eléri a legalább 250 ha-t. A tartományok általánosan, vagy bizonyos területeken a minimális területnagyságot magasabbra szabhatják. A vadászterületek nagyságán a bruttó területnagyságot értik, függetlenül attól, hogy azon a vadászati tevékenység gyakorolható-e vagy sem. A közösségi vadászterületek jogilag önálló vadászterületekre való felosztásának az a következménye, hogy mindegyik keletkezett vadászterületre egy vadásztársaság keletkezik. A vadásztársaságban a törvény szerint egy közösségi vadászterület – amelyen a vadászat folytatható – az alapterületének minden tulajdonosa egybetartozik. A kényszertagság nem sérti a tulajdonosi garanciát; nem sérti az egyesülési szabadságot, a cselekvési szabadságot vagy az egyenlőség alapelvét.⁴¹⁰ A területek kialakítása tehát a tulajdoni viszonyokhoz kötődik leginkább, de a vonatkozásban különösen jelentős, hogy a vadászterületek kialakítása felett létrejönnek **vadgondozási közösségek**.

Megvizsgáltam Baden-Württemberg, Thuringia, Hessen és Nordrhein-Westfalen tartományokat, ahol a szabályozás minden esetben megemlíti a vadgondozási közösségek létrejöttét és feladatát. Összefoglalva a jelentőségük és jellemzőiket leírom és *javasolom azt, hogy a magyar szabályozásból bár nincsenek erre szabályozások, de megfontolandóak lennének hasonló jellegű alkalmazások*.⁴¹¹

⁴⁰⁸ BENJAMIN MUNTE – SEBASTIAN HERBST 2009. 299. p.

⁴⁰⁹ RUDOLF KOPP – ADOLF F. E. TAUSCH – PETER BOETTCHER 2010. 139. p.

⁴¹⁰ MANFRED NAGEL 2010. 112–113. p.

⁴¹¹ Vadgondozási egyesületek (*riistanhoitoyhdistykset*) működnek **Finnországban** is, és működésüket igen új szabály rendezi a 158/2011. törvény a vadrendszert irányításáról. Ez is jelzi a jogszabályok alkotásának új irányát a vadászatot gyakorlók körében. A 2. fejezetének 10. §-a állapítja meg: „a vadgondozási egyesület a vadgondozási díjról és a vadászati engedély díjáról adott törvény alapján meghatározott vadgondozási díjat befizetett vadászok önállóságára alapított önálló szerv, melynek saját földrajzi működési területe van. A Finn Vadközpontról irányítja és felügyeli a vadgondozási egyesületek működését.” A 10. § továbbá megállapítja, hogy a vadgondozási egyesületekre a 503/1989-as törvény az egyesületekről jogszabályt kell alkalmazni. Forrás:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110158> (letöltve: 2011. VI. 26.), valamint

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110159> (letöltve: 2011. VI. 26.).

A legfontosabb részletszabályokat tartalmazó rendelet a 171/2011. kormányrendelet a vadrendszerről. Ezek alapján az egyesületek feladatai általánosságban: vadászvizsgák, lövés és más vizsgák megtartása; tanítási és

A vadgondozási közösségek több vadászterületet foghatnak át, amelyet a magyar szabályozás kapcsán is különösen jónak tartanám alkalmazni. A vadgondozási közösségek igazodnának a vadászterületeken fellelhető apró- vagy nagyvadállomány előfordulásához, célzottan ezek fenntartását és szaporodását és életkörülményeit befolyásoló azt segítő tevékenységet folytathatnának, valamint érvényesülhetne a tagságukon keresztül a szakmai befolyás is a területen folyó vadgazdálkodás kapcsán. Az együttműködést segítenék a vadászati hatóságokkal és a vadászok szervezeteivel. Annak érdekében, hogy szoros, bizalmon alapuló együttműködés jöjjön létre a vadászati hatóságok, a vadászok helyi egyesületei között, valamint más szaktudással és szakmai ismeretekkel bíró egyesületek és az illetékes szervek között, a vadgazdálkodási közösségek képviselőit meg kellene hívni minden ülésre és rendezvényre, melyen szükség lehet speciális szaktudásukra, vagy hatáskörükre. Tanácsot adhatnának saját, vagy szervezetük adta szakismereteik birtokában. Megvalósulhatna a vadászat által igényelt és a Vtv. 5. §-ban megfogalmazott összhang az erdőgazdálkodókkal, vízgazdálkodással – halgazdálkodással foglalkozókkal, a termőfölddel kapcsolatos mezőgazdaságban tevékenykedőkkel, állatvédelemmel, természet védelmével kapcsolatosan, mert lehetőség adódna egy-egy képviselőjének rendkívüli tagként való felvételével a tapasztalata, szaktudása érvényesülésére. A szervezet támogatásokra pályázhatna, üzleti költségeiket a kiemelt céljukra tekintettel az állam akként támogathatná, hogy a bírságok egy részét visszakaphatnák.

Hazánkban a 27/2008. (III. 12.) FVM rendelet a vadgazdálkodáshoz kapcsolódó tevékenységek csekély összegű (*de minimis*) támogatásáról is igyekszik pontosítani és meghatározni a vadászterület fogalmát. Ezek szerint a mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről szóló 2007. évi XVII. törvény 81. §-ának (4) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján, valamint a vidékfejlesztési miniszter feladat- és hatásköréről szóló 212/2010. (VII. 1.) Korm. rendelet pontjaiban meghatározott feladatkörében eljárva rendeli el a területek minősítését.⁴¹²

tanácsadási alkalmak tartása; irányítják a vadászfegyverek helyes használatát (gyakorlási lehetőség biztosítása, versenyek rendezése, lövészpályák fenntartása), a hatósággal együttműködve felügyelet tartanak, betanítanítják és kihelyeznek elegendő számú biztosítékot jelentő vadászellenőrt. A vadászati kártyát megszerzett személy annak a vadgondozási egyesület tagjává jelentkezhet, melynek területén főszabály szerint vadászik vagy melynek területén a lakhelye van. Az egyesület nyilvántartási számát ezután feljegyzik a vadászati kártyára. Egyidejűleg csak egy egyesület tagja lehet, de választhatja azt is, hogy egy egyesületnek sem válik tagjává. Forrás: *Finn Vadász Útmutató* 2005. 313. p.

⁴¹² A 27/2008. FVM rendelet I. Fejezetének 1. §-a szerint a rendelet alkalmazásában:

- a) vadászterület: a Vtv. 8. §-ában meghatározott terület;
- b) különleges rendeltetésű vadászterület: a Vtv. 21. §-ában meghatározott terület;
- c) vadászatra jogosult: a Vtv. 6. §-a szerinti vadászatra jogosult;
- d) nagyvadász terület: az a vadászterület, ahol az erdőszültség mértéke 15 % vagy azt meghaladó, valamint a vadgazdálkodás tárgya jellemzően a Vtv. végrehajtásáról szóló 79/2004. (V. 4.) FVM. rendelet 1. § a) pontjában meghatározott, nagyvadnak minősülő vadászható állatfajok populációinak védelme, kezelése és hasznosítása;
- e) apróvadász terület: az a vadászterület, ahol az erdőszültség mértéke 15 % alatt van, valamint a vadgazdálkodás tárgya jellemzően a Vhr. 1. § ba) és bb) pontjában meghatározott, apróvadnak minősülő vadászható állatfajok populációinak védelme, kezelése és hasznosítása.

Felmerül a kérdés, hogy a hazai tulajdoni viszonyok mellett lenne-e kiemelt jelentősége a vadászterületek jellegének, megkülönböztetésének. A vadászterületek felaprózódása jellemző hazánkban, további káros hatások mutathatók ki az utóbbi években megépült és épülőben lévő nagy forgalmú autópályák miatt, amelyek a nagyvad ősi váltóit szabdalják fel, valamint így meg nem kerülhető a zárvány területek kialakulása. Az egymástól térben és időben elválasztott nagyvadállományok között megszűnik a vérfrissítés lehetősége, genetikailag átjárhatatlannak válnak, a fokozódó beltenyésztettség következtében további minőségi romlások várhatóak. Ugyanakkor a korábbinál is kisebb, átlagos vadászterület nagysága megkérdőjelezi a területen tartózkodó nagyvadállomány céltudatos szakmai alakítását, mert a kis vadászterületek következtében a hosszú éveken keresztül megkímélt jó minőségű tróféás vad, a fokozott zavarás miatt a szomszéd gazdálkodó eredményét fogja javítani.

A vadászterületek elaprózódását igazolják azok az első adatok, amelyek a Vtv. szabályai szerint 1997. március 1-jéig elvileg ki lettek jelölve és ahol a vadászatra jogosultak elkezdték a gazdálkodást. Ekkor 1145 vadászterület alakult ki.

3. számú táblázat

A vadászterületek kialakításának jellemző adatai			
A vadászterületek			
száma,	átlagos területük nagysága	száma,	átlagos területük nagysága
1997. március 1-jéig.		1997. március 1. után.	
875 db	9180 ha	1145 db	7020 ha

Forrás: Magyar Mezőgazdaság. 1997. július 16-i szám. 7. p.

A legkisebb hazai vadászterületnek is **legalább háromezer hektárnak kell a fentiekben meghatározottak szerinti módon lenni**, és a tulajdonosok eldönthetik, hogy maguk vadásznak-e, vagy haszonbérbe adják.⁴¹³ Pintér István, a korábbi FVM. Vadgazdálkodási és Halászati Főosztályának vezetője, a Vtv. hatályba lépését követően a Magyar Mezőgazdaság 1999. január 20-i számában arról nyilatkozott, hogy a kialakított vadászterületek 72 %-át haszonbérbe adás útján hasznosítják.⁴¹⁴ A törvény parlamenti vitája során az egyik legélesebb politikai vita éppen a vadászterület legkisebb kiterjedésénél volt. A

A rendelet szerint támogatás cél- és címzett támogatásként nyújtható a pályázó arra jogosultak számára: a) a vadászható állatfajok élőhely-védelme, valamint a kiemelkedő genetikai értékű vadállomány megőrzése; b) a vadászati-vadgazdálkodási kultúra és ismeretterjesztésre. A vadgazdálkodási ágazat az államtól évente élőhely-fejlesztésre kap összesen 300–400 millió forint támogatást, de ezt is túlnyomórészt abból az összegből, amelyet az ágazat befizetett vadvédelmi hozzájárulás címén.

⁴¹³ A Vtv. 8. § (1) bekezdésének alkalmazásában a vadászterület szemközti határvonalainak távolsága akkor minősül háromezer méter alattinak, ha térképen – domborzattól függetlenül – mérve a szemközti vonalak távolsága több mint ezer méter hosszan nem éri el a háromezer méter távolságot.

⁴¹⁴ Magyar Mezőgazdaság. 1999. január 20-i szám. 11. p.

Kormány eredetileg benyújtott javaslata – amit végül is az Országgyűlés törvényerőre emelt – a vadászterület legkisebb kiterjedését háromezer hektárban állapította meg, amelytől a vadászati hatóság indokolt esetben ötszáz hektárral eltérhet. Különleges rendeltetésű vadászterület esetén nincs területi korlát.⁴¹⁵

A vadászterületek határainak kijelölésénél a tulajdonviszonyokat nélkülözhetetlenül figyelembe kell venni. Ha a vadászatra jogosult rendelkezik az elvárt kiterjedésű, összefüggő földterülettel, akkor vadászhat ugyan, azonban a saját földtulajdonán nem teheti korlátozás nélkül azt, amit csak akar. A Vtv. 20. § (1) bek-e szerint a vadászterület határának megállapítása – ide nem értve a vadászterület szétválasztására, a vadászterületek egyesítésére és a szomszédos vadászterületek közös határának egyezséggel történő módosítására vonatkozó döntést – a vadgazdálkodási üzemterv időtartamára szól, és ezen időtartam alatt köti a mindenkori földtulajdonosokat.⁴¹⁶

A vadászati hatóság által jóváhagyott éves, illetve **10 éves vadgazdálkodási tervek** határozzák meg, hogy egy-egy területen melyik vadból mennyit lőhetnek ki. Csak az, és annyi ejthető el, amire és amennyire a vadászati hatóság engedélyt ad.⁴¹⁷ Meg kell ennek kapcsán említeni a vadaskertet és a vadasparkot. A vadaskert létesítését a vadászati hatóság külön határozatban engedélyezi, a vadászterületnek az a területe, ahol a gímszarvas, dámszarvas, őz, muflon és vaddisznó vadászati célú tartása és tenyésztése történik kerítéssel elkerített részen. A vadaskertben a vadászat során a tilalmi időkre és a vadászterület vadeltartó képességére vonatkozó előírásokat nem kell betartani (Vtv. 22. §). Vadászati célú vadaskert legkisebb kiterjedése vaddisznó és muflon esetében 200 hektár, más nagyvadfajok esetében 500 hektár.

A **vadaspark** a vadászterület kutatási, oktatási és bemutatási célból arra alkalmas vadászati rendeltetési kerítéssel bekerített területe, melynek kialakítását és a területen történő vadászatot szintén a vadászati hatóság engedélyezi (Vtv. 24. §). A **vadfarm** a vadászterületen, vagy vadászterületnek nem minősülő területen vad élelmiszer előállítás céljából történő tartására szolgáló létesítmény, melynek területén vadászni tilos (Vtv. 25/A. §). Jelenleg a vadászterületek körülbelül 70 százalékan haszonbérlők gazdálkodnak, csupán 30 százalékan vadásznak a tulajdonosok.

A 10 évre szóló körzeti vadgazdálkodási üzemterv a többi között tartalmazza a vadállomány-szabályozás irányelveit, az egyes vadfajok szerint fenntartandó legkisebb vadlétszámot – ez a törzsállomány –, az élőhelyet még nem veszélyeztető legmagasabb vadlétszámot, valamint a védett természeti területen a természet- és tájvédelmi előírásokat. Az

⁴¹⁵ Lásd a Vtv. 19. § (3)–(4) bekezdését!

⁴¹⁶ Vtv. 20. § (1) bek.

⁴¹⁷ A Legfelsőbb Bíróság a 2/2005. számú BJE határozatában hangsúlyozta, hogy a vadászatra jogosult a tervben jóváhagyott vadmennység kilövésére jogosult, ami nem konkrétan meghatározott egyedekre vonatkozik, hanem a vadászatra jogosult részéről a vadászterületen az adott pillanatban tartózkodó vadak közül az általa éppen kiválasztottakra vonatkozik. Így gyakorlatilag a vadászatra jogosultnak az adott pillanatban területén tartózkodó valamennyi vadra kiterjed a vadászati joga.

üzemterv tehát kötelező kereteket ad.⁴¹⁸ Megvalósítása az éves tervek alapján történik, amelyeket a vadászati hatóságok hagynak jóvá. **A tervezés lényegi eleme, hogy az érvényességéhez kötődik a vadászati jogosultság.** Az első tízéves terv 1997-ben lépett életbe, jelenleg már a második ilyen terv hatályos.

*„A vadászterület tehát pontosan körülhatárolt és az illetékes szerv által vadászterületté nyilvánított terület, amely vadgazdálkodási egység, amelynek a határain belül gyakorolhatja a vadászatra jogosult a vadászati jogát.”*⁴¹⁹ Lényegében minden olyan terület, amely nem tartozik a Vtv. 8. § (2) bekezdésének hatálya alá, szintén vadászterületnek minősül. E megoldásra azért volt szükség, mivel a vadászterületté való minősítés egyben jogalapításnak is minősül, tekintettel arra, hogy az állam vadászati jogáról térítés, valamint adó- és illetékfizetési kötelezettség nélkül lemondott a földtulajdonos javára.⁴²⁰ A vadászterület határa önálló helyrajzi számú ingatlan határvonala, önálló helyrajzi számú nyomvonalas létesítmény, erdőrészlet, vagy erdőtag határ, továbbá közigazgatási terület.

Javasolom, hogy az állam támogassa a vadászterületen helyben lakos tagok földtulajdon szerzését, ha a jövőre nézve is maradna a vadászati jog földtulajdonhoz való kötése. Az eddigiek szerint kialakított és megjelölt vadászterületek nagysága nem is okozna különösebb problémát, ha azt vadászati hatóságok jelölnék ki, így garantálva a vadgazdálkodás kellő szakmai megalapozottságát és szakszerű gazdálkodási feltételeket teremtve. *A kijelölendő vadászterületek nagyságának minimum és maximum meghatározottsága is szükséges lenne,* mert ehhez lehetne számos támogatási és pályázati forrást kapcsolni, valamint nem lenne a profitérdekeltség szerinti olyan területbővítésre és szűkítésre lehetőség, ami egyeseket előnyösebb, másokat pedig kedvezőtlenebb helyzetbe hoz. Össze lehetne kapcsolni a földtulajdon és földhasználat/bérlet kérdéskörét, és az azt szabályozó feltételeket.

A fentiekben leírt szabályokkal ellentétes, hogy a gyakorlatban a vadászterületeken belül a földtulajdonosok és családtagjaik által szerzett területeken „autonóm vadászterületeket” alakítanak ki, amelyek belső határokkal, lényegében önálló, kizárólagos joggal vadászható területek.⁴²¹ Ezek megjelölés nélküliek ugyan, de sajnos azt jelzik, hogy a területek feldarabolása már rég megkezdődött, még ha a jogszabályi rendelkezésekkel ellentétes megnyilvánulások ezek, valamint igen nehéz a bizonyításuk. Fontos lenne ezek ellen a felügyeleti intézkedések keretében fellépni, hogy a vadgazdálkodás egységessége feltétel nélkül megvalósulhasson. Ez is egy olyan további hatásköre lehetne a vadászati hatóságoknak, amely a vadászati jog gyakorlásának hatékonyságát, jogszerűségét mindinkább elősegítené.

⁴¹⁸ A vadászterület – vadgazdálkodás szemszögéből nézve – vadgazdálkodási egység: a határain belül eső területen, annak adottságaihoz és sajátosságaihoz igazodóan kell vadgazdálkodási tevékenységet végezni. ZOLTÁN ÖDÖN 1978. 199. p.

⁴¹⁹ Uo.

⁴²⁰ MIKÓ ZOLTÁN – VAJAI LÁSZLÓ – CS. NAGY ANIKÓ 1996. 117. p.

⁴²¹ BALÁZS ISTVÁN: *Autonóm vadászterület*. In: Nimród Vadászújság. 2009. 10. szám. 22–23. p.

A vadászterületeken nem is az erdész–vadász ellentét a leglényegesebb, hanem az erdő és a vadak kezelése a kijelölt működési területeken. A vadászat földtulajdonhoz kötése mellett nagyon fontos a területhez az eredményes vadgazdálkodást hozzákapcsolni, hogy a nemzeti kincs megőrzése és tartamos, bölcs hasznosítása megvalósulhasson.

6.4. A vadászterület – a vadászati jog kényszerhasznosítása

A Vtv. 20. § (4) bekezdése szerint: ha a vadászterület határának megállapítására, avagy megváltoztatására irányuló **kérelem nem felel meg az e törvényben foglalt feltételeknek**, illetőleg, ha az **érintettek** a vadászati hatóság által közölt időpontig az e törvényben foglaltaknak **megfelelő tartalmú egyezséget nem kötnek**, a vadászati hatóság a vadászterület határát a vadászati jog kényszerhasznosítására vonatkozó szabályok szerint hivatalból állapítja meg. A határozat első sorban a vadászterület határait rögzíti, ha nincsen egyezés az érintett földtulajdonosi közösségek között, vagy a kijelölésre kerülő vadászterület határa nem egyezik meg azzal a határvonallal, amely kijelölésének kérelmezéséről a tulajdonosi gyűlés határozatot hozott.

A kényszerhasznosítás törvényi szintű szabályozására azért van szükség, mert adódhatnak olyan helyzetek, mikor a vadászterület tulajdonosa illetve **a vadászatra jogosult nem tesz eleget törvényben írt kötelezettségeinek**,⁴²² ezáltal veszélyezteti a közérdekét, valamint mások tulajdonát is. Fontos, hogy rendelkezésre álljon egy olyan eszközrendszer, melynek segítségével a törvény be tudja tölteni szabályozási funkcióját és társadalmi rendeltetését.

A vadászatra jogosult kötelezettség szegéseinek esetén elrendelt kényszerhasznosítás elrendelésének szükségességét az alábbi példa jól mutatja:

Az Ötvös Vadásztársaság ellenőrzése során a Veszprém Megyei Mezőgazdasági- és Szakigazgatási Hivatal Földművelésügyi Igazgatósága Vadászati és Halászati Osztálya a társaságot a vadászat rendjének és a vadászati napló, teríték nyilvántartás vezetésének, vadásztatás és vadgazdálkodási szabályok megsértésért 800.000 Ft vadgazdálkodási bírság⁴²³

⁴²² Ezek lehetnek adminisztratív jellegűek is; pl.: nem vezeti a vadásznaplót, rosszul állapítja meg a vadászjelöltség feltételeit. Az elrendelésével viszont a vadászterületet, amelyet egyébként a hasznosítója megfelelő állapotban, tart le lehet pusztítani. Fontos lenne, hogy az alkalmazott szankciók arányosak és visszatartó jellegűek legyenek! Ha túlzottan széles az elrendelés kapcsán az illetékes vadászati hatóság mérlegelési jogköre, a bírság aránytalan, így le vadásztathatja a nagy értékű vadállományt. Ezzel a rendelkezéssel nem számolnak a közjogi alapelvekkel (eljáráshoz való jog, jogorvoslati jog, arányosság kritériuma).

⁴²³ Vtv. 83. § (1) A vadászati hatóság határozata alapján vadgazdálkodási bírságot köteles fizetni a jogosult akkor, ha

- a) az e törvényben, illetve a külön jogszabályban meghatározott adatszolgáltatási kötelezettségének nem tesz eleget;
- b) az általa vagy hozzájárulásával szervezett vadászon a vadat a vadászati hatóság engedélye nélkül, vadászati időnyen kívül, vadászati tilalom vagy vadászati korlátozás idején ejtik el, vagy fogják be;
- c) nem, vagy nem az e törvényben foglaltaknak megfelelően tesz eleget trófeabírálat céljából történő trófeabemutatói kötelezettségének;
- d) az általa vagy hozzájárulásával szervezett vadászon jogosulatlan személy vadászik;

megfizetésére kötelezte. Megállapították, hogy 2007. december 11. és 2008. május 18. között (épphogy az üzemtervi ciklus elkezdődött volna) 660 esetben a vadászkísérésre, 334 esetben a tagjelöltekre vonatkozó, 305 esetben pedig a vadászat gyakorlására vonatkozó szabályokat sértették meg, valamint 21 alkalommal kísérő nélkül vadásztak. A vadászati napló nem volt hitelesítve, társas vadászati napló egyáltalán nem volt, a társas vadászatok 3 alkalommal be sem jelentették, hatályos tagnyilvántartás nem volt. A sort még folytathatnám, de csak néhányat említettem meg a szabályszegésekből. A társaság elnöke fellebbezése folytán a másodfokú hatóság az első fokon eljáró szervet új eljárásra utasította, mivel álláspontja szerint a bizonyítást nem folytatta le teljes körben. Új eljárásban az I. fokú hatóság ezt követően lefolytatott újabb bizonyítása eredményeként a bírság összegét 900.000. Ft-ra emelte. Újabb fellebbezés folytán a II. fokú szerv a társaságot 2.000.000. Ft vadgazdálkodási bírság megfizetésére kötelezte. Sajnos a vadásztársaság az ellenőrzést követően a rendet már nem tudta helyreállítani, valamint a haszonbérleti díj megfizetésével is késedelembe került, így a hatóság a tevékenységét felfüggesztette, felügyelőt rendelt ki a tevékenysége ellenőrzésére, valamint a terület állapotának fenntartása érdekében elrendelte annak a kényszerhasznosítását. Időközben a felfüggesztett tevékenység alatt a haszonbérleti díj nem fizetésével a használatra lehetőséget adó bérleti szerződése is megszűnt, a kialakult problémás helyzete úgy elnehezült, hogy azt már egyáltalán nem tudta helyrehozni. A cikluson belül újra kellett dönteni tulajdonosoknak a használat kérdéséről. A vadásztársaság elnehezedett helyzetében hogy hogyan alakul majd a szervezet jogi sorsa még nem dőlt el, mivel az eljárások még jelenleg is folyamatban vannak.

A kényszerhasznosítást elrendelő intézkedéssel nyilvánvalóan korlátozódik a tulajdonosi akarat, de a fentiekben említett élő példa is igazolja, hogy nem engedhető meg az ország területén az, hogy a vitás helyzetek esetlegesen peres eljárással való eldöntéséig a terület „uratlan” maradjon. A vadak védelmének és a vadgazdálkodási tevékenységnek mindig folyamatosnak kell lennie. A Vtv. már címében is egyfajta prioritási sorban írja elő a vadak védelmét, vadgazdálkodást és vadászatot rendező szabályokat. Gondoljunk csak bele, a vadak nem tudják, hogy nincsen vadászatra jogosult a területükön, így a mindennapi élelmük megszerzése, elfogyasztása, felkutatása olyan károkat eredményezhet, hogy jelentős terhet ró majd a jogosultakra az okozott károk helyreállítása kapcsán. A vadászat meghatározott feltételek szerint gyakorolható jog figyelembe véve a kiemelt környezet- és természetvédelmi feltételeket, de ezt mindenképpen megelőzi a vadak védelmét és a szakszerű vadgazdálkodást biztosító szabályok betartása, valamint a vadkárok megelőzésének a kötelezettsége.

e) nem tesz eleget a vadállomány védelmével, fenntartásával, valamint az élőhely védelmével kapcsolatos e törvény szerinti kötelezettségeinek;

f) nem, vagy nem az e törvényben foglaltaknak megfelelően tesz eleget a vadgazdálkodási üzemterv, éves vadgazdálkodási terv készítésének, a terület-nyilvántartási, valamint vadászati napló vezetési kötelezettségének;

g) a vadgazdálkodási szabályokat megsérti;

h) az általa vagy hozzájárulásával szervezett vadászat vonatkozásában a vadászat rendjére vonatkozó előírásokat megsérti.

A Vtv. 20. § (4) bek.-nek első fordulata arra az esetre vonatkozik, amikor a Vtv. 8. § (1) bek. szerint a tulajdonosok által kialakított vadászterület térmértékbeli és szakmai feltételeknek nem felel.

A következőkben a Vtv. 20. § (4) bek. második fordulata szerinti esetekkel foglalkoznánk részletesebben, ahol a vadászati hatóság felé benyújtott kérelmek és mellékleteik értékelése a döntések szabályosságát támaszthatják alá, vagy kérdőjelezhetik meg. A hivatkozott rendelkezések szerint a vadászati hatóság mindenképpen megvizsgálja, hogy a földtulajdonosok közössége hozott-e érvényes határozatot a megjelölt kérdésekben. Csak ennek hiányában kerülhet sor a kényszerkijelölés szabályainak az alkalmazására.

A Vtv. 27. § (1) bek. a) és b) pontjai alapvető jogokat korlátoznak, mint a vadászterület meghatározása és a vadászati jog hasznosítása. A vadászati hatóság a kényszer kivételes esetében határozatot hoz⁴²⁴ a vadállomány védelme és a vadkárok megelőzése érdekében, és ennek elengedhetetlen feltétele az üzemterv és éves vadgazdálkodási terv megállapítása is.

Az is előfordulhat, hogy a földtulajdonosi gyűlés csak a vadászterület határainak kijelölésében nem tudott egyezséget kötni, azonban a hasznosítás módjáról még tudott érvényesen dönteni. Ekkor a 42/2006. (V. 31.) FVM rendelettel módosított 79/2004. (V. 4.) FVM rendelet 11. § (6) bek. rendelkezései lesznek az irányadók: a vadászterület határát a vadászati hatóság kijelöli, és nem kell újabb tulajdonosi gyűlést összehívni, ha földtulajdonosi gyűlés jegyzőkönyvéből megállapítható, hogy a földtulajdonosi gyűlésen a határmódosítás ellenére a tulajdonosok szavazati többsége fennáll. Ezt igazolni kell a vadászati hatóság felé. Újra kell számolni a szavazatokat, hogy igazolható legyen a szótöbbséggel hozott határozat, azaz a határkijelölésen kívül hozott döntések még érvényesek lehetnek. Így lehet, hogy a hasznosítás kapcsán nem is kell a hatóságnak a „kényszer szabályai” szerint döntenie, eljárnia. Ez nagyon fontos kérdés és rendelkezés, amelynek a feltétele a vadászati hatóság felé való igazolás a célból, hogy eldönthető legyen a szavazati arányok szabályos megállapítása. Időt lehet így megspórolni, valamint még részben érvényesülhet a tulajdonosi akarat is. Ha azonban nincsen szabályos szavazati arány, akkor egyik határozatát sem szabad a tulajdonosi gyűlésnek érdemben figyelembe venni.

⁴²⁴ A Vtv. 27. § (1) bek.-e szerint a határozat az alábbiakat tartalmazza:

- a) megállapítja a vadászterület határát,
- b) a (3) bekezdésben foglaltak figyelembevételével elrendeli, hogy a vadászterületnek minősülő földterület tulajdonosa, illetve – társult vadászati jog esetén – tulajdonosainak közössége a vadászati jog hasznonbérbe adásáról a vadászati hatóság által nyilvánosan meghirdetett pályázat alapján kiválasztott hasznonbérlelővel a vadászati hatóság által megállapított határidőig kössön szerződést, amely határidő elmulasztása esetén a hasznonbérleti szerződést a vadászati hatóság az érintett tulajdonos, illetve – társult vadászati jog esetén – a tulajdonosok közössége törvényes képviselőjeként köti meg,
- c) megállapítja a vadászterület vadgazdálkodási üzemtervét,
- d) megállapítja a vadászterület éves vadgazdálkodási tervét,
- e) gondoskodik az időszzerű vadgazdálkodási, illetőleg vadvédelmi munkálatok elvégzéséről,
- f) hatósági vadászatot rendel el,
- g) korlátozza, felfüggeszti, vagy megtiltja a vadászatra jogosult vadgazdálkodási és vadászati tevékenységének részét vagy egészét.

A Vtv. 27. § (2) bek. arról rendelkezik, hogy mikor, milyen esetekben jogosult a hatóság a kényszer alkalmazni: ha a Vtv. 27. § (1) bek. a)–e) pontjai kérdésében a vadgazdálkodási üzemterv érvényességének lejártát megelőző 60. napig az érintett tulajdonosok érvényes határozatot nem hoznak, bármelyik tulajdonostárs kérelmére a vadászati hatóság elrendelheti a vadászati jog kényszerhasznosítását. A hasznosítás módja jogszabályban meghatározott mód a haszonbérlet lehet. A kérdés eldöntése csak pályáztatással történhet, így érvényesülhetnek a szakmai szempontok és részben a tulajdonosi érdekek is.

A vadászati jog gyakorlására, hasznosítására felszólító, valamint a kényszerhasznosítást elrendelő határozatot nyilvánosságra kell hozni. Közzemlére tétel útján is közölhető és fellebbezésre tekintet nélkül azonnal végrehajtható a határozat.⁴²⁵

Ha a vadászati hatóságnak a „kényszer” szabályai szerint el kell járnia, akkor a földtulajdonosi gyűlés képviselőjének a szavazatokat újra kell számolnia külön felhívás nélkül is. Az újraszámolt szavazati arányok igazolhatják azt, hogy a vadászati jog hasznosítása és a jogosult személye tekintetében érvényes döntés született.

Lényegében tehát *a kényszerhasznosítás keretében a vadászati hatóság átveszi a vadászatra jogosult jogait és kötelezettségeit, a vadászterületet a törvényi feltételeknek megfelelően maga igazgatja.* A vadászati hatóságnak a kényszerhasznosításról rendelkező határozat meghozatalát megelőzően fel kell szólítania az érintetteket arra, hogy kötelezettségüknek tegyenek eleget.⁴²⁶ Az ilyen módon megkötött szerződést a vadgazdálkodási üzemterv hatályának megszűnéséig kell megkötni, és a szerződés megkötésében eljáró vadászati hatóság mindaddig gyakorolja törvényes képviseletből adódó jogait, ameddig az érintettek nem tesznek eleget törvényben foglalt kötelezettségeiknek.

A 67/1997. (XII. 29.) AB határozat értelmében a Vtv. 27. § (1) bekezdésének „második fordulatában meghatározott intézkedés elvonja az érintett ingatlantulajdonosok rendelkezési jogát, mivel *ex lege* törvényes képviseleti jogot biztosít a vadászati hatóság számára, amelynek képviselője az ingatlantulajdonosok helyett jogosult megkötni a haszonbérleti szerződést a vadászati hatóság által kiválasztott haszonbérlettel és a vadászati hatóság által megállapított időig.”⁴²⁷ Ez pedig csak akkor lenne elfogadható, ha a törvényalkotó megfelelő garanciákkal venné körül a rendelkezési jog elvonását. A törvény tehát fenntartja azt, hogy a vadászati hatóság közreműködésével létrejött haszonbérlet a kényszerhasznosítás megfelelő módja, de a jelölt vadászati hatóság a törvényes képviseletből adódó jogait csak addig az időpontig gyakorolja, ameddig a föld tulajdonosa, illetve a tulajdonosok közössége eleget nem tesz a törvényben foglalt kötelezettségeknek.

A törvény a vadászati jog haszonbérbe adásának ilyen módjánál rögzít egy összeférhetetlenségi esetet Vtv. 27. § (3) bekezdésének b) pontjában, mely alapján a vadászati

⁴²⁵ RÓNAI FERENC – SAMU LÁSZLÓ 2008. 30. p.

⁴²⁶ MIKÓ ZOLTÁN – VAJAI LÁSZLÓ – CS. NAGY ANIKÓ 1996. 203. p

⁴²⁷ Idézte a 67/1997. (XII. 29.) AB. határozatból.

hatóságnak azon ügyintézője, aki az érintett tulajdonos, illetve tulajdonosok közössége nevében törvényes képviselőként a szerződést megkötötte, a vadászati hatóság által kiírt pályázat alapján kiválasztott haszonbérő illetve vadászatra jogosult ügyében nem gyakorolhat hatósági jogkört.

Az eljáró hatóság korlátozhatja, felfüggesztheti vagy megtilthatja a vadászatra jogosult vadgazdálkodási és vadászati tevékenységének egy részét vagy egészét, illetve hatósági vadászatot rendelhet el.⁴²⁸ A hatósági vadászat során elejtett vad illetve annak trófeája értékesítéséről a vadászati hatóság gondoskodik és a föld tulajdonosa, illetve a jogosult csak a felmerült költségeket meghaladó részére tarthat igényt.

Itt megjegyezném, hogy ezek a felmerült költségek felemésztik az értékesítésből befolyt összeget, így a jogosult igényt nem érvényesíthet, sőt sok esetben még vele szemben keletkezik igény a nem fedezett részek vonatkozásában.

A vadászati jog kényszerhasznosítását elrendelő határozatot nyilvánosan is közzé kell tenni.⁴²⁹ A vadászati hatóságnak a vadászati jog kényszerhasznosítása során biztosítania kell, hogy a vadállomány valamint a vadkárrel érintett vagyon védelme a földtulajdonos rendelkezési jogát csak az intézkedés mértékével arányosan korlátozza. A **hatóságnak a kényszerhasznosítás elrendelése során a feladatai nagymértékben megváltoznak**, hiszen alapvetően engedélyezési és ellenőrzési tevékenységet lát el, **ebben az esetben** viszont szerepe más jelentőséget kap, mert **a törvény olyan jogosítványokkal ruházza fel, amelyek másként a vadászati jogosultat illetik. Nagyon fontos intézménye ez a szabályozás a Vtv.-nek, mivel a tulajdonosi akarat érvényesülése sok esetben megoldhatatlannak tűnő problémákat szül, és az e körben megjelenő rendelkezések nélkül nem lennének kijelölhetőek a vadászterületek.**

⁴²⁸ Vtv. 27. § (1) bek. f) és g) pontok.

⁴²⁹ Vtv. 27. § (6) bek.

VII. FEJEZET

A vadásztársaságok általános szabályairól

Jogtörténeti elemzések igazolják, hogy a civil szervezeteknek és az alulról jövő kezdeményezéseknek van alapja. Önálló kialakulásukat akadályozta a felülről irányított magyar szervezeti fejlődés. Ezt illusztrálja az értekezés **5. számú mellékletében** található, a hazai jogfejlődés meghatározó lépcsőfokairól készült összefoglaló. A történeti előzmények figyelembevétele nélkül, önkényesen születhetett meg a hazai jogalkotóktól az a döntés, hogy a Vtv-ben a vadásztársaságok civil formát kapnak.

Az egyesülési jog tartalmát tekintve olyan szabadságjog, amely alapján- az alkotmányos rend tiszteletben tartásával – politikai, érdekképviselési, kulturális és egyéb célok érdekében szervezett közösségek hozhatók létre és működtethetők. Az egyesülési jog a talaja a különböző érdekek és értékek alapján való társadalmi önszerveződésnek; az önkéntes alapon létrejövő, de szervezett társadalmi közösségek működésének. Az egyesülés szabadsága az emberi szabadság és a társadalmi demokratizmus fokmérője. A népszuverenitásból ered, ezért korlátozása nem csak egy szabadságjog, hanem a népszuverenitás, a demokrácia korlátozását is jelenti.

7.1. A vadásztársaságok egyesületi jellegükből eredő jellemzői

Az egyesületi formában működő vadásztársaságok vizsgálatának véleményem szerint napjainkban aktualitása van. A civil szerveződések – köztük az egyesületek – *az agráriumban olyan formációk, amelyek az általánostól eltérő egyedi sajátosságokat mutatnak megalakulásukban, működésükben, felügyeletükben és megszűnésükben is.* A működésüket és a felügyeletüket tartalmazó alakuló jogszabály változásai indokolják, hogy az eddigi elméleti és gyakorlati kérdésekre rámutassak, és röviden jellemezzem azokat.

Magyarországon, mind a szaknyelvben, mind a köznyelvben a nonprofit kifejezés polgárjogot nyer. Egyetlen törvény értelmező rendelkezései között sem szerepel a fogalom részletes elemzése, és a korábbi, nonprofitként emlegetett törvény⁴³⁰ sem magyarázza azt. A jogi irodalomban a gazdasági társaságok ellentétéként gyakran használják a nonprofit szervezet meghatározást, ahol ez az alanyi kör magába foglalja az alapítványt, az egyesületet, a nonprofit társaságot, és a saját célú civil szervezeteket, például a vízgazdálkodási társulásokat is.⁴³¹ A civil szervezetekről szóló hatályos törvénynél⁴³² is negatív meghatározást

⁴³⁰ Közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvény.

⁴³¹ LENKOVICS BARNABÁS – SZÉKELY LÁSZLÓ: *Magyar polgári jog. A személyi jog vázlata.* Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2001. A könyv 3.4. pontja nonprofit szervezetnek nevezi a költségvetési szervezetet, a nonprofit társaságokat, az egyesületeket, a köztestületet, az alapítványt és a közalapítványt (74–83. p.).

³ A 2011. évi CLXXV. az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló törvényt az Országgyűlés a 2011. december 5-i ülésén fogadta el, hatályos 2012.

kell alkalmazni, hiszen azt fogalmazza meg, hogy mi elsődlegesen a gazdasági és vállalkozási jellegű szervezet.⁴³³ A nonprofit megjelölés egy negatív definíciót jelent, hiszen az elnevezés alapján az feltételezhető, hogy olyan szervezetről van szó, amelynek célja nem a gazdasági nyereség gazdálkodási értelemben vett megszerzése. A kifejezésből arra következtethetünk, hogy a nonprofit szektor és a nonprofit szervezetek olyan gazdasági és társadalmi képződmények, amelyek sem az állami, sem a piaci szektorhoz nem sorolhatók.

A vadásztársaságok rugalmas keretű egyesületi formájának minősítéséhez akár használható Kuti Éva definíciója is: „a nonprofit szektor elnevezés valószínűleg azért nyert polgárjogot, mert a szektor definíciójának a legáltalánosabb érvényű elemét ragadja meg, amely ugyanakkor lényegében ideológiamentes. [...] Matematikai hasonlaltal élve: a legkisebb közös többszöröst nem sikerült megtalálni, így a legnagyobb közös osztó vált általánosan elfogadottá: az elnevezés nem a szektor összetettségét, szervezeteinek sokféleségét tükrözi, hanem arra az egyetlen jellemzőre utal, amellyel kapcsolatban az érintettek között nagyjából teljes az egyetértés.”⁴³⁴

Annak leírása, hogy mivel nem foglalkozik egy vadásztársaság, vagy mi nem lehet egy nonprofit szervezet, még nem határozza meg pontosan a vadászati jogot gyakorló szervezetek fogalmát. Ahogy minden negatív definíció esetében, itt is felvetődik a kérdés: vajon milyen módszerrel, hogyan lehet akár megközelítőleg is jellemezni a sok, közös tulajdonsággal rendelkező szervezetet úgy, hogy mint önálló egységet is vizsgálni lehessen.

Elfogadható válasz lehet Györffy Gábor által használt és hivatkozott tevékenységi és alanyi főcsoportokra rendezett osztályozás, amit a Balimore-i John Hopkins Egyetem nemzetközi összehasonlító projektjén dolgoztak ki. Eszerint az alábbi ismérvekkel bíró szervezet tekinthető nonprofitnak:

- intézményesültség (nem háztartási szintű szervezet),
- kormányzattól független (nem állami),
- gazdálkodása eredményét a szervezethez tartozók között fel nem osztó szervezet (nem gazdasági társaság),
- önszerveződésen és öntevékenységen alapuló (létrehozását nem törvény és kényszer rendeli el),

december 23-tól (a továbbiakban rövidítve: Civil tv.). E jogszabály megalkotásának céljai között szerepel mind szélesebb (a legtejesebb) körben biztosítani a szervezett, közösségi jellegű egyesülési szervezetek létrehozását, amely a jelen feltételek mellett a vadásztársaságokra is igaz. Ugyanakkor a törvényi ellentmondásokat: mind közjogi, mind magánjogi jellegű rendelkezések összeütközését fogja okozni.

⁴ Civil tv. 2. § 7. pont: elsődlegesen gazdasági-vállalkozási tevékenységű szervezet: azon szervezet, amelynek éves összes bevétele hatvan százalékát eléri vagy meghaladja a gazdasági-vállalkozási tevékenységéből származó éves összes bevétele.

⁵ KUTI ÉVA: *Hívjuk talán nonprofitnak? A jótékonyág, a civil kezdeményezések és az állami keretből kiszoruló jóléti szolgáltatások szektorra szerveződése*. Nonprofit Kutatócsoport, Budapest, 1998. 16. p.

– közvetlen politikai hatalom megszerzését és gyakorlását célul nem kitűző szervezet (nem párt).⁴³⁵

Ha a **vadásztársaságokat, mint nonprofit szervezeteket** vizsgáljuk, akkor a felhasznált definíciós bázis legyen általánosan érthető és alkalmas egy adott kérdésfeltevés megválaszolására, illetve egy reálisan létező szervezetnél eldönthető legyen, hogy megfelel-e a felállított kritériumrendszernek. A választott vadásztársasági szervezet nonprofit jelzője csak részlegesen fogadható el abban az esetben, ha az általánosan használt jellemzőknek, hasonló szervezetek tulajdonságainak megfelel.

1. A nonprofit **szervezetek magán, azaz nem állami szervezetek**. A magán jelleg legfőképpen azt jelenti, hogy a nonprofit szervezetek intézményileg, azaz strukturálisan is elkülönülnek a kormányzati szférától. Az állam tevékenységük felett csak törvényességi ellenőrzést gyakorolhat, még esetleges támogatás juttatásakor is.

2. A nonprofit szervezeteket **nem a tőkenövelés vezérli**. A „nonprofit” elnevezés azt sejteti, hogy a cél nem a nyereség megszerzése. Sokan a „not for profit – nem a profitért” helyett a „no profit – nem profit” elvet tartják a szervezetek gazdálkodási céljának. Tehát a nonprofit szervezetek termelhetnek nyereséget – ami a befektetés tőkenyeresége, és nem az árbevétel – csak azt nem osztják fel tagjaik, támogatóik, tulajdonosaik között. A feltétel nem a nyereség meglétét, hanem annak felhasználási módját határozza meg; annak a szervezetnél kell maradnia, vagy a közösségi érdekre kell fordítani. A vadászat esetében tervezni kell a bevétellel is, mivel gyakorlásához sokszor vadgazdálkodás is kapcsolódik.

3. A nonprofit szektorhoz tartozás egyik további kritériuma, hogy a nonprofit szervezeteknek a formális szerveződésekre jellemző, **bizonyos fokú intézményesültséggel kell rendelkezniük**. Az intézményesültség egyrészt jelenti a szervezetnek a hivatalos nyilvántartásba vételét. A civil szervezetnek bírósági nyilvántartásba vételüket megalakulásukat követően kérniük kell, ami nem tagadható meg abban az esetben, ha alapítói a törvényben előírt feltételeknek eleget tettek. A civil szervezet a nyilvántartásba vétellel jön létre. A korábbi Alkotmány 63. (1) bek.-ben foglalt egyesülési szabadság fogalmát nem sérti, hogy a társadalmi szervezet bírósági nyilvántartásba vétellel jön létre, ezt az Alkotmánybíróság már korábban is megállapította. A bírósági bejegyzés elsődleges célja ugyanis az alkotmány-, illetve törvényellenes tevékenység folytatására alapított társadalmi szervezetek létrejöttének megakadályozása. A nyilvántartásba vétel nem jelent tartalmi korlátozást, hiszen a bíróság kizárólag a társadalmi szervezet alapításának és deklarált céljának törvényességét vizsgálhatja.⁴³⁶

Az intézményesültség mellett a szervezeteknek alapszabályon felüli vezetésükre vonatkozó szabályzatuk, eljárási és működési szabályzatuk is van, valamint folyamatos jellegű működés jellemzi őket. Ezekkel a rendelkezésekkel a vadásztársaságok esetében a

⁴³⁵ GYÖRFFY GÁBOR: *A nonprofit szervezetek ismérvei és tevékenységük. Alapfokú kézikönyv civil szervezetek számára*. NIOK–Soros, Budapest, 1995. 21. p.

⁴³⁶ 6/2001. (III. 14.) AB. határozat II. 3. pontja.

Civil tv. szabályainak az a célja, hogy az egyesületi működés jellemzőit összefoglalja, és a részletek szabályozását a speciális tv. a Vtv.-ben foglaltak szerint rendezze. A **vadásztársaságok az alapszabállyal összhangban egyedileg alkotják meg a házi szabályzatukat, fegyelmi szabályzatukat, etikai kódexüket.** Az egyes vadásztársaságok eltérő lehetőségekkel, adottságokkal rendelkeznek, ennek megfelelően a fentiek szerinti szabályzatukat is egyedileg, az adott társaságra szabva alakítják ki.⁴³⁷ Az intézményesültség kritériuma nélkül a nonprofit szektor szervezeteinek fogalma túlságosan elnagyolt és változékony lehetne, a jelenség ezért megfoghatatlan és elemezhetetlen lenne. A magánjog rendszere szabályoz, ahol minden jogalany önkormányzattal rendelkezik, azaz saját szervezete az azt alkotó szerveinek hatásköri megosztása szerint működik.

4. A nonprofit szervezetek körébe sorolt entitásoknak fel kell mutatniuk az **önigazgatás** minimális szintjét. Ebben az értelemben a legfontosabb döntések – legalábbis formálisan – a szervezeten belül jönnek létre, és mindenfajta külső kontroll jogi szempontból is a szervezetek függetlenségét vonná kétségbe.⁴³⁸

5. Végezetül pedig, a nonprofit szervezeteket az **önkéntesség** bizonyos foka kell, hogy jellemezze. Ez a kritérium akkor teljesül, ha a szervezetekben önkéntes munka folyik, ami nem csak a tevékenységekre, a vezetésre, hanem az adományokra is vonatkozik.⁴³⁹ Ennél a szervezetenél sincs kényszertagság, első ránézésre önkéntesnek minősül, de a dolog alapjait vizsgálva a tényleges működéshez szükséges elemek valójában nem önkéntes alapon jönnek létre.

Két német jogtudós, Helmut Anheier és Stefan Toepler szerint is a felsorolt feltételeknek kell érvényesülnie ahhoz, hogy egy szervezet nonprofit lehessen.⁴⁴⁰

A fenti feltételeket is alkalmazva a legismertebb és legegyszerűbb a Vtv.-ben használt **jogi definíció** a vadásztársaságok meghatározására, ami **a vadásztársaságokat vadászjeggyel rendelkező tagokból álló egyesületeknek minősíti,**⁴⁴¹ az egyesületi formájukra való tekintettel pedig önálló jogi személyek. A szervezet jogi személyisége garantálja a jobb működőképességet, szervezeti tevékenységet, az ellenőrzési hierarchia felépítését. Esetünkben egy tartós és rendszeres tevékenység, a vadászat és vadgazdálkodás gyakorlásáról van szó, amivel összefügg a létesítés kényszerűsége is. Korunk modern európai emberének gondolkodásában rögzült csak az, hogy bármilyen tevékenység csak jogi közérdekű cél, például esetünkben az okszerű vadászat és a tervszerű vadgazdálkodás fenntartásában működhet megfelelő háttér ismeretében és keretek közt. A vadászati jogosultsággal rendelkező vadászt kötik a vadászati jogszabályok rendelkezései, a vadászati

⁴³⁷ Jogszabályi alapját az Civil tv. 4. § (1) és (4) bek. adja.

⁴³⁸ Az öniigazgatás érvényesülését biztosító rendelkezések: Civil tv. 3. § (4) bek. Lásd még: BH. 2000.82.

⁴³⁹ Jogszabályi alapot adja: Ptk. 61. § (1) bek., Civil tv. 2. § 1., 2. és 11. pontjaiban is értelmezve.

⁴⁴⁰ STEFAN TOEPFLER – HELMUT ANHEIER: *Theorien zur Existenz von Nonprofit Organisationen*. In: Hopt – von Hippel – Walz (Hrsg.): *Nonprofit-Organisationen in Recht. Wirtschaft und Gesellschaft*. Tübingen, 2005. 48–49.

⁴⁴¹ Vtv. 16. § (1) bek. a) pont.

jogosultsággal nem rendelkező vadászok viszont a vadászati jogszabályok hatálya alól kiesnek, a vadászati tevékenységet nem a vadászati jogszabályok rendelkezései szerint, hanem mint ezek hatályán kívül eső magatartást gyakorlókként kell elbírálni.⁴⁴²

Az alkotmányjogi szabályozásból az egyesületi autonómia lehető legtágabban értelmezett szabadsága következik, amely szabadságba beletartozik az egyesület működését érintő autonóm szabályozás szükségessége és megengedettsége is. Ennek új formája a Civil tv-ben a civil társaság kategóriájának megalkotása a polgári jogi társaság mintájára, ami nem egyesület és nem is alapítvány. Kevesebb, mint egy jogi személyiségű szervezet, de több mint egy többalanyú polgári jogi viszony. Minimális állami regisztrációt igényel az, hogy ügyekben és eljárásokban jogképesek legyenek. Nem folytathat vállalkozási tevékenységet, de gazdasági forgalomnak tárgya lehet. A tagok vagyoni hozzájárulásaiból tartja fenn magát, amiből közös tulajdon jön létre. Személyi- és vagyonegyesülés az alapszabályban meghatározott közösségi cél elérése érdekében, működése elől elhárul a jogi személyiségű szervezettel járó felelősség kérdései, jogviszonyaiban a képviselő magánszemély a felelős. Bármikor elhatározhatja az egyesületté való átalakulását. Az egyesület tagjai ezen alkotmányos jogukat akként tudják gyakorolni, ha az egyesület működésére vonatkozóan az alkotmányos keretek között szabadon határozhatják meg a szabályokat. Ebbe a szabályozási körbe az is belesorolandó, hogy a tagok közreműködésére milyen rendelkezéseket tartalmaz az alapszabály. A szabályozásnak a korlátjai csak a kógens normák és más alkotmányos tételek lehetnek.

A magyar jogban a nonprofit jogalanyok körében kétfajta típust különböztethetünk meg: a Polgári törvénykönyvben szabályozott és ekként a magánjog jogalanyai közé sorolandó típusokat, valamint a külön törvényekben nevesített jogalanyokat.⁴⁴³ **Esetünkben a vadásztársaság egyesületi formája a Ptk.-ban megjelölt tárgyalta típus, és a Vtv.-ben nevesített.** Az egyesület fogalmát két értelemben érthetjük; egyrészt, mint az egyesületi jog szabályozása eredményeként létrejövő és ez által meghatározott szervezetek körét, másrészt, mint általános fogalmat, lényegében a személyösszesség vagy személyegyesülés értelmében. A fogalomhasználatban e kettő különválasztása gyakran nem eléggé határozott, az utóbbit általában a múltba visszavetített gyűjtőfogalomként használjuk, az egyes korok speciális kifejezései helyett.⁴⁴⁴

A **nonprofit** nem jelent automatikusan adómentes szervezetet, sokkal inkább **egy önkéntes, vagy civil társadalombeli szervezetet, aminek fő célja a közjó előmozdítása.** Esetünkben ez a közjó a **vadgazdálkodással és vadászattal kiemelt természet- és**

⁴⁴² ZOLTÁN ÖDÖN: *Az orvvadászatról és szankcionálásának változásairól.* In: Jogtudományi Közlöny. 2005. 3. szám. 97. p.

⁴⁴³ CSEHI ZOLTÁN: *A civil társadalom szervezeteinek joga Magyarországon.* Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 32. p.

⁴⁴⁴ ÖRINÉ FODOR MÁRTA: *Adalékok a burzsoákori egyesületi igazgatási jog előtörténetéhez, az egyesületi fogalom kialakulásához.* In: *Studia Iuridica Auctoritate Universitatis Pécs.* Jogtörténeti tanulmányok. Emlékkönyv Csizmadia Andor 70. születésnapjára. Szerk.: Ádám Antal, Benedek Ferenc, Szita János. Pécs, 1980. 297. p.

környezetvédelmi célok biztosítása. A környezet védelméről szóló törvény a környezeti elemek meghatározásánál, és a környezet használatának szabályozásánál is egy általános keretet hoz létre a további speciális szabályozást igénylő vadászat rendelkezéseinek. Összehangolt szabályozást figyelhetünk meg a felelős vadász magatartás gyakorlásának és a felügyeleti kérdések elemzése kapcsán – az ügyész szerepkörével összefüggésben a vadászatot szabályozó Vtv. és az 1995. évi LIII. tv. rendelkezései között. A természetvédelmi célok érvényesülése érdekében a Vtv.-ben a vadak és élőhelyük védelmére további részletszabályok találhatók a vadászati eszközökre, módokra, tilalmi időkre, kíméleti területekre, és nem utolsósorban a tevékenység gyakorlásához szükséges engedélyekre.

Egy egységes, és harmonizáló nonprofit törvény kellene, mert a hazai szabályozást a kettősség jellemzi. Egyrészt ez a szektor túlszabályozott, másrészt ebből fakadóan a gazdasági szabályozók többsége nem fedi le a rugalmasságot, ami az ilyen jellegű társaságok alapvető jellemzője. A vadásztársaságoknál is **gyakran összemosódik a profit és a nonprofit jellegű szabályozás**, ami hangsúlyozottan az adózási és pénzügyi kérdéseket érinti leggyakrabban.⁴⁴⁵

7.2. Két nemzetközi példa a civil szervezet és a vadászati jog kapcsolatára

Az egyesülés szabadságának vannak korlátai, amit a francia, az egyesületek létrehozásának szabadságát értelmező döntésről született szabályozás jelöl.⁴⁴⁶ Az esetből szabad fordításban ismertetném a következőket:

Franciaországban az 1844. május 3-i törvény, amelynek még nagy része ma is hatályos, a vadászati jogot rendezi, úgy hogy bevezeti a vadászati engedélyeket és szabályozza a vadászati időszakokat. Ezen törvény 1. §-a, amelyet később a *Code Rural* 365. §-a majd az L. 222-1. §-a szabályozott, emlékeztet: „senkinek sincs joga vadászni valaki másnak területén a tulajdonos, vagy annak a hozzájárulása nélkül, akinek erre joga van”. A bírói gyakorlat ugyanakkor pontosította, hogy a hozzájárulás lehetett hallgatólagos is, és addig lehetett mások földjén vadászni, amíg a vadászati joggal rendelkező személy kifejezetten nem jelezte tiltakozását, olyan intézkedésekkel, mint például bérlet írásával, ör telepítésével, vagy „örzött vadászat” felirat kihelyezésével. **A spontán vadászati egyesülések azért jöttek létre, hogy a vadászati gyakorlatot megkíséreljék összeszervezni** a Loire-tól északra levő régiókba, ahol főképp nagy kiterjedésű erdőségek és mezőgazdasági földtulajdonok voltak.

A hallgatólagos hozzájárulásról szóló jogtudományi elmélet hatása egész Dél-Franciaországban jellemző volt, ahol a földbirtokok sokkal feldaraboltabbak voltak. Ez egy

⁴⁴⁵ A vadásztársaságoknak az egyesületi formából eredő jellemzőit vizsgáltam meg a korábban megjelent tanulmányomban: BEZDÁN ANIKÓ: *A vadásztársaságok fogalmának meghatározásáról. – The Conceptual Definition of Hunters' Societies.* In: CEDR Hungarian Journal of Agricultural and Environmental Law. 2011. 10. szám. 3–25. p. <http://www.cedr.soton.ac.uk/ashgate.htm> (állapot: 2012. I. 31.).

⁴⁴⁶ Chassagnou és mások vs. Franciaország. Ügyszámok: 25088/94., 28331/95. és 28443/95. Strasbourg, 1999. április 29.

kvázi korlátlan vadászati szabadságot eredményezett, amelyet „*chasse «banale»*”-nak nevezünk. Az őrzött vadászterületek kivételével, a vadászok szabadidejüket eltölthették ott, ahol senki nem volt felelős a vadászati állomány megfelelő gazdálkodásáért, aminek következtében néhány régióban a vadállomány megtizedelődött.

Ilyen körülmények között lépett életbe az 1964. július 10-i, 64-696. számú, úgynevezett *Verdeille-i törvény*, amely kilátásba helyezte az *Associations communales de chasse agréées* (ACCA) és az *Associations intercommunales de chasse agréées* (AICCA) létrehozását. A *Verdeille-törvény* kiterjesztette, megerősítette a vadászati jogot, strukturálta a vadászati területeket. A törvény hatására létrehozták a községi és községek közti vadászati egyesületeket (ACCA, AICCA). A törvény 1. §-a – amely később a *Code rural* L. 222-2 §-a lett – küldetésének azt jelölte meg, hogy területükön elősegítik a vadállomány fejlődését, a kártékony állatokat elpusztítását, az orvvadászat megelőzését, tagjaiknak a vadászati oktatást a tulajdon és az termés tiszteletben tartása mellett, és általánosan jobb technikai feltételeket biztosítanak a vadászathoz, amely lehetővé teszi, hogy ezt a sportot a vadászok jobban gyakorolhassák. Ennek érdekében a törvény előírta, hogy egy bizonyos értékhatár alatti területtel rendelkező földek tulajdonosai – az értékhatár megyénként változik – a községükben létrehozott ACCA tagjaivá váljanak, és a földüket apportálják azért, hogy így egy vadászati terület jöhessen létre közösségi szinten. Az ACCA létrehozása kötelező azokban a megyékben, amelyek a vadászattal felelős miniszter által megállapított listán szerepelnek, számuk 29 volt a 93 anyaországi megyéből. Ezen 93 megyén kívül, az ACCA-t a *préfet* hozhatja létre bárki kérelmére, ha azt alátámasztja a tulajdonosok 60%-ának támogató nyilatkozata és ez legalább a terület 60%-át lefedi. 1996. február 28-án, 851 községben önkéntesen jöttek létre ACCA-k, amelyek 39 megyében szóródtak szét.

A vadászati jog a föld tulajdonosait illeti meg, míg az ACCA létrehozásával közösségi szinten a vadászati területek összecsoportosítása történik, úgy, hogy az egyesület tagjai ezen az egész összecsoportosított területen vadászhatnak. Bizonyos feltételek esetén az értékhatár alatti (60 hektár Creuse-ben és 20 hektár Gironde-ban és Dordogne-ban) földtulajdonosok is ellenezhetik földjeik becsatolását az ACCA-ba, vagy kihagyásukat kérhetik.

Az 1964. július 10-i törvény, a *Loi Verdeille* kötelezővé tette a vadászatot egyébként kifejezetten ellenző panaszosoknak is, hogy csatlakozzanak az ACCA vadászegyesület településükön megalakult helyi szervezetéhez. Ezért át kellett adniuk a saját földbirtokukra vonatkozó vadászati jogaikat az egyesületnek, annak érdekében, hogy az adott településen élő minden vadászegyesületi tag a vadászegyesület minden földjén vadászhaszon. E belépési és átadási kötelezettség, úgynevezett kényszertagság alól kizárólag azok a földtulajdonosok mentesülhettek, akiknek a földbirtoka a törvényben meghatározott, területenként eltérően megállapított nagyságot (Dordogne és Gironde megyében a 20 hektárt, Creuse megyében a 60 hektárt) meghaladta. A panaszosok tehát semmiképpen nem mentesülhettek az egyesületi tagság alól. Az ellenzők külön-külön pert

indítottak a törvény ellen Franciaországban, amelyeket mind a polgári, mind a közigazgatási bíróságok elutasítottak. A panaszosok igényüket előterjesztették 1995-ben az EU Bizottsága felé, amit továbbítottak az Emberi Jogok Európai Bíróságához. Kérelmükben azt állították a panaszosok, hogy mivel földbirtokaikat kötelező hozzácsatolni az ACCA vadászföldjeihez, valamint belépési kényszer terheli őket egy olyan szervezetbe, melynek céljait helytelenítik, a *Loi Verdeille* több jogukat is sérti. **Sérti** az Egyezmény 1. Kiegészítő jegyzőkönyvének 1. cikke szerinti **tulajdonhoz való jogukat**, az Egyezmény 11. cikkében meghatározott **egyesülési**, és a 9. cikkben biztosított **gondolat- és lelkiismereti szabadságukat**, továbbá ütközik 14. cikk (**diszkrimináció tilalma**) **rendelkezéseivel is**. Ennek megállapítását kérték az Emberi Jogok Európai Bíróságától.

A francia kormány védekezésében kijelentette, hogy a vadászat egy régi a francia hagyományokhoz tartozó tevékenység. Elvetették a panaszosok azon véleményét is, hogy a közérdek hiányát mutatja a *Verdeille-törvény* nem alkalmazása Franciaország egész területén.

A Bíróság megállapította azt is, hogy e korlátozás, azaz az ACCA-hoz való kötelező csatlakozás célja egyértelműen a közérdek védelme a *Loi Verdeille* értelmében. Azaz a jogtalan vadászati tevékenységek megakadályozása és az ésszerű vadgazdálkodás elősegítése a cél. A Bíróság is úgy vélekedett, mint a francia kormány, miszerint a hivatkozott törvényes érdekek nem olyan súlyúak, hogy a kérelmezők földhasználati jogainak korlátozását megfelelően indokolhatnák. A panaszosoknak nem nyújtottak méltányos kártalanítást, már csak azért sem, mert a kérelmezők számára nyitva álló egyetlen lehetőségek, például így földjeik körbekerítése, esetleg azok vadvédelmi vagy természetvédelmi területté nyilvánítása iránti kérelem benyújtása sem biztosíthatta volna a panaszosoknak azt, hogy valóban elkerülhessék a földtulajdonukra vonatkozó vadászati jogok átadását. A *Loi Verdeille* a saját földbirtokra vonatkozó kizárólagos vadászati jog elvonása ellentételezéseként minden érintett földtulajdonosnak lehetővé tette ugyan, hogy az adott település összes, az ACCA felügyelete alatt álló földjén vadásszon, de ez csak azokat kárpótolta, akik maguk is vadásztak, vagy legalább is nem tiltakoztak kifejezetten ellene. Azok számára azonban semmilyen kárpótlást nem jelentett, akik nem vadásztak, a vadászból semmilyen nyereségre nem tettek szert, hanem kifejezetten elleneztek a vadászatot. Ráadásul, a káros vadak elpusztítása a tulajdonost terhelte, és csak ritka esetben lehet ilyen kéréssel az ACCA-hoz fordulni.

A Bíróság megállapította, hogy a francia jogban a vadászati jog – amely a tulajdonhoz való jog egyik részjogosítványa – kötelező átadása kivételt képez a L. 222-1 du *Code rural*-ban megfogalmazott általános elv alól, amely szerint senki sem vadászhat más földjén a tulajdonos beleegyezése nélkül. A Bíróság megfigyelte azt is, hogy a *Loi Verdeille* 1964. évi elfogadását követően az ACCA kötelező létrehozását előíró törvényszöveg a 93 franciaországi megyéből csak 29-ben érvényesült, tegyük hozzá, hogy a törvény hatálya nem terjedt ki Alsó-Rajna, Felső-Rajna és Moselle megyékre. Az ACCA helyi szervezetét önkéntesen csak 851 településen hozták létre. Ráadásul a törvény csak a kisbirtokokra

vonatkozott, nem lehetett alkalmazni a nagyobb magánbirtokok és az állami földek tekintetében.

Összegezve: a Bíróság nem kérdőjelezte meg az 1964. évi *Loi Verdeille* törvény céljainak törvényességét, azonban úgy vélte, hogy az abban előírt kötelező vadászati jog átadása a panaszosokra nézve olyan helyzetet hozott létre, amelyben felborult a törvény által is hangsúlyozott egyensúly a tulajdonhoz való jog tiszteletben tartása és a közérdek védelme között. A Bíróság véleménye szerint az 1. Kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke 2. szakaszában foglaltak alapján sem igazolható, azaz **aránytalan beavatkozás megvalósításának minősül az, hogy a kisbirtokosokat arra kötelezték, hogy a tulajdonukban álló földjeire vonatkozó vadászati jogot adják át és ezáltal idegen vadászok tevékenységét tűrjék el azaz, hogy földjüket meggyőződésükkel teljesen ellentétes módon idegenek használják.**

A marasztaló ítéletet követően alkották meg a következő szabályokat Franciaországban: a teoretikus, majd a gyakorlati vizsga sikeres letétele után a vadászjelölt egész életére szóló vadászati engedélyt kap. Ahhoz, hogy ez érvényes is legyen, és az illető vadászhaszon is, valamelyik Megyei Vadászszövetséggel is érvényesíttetni kell az engedélyt még akkor is, ha a saját földjén akar vadászni.

Az 1964-ben elfogadott, s jelenleg is hatályos – 2000. július 26-án módosított – *Loi Verdeille* L. 421-5 cikkelye (*Article L. 421-5*) alapján *Les associations dénommées fédérations départementales*, azaz a (vadász)egyesületeket Megyei Szövetségeknek hívják. A törvény kifejezetten különbséget tesz *fédération*, azaz szövetség és *association* azaz egyesület közt. Ezek a szövetségek, vagyis egyesületek érvényesítik tehát a vadászengedélyeket ugyancsak az L. 421-5 cikkely alapján.⁴⁴⁷ Ahhoz, hogy érvényesítsék az engedélyt, az egyesületeknek a gyakorlatban megyéenként eltérő tagdíjat, *cotisation*-t kell fizetni.⁴⁴⁸

Mindezek alapján elmondható, hogy attól, hogy valakinek Franciaországban életre szóló vadászati engedélye van, azzal nem fog tudni vadászni, hacsak nem csatlakozik egy Megyei Szövetséghez, ami egy egyesület *association* valójában. Így az egyesületi tagságot burkolt módon akár kötelezőnek is mondhatjuk a bírósági döntés ellenére.

A marasztaló ítélettel ellentétes gyakorlatot igazolja az is, hogy a döntés következtében megváltoztatták a környezetvédelmi törvénykönyv L.422-10 és L.422-13 cikkeit (korábbi L.222-10 és L.222-13 du *Code rural*), amellyel kibővítették az ACCA-hoz való csatlakozás visszautasítását egy új okkal, mégpedig azok számára, akik ellenzik a vadászatot: a lelkiismereti okból való vadászat ellenzésének jogával. A környezetvédelmi törvény többi cikkét viszont nem módosították, és még a mai napig is előírja a minimum 20

⁴⁴⁷ „Elles peuvent apporter leur concours à la validation du permis de chasser.”

⁴⁴⁸ „La validation implique le paiement d'une cotisation, variable selon les départements.”

hektáros összefüggő földterületet ahhoz, hogy az ACCA-ba való csatlakozás ne legyen a földtulajdonos számára kötelező.⁴⁴⁹

A fentiekben hivatkozott döntés különös súlyát támasztja alá a hazai, **489/B/2006. AB határozat** is, ami valójában a vadászkamarákra vonatkozó törvényi szabályozás alkotmányellenességének vizsgálatára irányult, de indoklásában hivatkozik a fenti döntésre az egyesülési szabadság értelmezése kapcsán. Alkotmánybíróság az egyesülési szabadságot – mint viszonyítási alapot – a köztestületeket érintő problémák megítélésénél nem hagyta teljesen figyelmen kívül. A kötelező tagsággal kapcsolatban az Alkotmánybíróság – többek között – kifejtette, hogy ha a köztestületi kényszertagságnál ki is zárnánk az egyesülési szabadság negatív oldala sérelmének mérlegelését, nem kerülhető meg az önrendelkezési jog korlátozásának, azaz az általános személyiségi jog, mint az általános cselekvési szabadság sérelmének a vizsgálata. Az Alkotmánybíróság szerint a köztestület kötelező tagsága nem sérti az egyesülés szabadságát,⁴⁵⁰ hiszen az egyesülés önkéntessége nem áll szemben a törvény által, közfunkció ellátására alapított köztestülettel.⁴⁵¹ A vadászkamarákkal⁴⁵² kapcsolatosan viszont azt kimondta az Alkotmánybíróság,⁴⁵³ hogy nincs olyan közfeladatuk, amelyet ellátva feltételezett lenne a kötelező tagság a szervezetben.

Az egyesülési jog a fentiekben ismertetett eseten túl számos nemzetközi egyezményben is rögzítésre került, legjelentősebb azonban az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata [(1948) 20. cikk.]: „minden személynek joga van a békés célú gyülekezési és egyesülési szabadsághoz, senkit sem lehet valamely egyesületbe való belépésre kötelezni.”⁴⁵⁴

A németországi **Hessen tartományi (tagállami) szabályozás által létrehozott vadásztársaságok** a fentiekben meghatározottakkal ellentétben a törvényi rendelkezések által keletkeznek, mint jogi személyek, anélkül, hogy ez valamilyen határozatot vagy más eljárást a létrejövetelükhöz igényelne. **Minden olyan terület tulajdonosa számára kényszertagság áll fenn, mely egy közösségi vadászterülethez tartozik, ha a területeik vadászhatóak.**⁴⁵⁵ A vadászati kíméleti terület tulajdonosa így nem tagja a vadásztársaságnak. Mint jogi személy a vadásztársaság állami felügyelet alatt áll, melyet az elsőfokú vadászati hivatal gyakorol.

Németország másik tartományában, Thüringiában a vadásztársaságok ilyen formájú létrejöttét további magyarázattal és a szövetségi szabályozással kiegészítve az alábbiakkal

⁴⁴⁹ A *Loi Verdeille* szövegét lásd: <http://avocats.fr/space/jerome.bouquet-elkaim/tag/loi%20verdeille> (2011. XI. 10-i letöltés).

⁴⁵⁰ 22/1994. (IV. 16.) AB. határozat, 41/1995. (VI. 17.) AB. határozat.

⁴⁵¹ SÓLYOM LÁSZLÓ: *Az Alkotmánybíráskodás kezdetei Magyarországon*. Osiris Kiadó, Budapest, 2001. 515. p.

⁴⁵² Más kamarák szabályozásával is foglalkozott az Alkotmánybíróság. Hegyközségekkel kapcsolatosan a 41/1995. (VII. 17.) AB. határozat, az orvosi kamarákkal a 39/1997. (VII. 1.) AB. határozat, az állatorvosi kamarával összefüggésben a 21/1998. (V. 27.) AB. határozat született.

⁴⁵³ 41/2002. (X. 11.) AB. határozat.

⁴⁵⁴ Az ENSZ Kögyűlésének 1948. december 10-i, 217. sz. határozata. Lásd ehhez KARDOS GÁBOR: *Az alapvető jogok európai védelme*. Budapest, 2004. 9. p., valamint THEODOR SCHELLING: *Internationaler Menschenrechtsschutz. Universelles und europäisches Recht*. Tübingen, 2004. 4. p.

⁴⁵⁵ Lásd: BundesjagdG. 9. § Rn. 2., 3.

pontosítják: a vadásztársaság, mint jogi személy,⁴⁵⁶ azon alapterületek tulajdonosaiból jön létre, amelyek egy közösségi vadászterülethez tartoznak.⁴⁵⁷ Védetté nyilvánított területek tulajdonosai, melyek egy közösségi vadászterület térségében vannak, nem tagjai a vadásztársaságnak. Ez akkor is érvényes, ha a vadászati hivatal korlátozott vadászatot engedélyezett. Mivel a közösségi vadászterület törvény alapján keletkezik és szűnik meg, a tulajdonosok (nem a haszonbérlok) kényszertagságáról van szó, azaz sem belépés, sem kilépés nem szükséges vagy lehetséges. Mivel alapvetően létezik a vadászat szüneteltetésének tilalma, a vadásztársaság egy célja a vadászati jog gyakorlása. Ezen felül a vadászati jog átruházásával a vadásztársaságra hárítják a közbiztonságot, mivel nem szabad mindenkinek a saját (kis) területén vadászni. Nem utolsósorban a vadásztársaság biztosítja a területet lefedő vadászatot és ezzel a vadászati jog gyakorlásának megvalósítását szolgálja. Az egyesülési szabadságot így felülírja a vadászati jog gyakorlásának a kötelezettsége.

A két szabályozás azt bizonyítja, hogy bizonyos kompromisszumokat kell kötni a jogot gyakorlóknak mind a közjogi,⁴⁵⁸ mind a magánjogi szabályok oldaláról nézve. Az egyesületi formát is szabályozó magánjogi kódex és a Ptk. rendelkezései is átalakultak figyelembe véve a hatályos Civil törvény rendelkezéseit.

7.3. Nonprofit szervezet versus civil szervezet

A polgári jogban a társaság többretegű. Erősen szervezetszerű a jogi személy: az rt., a kft., a szövetkezet és az egyesület. A profit és nonprofit társaság megkülönböztetés szempontjából nonprofit: a pjt., az egyesület és a nonprofit gazdasági társaság.⁴⁵⁹

A nonprofit fogalmát a szakirodalom több megközelítésben adja. A szervezeti megközelítésben a „nonprofit szektort az alapítványok, és egyesületek, illetve a közhasznú társaságok, köztestületek és közalapítványok összessége alkotja.”⁴⁶⁰ Jogi megközelítésben a nonprofit szektor a személyegyesülésekből (egyesületek), célvagyont működtető szervezetekből (önkéntes, kölcsönös biztosító pénztár), célvagyont működtető szervezetekből (alapítvány, közalapítvány), továbbá a közcélú vállalkozó nonprofit szervezetekből (közhasznú társaság) áll össze.⁴⁶¹ Működésük belső sajátosságai, jellemzői szerint is körülírhatók a nonprofit szervezetek. E meghatározás szerint a nonprofit szervezet az identitása, a stratégiája, az emberi tényezői, a kialakult szervezeti és tevékenységi struktúrák

⁴⁵⁶ ThJG. 11. § Abs. 1. 1. mondat.

⁴⁵⁷ BundesjagdG. 9. § Abs. 1. 1. mondat.

⁴⁵⁸ Közjogi jellegű rendelkezések befolyásolják a vadásztársaságok gazdálkodását, szervezetük hatósági nyilvántartását, speciális törvényességi felügyeletüket csak néhányat megemlítve, míg a Ptk. 61–64. §-aiban szabályozott az egyesülési jellegük, a tagsági viszony feltételei, belső működésük szabályai, demokratikusan működő önkormányzatuk, szervezeti átalakulásuk.

⁴⁵⁹ SÁRKÖZY TAMÁS: *A társasági jog, mint komplex progresszív jogterület*. In: Acta Conventus de Iure Civili. Tomus X. Lectum Kiadó, Szeged, 2009. 12. p.

⁴⁶⁰ GYÖRFFY GÁBOR 1995. 19–20. p.

⁴⁶¹ SÍK LÁSZLÓ: *A nonprofit szervezetek jogi szabályozásának egyes kérdései. Alapfokú kézikönyv civil szervezetek számára*. NIOK–Soros, Budapest 1995. 19–20. p.

illetve szervezeti eljárásai, a működés módja, az irányítás és vezetés technikái is megkülönbözteti a más típusú társadalmi-gazdasági szervezetcsoportoktól.⁴⁶² Az előbbieket összefoglalva a nonprofit szervezetek három alapvető ismérve **a profitosztás tilalma, a nem kormányzati jelleg és az intézményesültség jogi személylé válási fokozata.**⁴⁶³

Politológiai megközelítésű definíciójában Arató András úgy véli, hogy „**a modern civil társadalmat a civil kezdeményezések és önszerveződéses változatos formái alkotják,** s egy olyan; az elemi emberi jogok érvényesülését garantáló jogrendszer érvényesíti; amely tiszteletben tartja társadalom sokszínűségét.”⁴⁶⁴ A civil szervezet meghatározás azonban nem azonosítható a nonprofit szektorral.⁴⁶⁵ Ezt jelzi az *Európai Unió Gazdasági és Szociális Bizottsága a szervezett civil társadalom szerepe és hozzájárulása az európai konstrukcióhoz* címmel 1999. szeptember 22-én elfogadott állásfoglalása, amely a következő definíciót adta: **a civil társadalom olyan társadalmi szféra, amely relatíve független az államtól, és amely nem merül ki a piac szabályaiban. A civil társadalom olyan elvekre támaszkodik, mint az autonómia, a pluralizmus, a szubszidiaritás, a szolidaritás, a felelősség.**⁴⁶⁶ Magyarországon és külföldön is **a civil szektor lényegesen tágabb kört fog át, mint a nonprofit szervezetek köre,** noha ebben a körben mind szociológiailag, mind jogilag részletesebb elemzésekre volna szükség a fogalmak pontosításához.

A közhasznúság fontos feltétele a társadalom, vagy egyes társadalmi csoportok, rétegek érdekében végzett tevékenység, az állami közfeladatokhoz való kapcsolódás mértéke. A minősítés megszerzésénél az állam preferenciarendszert állított fel, így nem minden civil szervezet szerezheti azt meg. A közhasznú minősítés és ehhez kapcsolódó kedvezményi és támogatási feltételek elnyerésének a feltétele az állam által meghatározott bizonyos közcélok megvalósításának vállalása, valamint a tevékenység fokozott átláthatóságának a biztosítása.

Az egyesületek napjainkban átszövik a társadalom és a mindennapok életét. A hivatkozott gondolkodó (Arató) azonban álláspontom szerint jól megragadja a civil szervezet jogi minősítésének azon lényegi sajátosságát, miszerint elemi emberi jog az egyesüléshez való jog az, ami köré a vizsgált szervezet a vadásztársaság alapítása is szerveződhet. A szervezet pedig a belső autonómiája keretében a vad védelmét, vadgazdálkodást és vadászatot gyakorló környezet- és természetvédelmi jellegű tevékenységet végez.

Terminológiailag az lenne a leghelyesebb, ha a **vadásztársaságot** a fentiekben meghatározottak szerint, mint **civil-nonprofit szervezetként definiálnánk,** annak **egyedi**

⁴⁶² BULLIAN NILDA: *A nonprofit szervezet, mint működő intézmény. Alapfokú kézikönyv a civil szervezetek számára.* NIOK–Soros, Budapest, 1995. 46. p.

⁴⁶³ KUTI ÉVA: *Hívjuk talán nonprofitnak?* Nonprofit kutatócsoport, Budapest, 1995. 21. p.

⁴⁶⁴ ARATÓ ANDRÁS: *Civil társadalom Lengyelországban és Magyarországon.* In: Politikatudományi Szemle. 1992. 2. szám. 55. p.

⁴⁶⁵ ANETTE ZIMMER – THORSTEN HALMANN: *Nonprofit-Sektor, Zivilgesellschaft und Sozialkapital.* In: Hopt – von Hippel – Walz (Hrsg.): *Nonprofit-Organisationen in Recht, Wirtschaft und Gesellschaft.* Tübingen, 2005. 105–106. p. E helyütt a nonprofit és a „harmadik szektort” azonos értelemben használják a szerzők.

⁴⁶⁶ Official Journal of the European Communities. C. 329/10/17-11-1999.

egyesületi szervezeti formájára tekintettel. **Javasolnám így a külön törvényi szabályozását** hasonlóan az agráriumban külön szabályozást nyert vízgazdasági társulatokhoz,⁴⁶⁷ az erdőbirtokossági társulatokhoz⁴⁶⁸ és a hegyközségekhez.⁴⁶⁹ *A vadásztársaság olyan önszerveződés alapján létrejött szervezet, amely működését nem a megszerzendő profit, és nem az állami közfeladat ellátása mozgatja, hanem a közösségi szükséglet ellátása, amely kötelezettségek gyakorlásával is jár, például a nemzeti kincs, a vad megőrzésének és fenntartásának feladata.* A külön törvényi szabályozás nem jelentene olyan túlszabályozottságot, amit a kisebb társaságok ne tudnának teljesíteni, inkább segítené a működésüket érintő egyre bővebb háttéranyagok, szabályok értelmezését, és ezzel megoldódhatnának a gyakran kialakuló jogi jellegű problémák is.

A jogi személyek közül csak törvényben meghatározott típusok nyerhetik el a közhasznú szervezeti jogállást. A vadásztársaság is megszerezheti, szabályozása a Civil tv.-hatályba lépésével egy törvénybe került. Korábban az egyesületi formát is a társadalmi szervezet gyűjtőfogalomba soroltuk,⁴⁷⁰ az egyesületet külön nem is szerepeltették.

A vadásztársaságok megfogalmazásával kapcsolatosan a társadalmi szervezet és egyesület minősítés a Civil tv. megjelenésével már nem jelent nehézséget. A vadásztársaságok egyesületi formái, mint saját célú civil szervezetek a szabályozást adó Ptk., a Civil tv. és Vtv. viszonylatában az általános és különös viszonylatában állnak. A Civil tv. utat nyit arra, hogy külön törvény hatálya alá tartozó tevékenységet végző egyesületekre az egyesületekre vonatkozó rendelkezésektől el lehet térni.⁴⁷¹ A Vtv. alapján több érv szól amellett, hogy a vadásztársaságok esetében nem biztosított a gazdálkodási és vállalkozási tevékenységből származó bevétel 60%-os kereten belüli aránya. *Nem a szervezeti forma a garancia a vadászati-vadgazdálkodási tevékenység jogszerű gyakorlására, hanem az ágazati speciális összehangolt és átgondolt szabályai.* Talán célszerű lehet a Vtv.-ben is más szervezeti formák meghatározása. Az egyesületi formában való tevékenységet jellemzi a bevételi és kiadási oldalnak a szorossága, viszonylag kevés költségvetési keretösszeg. Nemcsak a *gazdálkodáshoz szükséges tőkehiány fordul elő sokszor*, hanem a vadásztársaságok számára csekély a befektetési lehetőség is.⁴⁷² Súlyozatlan a különböző anyagi lehetőséggel bírók beleszólási joga a döntéshozatalban, nincs különösebb érdekelttség a magasabb jövedelem elérésére⁴⁷³ – ez is sokszor jelzi az egyesületi forma által kínált szervezet keretszabályainak Vtv. általi felülírását.

⁴⁶⁷ 1995. évi LVII. tv. a vízgazdálkodásról.

⁴⁶⁸ 1994. évi XLIX. tv. az erdőbirtokossági társulatokról.

⁴⁶⁹ 1994. évi CII. tv. a hegyközségekről – a 2007. évi CLV. tv. által módosítva.

⁴⁷⁰ 1997. évi CLVI. tv. a közhasznú szervezetekről (Khtv.) 2. § (1) bek. a) pontja szerint és az 1993. évi XCII. tv. (a Polgári törvénykönyv módosításáról) 3. §-a is azt mondta: „a polgári jog az egyesülés alkotmányos jogának gyakorlása útján létrejött tagsággal rendelkező társadalmi szervezetekre, mint egyesületekre tekint”.

⁴⁷¹ Civil tv. 4. §

⁴⁷² A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Értesítő 2007/4. számában jelent meg legutóbb FVM általi pályázati felhívás a 2007. évi vadgazdálkodási tevékenység támogatására.

⁴⁷³ Hasonló véleményen van SZÉL ISTVÁN, a Csongrád Megyei MGSZH Vadászati és Halászati Osztályvezetője – részlet a vele készített interjúból. *Passim*.

Ez alapján a vadásztársaságok meghatározására javasolt fogalmam az alábbi: **a vadásztársaság olyan önkéntesen létrehozott, önkormányzattal rendelkező, egyesületi formában működő saját célú civil szervezet, amely nyilvántartott tagsággal rendelkezik, és céljának elérésére szervezi tagjai tevékenységét. A vadásztársaság, mint egyesület, jogi személy. Szabályozási helye a fogalomnak a Vtv.-ben van. Ha a jogalkotó erről másképpen gondolkodik, akkor célszerű más szervezeti formák megfogalmazása is erre a célra a Vtv.-ben.**

Ha a makrogazdaság oldaláról nézzük a vadászatot gyakorló szervezeti formákat, akkor mondhatjuk, hogy a gazdasági szereplők társadalmi összefogású csoportok is egyben; ha a mikrokörnyezetüket vizsgáljuk, akkor a vadászati tevékenységet gyakorlók szervezett közösségét láthatjuk.

A céljuk mindenképpen kettős jellegű, társadalmi és gazdálkodó. Társadalmi céljuk a tagok cselekvési - vadászati módjának és gondolkodási módjának fejlesztése, és szolgálata. Gazdasági jellegüket nézve cél a tervszerű és gazdaságos vadgazdálkodás működtetése, a szervezet fenntartása, és a tagok igényének kielégítése, mivel leggyakrabban haszonbérleti pozícióban jelennek meg és így nélkülözhetetlenek a vadászattal járó kötelezettségek teljesítése is. A kettős jelleg adta szervezeti keret meghatározása még hazánkban is nehéz, mivel erre alkalmasnak látszik több jogilag szabályozott szervezeti forma alkalmazhatósága, amit kiegészít az a tény, hogy a tagság az állami rendelkezések tartalmát (jogszabályok) önszabályozásuk keretében igazíthatják az aktuális igényekhez.

A civil társadalom állapota, erőssége fontos szerepet játszik a mai társadalmi tőke növekedésében, így meg kell vizsgálnunk azt is, hogyan viszonyulnak a civil szervezetek a kialakult változásokhoz, valamint a vadászat témaköréhez és aktuális kérdésköréhez.

A civil szervezetek a fejlődő és szilárd demokráciák lényeges szereplői, mivel a társadalomba való mély **beágyazottságuk révén képesek érzékelni az egyes társadalmi csoportok valós politikai és materiális igényeit.** Két alapvető szereppel rendelkeznek: egyrészt lehetőséget nyújtanak mindenki számára a rendszeres és szervezett formában történő véleménynyilvánításra, másrészt szociális háló-szerű funkciókat látnak el, azaz orvosolják, enyhítik a piaci változás miatt keletkezett társadalmi egyenlőtlenségeket, feszültségeket. E két fő funkción keresztül próbálják kiegyenlíteni a piacgazdaságban fellépő önérdék és a közérdek között feszülő ellentétet. A hagyományos megközelítés szerint a civil szervezetek ezen feladatuk ellátása során a politikai és gazdasági szférától elkülönülve, sőt gyakran azzal szembeállva, nem gazdasági, és a kormányzattól független szervként kell, hogy működjenek.

Jonathan Bach és David Stark⁴⁷⁴ ezzel szemben olyan modellt vázolnak fel, amelyben a civil szervezetek saját gazdasági érdekeltséggel rendelkező, úgynevezett „**társadalmi**

⁴⁷⁴ JONATHAN BACH – DAVID STARK: *Innovative Ambiguities. NGOs Use the Interactive Technology in Eastern Europe*. In: *Studies in Comparative International Development*. Vol. 37 (2001), No. 2. (Center on Organizational Innovation, Columbia University) 56. p. Elérhető továbbá: http://www.coi.columbia.edu/pdf/bach_stark_ia.pdf (letöltve: 2011. XII. 10.).

vállalkozásként” jelennek meg, ami valójában jól azonosítható a vadásztársaságok jellemzőivel. A civil szervezetek napjainkban gyakran piaci vállalkozásként, vagy a kormányokkal szoros kapcsolatban álló szervezetként működnek. A civil szervezetek legfőbb problémája az alulfinanszírozottság, ami mellett azonban megjelenik az érdekérvényesítő képesség hiánya, a társadalmi támogatottság, és a presztízs alacsony mértéke, a szélesebb nyilvánosság előtti megjelenés elégtelensége. Azonban a vadászattal foglalkozók és azt gyakorlók olyan közösségekben és légkörben élnek és tevékenykednek, amelyek talán külön élethivatást jelenthetnek és nem a fentiekben megjelöltek szerinti főbb jellemző jegyeket viselik magukon. A társadalmi kapcsolatok újradefiniálásának korszakában talán a civil szervezeteknek is sikerül változtatni ambivalens pozíciójukon és működésükhöz találhatnak új intézményi formát. Mivel a civil szervezetek számára nagyon lényeges az interaktivitás, a társadalmi interakciók minél szélesebb körben való kiterjesztése, a különböző, sok esetben egymástól távol lévő társadalmi szereplők – vadászatot gyakorlók bevonása jó eszköz lehetne a további differenciálódásukra.

A **társadalmi tőke** fogalmán az egyén társas viszonyait, kapcsolatrendszerét, a társadalmi szerveződés olyan jellemzőit értjük, mint az emberek közti hálózatot, közösen osztott normákat és kötelezettségeket, valamint a társadalmi bizalmat. A társadalmi tőke értelmezése több dimenzió keresztül lehetséges; kifejez egyfajta társadalmi hálózatot (baráti találkozók, látogatások, szomszédi kapcsolatok, társadalmi események), valamint egyfajta civil életközösséget; közösségekben való részvételi hajlandóságot, véleménynyilvánítást, tagsági viszonyokat, választásokon való részvételt is.

Barry Wellman és munkatársai⁴⁷⁵ a hálózati tőke és a részvételi tőke mellé még egy elemet beemelnek: a közösségi elkötelezettség tőkét: a társadalmi tőke ugyanis többet takar, mint pusztán a személyközi interakciók motivációi és szervezetekben való részvételi hajlandóságot, hiszen az emberek általában rendelkeznek egy erős, a közösségek felé irányuló, nyitott attitűddel, a valahová tartozás motivációjával, amely tovább növelheti a társadalmi tőkét.

Álláspontom szerint a fenti jellemzők, amiket az elméleti gondolkodók határoztak meg, különösen jellemzőek a vadásztársaságok egyesületi formájára.

A vadászati jog nem kizárólag vadgazdálkodás, hanem alkalmazott természetvédelem is. A vadásztársadalom a vadászattal kapcsolatos természetvédelmi tevékenysége miatt megtéríthetné a védett állatok által okozott károkat is, mivel azt a természetvédelmi szervezetek és hivataluk nem vállalja fel, de ilyen teherbírása nincs a jelen helyzetben vadászati tevékenységet gyakorló szervezeteknek.⁴⁷⁶ Ma az agrárágazat körülbelül 2–3 %-kal

⁴⁷⁵ BERRY WELLMAN – ANABEL QUAN HAASE – JAMES WITTE – KEITH HAMPTON: *Növeli vagy csökkenti, vagy kiegészíti az internet a társadalmi tőkét?* In: Információs Társadalom. 2002. 1. szám. 25. p.

⁴⁷⁶ Csekő Sándor álláspontja szerint az egyes vadfajok, mint például a seregély, védelme attól függően változik, hogy a kártétele mekkora. Mihelyt a seregély vadászható, a vadásztársadalom fizeti az általa okozott kárt, ha az nem vadászható, akkor senki nem fizeti ki e madarunk által okozott károkat. A természetvédelemről szóló

részesedik a GDP-ből. A vadászat részesedése az ágazatból alig 2–2,5 %. A vadgazdálkodás részesedése forintban körülbelül 9–10 milliárdra tehető. Az ágazat évek óta veszteséges. A vadgazdák által megtermelt „haszon” megjelenik az egész társadalomban, úgy a kirándulók ezrei számára, mint ahogyan a vidék megtartó képessége és a falusi turizmus során, valamint a foglalkoztatottságban betöltött jelentősége miatt. A 20–25.000 hazánkba látogató külföldi vadász vajon mennyi pénzt jelenthet az egyéb ágazatokban? A vadgazdálkodási ágazat ugyan veszteséges, de egyéb ágazatokban a vad védelmére és fenntartására szánt ráfordítások nélkül jelentkezik a haszna, ennek ellenére a vadgazdálkodók fizetik a vadkárok 95 %-át. A kártérítés körében meg sem jelenik a tulajdonosi felelősség, azaz az állam, mint tulajdonos felelőssége. A vad az állam tulajdona, mint „természeti kincs” és csak az elejtéssel, befogással, elhullással kerülhet a vadászatra jogosult tulajdonába.⁴⁷⁷ Egyszerűbb lenne a kapcsoló felelősségi kérdések rendezése, ha a vad uratlan dolog (*res nullius*) lenne, és a vadászati jog a földtulajdonhoz kapcsolódna, mint ahogyan arra számos példa van Európában.⁴⁷⁸ Probléma sokszor a vadásztársadalom anyagi teljesítő képességének csekély volta és a tökeszegénység a vadászatot gyakorló szervezetek estében. Hogyan is lenne képes a túlszaporodott vadállomány kártételét fedezni, és okszerűen, sikeresen gazdálkodni a vadászatra jogosultnak, akkor, ha nem a haszonszerzésre törekvés a lényeg, mint például a vadásztársaságok egyesületi formájánál?⁴⁷⁹

A mind inkább érvényesülő piaci mechanizmusok, a tökeszegénység szétfeszítik a hagyományos vadásztársasági kereteket. A sportvadászat ma is mesterséges elosztási viszonyok között működik, és ez egyre nehezebben egyeztethető össze a piaci racionalitásokkal. Nem lehet az egyre növekvő vadkár igényeket non profit társaságok nyakába varrni, és közben elvárni tőlük, hogy etessék és gondozzák a vadat, zömében társadalmi munkában. Az sem megengedhető, hogy rt-k és kft-k, vagy bármely más szervezeti forma kisajátíthassa a vadászatot. A vadászok egyszerű kétékezi munkájára szüksége van a magyar vadállománynak, ami talán miattuk méltán híres, több évtizedes munkájuk nyomán.

Ma 52.000 körül van az országban a vadászok létszáma, akik átlagosan térítés nélküli vadászrészként alig 10 kg vadhúshoz juthatnak évente, és ezért átlagosan 40 napot töltenek a vadászterületen. Majd átlagosan ötvenezer forintot költenek a vadászatra évente, és 5–10 napot dolgoznak a vadgazdálkodásban. A vadásztársadalom nem terhelhető tovább.

Az állami közvetlen irányítás sem lenne EU konform intézkedés, ezt is vissza kell szorítani, de ha nem lenne, akkor érvényesülni kezdenének a piacmechanizmusok, és attól sokan félhetjük a méltán világhírű magyar vadászatot és vadgazdálkodást. *Keresni kell a*

törvényt 1996-ban elfogadták, de a mai napig nincs egységes szerkezetű végrehajtási rendelete, ami szabályozná a védelem alatt álló vadfajok által okozott károk megtérítését.

⁴⁷⁷ Vtv. 9. § (2) bek.

⁴⁷⁸ A vad tulajdonjoga *res nullius* a következő államokban: Ausztria, Belgium, Hollandia, Luxemburg, Németország, Dánia, Finnország, Svédország, Egyesült Királyság, Írország, Franciaország és Spanyolország.

⁴⁷⁹ Az évi kétmillió fácán kibocsátás napjainkra jó, ha eléri az évi 600.000 darabot, mert nincs a kibocsátásra anyagi lehetőség. A szakirodalom szerint a fácannevelés egyébként 6.000 darab alatt nem lehet nyereséges és jó, ha sikerül az ötven százalékos visszavadászás.

hatékony szervezeti formációban rejlő megoldási lehetőséget. Egy piacképes és megfelelő alaptőkével rendelkező vadásztársaság képes arra, hogy megoldja a magyar vadászat és vadgazdálkodás aktuális problémáit. Egy vadász(társaság) egyesület is szembe tud nézni a növekvő vadkárigényekkel.

Polgári jogi jellegű jogi személyiségre akkor van a vadászatot gyakorló szervezetnek szüksége, ha részt vesz a gazdasági forgalomban, ami a mi esetünkben törvényszerűnek mondható, még a nem gazdasági jellegű célok túlnyomó arányának kiemelése mellett is. A Gt. rendelkezései szerint kkt., bt., kft. és rt. forma is alkalmas lehet a vadászati tevékenység gyakorlására. A gazdaság fejlesztésének jelenlegi szakaszaira jellemző, hogy megszorodtak és differenciálódtak a gazdálkodó szervezetek, gyakran hasonulások és átfedések is tapasztalhatók.

A gazdasági jelleget vizsgálva a fő cél az adott tevékenység (vadászat és annak gyakorlása során) esetében is a nyereség elérése, tervszerű és gazdaságos vadgazdálkodás folytatásával.

Ha ki szeretnénk emelni, hogy mégis *melyek azok a jellemzők, amik lényegesen elhatárolják a vadásztársaság szervezetét a gazdasági társaságokétól*, akkor az alábbiakat láthatjuk: a vadásztársaságoknál a tag sem közvetetten, sem közvetlenül nem részesedik semmilyen formában az egyesületi vagyonból, tagsági joga nem vagyonosodik, szemben az üzletrésszel, részvénnyel. A megszűnő tagsági viszony esetében nincs a vagyont illetően kifizetési kötelezettség, jogutód nélküli megszűnéskor nincs likvidációs hányadhoz való jog. A vezetőség csak a közgyűlés felé felelős, a tagok irányába nem tartoznak felelősséggel. Nincsenek hitelezőket védő szabályok pl.: nincs minimum tőke, nincs különbség jegyzett és saját tőke között, vagyon felhasználásra vonatkozó egyéb tilalom, nem kell a mérlegüket letétbe helyezni.

A jogi személy ismérve az alapítótól való viszonylagos függetlenedés. A vadászat kapcsán megjelenő szervezeti formáknál azonban **a jogi személyiségű szervezeti forma** azt hangsúlyozza, hogy a tagok belső viszonya elválik a jogi személy, mint egész harmadik személyekkel kapcsolatos viszonyától. Alapelvként kijelenthetjük, hogy a bíróságok a normatív feltételeket vizsgálják, azaz hogy az adott forma megfelel-e a törvényes feltételeknek, vagy sem. Ha nem rendelkezik ezzel, akkor a bíróság megtagadja a jogi személy szervezet állami elismerését, de ha rendelkezik ezzel, akkor bejegyzik azokat a közhiteles nyilvántartásba. A bejegyzés konstitutív hatályú, azaz a szervezeti forma ezzel elnyeri a jogi személyiségét. Az *új Polgári törvénykönyv koncepciója* – az erősödő diszpozitív szabályaival – egyre inkább hangsúlyozni kívánja a jogalanyok cselekvési szabadságát is, a lehető legkisebb körre igyekszik szűkíteni az állami és bírói beavatkozás szerepét.

A későbbiekben részletezendő felügyeleti kérdések esetében a koncepció által megfogalmazott változás igen szembetűnő, így kihangsúlyozódik a szervezeten belül a tagok mellérendeltségi és egyenjogúsági rendszere. A tervezet azonban még csak a reform tárgyát határozza meg, egyfajta állásfoglalást is adva, *igazodik a megváltozott piaci viszonyokhoz.*

Kódex jellegével már átfogó rendszert adhat a vadászatot is érintő jogszabályoknak, amelyek aktualizálására régóta igen nagy szükség van.

A vadászati jog gyakorlása jogosultak között nagy számban működnek egyesületi formában a vadásztársaságok. Sólyom László szerint az Alkotmányban biztosított egyesülés szabadsága a lehetséges szervezeti formák „legnagyobb kötetlenségét és sokféleségét” jelenti.⁴⁸⁰

A gyakorlatban a belső szabályozások, különösen **az alapszabály** az tulajdonképpen, **ami a működés feltételeit rendezheti**. A Ptk. és a Civil tv. szabályai törvényi szinten rendezik a speciális forma által igényelt kérdéskörök szabályozását a Vtv. rendelkezéseivel összhangban. Sok félreértés adódik azonban abból, hogy a Civil tv. és a Ptk., valamint a Vtv. szabályainak viszonya nincs tisztázva, valamint bizonyos problémák megoldására egyik törvény sem ad kielégítő választ, megoldást.

A vadásztársaság alapításához az szükséges, hogy **legalább 10 alapító tag a szervezet megalakulását kimondja, alapszabályát megállapítsa, ügyintéző és képviseleti szerveit megválassza**, és Magyarországon székhellyel rendelkezzen.⁴⁸¹ A társaság alapítása alakuló közgyűlésen történik. Tíznél kevesebb tag részvétele esetén a bírósági nyilvántartásba vételre nem kerülhet sor. A vadásztársaság alapító tagjainak alapszabályt kell elfogadniuk, tehát nem elegendő a törvényben előírt megalakuláshoz az, ha az alapszabályt az alakuló közgyűlésen ismertetik.⁴⁸²

A jogi személy önállósága abban nyilvánul meg, hogy önállóan a jogviszonyokban felléphet, jogképességgel rendelkezik. Ez az önálló lét a név, székhely és képviselet révén lesz a külső jogviszonyokban érzékelhető. Az alapszabályban rendelkezni kell (a törvény kógens kikötése alapján) a vadásztársaság nevről, céljáról és székhelyéről, valamint a szervezetéről. Ha ezekről nem, vagy nem megfelelően rendelkeznek, kizárja a társaság azon jogát, hogy a bíróság nyilvántartásba vegye. Így a jogviszonyokban sem tud egyébként megjelenni, mivel a jogi személyiségük a fennálló jogviszonyok, jogok érvényesítése révén legalizálódik.⁴⁸³

A vadásztársaság elnevezésének⁴⁸⁴ meg kell felelnie a névkizárólagosság, a névvalódiság és a névszabatosság követelményeinek.

A **névkizárólagosságot** a Civil tv. 8. § (1) bek. a Ptk. 77. § (3) bek.-hez viszonyítva részben bővíti, részben szűkíti, amikor kimondja, hogy a kiválasztott névnek az ország területén hasonló működési körben tevékenykedő, korábban bejegyzett társaságtól kell különböznie, mivel a Ptk. csak azt kívánja meg, hogy hasonló működési körben, azonos

⁴⁸⁰ SÓLYOM LÁSZLÓ 2001. 517. p.

⁴⁸¹ Ptk. 61. § (3) bek. – Továbbá ez a felsorolás sorrendiséget is jelent a szervezet megalakulása során. Lásd: Legfelsőbb Bíróság. Kpkf. I.25.841/1993.

⁴⁸² BH. 1990/398/10.

⁴⁸³ A Civil tv ezt tovább erősíti az alábbi rendelkezéssel a 8. § (1) bek.-ben: minden egyesület maga rendelkezik a nevével, címerével, logójával és minden nevéhez kapcsolódó joggal, különös tekintettel a hirdetési, reklám és a tevékenység televíziós, rádiós, valamint egyéb elektronikus technikákkal történő közvetítésével kapcsolatos jogokra.

⁴⁸⁴ Kötelező a név pontos meghatározása a Ptk. 62. § (1) bek. rendelkezései szerint.

területen tevékenykedő társaságok nevének kell különbözőnek lennie. A társaságot a székhely szerint illetékes törvényszék veszi nyilvántartásba, ami kétség esetén megkeresheti az országos nyilvántartást vezető Kúriát.⁴⁸⁵

A **névvalódiság** a Civil tv. már nem rögzíti, a korábbi szabályozás⁴⁸⁶ figyelemmel volt arra, hogy engedély nélkül nem keltheti egy egyesület neve azt a látszatot, hogy a tevékenységét más jogi személyhez kapcsolódóan fejti ki. Ezzel kapcsolatban tipikus problémaként jelenik meg, ha például a vadásztársaság dolgozói a társaság nevét a képviselő hozzájárulása nélkül kívánják felhasználni egy újabb társaság alapításához.

A **névszabatosság** követelménye azt jelenti, hogy a névnek meg kell felelnie a magyar helyesírás szabályainak, kiejthetőnek, megjegyezhetőnek és azonosíthatónak kell lennie.

Célként⁴⁸⁷ a legtöbbször a vadgazdálkodást és ennek keretében történő közösségi munkát, a vadászat gyakorlását, sportvadászati lehetőség biztosítását, valamint a környezet és természet védelmét határozhatják meg. A vadásztársaság elnevezése nem kelthet olyan hatást, amely nem felel meg a tevékenységi körének.⁴⁸⁸ Ezen túlmenően, ha a társaság elnevezése „bérkilövő”, de valójában vadgazdálkodási tevékenységet végez, akkor sem megfelelő a cél szerinti megjelölése és elnevezése a szervezetnek, mivel a korábbiakban megjelöltek szerint nem lehet egy területtel rendelkező vadásztársaság bérkilövő, valamint a bérkilövőnek a tevékenységi köre nem foghatja át a vadgazdálkodási tevékenység folytatását. Ennek tartalmi feltétele a bíróság és ügyészség felügyeleti jogkörében kaphat értelmezést, hiszen ott kell azt vizsgálni, hogy az egyesület az irányadó jogszabályok alapján végezheti-e azt a tevékenységet.

Elsődlegesen a társaság gazdálkodási-vállalkozási tevékenység⁴⁸⁹ **céljából nem alapítható**, mivel akkor a gazdasági társaságokról szóló törvényt kellene alkalmazni. E tekintetben a Legfelsőbb Bíróság korábban egy határozatában rámutatott arra, hogy az alapszabályban meghatározott cél, és ennek megvalósítását segítő gazdasági-vállalkozási tevékenység⁴⁹⁰ között a határvonal megállapításánál azt kell mérlegelni, hogy az alapszabályban rögzített célt mennyiben lehet megvalósítani a szervezet vagyonából, amit elsősorban a tagok által fizetett díjak, esetleg mások általi felajánlások és hozzájárulások adnak. Az intézmény szervezeti egységénél a szükséges vagyon a jogi személyiség egyik alapfeltétele, ebből következően a vagyoni feltételek meglétét az egész szervezet esetében

⁴⁸⁵ A Legfelsőbb Bíróság KK. 1. számú állásfoglalása a névszabatosság követelményein belül megengedi számok, vagy betűk halmazának (az esetek többségében tehát rövidítéseknek, mozaikszavaknak) a használatát az egyesületek nevében, ha a név nem kizárólag ezekből áll. FÜLÖP SÁNDOR: *Egyesületek bírósági nyilvántartásba vételi gyakorlata*. Összehasonlító elemzés a Nonprofit Szektor Analízis 2005-ben végzett felmérése alapján. Szerk.: Márkus Eszter. EMLA Egyesület, Budapest, 2005. 12. p.

⁴⁸⁶ Az 1989. évi II. tv., a korábbi Etv. 7. § (1) bek.

⁴⁸⁷ Kötelező a meghatározása a Ptk. 62. § (1) bek. szerint.

⁴⁸⁸ BH. 2000.84.

⁴⁸⁹ A Civil tv. 2. § 7. pontja szerint azon szervezet, amelynek az éves összes bevétele hatvan százalékát eléri vagy meghaladja a gazdasági-vállalkozási tevékenységből származó éves összes bevétele.

⁴⁹⁰ A 114/1992. (VII. 23.) Korm. rend. a társadalmi szervezetek gazdálkodó tevékenységét részletezi a 2. §-ában.

vizsgálni kell. Ha az alapszabály a vagyoni feltételek biztosításáról, forrásairól, így legalább a tagdíj fizetéséről nem rendelkezik, akkor a nyilvántartásba vételt meg kell tagadni.⁴⁹¹

A **székhely**⁴⁹² a vadásztársaság azonosítása szempontjából bír jelentőséggel. A megjelölése nem csupán a község, város megjelölését, hanem az ügyintéző szerv működési helyének pontos meghatározását is jelenti. A székhely használatát igazoló dokumentumot csatolni kell a bejegyzési eljárásban.⁴⁹³ A székhely biztosíthatja az állandó elérhetőséget és kapcsolatok tartását mind a tagok, mind a hatóság és harmadik személyekkel szemben.

A **társaság szervezetéről való rendelkezés is kógens eleme az alapszabálynak**.⁴⁹⁴ A törvény kijelöli azt a keretet, amely biztosítja az önkormányzati elv érvényesülését, és a szervezetszerű működést. Meg kell határozni a társaság legfőbb szervét, annak összehívási rendjét (rendes, rendkívüli), működését, hatásköreit, valamint az ügyintéző és képvisleti szervét.

A vadásztársaság **megalakulását követően kérni kell** a vadásztársaság székhelye szerint illetékes törvényszéktől⁴⁹⁵ annak **nyilvántartásba vételét**.⁴⁹⁶ A nyilvántartásba vételről a bíróság nemperes eljárásban, soron kívül határoz, az eljárás illetékmentes.⁴⁹⁷ A Közigazgatási Kollégium 1. számú határozatának 6. pontja szerint a nyilvántartásba vételi kérelmet benyújtó képviselő jogosultságát a bíróságnak vizsgálni kell. Ennek értelmében, a képviselő azonosíthatósága miatt, az egyesület megválasztott tisztségviselői közül a képviselő nevét, megbízásának idejét (képviselésének terjedelmét)⁴⁹⁸ fel kell tüntetni. Az ügyintéző szerv tagjainak nevesítése a nyilvántartásba vételnek nem feltétele. A képviselő nevesítése csak az alakuló ülés jegyzőkönyvében történhet, az alapszabályban technikai okok miatt lehetetlen. A Civil tv. és a Ptk. értelmében⁴⁹⁹ is először az egyesület alapszabályát kell elfogadni, aztán lehet az ügyintéző és képvisleti szerveket megválasztani. E szabályból fakadóan a megválasztott képviselő nevét utólag, a már elfogadott alapszabályba kellene belefoglalni, ami annak módosítását jelentené. A vadásztársaság tehát a törvényes keretek között szabadon dönti el, hogy kit tekint képviselőjének. Természetesen erre célszerű elsősorban valamely tisztségviselőt és nem testületi szervet megjelölni. Akadályoztatása esetére (betegség, külföldi távollét stb.) is hasznos lehet megjelölni másik képviselőt. Leggyakrabban a vadásztársaság elnökhelyettesét, titkárát, felügyelő bizottsági elnökét szokták erre kijelölni.

⁴⁹¹ Legfelsőbb Bíróság KK. 1. sz. állásfoglalás I. része és Legfelsőbb Bíróság Kpkf. I.25.137/1994. In: LOMNICZI ZOLTÁN: *Egyesületek*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2010. 96. p.

⁴⁹² Kötelező a bejegyzéshez, jogszabályi alapja a Ptk. 62. § (1) bek.

⁴⁹³ A civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról 2011. évi CLXXXI. tv. 21. § b) pont szerint.

⁴⁹⁴ Ptk. 62. § (1) bek.

⁴⁹⁵ A 2011. évi CLXXXI. tv. 1. §.

⁴⁹⁶ A 6/1989. (VI. 8.) IM. rendelet a társadalmi szervezetek nyilvántartásának ügyviteli szabályairól; az 1. §-ban megfogalmazottak szerint.

⁴⁹⁷ A 2011. évi CLXXXI. tv. 5. § és a Legfelsőbb Bíróság KK. 13. szerint a bejegyzés illetékmentes.

⁴⁹⁸ A 2011. évi CLXXXI. tv. 20. § (1) bek.

⁴⁹⁹ Ptk. 61. § (3) bek.

A vadásztársaság a nyilvántartásba vétellel jön létre,⁵⁰⁰ szerzi meg a jogi személyiséget, tehát ezt követően nyílik lehetősége arra, hogy jogokat és kötelezettségeket szerezzen, vagyis polgárjogi értelemben jogalannyá váljon. Nincs jogilag szabályozva, hogy az alapszabály elfogadásától számítva mennyi időn belül kell a nyilvántartásba vétel iránti kérelmet előterjeszteni. Miután azonban a vadásztársaság a nyilvántartásba vétellel jön létre,⁵⁰¹ tagjainak nyilvánvaló érdeke, hogy minél hamarabb történjék meg ez a bírósági aktus. A bíróság a nyilvántartásba vételről szóló határozatát a székhelye szerint illetékes ügyészségnek is megküldi. A jogalkotó már az új szabályozással megteremtette az egyesülési szabadság érvényesülését biztosító mindazon jogszabályi feltételeket, amelyek megfelelő védelmet nyújtanak a nyilvántartásba vételi eljárás indokolatlan elhúzódásával szemben. Az Alkotmánybíróság határozata szerint a jogi személy egyesületeknek a bírósági nyilvántartásba vétele, mint állami kontroll és a jogi személyiség közjogi feltétele megfelel az egyesülési szabadság alkotmányos követelményének.⁵⁰²

A nyilvántartásba vétel iránti kérelemhez csatolni kell⁵⁰³ mindazon okiratokat, amelyekből a törvényszék meg tudja állapítani, hogy az alapítók a szervezetre irányadó jogszabályi előírásoknak maradéktalanul eleget tettek.⁵⁰⁴

Arra vonatkozóan, hogy milyen szempontokat kell a bíróságnak a nyilvántartásba vételi eljárás során vizsgálnia, a Legfelsőbb Bíróság közigazgatási kollégiuma által kiadott **KK 1. számú állásfoglalás** szolgál iránymutatóul. Az állásfoglalás a következőkre mutat rá:

1.) Az egyesület nyilvántartásba vételekor a bíróságnak meg kell győződnie, hogy az alapítás a törvényben meghatározott szervezeti feltételeknek megfelel-e. Igazolni kell, hogy legalább

⁵⁰⁰ Civil tv. 4. § (2) bek. – Az egyesület nyilvántartásba vételének időpontja a bejegyzést elrendelő határozat jogerőre emelkedésének időpontja. Attól még, hogy az egyesület a jogi személyiségét a külvilág számára csak így nyeri el az egyesület megalakult, az alapszabálynak megfelelő folyamatok megindultak. Megállapította *Bíró Endre* in: FÜLÖP SÁNDOR 2005. 9. p.

A BDT. 2005.1210. kimondja, hogy az egyesület nyilvántartásba vétele előtt nem jogi személy, ezért nem működhet, jogi személyiség hiányában az alapszabály szerinti tevékenységet nem végezhet.

⁵⁰¹ A kérelem benyújtásától számított 60 napon belül (ha nincs szükség hiánypótlásra). Korábban nem volt határidő a bejegyzési kérelem elbírálására. A jogalkotónak a korábbi mulasztása az egyesülési szabadság sérelmét idézte elő, mivel a törvényesen megalakult egyesület teljes körű működésének megkezdését akadályozó nyilvántartásba vételi késedelem olyan függő jogi helyzetet teremtett, amelynek indokolatlan fenntartása kizárhatta a céljának megvalósulását, ugyanis tevékenységét csak a bejegyzését követően kezdhette és kezdheti meg ma is.

⁵⁰² ABH 2001.93.,98.

⁵⁰³ A 2011. évi CLXXXI. tv. 20. § (1) bek. minden pontja.

⁵⁰⁴ Csatolni kell különösen:

- az alapszabályt,
- az alakuló közgyűlés jegyzőkönyvét, amely tartalmazza az alapító tagok nevével, aláírásával hitelesített jelenléti ívet,
- az ügyintéző és a képviselői szerv tagjainak elfogadó nyilatkozatát az állampolgársághoz kapcsolódó feltételek meglétéről, és arról, hogy nincsenek eltöltve a közügyek gyakorlásától (a nyilatkozatnak tartalmaznia kell a lakcímet és a személyi adatokat is),
- a székhely használat jogcímét igazoló okirat másolatát,
- ha az alapszabály nem szól erről, úgy be kell jelenteni annak a kettő személynek a nevét és címét, akik a vadásztársaság bankszámlája feletti rendelkezésre jogosultak,
- szükség szerint a felügyelő szerv tagjainak a tagság elfogadására és a jogszabályban meghatározott követelményekre vonatkozó nyilatkozatát,
- szükség szerint az egyesület alapszabályának a módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt szövegét.

tíz alapító tag mondta ki a szervezet megalakulását, és vizsgálni kell az alapszabály törvényben rögzített tartalmi elemeinek meglétét. Az ügyintéző és a képviseleti szerv tagjainak nyilatkozniuk kell az állampolgársághoz kapcsolódó feltételek meglétéről és arról, hogy nincsenek eltöltve a közügyek gyakorlásától. A bíróságnak vizsgálnia kell a társadalmi szervezet ügyintéző és képviseleti szerve megválasztásának törvényességét, továbbá hogy a társadalmi szervezet a működéséhez szükséges vagyonnal rendelkezik-e.

2.) Vizsgálni kell továbbá, hogy az egyesület választott elnevezése megfelel-e a névkizárólagosság és névszabatosság követelményeinek. A névkizárólagosság követelménye megvalósításának érdekében a bíróságnak indokolt esetben meg kell keresnie a Legfelsőbb Bíróságot.

3.) Egyesületet elsődlegesen gazdasági-vállalkozási tevékenység végzésére nem lehet alapítani. Ez a cél megállapítható, ha az egyesület tevékenységében és vagyonában a gazdasági tevékenység és az ebből származó bevétel (60%-on felüli arányban) a meghatározó.

4.) A nyilvántartásba vétel iránti kérelmet benyújtó képviselő képviseleti jogosultságát vizsgálni kell. Ennek érdekében – a képviselő személyének azonosíthatósága miatt – a társadalmi szervezet megválasztott ügyintéző és képviseleti szervének tagjai közül a képviselő nevét fel kell tüntetni. Az ügyintéző szerv tagjainak nevesítése a nyilvántartásba vételnek nem feltétele.

5.) Az egyesület nyilvántartásba vételéről vagy annak megtagadásáról hozott határozat ellen fellebbezésnek van helye. A társadalmi szervezet ellen az ügyész, illetve a társadalmi szervezet tagja által indított keresetek elbírálására a peres eljárás általános szabályai szerint történik, s e keresetek elbírálására az illetékes törvényszéknek van hatásköre.

A bejegyzés iránti kérelem és mellékleteinek hiányossága esetén – ha az orvosolható – a bíróság felhívja a társaságot annak pótlására. Hiánypótlásra 30 napon belül van lehetőség, kivételes indokkal az 45 napra meghosszabbítható.

A vadásztársaság nyilvántartásba vételét megelőzően a bíróságnak meg kell győződnie arról is, hogy az alapítás a törvényben meghatározott feltételeknek megfelelt-e, a szervezet alapszabálya a Civil tv., a Ptk., illetőleg esetünkben a vadvédelemről, a vadgazdálkodásról és a vadásatról szóló Vtv. speciális rendelkezéseinek megfelel-e. A bírósági nyilvántartásba vétel során a bíróságnak azt is vizsgálnia kell, hogy a vadásztársaság ügyintéző és képviseleti szerve megválasztása törvényesen történt-e, az alapszabály, illetőleg más szabályzat ezek határozatképességét, illetőleg demokratikus működésüket, határozatképességre vonatkozó szabályokat megfelelően szabályozza-e. Csak így van arra lehetőség, hogy határozataik törvényessége a későbbiek során is ellenőrizhetővé váljon.⁵⁰⁵ Amennyiben viszont az alapszabály nem tartalmazza az előzőekben megjelölt jogszabályok által előírtakat, a törvényszék megtagadja a vadásztársaság nyilvántartásba vételét.⁵⁰⁶

⁵⁰⁵ KGD. 1997.266.

⁵⁰⁶ A magyar bírói esetjog alapvetően a létesítő okiratok ellenőrzésén alapul, amelynek kapcsán a bírák csak azt vizsgálják, hogy a létesítő okirat megfelel-e a törvény követelményeinek vagy sem. A magyar szabályozás

A bíróság által **bejegyzett adatok közhitelesek**. Ha a vadásztársaság neve, székhelye megváltozik, illetőleg a képviseletre új személy lesz jogosult, azt a bíróságnak be kell jelenteni. A bíróság a bejelentés alapján végzéssel változtatja meg a korábban bejegyzett adatokat. A nyilvántartásba vétel jelenleg papír alapú, de 2012. június 30-tól elektronikus úton, valamint egyszerűsített nyilvántartásba vételi eljárással is lehet 15 napon belül (mintaokirat alapján) a kérelmet előterjeszteni. A mintaokirat használata esetén nincs lehetőség hiánypótlásra.

A bírósághoz benyújtott kérelmek leggyakoribb hiányosságait⁵⁰⁷ a következőkben láttam az általam vizsgált vadásztársaságok esetében:

- 1.) Kérelem nélkül érkezik meg a bírósághoz a vadásztársaság alapszabálya, jegyzőkönyve, tisztségviselők nyilatkozata. Az iratok tartalmából ugyan megállapítható, hogy új szervezet megalakulásáról van szó, de a nyilvántartásba vételi eljárás kérelem nélkül nem indulhat. A kérelmet a társaság képviselőjének kell benyújtani. Amennyiben több képviselő van, elegendő, ha az egyik, önálló képviseletre feljogosított képviselő írja alá a kérelmet.
- 2.) Nem csatolják be az alakuló ülésről készített jegyzőkönyvet, vagy hiányosan nyújtják be. Leggyakoribb hiba, hogy nem tartalmazza az ügyintéző képviselők megválasztási módját, azaz hogy titkosan, vagy nyilvánosan történt-e.
- 3.) Nem csatolják az ügyintéző és képviselő szerv tagjaira vonatkozó, jogszabályban körülírt tartalmú nyilatkozatait.
- 4.) Hiányzik a vadásztársaság pontos székhelyének meghatározása és a képviselő személy lakcíme.
- 5.) Előfordulhat, hogy megalakulásnál nem figyelnek a törvényben megállapított sorrendre, azaz pl. hogy először kell az alapszabályt elfogadni, és csak ezt követően kerülhet sor a tisztségviselők megválasztására.
- 6.) Előfordul, hogy 10-nél kevesebben alakították a társaságot, de az e miatti elutasítás nem akadályozza annak, hogy a társaság újból szabályszerűen megalakuljon.
- 7.) Az is előfordult, hogy ugyanazok a tagok újabb vadásztársaságot hoznak létre a tagságuk kibővítésével, valamint ugyanarra a vadászterületre kötöttek haszonbérleti szerződést. Egy vadásztársaság érvényesen csak egy vadászterület vadászati jogát szerezheti meg, ezt a körülményt a nyilvántartásba vételkor a bíróságnak vizsgálnia kell. A bírósági gyakorlat azt mutatja, hogy igen rugalmasan kezelik ezeket a problémákat, és legtöbbször hiánypótlásra hívják fel a társaságot, majd ezek pótlását követően sor kerülhet a nyilvántartásba vételre.

Az általam vizsgált **vadásztársaságok** (a vizsgált vadásztársaságok hivatalos megkeresésre nem reagáltak, vagy közreműködtek, akkor kérték, hogy adataik és

egyrésztől rendkívül demokratikus és haladó, mert a bejegyzési rendszeren alapul. Tehát a bíróságnak van csak feljogosítva, hogy a bejelentett okiratokat a törvény követelményeihez mérje, majd elrendelje vagy elutasítsa a bejegyzést, illetve kisebb módosításokat kérjen.

⁵⁰⁷ Korábbi elnevezésében a Csongrád Megyei Bíróságon folytatott gyakorlatom során – mivel az érintett társaságok *nem járultak hozzá* az adataik szerepeltetéséhez – csak általánosságban jelölöm meg ezeket.

beazonosíthatóságok ne kerüljön elő) **okiratainak a vizsgálata kapcsán a gyakorlati életben további nehézségek adódhatnak** például:

- 10 fő akarat elhatározása kell a létrejövetelhez, nem pedig szerződéses nyilatkozata (felveti a helyettesíthetőség és meghatalmazás kérdéseit),
- alapítás során a gyűlés neve bármi lehet, de a szervezetet létrehozó okirat neve alapszabály csak és kizárólagosan, később a legfőbb szerv a taggyűlés, vagy korábbi megfogalmazásban megjelölt legfőbb szerv,
- szándéknyilatkozatok nem pótolhatják az alapokmányokat a létrejövetel kapcsán és e kérdésben nem bírnak kötelező erővel, ez igaz az írásbeli megállapodásokra is. A megalakulás törvényessége a jegyzőkönyvből minden aggály nélkül ellenőrizhető.

A Civil tv. sem ad megoldást a következőkre:

- A tagsági viszony tartalmát a törvény nem szabályozza, nem rendezett az alapító tagok és az egyesület, mint szervezet jogviszonyáról. Szerződéssel, megállapodással a belső normák keretkörében van ez a probléma, ezzel az autonóm működés lehetőségét biztosítva, így kiemelt jelentőséget kap az alapszabály tartalma.
- A tagsági viszonyból eredő alapvető jogok és kötelezettségek nincsenek rögzítve. Álláspontom szerint tartalmában azonban csoportosítás lehetséges: szervezeti; gazdálkodási, vagyoni; közreműködési; felelősségi jellegű jogokra, kötelezettségekre. A létrejövetel irányát nézve a tag fordul a szervezet felé, illetve a szervezet létrehozása céljából társulnak a kitűzött célok elérése, megvalósítása érdekében.
- Ki kellene emelni az „egy tag – egy szavazat elvét”, mivel egy alapvetően nem nyereségorientált szervezetben csak így biztosítható a beleszólás joga; valamint ezzel a szervezeti struktúra, működés, határozatképesség, határozathozatali rend kérdései is előre szabályozottakká válhatnának, továbbá az anyagi lehetőségek nem súlyozódhatnának ki a döntéshozatalban.
- Választott testületi tagok jogait csak személyesen gyakorolhatják, képviseleti formában való döntés kizárt.

7.3.1. A vadásztársaságok elhatárolási kérdései

A vadásztársaságok esetében a **társaság szó szerepel, a formája a fentiek szerint azonban egyesület, a speciális jogszabályban (a Vtv. alapján) vizsgálhatjuk meg azt, hogy van-e kapcsolata a társaságokkal.** A társaság meghatározás jellegét tekintve személyegyesítő és esetleg vagyonegyesítő jellegű. Ezért szociológiai, társadalmi jelenség jogon kívül is: kiscsoport. Az intézmény mindig jogi szabályozást igényel, a társaság viszont nem mindig, illetve jogilag is formátlan megállapodás tud maradni. Társaság van a jogon kívül is, de más határesetek vannak a belső jogban: koncessziós társaság, hegyközség, társulatok.⁵⁰⁸ Az

⁵⁰⁸ SÁRKÖZY TAMÁS 2009. 11. p.

egyesület alapvetően személyegyesülés, a gazdasági társaság pedig vagyonszösszesség. A modern jogrendszerekben már nem lehetséges a személyegyesítő és vagyonegyesítő társaságok olyan éles elkülönítése, mint korábbi időszakokban. A jelenlegi magyar társasági jogban létező társasági formák egyike sem minősíthető tisztán személyegyesítő, vagy tisztán vagyonegyesítő társaságnak.⁵⁰⁹

A piacgazdaság magában hordozza a **gazdasági tevékenység** szabadságát is: alapvető jog a gazdasági területen való szabad tevékenységgyakorlás joga.⁵¹⁰ Az Alkotmány elismeri és támogatja a vállalkozás szabadságát,⁵¹¹ valamint deklarálja, hogy mindenkinek joga van gazdasági és társadalmi érdekeinek védelme céljából másokkal együtt szervezetet alakítani, vagy ahhoz csatlakozni.⁵¹² A vállalkozás joga alkotmányosan csak a törvényben korlátozható közvetlenül és jelentősen, objektív – a jogosultnak nincs rá befolyása – és szubjektív – teljesítésük elvileg bárkinek megadott – korlátok felállításával.⁵¹³ Az egyesülési jog⁵¹⁴ konkretizálása a társulás szabadságának deklarálása: egyrészt társadalmi szervezetek, köztük gazdasági társaságok alapításának lehetőségét tartalmazza. A vállalkozás és a társulás szabadsága nem abszolutizálható és nem korlátlan: jogszabály állíthat fel **alanyi** (ki milyen vállalkozást folytathat/társulást hozhat létre), **tárgyi** (mire, milyen tevékenység végzésére irányulhat a vállalkozás/társulás) és **módbeli** (hogyan, milyen vállalkozási/társulási formában végezhető üzletszerű gazdasági tevékenység) korlátokat.⁵¹⁵ Alanyi körben a vadásztársaságot a Vtv. mint jogszabály meghatározott célra hozza létre, jogi személyiséggel rendelkezik, alapvetően nem profitorientált. Rendkívül szoros a kapcsolat a tulajdoni használati, valamint a gazdálkodási szervezeti viszonyok között. Kimutatható, hogy az egyes társadalmi rendszerekben annak konkrét és adott tulajdoni viszonyaihoz igazodóan, azokkal konzisztens gazdálkodási, szervezeti formák jöttek létre és működtek.⁵¹⁶ *Hívjuk a vadásztársaságokat vadásztársulatoknak.*

Az egyesület fogalmának behatárolásában kifejeződik az, hogy egyes történeti korok társadalmi szervezete részeként megjelenő egyesületi formák, a kor osztálystruktúrája által meghatározottak, s a legszorosabb összefüggésben vannak az állami hatalom szervezettségével, jellegével, és a konkrét megjelenési formáit a létező nemzeti hagyományok, osztály-, réteg-, csoportérdekek tudatos felismerésének szintje ugyancsak

⁵⁰⁹ FABÓ TIBOR: *Társasági jogi alapvetés*. In: A gazdasági társaságokról szóló törvény magyarázata. Szerk.: Miskolczi Bodnár Péter. KJK-KERSZÖV Kiadó, Budapest, 2002. 52–53. p.

⁵¹⁰ PAPP TEKLA: A 9. § kommentárja. In: Trócsányi László (szerk.): A mi alkotmányunk. Complex Kiadó, Budapest, 2006. 117–120. p.

⁵¹¹ Alk. 9. § (2) bek.; Alaptörvény XII. cikk.

⁵¹² A 2012. január 1-jétől hatályos Alaptörvény M) cikke szerint a gazdaságunk a „vállalkozás szabadságán alapszik”, VIII. cikke pedig rögzíti, hogy „mindenkinek joga van szervezetet létrehozni” és/vagy azokhoz csatlakozni.

⁵¹³ AUER ÁDÁM – BAKOS KITTI – BUZÁSI BARNABÁS – FARKAS CSABA – NÓTÁRI TAMÁS – PAPP TEKLA: *Társasági jog*. Szerk.: Papp Tekla. Lectum Kiadó, Szeged, 2011. 27. p.

⁵¹⁴ Alk. 63. § (1) bek.; Alaptörvény VIII. cikk.

⁵¹⁵ PAPP TEKLA: *Gazdasági társasági formák Magyarországon – előnyök és hátrányok rendszere*. In: Acta Conventus de Iure Civili. Tomus XIII. Lectum Kiadó, Szeged, 2011. 123–124. p.

⁵¹⁶ SZILÁGYI SÁNDOR 1997a. 35. p.

befolyásolják.⁵¹⁷ Ebben a körben **fontos a megkülönböztetésük a köztestületektől**, mivel azok is elsődlegesen nonprofit célú személyegyesülések jogi személyiséggel, valamint a Ptk. 65. § (6) bek.-e szerint a köztestületekre – ha a törvény eltérően nem rendelkezik – az egyesületekre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. A köztestületek az agrárszférában a jogszabályban meghatározott közfeladatokat látnak el, közhatalmat gyakorolnak és jogszabály hozza létre őket. Köztestület így például a hegyközség,⁵¹⁸ valamint szakmai jellegű kamarák: az Országos Magyar Vadászkamara,⁵¹⁹ illetve a Magyar Állatorvosi Kamara. A korábbi jogirodalomban általánosan elfogadott tétel volt, hogy egy szervezet – szemben a magánjogi jogi személlyel – csak akkor közjogi jogi személy, ha jogi individualitását jogforrás állami aktusként megalapozza.⁵²⁰

Sajnos lényegi eltérés a vadásztársaságok egyesületi jellegéhez mérten a jogi szabályozás iránti igény jelentősége kapcsán is van,⁵²¹ mivel egy törvény vagy külön törvény rendelkezik róluk.⁵²² Tagságuk viszonylatában is van eltérés: önkéntes tagság a gazdasági kamara esetében van csak, a többi köztestületnél kötelező a tagság és csak természetes személy tagjaik lehetnek, valamint a felügyeleti kérdések felől kapcsolódik egymáshoz a gazdasági kamara, hegyközség és az egyesületi forma az ügyészség általi felügyelet gyakorlásával.⁵²³ Sajátos rendelkezést és szervezeti formát találhatunk az Országos Magyar Vadászkamaráról szóló törvény 1997. évi XLVI. tv. 27. § (4) bek.-ben, ahol a rendelkezések előírják, hogy mivel a kamara gazdasági tevékenységet nem végezhet, ezt az általa alapított **nonprofit gazdasági társasági**⁵²⁴ formában folytathatja. A Gt. a 365. § (6) bek. alapján

⁵¹⁷ SCHMIDT PÉTER: *Magyar alkotmányjog*. Budapest, 1976. 58. p., 62. p.

⁵¹⁸ Ebből következik, hogy a hegyközség nem az egyesülési szabadság és az érdekvédelmi szervezetek alakításához való alkotmányos alapjogok alapján létrehozott szervezet, az nem a magán- és jogi személyek önkéntes társulása. BOBVOS PÁL: *Néhány megjegyzés a hegyközségek köztestületi jellegéről*. = Acta Jur. et Pol. Szeged. Tomus LXV. (Molnár Imre Emlékkönyv) Fasc. 29. Szeged, 2004. 545–546. p.

⁵¹⁹ A Magyar Vadászkamara ernyőszervezetnek kevés, de még a módosított jogszabályi keretében is felmerül a kérdés, hogy mi is a közfeladata, amit valójában ellát. A közfeladat nem kapcsolódhat profit szerzéséhez, de a vadásztársaságok rá vannak kényszerítve a működésükhöz és a feladatuk ellátásához bevétel szerzésére. A közfeladatként nevesített jogszabályi feladat nem tűnik arányosnak, ésszerűnek. A kamarai megoldás épp a vadásztársaságok civil autonómiáját gyengíti, gazdálkodás oldalát vizsgálva is ez ellen hat, mivel nem nyújt olyan szolgáltatást, amely különösen vonzó lehet.

⁵²⁰ BOBVOS PÁL 2004. 546. p.

⁵²¹ Az önszerveződésben fellelhető hiányosságokat küszöbölték ki a hegyközségek külön törvényi szabályozásával is. A vadásztársaság is olyan speciális szervezet, amelyre nézve van szabályozási igény a formai azonosíthatósági feltételek megállapítása mellett.

⁵²² Szladits szerint „amíg a magánjogi jogi személyek csaknem mind lex generalis alapján jönnek létre, tehát már fogalmilag is azonos feltételek mellett, addig a legtöbb közjogi személyt lex specialis keltette életre.” SZLADITS KÁROLY: *A jogi személy, mint jogalany*. In: Magyar magánjog. Szerk.: Szladits Károly. Budapest, 1942. I. kötet, 570. p.

⁵²³ ÁDÁM ANTAL: *A végrehajtó hatalom és az autonóm közjogi intézmények jogalkotásáról*. In: Magyar Közigazgatás. 1993. 5. szám. 261. p., FAZEKAS MARIANNA: *A köztestületekről*. In: Magyar Közigazgatás. 1993. 4. szám. 214. p.

⁵²⁴ A nonprofit gazdasági társaság a közhasznú társaság helyett hozható létre 2007. július 1-jétől. Megszüntetésük végső határideje 2009. június 30. volt. A hatályosítást a Gt. úgy oldotta meg, hogy 2009. július 1-jétől a kht.-ra vonatkozó rendelkezések – törvényben megjelölt kivételektől eltekintve – a nonprofit gazdasági társaságokra is vonatkoznak [Gt. 365. §. (5) bek.]. A nonprofit gazdasági társaság pedig bármely gazdasági társasági formában működhet.

közhasznú társaság helyett 2009. július 1-jétől⁵²⁵ jogi személyiségű nonprofit gazdasági társaságot kell érteni.⁵²⁶

A **nonprofit gazdasági társaságot** azért kell ismertetni, mivel a közhasznú szervezetektől eltérően nem feltétele a társadalom közös szükségleteinek a kielégítése, valamint a **vadásztársaságok későbbi működésére is megfelelő keretet adhat, ha ezt a vadásztársadalom elfogadja.** Egyetlen jogszabályi korlátozás utat nyithatna a nonprofit gazdasági társaság felé. Alapvető szabályozásbeli jellemzője, hogy üzletszerű gazdasági tevékenységet kiegészítő jelleggel folytathat. A nyeresége, amely a működése során keletkezik a tagok között nem osztható fel,⁵²⁷ valamint nem alakulhat át gazdasági társasággá, csak másik nonprofit társasággal egyesülhet, vagy két ilyen szervezetté válhat szét, ugyanakkor lehetőség van a szervezeteknek egymás közötti átalakulására, vagy szétválására. Nem önálló társasági formák, hanem a gazdasági társaságok egy sajátos működési formái, azaz a nonprofit jellegük megtartása mellett bármikor gt. formává alakulhatnak,⁵²⁸ amely összeegyeztethető a vadásztársaságok által megkívánt és korlátozás nélkül folytatandó tevékenységgel és hosszú távú célokkal. A Gt. engedi, hogy a társasági szerződés tartalmát nem csak a saját, hanem egy másik törvény (pl.: Vt., Kszt.) rendelkezéseire figyelemmel lehessen megalkotni. Nem lesz a szervezet automatikusan közhasznú, csak akkor, ha a közhasznú nyilvántartásba bejegyezték.⁵²⁹ A Gt. és a Vtv. szabályainak egymásra vetítése egy újabb kérdést vethet fel a jövőben.

Az *elhatárolás további része*, hogy a vadászat alapvetően egy sport-, rekreációs tevékenység; az ilyen tevékenység folytatására létrehozott civil szervezetek a Ptk. és a Civil tv. mint *lex generalis* által szabályozott egyesületi formában működhetnek a leghatékonyabban. E két jogszabály rendelkezéseinek figyelemmel vételével kialakítani a vadásztársaság szervezetét és működését, a Vtv.-ben szabályozott vadászati jog gyakorlására vonatkozó szabályok további speciális szabályainak alkalmazásával. Az agrárstruktúra szervezetei – a vadásztársaságok is – legkarakterisztikusabb elemei mindig a konkrét tulajdoni viszonyokban, a tulajdon működésének kereteket biztosító szervezeti viszonyokban, és a közgazdasági környezeti viszonyokban keresendők.⁵³⁰

Kiemelendő azonban, hogy nem csak kifejezetten sport tevékenység folytatását jelentő működési cél a vadászat gyakorlása a vadásztársaságoknál, mert ha ez lenne, akkor alkalmazni kellene rájuk a sportról szóló 2004. évi I. tv. (a továbbiakban: Stv.) 1., 5., 15. és 16. §-ait, ami nem jellemezné a valódi működésüket még akkor sem, ha bérkilövésre jöttek

⁵²⁵ 2009. július 1-jén hatályát veszítette a Ptk. közhasznú társaságokra vonatkozó szabályanyaga.

⁵²⁶ BOGNÁR PIROSKA: *A nonprofit gazdasági társaságok*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2010. 19. p.

⁵²⁷ Gt. 4. § (3) bek.

⁵²⁸ Gt. 4. § (4) bek.

⁵²⁹ BARTA JUDIT: *A közhasznú nonprofit gazdasági társaságok*. In: Miskolci Jogi Szemle. 2009. 1. szám. 146. p.

⁵³⁰ SZILÁGYI SÁNDOR: *Agrárstruktúra – mezőgazdaság*. In: CSÁK CSILLA – FODOR LÁSZLÓ – MIKÓ ZOLTÁN – NOVOTNI ZOLTÁN – PRUGBERGER TAMÁS – SZABÓ ÁGNES – SZILÁGYI SÁNDOR: *Az agrárjog alapelemeinek vázlat II*. Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 1997(b). 249. p.

létre, bár kétségtelen, hogy jobban illeszkednének az egyesületi forma által megkívánt szervezeti formába. Erre mutatott rá a Legfelsőbb Bíróság Közigazgatási Kollégiuma a 2003. évi 3–4. számában megjelent jogalkalmazási kérdésekről adott véleményében, azaz **a vadásztársaság nem minősül sportegyesületnek, valamint a vadgazdálkodással és vadászattal kapcsolatos tevékenysége pedig nem az Stv. hatálya alá tartozó sporttevékenység. Így a cél szerinti besorolása a vadásztársaságnak csak „szabadidős és hobby” tevékenység lehet a „sport” helyett.**

A vadászok közössége az általuk választott jogi és szervezeti formában nyeri el a jogállását, a vadászat adta sajátosságok keretei közötti érvényesíthetőséggel. Az egyesülési jog alapján a törvény által elismert célokra számtalan egyesülési formában működő civil szervezet alakulhat. A vadásztársaság ezek közül – speciális célja és tevékenysége miatt – csak az egyik **nevesített civil szervezet**. A szervezeti besorolásuk és meghatározásuk miatt **tartozhat egy vadásztársaság a klasszikus értelemben vett saját célú civil szervezetek körébe.**⁵³¹ Ebből a minőségükből adódik a Gt. alapformáitól való alapvető szabályozásbeli eltérés: üzletszerű gazdasági tevékenységet csak kiegészítő jelleggel folytatnak, az a társaság tagjai között nem osztható fel, hanem a társaság vagyonát gyarapítja. Közelebb kerültünk így a szervezet lényegéhez.

Következőkben azokat a jogi személyeket vizsgálom meg, amelyek a tagjai tevékenységének összehangolására, a tagok egyéni gazdasági céljainak elérésére, elősegítésére jönnek létre – vagyis **koordináló jellegű szervezetek.**⁵³² Esetükben nem azt kell vizsgálnunk, hogy van-e elegendő vagyonuk, mivel elsősorban csak a szükséges működés költségeinek fedezését szolgálják.⁵³³ A következő szervezeteket találhatjuk: az erdőbirtokossági társulatok és a vízgazdálkodási társulatok (vízi közmű társulat és vízi társulat). Ezek azonban **a speciális tevékenységükhöz jogi személyiségük elnyerésével gazdálkodó szervezeti formát kapnak.** Ezek központjában azonban a közös gazdasági érdek áll, mivel a szervezeti formáknak a közös gazdasági jellegű tevékenységnek adja meg az intézményesült jogi hátteret. Így a koordinációs lehetőség és képesség a tagok oldaláról afelé halad, hogy elhatárolódjék a non-profit jellegtől, mivel ezek a formák gazdálkodó szervezetnek minősülnek.⁵³⁴

A gazdasági társaságok közül a kft. és az rt. alapításának lehetőségét vizsgáljuk, akkor megállapíthatjuk, hogy azért nem jöhetnek szóba, mivel az alapításkori minimumtőke

⁵³¹ CSEHI ZOLTÁN 2007. 15. p.

⁵³² SÁNDOR ISTVÁN: *Jogi személyek*. In: A civilisztika dogmatikája. Szerk.: Török Gábor. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2009. 86. p.

⁵³³ Ebben térnek el az intézménytípusú szervezetektől, amelyeknél az alapító a vagyonából alvagyont különít el és arra szervezetet rendel. SÁRKÖZY TAMÁS: *A gazdasági társaság fogalmáról*. In: A társasági törvény magyarázata. Szerk.: Sárközy Tamás. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1993. 15. p. Továbbiakban a hivatkozott szerző kijelenti, hogy nem társaság az akkori minősítésben társadalmi szervezetnek minősülő egyesület.

⁵³⁴ Gazdálkodó szervezet: a gazdasági társaság, az egyéni cég, az egyesülés, az egyes jogi személyek vállalta, a leányvállalat, a külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, a lakásszövetkezet a szövetkezetek köréből, az egyéni vállalkozó, továbbá az agrár- és vidékfejlesztési támogatása jogosult mezőgazdasági termelő.

elhatározása már korlátozza a szabad tagságot szervezethez való csatlakozás korlátlanosságát, valamint a tevékenység nyereségorientált jellegű végzése akadályát jelentheti a hosszú távú vadgazdálkodási tevékenység végzésének, valamint annak korántsem biztos, hogy gazdasági eredménye realizálható majd az üzemterv végére. A hangsúly a közös tagi tevékenység felől az utóbbi esetben a vagyonegyesítés felé tolódik, valamint ezeknél a formáknál már nincs jelentősége a tagok egymás közötti bizalmi viszonyának és a közös tevékenység gyakorlásának sem. Olyan formát kellene találnunk, amely alkalmas a Vtv. számára a továbbélésre, az átalakítása erre a formára a vadásztársaságoknak zökkenőmentes lehet.

A vadásztársasági forma az előbbi feltételek szerint formáját tekintve **személyközösség**, klasszikus személyegyesítő társaság, amit a tagok önkéntesen, önkormányzattal rendelkező szervként hoznak létre, amelynek **nyilvántartott tagsága** van, és a **vadászati, vadgazdálkodási cél** megvalósítására szervezik a tevékenységüket, és **elsődlegesen nem nyereségorientáltak**. Mára már a személyegyesítő és vagyonegyesítő jelleg szerinti osztályozása a szervezetnek túlhaladottá vált a gazdasági fejlődés következtében. Már a társasági formák egyike sem minősíthető tisztán személyegyesítő, vagy tisztán vagyonegyesítő társaságnak. A határok relativizálódnak. A közhasznúság kategóriája is felülíródott. **Gyakorlatilag „áltársaság”**,⁵³⁵ amelyet a régi és a jelenlegi új szabályozás által megkívánt keretben főképpen nonprofit jellegű célok megvalósítására alapítanak. A társaság jellegű al-alakzatok még az agrárszervezetek körében sem jellemzőek.

Javasolom, hogy hívjuk a vadásztársaságokat vadásztársulatnak. A társulat jogi minősítés mindenképpen pontosabb és lényegre törőbb lenne! A vadásztársaságok gazdálkodnak, gyakran csak az új Civil tv.-ben meghatározott korlát adja ennek a szervezeti formának a határvonalát, valamint az, hogy a történelmi múlttal rendelkező szervezet korábban is egyesületi formában jelent meg. Az új Civil tv. kifejezetten a gazdálkodás átláthatóságáról szól, ez is azt igazolja és sürgeti, hogy egyértelműbb lenne egy cégforma választása. Ennek továbbra is megmaradhatna a szakmai és hatósági kontrollja.

Az egyesületnek általam vizsgált formáinak változó tagsága van, közös név alatt működnek, állami nyilvántartásba kerülnek. A nyilvántartás mind a közhitelesség, valamint a

⁵³⁵ A fogalmat találóan jelöli meg HARSÁNYI GYÖNGYI: *Társasági jogi alapvetés III.* In: A gazdasági társaságokról szóló törvény magyarázata. Szerk.: Sárközy Tamás, Kóhegyes Anikó. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 2002. 52–55. p. A német jog sem határoz meg egységes fogalmat a társaságokra. A pontosabb rendszerezésüket azonban igazolja, hogy teoretikus osztályozásban a szó legtagabb értelmében három nagy csoportját különböztetik meg: személyegyesítő társaságok (*Personengesellschaften*), a testületeket (*Körperschaften*), illetve a „bizonyos területek speciális formáinak” gyűjtőcsoportját (*Sondernformen für bestimmte Berichte*). Az egyesületek a testületek csoportjába tartoznak, de maga a BGB. is különbséget tesz jogképes (*rechtsfähiger Verein*) [BGB. 21–53., 55–79. §§] és nem jogképes egyesület (*nichtrechtsfähiger Verein*) [BGB. 54. §] között, valamint eszmei céllal létrehozott (*Idealverein*) [BGB. 21. §] és gazdasági haszonszerzési céllal létrehozott egyesület (*wirtschaftlicher Verein*) [BGB 22. §] között. Ez utóbbi működhet rt., betéti rt., kft., bejegyzett szövetkezet és kölcsönös biztosító egyesület formájában. Tehát vannak testületek, mint az egyesület és társaságok. Hasonló véleményen van SZIKORA VERONIKA: *A német személyegyesítő társaságok jellemzői és elhatárolásuk más társasági formáktól.* In: Publicationes Universitatis Miskolciensis. Sectio Juridica et Politica Miskolc. Tomus XXIII/2. Miskolc, 2005. 535–560. p. Nálunk az egyesületek ilyen formában való elhatárolása és differenciálása igencsak hiányosnak mondható, de a német minta ebből a nézetből is alátámasztja azt a kijelentésemet, hogy a vadásztársaságok egyesületi formája *nem társaság*.

vadászatra jogosult beazonosítását is szolgálja. Döntéseit általában többségi határozattal hozza, a nagy taglétszámra tekintettel nem is várható el az egyhangú határozathozatal, a tagoknak joguk van az ügyvezetéshez, képviselethez. Egymás közötti bizalom meghatározó jellegű a tevékenységük eredményes működéséhez. A vadásztársaságokat az egyesületek körében beazonosítva tárgyi szempontú kiindulással úgy különíthetjük el, hogy megvizsgáljuk, hogy **milyen célból** (gazdasági és vadgazdálkodási kötelezettségek teljesítésével) **jönnek létre**. Előfordulhat az is, hogy az egyesülési jog alapján létrehozhatnak olyan közösségeket is, melyek nem működnek rendszeresen, nincs nyilvántartott tagságuk, önállóan, de alkalmi jelleggel működnek, mint például vadászat kapcsán a földtulajdonosok jogközössége. A Vtv. mellékletében választ ad arra, hogy mik az ajánlott tartalmi elemei az ilyen közösséget létrehozó szerződésnek, és részben a jogszabály azt is kiemeli, hogy miket kell kötelezően meghatározni a közös tulajdonra vonatkozó szabályok szerint működő közösségnek. A gazdasági társaságok közül a kkt. és a bt. lenne olyan szervezeti forma, amely jogi személyiség nélkül működik, de akár a földtulajdonosi jogközösséget nézzük, akár a kkt. vagy bt. formát, problémát jelent az, hogy állandó kiépített szervezeti formával nem rendelkeznek, működésük nem függetlenedik az alapítóktól, és az önálló vagyoni felelősség ismérveinek sem felelnek meg.

Leszögezhetjük azt, hogy a fentiek szerint abban van konszenzus, hogy az **agrárszervezetek egyik nevesített típusa a vadásztársaság, ezidáig nem találhatta meg a harmonizált szemléletet**, bár ez nem a szervezet hibájaként említhető meg; nem beszélve a szabályozásukat adó különbségeket erősítő közjogi és magánjogi jellegű korlátozásokról, azok részbeni indokolatlanságáról. Így csak **remélni lehet a sajátos jelenleg egyesületi típusú és különböző fajtájú vadásztársaságok közötti logikai összhang kiteljesedéseit, a törvényi és az alapszabályi szabályozási szintek kiegészítését, pontosabbá tételét**. Ha a jogi szabályozás nem képezi le még időben a változásokat, akkor a piaci jellegű szabályok szétfeszítik a vadásztársaságok eddigi egyesületi kereteit.

Miután a jogi személyiségű vadásztársaság egyesületi típusának fogalmát egy mondatban találjuk meg a Vtv.-ben, valamint az egyesületekről szóló törvény általános fogalmától eltérő jellemzők is meghatározzák a működésüket, az **összehangolt szemléletű szabályozás érdekében helyes lenne a fogalmi sajátosságok és jellemzők törvényi szintű csoportosítása és összefoglalása**. A meghatározásuk csak olyan formában jelenne meg, amely feltétlenül szükséges mértékben jelentene korlátot a későbbiekben a szervezet számára. Előírásai és hatásai azonban kiszámíthatóvá válnának, áttekinthetőek lennének, kellő biztonságot nyújtana mind a tagok, hatóságok és a köz számára is. Fontos, hogy igazodni tudjanak a piaci igényekhez ezt szolgáló korszerűbb jogi megoldásokkal. Jelenleg van egy szervezeti sémánk, de azt nem a tevékenységhez választottuk ki, mint legmegfelelőbbet. A formák sokasága mellett viszont sokszor hiányos a tartalom.

Az egyes vadásztársasági szervezeti formák (területtel rendelkezők, vagy bérkilövőök) eltérhetnek egymástól a belső viszonyok szintjén. Vagyis, ha sorba kívánjuk venni az

általános és egyedi szabályozásokat az egyesületi jellegű működési forma belső kapcsolatrendszerben jelentkező eltéréseket kiemelve, indokolt az összefüggéseket és azok törvényességi voltát rögzíteni.

A vadásztársaság nem tisztán gazdasági társaság, hanem különleges jellegének köszönhetően **társadalmi és gazdálkodási jellegű funkciót egyszerre lát el. Igényli az önálló törvényi, vagy a Vtv.-ben önálló cím keretében történő szabályozást**, ezzel sok vonatkozásban segítve és támogatva a tagokat, illetve azok tevékenységét, és általánosságban is leginkább a tagok érdekeit szolgálva. A vadásztársaság szorosan tapad a tagi jellegű szükségletek kielégítéséhez; minden külön előírás nélkül érvényesülhet az egyedi sajátosság: azonos igényű és érdekeltségű emberek sajátos igénye a vadászati jog gyakorlására, ehhez kapcsolódó kötelezettségek teljesítésére. Ez jelenthetné az uniformizáltságot a vadászatot egyesületi formában gyakorlók számára.

A **kettős jellegük** igazolódik abban, hogy mind a vadgazdálkodás kapcsán a gazdasági szektorban, mind a társadalmi szervezetek oldalán helyet foglalnak, valamint a szervezet választott céljai is kettős jellegűek: tervszerű és gazdaságos működés, a tagok céljainak és érdekeinek fejlesztése, kielégítése. A tagok tulajdonosok és közreműködők is egyben. A társaságon belüli viszonyok szabályozottsága az állam, azaz a jogalkotó és a tagok által a belső szabályzatok által is behatárolva rendezett.

A vadásztársaságokat is csoportosíthatjuk, de a megjelenésüket különösképpen az határozza meg, hogy jelen esetben csak és kizárólag a magyarországi formáira vagyok tekintettel. Megjegyezendő, hogy egy ország és a kialakult gazdasági, tulajdoni és használati viszonyai, adottságai nagyban befolyásolják a különböző formák megjelenési és működési lehetőségeit.

7.4. A vadásztársaságok gazdálkodása

Fontos, hogy az egyesülési jog alapján a törvény által elismert célokra számtalan formában működő más jellegű társadalmi szervezet is alakulhat. A jelenleg vizsgált esetben is irányadó megállapítás **szerint a vállalkozás joga is érvényesül, mint a foglalkozás szabad megválasztásához való alkotmányos alapjog,**⁵³⁶ de ez nem tartalmazza egy meghatározott vállalkozási formában folytatott tevékenységhez való jogot. Amennyiben az érintettek működésükre, gazdasági eredményességükre, vagy bármely egyéb okra tekintettel nem tartják megfelelőnek az adott vállalkozási formát, úgy módjukban áll egy másik, számukra kielégítő formát választani. A vállalkozási forma megválasztásával ugyanakkor az abban résztvevők egyben elfogadják az adott vállalkozási formára vonatkozó szabályokat is. Alkotmányos alapjoga érvényesül így a tagoknak, alkotmányellenes korlátozás nem merül fel.⁵³⁷ A vállalkozás gyakorlásának kereteit adott vállalkozási formában előíró jogszabályt rendelkezős

⁵³⁶ Alaptörvény XII. cikk (1) bek.

⁵³⁷ 506/B/1995. AB. határozat; 1999.722.,723. AB. határozat.

önmagában nem vet fel alkotmányos aggályokat, csak akkor – de ott is csak feltételesen, ha indokolatlanul egy adott kötött formához kötné.⁵³⁸

A vállalkozási tevékenységük minősítésére szempontok lehetnének az alábbiak:

- melyek az alapvető cél megvalósításához szükséges, és ahhoz kapcsolódó, vagy attól teljesen független gazdasági tevékenységek,
- melyek a forrásteremtő és azt szolgáló tevékenységek,
- milyen a cél szerinti és a vállalkozási tevékenység egymáshoz viszonyított gazdasági volumene,
- van-e rejtett célja a tevékenységnek, és az dokumentálható-e,
- mi a szervezet közvetlen és racionális gazdasági érdeke.

A fenti kérdések vizsgálatánál segíthetnének szervezeti formánként alkalmazható minősítési és ellenőrzési, valamint viszonyítási iránymutatók, amivel a hatósági szervek támogathatják a szervezet működését.⁵³⁹

A **vadásztársaság vagyona** az indulótőkéből,⁵⁴⁰ elsősorban a tagok által fizetett díjakból, illetve jogi és magánszemélyek felajánlásaiból, hozzájárulásaiból képződik. A vagyona egységes és oszthatatlan. A vadásztársaság nem gazdasági társaság, így a tagsági jogokhoz nem kapcsolódik vagyoni érték (vagyoni betét, üzletrész stb.) ezáltal a tagsági viszony alapján a vagyon sem osztható fel és nem nevesíthető a tagok között. A tag és a társaság is maga rendelkezhet a saját vagyonával. A vadásztársaság a céljai megvalósításához szükséges feltételek biztosítása érdekében gazdasági-vállalkozási tevékenységéből származó bevételei is a szervezet vagyonát képezi.

Ez azonban csak a **készpénzvagyont jelenti**, amelyet még részletezhetünk az alábbiak szerint: a tagok tagdíja, egyszeri belépési díj, a vadászati jog részbeni, illetve bérkilöveses átruházásából származó bevételek, alaptevékenységgel összefüggő bevételek, vállalkozásból származó bevételek, valamint a lekötött betétek utáni kamatok, egyéb hozadékok. Ritkán fordul elő, hogy jogi személyek vagy magánszemélyek **hozzájárulásukkal támogatják a társaságokat**. E körbe tartozhat a pályázat útján elnyert támogatás is, illetve a céltámogatás.⁵⁴¹

A vagyont azonban nemcsak a készpénz jelenti, hanem a vagyon elemi között például **ingatlan** és más **ingóság is lehet**: vadászházak, vendégházak, vadnevelő és fácántelegek, keltetők, takarmánytárolók, vadetetők, magaslesek, kerítések, stb. Ingóságokból: eszközök, erő- és munkagépek, rádiótelefon, teher- és terepjáró gépkocsik, berendezési tárgyak, stb.

A **vadásztársaság gazdálkodása** nagymértékben függ attól, hogy területtel rendelkező haszonbérlo társaságról, vagy terület nélküli bérkilövo társaságról van szó. A

⁵³⁸ Lásd ehhez HOLLÓ ANDRÁS – BALOGH Zsolt (szerk.): *Az értelmezett alkotmány*. Hivatalos Magyar Közlönykiadó, Budapest, 1999. 178. p.

⁵³⁹ BÍRÓ ENDRE 2002. 154. p.

⁵⁴⁰ Civil tv. 2. § 14. pont.

⁵⁴¹ BARTA JUDIT – FAZEKAS JUDIT – HARSÁNYI GYÖNGYI – MISKOLCI BODNÁR PÉTER – ÚJVÁRINÉ ANTAL EDIT: *Speciális társaságok*. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 2003. 363. p.

területtel rendelkező társaságnak vadgazdálkodást, vadkárelhárítást kell folytatnia, illetve hivatásos vadászt kell alkalmaznia, ami jelentős költségekkel járhat.

A törvényi rendelkezésből kitűnik, hogy a költségigényes működést kifejtő vadásztársaság a célja megvalósításához szükséges gazdasági-vállalkozási tevékenységet folytathat. Nincs egységes álláspont arra nézve, hogy a vadásztársaság csak erre vonatkozó konkrét alapszabályi felhatalmazás alapján, vagy e nélkül is jogosult a vállalkozási tevékenység végzésére. **Nehéz annak is az elhatárolása, hogy a vadásztársaság által folytatott gazdálkodási tevékenység vállalkozási, vagy a vadgazdálkodáshoz kapcsolódó tevékenység.** Több megyében a NAV úgy foglalt állást, hogy a tojásértékesítés, keltetés, a befogott vad és a lőtt vad értékesítése, valamint a bérvadásztatás vállalkozáson kívüli, azaz alaptevékenységnek számít.⁵⁴²

A vadásztársaságok többsége éves költségvetés alapján gazdálkodik, amit a közgyűlés hagy jóvá. A jelentős létszámú tagsággal és nagy területtel rendelkező, vagy széles körű vadgazdálkodást és vállalkozási tevékenységet folytató vadásztársaság esetében indokolt külön számviteli és pénzügyi szakembert (könyvelőt) foglalkoztatni.

A gazdasági tevékenységről a társaságnak a **350/2011. (XII. 30.) Korm. rendeletben**⁵⁴³ foglalt feltételekkel kell beszámolnia. Minden évben egy alkalommal beszámoló készítéssel (hírlevél vagy pl. honlap készítésével) tájékoztatják a nyilvánosságot.⁵⁴⁴ A számviteli szabályok és a 224/2000. (XII. 29.) Korm. rend.⁵⁴⁵ szerint rögzítik a beszámoló tartalmi elemeit.

A bevételeket és kiadásokat az alábbiak szerint elkülönítetten, részletezve kell kezelni. Alapcél szerinti bevételek: tagdíj, alapítótól érkezett befizetések, valamint rendelkezésre bocsátott vagyon, adó 1%, költségvetési támogatás, közszolgáltatási szerződés alapján végzett tevékenység ellenértéke, adomány. A civil szervezet bevételei továbbá: gazdasági-vállalkozási tevékenység bevétele: mint szolgáltatásokból származó bevétel, valamint a befektetési tevékenységből származó bevétel. Létezik egyéb minősítésű kategória is, az előbbiekre nem tartozó kategóriák vonatkozásában.

A civil szervezet költségei,⁵⁴⁶ ráfordítások: az alapcél szerinti tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó költségek, a gazdasági-vállalkozási tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó költségek, a kezelő szerv(ezet) működési költségei, valamint a több tevékenységhez használt immateriális javak és tárgyi eszközök értékcsökkenési leírásai, továbbá az előzőekben nem tartozó egyéb költségek.

A bevételeket és a költségeket, ráfordításokat az előbbiekre szerinti részletezésben kell elszámolni a számviteli előírások alapján. A közvetett költségeket, ráfordításokat az

⁵⁴² Uo. 363. p.

⁵⁴³ 350/2011. (XII. 30.) Korm. rendelet a civil szervezetek gazdálkodása, az adománygyűjtés és a közhasznúság egyes kérdéseiről.

⁵⁴⁴ 350/2011. (XII. 30.) Korm. rendelet 2. § (1) bek.

⁵⁴⁵ 224/2000. (XII. 29.) Korm. rendelet a számviteli törvény szerinti egyes egyéb szervezetek beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól.

⁵⁴⁶ Külön kell bontani a költségeket. Ezek nem átjárható kategóriák.

alapcél szerinti (ezen belül közhasznú) tevékenység és a gazdasági vállalkozási tevékenység között a különböző tevékenységek árbevételének arányában kell évente megosztani. A rendelet szabályozza még az adománygyűjtés részletes szabályait is, valamint, hogy mi minősülhet adománynak.

A vadásztársaság tartozásaiért saját vagyonával felel. A tagok – a tagdíj megfizetésén túl – a tartozásokért saját vagyonukkal nem felelnek.⁵⁴⁷ Ez az elkülönülés nem zárja azonban ki, hogy a tagoknak az egyesületi (testületi) vagyonban is legyen illetőségük, amely várományszerűen érvényesíthető az egyesület megszűnése esetére. Ehhez azonban az egyesület alapszabályának, illetőleg az egyesület legfőbb központi szervének a rendelkezése szükséges.⁵⁴⁸ Általában az egyesületek működésével kapcsolatos lényeges probléma lehet, hogy mi legyen a vagyonuknak a sorsa, mivel a fentiekben megjelölt kiemelt cél nem öncélú, hanem része az országos vadgazdálkodási és vadászattal szembeni elvárásoknak.

A vadásztársasági szervezet egy kapcsolatrendszer is, vadgazdálkodási és vadászati célt megvalósító képződmény, amelynek a természetes személyekkel való kapcsolata a jog által szabályozott. A vadász kamarák honlapjairól két megye kapcsán találtam összehasonlítható adatokat arra nézve, hogy a vadászatra jogosultak közül milyen arányt képviselnek a vadásztársaságok (lásd a **4. számú mellékletet**).

A Csongrád megyei adatok szerint a vadgazdálkodók 72 %-a vadásztársasági működési formában gyakorolja a tevékenységét, ami kiemeli, hogy milyen nagy előfordulási arányban jelennek meg a vadászatot gyakorlók körében. Nem vadásztársasági formában lévő vadászatot gyakorlók is az egyesületi formát választották 7 %-os arányban, ami együttesen az egyesületi forma 79 %-os jelenlétét mutatja. A gazdasági társasági formát választók a vadászati jogot hasznosítók körében 10 %, ami közel azonos a földtulajdonosi közösségek egyesületi formájával. Ezen felül más formában tevékenységet gyakorlók szervezeti formája és megjelenése (2–2 %) nagyon kicsiny.

Említést érdemel még, ha azt a kérdést vizsgáljuk, hogy valójában ki lövi ki a vadat. Tény és adat, hogy **a vadgazdálkodók számára** vetítve a közzétett adatok szerint 19 bérkilövő vadásztársaság is működik a területen, ami igen nagyszámúnak mutatkozik. Egy apróvadás jellegű vadászterületen ennyi bérkilövással foglalkozó vadásztársaság szinte alig tud működni, még akkor is, ha meg tudják fizetni a vadászás költségeit. Ezt igazolja Dr. Teiszl Istvánnal folytatott interjúm is, amit a vadgazdálkodással kapcsolatos fejezetben ismertetek részletesebben. A bér vadászok nem vállalják fel a vadgazdálkodással járó nagyobb költségeket és kötelezettségeket, így ez a szervezeti forma elegendő lehet arra, hogy időnként a vadászni szándékozók hódolhassanak a szenvedélyüknek. Gyakorlatilag nincs rendszeres szervezeti jellegű működésük, csak akkor találkoznak, ha esetenként vadászatot vesznek részt.

⁵⁴⁷ Ptk. 62. § (8) bek.

⁵⁴⁸ ZOLTÁN ÖDÖN: *Az egyesületek vagyonáról (különös tekintettel a vadásztársaságokra)*. In: Magyar Jog. 1991. 3. szám. 129–130. p.

Az általam vizsgált másik megye Győr-Moson-Sopron megye volt, a közzétett adatok szerinti vadászatra jogosultjai igazolják, hogy a vadásztársasági formát választó vadászati jogot gyakorlók 61%-ban vadásztársaságok és ez az arány is nagyon magasnak tűnik. A földtulajdonosi tulajdonosi jogközösségek 19 %-os jelenléte azt igazolja, hogy a második vadászterület kialakításoknál, a 2007. évben egyre több földtulajdonosi közösség választotta azt a lehetőséget, hogy maga gyakorolja a vadászati jogát, erősítve a tulajdonosi tudatot, felvállalva az ezzel járó kötelezettségeket is.

7.5. A vadásztársaság tagjai

A legpontosabb megfogalmazásuk inkább az lehetne, hogy a vadásztársaságok speciális agrárszervezetek egyesületi formában működve, mivel az egyedi jellegüket a vadászjegy birtoklásának előfeltételéhez és fegyvertartáshoz köthetjük. Ma már az is gyakran előfordul, hogy valaki vadásztársaságon kívül is lehet vadász – ez egyéni vadászat, vagy önálló vadászterület tulajdonlása esetében valósulhat meg, illetve meghívott vendégként vagy bérvadászként –, de a Vtv. megfogalmazása szerint a **szervezet fogalmának speciális eleme a vadászjegy, amivel a tagok rendelkeznek. A vadászjegy egy naptári évre szóló vadászati engedély** a Magyarország területén jogosít vadászatra.⁵⁴⁹

Ha már rendelkezett ilyennel, akkor a későbbi új, hitelesített egyéni lőjegyzék kiállításának előfeltétele, hogy az előző évi lőjegyzékét a kérelmező bemutassa a hatóságnak. Az utóbbi feltétel általában a vadászlőfegyverrel vadászati tevékenységet végzőkre nélkülözhetetlen, de lehetséges a vadászati tevékenység sólyommal, vagy íjjal, befogóhálóval, csapdával való gyakorlása is. Ha valaki ragadozó madárral vadászik, annak tartásához szükséges a természetvédelmi hatóság által kiállított engedély is.

Vadászengedélyt az a nem magyar állampolgár, vagy állandó magyarországi lakóhellyel rendelkező nagykorú külföldi magyar állampolgár kaphat, aki bérvadász szerződéssel, vagy vendégvadász meghívóval rendelkezik, valamint lőfegyver tartására és behozatalára vonatkozó engedélye is van, valamint nem áll vadászati engedélyt visszavonó határozat hatálya alatt, és érvényes a vadászat során másnak okozott kár fedezetére szolgáló felelősségbiztosítása is van.⁵⁵⁰

⁵⁴⁹ A kamara öt évre állítja ki azzal, hogy azt évente érvényesíteni kell. Vadászjegyet az kaphat, aki magyar állampolgár, valamint magyarországi állandó lakóhellyel rendelkezik, de ezen felül az alábbi feltételeknek is együttesen érvényesülniük kell:

- nagykorúság (18. életévét betöltötte),
- állami vadászvizsgát érvényesen letette,
- érvényes baleseti felelősségbiztosítással rendelkezik (a vadászjegy, vadászengedély érvényességi idejére vonatkozó),
- érvényes vadászlőfegyver-tartási engedéllyel bír.

⁵⁵⁰ CSÁK CSILLA – NAGY ZOLTÁN – OLAJOS ISTVÁN – OROSZ GÁBOR – SZABÓ ÁGNES – SZILÁGYI JÁNOS EDE – TÖRÖK GÉZA: *Agrárjog*. Novotni Kiadó, Miskolc, 2010. 149. p.

A vadászbizonyosítás megszerzésének további feltételei: a fegyvertartás, és vadászbizonyosítást visszavonó határozat. A vadászbizonyosítás tartási engedélyt a rendőrség adja ki, ha az engedély iránt kérelmet előterjesztő megfelel a jogszabályi előírásoknak.⁵⁵¹

Három feltételnek kell azonban egyszerre érvényesülnie:

- a) elméleti és gyakorlati vizsgán kell igazolni a fegyver ismeretének, használatának, tartására vonatkozó rendelkezések ismeretét,
- b) egészségügyileg alkalmasnak kell lenni a fegyver tartására, amit orvos igazol,
- c) nem állhat fegyvertartási engedélyt visszavonó határozat hatálya alatt, valamint a fegyvertartást szabályozó Btk. rendelkezések szerint büntetlen előéletűnek kell lenni.

Sportvadászati céllal olyan személy kaphat engedélyt, aki a Vtv. alapján eredményes vadászvizsgát tett, vadászbizonyosítással rendelkezik, és nem áll vadászbizonyosítást visszavonó határozat hatálya alatt, valamint érvényes felelősségbiztosítással rendelkezik.⁵⁵² Nem csak természetes személy kaphat fegyver tartására vonatkozó engedélyt, hanem olyan szervezet is, amely erdő- és vadgazdálkodással, természet védelmével, vadászattal foglalkozik. Ez a szervezet lehet társadalmi szervezet-egyesület, gazdasági társaság, kutatással és oktatással foglalkozó intézmény, ha a feladatai ellátásához szükséges a lőfegyver. A szervezet részére határozattal történik a fegyvertartási engedély kiadása, ami öt évre szól. A határozat tartalmazza a fegyver(ek) adatait és azoknak a személyeknek a megjelölését, akik a fegyverek kezelését végzik.

A vadászati hatóság az engedélyt az elkövetett cselekmény jellegére és súlyosságára tekintettel 3 hónaptól 5 évig terjedő időtartalomban visszavonhatja attól, aki:

- a) akinek vadászbizonyosítás vagy ragadozó madár vagy vadászjártartására szolgáló engedélyt a hatáskörrel rendelkező hatóság jogerősen visszavonta;
- b) akinek vadászattal, illetve védett madár- vagy emlős faj egyedének elejtésével összefüggésben jogerősen szabálysértési, vagy büntetőjogi felelősségét állapították meg;
- c) aki a másnak okozott károk fedezetére szolgáló érvényes vadászati felelősségbiztosítással nem rendelkezik;
- d) akivel szemben vadvédelmi bírságot szabtak ki.

Vadász az a személy lehet, aki rendelkezik:

- a) vadászbizonyosítással, vagy vadászati engedéllyel,
- b) az illetékes rendőrhatalóság által kiállított vadászbizonyosítás-tartási engedéllyel,

⁵⁵¹ Az előírásokat a lőfegyverekkel és lőszerrel kapcsolatos következő jogszabályok szabályozzák:

- a 2004. évi XXIV. tv. a lőfegyverekről és lőszerkekről,
- a 253/2004. (VIII. 31.) Korm. rend. a fegyverekről és lőszerkekről,
- a 49/2004. (VIII. 31.) BM rend. a lőtérkekről, a lőfegyverek, lőszerke hatósági tárolásáról, a fegyvertartáshoz szükséges elméleti és jártassági követelményekről,
- az 50/2004. (VIII. 31.) BM rend. a fegyverismereti vizsga, a fegyverforgalmazási vizsga, lőszer hatósági tárolása és a fegyverekkel, lőszerkekel kapcsolatos tevékenységek engedélyezésének igazgatási szolgáltatási díjairól.

⁵⁵² Ezzel kapcsolatosan azon érdekesség, hogy a vadásztársaság nem sportvadászati célú egyesület, mert ha az lenne, akkor a sportról szóló törvényt kellene alkalmazni az egyesületre, valamint a besorolásuk is változna a nyilvántartásban.

- c) a ragadozó madárral vadászó vadász esetén a természetvédelmi hatóság által ragadozó madár tartására kiadott engedéllyel,
- d) a vadászíjjal vadászó vadász esetében az illetékes rendőrhatalósági vadászíj tartási engedéllyel (Vtv. 59. §).

A vadásznak magánál kell tartania a vadászat során a személyi igazolványát, vadászjegyet, vagy vadászati engedélyt, az egyéni lőjegyzéket, nagyvad esetén az azonosító jelet, valamint a fegyver, ragadozó madár, vadászíj tartási engedélyét, mert ellenőrzés esetén felhívásra be kell mutatnia. Amennyiben nem teszi, vagy engedély nélkül vadászik azonnali hatállyal kizárható a vadászatból, illetve az elkövetett cselekmény súlyától függően, engedélye 3 hónaptól 5 évig terjedően visszavonható.

A vadászatra jogosult köteles a vadászat alkalmával a vadászterület jellegének megfelelő, vadászatra kiképzett vadászkutyáról is gondoskodni.⁵⁵³ A **vadászkutyafajták** vadászati alkalmassági követelményeit az adott fajta vizsga- és versenyszabályzatában az elismert tenyésztő szervezet köteles meghatározni, feltéve, hogy eleget tesz a vizsgáztatásra előírt követelményeknek. Ahhoz, hogy a Társaság vadászatán egy kutya részt vehessen, előbb át kellett esnie egy úgynevezett vadászati kiképzettség felmérésen, amely igazolja vadászati alkalmasságát. A kutyák alkalmasságának igazolására vadászkutya munkavizsga bizonyítványt állítanak ki. Ezt a bizonyítványt a vadászkutya vezetője minden vadászat során magánál tartja, és bemutatásra átadja az ellenőrzésre feljogosított szerveknek. A társaság a vad keresésére, felkutatására csak olyan kutyát visz vadászatra, amely a vadászkutya munkavizsgát igazoltan teljesítette. Vadászat közben ezek a vadászkutyák jól látható megkülönböztető jelzéssel vannak ellátva.

A **vadászvizsgát** a kamara által megbízott, legalább 3 tagú bizottság előtt lehet tenni. A bizottság egyik tagja a miniszter által kijelölt személy. A vizsga írásbeli és szóbeli részből állam illetve gyakorlati lövészetből áll. Az elméleti vizsga a vadászati jog gyakorlásával, hasznosításával, és a természet védelmével kapcsolatos kérdéseket tartalmazza. A sikeres elméleti vizsga után jöhet a gyakorlati vizsga, mely sörétes lőfegyver esetén koronglövészetből áll (25 db korongból 5 db-öt kell eltalálni).

A **felelősségbiztosítás** esetében a vadász az anyagi terheket kívánja áthárítani a biztosítóra, amit neki kellene viselnie akkor, ha valamely esemény folytán kénytelen az általa harmadik személyeknek okozott kárt megtéríteni. Ez általában Magyarországon akkor következik be, ha a vadász itthon a vadászterületen személyi sérülést és/vagy vagyoni kárt okoz. A felelősségbiztosítás mind a vadász (mentesít az okozott kár megfizetése alól) és a károsult érdekét (elszenvedett kár megtérülése kapcsán) is szolgálja.⁵⁵⁴

⁵⁵³ Vtv. 68. § (1) bek.

⁵⁵⁴ ZOLTÁN ÖDÖN: *A vadászok felelősségbiztosításáról*. In: Magyar Jog. 1995. 3. szám. 164. p.

7.6. A vadásztársaság tevékenysége

A vadásztársaság, mint helyi egyesület, sportvadászat céljából alakul ugyan, ez azonban korántsem jelenti azt, hogy a vadásztársaság egész tevékenysége a sportvadászatban merül ki. A sportvadászathoz ugyanis nagymértékben gazdasági jellegű tevékenység is kapcsolódik.⁵⁵⁵

A vadászati tevékenység gyakorlása és hasznosítása kötelezettség, ami cél szerinti tevékenységnek minősül.⁵⁵⁶

Az Alaptörvény szabálya alapvető, elidegeníthetetlen jogként biztosítja az egyesülési jog gyakorlását.⁵⁵⁷ Tartalmát tekintve szabadságjog, amely alapján **meghatározott célok érdekében szervezett közösségek** hozhatók létre és működtethetők. Az egyesületek annak érdekében, hogy jogok, kötelezettségek alanyai lehessenek, valamint vagyoni viszonyaikat megfelelően tudják gyakorolni, jogi személyiséget kaptak. Ezzel a megkülönböztetéssel meghatározott körben jogokat szerezhetnek, kötelezettségeket vállalhatnak, saját vagyonukkal gazdálkodhatnak. Azonban kiemelném, hogy **elődlegesen gazdasági tevékenység végzése céljából nem jöhetnek létre**. A jogi szabályozásuk is alapvetően függ az elérni kívánt céljuktól. Az Alkotmánybíróság testülete kifejtette, hogy az egyesülés joga „elsősorban a cél megválasztásának szabadságát jelenti, ezen túlmenően a célra rendelt szervezetek alapításának szabadságát, az ehhez való csatlakozás önkéntességét, valamint az önkéntes kilépés lehetőségét.”⁵⁵⁸

Az egyesületekre vonatkozó általános szabályok és egyes speciális egyesületi formák, mint a vadásztársaságok egyesületi jellegű szervezetei – az általános és a különös viszonylatában állnak egymással. A jelen esetben a vadásztársaságok alapszabályukban meghatározott **speciális cél, a vadászati tevékenység és annak gyakorlása** az, mely alapján nonprofit szervezetként működnek. Egy nonprofit jellegű szervezeteknek is van vagyona, de hiányzik a főtevékenysége kapcsán a nyereségre törekvése. Viszonylag nagyszámú embernek kell létrehoznia, működtetnie, hogy a szervezet céljának megfelelően működhessen. Az egyesület gazdálkodási-vállalkozási tevékenységre ideálisan nem alapítható, mert ekkor a gazdasági társaságokról szóló törvényt kellene rájuk alkalmazni. E tekintetben a Legfelsőbb Bíróság már határozataiban rámutatott arra, hogy az alapszabályban meghatározott cél, és ennek megvalósítását segítő gazdasági-vállalkozási tevékenység közötti határvonal megállapításánál mérlegelni kell, hogy az alapszabályban rögzített célt; ezt mennyiben lehet megvalósítani a szervezet vagyonából, amit elsősorban a tagok által fizetett díjak adnak, esetleg mások felajánlásai, és egyéb hozzájárulások.

⁵⁵⁵ ZOLTÁN ÖDÖN 1997. 333. p.

⁵⁵⁶ A 2002/69. számú, adózási kérdésben adott APEH állásfoglalás szerint a földtulajdonosok vadászati közösségének megítélése a társasági adózás szempontjából a területre kötött haszonbérleti szerződés szerint nem adóköteles, mivel az a cél szerinti tevékenységből elért jövedelem (a cél szerinti bevételek és cél szerinti ráfordítások különbözete) – lévén a Tao. tv. 6. számú melléklete A) részének 1. pontja alapján a cél szerinti tevékenység nem vállalkozási tevékenység – nem társasági adóköteles [a Tao. tv. 1. § (1) bekezdése].

⁵⁵⁷ Alaptörvény VIII. cikk (2) bek.

⁵⁵⁸ 22/1994. (IV. 16.) AB. határozat; Indokolás, II. szakasz 1. pont.

Tanulságos lehet idézni a hazánkban 1945-ben kiadott Alapszabály mintát, ami napjainkig fontos lehet a célok pontos meghatározása kapcsán.⁵⁵⁹

A vadásztársaságok túlnyomó többsége (egyesületi működési keretben) ilyen keretek között 1945 végén alakult meg. Az alapszabályok mintáját már az Erdészeti Lapok 1894. évi VII. füzetében is függelékben közzétették, amely nagyban segítette a vadásztársaságok alakulásánál a tartalmi kötöttségek kérdésében való döntését a tagoknak. „Céljuk ekkor a vadtenyésztés előmozdítása mellett az okszerű vadászatnak a gyakorlása és fejlesztése volt.”⁵⁶⁰ Az alapszabály minta a későbbiekben azt is meghatározta, hogy kik lehetnek a kiemelt cél megvalósíthatóságának érdekében a szervezet tagjai. Ez nem jelentett semmiféle kiváltságot, vagy megkülönböztetést, **a közvélemény ezt a célhoz kötött feltételt elfogadta.** Az így szerveződő vadásztársaságokat a közösségi szellem jellemezte.

1951-ben a belügyminiszter elrendelte a vadásztársaságok újjáalakítását. Így a korábbi polgári jellegű vadásztársaságok megszűntek, csak állami vállalat, vagy gazdaság, továbbá mezőgazdasági termelőszövetkezetek dolgozói, illetve tagjai alakíthattak vadásztársaságot. Sokszor számos vadásztársaság számára az üzemek és termelőszövetkezetek csak a nevüket adták, annál sokkal többet nem. Így az egyesületi élet kialakuló formái összekuszálódtak. Megkezdődött a hatalmas területtel és taglétszámmal rendelkező mamut vadásztársaságok létrehozása. Működött azonban a mesterségesen létrehozott szervezeti kereten belül egy valóságos szervezeti forma, ahol a vadászat és vadgazdálkodás gyakorlati részét végezték.

A vadászat, mint ember és természet közötti kapcsolat kétoldalú. Az emberi élet kerete a társadalom, a társadalom pedig a természet keretében él. A vadászati jog meghatározott feltételek között gyakorolható jog, különös figyelemmel a környezet- és természetvédelmi szempontokra. A kapcsolatot azonban minden részletkérdésében szabályozni azonban nem lehet.

Álláspontom szerint ez a vadászat esetében is a probléma lényegét adhatja. A joggal járó kötelezettség gyakorlása jelentős anyagi terheket ró a tagság nyakába, aminek a szervezeti forma is korlátot szab. Működésük során nem szorítkozhatnak a tagok csak a saját, leszűkített érdekeik védelmére. Ennek az egyéni érdekvédelemnek be kell sorolnia a nemzeti kincset jelentő vadállomány országos védelmébe, s ennek keretében kell a vadgazdálkodási és vadászati tevékenységet végezni.⁵⁶¹ **A vadásztársaság célja, hogy a jogszabályok, szabályzatok megtartásával és megtartatásával, a nemzetgazdaság érdekeivel összhangban, a környezet- és természetvédelmi előírásokra figyelemmel, szakszerű és tervszerű vadgazdálkodással és példás egyesületi élettel tagjai részére kulturált**

⁵⁵⁹ „A vadásztársaság célja az, hogy működése területén (vadászterület) az államkincstárt a 4640/1945. ME. számú rendelet alapján megillető és attól haszonbérbe vett vadászati jogot egyrészt az említett rendelet és vadászatra vonatkozó egyéb jogszabályok szigorú megtartása, másrészt a vadgazdálkodás nemzetgazdasági jelentőségének és a vadban rejlő érték – mint nemzeti közvagyon – védelmének szem előtt tartása mellett okszerűen és nemzeti közösség anyagi gyarapítása szempontjából hasznot hajtó módon gyakorolja.”

⁵⁶⁰ Függelék az Erdészeti Lapok 1894. évi VII. füzetéhez. 669. p.

⁵⁶¹ ZOLTÁN ÖDÖN 1991. 130. p.

vadászati lehetőséget biztosítson.⁵⁶² Ennek keretében célja a vadásztársaságnak az is, hogy tagjait szigorú, öntudatos fegyelemre, a törvények tiszteletére, a vadászskultúra ápolására, a vadásztársaisal szemben előzékeny, udvarias, segítőkész magatartásra nevelje.

7.7. A vadásztársaságok feletti állami kontroll

Az egyesülés szabadságjoga az állam által korlátozott felügyeletet jelenti, az így létrejött szervezet felett csak a törvényben meghatározott és korlátozott állami felügyeletnek van helye – mondta ki az Alkotmánybíróság.⁵⁶³

A Civil tv. 11. § (1) bekezdése szerint a vadásztársaságok felett az illetékes ügyészség a reá vonatkozó szabályok szerint nem törvényességi felügyeletet, hanem **törvényességi ellenőrzést** gyakorol a közérdeket védő szerepkörében. (A közérdek pontos fogalma nincs kidolgozva, nincs kialakult értelmezése. A közérdek része a jogvédelem. A cél a korábbi felügyelet központú gondolkodásmód elvetése volt.) A konkrét feladatok ellátásának legfontosabb alapelve, hogy a törvényességi ellenőrzés és az ügyész keresetindítása nem sértheti, illetve nem korlátozhatja a szervezet önkormányzati működésének elvét, így nem vizsgálhatja a szervezet működésének racionalitását, hanem a vizsgálat tárgya csak a szervezet működésének törvényessége lehet, megszűnt az ügyésznek általános korábban végzett munkatervi vizsgálat intézménye.⁵⁶⁴ Az ügyészség az általános ellenőrzése során vizsgálhatja a szervezetek belső szabályzatait, szerződéseit, valamint azt, hogy az általa hozott határozatok megfelelnek-e a jogszabályoknak, illetve belső szabályzatoknak, úgyszintén vizsgálhatja a működésének törvényességét is.

Az ügyészi ellenőrzés sajátossága, hogy döntési hatáskörrel nem rendelkezik, hanem csak ellenőriz, törvénysértés esetén pert indíthat, hatósági eljárást kezdeményezhet és jogorvoslat előterjesztése érdekében **felléphet**.⁵⁶⁵ Az ügyészség hivatalból – ha súlyos törvényszegés áll fenn és erről hivatalos tudomása van bejelentésből, hatóság, bíróság tájékoztatása alapján vagy más eljárásból –, de kérelemre is eljárhat. A civil szervezetek törvényességi ellenőrzésével kapcsolatos érdemi döntési jogosultság már a bíróság hatáskörébe tartozik. Az ügyész büntetőjogon kívüli szerepköréi csak kiegészítő jellegűekké váltak. A bíróság érdemi döntésének alapjául csak a szervezet tagja vagy az ügyész által benyújtott kereset szolgálhat.⁵⁶⁶

Az ügyészség legfontosabb feladata azoknak a jogszabálysértéseknek a feltárása és

⁵⁶² ZOLTÁN ÖDÖN 1997. 333. p.

⁵⁶³ ABH 1991.363. Az állam biztosítja, hogy az érintett jogalanyok a jogaik gyakorlása és a kötelezettségeik teljesítése során a jogszabályokban foglaltaknak megfelelően járnak el, működésük megfelelően a hatályos jogszabályok előírásainak. 30/1994. (V. 20.) AB. határozat; ABH 1994.161., 163.

⁵⁶⁴ A 10/2011. (III. 9.) AB. határozat szerint.

⁵⁶⁵ Az ügyészségről szóló 2011. évi CXLIII. tv. (a továbbiakban: Ütv.) 26. § (1) bek. alapján. A fellépés valójában az igazságszolgáltatásban közreműködő szerepköréből adódik, a törvénysértés kiküszöbölése érdekében. Eszközei: perindítás, hatósági eljárás kezdeményezése, jogorvoslat előterjesztése.

⁵⁶⁶ Civil tv. 11. § (3) bek-e szerint.

vizsgálata, amelyek a tagok kezdeményezésének hiányában nem kerülnének megszüntetésre.

Az ügyészség az általános ellenőrzése során **vizsgálatot tarthat** az egyesületnél azzal, hogy ennek a vizsgálatnak a tárgya csak a törvényességi kérdésekre irányulhat – ha a rendelkezésre álló információ szerint súlyos törvénysértés, mulasztás, törvénysértő állapot áll fenn, vagy erre utal az információ.⁵⁶⁷ Abban az esetben, ha a civil szervezet az ügyészi intézkedést érdemben elutasítja, vagy az intézkedésben megjelölt határidőre arra nem ad választ, az ügyész per megindítására jogosult.⁵⁶⁸

Az általános törvényességi ellenőrzés – mint már korábban említettem – kiterjedhet a vadásztársaság belső szabályzatának, a jogszabályok, belső szabályok által hozott határozatok és a működésük törvényességének vizsgálatára.

Az ügyészségek hatásköri és illetékességi szabályait nézve a hatáskörön annak meghatározását értjük, hogy mely ügyészi szerv jogosult a törvényességi ellenőrzés gyakorlására. Az illetékesség pedig azt mutatja meg, hogy valamely eljárásra, intézkedésre az azonos hatáskörű szervek közül melyik jogosult. Főszabály, hogy az az ügyészség az illetékes, amelynek a területén az egyesület székhelye van. Ha a székhely és a működési terület elválik, mint például a bérkilövő vadásztársaság esetében, az az ügyészség lesz az illetékes, amelynek területén a társaságot a bíróság bejegyezte. Ezeket a szabályokat azonban nem kell merev előírásoknak tekinteni.⁵⁶⁹

Vizsgálat folytatására szükség esetén bármikor sor kerülhet. Célja, hogy az ügyész későbbi intézkedését megalapozza, valamint arra lehet következtetni, hogy a vadásztársaság a törvényes működését akadályozó, veszélyeztető jogsértés áll fenn.⁵⁷⁰ Az eljárás tulajdonképpen arra irányul, hogy szükség van-e kereset indítására? A vizsgálat minden esetben felhívással indul. A vizsgálat eszközeként az ügyész iratokat kérhet be, személyes meghallgatást is tarthat, azonban az ügyészi értesítés alapján a megjelenés nem kötelező, ennek kikényszerítésére nincs ezt elősegítő eszköz. Törvényességi kérelmek, közérdekű bejelentések, javaslatok és panaszok megvizsgálása, illetve megvizsgáltatása során az ügyészségre érkező különféle kérelmek tartalmuk szerint elkülöníthetőek. A lényeges különbséget az jelentheti, hogy a vadásztársaság határozatát, belső szabályzatát, működését kifogásolják, vagy törvényességi, nem törvényességi, azaz célszerűségi, érdekellentétben alapuló etc. témakörre vonatkoznak. A nem törvényességi tartalmú beadványokat általában az egyesület szerveihez teszi át az ügyészség, és tájékoztatja erről a bejelentőt. A határozat ellen benyújtott kérelmek esetén vizsgálja a Civil tv.-ben biztosított kézbesítéstől számított 30

⁵⁶⁷ A vadásztársaság működésével, vezető tisztségviselőivel, szervei által hozott határozatokkal kapcsolatos panaszok elintézését, vagy azt jelenti, hogy a vadásztársaság elérhetetlen, avagy az adóbevallási kötelezettségének nem tesz eleget. KORMOS ERZSÉBET: *Az ügyészség törvényességi ellenőrzési jogköre a vadásztársaságok mint egyesületek felett*. In: A vadászat aktuális jogkérdései. Szerk.: Pusztahelyi Réka. Novotni Alapítvány Kiadó, Miskolc, 2012. 79. p.

⁵⁶⁸ Civil tv. 11. §-ának (3)–(5) bekezdése, illetve az új Ütv. 26. §-ának (1) bekezdése szerint.

⁵⁶⁹ Meg kell említenünk, hogy létezhetnek olyan, az ügyésszel kapcsolatos objektív és szubjektív körülmények, amelyekre feltétlenül figyelniünk kell (pl. a vadásztársaság volt tagja vagy még jelenleg is tagja az ügyész, vagy a vadásztársaság alapszabályának kidolgozásában részt vett).

⁵⁷⁰ Kormos Erzsébet, a Borsod-Abaúj Zemplén Megyei Főügyészség ügyésze szerint a gyakorlatban ezt jelenti.

napos határidőt, hogy az eltelt-e, vagy sem. Ha még nem telt el, akkor a beadványt átteszi az illetékes bírósághoz. A működés és a szabályzat törvényességére vonatkozó egyéb bejelentéseket, panaszokat az illetékes ügyészség saját hatáskörében vizsgálja és teszi meg az intézkedést.

Az **ügyész funkcionálisan** a törvényesség érvényesülésének értékelésére a feltárt törvénysértések orvoslására és azok bekövetkezésének megelőzésére **önkéntes teljesítésre irányuló intézkedéseket alkalmazhat**. Törvénysértés esetén az Ütv. 26.§-a szerint az ügyész **felhívja** az egyesület vezetőjének (ellenérdekű félnek) a figyelmét, hogy önkéntes teljesítéssel 60 napon belüli határidő tűzésével megszüntetheti a törvénysértést, ha a fellépésre okot adó körülményt maga is orvosolni tudja, mivel hiányosságot talált, vagy olyan csekély jelentőségű törvénysértést tapasztalt, amely más ügyészi intézkedés megtételét nem teszi indokolttá.⁵⁷¹ Változatlan maradt a **jelzés** lehetősége, amely a csekélyebb jelentőségű ügyekben alkalmazandó, ahol nincs szükség fellépésre.

Az Ütv. 29. § (1) bek.-e alapján az ügyész ellenőrzi a közigazgatási hatóságok, valamint a bíróságon kívüli más jogalkalmazó szervek által hozott egyedi, bíróság által felül nem bírált jogerős, vagy végrehajtható döntések, valamint hatósági intézkedések törvényességét. Ha törvény másképp nem rendelkezik, az ügyész a közigazgatási hatósági döntés érdemére kiható törvénysértés esetén a jogerőre emelkedéstől, vagy a végrehajtás elrendelésétől számított legfeljebb egy éven belül, kötelezettséget megállapító, jogot elvonó vagy korlátozó döntés esetén a végrehajtáshoz való jog elévüléséig, követelés biztosítását vagy dolog zárlatát elrendelő döntéssel szemben mindaddig, amíg ez az állapot fennáll, felhívással él a törvénysértés megszüntetése érdekében. Az ügyész a felhívásban indítványozhatja a törvénysértő döntés végrehajtásának felfüggesztését. A felhívás címzettje⁵⁷² a végrehajtást a döntéséig köteles azonnal felfüggeszteni, és erről az ügyészt egyidejűleg tájékoztatni.

Az ügyész a jogi személy feloszlatása, megszüntetése, vagy a törvényes működés helyreállítása érdekében pert indíthat.⁵⁷³ Pert megelőző felhívásra az ügyész tudomására

⁵⁷¹ A felhívás címzettje a megadott határidőn belül az iratok megküldésével tájékoztatja az ügyészt arról, hogy a törvénysértést orvosolta, testületi döntést igénylő esetben a testület összehívásáról intézkedett, vagy – indokai kifejtésével – arról, hogy a felhívásban foglaltakkal nem ért egyet. Ügyészi felhívások benyújtására jellegzetesen meggyenkben az új Ütv. hatályba lépését megelőzően az alábbi okok miatt kerülhetett sor:

- az önkormányzati szervek működésében az adminisztratív és alakszerűségi hiányosságok,
- a különböző szabályzatok tartalmi hiányossága,
- a székhely meghatározásakor az utca és a házszám hiánya,
- a vagyon-nyilvántartási és leltározási kötelezettségek elmulasztása.

Amennyiben a vadásztársaság a felhívással nem ért egyet, vagy annak határidőben nem tesz eleget, akkor azaz ügyész 30 napon belül fellép, peres eljárás kezdeményezésével próbál az intézkedésének érvényt szerezni.

⁵⁷² Az ügyész a felhívását az ügyben eljáró szerv felügyeleti szervéhez nyújtja be. Ha a döntést hozó szervnek nincs felügyeleti szerve vagy felügyeleti szerve a Kormány, vagy ha az ügyben felügyeleti intézkedés jogszabály alapján kizárt, a felhívást az ügyész a döntést hozó szervhez nyújtja be.

⁵⁷³ Ütv. 28. § (4) bek.

jutásától számított 6 hónapon belül, de legfeljebb az arra okot adó körülmény bekövetkezését követő 3 éven belül kerülhet sor.⁵⁷⁴

A törvényességi ellenőrzésével kapcsolatos érdemi döntési jogosultság a bíróság hatáskörébe tartozik. A döntés alapjául csak az egyesület tagja, vagy az ügyész által benyújtott kereset szolgálhat. Az ügyész keresetét azonban meg kell előznie egy általános törvényességi ellenőrzési intézkedésnek (szükségtelen perek elkerülése érdekében). Ebben arra hívja fel a figyelmet, hogy a vadásztársaság vezetője nyilatkozzon arról, hogy a jelzésben foglaltakkal egyet ért-e, vállalja-e a szükséges intézkedéseknek a megtételét.

Ha a működés törvényessége másképpen nem biztosítható, az ellenőrzés keretében a további demokratikus és törvényes működés céljából az ügyész bírósághoz is fordulhat (**ügyész keresetindítási joga**). Az ügyész által indított perek a törvényszékek, illetőleg a Fővárosi Törvényszék hatáskörébe tartoznak.⁵⁷⁵ Ha a törvény az ügyészt perindításra jogosítja, akkor a közérdeklőséget vélelmezni kell.⁵⁷⁶

Vizsgálataim során kiderült, hogy a legtöbb kereset benyújtására azért kerül sor, mert a társaság 1 éven túl sem működik, vagy tagfelvételi, tagkizárási határozatok, fegyelmi határozatok, megtámadás okaként. Ebben az esetben az ügyész felhívása eredménytelen.

Az ügyész keresetindítási jogán kívül még ki kell emelni **a nyilvántartásba vételi eljárás során gyakorolható fellebbezési jogát.**⁵⁷⁷

Ezt a hatáskörét a régebbi szabályozás kapcsán is gyakorolta, igazolhatják az alábbi,

⁵⁷⁴ Ütv. 28. § (5) bek.

⁵⁷⁵ A bíróság az ügyész keresete alapján a Civil tv. 11. § (3) bek. szerint:

a) megsemmisíti a civil szervezet bármely szervének törvénysértő határozatát, és szükség szerint új határozat meghozatalát rendeli el,

b) a működés törvényességének helyreállítása érdekében összehívja a legfőbb szervet, vagy határidő tűzésével a törvényes működés helyreállítására kötelezi a legfőbb szervet, és minderről értesíti a civil szervezetnél választott felügyelő szervet is,

c) ha a törvényes működés nem állítható helyre vagy a b) pont szerinti határidő eredménytelenül telt el, a civil szervezetet megszünteti.

A bíróság az ügyész keresete alapján felosztatja az egyesületet, ha annak működése vagy tevékenysége a Civil tv. 3. § (3) bekezdésébe ütközik.

A bíróság az ügyész keresete alapján megállapítja az egyesület megszűnését, ha az legalább egy éve nem működik, vagy tagjainak száma a Ptk. 61. § (3) bekezdésében meghatározott legkisebb létszám alá csökken.

A civil szervezet – felosztatása, megszüntetése vagy megszűnésének megállapítása esetén – a nyilvántartásból való törlésről rendelkező bírósági határozat jogerőre emelkedésének napjával szűnik meg.

⁵⁷⁶ Ütv. 27. § (3) bek.

⁵⁷⁷ Talán ez nem aktuális a vadásztársaságok kapcsán, mivel nem sok vadásztársaság megalakulásáról tudunk. A fellebbezési jog alkalmazásával törvénysértő adatok törlését, kijavítását, megváltoztatását is kezdeményezhetik. Külön törvény jogosíthatja fel az ügyészt bizonyos jogi személyek működése törvényességének ellenőrzésére azzal, hogy ezekben az esetekben a nyilvántartásba vételről (bejegyzéséről), illetve nyilvántartási adatokban elrendelt változásról rendelkező bírósági határozatot (hatósági döntést) az ügyésszel közölni kell. Változatlanul feljogosítható az ügyész jogi személy felosztatása, megszüntetése vagy a törvényes működés helyreállítása érdekében perindításra, ha ezt súlyos jogszabálysértés, a jogi személy működésének beszüntetése, illetve Alaptörvényt vagy jogszabályt sértő tevékenysége indokolja, vagy ha a jogszabálysértés a jogi személy törvényes működését veszélyezteti. Ez sem jellemző intézkedésnek mondható a vadásztársaságok esetében. Szemben a korábbi szabályozással, ez a jog már időben nem korlátlan: a működés beszüntetése, illetve folyamatos törvénysértés esetét kivéve az ügyész tudomásra jutásától számított 6 hónapon belül, de legfeljebb az arra okot adó körülmény bekövetkezését követő 3 éven belül gyakorolható. – Lásd részletesebben: VARGA ZS. ANDRÁS: *Az Alaptörvény és az ügyészség közjogi hatáskörői*. In: Magyar Jog. 2012. 3. szám. 129–136. p.

kiemelt problémák:

– Az alapszabálynak rendelkeznie kellett a küldöttgyűlésre vonatkozó legfontosabb szabályokról. Az egyesület bejegyzését elrendelte a bíróság, de az ügyész kérte a végzés hatályon kívül helyezését. Fellebbezésében előadta, hogy az alapszabály megjelölt rendelkezése érthetetlen, mert a küldöttgyűlést a tagok összességének képviselőjében határozta meg, de annak létrehozására, megválasztására, létszámának meghatározására nem történt rendelkezés. Arról sem rendelkezett az alapszabály, hogy melyik szerv hatáskörébe tartozik az éves beszámoló elfogadása. A Legfelsőbb Ügyészség fenntartotta a fellebbezést, majd ezt követően a Legfelsőbb Bíróság is alaposnak ítélte meg, és az I. fokú bíróságot új határozat meghozatalára kötelezte.

– Jogszabálysértő, ha az egyesület alapító okirata az ún. „később csatlakozott” tagok jogait korlátozta.⁵⁷⁸ A bíróság az egyesületet végzésével nyilvántartásba vette, ami ellen a megyei főügyészség jelentett be fellebbezést, és kérte a határozat hatályon kívül helyezését, valamint új határozat meghozatalát. Fellebbezésében előadta, hogy az alapszabály akként rendelkezett, miszerint az alapító tagok kizárólagos jogaként jelölte meg az elnökségen túl más tisztségviselők megválasztását. A szavazás érvényességét is az alapító tagok legalább 50 %-os jelenlétéhez kötötték. A Legfelsőbb Bíróság a fellebbezést alaposnak tartotta, és kimondta, hogy törvényellenes az alapító okiratnak a szabályozása az ún. később csatlakozott tagok jogainak korlátozása tekintetében, mivel az „alapító tag” megfogalmazása nem jelenti azt, hogy különbséget kellene tenni alapító és később csatlakozó tag között.

Tekintettel arra, hogy a kutatásom 2012 januárját megelőzően kezdődött, kiemelném az alábbi néhány problémát, amelyek **a korábbi törvényességi felügyelet során gyakran megjelentek az általam vizsgált vadásztársaságoknál, jelezve, hogy az ügyészi ellenőrzéseknek kiemelten nagy a jelentősége:**⁵⁷⁹

- sem belépési díj, sem vagyoni hozzájárulás, sem fejlesztési támogatás nem lehet kötelező tagsági viszonyból eredő kötelezettség;
- tagdíj minden esetben szükségszerű, minden tagra egyenlő és kötelező mértékű kell, hogy legyen;
- egyesületi vagyon nem osztható és nyereségre nem jogosít;
- nincs mód arra, hogy egy jól működő egyesületi formában a tagsági viszony átruházásáról döntsenek, örökölhetőségét biztosítsák, mivel ez egy személyhez kötött egyedi jellegű kötelezettségvállalás;
- csak az alapszabály általi kötelező jellegű rendelkezéssel lehet a vagyoni jellegű viszonyokhoz személyes közreműködést kapcsolni;
- a szervezetrendszer kialakítása az autonómián és a demokratizmus elvén alakulhat, mivel külső harmadik személy nem biztos, hogy a szervezet által kitűzött célokat maradéktalanul érvényesítené;

⁵⁷⁸ A tagfelvétel szabályait, korlátozhatóságát értelmezi a 21/1996. (V. 17.) AB. határozat.

⁵⁷⁹ Az új szabályok szerinti ellenőrzésnek még nincs nagyobb gyakorlata.

- a vezető tisztségviselő jogviszonya delegáláson nem alapulhat, csak választással, a tagok beleszólási jogát garantálva;
- feltétlen érvényesülést kell biztosítani „az egy tag – egy szavazat” elvének;
- a tagsági viszony létesítése nem mentesít a joggal való visszaélés tilalma alól (formailag nem kifogásolható alapszabály, megalakulás nem biztosíthatja, hogy azonos személyek azonos céllal, párhuzamosan hozzanak létre egyesületeket pl.: pályázat elnyerése érdekében).

Az államnak biztosítania kell a vadászat szabályozásával foglalkozó központi közigazgatási szerv, valamint szakigazgatási feladatokat ellátó és hatáskört gyakorló központi hivatalok működését is. A vadászattal foglalkozó központi közigazgatási szerv jelenleg a Vidékfejlesztési Minisztérium,⁵⁸⁰ melyben a vidékfejlesztési miniszter látja el a vadgazdálkodással, a vad, valamint élőhelyének védelmével, továbbá a vadászattal összefüggő szervezési, irányítási, szabályozási feladatokat.

A miniszter irányítási valamint szabályozási feladatkörében kidolgozza a vadászati jog hasznosításának hosszú távú fejlesztési irányelveit és gondoskodik ezek megvalósításáról; kidolgozza a vadászati jog hosszú távú hasznosítási irányelvvel összhangban az ezzel összefüggő támogatások rendszerét és gondoskodik e támogatásoknak külön jogszabályban foglaltak szerinti felhasználásáról; ellátja a nemzetközi vadászati együttműködésből adódó kormányzati feladatokat, valamint kapcsolatot tart a nemzetközi vadászati szervekkel. A miniszter szervezési feladatkörében pedig gondoskodik az Országos Vadgazdálkodási Adattár működtetéséről (Vtv. 90. §). Az Országos Vadgazdálkodási Adattár a Vtv. 92. §-a szerint az ország egész területére vonatkozólag tartalmazza a körzeti vadgazdálkodási tervek, vadgazdálkodási üzemtervek, az éves vadgazdálkodási tervek adatait, valamint a

⁵⁸⁰ A Vidékfejlesztési Minisztérium *Vadászati- és Halászati Főosztályának* és a miniszternek feladata az ágazat szakmai irányítása, e területek jogi és közigazgatási feltételrendszereinek működtetése. A miniszter a vadgazdálkodásért való felelőssége körében előkészíti különösen a vadászható állatfajokról, valamint azok génkészlete védelméről, fenntartásának, hasznosításának szabályairól; a vadászat gyakorlásának feltételeiről, a vadászat rendjéről és a vadgazdálkodásról szóló jogszabályokat, továbbá e tárgykörben felhatalmazás alapján miniszteri rendeleteket ad ki. A Kormány a Vtv. szerinti kárszakértő, illetve vadgazdálkodási tervezésre jogosult szakértő szolgáltatási tevékenységek tekintetében a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól szóló 2009. évi LXXVI. törvény szerinti szolgáltatás felügyeletét ellátó hatóságként a vidékfejlesztési minisztert jelöli ki. Irányítja a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatalt, mely a legfontosabb hatósági jogköreit a vadászati hatóságokon keresztül gyakorolja. A miniszter a felelőssége körében törvényességi felügyeletet gyakorol az Országos Magyar Vadászkamara, valamint a fővárosi és megyei szervezetei felett. Ellenőrzi a vadászat rendje betartását, a szakszerű vadgazdálkodás végrehajtását. A vadgazdálkodási tervezési rendszer működtetésén keresztül megfelelően gondoskodik a vadállomány védelméről és szabályozásáról.

A Vidékfejlesztési Minisztérium illetékes főosztályán belül a vadászatért felelős a *Vadászati Osztály*. Elsőfokú hatóságként jár el az engedélyeztetések és létesítési engedélyek területén. Másodfokú hatóságként jár el az elsőfokú egyéb halászati-vadászati hatóságok határozatainak felülvizsgálata kapcsán a bírságok kiszabására irányuló ügyek kivételével. Pályázatot ír ki irányítási és szabályozási feladatkörében eljárva az államot megillető vadászati jog hasznosítására, valamint a pályázatokat elbírálja, előkészíti a haszonbérleti szerződéseket, ellenőrzi a szerződésekben foglalt feltételek végrehajtását, ellátja a megyei vadászati felügyelők és a vadászati hatóságok felügyeletét, meghatározza a vadászjegyek kiváltásával kapcsolatos szakmai követelményeket. Működteti az *Országos Vadgazdálkodási Adattárat* és az *Országos Vadgazdálkodási Tanácsot*. Közreműködik a pénzügyi támogatási rendszer működtetésében. Ezek az előirányzatok a vadgazdálkodás közvetlen bevételeit alkotják, és lehetővé válik ezekkel a bevételek visszafogása, állományok védelme, élőhelyük megőrzése, javítása céljára. Kapcsolatot tart külföldi szervezetekkel és egyéb szervezetekkel is. Biztosítja a magyar részvételt a FAO égisze alatt működő szakmai szervezetekben.

vadászterületek azonosítására szolgáló adatokat, a jogosultak nevét, címét, vadfajonként a vadállomány mennyiségében bekövetkezett változásokat és a trófeabírálat adatait.

A vidékfejlesztési miniszter a vadászati igazgatással összefüggő egyes szervezési feladatait a vadászati hatóságok útján látja el. **Vadászati hatóság** alatt a **Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központját és területi szerveit** értjük. A vadászati hatóság szervezési feladatkörében nyilvántartást vezetnek a vadászterületekről, a jogosult nevéről és címéről, a vadászati jog haszonbérleti szerződésekről továbbá a hivatásos vadászokról (Vtv. 92. §). Gondoskodnak a vadászvizsga megszervezéséről, ellátják az állami támogatással kapcsolatos feladatokat, valamint sok más nyilvántartási és egyéb teendőt.

Láthatjuk, hogy az állami feladatok igen szerteágazóak a vadászattal kapcsolatban, ezeknek a feladatok ellátásához pedig megfelelő pénzügyi forrást kell teremteni. Ma Magyarországon a következő források szolgálnak az állami feladatok pénzügyi fedezetéül: a központi költségvetésben e cél megvalósítására előirányzott pénzösszeg, a vadgazdálkodási bírság, valamint a vadvédelmi bírság (Vtv. 95. §).

Ha a vadásztársaság olyan tevékenységet végez, amelyet jogszabály feltételhez köt, ennek gyakorlása felett **a tevékenység szerinti hatáskörrel rendelkező állami szerv** – a szakhatóság – a hatósági ellenőrzésre vonatkozó szabályok alkalmazásával **hatósági felügyeletet gyakorol**,⁵⁸¹ esetünkben a Megyei Kormányhivatalok Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatala, annak Földművelésügyi Igazgatósága keretében a *Vadászati és Halászati Osztály* mint I. fokú vadászati hatóság. Így a Vtv. által meghatározott körben a vadásztársaságok a területileg illetékes vadászati hatóság hatósági és szakmai felügyelete alatt állnak. A Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatalon belül a Földművelésügyi Igazgatóságban találhatóak a Vadászati és Halászati Osztályok a kézirat lezárásának időpontjáig.

A vadászati hatóság **hatósági jogkörei**:

- szakmai felügyelet gyakorlása,
- eljárnak a vadászterületek kijelölésével és a határok módosításával, kisebb mértékétől való eltéréssel kapcsolatosan,
- trófeabírálatot végeznek,
- jóváhagyják az éves terveket, a 10 éves üzemterveket,
- kiadják és visszavonják a vadászati hatósági engedélyeket,
- Magyarország állatföldrajzi környezetében nem honos állatfaj vadászati célú telepítésének engedélyezése,
- kíméleti terület meghatározása, ezen vadászat engedélyezése,
- vadászati idény tekintetében elrendelheti az idény meghatározott területen való meghosszabbítását, az idény rövidítését, az idényen belül bizonyos fajta korlátozását, tiltását; a tilalmi időben vadászatot engedélyezhet, rendelhet el.

⁵⁸¹ A Civil tv. 4. § (1) és (4) bek.-e szerint.

A vadgazdálkodással összefüggő irányítási, szabályozási feladatkörei, intézkedési jogosultságai igazodnak a megnövekedett ellenőrzési feladatokhoz:

- vadászatra jogosultak nyilvántartásba vétele, mulasztásos kötelezettségszegésük esetén eljárnak,
- döntenek a haszonbérleti szerződések jóváhagyásáról, módosításáról,
- vadaskert/vadaspark jogszerű üzemeltetésének ellenőrzése,
- korlátozza vagy felfüggeszti, avagy megtiltja a vadászatra jogosult vadgazdálkodási tevékenységét,
- vadászati napló vezetésének ellenőrzése,
- hivatásos vadászok nyilvántartásba vétele, működésük ellenőrzése,
- nagyvad azonosító jelek kiadása és használatának ellenőrzése.

VIII. FEJEZET

Működési zavarok a vadásztársaságoknál

Fontos arra a kérdésre választ adni, hogy az állam milyen további szerepet kíván adni az egyesületi formában működő vadásztársaságoknak, mi lehet a vadásztársaságok fejlődési irányvonala.

Megoldást jelenthet részben a szabályozási kötöttségek szigorítása, amely lehetne, hogy nem is állna messze a jelenlegi kormány alkalmazott megoldásaitól. Az általam vizsgált néhány országban a vadásztársaságok működését illetően (Németország, Szerbia, Románia) az alapszabályok vizsgálata során arra a következtésre jutottam, hogy a működésük formája tovább pontosítható és differenciálható lenne hazánkban is (a vadgazdálkodó és egyszerű egyesületi életet gyakorló szervezet különválasztásával). A vadásztársaságok egyesületi jellegű megjelenésének nagy hagyományai vannak hazánkban és külföldön is, ami ellentétes azzal, hogy átalakítsuk őket a gazdasági társasági formák valamelyikébe. A vad védelméről, vadgazdálkodásról és a vadászatról szóló törvény rendelkezései közé mindenképpen be kellene építeni a vadásztársaságok részletesebb fogalmi meghatározását, össze kellene foglalni a jellemzőjüket és feladataikat az egyes kialakított, vagy kialakítandó formáknak, például vadászterülettel rendelkező, bérkilövő, kiemelt vadgazdálkodási tevékenységet végző, vagy csak a kikapcsolódás és szórakozásnak keretet adó formákra nézve.

A vadásztársaságok egyesületi formájának reformja lehetne az egyes szabályozási kötöttségek megalkotása, a típusokra figyelembe véve a jellemző működési szabályok kialakítása, vagy teljes átalakításuk nonprofit gazdasági társasági formába, amelyek egyben korlátokat is jelentenének a számukra, de mindenképpen az egységesítés irányába hatnának. **A hiba nem az egyesületi jellegben van, hanem abban, hogy nincs a működésre részletes, vagy fő irányvonalakat behatóró szabályozás**, ahogyan azt már láthattuk a földtulajdonosi vadászati közösségek esetében is. Ez a közösségi forma azonban már a Vtv. mellékletében segítséget kaphatott a működés minimális kérdéseinek szabályozására.

Ha a vadásztársaságok rendszere megreformálódna, akkor megszűnne a vadászterületek további felaprózódása, mivel a földtulajdonosok döntése inkább a „más általi hasznosítás” irányába mutathatna mind a szakmaiság és a gazdálkodás ésszerűsége és célszerűsége miatt is. A földtulajdonosoknak csak és kizárólag vadászterület kialakítására irányuló kezdeményezési jogot kellene hagyni. A globalizáció új kihívásokat jelent az agrárium számára is, és szükségesség teszi a földfelaprózódás megakadályozására a jogi szabályozás átgondolását.⁵⁸² A szakmaiság elsőbbségét a vadászati hatóságok segíthetnék és garantálhatnák.

⁵⁸² CSÁK CSILLA: *A magyar agrárjog átalakulása. 1985/1990–2005. Korreferátum Tanka Endre: A magyar agrárjog átalakulása 1985/1990–2005. című előadásához.* In: *A magyar jogrendszer átalakulása. 1985/1990–*

A vadásztársaságoknak átalakítását követően adható **minta-alapszabályok**⁵⁸³ egyrészt lehetővé tennék azt, hogy a vadászati tevékenység gyakorlása választott tevékenységre kialakítva (vadászat vagy vadgazdálkodás) szakképzettségnek, hivatásnak megfelelően történjen. Ha a civil szervezeti minőséget az állam a jövőben is fenn kívánja tartani, akkor az egyedi jellegű tevékenység indokolja, hogy nagyobb követelményeket támasszanak ezeknek a szervezeteknek is. A vadásztársaságok legnagyobb hibája a vadászat és a vadgazdálkodás összekeverése. Sokszor a gyengébb adottságú területen a tagság döntésére alapítva minden lőhető vadat eladnak beleértve az apró- és társasvadászatok jogát is. Ehhez hozzá kell még számolni a külföldiek számára biztosított bérvadászatok lehetőségeit is.

Az egyesületi formát támadók leginkább a tagok vadászati lehetőségeinek csökkenésével, valamint a vadkárok növekedésével, és a megszerzett vadászrész értékének csökkenésével, valamint a magas tagdíjakban látják a problémát.

A valós helyzet azonban nem olyan kritikus. Ha összevetjük a tagsági költségeket a gazdálkodó szervezet által igényelttel, akkor azt láthatjuk, hogy egy gazdasági társasági formánál van ugyan általános működési költség, de tagdíj és pénzbeli hozzájárulás nincs, valamint bármely élőmunka igénybe vétele bér és járulékfizetéssel jár. Ezzel szemben az egyesületeknél nincs általános költség, van tagdíj bevétel, vannak egyszeri befizetések (társadalmi munka megváltása, egyszeri hozzájárulás), a tagok pedig térítésmentesen tudnak vadgazdálkodással kapcsolatos munkát is végezni. Ez lehet megfelelő ok arra, hogy a haszonbérlők körében még nem szaporodtak jelentősen el a gazdasági társaságok. A bevételek alakulása gyakorlatilag nem csak a választott szervezeti formától függ; de ennek ellenére sem lehet azt mondani, hogy a vadászati és vadgazdálkodási tevékenység jó profitszerzési lehetőség lenne napjainkban.

A következőkben azért írok a szervezetről és a tagsági viszonyról, mivel a személyes adatgyűjtésem azt igazolta, hogy ennek fontos a tárgyalása. Az új Csöd tv. és a felszámolási s egyéb jogszabályok még nem bírnak olyan gyakorlattal, amely általános jellegű megállapításokat eredményezne; azokat a vonatkozó részeknél a jogszabályi hivatkozásokkal említem meg. A hosszabb kifejtést a gyakorlati problémák indokolták. A felszámolásoknak pedig valódi gyakorlata csak a dolgozat lezárása után kezdődhetett meg.

8.1. Speciális szervezeti rend és annak működése

A vadásztársaságok működésének alapját a **tagok összességéből álló közgyűlés**⁵⁸⁴ adja. A vadásztársaság kritériuma a szervezeti önállóság, a szervezeti élet demokratizmusa, valamint a működés és irányítás körében az önkormányzatiság követelménye.

2005. Jog, rendszerváltozás, EU csatlakozás. Szerk.: Jakab András – Takács Péter. Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 747. p.

⁵⁸³ A vadásztársaságok számára minta-alapszabályt készített dr. Barta Judit, amely a COMPLEX Jogtárhoz tartozó iratmintákban jelenleg is fellelhető.

⁵⁸⁴ Ptk. 63. § (1) bek.-ben megfogalmazottaknak megfelelően.

Alapításkor gyakran felmerülhet a kérdés, hogy mit is jelent ez a szervezeti felépítés és miről kell ennek keretében dönteni, határozni. Ezzel kapcsolatban a Ptk. számos garanciális jellegű rendelkezést határoz meg (63. §). Kötelezően csak a legfőbb szervet, annak működési szabályait és az ügyintéző-képviselői szervet kell meghatározni.⁵⁸⁵ Ezen túlmenően azonban a vadásztársaság belső ügye, hogy a törvény keretein belül milyen szervezeti rendszert állít fel.

A vadásztársaság legfelsőbb szerve a tagok összessége, vagy a tagok által – az alapszabályban meghatározottak szerint – közvetlenül vagy közvetett úton választott testület. A MAVOSZ iránymutatása alapján ezt a szervet a legtöbb vadásztársaságban közgyűlésnek nevezik. Az **alapszabálynak rendelkezni kell a közgyűlés összehívásának módjáról, határozatképességéről és határozathozatalának módjáról. Külön kell rendelkezni a határozatképtelenség miatt megismételt taggyűlés összehívásának módjáról, idejéről és annak határozatképességéről.**

A Ptk. szerint a legfelsőbb szervet **szükség szerint, de legalább évente egyszer kell összehívni.**⁵⁸⁶ Ha a vadásztársaság ezen a kereten belül is rendszeresen össze kívánja hívni közgyűlését, az alapszabályában kell meghatároznia, hogy milyen időközönként kell annak megtörténnie. A Legfelsőbb Bíróság irányadó gyakorlata szerint a közgyűlés napirendjéről a tagoknak minden esetben írásban kell értesülniük, ugyanis azok ismeretében tudják megfelelően gyakorolni a alapvető jogaikat. A demokratikus elven alapuló működés követelményét sérti az, hogy ha a meghívóban nem közölt napirendi pontok közgyűlésen való tárgyalását lehetővé teszik. Ha a meghívóban „egyebek” napirendi pont szerepel, akkor abban a témában határozat szabályosan nem hozható, mivel a megjelölés kapcsán részletesen szerepeltetni kell, valamint így előzetesen közölni kell a megtárgyalandó kérdéseket. Ha mégis határozatot hoz ebben a témában a közgyűlés, akkor feltétele, hogy a közgyűlésen valamennyi tag jelen legyen.

A hatályos szabályok a Ptk. 62. § (2) bek.-e értelmében kötelezően kell összehívni a közgyűlést, ha:

- a bíróság elrendeli,
- a tagok egyharmada (az alapszabályban ettől eltérően meghatározott hányada) az ok és a cél megjelölésével azt kívánja.

A legfelsőbb szerv hatáskörébe tartozik:⁵⁸⁷

- az alapszabály elfogadása és módosítása,
- az éves költségvetés meghatározása az alapszabályt más szervre is, az ügyintéző szervre is bízhatja, illetve előző évről szóló számvetési beszámoló elfogadása,
- az ügyintéző és képviselői szerv éves beszámolójának elfogadása,

⁵⁸⁵ BH. 1990.398. Meg kell tagadni a bejegyzést, ha a nyilvántartásba vételt kérő szervezete nem állapítható meg.

⁵⁸⁶ Ptk. 63. § (2) bek.

⁵⁸⁷ Ptk. 63. § (4) bek. szerint.

- a vadásztársaságnak, mint egyesületnek más egyesülettel való egyesülésének, szétválásának kimondása, továbbá a feloszlás kimondása,
- az ügyintéző és képviseleti szerv tagjainak a megválasztása és visszahívása,
- döntés mindazokban az ügyekben, amelyet az alapszabály más hatáskörébe nem utal.

Mindazon kérdésekben, amelyeket a törvény nem utal a legfőbb szerv hatáskörébe, más szerv is dönthet. Így például nem törvénysértő, ha az ügyintéző és képviseleti szervet nem a legfőbb szerv választja meg.

A vadásztársaság legfelsőbb szerve általában a tagok összességét magába foglaló testület, de **nincs akadálya annak, hogy a legfelsőbb szerv a tagok által választott testület – küldöttgyűlés legyen.** Ebben az esetben a küldöttek számát és a választás módját az alapszabályban meg kell határozni. Ilyenkor a küldöttgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik a vadásztársaság működésével kapcsolatos fontosabb kérdések, így például a megalakulás, feloszlás vagy egyesülés kimondása, az alapszabály megállapítása, a tisztségviselők megválasztása, stb. Az alapszabálynak azonban egyértelműen kell meghatároznia a vadásztársaság legfelsőbb szervét, nem lehet egyszerre két fórumot (pl. a tagok összességét, azaz a taggyűlést, valamint a tagok által választott testületet, a küldöttgyűlést) ilyen testületként meghatározni.

A vadásztársaság működése akkor tekinthető demokratikusnak és törvényesnek, ha a határozathozatalnál a többség akarata érvényesül. Így a döntéshozó szervek **határozatképességéhez a tagok többségének** (legalább 50 % és még egy fő)⁵⁸⁸ **jelenléte szükséges.** Az önkormányzat elve alapján az alapszabály a különösen fontosnak ítélt ügyekben a határozatképességet a tagok 2/3-ának jelenlétéhez köti. Ha az alapszabály a határozatképességre vonatkozóan rendelkezést nem tartalmaz, és szervének határozathozatalát nem köti minősített 2/3-os többséghez, a testület akkor is határozatképes, ha a küldöttek fele jelen van. Fontos a szavazás módját is meghatározni az alapszabályban.⁵⁸⁹

Az ügyintéző, végrehajtó és szervező testületet, mint operatív irányítási feladatokat ellátó felelős szervet, **az elnökséget vagy az intéző bizottságot** az alapszabályban meghatározott módon kell megválasztani. A Ptk. az ügyvezető és képviseleti szervekkel kapcsolatosan tartalmaz az egyesület szervezeténél korlátozásokat.⁵⁹⁰ Az ügyintéző és képviseleti szerv tagja vadásztársaságok esetében nemcsak magyar állampolgár, hanem Magyarországon letelepedett, vagy tartózkodási engedéllyel rendelkező nem magyar állampolgár is lehet. Követelmény, hogy a tisztségviselő cselekvőképes legyen, és ne legyen a

⁵⁸⁸ Lásd erről részletesebben a Kúria (Legfelsőbb Bíróság) 2000.36. eseti döntését.

⁵⁸⁹ A Ptk. 63. § (7) bek. és a Legfelsőbb Bíróság 4/2005. KJE. határozata szerint a határozatképtelenség miatt megismételt közgyűlés – alapszabályi rendelkezés mellett – csak abban az esetben lehet a megjelentek számára tekintet nélkül határozatképes, ha mind az eredeti, mind az új meghívó tartalmazza a határozatképtelenség következményeit, és ezt az alapszabályban is rendezni kell. A legfőbb szerv kialakításánál arra is figyelni kell, hogy az alapszabály tartalmazzon olyan rendelkezéseket is, amelyek biztosítják a működőképességet. Így nagy taglétszámú vadásztársaság esetén a területtulajdon meghatározott nagysága indokolhatja egy közös képviselő megválasztását, aki képviseli a tulajdonosok érdekeit, míg kisebb taglétszám esetén a tagság összessége minden további nélkül alkothatja a legfőbb szervet.

⁵⁹⁰ Ptk. 62. § (5) bek.

közügyek gyakorlásától eltöltve [Ptk. 62.§ (5) bek.]. A bírói gyakorlatnak megfelelően az ügyintéző és képviselő szerv tagjai közül **a képviselő nevét** az alapszabályban fel kell tüntetni, aki lehet a vadásztársaság elnöke, titkára, pénzügyi vezetője, vadászmaster, gazdasági, környezetvédelmi felelős. A vadásztársaság vezetője az intéző bizottság. A tagjainak a felelőssége egyetemleges. Találón emeli ki dr. Kiss István⁵⁹¹ a vezetői felelősség sajátos eseteit a Csődtörvény 33/A. §⁵⁹² és a 63/B. § (6) bek.-e⁵⁹³ szerinti esetekben.

Az alapszabálynak nemcsak **a megválasztási módról, annak idejéről, a személyek kizárási és összeférhetlenségi okairól kell rendelkeznie a szervek kapcsán, hanem a visszahívásuk okairól és eljárási rendjéről is.** Erre mutat rá a Szegedi Ítéltábla Pkf. II.20.488/2007/2. számú végzésében is. Ilyen irányú rendelkezés hiányában csak titkos szavazással kerülhet sor a megválasztásukra. A gyakorlatban legtöbbször erre a szabályra nincsenek tekintettel a társaságok, a tisztségviselőket nem választják, hanem kijelölik, és az alapszabály eltérő rendelkezésének hiányában is nyílt szavazással választják őket.

Az alapszabálynak célszerű **tartalmaznia az intéző bizottság ülésének összehívási rendjét** (kinek, hogyan, milyen tartalommal hány nappal az ülés előtt kézhez vett meghívóval kell összehívni), **a napirendjei közlésének módját, a határozatképességét, a határozatok hozatalának rendjét és módját** (szavazás módja, amely lehet nyílt vagy titkos).

Fontos betartani azonban a törvényben előírt sorrendet; a tagoknak előbb el kell fogadniuk az alapszabályt, és annak rendelkezései szerint ügyintéző-képviselési szervet választhatnak. Miután a törvény ügyintéző-képviselő szervről beszél, értelemszerűnek látszik, hogy nem egy személyből álló szerv felállításáról kell a társaságnak határoznia. A gyakorlatban ez problémaként fel sem merül, mivel mindig 2–3 fős létszámot határoznak meg.

Az ügyintéző-képviselő szerv, ha nagyobb létszámú, nehezen tudna testületileg eljárni bíróságok és más hatóságok előtt. Ez áll a polgári jogi szerződésekre, jognyilatkozatokra, a bankszámla feletti rendelkezésre is. Szükséges ezért rendezni, hogy a képviselő szervben belül személy szerint ki jogosult az eljárásra, írásbeli kötelezettségvállalásra, vagy a banknál aláírásra. Az ilyen képviselet, illetve aláírási jog gyakorlása lehet önálló, vagy a testület más tagjaival együttes.

A **vezető tisztségviselő felelősségét** az alapszabály rendezi. Ha az ügyintéző és képviselési szerv, vagy annak tagja tevékenysége során harmadik személynek kárt okoz, akkor

⁵⁹¹ Dr. Kiss István bíró, a Miskolci Törvényszék Gazdasági Kollégiumának vezetője.

⁵⁹² A vadásztársaság intéző bizottságának azon tagjaival szemben, akik a felszámolás kezdő időpontját megelőző 3 évben a fizetéseképtelenséget fenyegető helyzet bekövetkezését követően a feladataikat nem a hitelező érdekek elsődlegessége alapján látták el, és ezáltal a társaság vagyona csökkent, vagy a hitelezők a követelésének teljes mértékben való kielégítését megghiúsították, vagy elmulasztották a környezeti terheknek a rendezését, *felelnek a tartozások kiegyenlítése vonatkozásában.* KISS ISTVÁN: *A vadásztársaságok, mint egyesületek felszámolásának szabályozása, felelősségi kérdések.* In: A vadászat aktuális jogkérdései. Szerk.: Pusztahelyi Réka. Novotni Alapítvány Kiadó, Miskolc, 2012. 98. p.

⁵⁹³ Marasztható az adós vezetője, e jogszabály alapján, ha a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén az állam részéről előlegezett felszámolói díjat, illetve a hitelező részéről felmerülő eljárási illetéket és a közzétételi költségterítést a szervezet (a vadásztársaság) nem tudja kifizetni.

a vadásztársaság szervezetének felelőssége áll fenn, és teljes vagyonával felel a kárért. Csak ezt követően érvényesítheti a kárt okozó taggal szemben a polgári jog általános szabályai szerinti kártérítési igényét. Elképzelhető olyan eset is, hogy a vezető tisztségviselő egy személyben felelős, ha a kötelezettségét elmulasztja, de ennek előfeltétele, hogy a feladatait az alapszabály részletesen leírja, mivel ez a felelősségének megállapításához nélkülözhetetlen.

A vezető tisztségviselő megbízása az alapszabályban foglaltaknak megfelelően szűnhet meg, ezek közül a legtipikusabb a meghatározott idő lejártja, de természetesen előfordulhat a vezető tisztségviselő halála is. Ritka megszűnési eset, ha vissza kell hívni, ha lemond, vagy a szervezet megszűnik. A határozott idejű megbízás meghosszabbítható, ha az alapszabályban rendelkeztek róla.

Az **alapszabálynak tartalmazni kell a felügyelő bizottság ülésének összehívási rendjét** (kinek, hogyan, milyen tartalommal hány nappal az ülés előtt kézhez vett meghívóval kell összehívni), **a napirendjei közlésének módját, a határozatképességét, a határozatok hozatalának rendjét, módját** (szavazás módja, amely lehet nyílt vagy titkos).

Az általam megvizsgált szervezeteknél a vadásztársaság fegyelmi jellegű ügyekben eljáró szerve a **fegyelmi bizottság**. A vadásztársaság közgyűlése – a vezető szervei választásával egy időben – háromtagú fegyelmi bizottságot választ, és egyben a tagok közül megválasztja a fegyelmi bizottság elnökét. A fegyelmi bizottság határozatképességéhez három tag jelenléte szükséges. A megválasztott fegyelmi bizottsági tagok nem állhatnak sem egymással, sem a vadásztársaság más vezető tisztségviselőjével közeli hozzátartozói viszonyban. A vadásztársaság fegyelmi bizottságának hatáskörébe tartozik a vadásztársasági tagok és tisztségviselők elleni fegyelmi eljárások lefolytatása.⁵⁹⁴

A kivizsgálás eredményétől függően a fegyelmi bizottság saját hatáskörében hoz fegyelmi határozatot és szabja ki a fegyelmi határozatban meghatározott büntetéseket. Elfogultsági kifogás előterjesztése esetén az elfogultság fennállása kérdésében – az érintett fegyelmi bizottsági tag meghallgatása után – az intéző bizottság dönt, amely döntés ellen jogorvoslatnak nincs helye. A fegyelmi bizottság egy tagjának elfogultsága esetén a bizottság többi – nem elfogult – tagja jár el. Ha a fegyelmi bizottság több tagjával szemben merül fel az elfogultság gyanúja, az intéző bizottság ideiglenesen megbízhatja az eljárásban való közreműködéssel a vadásztársaság más tagját, tagjait is, a vizsgálatot azonban ez esetben is a fegyelmi bizottság elnöke vezeti. Ha az adott ügyben a fegyelmi bizottság elnöke érintett vagy elfogult, a fegyelmi eljárás lefolytatására csak a vadásztársaság intéző bizottságának – az elnökön kívüli – tagja jelölhető ki. A fegyelmi bizottság elnöke köteles tájékoztatni a vadásztársaság elnökét és a közgyűlést a fegyelmi bizottság által hozott fegyelmi határozatokról.

⁵⁹⁴ A vadásztársaságokra vonatkozó fegyelmi kérdéseket jogszabályaink egyelőre nem tartalmazzák részleteiben, azokat a gyakorlatban a vadásztársaságok házi szabályzatai vagy külön fegyelmi szabályzatai, esetileg rendezik. A „vadászati fegyelmi jog” és eljárás következőekben való ismertetését az általam áttekintett, említett szabályzatok alapján végzem el. Az érintett vadásztársaságok e vonatkozásban sem járultak hozzá az adataik nyilvános megjelöléséhez.

A **fegyelmi szabályzat hatálya a vadásztársaság tagjaira terjed ki.** A fegyelmi eljárás, illetőleg a fegyelmi felelősségre vonás **célja a *fegyelmi vétséget elkövetett vadász bizonyított cselekményével arányban álló fegyelmi büntetés meghozatala, az elkövető visszatartása a jövőbeni hasonló cselekmények elkövetésétől.*** Ugyanígy cél még más vadászoknak fegyelmi vétség elkövetésétől való visszatartása, a balesetek megelőzése, a vadgazdálkodási, vadászati, fegyvertartási és fegyverhasználati szabályok megtartására való nevelés.

A fegyelmi vétséget⁵⁹⁵ elkövető **vadászt fegyelmi eljárás keretében kell felelősségre vonni.** A **fegyelmi büntetés** enyhébb formáját jelentheti az írásbeli megrovás. El lehet tiltani a tagot meghatározott időre a saját vadászterületen bizonyos vadfaj lövésétől. Fegyelmi büntetés lehet a saját vadászterületen trófeás vad lövésétől eltiltás meghatározott időre. A tagot el lehet tiltani a vadászati tisztség viselésétől a választási időszak végéig, vagy meghatározott időre. Fegyelmi büntetés lehet a vadászati jog gyakorlásának meghatározott ideig történő korlátozása vagy felfüggesztése. Legsúlyosabb büntetésként a tagot kis is lehet zárni a vadásztársaságból. Amennyiben a fegyelmi büntetésnél meghatározott időre történik a kiszabás, abban az esetben az eljáró fegyelmi bizottság a határozat rendelkező részében köteles annak a kezdetét és végét megjelölni. Az a vadász, akit a vadásztársaságból kizártak, csak a kizárást kimondó jogerős határozat meghozatalát követő két év elteltével vehető fel újra a vadásztársaságba. Azt a vadászt, aki a vadásztársasággal szemben a vadkár, vagy fegyelmi ügyek kivételével pert kezdeményez vagy perben áll, a vadásztársaságból ki kell zárni.

A vadászati jog jogerős felfüggesztése alatt a vadász nem vadászhat, vadászati tisztségre nem választható, vendéget vadászat céljából nem hívhat, és vadászkezdvezményt nem kaphat. Kötelezettségei a vadásztársaság felé változatlanul fennállnak, tehát tagdíjat köteles fizetni és a közösségi munkában is részt vesz.

Fegyelmi eljárást bárki kezdeményezhet megalapozott gyanú alapján. A **fegyelmi eljárást a vadásztársaság elnöke, az elnök elleni fegyelmi eljárást a közgyűlés elnöke**

⁵⁹⁵ Fegyelmi vétséget követhet el:

- az a vadász, aki a vadgazdálkodásra, a vadászatra, a fegyverhasználatra, valamint a lőszer és a fegyver tárolására vonatkozó rendelkezéseket megszegi,
- ha a tag a vadásztársaság alapszabályának, házi szabályzatának és egyéb szabályzatának előírásait, vagy a közgyűlésnek, intéző bizottságnak a határozatait illetve a tisztségviselők hatáskörükben hozott és a tagokkal közölt intézkedéseit, utasításait a vadász nem tartja meg,
- ha a tag a választással elnyert megbízatásával, tisztségével a választott személy visszaél, jogait rosszhiszeműen gyakorolja, vagy a vadásztársaság tagjait, testületeit alaptalanul megvádolja, illetve ha a vadásztársaság gazdálkodásával kapcsolatos visszaélést követ el,
- ha a tag a figyelmet, az akaratot hátrányosan befolyásoló gyógyszerek, továbbá szeszital hatása alatt vadászlőfegyvert használ vagy visel,
- ha a tag a törvényességi felügyeletet ellátó szervet, annak képviselőjét, jogszertű vizsgálatuk során szándékos magatartásával megtéveszti, a vizsgálat lefolytatásához szükséges adatokat, bizonyítékokat elhallgatja, megsemmisíti vagy megsemmisíti,
- ha a tag vadász a vadásztársaság jó hírnevét rontja, valamint a vadásztársaság részére hátrányt és kárt okoz illetve az a vadásztársasági tag, aki a vadásztársasággal szemben pert indít (kivétel a vadkár és fegyelmi ügyek) vagy perben áll.

rendeli el. Az elrendelő iratban meg kell jelölni azokat a tényeket és körülményeket, amelyek a fegyelmi vétség elkövetésének alapos gyanúját alátámasztják. A fegyelmi eljárás elrendelésére jogosult amennyiben a fegyelmi vétség a vadászattal függ össze, akkor baleset megelőzési célzattal, az elrendeléssel egyidejűleg legfeljebb harminc napra az érintett tag vadászati jogait felfüggesztheti. A fegyelmi eljárás megindítását megelőzően vizsgálni kell, hogy az adott cselekmény nem évült-e el. A cselekmény abban az esetben évült el, ha a fegyelmi vétség elkövetése óta 1 év már eltelt, vagy a fegyelmi vétség elkövetéséről a fegyelmi jogkör gyakorlójának több mint 3 hónapja tudomása van, de ennek ellenére nem került sor az eljárás megindítására. Ha a fegyelmi eljárás alapját képező ügyben büntető, vagy szabálysértési eljárás indult, az elévülés az eljárás jogerős befejezésekor kezdődik.

Az **ügyben eljáró fegyelmi bizottság** az elrendelést követő 15 napon belül írásban – az indokok megjelölésével – értesíteni köteles a fegyelmi eljárás megindításáról az eljárás alá vont személyt és egyben **tárgyalást köteles kitűzni**. Erről a tárgyalásról szóló értesítésnek a tárgyalás napját legalább 8 nappal meg kell előznie. A tárgyalásra meg kell hívni az eljárás alá vont személyt, esetleges jogi képviselőjét, úgyszintén azokat, akiknek a fegyelmi vétség elkövetéséről közvetlen tudomásuk van. Be kell szerezni a cselekménnyel kapcsolatos és fellelhető egyéb bizonyítékokat, okiratokat, jegyzőkönyveket stb. is. A fegyelmi ügy tárgyalásán az eljárás alá vont személy elé kell tární a fegyelmi eljárás alapjául szolgáló tényeket, és módot kell adni arra, hogy észrevételeit, védekezését szóban vagy írásban előterjeszthesse.

A fegyelmi bizottság köteles lehetővé tenni, hogy a fegyelmi eljárás alá vont személy a tárgyalás egész időtartama alatt – kivéve a határozathozatalt megelőző zárt tanácskozást – jelen legyen, a fegyelmi bizottság elnökének engedélyével a tanúkhöz kérdéseket intézhessen, a tanúvallomásokra és egyéb bizonyítékokra észrevételt tegyen. Ha a fegyelmi eljárás alá vont személy védekezésében tanúkat jelent be, e személyeket a fegyelmi bizottság – szükség esetén a tárgyalás elnapolásával – köteles a tárgyalásra meghívni, amennyiben ez a tényállás felderítése érdekében szükségesnek mutatkozik. A bizonyítás – kivételes indokolt esetben – a fegyelmi bizottság elnöke, vagy az általa ezzel megbízott bizottsági tag által is felvehető. A fegyelmi eljárás alá vont személyt ennek a helyéről és időpontjáról is legalább nyolc nappal előbb értesíteni kell. A fegyelmi eljárás lefolytatását és a határozat meghozatalát nem akadályozza, ha az eljárás alá vont a szóbeli meghallgatáson bizonyítható előzetes értesítés ellenére nem jelenik meg, és távollétét előzetesen nem menti ki.

Az **eljárás során megtartott minden tárgyalásról és bizonyítás felvételről jegyzőkönyvet kell készíteni**, amelyben a tanúvallomásokat, valamint az eljárás alá vont személy szóbeli előterjesztéseit és nyilatkozatait fel kell venni. A jegyzőkönyvben fel kell tüntetni az eljáró fegyelmi szerv megnevezését, a meghallgatás helyét, idejét, a jelenlevő személyek nevét és az eljárás tárgyát. A tanúk vallomásait, valamint az eljárás alá vont nyilatkozatait e személyekkel alá kell íratni. A jegyzőkönyv több oldalára kiterjedő vallomás, illetőleg nyilatkozat esetén valamennyi oldalt alá kell íratni. Ha az említettek az aláírást

megtagadják, ezt a tényt, valamint ennek okát is fel kell tüntetni a jegyzőkönyvben. A jegyzőkönyvet a fegyelmi bizottság jelenlevő tagjai és a fegyelmi eljárás alá vont is köteles aláírni.

A fegyelmi eljárást az elrendeléstől számított 30 napon belül be kell fejezni. E határidő rendkívül indokolt esetben 30 nappal meghosszabbítható. A vadásztársaság fegyelmi bizottsága az ügy kivizsgálása után döntést hoz. A fegyelmi döntéseket a fegyelmi szervek szótöbbséggel hozzák meg. Ha a fegyelmi eljárás eredményeként a fegyelemsértés nem bizonyosodott be, az eljárást bizonyítékok hiányában, ha az eljárás alá vont fegyelmi vétséget nem követett el, akkor fegyelmi vétség hiányában, illetve ha a vizsgálat közben derül ki, hogy a fegyelmi vétség elévült, az eljárást elévülés címen meg kell szüntetni. Erről a fegyelmi eljárás alá vontat írásbeli határozattal értesíteni kell. Ha az eljárás során a fegyelmi vétségnek a fegyelmi eljárás alá vont személy által történt elkövetése egyértelműen bebizonyosodott, **az eljáró fegyelmi bizottság határozatot hoz**, amelyben a fegyelmi szabályzatban meghatározott büntetések valamelyikével sújtja az elkövetőt. **A határozatot⁵⁹⁶ 15 napon belül írásba kell foglalni**, és annyi példányban kell elkészíteni, hogy abból valamennyi érdekelt kapjon. Az írásba foglalt határozatot a fegyelmi bizottság elnöke írja alá, és egyúttal gondoskodik annak elküldéséről. Az írásba foglalt fegyelmi határozatot meg kell küldeni az eljárás alá vont személynek, a vadásztársaság intéző bizottságának, az esetleges sértettnek, továbbá a fegyvertartási engedélyt érintő határozatról a lakóhely szerint illetékes rendőrhatalóságot is értesíteni kell. Ha a fegyelmi eljárás során bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja merül fel, a fegyelmi bizottság elnöke erről köteles értesíteni a fegyelmi eljárás elrendelésére jogosultat, aki a rendelkezésére álló konkrét bizonyítékok megjelölésével köteles bejelentést tenni a területileg illetékes rendőri vagy ügyészi szervnek.

A fegyelmi bizottság határozatát a kézbesítéstől számított 30 napon belül az illetékes bíróságon a tudomására jutásától számított 30 napon belül kereseti kérelemmel lehet megtámadni. A keresetindításnak a határozat végrehajtására nincsen halasztó hatálya, de a bíróság indokolt esetben a határozat végrehajtását felfüggesztheti. A vadásztársaság fegyelmi bizottsága a bíróság felhívására az összes iratot a bizonyítékokkal együtt köteles haladéktalanul a bíróságnak megküldeni és a vadásztársaság elnökét erről tájékoztatni. A tag mentesül a fegyelmi büntetés hátrányos következményei alól írásbeli megrovás esetén a határozat jogerőre emelkedésével, más büntetés esetén a fegyelmi büntetés letöltésével, kizárás esetén pedig akkor, ha a határozat jogerőre emelkedésétől két év eltelt. Ha a fegyelmi büntetés hatálya alatt álló taggal szemben újabb jogerős fegyelmi büntetést szabnak ki, a

⁵⁹⁶ A határozat bevezető részéből, rendelkező részéből és indokolásból áll. A bevezető rész tartalmazza az eljáró fegyelmi bizottság megnevezését és tagjainak nevét, a határozathozatal idejét, az eljárás alá vont személy adatait. A rendelkező rész tartalmazza a megállapított fegyelmi vétség megjelölését, a kiszabott fegyelmi büntetést, valamint a jogorvoslati lehetőséget, annak határidejét és azt, hogy hol, kinek kell benyújtani. Az indokolás tartalmazza az eljárás során egyértelműen bizonyított tényeket és körülményeket, illetve az elkövetett cselekmény rövid leírását. Ebben a részben kerül rögzítésre az eljárás alá vont személy által felajánlott, de a fegyelmi bizottság által nem fogadosított bizonyítási cselekmények, az elutasítás indokainak megjelölésével. Az indokolás tartalmazza még a súlyosító és enyhítő körülményeket is.

korábbi büntetés alóli mentesülés időtartama az újabb fegyelmi büntetés időtartamáig meghosszabbodik. Ebben az esetben a mentesülésig a tag a súlyosabb fegyelmi büntetés hatálya alatt áll.

Általában a civil világban nincs fegyelmi bizottság. Ennek szerepe és jelentősége is az egyesületi szervezetforma további fenntarthatósága ellen szól. Ez önszabályozás kérdése és talán nincs is szükség ebben a hatáskörben sem a kamarára. A vizsgálataim megerősítették, hogy a szabályozásuk általánosan elterjedt. A jól bevált és elfogadott szervezeti forma mellett, ha mégis szükség volna rá, elegendő lenne egy „ernyőszervezet” létrehozása a kérdések országos jellegű összehangolására.

A vadásztársaságok – törvényes korlátok között – egyéb szerveket és bizottságokat is létrehozhatnak. Egyes vadásztársaságoknál külön bizottság működik a gépkocsi és vad összeütközéséből eredő vadkárok kivizsgálására, de léteznek **vadkár elhárítási, leltározási és selejtezési bizottságok is.**

8.2. A tagsági viszony létrejötte, a tagok legfontosabb jogai és kötelezettségei, a tagsági viszony megszűnése

Az egyesülési jog, a tagság Magyarország területén élő minden magyar állampolgárt, továbbá a Magyarország joghatósága alá tartozó nem magyar állampolgárt, valamint a Magyarországon honos jogi személyeket és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezeteket is megilleti. Az Alaptörvényben az A) cikk meghatározása szerint hazánk Magyarország, a VIII. cikk 2. bek.-e szerint mindenkinek joga van szervezeteket létrehozni, és ehhez csatlakozni; új megfogalmazásban jelenik az egyesülés joga, szó szerint az ugyanezen cikk 3. bek.-e is nevesíti, miszerint a pártok is az egyesülési jog alapján, szabadon alakulhatnak és tevékenykedhetnek.

A vadásztársaság tagjai kapcsán az egyesülési jog korlátozásaként a nagykorúság, valamint a vadászat gyakorlására előírt jogszabályi megfelelés határozható meg. Önálló vadászati jog gyakorlására az jogosult, aki magyarországi állandó lakóhellyel rendelkező, nagykorú magyar állampolgár, vadászatra jogosító hatósági engedélye van, az ő tulajdonában áll a terület, vadász lőfegyver tartására érvényes engedélye van, állami vadászvizsgát tett, nem áll vadászjegyet visszavonó határozat hatálya alatt, és érvényes baleseti felelősségbiztosítással rendelkezik. Társult formában gyakorolhatja az a személy a vadászati jogát, akinek az előbbiekben meghatározott feltételek közül a vadászterület tulajdona nem tesz ki egy vadászterületet, vagy szervezet tagjaként – hasznosítás keretében – gyakorolja a jogot. Hazánkban a társult formában való joggyakorlás a gyakori.

A vadásztársaság tagjainak felvételéről, a személyi feltételek meghatározásáról és annak vizsgálati rendjéről az alapszabályban határoznak. Az alapszabálynak jogsértő az a rendelkezése, amely az egyesületi tagságot kötelezővé teszi valamely felvétel esetére (pl.

munkaviszonyban álló személy részére – vadőr). Ez sérti az egyesülési jog alapfeltételeként rögzített önkéntesség elvét.

Általánosságban elmondható, hogy **a tagsági viszony létesítése mára már elsősorban anyagi kérdéssé vált, így az egyesületi autonómia sérül.** Ez is azt igazolja, hogy ha a törvény a vadásztársasági formához komoly gazdasági és egyéb feltételeket követel meg, nem a civil forma a legmegfelelőbb erre. Valójában talán egy gazdasági társaságokhoz hasonló speciális működési keret jobb lenne, mert nem az egyén által hozzáadott érték emeli ki a vadásztársaságok jelentőségét. A vadásztársaságok egyrészt az utóbbi években jelentősen emelték a tagdíjakat, másrészt gyakorlattá vált magas összegű, egyszeri belépési díj megfizetésének az előírása. Ez a gyakorlat olyannyira nem sérti az egyesületekre vonatkozó szabályok rendelkezéseit, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint a szervezeti autonómia körébe tartozik annak meghatározása, hogy milyen korlátok mellett teszi lehetővé a tagként való felvételt. A Legfelsőbb Bíróság mondta ki azt is, hogy nem lehet érvényesen megtámadni azt a közgyűlési határozatot sem, ami a tagdíjat úgy felemeli, hogy a tag nem tudja azt megfizetni, ha a társaság alapszabályában akként rendelkeztek, hogy a tagdíj nemfizetése automatikusan a tagsági viszony megszűnését eredményezi.

A Vtv. hatályos rendelkezései hiányosak a tagság és a vadásztársaság közötti tagsági viszony részletszabályozásában. A tagsági viszonyról említést sem tesz, csak tagokról, tagságról szól. Így a tagsági viszony létrejöttére, tartalmára, megszűnésére a legkülönbözőbb belső szabályozási megoldások alakultak ki. Az egyesület a **tagjairól nyilvántartást**⁵⁹⁷ vezessen, mely tartalmazza a tagsági viszony formáját⁵⁹⁸ (rendes, tiszteletbeli és pártoló tagokat, valamint vadászjelölteket, bár ez utóbbi jelentősége egyre csökken), magánszemély tag azonosító adatait (név, születési hely, idő, anyja neve, lakcíme), a tagsági viszony keletkezésének és megszűnésének naptárszerű dátumát, valamint a megszűnésének az okát. Ezeket az adatokat folyamatosan vezető tagnyilvántartás alapján lehet megállapítani, valamint azt is, hogy mennyi a taglétszám pontosan.

A tagot elsősorban a neve és lakcíme azonosítja, a születési dátuma alapján lehet megállapítani, hogy képviseleti joggal rendelkező tisztségre választható-e, továbbá a neve, lakcíme és anyja neve alapján lehet összeférhetetlenségi szabályok betartását ellenőrizni.

A tagsági viszony keletkezésének és megszűnésének pontos időpontja alapján lehet az adott közgyűlés határozatképességét kiszabni, illetőleg azt hogy az adott időpontban kik a tagjai a vadásztársaságnak, ezáltal kik kötelesek a tagdíjat fizetni.

Felmerülhet a kérdés a tagság típusaival kapcsolatosan, hogy sérti-e a demokratikus működését a vadásztársaságnak, ha például a tiszteletbeli tagokat, vagy az alapítókat többletjogokkal ruházzák fel? A válasz nem, de csak abban az esetben, ha az alapszabály ezen alapjogokat pontosan rögzíti és ezek ismeretében a csatlakozni kívánt személyek szabadon eldönthetik, hogy kívánnak-e így a szervezet tagjaivá válni, és milyen tagok akarnak lenni. A

⁵⁹⁷ Ptk. 61. § (1) bek.-éből s a fogalomból következik.

⁵⁹⁸ Ptk. 62. § (4) bek.

demokratikus működés nem kizárólag és feltétlenül azt jelenti, hogy csak azonos jogokkal⁵⁹⁹ rendelkezhetnek a tagok.

A tagsági viszony létesítéséről legtöbbször kizárólagos hatásköre folytán a taggyűlés dönt. Az alapszabályban határozhatnak a maximális taglétszámról is, mivel előfordulhat, hogy a vadásztársaságnak a tagok körébe fel kell vennie a területéhez tartozó vadászó földtulajdonosokat, eleget téve az egy vadászra eső legalább 100 ha földtulajdont szabályozó vadászati nyomás feltételének.

A **házi szabályzatok** a vadásztársaságok belső életére, a vadászterületek megállapítására, a közös munka szervezésére, a csoportos vadászat rendjére, a vadászrész-kompetenciára, a baleset esetén követendő eljárásra etc. tartalmazzak előírásokat, melyeket a tagoknak be kell tartaniuk. A tagok jogainak és kötelezettségeinek a részletezése nem a házi szabályzat része, az alapszabály kötelező rendelkezési között kell, hogy szerepeljen. Részletesebben az általam megvizsgált vadásztársaságok⁶⁰⁰ az alábbi rendelkezéseket tartalmazták a házi szabályzataikban:

A **házi szabályzat** bevezető része a szabályzat elkészítésének célját tartalmazza. Itt az alapszabályban, illetve a Vtv. által megfogalmazott célok kerülnek felsorolásra, mint a törvényesség betartása, vadgazdálkodás, vad élőhelyének rendszeres gondozása,

⁵⁹⁹ **A tag jogai:**

- részt vehet a társaság szervezetének tevékenységében és rendezvényein, (részvétel joga),
- választhat és választható a vadásztársaság szerveibe (szavazati és tisztségviselési jog),
- részt vehet a közgyűlés elé kerülő kérdések megvitatásában és a közgyűlés határozatainak meghozatalában (szavazati jog),
- a vadásztársaság valamely szervének törvénysértő határozatát – a tudomására jutástól számított 30 napon belül – a bíróság előtt megtámadhatja.

A tagot a társaság szerveinek döntéshozatalakor rendszerint egy szavazati jog illeti meg (egy tag – egy szavazat elve). Az egyesülési jogban érvényesülő tagegyenlőség elvét sérti, ha a fizetendő tagdíj mértékétől függően állapítják meg a szavazati jog terjedelmét. A bírói gyakorlat szerint nem sérti a vadásztársaság demokratikus működését, ha egyes tagjait az alapszabály többletjogokkal ruházza fel (pl. alapító tagok részére vétőjog, tiszteletbeli tagságra való felkérés jogának biztosítása). Ha az alapszabály a vadásztársasági tagságot feltétel teljesítéséhez köti, az még nem lesz jogszabálysértő, mivel az Alkotmány csak magát az egyesüléshez való jogot (az új Alaptörvény a szervezetek létrehozását) garantálja, és a belső autonómia keretén belül viszont a társaság további feltételt is meghatározhat. Emiatt még az egyén egyesüléshez való joga (szervezet létrehozásához) nem sérül. Maga döntheti el, hogy az adott feltételek mellett kíván-e tag lenni.

A tag kötelezettségei:

- eleget tenni az alapszabályban meghatározott kötelezettségeinek,
- az előírt tagdíjat megfizetni (a tagdíj a társaság működéséhez történő vagyoni hozzájárulás kötelező formája),
- tevékenységével részt venni a vadásztársaság működésében,
- tevékenységével hozzájárulni a vadásztársaság célkitűzéseinek megvalósításához.

Meg kell jegyezni, hogy a tag csak az alapszabály vagy az alapszabály felhatalmazása alapján létrehozott egyéb szabályzatok által előírt kötelezettségek teljesítésére köteles. Az 1989. évi Etv. 6. §-a alapján a tagok jogait és kötelezettségeit, így a tag által fizetendő tagdíj, vagyoni hozzájárulás, közösségi munka pénzbeli megváltása fizetésének esedékességét és gyakoriságát, az ezzel kapcsolatos kedvezmények esedékességét, gyakoriságát, valamint az ezzel kapcsolatos kedvezmények megállapításának elveit az alapszabály keretében kell(ett), hogy meghatározzák.

A már említett MAVOSZ Útmutató szerint a vadásztársaságok az alapszabályon túlmenően házi szabályzatot, fegyelmi szabályzatot és egyéb szabályzatokat is alkottak.

⁶⁰⁰ E társaságok *nem járultak hozzá a nevük és adataik közzétételéhez*, mindenképpen kérték azok titkos kezelését.

sportvadászat etc. Az általános részből kiderül, hogy a társaság hol és hogyan gyakorolja a vadászati jogot.

A következő rész az egyesületi életről rendelkezik. Meghatározhatja részleteiben az intéző bizottság működését, összehívásának, határozathozatalának szabályait. Rendelkezik a vadásztársi kapcsolat ápolása, egymás jobb megismerése és szórakozás céljából, szűkebb körű vendéglátásról, bérvadászati lehetőségekről, tervezett rendezvények lebonyolításáról és szervezéséről.

Fontos rész a szabályzatban a **vadgazdálkodásra és a vadászatra vonatkozó rendelkezések meghatározása**. A **hasznos vad tenyésztését** a társaság hosszú távú **ütemterv és éves terv alapján végzi**. Az ütemtervben a terelő és hajtóvadászatra kijelölt területeken a hajtás időpontját megelőzően egy héttel vadászni tilos. A terelő és hajtóvadászat napján a hajtás kezdetétől annak befejezéséig az egész vadászterületen egyéb vadászatot folytatni tilos. A társasvadászatért felelős személy a vadászmester. Távollétében a vadászon résztvevők választanak vadászat vezetőt. A társas vadászon a vadászmesternek előre kidolgozott tervvel vadászatvezetésről kell gondoskodni. A **kötelező eligazításon** (balesetvédelem, fegyverhasználat stb.) felül a vadászat megkezdése előtt erről a résztvevő vadászokat és hajtókat szóban, eligazítás formájában tájékoztatni kell, továbbá a hajtókat és a vadászokat a természeti környezet jellegétől eltérő, feltűnő színű mellénnyel illetve karszalaggal kell ellátni. A társasvadászat valamennyi résztvevője köteles **a vadászatért felelős személy utasításait és a vadászati fegyelmet betartani**, az ezt megszegő személyeket a vadászatból ki kell zárni. A vadászatért felelős személy köteles rendkívüli eseményről írásban jelentést készíteni és három napon belül azt a vadászmesternek eljuttatni. Azon túl, hogy minden vadász köteles vadászat alkalmával egyéni sebkötöző csomagot magánál tartani, a vadászat vezetőjének a közös vadászatra egyesített sebkötöző dobozt kell biztosítani.

Minden tag elsőrendű kötelezettsége a hasznos vad óvása, tenyésztése, gondozása, a vadgazdálkodásra és a vadászatra vonatkozó írott és íratlan szabályok megismerése, betartása és másokkal történő betartatása. A társaság minden tagja, az intéző bizottság vagy a vadászmester felhívására, **köteles személyesen részt venni a vadgazdálkodási munkákban**. Ezek a munkák a következők: a hasznos vad téli takarmányának biztosítása; új vadászati létesítmények építése; meglévő vadászati létesítmények karbantartása; dúvad apasztása külön elrendelt vadkár elhárító vadászatokon; vadlétszám becslés; társadalmi munka. A vaddisznóra és tar vadra, az éves tervben előírt mennyiségig, kilövési korlátozás nincs. A vadászati idényt a jogszabály, hatósági utasítás és engedély illetve a közgyűlés határozatai szabályák meg. **Évente tagonként meghatározhatóak a tagonként lehető a tervben meghatározott vadmennyiségek**.

A **vendég hívás rendje** külön szabályozásra kerülhet a házi szabályzatban. A vendég hívás a vadásztársaságok közötti, illetve tagjaival történő vadásztársi kapcsolat fenntartása, ápolása. Egy alkalomra általában egy vadász csak egy vendéget hívhat, aki a vendéglátójával azonos feltételekkel bír. **Külön rendelkezni szoktak** a vadásztársaság tagjait

megillető **vadászrészeiről**. Az intéző bizottság által meghatározott áron kell a vadászrészt megváltani. A többsélysúlyt a mindenkor értékesítési áron kell megfizetni. Vadászkezdvezmény ezekkel a feltételekkel megilleti a hivatásos vadászokat is. A vadászati igényben igénybe nem vett vadászati kedvezményt a következő évre átvinni nem lehet és a súly sem kompenzálható.

Szükség szerint a vadászatot korlátozni lehet, a feltételeit a házi szabályzatban lehet kimunkálni. A bérvadásztatás és egyéb érdekből az intéző bizottság a területen vadászati korlátozást rendelhet el, ezt írásban a tagság tudomására kell hozni. Az intézőbizottság a közgyűlés jóváhagyásával a vad nyugalma és a bérvadásztatás sikere érdekében vadászat elöl elzárt területet jelöl ki, itt a cserkelő és szórón történő bérvadászat kivételével semmilyen vadászat nem folytatható. A lezárt területen egész évben a vadnak fokozott védelmet és intenzív takarmányozást kell biztosítani, ezért a vadászmaster tartozik felelősséggel.

Külön rendelkezések hozhatóak **a hivatásos vadászokról**. A vadásztársaságok a vadgazdálkodási ütemtervben és az éves vadgazdálkodási tervben foglaltak szakszerűségének biztosítása, továbbá a vad és élőhelyének védelme érdekében vadászati szakszemélyzetként kötelesek a szakirányítási feladatok ellátására vadászterületenként egy, illetve **minden megkezdett 3000 ha után** legalább **egy hivatásos vadászt** alkalmazni, aki vagy munkaviszonyban, vagy megbízási jogviszonyban áll a vadásztársasággal. Kisebb területek esetén a hivatásos vadászt több jogosult közösen is igénybe veheti. A hivatásos vadászok feladatukat a szolgálati szabályzat és a vadászmaster rendelkezései szerint látják el. Amennyiben attól sürgős okból mégis el kell térni, azt a vadőri naplóban be kell jegyezni és a vadászmasternek utólag bejelenteni. A társaság elnöke és a vadászmaster negyedévenként a hivatásos vadászok részvételével értékeli a vadőri tevékenységet, azok munkafegyelmét és meghatározzák a következő negyedév főbb tennivalóit. A hivatásos vadászok munkájának irányítását a vadászmaster köteles végezni. Az előírásoknak megfelelően kötelesek szolgálati naplót vezetni, és azt hetente a vadászmasternek bemutatni. Kötelesek hetente a vadászmasternek beszámolni munkájukról. A hivatásos vadászok kötelesek a társaság bármely tagjának kérésére tájékoztatást adni a vad időbeli és térbeli mozgásáról, a vad minősítésével kapcsolatos kérdésekről. Az ezzel kapcsolatos tapasztalatok eltitkolása, egyes tagok előnyben részesítése súlyos fegyelemsértésnek minősül. A hivatásos vadászok a területen észlelt vadkárokról kötelesek késedelem nélkül szóban jelentést tenni a vadászmasternek és azt a vadőri naplóban is rögzíteni. Fel kell deríteni a károsult ingatlan tulajdonosának nevét és címét. A vadőri naplóban kell rögzíteni a termelő által tett, a területen észlelhető, a vadkár megelőzését célzó védekezést is, a védekezés módjának és mértékének feltüntetésével. A hivatásos vadász az általa észlelt, vagy tudomására jutott szabálytalanságról, akár a tagok, vendégek, vagy idegenek általi elkövetésről van szó, a szabálytalanságnak a vadőri naplóban történő rögzítése mellett késedelem nélkül köteles jelentést tenni a vadászmasternek vagy a vadásztársaság elnökének, vagy az intéző bizottság bármely tagjának. A hivatásos vadász köteles gondoskodni arról, hogy a vadászházban a fűtéshez, világításához, takarításához szükséges eszköz rendelkezésre álljon.

A másik probléma a civil jellegű vadásztársasági szervezetnél, hogy olyan tevékenységről van szó, amelynek garanciáját a hivatásos vadászok (is) adják. Mivel a jogszabály előírta az alkalmazásukat, annak nincs garanciája, hogy a döntésüknek következménye lesz. Sokszor a döntésük vita tárgya nem lehet, kikényszeríteni sem lehet azt tartalmában, ezért felmerülhet a kérdés: mi volt ezzel a jogalkotói szándék? Megoldás lehetne az analógia, mint általában más civil szervezetnél, ahol a szakmai szabályok szerint intézkedhetnek és ellenőrzést végezhetnek. Ezzel ki lehetne kényszeríteni, hogy a „tehetősebbek” is hallgassanak ezekre a személyekre. A rendelkezési és szankcionálási hiányosságból adódó visszaélések megfékezésére nincsenek jó eszközök.

Nincs kellő garancia, hogy az egyesületekben a hivatásos vadászokat kellően megbecsüljék. Így gyakran előállhat olyan eset, hogy ez a szakmaiságra, valamint a szakmai megítélésükre is kihatással van. **Megoldást jelenthetne**, ha a hivatásos vadászati és vadőri tevékenységet szétválasztanánk, esetlegesen állami alkalmazásba vennénk, valamint kapcsolt feladatokkal, például mezőőri, halőri, természetvédelmi őri, erdőőri feladatokkal is elláthatnánk őket, így növelve a költségek megtakarítását.

A vadásztársaságok tulajdonában vadászházak és vadászati létesítmények is lehetnek, melyek használata a házi szabályzatban is szabályzásra kerülhet. A vadászházakat, vadászati létesítményeket a vadásztársaság tagjai egyenlő joggal használhatják. A vadászházak pihenés céljára is igénybe vehetők azzal a feltétellel, hogy az ilyen használat nem történhet a vadászat céljából ott tartózkodók vagy a vadászházakat vadászat céljából igénybe venni szándékozók hátrányára. A vadászházakban rendezvényeket szervezni csak az intéző bizottság jóváhagyásával lehet. A vadászházakban ügyelni kell a rendre és tisztaságra; az ott elhelyezett használati és felszerelési tárgyakat csak rendeltetésszerűen szabad használni. A vadászházak és berendezéseinek megóvása minden vadásztársasági tag kötelessége.

A fegyelmi szabályzat a tag vadásztársasággal szembeni felelősségének szabályait rendezi. A vadásztársaságok működése megkívánja a fegyelmi szabályzat létét, mivel a társaságok céljukat löfegyverhasználat mellett, s az ezzel járó, a tagokra vonatkozó igen szigorú követelmények mellett valósítják meg. Még a társaságok tagjai részéről is gyakori a szabálytalan vadászat, orvvadászat, de előfordulnak vadászati balesetek is. E fegyelemsértések miatt a vadásztársaságok tagjaival szemben egyetlen belső jogi eszköz a fegyelmi eljárás lefolytatása. A fegyelmi vétségeket, a fegyelmi eljárás részletes szabályait és a fegyelmi büntetéseket a fegyelmi szabályzat állapítja meg. Ennek hiányában – kivéve, ha ezeket a szabályokat esetlegesen az alapszabály rendezi – a tagokkal szemben jogszerűen fegyelmi felelősségre vonás nem érvényesíthető. Az alapszabályban azonban rendelkezni kell legalább a kizárás okairól, az arra jogosult testületről, a jogorvoslati lehetőségekről valamint arról, hogy a fegyelmi szabályzatot a közgyűlés fogadja el.⁶⁰¹

⁶⁰¹ A Legfelsőbb Bíróság Közigazgatási Kollégiumának 2003. december 8-i keltezésű véleménye (III.7. pont). In: Bírósági Határozatok. 2004. 3. szám. 237. p.; a Szegedi Ítéltábla Pkf. II.20.138/2007./2. számú végzése (*passim*).

Az alapszabály rendelkezik a **tagsági viszony megszűnésének formáiról**, mivel a Ptk. 62. §-a szerint kötelező lett nem csak a tagsági viszony keletkezésének, de a megszűnésének módjait és feltételeit is rendezni. Ezek a következők lehetnek:

1. kizárás – mint fegyelmi büntetés,⁶⁰²
2. kilépés – elhatározáson alapulva,
3. törlés – pl. tagsági díj meg nem fizetése esetén,
4. halál,
5. jogutód nélküli megszűnés.

Nem lehetséges a vadásztársaságnál, hogy a tagsági viszonyt tagcserével, eladással, lemondással vagy visszavásárlással szüntessék meg a tagok, vagy állítsák helyre. A vadászújságokban található hirdetések ezek ellenkező jellegű lebonyolításáról árulkodnak. A vadásztársaság vagyonának, mint jogi személy elkülönült vagyonának a tagok nem alanyai, tulajdonosai, így a tagsági viszony megszűnésekor a tagot a vadásztársaság vagyonából vagyoni érték nem illeti meg, erre az alapszabály nem adhat lehetőséget, ha ilyen tartalmú rendelkezést tartalmazna az alapszabály, akkor az sértené a hitelezői érdekeket, mivel kizárólag a vadásztársaság megszűnésekor lehet csak az egyesület vagyona felől a hitelezők kielégítését követően rendelkezni. A Nimród Vadászújság hirdetéseit nézve azonban **látható, hogy a gyakorlatban a tagok a tagsági viszonyuk megszüntetésekor vissza akarják kapni azon „befektetéseiket”, amelyeket a választott szervezetben a tagsági viszonyuk fennállása alatt eszközöltek.** Ez is arra utal, hogy újabb a civil szervezetekre nem jellemző jegyei vannak a vadásztársaságnak. A vadászati jog mint vagyoni értékű jog forgalomképességét kizáró rendelkezések jelentőségteljes kérdése hangsúlyozódik ezzel. Ez olyan logika, amelyet a civil szervezetek egyáltalán nem követnek.

8.3. A vadásztársaság egyesületi formájának megszűnéséről

Az új szabályozás élesen elkülöníti a megszűnésről való elhatározást és a törlést. A megszűnésnek csak néhány fontosabb sajátosságát az anyagi jogi szabályozással összegezném. A jogutód nélküli megszűnés kihatással van a vadászati jog sorsára, így a kérdés vizsgálatát mindenképpen ismertetni kell.

Megszűnési okok lehetnek: a tagok döntése szerinti saját akarat elhatározás (végelszámolási eljárással), bíróság által történő feloszlattal vagy megszűnés megállapításával. A megszűnés jogkövetkezménye az, hogy a szervezetét fel kell oszlatni, ez alól egy kivétel lehet, ha a Ptk. 64.§ (1) bek. b) pontja⁶⁰³ alapján végelszámolás során a közgyűlés a továbbműködésről dönt. Ekkor a nyilvántartást vezető bíróság törli a

⁶⁰² Ezzel kapcsolatosan a Legfőbb Ügyészség egy bérkilövő vadásztársaság bejegyzésével kapcsolatos perben annak fellebbezése során kiemelte, hogy kívánatos lenne, ha a legsúlyosabb fegyelmi büntetés: a kizárás eseteit az alapszabály határozná meg, mivel ez a tagsági viszony megszűnését eredményezi, a tagsági viszonnal kapcsolatos kérdések részletezése az alapszabály feladata. BH. 1999.91.

⁶⁰³ A feloszlásról így korábban a közgyűlés döntött, de ezt a döntését megváltoztathatja.

végelszámolásra utaló „va” toldatot és az eljárást megszünteti. A régi, egyesületekről szóló 1989. évi II. tv. meglehetősen szűkszavúan intézte ezt a kérdéskört is, de a Civil tv. azt már sokban kiegészítette, pontosította.⁶⁰⁴

A gazdálkodás kapcsán korábbiakban említett kérdések is jelzik, hogy az egyesületi vagyon sorsának megfelelő rendezése megszűnés esetén is nagyon fontos, igen alapos átgondolást és számos körülmény mérlegelését igényli. Nyilvánvaló, az egyesületi vagyon **a tagok döntésének megfelelő**⁶⁰⁵ rendelkezésekkel sem kerülhet veszélybe, a vadgazdálkodás és a vadászat országos érdekei egyesületi döntések útján sem szenvedhetnek sérelmet. Ezen tények fontosságát kiemelve nézzük meg, hogy miként rendelkezik maga a törvény az egyesületi vagyonról. Az egyesülési jogról szóló részben a *Ptk. pontosítja, hogy nem dönthetnek a tagok a megszűnésről, ha a velük szemben lefolytatott végelszámolás (kényszer végelszámolás) van folyamatban, a büntető ügyben eljáró hatóság arról értesíti az egyesületet és a bíróságot, hogy vele szemben külön törvényben meghatározott intézkedést fog alkalmazni, vagy a fizetéseképtelenségüket*⁶⁰⁶ *a bíróság megállapította.*⁶⁰⁷ A felszámolási eljárás első szakaszában kell döntenie arról, hogy a vadásztársaság fizetéseképtelen. A végzés jogerőre emelkedése a felszámolási eljárás kezdő időpontja. Ha az egyesület feloszlással szűnt meg, vagy megszűnését állapították meg, és a vagyon hovafordításáról nem történt rendelkezés, vagyonát a hitelezők kielégítése után a Civil tv.-ben meghatározottak szerinti célra kell fordítani, és az ott megjelölt módon nyilvánosságra kell hozni. Az egyesületi vagyon sorsára vonatkozóan tehát a törvény fontos rendelkezéseket állapít meg. Éppen a kérdés rendkívüli – az egész magyar vadgazdálkodás és vadászat jövőjét érintő – jelentőségére tekintettel célszerű az említett rendelkezések valóságos tartalmának közelebbi megvizsgálása.

Ezzel kapcsolatban a következőkre kell rámutatni:

- a) Az egyesület vagyonáról való rendelkezésre csak a megszűnésekor kerülhet sor.
- b) Megszűnés esetén először is a hitelezőket kell kielégíteni. Megszűnési esetek Ptk. vonatkozó rendelkezései⁶⁰⁸ szerint: átalakulás, feloszlás, bíróság feloszlata, törvényességi ellenőrzés miatti megszüntetés vagy megszűnés megállapítása, fizetéseképtelenség miatti megszüntetés – törlés a nyilvántartásból.
- c) A vagyonról való rendelkezés módját az alapszabály vagy a legfelsőbb szervének döntése állapítja meg. Ez tehát azt jelenti, hogy megszűnése esetén maga a szervezet rendelkezik a

⁶⁰⁴ Az új Civil tv. II. fejezete a civil szervezetek csőd-, felszámolási és végelszámolási eljárásáról, valamint egyszerűsített törlési eljárásáról szól.

⁶⁰⁵ Ptk. 63. § (4) bek. d) pont.

⁶⁰⁶ A felszámolási eljárást és az ott megállapításra kerülő fizetéseképtelenség elhatározását és alkalmazhatóságát az egyesületekre a spotról szóló 2000. évi CXLV. tv. (Stv.) hatályba lépése óta használhatjuk, mert az Stv. kimondja, hogy a sportegyesületekre kiterjed a Csőd tv. hatálya. A felszámolási eljárásra szintén a többször módosított 1991. évi XLIX. tv. alkalmazandó.

⁶⁰⁷ Ptk. 64. § (3) bek.

⁶⁰⁸ Ptk. 64. § (1) bek.

vagyonáról. A rendelkezés joga a legfelsőbb szervét illeti meg: ez történhet vagy az alapszabályban, vagy külön határozatban.

A bíróság⁶⁰⁹ az ügyész keresete alapján is feloszlathatja⁶¹⁰ az egyesületet:

- ha működése bűncselekményt vagy ennek elkövetésére való felhívást valósít meg, vagy mások jogainak és szabadságának sérelmével jár,⁶¹¹
- a szervezet megszűnését állapíthatja meg, ha legalább egy éve nem működik,
- ha a tagjainak száma tartósan tíz alatt van [Ptk. 61. § (3) bek.-ben meghatározott legkisebb létszám alá csökken]. Az utóbbi két esetben a bíróság az ügyész keresetét követően haladéktalanul bejegyzí a „megszűnt” toldatot.

A törvény szerint az egyesület megszűnik még feloszlással,⁶¹² vagy más egyesülettel való egyesülésével⁶¹³ is, ezekben az esetekben a vagyon sorsáról a legfelsőbb szerv dönt.

A vagyonnal való rendelkezésnek – a legfőbb szerv elhatározásától függően – többféle módja lehet. Mindenekelőtt különbséget kell tenni aszerint, hogy milyen szervezet tagjairól van szó. E tekintetben ugyanis a vadászat körében csak a vadásztársaságok és érdekvédelmi szervezetei csoportját kell megkülönböztetni: az egyikbe a vadásztársaságok tagjai, a másikba a megyei (területi) szövetségek tagjai, a harmadikba pedig az *Országos Magyar Vadászati Védegylet* tagjai tartoznak. A vadásztársaságok tagjai a vadászok, a megyei (területi) szövetségek tagjai a megyében (területen) működő vadásztársaságok és más vadgazdálkodók, a Védegylet tagjai pedig a megyei (területi) szövetségek.

Vadásztársasági szinten az egyesületi vagyonnal való rendelkezés legkézenfekvőbb és legegyszerűbb módja a vadásztársasági vagyon felosztása az egyesület tagjai között. A felosztás azonban mégsem olyan egyszerű. Szükségszerűen felmerül ugyanis az a kérdés, hogy miként, milyen szempontok figyelembevételével történjék a felosztás? Itt is többféle megoldás jöhet tekintetbe. Így:

- a) a vagyontárgyak értékesítéséből befolyt összeg felosztása a vadásztársasági tagság **időtartama arányában történik** minden további vizsgálódás nélkül;
- b) a felosztásnál figyelembe veszik a vadásztársasági **vagyon keletkezésének időpontját is** akként, hogy a keletkezésekor meglévő vagyonból a későbbi vadásztársasági tag nem részesülhet;

⁶⁰⁹ A 2006. évi V. tv. (Cnytv.) 1. § (1) bek. szerint az e törvényben meghatározott szerveket, valamint azokat a szervezeteket, amelyek esetében külön törvény bírósági nyilvántartásba vételt rendel el, a szervezet székhelye szerint illetékes törvényszék veszi nyilvántartásba. A nyilvántartást vezető bíróság illetékes az e törvényben meghatározott polgári nem peres eljárások lefolytatására, így a csődeljárásra és a felszámolási eljárásra is.

⁶¹⁰ Ptk. 64. § (1) bek. c) pontja.

⁶¹¹ Civil tv. 3. § (3) bek. De szigorúan el kell határolni, hogy a szervezet egyes tagjainak vagy a szervezetnek, mint egésznek a „magatartása” valósítja azt meg. A szervezetnek mint közösségnek általános vagy közbenső céljának kell annak lennie. Ezen az állásponton van HAJDÚ MÁRTA: *Az alapítványok és a társadalmi szervezetek elleni perek problémái*. In: Magyar Jog. 2000. 7. szám. 422. p.

⁶¹² Ptk. 64. § (1) bek. b) pont.

⁶¹³ Ptk. 63. § (4) bek. d) pontja és 64. § (1) bek. a) pontja.

c) a felosztás arra tekintettel történik, hogy az egyéb szempontokon túlmenően a **vadásztársaság tagja milyen mértékben vett részt az ellenszolgáltatás nélkül végzett egyesületi munkájával a vagyon keletkezésében.**

Természetesen egyik említett megoldásnál sem kerülhet felosztásra az a vagyontárgy, illetőleg pénzbeli ellenértéke, amelyet a vadásztársaság tagja nem a vagyonhoz való hozzájárulás címén – tehát nem véglegesen – bocsátott a vadásztársaság rendelkezésére. Az ilyen visszavárt vagyontárgyak nem tartoznak a vadásztársaság vagyonához.

Már az előbbiekből is következik, hogy a vagyon sorsáról az egyesület megszűnése esetére való rendelkezés súlyos gondokkal járhat. A vadásztársasági vagyonnak a tagok közötti felosztása – a fenti pontban említett bármilyen módon történik is – már eleve sok problémát adhat, persze ha van elég vagyona. Ugyanis az egyesület a saját vagyonából gazdálkodik, a tartozásaiért is a saját vagyonával felel. A tagok – a tagdíj megfizetésén túl – az egyesület tartozásaiért saját vagyonukkal nem felelnek.⁶¹⁴

Az egyesület tagjai az egyesület céljai érdekében munkálkodnak. Az egyesületi közös munkálkodás jellegéből is adódik, hogy az egyesületi célok megvalósításában való részvétel nem lehet a tagok számára vagyon-, illetőleg jövedelemszerzés forrása, még az egyesület megszűnése esetében sem. Az egyesületi tulajdonban levő vagyonra a tag nem támaszthat tulajdoni igényt. Az egyesületi tagság nem lehet egyben a tag számára anyagi befektetés is megszűnés esetére. Bár manapság ez a kérdés inkább üzlet, mint társadalmi jellegű tevékenység.

Van olyan eset is, hogy **az egyesületi vagyon nem elegendő a követelések fedezésére.** A csőd- és felszámolási eljárás elrendelésekor az egyesület köteles haladéktalanul elkülöníteni az eljárás dologi és személyi ráfordításait fedező összeget. Ezekben az esetekben a megszűnés általában már csak felszámolási eljárás során⁶¹⁵ lehetséges. Kivételt jelenthet az új Civil tv.-ben írt *reorganizációs terv* – mely elfogadása a vadásztársaság közgyűlésének a feladata – elkészítése esetén az, ha a közgyűlés a forráshiány megszüntetése érdekében döntést hoz a pótbefizetésről. A vadásztársaságok esetében nem jellemző, hogy az alapszabály a pótfizetésről tartalmaz rendelkezéseket, de a közgyűlési döntés alapján a hiány így kiküszöbölhetővé válik. Úgyszintén a *kivételek köré tartozik az is*, ha a vadásztársaság valamennyi nyilvántartásba vett, vagy elismert követelést, nem vitatott *tartozását a felszámolási eljárás során megfizeti.* A fizetéseképtelenséget megállapító végzést a bíróság az eljárás lefolytatására irányuló kérelem beérkezését követő 60 napon belül hozza meg. A felszámolást elrendelő végzés ellen nincs helye felülvizsgálatnak. A felszámolás kezdő időpontja a felszámolást elrendelő jogerős végzés közzétételének napja. De az egyesületek esetében a Csőd tv. 27. § (2) bek. a) és b) pontja szerinti esetekben az egyesület számára a

⁶¹⁴ Ptk. 62. § (8) bek.

⁶¹⁵ Az új Civil tv. II. fejezete szerint az egyesületek ellen csőd- és felszámolási eljárás folytatható le. A csődeljárás a Csőd tv. 2. § (5) bek.-e szerint az általános szabályok szerint folyik akkor, ha az új Civil tv. másképpen nem rendelkezik. A Civil tv. ezen fejezetét a 2012. évi CXVII. tv. 88. §-a módosította átfogóan, amely 2012. július 1-jétől hatályos.

bíróság kérelemre 90 napos haladékot adhat, és egyben a reorganizációs terv készítését írja elő. A fizetéseképtelenség megállapítását⁶¹⁶ követően a vagyonfelosztással kapcsolatos feladatokat a felszámoló bizottság (felszámoló) látja el. A felszámolási vagyon a Csődtv. 3. § (1) bek. e) pont alapján mindaz, ami a számvitelről szóló tv. szerint befektetett eszköznek vagy forgóeszköznek minősül.⁶¹⁷ Vagyonomérleget készít, és sorba rakja a hitelezői követeléseket, értékmegjelöléssel. Ezután sorra felhívja a hitelezőket, hogy pontosítsák követelésüket. Ezt követően kerülhet sor a követelések bejelentésére, nyilván tartására, a vagyon értékesítésére, elszámolásokra. A felszámoló bizottság zárómérleget készít, amely tartalmazza a tiszta vagyon felhasználását is, feltéve, hogy lehet ilyenről beszélni. Ennek felosztására az alapszabályi rendelkezés, vagy közgyűlési határozat lesz az irányadó. A 2/2008. *közigazgatási-polgári jogegységi határozat* a felszámoló feladatait állapítja meg a vagyonnal rendelkező egyesület megszűnése esetén.

A felszámolási eljárás a felszámolói záró mérlegek, záró vagyon felosztási javaslatok benyújtását követően folytatódhat a törvényszék előtt. A döntés szerint kerülhet sor a vadásztársaság vagyonának a végleges felosztására a hitelezői igényekre is tekintettel.

Az általam **relatív megszűnési okként megjelölt egyesülés** az egész tagságot érintő alapvető fontosságú kérdés, és ebben csak a közgyűlés dönthet az alapszabályban meghatározott módon és formában. Ennek kapcsán a **státuszváltozás 2 vagy több vadásztársaságot érint**. Ezért mindegyik külön-külön dönt a kérdésben. Az egyesülés kimondása után a régi társaságot a határozattal megszűntnek kell tekinteni, ezért a bíróság törli a nyilvántartásból, az új egyesületet pedig meg kell alakítani, és gondoskodni kell a nyilvántartásba vételről. Az új egyesület a régi jogutódjává válik, egyesül a vagyon és a tagság kibővül. A létesítő okirat szerinti változás átvezetésére csak akkor kerülhet sor, ha az induló tőkéjét teljes egészében az egyesület rendelkezésére bocsátották.

A **szétválással való megszűnés az átalakulás egy lehetséges formája**, az egységes bírói gyakorlat szerint a vadásztársasági szervezet legfelsőbb szerve a megszűnés ilyen módját is kimondhatja. Dönthet arról, hogy szétválás esetén a jogok és kötelezettségek a jogutódokra szállnak, vagyis a vadásztársaság jogutóddal szűnik meg, és az ennek során létrehozott új társaságok lesznek a jogutódok.

⁶¹⁶ Az új Civil tv. 10. § (5) bek. szerint a bíróság a **fizetéseképtelenséget megállapítja**, ha a civil szervezet a határidő lejártakor a reorganizációs tervet nem nyújtja be, vagy ahhoz nem csatolja a hitelezőkkel kötött megállapodást az adósságok rendezéséről, továbbá vagyonhiány és forráshiány megszüntetésére a civil szervezet legfőbb szerve által hozott döntéseit. De *nem állapítható meg fizetéseképtelenség* az új Civil tv. 10. § (3) bek.-e szerint, ha a civil szervezet nem vitatott, vagy elismert tartozását meghaladóan állami vagy önkormányzati szerv felé nem vitatott, vagy elismert követelése áll fenn költségvetési, támogatási jogviszony keretében. Az új Civil tv. 10. § (6) bek. szerint a fizetéseképtelenség megállapításának az (5) bekezdés szerinti időtartamú halasztására legfeljebb háromévenként, de egy eljárásban egy alkalommal kerülhet sor.

⁶¹⁷ Ezek a tárgyak lehetnek vadászházak, gépkocsik, munkagépek, követelések, pénzeszközök etc.; mindaz a vagyon, amellyel a csőd és felszámolási eljárás kezdő időpontjában a vadásztársaság rendelkezik.

IX. FEJEZET

Javaslatok, következtetések a vadászati jog szabályozására és rendszerbeli helyére

Jelenleg az Európai Unióban országonként eltérő a vadászati jog rendszere; a szabályozások történeti hagyományoktól, jogrendtől, kulturális és politikai hagyományoktól függenek. Nagy különbségek mutatkoznak a vadászatra jogosultaknak az államhoz való viszonyában és a támogatottságuk mértékében is. A közösségi szabályozás nem avatkozik be az egyes tagállamok jogvitáiba, csak a négy szabadság korlátait bontja le, az ezzel kapcsolatos hátrányos megkülönböztetés elkerülésére nyújt előírásokat. A tagállamok számára a belső szabályozás kialakításának lehetősége megmaradt. Néhány szabályozási tárgykörre vonatkozó jogharmonizációs kötelezettségen keresztül befolyásolt a szabályozás. E miatt is fontos újragondolni és az *európai modelleknek megfelelőbb irányba terelni* a magyar jogi szabályozást is a vadászati jogalkotásban.

9.1. A vadászati jog szabályozásának elvi alapjai

A civil társadalom nem intézményesült cselekvéseit a negatív szabadságjogok védik: szólás szabadsága, vallásszabadsághoz, *szerződési szabadsághoz, gyülekezéshez való jog*. Az *egyesülési szabadság kiteljesedését jelentette volna a civil szervezeti formák tágabb működési lehetőségének biztosítása az egyesülési szabadság elvének következetes alkalmazásával*, a gazdasági társasági formákhoz hasonlóan többféle, akár vadásztársasági funkciójának és jellegzetességének megfelelő jogi forma bevezetésével. Az *állam pozitív kötelezettségével törvényekkel segítheti a jogok gyakorlását*, amelynek része lehet a vadászatra jogosultaknak, valamint a vadásztársaságok szervezetének létrehozását, működését, gazdálkodását szabályozó rendelkezések meghozatala.

Az ezredfordulót követően Magyarországon még mindig keveredtek a szervezeti formák és a funkciók, nem volt körülhatárolható a vadászatra jogosultak szervezeti rendszere, valamint a szektor politikai-gazdasági jelentősége sem volt tisztázott.

A jogi rend alakulása attól függ, hogy *milyen szabályozás van hatályban a vad tulajdonjogára és a vadászati jogosultságra*. Kolosváry Bálint a *Vadászati jog* című könyvében 1923-ban a vadat még uratlan dolognak tekintette. A Magánjogi Törvényjavaslat 1928-ban az 568. §-ában már azt tartalmazta, hogy a vadállat gazdátlan, amíg szabadon van, a vad vadaskertben viszont nem gazdátlan. A vad mint uratlan dolog elsajátítására joga van a földtulajdonosoknak, vagy azoknak, akinek ezt a jogosultságot átengedik. A vadászat jogi

rendjét ez határozza meg. Ezt erősítette meg Szladits Károly is, hogy nincs itt szó valamilyen külön jogról, hanem „a tulajdonjog folyományáról” beszélhetünk.⁶¹⁸

A szocialista jellegű országokban jellemző volt az állami tulajdon, így a természet kincseinek és a vadaknak is a tulajdonjoga az 1959. évi IV. tv. (Ptk.) 128. §-a szerint már állami tulajdonba került. Ha a vad állami tulajdon, akkor az állam dönt afelől, hogy a vadászati jogot átruházza-e másra, kire ruházza át és milyen feltételekkel. Ez határozza meg a vadászat jogi rendjét napjainkig is, a vadászati tevékenység révén megy végbe a vadon a tulajdonszerzés. A tulajdoni viszonyok szolgáltatják azt, hogy a Kormány és a törvényhozók a civil társadalom szervezeteire vonatkozó jogszabályokat rendszeresen felülvizsgálják, indokolt esetben reformokat indítanak el – szem előtt tartva az európai uniós csatlakozást és különféle stratégiai szempontokat. A tulajdonjogi szabályozás alapvetően a polgári jog körébe tartozik. Ahogy erre Világhy Miklós⁶¹⁹ rámutat a tulajdonjog nemcsak a polgári jog, hanem a jogrendszer legfontosabb alapintézménye, alapjaiban szabályozza az ezzel kapcsolatos jogviszonyokat is. A vadászati tevékenység gyakorlásával kapcsolatos egyéb jogviszonyok sajátosságai ezt differenciálva elősegítik azt, hogy a vadászat be tudja tölteni a rendeltetését.

Az alkotmányreform óta eltelt időszakban keveredett a közjogi és magánjogi nonprofit intézmények jogi szabályozása, ami azt eredményezte, hogy a magánjogi jellegű szervezetek kevesebb forráshoz jutottak, ezért hátrányos helyzetbe kerültek. Az önszerveződésekben megmutatkozó hiányokat a tulajdonosok először az egyesülési joggal kívánták megoldani. A hegyközségek esetében ezt később úgy oldották meg, hogy köztestületi formává minősítették át, a halászati és erdészeti tevékenységek gyakorlásával összefüggésben is más szervezeti formák alakultak ki a gazdálkodási tevékenység folytatására. Az egyesületi szabályozás strukturális visszasságai megnehezítik, életszerűtlenné teszik a vadásztársaságok szervezetének rendeltetésszerű működését.

Az egyesületi jog, illetve a kapcsolódó jogterületek egymástól különállóan fejlődtek. Az elmúlt évtizedekben kezdtek Európában egységes területként a civil társadalomra figyelni, de ebben a vonatkozásban is elsősorban társadalmi és legújabbban a gazdasági részvétel miatt. A jogszabályok rendelkezései mára már hangsúlyozzák, hogy a természeti erőforrások értékei iránt egyre inkább nő a társadalmi igény. Ezek a hasznok túlmutatnak a gazdasági hasznokon, közjóléti, illetve ökológiai hasznok körébe tartoznak.

A vadászati jog szabályozása nem önálló jogágazat. A *tulajdoni viszonyok szabályozása alapvetően a polgári jog feladata*. A vadászati jog sokrétű társadalmi, gazdasági irányú szabályainak a jogrendszerben való elhelyezkedését és a jogági hovatartozását vizsgálva, tekintettel annak a társadalmi-gazdasági szerepére – részint a vaddal mint természeti kincessel, részint a földdel való folyamatos gazdálkodásra –, mind diszciplinárisan, mind a hatályos normakincs szempontjából azt az *agrárjoghoz tartozónak ítéltjük* meg.

⁶¹⁸ SZLADITS KÁROLY: *Dologi jog*. Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, Budapest, 1930. 72. p.

⁶¹⁹ VILÁGHY MIKLÓS – EÖRSI GYULA: *Magyar polgári jog*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1965. 251. p.

Hangsúlyozva a szabályozás háttérterületét jelentő természetvédelemi és állatvédelemi szempontokat. Ezeken kívül keverednek a vadászati jogban a közjog és magánjog elemei.

A legfontosabb *jogi jellegű teendőkre, a vadászati jog szabályozásával összefüggő modelleket kellene átgondolni* a következők szerint:

a) *Törvényi (kötelező) módon történő szabályozás.* Az egységes vadászati törvény (jelenleg a Vtv.) normatív alapját képezheti részleteiben is a vadásztársaságok jogi önállóságának. Ez a törvény foglalná össze ugyanis azokat az elveket és intézményeket, amelyek minden vadásztársaság s vadászatot gyakorló számára kötelezők, garanciális jellegűek; biztosítaná azokat a jogokat, és előírja azokat a kötelezettségeket, amelyek a vadásztársaságok működését meghatározzák.

b) Egyenértékű megoldás lehet, ha *függvény jellegű – kógens törvényi jellegű szabályozás alapján és ebből kiinduló – speciális szabályozás* készülne a Vtv. engedte eltérések alapján. Elképzelhető, hogy szoros egységben a vadásztársaságok működését szabályozó részletes rendelkezésekkel, esetleg külön törvényi megfogalmazásban, hasonlóan a hegyközségekhez, a vadászatot szabályozó törvénnyel határoznák meg a vadásztársasági típusoknak és formáknak a jogi sajátosságait (pl.: sajátos célok meghatározása, működés feltételei, gazdálkodási rendszer jellegzetessége, belső szervezet kialakítása).

c) *Motiváló jellegű megoldás is elképzelhető az Alaptörvény, mint legmagasabb szintű jogi norma keretében adva meg a vadászati tevékenységet gyakorlók működésének alapszabályi rendezésben irányadó korlátait,* mivel az egyesületi jellegű működést garantáló jogforrások csúcán is az Alaptörvény áll. Biztosítsa az egyesülés szabadságát, az állam általi elismerését (VIII. cikk). A vadásztársaság is ezen az alkotmányos alapjogon építkezve jöhet létre ma is, s ez megőrizné a szervezet egyesületi jellegét.

d) *Független, külső jogviszonyok kölcsönös hatásán is alapuló belső normákkal való szabályozással.* A belső szabályzatok – házi szabályzat, fegyelmi szabályzat – kiemelkedő jelentőségűek a vadásztársaságok esetében. Az alapszabályi viszonyok az Alaptörvény, a Ptk., a vadászati és a Civil törvény szerint nagy szabadságot adna a helyi, szervezeti szabályozáshoz. Ezzel valósulna meg tulajdonképpen az állami és az önszabályozás egysége. Az Alaptörvénynek megfelelően törvényi szinten és részleteiben kellene körülírni a vadásztársaságok joghelyzetét, így garanciális jelleggel biztosíthatnánk a legalapvetőbb jogokat és kötelezettségeket, valamint azok gyakorlását. Ezt a megoldást azonban ma elképzelhetetlennek tartom. Az alapszabálytól függő viszonyként – belső megállapodások által rögzített keretben – a belső szabályzatok alkotásával a vadásztársaságok már az eddigiéik során is kialakították a saját működési rendjüket, ami garancia a tag és társaság relációjában.

9.2. Javaslatok a jogalkotás számára

A kontinentális jogi gondolkodás alapvető igénye éppen a dogmatika erőteljes használata miatt az, hogy az egyes jogterületeken *belül elkülönítse* azokat a szabályokat, amelyek valamilyen szempontból rokon vonásokat mutatnak. A vizsgált témában sok ellentmondás található, amelyre nézve az alábbi *de lege ferenda javaslatokat teszem*.

1. Az elmúlt időszak tapasztalatai alapján megoldás lenne, ha a *vadászterületek kijelölésének a kérdését* nem a földtulajdonosok, hanem, mivel alapvetően fontos kérdés a vadak védelme és a szakszerű vadgazdálkodás, nemzeti érdekből *az erre legalkalmasabb szervek a vadászati hatóságok döntenék el*, amiknek hatáskörét ezért bővíteni szükséges. A vadászterületek határának megállapítása ugyanis nem lehet függvénye az egyes földtulajdonosok kizárólagos tulajdonuk határvonalát figyelembe vevő érdekeinek. A vadászati hatóság képviselőinek kellő szakmai tudása, sokéves tapasztalata biztosíték lenne a szakszerű és tervszerű gazdálkodásra, a vad védelmének érvényesülésére az esetlegesen romló élőhelyeken is. Ezzel elkerülhetőek lennének a szomszédok közötti elhúzódó viták és peres eljárások is. Szintén jelentős segítség lenne, ha a vadászati hatóságok a földtulajdonosi gyűlések működéséhez és ellenőrzéséhez hivatalból beszerezhetnék a tulajdoni lapokat a kijelölt vadászterületekre vonatkozóan, és azokat a földtulajdonosi képviselők a hivatalban megtekinthetnék. Így könnyebb lenne ellenőrizni, hogy a szavazati arányok megfelelnek-e a tényleges földtulajdonok nagyságának, valamint azt is, hogy a gyűlést valóban a tulajdonosok egyharmada hívta-e össze.

2. A tartalmas vadgazdálkodás érdekében az *üzemtervi ciklusokat differenciáltan jelöljék ki a nagyvadás és apróvadás, vagy vegyes vadás területekre bontva*. A vadaknak kilőhetősége fontos, hogy az adott vadászatra jogosulthoz kapcsolódhasson, ha a vad az ő területén született. Így indokolt lehet nagyvadakra nézve a 15 éves üzemtervi ciklus meghatározása.

3. A *vadak védelmét szolgáló tilalmak körében* olyan módosításra lenne szükség, amelynél *csak az alapvetések maradnának fenn a védelem meghatározott szintjéhez, állapotához igazodva*. mert a jogrendszer változásai igényli a korábbi szabályozás korszerűsítését.

4. *Pontosítani kell a Vtv. rendelkezéseit az önkormányzat jegyzőjének földtulajdonosi gyűlésekkel kapcsolatos hatásköréről*. Számos esetben volt már arra példa, hogy a jegyző akadályoztatása miatt nem tudott a gyűlésen jelen lenni. A jegyzőt az új önkormányzatokról szóló törvény⁶²⁰ rendelkezései szerint az aljegyző helyettesíti, de ezzel sem biztosított az, hogy ismerik a földtulajdonosok többségének álláspontját, és őket támogatva gyakorolják a szavazati jogot. A jegyzői jogkör gyakorlása nem garanciája a színvonalas és költségtakarékos megoldásnak a hivatal oldaláról, és gyakori az érdektelenség is. Felmerül a

⁶²⁰ A 2011. évi CLXXXIX. tv. Magyarország helyi önkormányzatairól.

kérdés: mitől lesz jó a jegyző általi kvázi „tulajdonosi joggyakorlás”? Mivel a személyes megjelenés igényelt a földtulajdonosi gyűlésen, a továbbadott képviseleti lehetőség egyre kevesebb érdekkötődést feltételez. Általában ritkán fordulnak elő ezek az ügyek az önkormányzatoknál, mivel a döntés a használat kérdéskörében ciklusonként fordul elő. A komplex környezet- és természetvédelmi szempontokra is figyelve a vadászterületek kialakítása szakértelmet igényel, ami gyakran a földtulajdonosoknál is hiányzik, és nem biztos, hogy a jegyzőknél ez feltételezhető. Az önkormányzatok *érdekképvisellete formális*, a határozatokkal kapcsolatos „vétó” joggal pedig szinte egyáltalán nem élnek. Az új önkormányzati törvény szerint a települési önkormányzatok a községekben, a városokban, járásszékhely városokban, megyei jogú városokban és a fővárosi kerületekben működnek. További kérdés az, hogy a kistelepülésen érvényesülhet-e a képviselet teljes körben? Célszerű lenne a jegyző jogkörét arra a szintre telepíteni, ahol a vadkárok elbírálása történik.

5. Az állami tulajdonú földek képviselője a Vtv. felhatalmazása és a Nemzeti Földalapról szóló törvény⁶²¹ szerint az NFA útján az agrárpolitikáért felelős miniszter. Gyakran adódott elő azonban az a helyzet, hogy az NFA nem vett részt a gyűléseken, és meghatalmazásokat sem bocsátott ki. Különösen fontos, hogy az állami földek képviselője is eljárjon jogosultként, mert a mulasztás esetenként a gyűlések jogszerű és eredményes eljárását akadályozhatja. Megoldás lehet a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. – mint az állami tulajdon gondos gazdájának és kezelőjének – felhatalmazása a nyilatkozattételre és a képviseletre való feljogosítása.

6. Amennyiben a fentiekben írt lehetőséget elfogadnák, akkor célszerű lenne a törvénybe beépíteni egy *bizottság létrehozását* is, amely a *vadászterület határának megállapításához nyújtana segítséget a vadászati hatóságnak*. Ebbe a bizottságba az erdészeti, természetvédelmi hatóság és a vadászati érdekképviseleti szervek delegálhatnának egy-egy tagot, így a különböző érdekek összeegyeztethetővé válnának. Szerepkörével kapcsolatosan két alternatívát lehetne elképzelni: véleményező, tanácsadó szerepkörben járna el, vagy szavazás útján gyakorolt döntési joggal rendelkezne. Ezzel a lehetőséggel az egyéni földtulajdonosi érdekek helyett szakszerű vélemények és összetársadalmi követelmények, érdekek érvényesülhetnének.

7. Amennyiben a vadászterületeket a vadászati hatóságok jelölnék ki, akkor *az első földtulajdonosi gyűlést is hirdetmény útján ők hívhatnák össze*. Így a hatóság addig tudná a levezető elnöki pozíciót megtartani, amíg a tulajdonosok nem döntenek a képviselet formájáról és az első képviselő személyéről.

8. A földtulajdonosi közösségek működése kapcsán fontos volna azt is meghatározni a jogszabályban, hogy *a vadászati közösség milyen módon gyakorolhatja a vadászati jogát, milyen alapvető elvek megtartása mellett gyakorolhatja és végezheti a tevékenységét*. Ezek meghatározása nélkül olyan vegyes megoldások születhetnek, amelyeknek egy része

⁶²¹ A 2010. évi LXXXVII. tv. a Nemzeti Földalapról.

kifejezetten sértheti azok érdekét, akik kisebb földtulajdonnal bírnak. A Vtv.-be a különféle működési lehetőségek közül kellene beiktatni egy irányadó szabályozási módot – esetleg önálló fejezetben – a földtulajdonosok közösségének működésére, irányadó szabályaira nézve. Ezt nem csak a földtulajdonosok, de a vadak védelme és a tervszerű vadgazdálkodás is igényelné.

9. A *gazdasági társaságok haszonbérői pozícióját* a vadak védelme, a szakszerű vadgazdálkodás és a vadászati tevékenység kapcsán nem növelni, hanem *szűkíteni kellene*, hogy ne legyen könnyebb az út a külföldiek burkolt haszonbérlete előtt. A hatályos szabályok szerint a Magyarországon bejegyzett gazdasági társaság, ha a vadászterület 25 %-án végez mezőgazdasági és törvényben meghatározott egyéb tevékenységet, már a vadászati jog haszonbérője lehet. Ha visszaállítanánk a korábbi 50 %-os használati jog előírását, akkor a gazdasági társasági formák által előtérbe helyezett profitérdekeltséggel szemben garantáltabban érvényesülhetne a vadak védelmének az érdeke is. Ez a rendelkezés sértené a vadásztársaságok érdekeit, mivel a korábbi szabályozásnál jelentős akadály volt a gazdasági társasági formáknak az, hogy igazolniuk kellett a vadászterület több mint felének használatát, míg a 25 % használatának igazolása valószínűleg nem jelent különösebb gondot. Ezzel megnyílt a lehetőség arra, hogy a szakszerűen és tervszerűen gazdálkodó vadásztársaságok és társult formában ugyanezt gyakorló földtulajdonosi közösségek – mint a vadászatra jogosultak – kiszoruljanak a vadászati jog tényleges gyakorlásából, s helyettük az elsődlegesen nyereségérdekelte gazdasági társaságok végezzenek vadászati tevékenységet.

10. A *haszonbérleti szerződések* kapcsán segíthetnénk a joggyakorlás szabályosságát az V. fejezetben részletezett tartalmú *minta alkalmazásával*, a lényeges feltételek és szerződéses kellékek megjelölésével – a Vtv. mellékletébe beépítve. A minta kidolgozása kapcsán javaslom az alábbi szempontok figyelembe vételét: a) határozzák meg pontosan a vadászterület nagyságát a szerződésben úgy, hogy legyenek elkülönítve azok a területek, ahol a vadászati jog gyakorolható (ingatlan-nyilvántartási besorolás szerinti bontásban is), valamint azok, ahol tilos, vagy szünetel a vadászat, b) a haszonbérők kiválasztásánál utaljon a szerződés arra, hogy írásos ajánlat szerint történt a bérő kiválasztása, c) a vadászterület besorolásával azt azonosítsák be mint nagyvadász, apróvadász vagy vegyes vadász terület, d) rögzítsék, hogy különleges feltételek teljesítéseként mit lehet a bérő számára kötelezettségként előírni, e) pontosítsák, hogy a bérő vadgazdálkodási tevékenységi körében milyen feladatokat kell teljesítenie, f) a hatósági véleményre tekintettel határozzák meg a bérleti díjakat a területekhez igazítva minimális és maximális terjedelmét, g) adjanak lehetőséget a bérleti díj időszakonkénti módosítására a leghamarabbi időpont előírásával, h) a bérőnek is biztosítsunk felmondási jogot.

11. A jogi szabályozás egyszerűsödne a haszonbérleti szerződések megkötésénél, ha *szakmai jártasságot, előfeltételeket kötnénk a vadászterületek hasznosításhoz*. A képzettség

megszerzése biztosítaná az ismeretek egy részét, melyeket így nem kellene túlzott részletességgel megfogalmazni a jogszabály szövegében.

12. A vadásztársaság szervezetnek jogi minősítése körüli határok relativizálódnak. *Gyakorlatilag egy „áltársaság”. Javasolom, hívjuk a vadásztársaságot vadásztársulatnak!* A társulat jogi minősítés pontosabb lenne. A vadásztársaságok gazdálkodnak, gyakran csak az új Civil tv.-ben meghatározott korlát, valamint a történelmi múlt adja ennek a szervezeti formának a határvonalát.

13. *Összehangolt szemléletű szabályozás érdekében helyes volna a vadásztársaságok fogalmi sajátosságainak és jellemzőinek törvényi szintű csoportosítása és összefoglalása.* A fogalmi meghatározások mellett, *lehetséges, hogy nem nélkülözhető a szervezet átalakítása esetlegesen nonprofit gazdasági társasági formába.*

14. Civil szervezetre nem jellemző sajátosságot igazol a vadásztársaságoknál a *fegyelmi bizottságok* hangsúlyos szerepe, valamint az, hogy a gyakorlatban a tagok a tagsági viszonyuk megszüntetésekor vissza szeretnék kapni azon „befektetéseiket”, amelyeket a választott szervezetben a tagsági viszonyuk fennállása alatt realizáltak. A vadászati jog viszont *nem fogalomképes vagyoni értékű jog.*

15. A vadászatra jogosultak egyre nehezebb anyagi körülmények mellett gazdálkodnak. A hivatásos vadászok a szakszerű vadgazdálkodás biztosítékát garantálják, de elsősorban ez a vadászterületen gazdálkodók érdeke. Sok helyütt a vadászat iránt elkötelezett tagok tevékenyen közreműködnek azoknak a feladatoknak az ellátásában, amelyek egyébként a hivatásos vadász feladatát képezhetik. Indokolt lehet a Vtv.-nek módosítása, hogy minden befejezett és *nem* megkezdett 3000 ha után kell legalább egy hivatásos vadász alkalmazása. A jelenlegi szabályok szerint már 3100 ha területen is két hivatásos vadász alkalmazása kötelező. Ha a vadászatra jogosult megengedheti, akkor alkalmazhat több hivatásos vadászt, de sokszor a vadászterületek fekvése, domborzati viszonyai megengedik, lehetővé teszik, hogy csupán egy hivatásos vadász is el tudja látni a feladatait.

9.3. A vadászati jog szabályozásának rendszerbeli helyéről

A Vtv. rendelkezései összességükben már megfelelőek, érvényesülnek a szabályai a mai kor követelményei által kialakított helyzetekben és problémákban. A vadászati jog terén a fentiekben említettek szerint ugyan még nem történt meg az egységesítés a tagállamok között, ám a jogharmonizáció jegyében már történtek intézkedések.⁶²²

⁶²² Mivel minden uniós (korábban közösségi) jogi norma elsőbbséget élvez minden tagállami jogi normával szemben, így a tagállami alkotmányok fölött is. Az Európai Unió Bíróságának esetjoga az *Internationale Handelsgesellschaft*-ügytől kezdve kitart ezen álláspontja mellett [11–70. *Internationale Handelsgesellschaft GmbH v. Einfuhr- und Vorrat stelle für Getreide und Futtermittel* (1970) ECR 1125.]. Ezen az állásponton van BLUTMAN LÁSZLÓ: *Az Alkotmánybíróság és az alkotmány feletti normák: könnyű liaison elkötelezettség nélkül?* In: *Közjogi Szemle*. 2011. 4. szám 1. p.

A vadászati jog sokrétű társadalmi, gazdasági irányú szabályainak a jogrendszerben való elhelyezkedését, **jogági hovatartozását** vizsgálva az agrárjoghoz tartozónak ítéelhetjük. **További vitakérdés, hogy az agrárjog hova tartozik a jogágak rendszerében. Azt mindenképpen kijelenthetjük, hogy egyes jellegű keresztülfekvő jogterület része, mivel a nemzetközi, uniós és hagyományos jogterületek (pl.: a polgári jog, a közigazgatási jog) egyaránt befolyásolják.** Megkérdőjeleződhetnek a behatárolását jelentő alapelvek, de azt ki lehet jelenteni, hogy az **agrárjog nem önálló jogterület. Így a besorolása is viszonylagos lehet a jogrendszerben.** Ezt a kijelentésemet igazolja az, hogy az agrárjogi szabályozás mind **közjogi és magánjogi befolyásoltságú.**⁶²³ A jogrendszeren belüli elhelyezés alapja ugyanis a magánjog-közjog viszonylatában való meghatározás. A jogszabályokat közismertem két főcsoportra oszthatjuk: a közjogi és a magánjogi szabályokra. A két terület közötti elhatárolás pedig alapvetően tartalmi jellegű. Esetünkben azonban a jogterület elhatárolása nem ilyen egyszerű.⁶²⁴ A jogágak elhatárolására (és önállóságuk megállapítására) nem lehet jogelméletileg elfogadható kritériumot találni. Ezek ugyanis inkább tudományszociológiai és egyetemszervezési okokkal, egy-egy új törvény megalkotására irányuló törvényhozói elgondolással, a társadalmi jelentőségre vonatkozó (jogászai) közvélekedéssel és a hagyományos beidegződésekkel magyarázhatóak.⁶²⁵

A magyar *agrárjog fejlődését* először Novotni Zoltán vázolta fel, plasztikusan bemutatva azokat a **történelmi korszakokat**, amelyek vagy megakadályozták, vagy meghatározták annak kibontakozását, valamint annak irányait. Álláspontja szerint: „az agrárjog, mint önálló jogág és tantárgy, napjainkban kerül kialakításra a magyar jogrendszerben [...]. A magyar jogrendszer korszerűsítése megköveteli az európai értékek felismerését, a piacgazdasági jogelvek alkalmazását, így az agrárjogi tudományos ismeretek adaptációját is.”⁶²⁶

Prugberger Tamás az általa megjelölt három szempont alapján az agrárjogot olyan **konzisztens jogi matériának** tekinti, „amely a mezőgazdaságra, mint gazdasági ágazatra és szakmára fűződik fel, így intézményei és **normaanyaga különböző jogágak anyagát képezik.**”⁶²⁷ Ezért nem véletlen, hogy az általa szerkesztett egyetemi jegyzetben is az agrárjogot – hivatkozva a polgári államok jogára – nem önálló jogágként, hanem a különböző jogágak területéről szakszempontról **összegyűjtött joganyagnak** – gyakorlati alkalmazásra szánt joganyag gyűjteménynek – tekinti.⁶²⁸

⁶²³ Ezt több szerző is alátámasztja, akiket a későbbiekben részletesen idézek: Prugberger Tamás, Domé Györgyné, Kurucz Mihály, Veres József, és ezt az elemet hangsúlyozta Tanka Endre is. In: *A magyar jogrendszer átalakulása. 1985/1990–2005. Jog, rendszerváltozás, EU csatlakozás.* Szerk.: JAKAB ANDRÁS – TAKÁCS PÉTER. Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 738. p.

⁶²⁴ A magánjogi és közjogi elhatárolás agrárjogon belüli nehézségeivel kapcsolatosan lásd: CSÁK CSILLA 2006. 83–87. p.

⁶²⁵ BOÓC ÁDÁM – FÁBIÁN FERENC – SÁNDOR ISTVÁN – TÖRÖK GÁBOR 2009. 19. p.

⁶²⁶ NOVOTNI ZOLTÁN: *A magyar agrárjog fejlődésének vázlata.* In: Magyar Közigazgatás. 1991. 3. szám. 27. p.

⁶²⁷ PRUGBERGER TAMÁS: *Adalékok az agrárjog jogrendszerbeli elhelyezéséhez.* In: Jogtudományi Közlöny. 1990. 5. szám. 178. p.

⁶²⁸ PRUGBERGER TAMÁS: *Az agrárjog alapelemeinek vázlata.* Egyetemi jegyzet. Miskolc, 1991. 28–29. p.

Az agrárjognak nincs egyetlen jogszabálya, az a szabályozások általános körében is komplexnek mondható. Befolyásolja az alanyi oldalról megjelenő jogalanyokat a tevékenységük gyakorlásában a gazdasági és pénzügyi ellátottság, az állami támogatás, vagy éppen a munkaügyi szabályok köre. Az „agrominimum előírásainak” feltételei pedig a közigazgatási jogba tartoznak, speciális agrárigazgatási jog részét képezve, külön törvények (is) gondoskodnak arról, hogy a földművelési tevékenység gyakorlása szakszerű legyen. Domé Györgyné arra a kérdésre, hogy földtörvényt kell-e alkotni, vagy inkább agrártörvényt, így válaszolt: „a mezőgazdaság és az élelmiszergazdaság érdekei sokkal pregnánsabban tükröződnének egy **agrárkódexben**, mint a most hatályban lévő **szétszórt jogszabályokban**, nem beszélve arról, hogy a kódex megkönnyítené a jogalkalmazást is.”⁶²⁹

Az agrárjogi kérdésként megjelenő vadásztársaságok szervezeti keretei és az ahhoz kapcsolódó jogok és kötelezettségek, jogalanyiség, valamint a belső jogviszonyok kapcsolata a polgári joghoz fűződik, ha az egyesületi működési formát vizsgáljuk. A földek tulajdonát, használatát szabályozó normáknak egy része nem pedig más, mint a polgári jogi tulajdon birtoklás és használat és rendelkezés szabályainak a földre vonatkozó adaptálása.⁶³⁰ Süveges Márta a mezőgazdasági üzemet középpontba állítva dolgozza fel a kapcsolódó joganyagot.⁶³¹

A vadászati jog gyakorlására kialakult szabályok megakadályozzák a földek rendeltetésellenes felhasználását, szükségesnél nagyobb igénybe vételét, valamint a vadászati jog gyakorlásának elhanyagolását. A földre vonatkozó társadalmi viszonyok minden társadalom életében igen jelentősek, okai a föld sajátosságaiban keresendők. A föld kivételes gazdasági, társadalmi, jelentősége tükröződik vissza a magyar agrárjog szabályaiban, amennyiben a földet elkülönült termelési tényezőnek tekinti, ehhez képest csak mellérendelt lehet a többi üzemi eszköz.⁶³² A vadászterületek alapjait adó **földterületek nagyságát nem lehet növelni**, azok nem szaporíthatóak, terjedelmük korlátozott. A vadászati jog gyakorlásának és a vadgazdálkodásnak előfeltétele, az emberi tevékenység színtere. Jelentősége azért kiemelkedő, mivel a vad a nemzeti kincs forrása. A vadászati jog földtulajdonhoz kötése pedig a fentiekben kifejtettek miatt is **korlátozza a tulajdonnal való szabad rendelkezést**, sajátos szabályozási és viszonyrendszerben. Az 1993. évi XXXI. tv.-nyel kihirdetett európai egyezmény az „emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről” (továbbiakban: EJEE) szerint a tulajdonjog alapvető emberi jog (1. jk. 1. c.), nem tartalmaz általános szabályt a védett jogok korlátozhatóságáról, hanem *az egyes jogoknál intézkedik a korlátozás megengedett indokáról*. Esetünkben az EJEE csak a **közérdekű jogkorlátozási**

⁶²⁹ DOMÉ GYÖRGYNÉ: *A Földtörvény és a módosításáról szóló törvénytervezet*. In: Magyar Jog. 1993. 1. szám. 22. p.

⁶³⁰ PRUGBERGER TAMÁS 1990. 178. p. Prugberger Tamás a termőföld oldaláról közelít a joganyaghoz.

⁶³¹ SÜVEGES MÁRTA: *Az agrár-üzemformák jogi szabályozásának alapjai*. In: Hamar Anna (szerk.): *Agrárátalakulás a '90-es években*. I. kötet. Szolnok, 1999. 25–112. p.

⁶³² KURUCZ MIHÁLY: *Az agrárüzem fogalma, formái*. In: Vass János (szerk.): *Agrárjog*. Budapest, 1999. 17. p. Hasonló véleményen van BALOGH ELEMÉR: *A magyar termőföldtulajdon az Alkotmánybíróság judikatúrájában*. In: *Reformator iuris cooperandi*. Tanulmányok Veres József 80. születésnapja tiszteletére. Szerk.: Bobvos Pál. = Pólay Elemér Alapítvány könyvtára 28. Sorozatszerk.: Balogh Elemér. Szeged, 2009. 29. p.

indokokat, célokat fogalmaz meg.⁶³³ Az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjoga az elmúlt évtizedek alatt kidolgozta az Egyezmény biztosította jogok alapjait, a *jogszerű korlátozás tesztjét*.⁶³⁴ A Bíróság kétirányú elemzést végez, amit az irodalom „szükségességi és arányossági tesztként” tart nyilván. Először arról határoznak, hogy az alkalmazott korlátozásnak van-e jogszerű célja, ezután pedig arról, hogy a korlátozás eszközei arányosak-e a jogszerűen követett céllal.

A korlátozással szemben támasztott garanciális követelmények körét hazánkban eleinte az Alkotmány 8. § (2) bek. (szükségesség/arányosság),⁶³⁵ majd a 13. § (2) bek. (közérdek/arányosság),⁶³⁶ utolsó mérőföldkként pedig a két jogszabályhelyre együttesen alapította. (közérdek/szükségesség/arányosság).⁶³⁷

Kurucz Mihály szerint „az agrárjog tárgyát más jogágakhoz hasonlóan azok az elsajátítási és életviszonyok alkotják, amelyeket az agrárjog rá jellemző és mástól megkülönböztető módon, sajátosan szabályoz. Az agrárjogi szabályozás alapvető jellemzője, hogy az **elsajátítás mozzanatait** körülölelő **privát autonómiát a legkülönbözőbb módokon korlátozza**. E korlátozások tartalmazhatnak tiltást, engedélyhez, bizonyos feltételekhez kötöttséget, konkrét magatartásra kötelezéseket. E korlátozások egyúttal az elsajátítási viszonyok negatív tartalmi meghatározását jelentik, amelyek másfelől az elsajátítási viszonyok körülhatárolását is megadják ezáltal. A **korlátozások** egyszerre vagy külön-külön **érintik a tulajdon, az elsajátítás belső tartalmi elemeit**, és ugyanilyen módon jelennek meg az elsajátítást szabályozó jogviszonyokban is, különösen a tulajdonjog tekintetében. A korlátozások **részben kívül esnek a polgári jog térréumán, és a közjogba tartoznak**. Itt a tulajdonjog nemcsak egyesekkel szemben, hanem a **közérdek alapján**, amelyet napjainkra a környezet- és a természetvédelemi szabályok, valamint a tulajdon szociális, társadalmi kötöttségei jelenítenek meg. A közösséggel szembeni viszonylatában is kötött, és a közösség, az államhatalom útján, hivatalból – a közigazgatás által – öröklik e kötöttség érvényesülése fölött. A **közjogból eredő korlátozások homlokterében a használati jogosultság és a hasznok szedése, illetőleg az azzal való rendelkezés áll**. A tulajdonjog korlátozása a többi részjogra is ennek alárendelt. A **tulajdonjog funkciója az agrárjogban a használatnak alárendelt**. Ez azt jelenti, hogy a tulajdon szociális kötöttsége az agrárjogban túlnő hagyományos jelentésén. A **tulajdon szociális funkciója a hasznosulás, a használati jog és**

⁶³³ KISS BARNABÁS: *Az alapjogok korlátozása az Európai Unió nemzeti alkotmányjaiban*. In: Emlékkönyv Dr. Ruzsoly József 70. születésnapjára. Szerk.: Balogh Elemér és Homoki-Nagy Mária. = Acta Jur. et Pol. Szeged. Tomus LXXIII. Fasc. 30. Szeged, 2010. 457. p.

⁶³⁴ HALMAI GÁBOR – TÓTH GÁBOR ATTILA: *Az emberi jogok korlátozása*. In: Emberi jogok. Szerk.: Halmi Gábor és Tóth Gábor Attila. Osiris Kiadó, Budapest, 2003. 127–128. p.

⁶³⁵ 7/1991. (II. 28.) AB. határozat.

⁶³⁶ 64/1993. (XII. 22.) AB. határozat.

⁶³⁷ HEGYES PÉTER ISTVÁN: *A tulajdonjog korlátozásának határai a vadászati törvénnyel kapcsolatos alkotmánybírósági határozatok alapján*. In: Kovács István Emléknepok. Az Alkotmány és gyakorlata 20 év távlatában. Szeged, 2010. november 18–20. Tudományos előadóiülés rezümékötete. Szeged, 2010. 51. p.

kötelezettség biztosítása. A használat kötelezettsége a közjó, a közérdek, az adott társadalmi közösség jóléte által meghatározott, és a közösség felé áll fenn.”⁶³⁸

Kurucz Mihály a továbbiakban kiemeli: „az agrárjog – az előzőekben adott leírás és elemzés alapján – a magánjog és a közjog specifikus vegyülése folytán kialakuló sajátos jogterület, amely a termőföld tulajdonával és hasznosításával kapcsolatos, a mezőgazdasági termék és élelmiszer előállítás, forgalomba hozatala során: kialakult személyi és vagyoni viszonyokat szabályozza. **Az agrárjog a magánjogon belül a polgári jog talaján nő ki, a polgári jog jelenti azt az alapjogágot,** amelyből intézményei, elvei, sarjadnak. Ezek a jogintézmények azonban **a tárgyi meghatározottság szerinti közjogi szabályozás folytán sajátos, más jogterületektől eltérő szabályrendszert alkotnak,** ahol sem a polgári sem a közjog elemei nem önállóan, különállásukban jelentkeznek, hanem sajátos és szét nem választható vegyülésükben a mezőgazdasági dolog, mint a jogviszonyok centrális tárgya, tevékenységi irányultsága általi meghatározottságú. Ez a tárgyi determináltság különíti el a közjogi korlátozás és szabályozás más területeitől, jeleníti meg önállóan. Az agrárjog magánjogi jogterület elsősorban, de bőven merít a közjogból is.”⁶³⁹

A fentieket megerősíti Prugberger Tamás is, aki kijelenti, hogy az agrárium jogi szabályozása magán- és közjogi vetületű is, emellett hangsúlyozza a magánjogi szabályok kiemelt érvényesülésének területeit. „A magánjog szabályozza a termőföld- és erdőtulajdoni, valamint használati viszonyokat, továbbá mindezek öröklését, és a földforgalmat. Ugyanakkor ezeket folyamatosan áthatja a közjog is.”⁶⁴⁰

Az eddigiek alapján: a vadászat tényleges gyakorlása kapcsán **igen sokféle jogviszony alakulhat ki.** A vadászati jog szabályozása összekapcsolódik a következő főbb jogviszonyokkal: erdőgazdálkodás, vízgazdálkodás, halgazdálkodás, természetvédelem, állatvédelem, állategészségügy, állattenyésztés, termőföld használat, növényvédelem. A magánjogi oldalról mindenképpen meghatározó, hogy a vad állami tulajdonban van, amely az Alaptörvény szerint a nemzeti vagyon része⁶⁴¹ a Ptk. 128. § (1) és (2) bek.-e szerint. A vadászati jog földtulajdonhoz kötésével – miután a terület feletti tulajdonjog speciális jogokat és kötelezettségeket foglal magában – a tulajdonosok a vadászati jogot földtulajdonosi jogközösségben a Ptk. 139–148. §-ai (a közös tulajdonra vonatkozó szabályok) analóg alkalmazásával gyakorolhatják. Így a Ptk. keret jellegű rendelkezésre tekintettel a magánjog szervező szerepét hangsúlyozva a vadászati jogot gyakorlók további szervezeteire a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (Gt.) és a Civil tv.⁶⁴² szabályait meghatározott eltérésekkel megfelelően kell alkalmazni. A **szervező magánjog** a magánjog funkcionális része, amely elsősorban a magánjogi célszervezetek, társulások, társaságok, testületek rendező

⁶³⁸ DOMÉ GYÖRGYNÉ – HÁSFALVI REZSŐ – KURUCZ MIHÁLY – RÉTI MÁRIA – VASS JÁNOS 1999. 5. p.

⁶³⁹ Uo. 9. p.

⁶⁴⁰ PRUGBERGER TAMÁS: *A mezőgazdaság által igényelt speciális polgári jogi normák bevitele az új Ptk.-ba.* In: Napi Jogász. 2002. június. 17. p.

⁶⁴¹ Az Alaptörvény Alapvetések P) cikke.

⁶⁴² Az előző fejezetekben már többször hivatkozott 2011. évi CLXXV. tv.

szabályainak az összessége. A magánjog a társadalmi szervezkedéseknek is a joga.⁶⁴³ A **munkajog rendezi** a munkaviszony keretében történő foglalkoztatás kérdéskörét pl. vadőrök esetében. Így ezek a szabályok adhatják a vadászati jog gyakorlására vonatkozó szabályozás második szintjét. Az első két szint perspektivikus, hosszútávra szóló szabályozás, amely kevésbé igazodik az aktuálpolitika célkitűzéseire.

A szabályozás **további szintjét az adójogi, pénzügyi jogi, valamint számviteli rendelkezések képezhetik**, azokat mindig az aktuális évhez és a speciális szervezeti formához igazítja a jogalkotás.

Közjogi jellegű szabályozás, a közigazgatási jog szabályai szerint a Vidékfejlesztési Minisztérium látja el az ágazat szakmai irányítását; az eljárására a Ket.⁶⁴⁴ az irányadó. A büntetőjog egyes vagyon elleni vagy gazdasági bűncselekményekkel kapcsolatosan rendezi a vadászati tevékenység gyakorlását. Végül jelezni kell, hogy a vadászat szervezeti keretként felkínált vadásztársaság az egyesülési jogra, a tulajdon jogra és a természeti örökség megóvására irányuló alkotmányos jogokra épül.

Következésképpen **az agrárjog** és ezen belül a vadászati jog szabályozásának jogrendszerbeli elhelyezkedéssel kapcsolatban az állapítható meg, hogy a vadászati jog az agrárjog része egy elkülönült jogágban, azonban maga az agrárjog sem tekinthető önálló jogágnak, **funkcionális jogterület. A szabályozásuk több önálló jogág jegyeit hordozza magán.** Szilágyi János Ede megfogalmazása a legtagabb körűnek tekinthető összegzést adja: „az agrárjog a hatályos jogrendszerre, az agrárpolitikai célkitűzések megvalósítására létrejött jogszabályok összessége.” Ezt értelmezve kijelenti, hogy az agrárjog elnevezés három tipikus jelenséget takarhat.⁶⁴⁵ Egyrészt lehet olyan jogszabályok összessége (norma), amelyek a mezőgazdasággal összefüggő társadalmi viszonyokra vonatkoznak. Másrészt beszélhetünk az agrárjogról, mint tudományterületről (diszciplína), harmadrészt pedig egy tantárgyról (stúdium). Korunkban hiányzik a kedvező kölcsönhatás a részek között, a diszciplínának ugyanis kevés lehetősége van a normaszöveg befolyásolására, aminek következtében nemzeti jogunk viszonylatában nehéz felfedezni azt a rendszert, amely a gyakorlati alkalmazás esetén megkönnyítené a jogkövető közönség dolgát.”⁶⁴⁶

Eörsi Gyula végkövetkeztetése a lényegre tapint rá, ugyanis a társadalmi-gazdasági viszonyok egyre komplexebbé válnak, növekszik a feszültség a szabályozandó viszonyok struktúrája és a jogrendszer struktúrája között; a feszültség feloldása pedig a **kvázi jogágazatok** kialakulásában jelentkezik oly módon, hogy azok „továbbra is a jogi homogenitáson alapuló valódi jogágazatokra épülnek”.⁶⁴⁷

⁶⁴³ LÁBADY TAMÁS 1997. 136. p.

⁶⁴⁴ A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény.

⁶⁴⁵ FODOR LÁSZLÓ 2005. 9. p.

⁶⁴⁶ SZILÁGYI JÁNOS EDE: *Eredetvédelem és borjogunk*. PhD. értekezés munkahelyi vitára bocsátott szövege, kézirat. Miskolci Egyetem. Miskolc, 2008. 9–10. p.

⁶⁴⁷ EÖRSI GYULA 1977. 103. p.

Veres József véleménye szerint, ha jogágazatokban gondolkodunk, bár a praktikum szempontjából ez sem szükségképpen követelmény, az agrárjog **alapjogágakra épülő olyan másodlagos jogágazat**, amely belső komplexitásánál fogva **önálló (autonóm) jogterületet képez**. A belső komplexitását pedig két kritérium adja: az interdiszciplináris kutatásokra épülő, a fejlődés tendenciáját **meghatározó** társadalmi-gazdasági és gazdaságpolitikai koncepció, valamint **olyan jogalkotási jogalkalmazási rendszer és szemlélet, amely biztosítja mind a *sui generis* agrárjogi, mind az egyes jogágakból és szakjogokból átvett jogszabályok (jogszabály szelvények), jogintézmények szerves és logikailag zárt egységét, belső harmóniáját.**⁶⁴⁸

Az agrárjog rendszere nem meghatározott általános jelleggel,⁶⁴⁹ de tagozódva jelenik meg a tananyagban.⁶⁵⁰

Mindezekhez képest a **vadászati jog keresztülfekvő jogterület**, az **agrárjog speciális részterülete**,⁶⁵¹ amelyet több jogterület szabályozása érint. Nincs a vadászat gyakorlása teljes mértékben összehangolva az elválaszthatatlan mező- és erdőgazdálkodással. A vadászat gazdasági eredményei egyértelműen érzékelhetőbbé válnak, ha a vadászat harmonikusan illeszkedne ezekhez a jogágakhoz.⁶⁵² Ám az összefüggések elegendő összetartó erőt jelentenek abból a célból, hogy áttekinthetővé váljon a szabályozás, és ezt az is igazolja, hogy a vadászat tényleges gyakorlása kapcsán igen sokféle jogviszony alakulhat ki. A vadászati jog szabályozása összekapcsolódik több szabályozási területtel, amelyre a Vtv. 5. §-a is utal, bár nem feltétlenül összehangoltan.

A termőföld tulajdonának és használatának a szabályozása elsősorban agrárpolitikai (azon belül különösen mezőgazdasági struktúrafejlesztési és **agrár-környezetvédelmi**) célt⁶⁵³

⁶⁴⁸ VERES JÓZSEF: *Egy lehetséges agrárjogi koncepció vázlata.* = Acta Jur. et Pol. Szeged. Tomus XLIII. Fasc. 42. Szeged, 1993. 522. p.

⁶⁴⁹ Megjegyzés: a fentiek szerint igazoltan még az agrárjog fogalmának és területeinek dogmatikai megfogalmazására nincs egyetértés. Azért igyekeztem az agrárjog fogalmát egyes kutatók és oktatók által körülírt ismérvek szerint felsorolni, hogy ezzel is igazoljam a joganyag rendszerezésére irányuló törekvéseket, valamint kiemeljem azokat a jellemzőket, amelyeket magam is elfogadok és meghatározónak tartok.

⁶⁵⁰ a) mezőgazdasági üzem, mezőgazdasági vállalkozások, vállalatok, mint személyek;
b) a mező- és erdőgazdasági termőingatlanok tulajdoni, használati, hasznosítási viszonyai;
c) a mezőgazdasági termőterület és az erdő termőképességét megőrző szabályok;
d) a vizek tulajdoni, használati szabályozása;
e) az ingatlan-nyilvántartásra vonatkozó joganyag;
f) a mezőgazdasági kötelek;
g) az élelmiszer-feldolgozási és forgalmazási szabályok;
h) a mezőgazdasági hitelezései, pénzügyi támogatási rendszer, valamint a mezőgazdasági biztosítás;
i) az agrárpiaci rendtartás;
j) a közjogi szereplők feladat- és hatásköre, intézményrendszere.

⁶⁵¹ Ezen a véleményen van Szilágyi Sándor is, aki a választott területet egy önálló, elkülönült, speciális résznek ismeri el az agrárjogban, amelyet igazol a karakterisztikusan elkülönített joganyag létezése is. SZILÁGYI SÁNDOR 1997a. 51. p.

⁶⁵² MANDY ENDRE: *A vadászati jogról.* In: Magyar Jog. 1990. 2. szám. 157. p. Hasonlóan véleményen van TÓTH LAJOS: *A magyar agrárjog kialakulása, tárgya, rendszere, forrásai.* In: Uő.: Agrárjogi tanulmányok. Szeged, 2005. 109. p.

⁶⁵³ Az agrárjog a mezőgazdasági tárgykörön túl egyre inkább az emberi környezet védelmét kezdi fő funkciójaként kezelni, ezért *vegyes szakjognak* minősül. Hasonló állásponton van: BÍRÓ GYÖRGY – LENKOVICS BARNABÁS 2006. 32. p. Az általam vizsgált szervezeti forma, a vadásztársaság ismertetése és tárgyalása eltérést

szolgál, és ott az általában vett, önmagáért való hatékony földkészlet gazdálkodás fogalma értelmezhetetlen. A földbirtokreformnak is csak agrárpolitikai célokat kellene szolgálnia, ott is az üzemi struktúra kérdésének alávetetten.⁶⁵⁴

9.4. A vadásztársaságok működésének lehetséges jövőképe

A vadászatra jogosultak körében nagy számban vannak jelen a vadásztársaságok. Az elemzés elkészítését indokolták a napjainkra kialakult vadászati formák, a sokszor bizonytalannak tűnő egyesületi élet és működési rend. A dogmatikai fogalmakkal e téren a kutatók keveset foglalkoznak, elemzésük néha ötletszerű, nem átgondolt, nincsenek azok elhelyezve a jogi rendszerben. Nem koherens a szabályozása, csak egyes részkérdései. A Ptk. teljes reformjának küszöbén nagy feladat a kutatók számára, hogy a korszerűsítésekre rámutassanak. A vadásztársaságok egyesületi formáját folyamatosan támadások érik. Egyre több földterülettel rendelkező vadász jelzi, hogy a fizetési kötelezettsége jelentősen meghaladja az érte kapott juttatást. Ha azt bérvadászatra költené, lényegesen nagyobb eredménnyel vadászhatna.

A fokozatosan romló gazdasági körülmények, a növekvő tagsági kötelezettségek, vadkárók és a csökkenő vadászati lehetőségek ellentétesen hatnak az apróvadás társaságok tagságára. A nagyvadás vadásztársaságoknál rendszerint a magasabb tagdíj nagyobb vadászati önállóságot ad, ez is garantálhatja a fennmaradásukat. Az apróvadás területeken a magas fizetési és közreműködési kötelezettségek nincsenek arányban a kapott vadászati lehetőségekkel, ezért sokan kilépnek a társaságokból. Ennek ellenére a vadászatra fordított pénzeiket továbbra is vadászatra fordítják a volt tagok, de ott, ahol jobb kiszolgálást, vadászati lehetőséget szerezhetnek. Több helyen így gyakran kisebb létszámú bérkilövő vadásztársaságokat hoznak létre. A vadászok általában jól ismerik a társult vadászati jog gyakorlására kialakult vadászterületek hasznosítási lehetőségeit. A gyenge területi adottságokkal rendelkező vadásztársaságok a lehetőségeikhez mérten vadásznak, tudomásul veszik a helyzetüket, nem akarnak látványos eredményeket elérni, és könnyebben tudnak egymással egyezséget kötni a területek kijelölésében. A közepesen jó, megfelelő anyagi háttérrel rendelkező társaságok esetében megnőnek a tagok anyagi terhei, itt már tapasztalhatóak a kilépések, a bizonytalanság érzése a tagok körében a működésük jövőjét, fenntarthatóságát illetően. Az intenzív gazdálkodási tevékenységet folytató társaságoknál nagyobbak a problémák: külföldi vadászoknak nyújtott szolgáltatásuk bevételéből, bérlövőkből és apróvad értékesítéséből igyekeznek ellensúlyozni a lényegesen nagyobb

szintén nem az arra vonatkozó joganyag terjedelmében rejt, hanem inkább a belső arányaiban és a tárgyalási sorrendjében. Didaktikailag a közvetítése elképzelhető a polgári joggal ismerkedők számára, de az agrárjog részterületénél is. A téma kapcsán a legfontosabb szabályozó szerepet a polgári jog tölti be, mint az agrárjog anyajoga, háttérjoga.

⁶⁵⁴ KURUCZ MIHÁLY: *Gondolatok a termőföldforgalom szabályozásának alapkérdéseiről*. In: Gazdaság és jog. Szakács István ünnepi emlékkötet. Szerk.: Steiger Judit. Gondolat Kiadó, Budapest, 2005. 64. p.

költségeiket. Gyakran merülhet fel itt a kérdés: valójában ki is lövi ki vadat? A tagság vadászati lehetőségei ugyanis csak látszólagosak sok esetben.

Javaslatot lehet kidolgozni a vadásztársaságok átalakítására, de egyetlen útnak a szervezeti forma teljes reformját látom. A szervezet által választott cél és tevékenység kell, hogy meghatározza a szervezeti formát.

Általános jelleggel kiemelhető, hogy problémát jelent az egyesületek számára néhány dolog:

- többnyire gazdasági helyzetük gyenge lábakon áll, nem kielégítő, növekvő tőkebefektetésre és több szakmai ismeretre van szükségük,
- az állami költségvetésben szereplő és civil szervezetek számára elérhető források különösebb rendezettség nélkül jelennek meg, így sok szervezet nem is tud ezeknek a forrásoknak az elérhetőségéről,
- az állami költségvetési források lehetősége lényegesen alacsonyabb, mint más európai országokban,
- időszerű lenne **új és differenciált jogszabályi háttér kidolgozása**, gazdálkodást befolyásoló elemek beépítése,
- fontos lenne az **integráció elvét hangsúlyozni** és az összefogás szükségességét, de gyakran ez még a szervezeten belül is nehézségeket okoz.

Másfelől az alkalmazott egyesületi forma azért lehet később is előnyös, mert:

- a csatlakozó tagok közös célú (vadgazdálkodási, vadászati) együttes cselekvését segíti elő,
- szabad a tagok csatlakozása a célok megvalósítása érdekében, így a polgári jogi jelleg a magánautonómia elvéből fakad,
 - tartós cél folyamatos megvalósítása nélkülözhetetlen, különösen, amit az élőhely fejlesztés, valamint a vadgazdálkodás tervszerű gyakorlása feltételez,
 - a tartós cél gyakorlásának további feltétele a jogi személyiségű szervezeti forma adta állami elismerés (állami jóváhagyást–engedélyezést és bírósági nyilvántartásba vételt jelent),
- a nyilvántartásba vételhez nem közigazgatási szervet, hanem független bíróságot jogosítanak fel,
- alapvetően a személyegyesülésről van szó, amit biztosít a jog gyakorlásához kapcsolódó korlátozott meghatalmazotti képviselő, illetve csak az alapszabály felhatalmazása esetében lehet ez alól kivétel,
- a tagság – jelenleg legalább 10 fő – közös döntése⁶⁵⁵ a feltétele a közös cél megvalósulásának.

Az érveket *pro* és *contra* egybevetve kijelenthetjük, hogy a klasszikus értelemben vett *civil szervezeti forma mára már igényli az átalakítást*. Valójában nem az egyesületi forma az, amit választanunk kell e témában. A dolgot az *ismertett tartalom szétfeszíti a civil*

⁶⁵⁵ Arra semmilyen indoklást nem találtam, hogy korábban miért lett az egyesületek minimum taglétszáma tíz főhöz kötve.

*egyesületi forma adta kereteket és jellemzőket. A jogszabályi változások is abba az irányba mutatnak, hogy a gazdálkodás kérdéskörét az egyesületek esetében is átláthatóbbá kell tenni, az egyesületek működése nem a gazdálkodás függvénye, hanem **a választott cél kell, hogy meghatározza a szervezeti formát.** Amennyiben a vadászat gyakorlásához nem kapcsolódna a joggal járó kötelezettségek teljesítése, szabadidős tevékenységként a vadászok is a hagyományos értelemben vett egyesületeket alakíthatnának kikapcsolódásuk céljából. A vadászat viszont napjainkra inkább profitorientált tevékenység. Szabadidős, természetvédelmi jellege is van, és ha ez az adott szervezetenél a fontosabb szempont, akkor a civil forma (egyesület) is előnyös lehet. A 2011. év végén elfogadott új civiljogi szabályok kedveznek az ilyen jellegű formációknak, mivel lehetőséget teremtenek a bevételek besorolására, ám ezzel együtt a dogmatikai rendszert így még szövevényesebbé tették. **El kell jutnunk annak a kimondásához, hogy a vadásztársaságok civil szervezetként való működése fő szabályként nem megfelelő, hanem csak egy legyen a választható szervezeti formák közül.***

Az elmúlt időszak egyik problémája az volt, hogy az új tulajdonosi réteg átlagában nem tudott vagy nem akart jó gazdája lenni a tulajdonába került földterületnek. A legtöbb zavart a könnyű vagyonszerzés látszólagos lehetősége okozta. Az erdővel és a vadászattal együtt járó kötelezettségek ugyanis lényeges kötöttségeket és ugyanakkor költségeket is jelentenek.

A jövedelmek és kiadások kiegyenlítése miatt fontos minél nagyobb területi egységekben gazdálkodni, vadászatot folytatni, így semmiképpen nem javaslom a minimális vadászterületek nagyságát csökkenteni, talán inkább a Vtv.-ben rögzített szintre kellene emelni azok nagy-, apró-, illetve vegyesvadás jellegét.

Létre kellene hozni új társaságokat (pl.: nonprofit gazdasági társaságokat) is a szervezeti forma színesítése és a tapasztalatok bővítése érdekében – amelyek különböző szervezetek lehetnek, pl.: részvénytársaság, korlátolt felelősségű társaság vagy szövetkezet is. Lényeges szempont, hogy az induló vállalkozásban kevés számú, de jól képzett, megbízható szakember is dolgozzon, mert az „üzlet” alapja a bizalom, hiszen itt mások magántulajdonát kell kezelni, mások vagyonával kell gazdálkodni.

A Vtv. rendelkezései összességükben már megfelelőek, és érvényesülniük kell a mai kor követelményei által kialakított helyzetekben és problémákban. A vadászati jog terén ugyan még nem történt meg az egységesítés az uniós tagállamok között, ám a jogharmonizáció jegyében már történtek intézkedések, és *a közeljövő feladata, hogy megteremtse az egységes minimális feltételeket ezen a területen is – a vadászati jogi szabályozás révén – minden tagállam állampolgárai számára.* Például mi a követendő szabály az államhatár közelében a vadászati jog gyakorlásakor. Nehézségek mindegyik szervezeti forma kapcsán adódnak a jogok és kötelezettségek teljesítése során, de *a jogi szabályozás pontosításával, esetleg a vadásztársaságok specialitását rendező részletszabályok külön történő megalkotásával* nem lesz kérdéses a továbbélésük és működésük.

Ha az egyesületi forma csak szabályozási kööttségeket kap a jövőre, akkor megfontolandónak tartom, hogy azokat a haszonbérő vadásztársaságokat, amelyek vadgazdálkodási tevékenységet is végeznek, támogatásokkal segítse a Kormány a munka ösztönzésére, valamint abból a célból, hogy az állam, mint a nemzeti kincs tulajdonosa, ezzel fejezze ki a tulajdonáért érzett fokozottabb felelősségtudatát. A hazai birtokviszonyokra tekintettel azt is el tudom képzelni, hogy e „gazdálkodók” a jelenlegi rendszerből kiemelve a tevékenységüket több területet átfogva végezhetnék. A szervezeti formájuk semmiképpen nem egyesületi jellegű lenne. Ez a megoldás a gazdálkodás hatékonysága felé vezető irányba mutatna, valamint enyhítene azon a feszültségen, amely manapság a „gazdálkodni vagy nem gazdálkodni” dilemmában a haszonbérő vadásztársaságokra nehezedik, valamint szükségszerűen befolyásolja az egyesületi formában való működést.

A megjelent új erdő- és földtulajdonosoknak többsége nem rendelkezik **szakismerettel**, tevékenység gyakorlásához szükséges eszközökkel, **infrastruktúrával**, mobilizálható tőkével, ezért ezen esetekben a tartamos erdő- és vadgazdálkodás csakis egy segítő, támogató szakszemélyzettel, tanácsadó hálózattal és szolgáltató vállalkozással tartható fenn. Ilyen jellegű szervezetek, szakemberek fel tudják vállalni a közvetítést a hatóságok és a tulajdonosok között. A kapcsolt feladatokat (mezőőr, vadőr, halőr, erdőőr, esetlegesen hivatásos vadász) indokolt lenne összekapcsolni, ezzel hatékonyabbá válna munkája, valamint nem utolsósorban költségkímélőbb is lenne. Esetlegesen ezeket a személyeket hatósági (állami) alkalmazásba is lehetne venni, így a területi hatósági munka egy kézbe kerülhetne, összpontosulhatna.

A fentiek szerint javaslatot szerettem volna adni, hogy a vadászati jog gyakorlásának is **lehet egy újabb fejlődési irányvonala**. A szektorban működő szervezeti formák gazdagsága és rugalmassága a vadászat nagy előnye. A formagazdagságuk a vadásztársadalom szükségleteinek a vadászás, vadgazdálkodás feltételeinek a kielégítését jelentősen előremozdítja. Nehézséget jelenthet azonban a jogi részletekben való eligazodás.

A vadásztársaságok mai kialakult rendszere még működőképes, de gyakorta sok az **ellentmondás a földtulajdonosi és vadásztársasági érdekek között**. A vadásztársaságok egyesületi rendszere nem önmagában a fő gond, hanem a probléma abban is jelentkezik, hogy **gyakran nem szakemberek a vadásztársaságok vezetői**. A hivatásos vadász felel a vadgazdálkodás szakmai színvonaláért, ennek a kötelezettségének eleget akar tenni. Néha azonban szembekerül a vezetőséggel, amelynek más az érdeke, és emiatt belső konfliktusok keletkezhetnek a szervezetben.

További nehézséget jelent a **vadásztársaság tagságának a teherviselő képessége**. Egy adott vadászterületnek jelentős költségigénye van, ráfordítások keletkeznek egész évben. Nagyobb társaságoknál ez tízmilliós nagyságrendű lehet évente, aminek ellensúlyozásához megfelelő bevételek kellene. A költségek közel azonosak: a hivatásos vadász munkabére, (ami bár köztudottan alacsony, éves viszonylatban tetemes ráfordítás) a vadtakarmányozás, a

vadkárok, a bérleti díj. A vadásztársasági tagoknak el kell fogadni a költségeket és maguknak kell viselni azt. Ahol ez nem megoldható, ott a tagok a vadak egy részét levadásszák, másik részét értékesítik. A közelmúltban még jellemzőnek volt mondható az alacsony bérleti díj, kisebb munkabérek, olcsó vadtartás, illetve olcsó vadtakarmány, így tudott a társaság profitot szinte minden évben realizálni. Ekkor a vadászati lehetőségeknek csak egy töredékét kellett értékesíteni bérvadászat formájában. Ez azonban az elmúlt évek során véglegesen megváltozott. A saját jogú vadászati formának több költsége van. A vadásztatás adókötelezett, az elejtett vadhús értékesítése áfával terhelt; hivatásos vadászt kell foglalkoztatni és vadvédelmi hozzájárulást kell fizetni, valamint garantált hasznot kell fizetni azoknak társult vadászati jog esetén, akik nem vadásznak. Ezzel szemben minden bevétel a saját jogú formánál a tagé: vadásztatás, vadhús – mert amit lelő, akár meg is eheti, a vadkárt meg saját maga viseli. Drágán fogja adni a tulajdonos a vadászatot ahhoz, hogy bevételhez is jusson.

A vadásztársaságok által használt területeknek nem korlátozott a köre. A hazai vadgazdálkodásnak, követve az európai irányvonalat, sokkal inkább a **rekreációt**, a pihenést, a kikapcsolódást és környezet- és természetvédelmi követelményeknek való megfelelést és a fenntartható fejlődést kellene szolgálnia. **Válasszuk külön** a vadászati tevékenység és **a vadgazdálkodási kötelezettség gyakorlását**, támogassuk az új feladatoknak megfelelően differenciáltan kialakított szervezeti formákat. A bérvadászat és a vadászati turizmus egy bizonyos ideig fenntartható, de a jövő útja nem ez. Természetes, hogy egyik évről a másikra nem lehet ezen változtatni, hiszen a bevételek jelentős része még a bérvadásztatásból származik, és az egész rendszer erre épül fel.

Hátrányosabb helyzetű területeken a **vadászati turizmus** jelenti szinte az egyetlen munkalehetőséget, amely a vidékfejlesztés meghatározó ágazata lehet. A vadállomány szinten tartásához olyan hasznosításra van szükség, amely a szaporulat mennyiségét nem haladja meg. Meg kell határozni, hogy évente hány vad lőhető le, amelyre turizmust lehet építeni. Azt is meg kellene határozni, hogy a terítékre kerülő vadakból milyen arányban lehet eladni a fizetőképes vendégeknek, ami páratlan színvonalú szolgáltatást garantálna Magyarországon a külföldiek számára is. A méltán híres magyar vadállomány, a világ bajnok trófeák, vadgazdálkodásunk fejlettsége és megfelelő minősége évente sok ezer külföldit vonz ugyanis hazánkba. Kollner Mihály is kifejtette: „vadállományunk – a pénzben kifejezhető értéken túlmenően – esztétikai és kultúrértéket is képvisel és jelentős idegenforgalmi vonzerő.”⁶⁵⁶

A vadásztársasági formációt védelmezők szerint ez az egyetlen megoldás és biztosíték, hogy a vadászatból-vadgazdálkodásból származó bevétel, haszon – mivel az a vadásztagek részére nem osztható, közös vagyon – visszafordítható legyen a vadászterületre, annak fenntartására. **Egyre nagyobb a gond a vadásztársaságok elszegényedése** miatt. Tapasztaltam a vizsgált vadásztársaságoknál, hogy egyre emelkednek a vadásztársasági

⁶⁵⁶ KOLLER MIHÁLY: *A vadgazdálkodás tervezése*. In: A vadászat kézikönyve. Szerk.: Koller Mihály – Izrael Gábor. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1971. 280. p.

belépési díjak és a tagdíjak, ezzel együtt az állami vadgazdálkodási alaphoz benyújtott pályázatok száma csökken, a kiadási tételek, vadkárok pedig egyre nőnek. Alig akad olyan vadásztársaság, amelyben ne lenne **belső ellentét a tagok között és ezen belül a földtulajdonos és nem földtulajdonos vadászok között.** A gazdasági élet nehézségei tükröződnek az érdek-összeütközésekben, az adott szervezeten belül is. Növekednek a vadászati igények, emellett be kell tartani a hatékony gazdálkodást, ami sok költséggel jár, exportnak való megfelelést biztosítani kell, meg kell felelni a növekvő kötelezettségeket előállító környezet- és természetvédelmi feltételek teljesítésének.

Sokszor azt lehet látni, hogy egyes vadásztársaságok által haszonbérbe vett területen belül azokat elhatárolt részekre korlátozzák, szabályozzák egyes ún. „brigádok” (egy településen élő vadászok) vadászati lehetőségét. Házi Szabályzatban, sőt alapszabályban pontosítják ennek a feltételeit, amelyek jogellenes kikötések és a tagok megkülönböztetését is eredményezik.

A vadásztársasági tagsággal nem rendelkező vadászokról kevés az adat (három- vagy ötezren vannak). Ők már fizetnek minden vadászatért, sajnos a magatartásuk sokszor erősen kifogásolható.⁶⁵⁷ Esetleg ezek száma majd növekedni fog, hiszen ma már alig lehet bejutni a vadásztársaságokba. Ezt még nehezíti a vadászati törvény, mivel előírja a 100 hektár tagonkénti vadászterület biztosítását.

A kutatás és az elemzés során arra a következtetésre jutottam, hogy **a vadászati jogot és az annak gyakorlását szabályozó fogalmakat, jogintézményeket egzaktabban kellene meghatározni; nélkülözhetetlen a kodifikáció, a jogalkotási ellentmondások feloldása és a szervezeti változatosság megteremtése. Szükséges lenne továbbá azoknak az oktatásba való beépítése is, jogi és közigazgatási, vadászati, vadgazdálkodási és környezetvédelmi irányú továbbképzésben.**

⁶⁵⁷ Tanúsítja az alábbi újságcikk-részlet: „mindent gyorsan akar, hamar szeretne eredményeket elérni – miként az üzleti életben itt is szeretne komoly eredményeket elérni. Ennek megfelelően szakismeretei hiányosak, emberi hozzáállása vitatható.” MÁROK TAMÁS: *Újgazdag vadászok*. In: Magasles. 2011. 9. szám. 40. p.

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet. A vadászok száma az EU-ban (1995)

	Number of hunters	Population Density	Ratio to Population
Finland	300.000.	15	1:17
Norway	170.000.	13	1:25
Sweden	320.000.	19	1:27
Denmark	177.000.	120	1:29
Ireland	120.000.	51	1:30
Greece	293.000.	78	1:35
France	1.650.000.	106	1:35
Spain	1.000.000.	78	1:39
Portugal	300.000.	107	1:40
United Kingdom	625.000.	237	1:58
Italy	925.000.	237	1:58
Austria	1.110.000.	94	1:72
Slovenia	23.000	94	1:84
Luxemburg	2.200.	153	1:160
Switzerland	30.000.	167	1:230
Germany	326.000.	226	1:247
Belgium	29.000.	330	1:348
Netherlands	33.500	370	1:454
Poland	98.700	123	1:389
Hungary	50.000	111	1:206

Forrás: *Hunter population data source*. FACE, 1995.

2. számú melléklet. A vadászat gyakorlásának feltételei az EU tagállamaiban

A vadászat gyakorlásának feltételei az EU tagállamaiban															
Megnevezés	B	D	DK	E	F	G	GB	I	IR L	A	SU	SW	L	NL	P
Fegyvertartási engedély	o	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Vadászengedély	x	x	x	x	x	x	o	x	x	x	x	x	x	x	x
Minimális terület	x	x	-	o	-	-	-	-	-	x	-	-	-	x	-
Vadászvizsga	x	x	x	x	x	-	x	x	o	x	x	x	x	x	x
Minimális életkor (év)	18	16	16	14	16	18	-	18	-	16	18	-	17	18	18
Felelősségbiztosítás	x	x	x	x	x	-	-	x	-	x	x	-	x	x	x
x igen, - nem, o részleges															

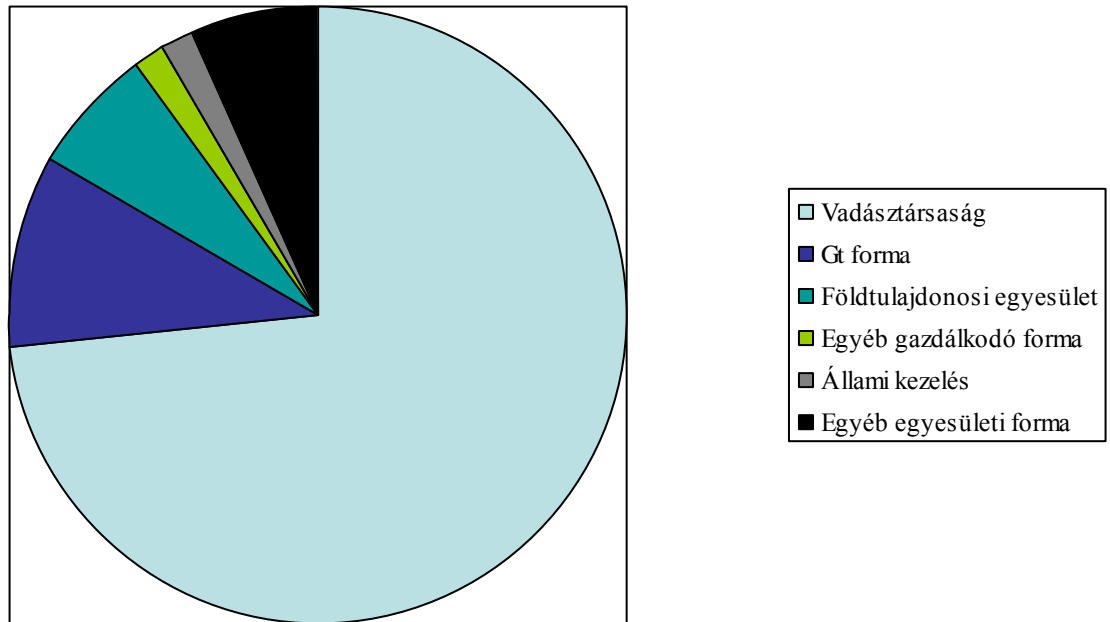
Forrás: DR. CSÁNYI SÁNDOR (szerk.): *Vadgazdálkodás és vadászat az Európai Unióban*. Országos Vadgazdálkodási Adattár. SZIE Vadbiológiai és Vadgazdálkodási Tanszék. Gödöllő, 2003. 6. p.

3. számú melléklet.
A vadászterületek kialakításának feltételei

	Általános vadászterület	Vadaskert	Vadaspark	Vadfarm
Törvényi előírás	kialakításánál zárványterület ne keletkezzen; két típusa: a) vadgazdálkodási, b) különleges rendeltetés.	– gímszarvas, dám, őz, muflon, vaddisznó tartása, tenyésztése, vadászat céljából az általános vadászterület vadászati rendeltetésű kerítéssel elzárt része; – idényen kívüli vadászat vadászati hatósághoz való előzetes bejelentéssel lehetséges, amelyek a létesítési engedélyben szerepelnek.	– általános vadászterület kutatási, oktatási és bemutatási célból, arra alkalmas vadászati rendeltetésű kerítéssel bekerített része; – vadászni csak vadászati hatóság külön engedélyével.	– általános vadászterületen, vagy vadászterületnek nem minősülő területen vad ételkészítés előállításának céljából; – vadászni tilos.
Terület nagysága	Legalább 3000 hektár, és szemközti határvonalainak távolsága legalább 3000 méter.	A jelenleg hatályos szabályok szerint vaddisznó illetve muflon esetében: legalább 200 hektár, más nagyvadfajok esetében 500 hektár.	Nincs jogszabályi rendelkezés.	Nincs jogszabályi előírás.
Feltételek	A vadászatra jogosult a vadászterület kialakítására vonatkozó kérelme megfelel-e a Vtv. 8. §-ának és a vadászati hatóságnak? De a vadászterület különleges rendeltetését az illetékes miniszter állapítja meg határozatban!	Vadászati hatóság engedélyezi.	Vadászati hatóság engedélye.	Vadászati hatóság engedélyezi.

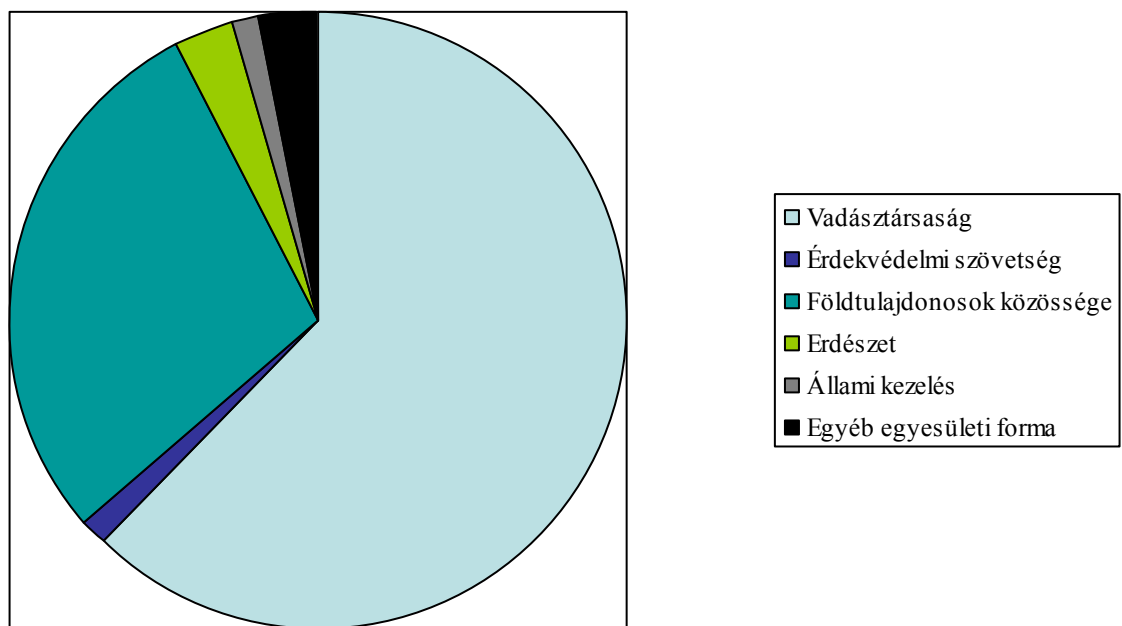
4. számú melléklet.

A vadgazálkodók megoszlási aránya Csongrád Megyében

Forrás: A Csongrád Megyei Vadászkamara 2011. augusztus 1-jei adatai

A vadgazálkodók megoszlási aránya a Győr-Moson-Sopron Megyében

Forrás: A Győr-Moson-Sopron Megyei Vadászkamara 2011. augusztus 1-jei adatai

5. számú melléklet.

Az egyesületek általános szabályai és kialakulásuk jellemzői

Az emberek törekvése csoportok létrehozására hosszú időkre vezethető vissza. Az egyesületek léte és elismerése az állam és a társadalom viszonyának alakulásától függött sok esetben. A középkorban megnyilvánulási formának voltak tekinthetők a céhek, hivatásrendek, ipartestületek stb., a 19. században az újkorszak eredményeképpen jelenhetett meg az egyesületi forma. Csatlakozom Franz Schnabel megállapításához, miszerint „ami a középkor számára korporáció volt, az a XIX. századnak csak egyesületi ügy”.⁶⁵⁸

A korporációk azonban nem a tagok által az autonómián alapuló szerveződések voltak. Az állami engedély határozta meg a létüket, működésüket. Tagságuk kötelező rendelkezések alapján jött létre, korlátozott cselekvési hatáskörrel. Ha a két szervezeti forma fejlődésvonalát vizsgáljuk, akkor azt tapasztalhatjuk, hogy különböző gondolkodók (Hobbes, Rousseau, Humboldt, Welcher)⁶⁵⁹ más és más képet, fogalmakat alkottak a kérdésben, de az önálló elméletektől eltekintve azt mondhatjuk, hogy nem volt töretlen a korporációk átalakulása egyesületekké.

A középkori céhek megszűnésével a 17–18. században indulhatott meg az egyesületek szerveződése, amelynek későbbi sajátos jellemzőkkel bíró formációi lehettek a vadásztársaságok. Azonban ekkor még mindig állami elismerés volt a feltétele ezeknek a közösségi formáknak.

A modern polgári alkotmányok értelmében vett egyesülési szabadság a liberalizmus idején 18. században keletkezhetett és válhatott meghatározóvá. Elsőként a holland alkotmány 1814-ben szólt erről, mint alapjogról.⁶⁶⁰ A korai fontos mozzanatai az egyesületek létrehozásának az összejövetelek és gyűlések voltak. A holland mintát követve az 1831. évi belga alkotmány,⁶⁶¹ majd német vonatkozásban az 1919. évi weimari alkotmány foglalkozott a kérdéssel.⁶⁶²

Magyarországon az egyesületi modell kialakulása kezdetben számos akadályba ütközött. Indokai között megemlíthető volt többek között: Magyarország történelmi függetlenedésének késői volta, emberek különbözősége, nemesség különleges történelmi szerepe.

⁶⁵⁸ FRANZ SCHNABEL: *Deutsche Geschichte im Neunzehnten Jahrhundert*. 3. Band. Freiburg, 1954. 137. p.

⁶⁵⁹ HALMAI GÁBOR: *A korporációktól az egyesületig*. In: Jogtudományi Közlöny. 1990. 4. szám. 185–186. p.

⁶⁶⁰ HALMAI GÁBOR 1990. 189. p.

⁶⁶¹ Liberálisan csak annyit mondott ki a 20. §-ban, hogy „a belgák egyesülési joga semmiféle előzetes jóváhagyástól nem függ”. Hasonló módon emeli ki a jogfejlődés szempontjából ezt a forrást TÓTH JUDIT: *Az egyesülési szabadság történetéről és a mai tartalmáról*. In: Nonprofit szervezetek joga. DemNet Könyvek. Demokratikus Jogok Fejlesztéséért Alapítvány, Budapest, 2006. 27. p.

⁶⁶² HALMAI GÁBOR 1990. 189–190. p. Az alkotmány a 124. §-ban bizonyos feltételekkel garantálta a szervezet jogi személlyé válását: „minden egyesület a polgári jog szabályainak megfelelően jogképeséget szerezhet. A jogképeség az egyesületektől nem tagadható meg azon a címen, hogy politikai, szociálpolitikai, vagy vallási célokat szolgál.”

Még a liberalizmus intézményesítése is akadályba ütközött, így nem lehetett csodálkozni azon, hogy 1848-at megelőzően az uralkodó kizárólagos jogát képezte az egyesületek működésének engedélyezése, melyet az országgyűlés törvényes felhatalmazása nélkül, a Helytartótanács útján látott el az alapszabályok jóváhagyásával. A Helytartótanács megalakulása óta feladatának tekintette a mezőgazdaság és iparfejlődés előmozdítását, s e körben igyekezett a mezőgazdasági célú társulatok létrehozását segíteni, evégből szakkönyveket is küldött a megyékhez.⁶⁶³

A polgári forradalom annál is kevésbé hozhatott áttörést az egyesülési szabadság ügyében, mert az annak előfeltételét képező jogegyenlőség elvét az áprilisi törvények sem mondták ki. A társulatok szabályozását az 1840-es évekig az 1811. évi OPTK. jelentette, mely még feudális jelleggel az egyesületet a társaság keretében szabályozta, s megengedett, s tilos társaság között különböztetett. Eszerint: „tilos társaságok mint ilyenek joggal nem bírnak, tilos társaságok pedig azok, melyek a közrendtartási törvény által különösen tiltatnak, vagy a biztonsággal, közrenddel és a jó erkölccsel nyíltan ellenkeznek.” A forradalom bukását követően az egyesületi ügyet egy 1853. évi pátens szabályozta, melynek értelmében az egyesület szervezéséhez is külön előzetes engedélyt kellett kérni.

Ferenc József 1867. évi trónbeszédében külön kitért az egyesülési jogra, mint az alkotmányosságnak ezen egyik alapjogára. Az osztrák „Decemberi Alkotmányban” (1867) szabályozták is.⁶⁶⁴ A kiegyezéssel megszűntek azok az okok, amelyek miatt nem volt lehetséges a szabad egyesületalakítás, ezért 1868-ban Magyarországon is kísérlet történt egy olyan törvény megalkotására, amely mindezt részletesen szabályozta volna. Mivel ezt a javaslatot nem tárgyalta az országgyűlés, ezért alacsonyabb szintű jogforrások, az **1.394/1873. sz. BM. rendelet és az 1.508/1875. sz. BM. rendelet** szabályozták az egyesületek alapítását a belügyminiszter azon indokolásával, hogy „az egyesülési jog egyike az állampolgárok legbecsesebb jogainak és én éppen ezért feladatomnak azt tekintem, hogy ezen jogoknak élvezetét mentül könnyebbé tegyem”.⁶⁶⁵

Az egyesülési jog törvénybe iktatását célzó kísérletek kudarca nyomán azonban a valóságban csak annyi történt, hogy az egyesületek ügyeiben való döntés a magyar belügyminisztérium hatáskörébe került. Szapáry Gyula belügyminiszter egy 1873-ból származó fentiekben jelölt körrendeletében jellemző hazai megfogalmazást nyert az egyesülési szabadság gondolata.

⁶⁶³ FELHŐ IBOLYA – VÖRÖS ANTAL: *A helytartótanácsi levéltár*. Budapest, 1961. 179. p., 346. p., 107. p.

⁶⁶⁴ „Az osztrák állampolgárokat megilleti a gyülekezés és az egyesületek alapításának joga. Ennek gyakorlását csak külön törvények fogják szabályozni.”

⁶⁶⁵ Kiemelték: „fenntartassék az egyesülés szabadsága”. Ennek értelmében az újonnan alapított egyesület alapszabályát a törvényhatóságok útján a belügyminiszternek láttamozásra be kellett terjeszteni. Ha 40 napon belül nem érkezett válasz, az egyesület ideiglenesen megalakulhatott. Végleges megalakítása azonban csak az alapszabályoknak miniszteri láttamozása után történhetett meg. In: *Magyarországi rendeletek tára 1873*. Budapest, 1873. 131–134. p., *Magyarországi rendeletek tára 1898*. Budapest, 1898. I. kötet, 244–248. p.; lásd még: <http://hbml.archivportal.hu/data/files/143857258.pdf> (letöltve: 2011. XII. 15.).

Wenzel Gusztáv volt az első, aki Frank Ignác nyomdokain haladva⁶⁶⁶ a természetes és jogi személyeket egyaránt tárgyalta. A magyar jogi nyelvben is ő használta először a jogi személy elnevezést. Az alábbiak alapján sorolta fel őket:

1. a királyi *fiscus*,
2. az ún. közönségek (*universitates*),
3. a jogilag önálló közösségek (*communitates*),
4. a testületek (*corporationes*),
5. a postaintézet,
6. a tulajdon társulatok és egyesületek,
7. a kereskedelmi és az iparcélokra keletkezett részvénytársulatok, bányatársulatok,
8. az alapítványok (*fundationes*),
9. „egyes viszonyok”, mint például osztatlan, hagyatéki vagyon vagy csődtömeg.

A jogi személyek fennállásának alapja vagy közvetlenül törvény, vagy királyi privilégium, vagy az érdekeltnek egyleti szerződése. Ehhez képest kell megítélnünk azoknak az eredetét, létezési „iránylatát” és megszűnését is.⁶⁶⁷

Szladits Károly 1903-ban az egyesületeket „olyan szabad társulásoknak nevezi, melyek a társadalom közösségi érdekeit az állam által abszorbeált terjedelmen túlmenően valósítják meg.”⁶⁶⁸

Első törvényi megfogalmazásuk a polgári demokratikus forradalom idején, **1919. január 2-án keletkezett III. néptörvény**,⁶⁶⁹ mely 4. §-a szerint a szabályozási módnak mind a korábbiaktól, mind a későbbiektől alapvetően eltérő jellege indokolja a törvény szövegének teljes terjedelemben való felidézését:

- „1. Az egyesülés és gyülekezés joga mindenkit megillet.
2. Egyesület alakításához vagy gyülekezéshez sem hatósági engedély, sem pedig bejelentés nem kell. Azt sem kell bejelenteni, hogy az egyesület megalakult, vagy, hogy a gyülekezést megtartották.
3. Az egyesület saját neve alatt csak úgy szerezhet jogokat vagy vállalhat kötelezettségeket (jogképes egyesület), ha alapszabályokat alkot, vezetőséget választ és a bíróság az egyesületet kérelmére, az egyesületek jegyzékébe bejegyzi. A bíróság az egyesületet, ha szabályszerű célja büntetőtörvénybe nem ütközik, az egyesületek jegyzékébe bejegyezni köteles.
4. E néptörvénynek azok a rendelkezései, amelyeknek végrehajtásához további intézkedés nem kell, azonnal életbe lépnek. A többi rendelkezés végrehajtása végett szükséges

⁶⁶⁶ FRANK IGNÁC: *De personis, quae Juris fictione intelliguntur*. In: Uő.: *Principia Juris Civilis Hungarici*. Pest, 1829. I. kötet, 104. p.

⁶⁶⁷ WENZEL GUSZTÁV: *A magyar magánjog rendszere*. Budapest, 1885. I. kötet, 200–202. p.

⁶⁶⁸ SZLADITS KÁROLY: *Az egyesületi jogról, tekintettel a P.T.K. tervezetére*. In: Magyar Jogászegyleti Értekezések. 26. kötet, 2. füzet. Budapest, 1903. 4. p.

⁶⁶⁹ 1919. évi III. néptörvény az egyesülési és gyülekezési jogról – megalkotva az 1918. évi I. néphatározat IV. cikke alapján – az első átfogó, nem teljes, angolszász jellegű hazai szabályozás volt. E szerint az alapításhoz sem engedély, sem hatósági jóváhagyás nem kellett. Forrás: <http://smarchive.net63.net/index2.php?m=45> (letöltve: 2012. V. 8.).

szabályokat a népkormány sürgősen megállapítani köteles. Ez a szabályozás, amely rendelettel is történhetik, nem érintheti a jelen törvényben foglalt alapelveket.”⁶⁷⁰

Az egyesületek megalakulása a fentiek szerint tehát nem volt semmiféle állami döntéshez kötve, de a jogi személlyé válásukhoz előfeltétel az alapszabály megalkotása, a vezetőség megválasztása, a bírósági bejegyzés.

A forradalmi jogalkotás hatályon kívül helyezését követően később lehetett csak része a szabályozásnak és a liberális gondolkozásnak az egyesületek kérdésköre. Az 1920-as évektől a köztestületi kötelező felépítésű szervezetek jönnek létre. Az **1922. évi XI. törvénycikk** kimondta, hogy bármely egyesület és mindennemű bármely más néven szereplő polgári szervezet csak a belügyminiszter, illetve a belügyminiszterrel egyetértőleg a fennálló törvények értelmében arra illetékes más szakminiszter által láttamozott alapszabályok, szabályzatok, illetőleg szabályok alapján működhetnek. A törvénycikk az egyesületek alakítása tekintetében számos tilalmat állított fel és részletes szabályokat tartalmazott az egyesület ellenőrzése felett.

Az **1928. évi Magyar magánjogi törvényjavaslat** önálló fejezetben (Mtj. 43–48. §§) foglalta össze a jogi személyek közös szabályait. A törvényjavaslat indoklása csak annyit közölt, hogy a fejezetnél „az alája tartozó jogi alakulatok a jogi forgalomban a jogok és kötelezettségek alanyaiként jelölhetők meg, amit a gyakorlati élet szükséglete követel”. Ezen túl az elmélet feladata maradt a jogi személy fogalmának a megállapítása.

Az **egyesületek általános jellemzői**: jogi személyiség (Mtj. 43. §),⁶⁷¹ testületi szervezet (alapszabály, szervezet) (Mtj. 49. és 53. §§), a tagság személyhez kötöttsége (a tagok jogai és kötelezettségei jogutódaikra nem szállnak át) és a tagok állandó fluktuációja (a tagok az egyesületből bármikor kiléphetnek) (Mtj. 71. §).

Az egyesületekre vonatkozó jogi szabályozás részben a közjog, részben a magánjog tárgya. Az egyesületi közjog meghatározza az egyesület keletkezésének, működésének és megszűnésének közjogi feltételeit, valamint a közhatalom felügyeleti jogát. Az egyesületi magánjog viszont azt határozza meg, hogy milyen feltételekkel léphet az egyesület jogi személyként a magánjogi forgalomba, és hogy életviszonyait milyen szabályok rendezik.⁶⁷²

⁶⁷⁰ HALMAI GÁBOR 1990. 192. p.

⁶⁷¹ A jogi személyek főbb csoportjai:

- közjogi jogi személy: részvételük a magánjogi forgalomban csak másodlagos. Ide tartoztak az államkincstár, a helyi önkormányzatok, törvényhatóságok, közintézetek (például MTA, Nemzeti Színház, Magyar Nemzeti Múzeum);

- egyházi jogi személyek: különböző egyházak, illetve egyházi testületek. Például káptalanok, konventek stb.;

- magánjogi jogi személyek: ezek elsősorban a vagyoni jogi forgalomban való részvételük miatt igénylik az önálló jogalanyiságot. Tisztán magánjogi jogi személyek:

a) egyesület, alapítvány és azok az egyéb jogi alakulatok, amelyek külön jogszabály alapján nyernek jogi személyiséget (Mtj. 43. §),

b) a kereskedelmi törvényben szabályozott kereskedelmi társaságok.

⁶⁷² HORVÁTH ATTILA: *A magyar magánjog történetének alapjai*. = Jogtörténeti értekezések 33. Gondolat Kiadó, Budapest, 2006. 202. p.

A mező és erdőgazdálkodásban fontos szerepet játszó Országos Mezőgazdasági Kamara feladata volt az „egyesületek ügyének” segítése. (A kamarák a mai napig köztestületi formákban működnek.) Azonban az antiliberális ideológiák uralma alatt is tovább élt a liberális eszme. Az egyesületek működésükre vonatkozó részletes rendelkezések 1955-ben jelentek meg.⁶⁷³ Az 1949. évi XX. tv.-ben megjelenő alkotmányunk nem említi az egyesületeket, de a dolgozók számára biztosította az egyesülési szabadságot (56. §).⁶⁷⁴ Gyakorlatilag az 1972. április 26-i módosítása mondta ki a társadalmi szervezetek részvételét a szocialista építómunkában.⁶⁷⁵ Hatályban maradt az egyesületekről szóló 1970. évi 35. tvr., amit 1981-ben és 1983-ban is módosítottak.⁶⁷⁶ Az 1960. május 1-jén hatályba lépett Polgári törvénykönyvünk, az 1959. évi IV. tv. a társadalmi szervezeteken belül említi meg az egyesületeket és rögzíti jogi személyiségüket kiemelve, hogy az alapszabály rendelkezései az elsődlegesen irányadók: ha az alapszabály nem rendelkezik, az egyesületekre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni. Tulajdonképpen egyesületekkel az eredeti Ptk. VI. fejezete foglalkozott, amikor is 61. §-ban kimondta, hogy a társadalmi, kulturális és egyéb tevékenység fejlesztése érdekében a dolgozók által – alkotmányos joguknál fogva létesített – egyesületek jogi személyek.

Az akkori szabályok lényegében megegyeznek a mostani szabályozással, hiszen akkor is legalább 10 alapító tagra, alapszabály megállapítására, ügyintéző- és képviselőszerv megválasztására, és nyilvántartásba vételére volt szükség, azonban ez akkor még nem a bíróság, hanem a tevékenységi köre szerint illetékes állami felügyelő szerv (Városi Tanács VB Igazgatási Osztálya) hatáskörébe tartozott. A nyilvántartásba vételnek külön feltétele volt az egyesület működőképessége. A törvényi rendelkezések lehetővé tették, hogy az egyesület külföldön is működést fejthessen ki. Érdekesnek tekinthető a szabályozás a tekintetben, hogy az egyesületek tulajdoni viszonyaira a szövetkezeti tulajdonjog szabályait kellett alkalmazni.

A civilszervezetek megjelenési formájaként létrejött társadalmi szervezetekről a Ptk. 209. § (1) bekezdése is rendelkezik, mely szerint, ha jogi személy szerződéskötéskor olyan egyoldalúan meghatározott általános szerződési feltételeket használ, amelyek részéről indokolatlan egyoldalú előnyt biztosítanak, a sérelmes kikötést a külön jogszabályban meghatározott állami vagy társadalmi szerv a bíróság előtt megtámadhatja.⁶⁷⁷ Ez azonban

⁶⁷³ Az 1955. évi 18. tvr.

⁶⁷⁴ Az Alkotmány eredeti 56. § (1) bek.-e szerint a Magyar Népköztársaság a dolgozók társadalmi, gazdasági és kulturális tevékenységének fejlesztése érdekében biztosította az egyesülési jogot.

⁶⁷⁵ Az 1972. évi I. tv. Itt az egyesülési jogról már szélesebb általános értelemben beszéltek, de a részletes szabályokat külön törvényben kellett volna kidolgozni, ám erre 1989-ig nem került sor.

⁶⁷⁶ Itt még az egyesületek megalakulását megelőző folyamatokat is be kellett jelenteni az illetékes szerveknek, csak úgy gyengült az ellenőrzésük, hogy inkább semleges célokat jelöltek meg, mint hobbi, hagyományos vagy hagyományörzési célt.

⁶⁷⁷ Ptk. 209. § (1) bek. Tisztességtelen az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel, ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és a tisztesség követelményeinek egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg.

nem bármely társadalmi szervezetek jogosultságát jelenti, hanem csak azokét, amelyeket a külön jogszabály meghatároz.

A Ptk. 28. § (1) bekezdése tartalmazza, hogy az állam az erre irányadó jogszabályok szerint **jogi személyeknek ismeri el az állami, gazdasági, társadalmi szervezeteket és szövetségeket, egyesületeket, valamint egyéb szervezeteket, ha feladataik szükségessé teszik, hogy vagyoni jogaik és kötelezettségeik legyenek.** Az egyesületekről a Ptk. gyakorlatilag a VI. fejezetén belül a rendelkezik, a jogi személyek egyes fajtáira vonatkozó külön rendelkezések között, amely fejezeten belüli 8. pontja kimondja, hogy az egyesület olyan önkéntesen létrehozott, önkormányzattal rendelkező szervezet, amely alapszabályban meghatározott célra, nyilvántartott tagsággal rendelkezik, és céljaik elérésére szervezi tagjai tevékenységét (Ptk. 61. §).

Míg a Ptk. előbb említett **rendelkezései generális szabálynak tekinthetők**, ehhez képest az **egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény speciális szabálynak** minősül, amely az egyesülési jog részletszabályait dolgozta ki. Deklarálja a törvényi szöveg, hogy nem csak elismeri és biztosítja a Magyar Köztársaság e társadalmi civil szervezetek zavartalan működését, hanem az egyesülési jog mindenkit megillető alapvető szabadságjog, vagyis nem csak egyes kvalifikált emberek, embercsoportok részére teszi lehetővé a politikai hatalom az egyesülésekbe való tömörülést, hanem bármely magyar állampolgár számára. Társadalmi szervezetet elsősorban olyan tevékenység végzésére lehet alapítani, amely összhangban áll az Alkotmánnyal, és amelyet nem tilt törvény. Természetesen nem valósíthat meg bűncselekményt, és bűncselekmény lekövetésére való felhívást, valamint nem járhat mások jogainak és szabadságának sérelmével sem a társadalmi szervezetekbe való tömörülés.

Az 1993. évi XCII. tv. 41. § (1) bekezdés b) pontjában közölt módosítás szerint – vagyis a rendszerváltást követően az első szabadon választott kormány időszakában – kimondta, hogy a társadalmi szervezet a nyilvántartásba vétellel jön létre, ellentétben például a gazdasági társaságokkal, amelyeknél a megyei bíróságok mellett működő cégbíróság nyilvántartásba vétel az eredeti társasági szerződés megkötésének időpontjával visszamenőleges hatállyal jön létre.

Az 1993. évi CXII. törvény módosításával a Ptk. 60. §-beli helyzet azt a látszatot keltette, mintha magánjogi szempontból az egyesület és társadalmi szervezet két különböző jogi személy típust jelentene, valójában azonban a polgári jog az egyesülés alkotmányos alapjogának gyakorlása útján létrejött tagsággal rendelkező társadalmi szervezetre, mint egyesületre tekint. Az egyesülés alkotmányos joga azonban nem azonosítható a polgári jogban ismeretes szervezet létrehozásának alanyi jogára. Valójában azonban az egyesülés a polgári jog alkotmányos alapjogának gyakorlása útján létrejött, tagsággal rendelkező társadalmi szervezetekre, mint egyesületekre tekint.⁶⁷⁸

⁶⁷⁸ Az 1993. évi XCII. tv. indokolása. Részletes indokolás a 3. §-hoz.

Amit a közjog társadalmi szervezetként ismer, azt a magánjog egyesületnek nevezi.⁶⁷⁹ **A közjogi oldalról:** feltételek teljesülése esetében megtörténik a szervezet megalakulása, valamint engedélyezett lesz a működése a bírósági bejegyzés által, valamint a szervezet normatív feltételeknek való megfelelését ellenőrzik. Így kapva meg a magánjogi jogképességet. **Magánjogi oldalról:** az egyesületet az alapszabálya hozza létre, a tagok által felvállalt közös cél megvalósítása érdekében. Az, hogy az így alakított szervezeti forma jogképes-e, az állami elismeréstől – a közjog általi feltételek előteremtésétől függ. Ezt a fejlődési vonalat igazolja, hogy a földtulajdonosi közösség csak később kapott a hazai jog körében is jogképességet a sok s nehézkes ügyintézés és az előadódott problémák lehetséges orvoslása kapcsán.

Éles elválasztása a közjognak és a magánjognak e két jogágnak ezen a területen nem történt meg. A rendszerváltás előestéjén megalkotott egyesülési jogról szóló törvény, mint speciális szabály megjelenését követően a civil szervezetként működő társadalmi szervezetek jelentősége megnövekedett, amelyet egyre több jogszabályban jelent meg a rájuk való utalás.

A civil szervezetekként működő egyesületek rendkívül fontos részei a magyar jogállamiságnak, rajtuk keresztül, szakértőik segítségével próbálnak jobban feltárhatók, megismerhetők lenni, a tőlük származó információk alapján a hibás döntések korrigálhatóak, és az előkészítés alatt lévő állami, közigazgatási, önkormányzati döntések még kellő időben módosíthatók, nem beszélve arról a szerepről, hogy közvetlen kapcsolatban állnak a lakossággal, azok egyes csoportjaival, így közvetlenül is érzékelik az egyes helytelen politikai, gazdasági döntések hatásait. Ezért a közeljövőben mind nagyobb szerepet kell kapniuk a környezet- és természetvédelemben itthon is. Jelentik a cél megválasztásának szabadságát, a célra rendelt szervezet alapításának szabadságát, valamint az azokhoz való csatlakozás önkéntességét. Az egyesületi forma vizsgálata a közös és meghatározó jellemzők miatti szabályozási feltételek ismertetését igényli.

Külföldön ebben a szervezeti formában való működésnek nagyobb jelentősége és lehetősége van, de már hazánkban is előremozdulás látható mind a szervezeti formában és szabályozásban is.⁶⁸⁰ Régóta ismert tétel, hogy az egyesülési jogon belüli alkotmányos, sőt emberi jogok között helyezkedik el az emberek és más jogalanyok arra irányuló joga, hogy másokkal együtt egyesületet alakítsanak és annak alapszabályában meghatározott cél megvalósítása iránt tevékenységet fejtsenek ki. Az egyesülés szabadsága a lehetséges szervezeti formák „legnagyobb kötetlenségét és sokféleségét jelenti”.⁶⁸¹ A vallásgyakorlás szabadságára a szakszervezetek alapításra az egyesülethez képest külön, speciális normák alkalmazandók. Legjelentősebb nemzetközi jellegű dokumentum ezzel kapcsolatosan az

⁶⁷⁹ SÁRKÖZY TAMÁS: *A jogi személyek egyes fajtáira vonatkozó külön rendelkezések*. In: A Polgári törvénykönyv magyarázata. Budapest, 2001. 211. p., továbbá HALMAI GÁBOR 1990. 185–193. p.

⁶⁸⁰ Ezt igazolja a 2011. évi új Civil tv. elfogadása, a kapcsolódó jogszabályok hozzá való igazítása, rendelkezéseiknek pontosítása.

⁶⁸¹ Vö.: SÓLYOM LÁSZLÓ 2001. 517. p. és hasonlóan hivatkozik erre: http://www.pecsiitelotabla.hu/docs/szakmai/polgari/2006_5.pdf (időpont: 2011. XII. 10.).

Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata [(1948) 20. cikk],⁶⁸² majd ezt követően 1966-ban fogadták el a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát. Az európai együttműködés keretében a Rómában elfogadott és 1950. november 4-én kelt Egyezmény 11. szakasza szól a gyülekezés és egyesülés szabadságáról.

Az egyesülési jog és az egyesületek alakításának a joga tehát emberi joggá és alapjoggá erősödött, melynek következtében a Magyar Köztársaság által ebben a tárgyban megkötött nemzetközi szerződései az emberi jogi védelem kereteit egyértelműen meghatározzák.⁶⁸³ A 2004. évi XXX. tv. hirdette ki Magyarország csatlakozását az Európai Unióhoz. Az EU Szerződés F. cikk 2. pontja (egységesített változatban a 6. cikk) szerint pedig az Európai Unió a közösségi jog általános elveiként tartja tiszteletben az alapvető jogokat, ahogyan azokat az Egyezmény biztosítja, továbbá, ahogyan azok a tagállamok közös alkotmányos hagyományaiból erednek. Mindezekre tekintettel az EU Szerződés 6.2. cikke akként rendelkezik, hogy az Európai Uniónak tiszteletben kell tartania az Egyezményben garantált alapvető szabadságjogokat. Az EU Szerződés az Egyezményben foglalt jogokat a közösségi jog alapvetéseinek tekinti (EU Szerződés G.2. cikk). Magyarországot, mint tagállamot a fenti kötelezettségek betartása kötelezi. Az uniós egyesületi szabadságot az Európai Emberi Jogi Egyezmény 11. cikkének felhívásával tárgyják tovább, s ezt a kollektíven gyakorolandó alkalmazotti jogok (mint például a szakszervezetek alapításának, illetve működésének joga) és a gazdasági tevékenység szabadságát garantáló szabad társaságalapításnak az alapjogaként értelmezik.⁶⁸⁴ Az Uniós szabályozás alapjogi jellegét mutatják azok a bírósági döntések, amelyek az egyesülési alapjognak a közvetlen alkalmazhatóságát hangsúlyozzák. A közvetlen hatás azt jelenti, hogy ezen alapjogok érvényesítéséhez nem szükségesek nemzeti (tagállami) szabályok, illetve részletes uniós normák, hanem az uniós alapjog minden egyes tényállásban közvetlenül is kifejti hatását.

Napjainkra ez a jog magában foglalja az alapítás, a szervezet bejegyzésének a jogát, a szervezetbe való belépés és a nem belépés szabadságát egyaránt, valamint az egyéb állami behatással, beavatkozással szembeni védelmet.⁶⁸⁵

⁶⁸² Az ENSZ Közgyűlésének 1948. december 10-i, 217. sz. határozata szerint „minden személynek joga van békés célú gyülekezési és egyesülési szabadsághoz. Senkit sem lehet valamely egyesületbe való belépésre kötelezni.” Forrás: http://www.menszt.hu/informaciok/emberi_jogok#labj_03 (letöltve: 2011. XII. 10.).

⁶⁸³ CSEHI ZOLTÁN: *Az egyesületi jog a közjog és a magánjog keretében. Az egyesületi jog és a személyes joggyakorlás kérdése.* In: Ünnepi kötet a 70 éves Harmathy Attila részére. Szerk.: Kisfaludi András. Budapest, 2007. 127. p.

⁶⁸⁴ THILO MARAUHN: *Die wirtschaftliche Vereinigungsfreiheit zwischen menschenrechtlicher Gewährleistung und privatrechtlicher Ausgestaltung.* Zur Bedeutung von Art. 11 EMRK für das kollektive Arbeitsrecht und Gesellschaftsrecht. In: Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht. Vol. 63. (1999), No. 3–4. (Dezember) 537–560. p.

⁶⁸⁵ Lásd részletesebben THEODOR SCHELLING 2004. 137–138. p.

A felhasznált szakirodalmak jegyzéke

- ÁDÁM ANTAL: A végrehajtó hatalom és az autonóm közjogi intézmények jogalkotásáról. In: Magyar Közigazgatás. 1993. 5. szám.
- ÁDÁM ANTAL: Az egyesületek a magyar társadalmi szervezetek rendszerében. In: Studia Iuridica Autoritate Universitatis Pécs. Tankönyvkiadó, Budapest, 1964.
- ÁGOSTON PÉTER: A tulajdonjog alaptanai. Budapest, 1903.
- ANTAL TAMÁS: A polgári haszonvételi jogok szabályozása Debrecenben a népképviselő korában (1848–1871). In: Reformator iuris cooperandi. Tanulmányok Veres József 80. születésnapja tiszteletére. Szerk.: Bobvos Pál. = Pólay Elemér Alapítvány könyvtára 28. Szeged, 2009.
- ANTAL TAMÁS: Sesztina-Nagybákay Jenő élete és kora. In: Uő.: Város és népképviselő. Az 1848:XXIII. tc. és intézményei Debrecenben (1848–1872). = Pólay Elemér Alapítvány könyvtára 36. Szeged, 2011.
- ARATÓ ANDRÁS: Civil társadalom Lengyelországban és Magyarországon. In: Politikatudományi Szemle. 1992. 2. szám.
- AUER ÁDÁM – BAKOS KITTI – FARKAS CSABA – NÓTÁRI TAMÁS – PAPP TEKLA: Társasági jog. Szerk.: Papp Tekla. Lectum Kiadó, Szeged, 2011.
- A gazdasági társaságokról szóló törvény magyarázata. Szerk.: SÁRKÖZY TAMÁS, KÖHEGYES ANIKÓ. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 2002.
- Az Európai Unió környezetvédelmi szabályozása. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1998.
- BACH, JONATHAN – STARK, DAVID: Innovative Ambiguities. NGOs use the Interactive Technology in Eastern Europe. (No place of publishing) 2001.
- BAGI ISTVÁN: Ingatlanjog. Szent István Társulat, Budapest, 2007.
- BAKÁCS TIBOR: Magyar környezetjog. Springer Hungarica, Budapest, 1992.
- BALÁZS ISTVÁN: Autonóm vadászterület. In: Nimród Vadászújság. 2009. 10. szám.
- BALOGH ELEMÉR: A magyar termőföldtulajdon az Alkotmánybíróság judikatúrájában. In: Reformator iuris cooperandi. Tanulmányok Veres József 80. születésnapja tiszteletére. Szerk.: Bobvos Pál. = Pólay Elemér Alapítvány könyvtára 28. Szeged, 2009.
- BARTA JUDIT: A közhasznú nonprofit gazdasági társaságok. In: Miskolci Jogi Szemle. 2009. 1. szám.
- BARTA JUDIT – FAZEKAS JUDIT – HARSÁNYI GYÖNGYI – MISKOLCI BODNÁR PÉTER – ÚJVÁRINÉ ANTAL EDIT: Speciális társaságok. KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 2003.
- BARZÓ TÍMEA: Praxisjog. Aktuális kérdések az egészségügyi alapellátásban. Medicina Kiadó, Budapest, 2007.

- BÉKÉS SÁNDOR: Erkölc nélkül nincs harmónia. In: Rubikon. 2009. 7–8. szám.
- BÉKÉS SÁNDOR: Vadászetika. Magyar Mezőgazda Kiadó, Budapest, 2003.
- BENKŐ PÉTER: A vadászat. Királyi Magyar Nyomda, Budapest, 1935.
- BESENYEI LAJOS: A bérleti szerződés. KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 2003.
- BEZDÁN ANIKÓ: A vadászterület kialakításának és a vadászati jog gyakorlásának egyes kérdései. Az európai földszabályozás aktuális kihívásai. In: Current Challenges of the European Legislation on Agricultural Land. Szerk.: Csák Csilla. Novotni Kiadó, Miskolc, 2010.
- BEZDÁN ANIKÓ: A vadászat természetvédelmi vonatkozásai. In: Jogelméleti Szemle. 2007. 3. szám: <http://jesz.ajk.elte.hu/bezdan31.mht>
- BEZDÁN ANIKÓ: A vadásztársaságok fogalmának meghatározásáról. – The Conceptual Definition of Hunters' Societies In.: CEDR Hungarian Journal of Agricultural and Environmental Law. 2011. 10. szám: <http://www.cedr.soton.ac.uk/ashgate.htm>
- BÍRÓ ENDRE: Nonprofit szektor analízis. Civil szervezetek jogi környezete Magyarországon. Budapest, 2002.
- BLUTMAN LÁSZLÓ: Az Alkotmánybíróság és az alkotmány feletti normák: könnyű liaison elkötelezettség nélkül? In: Közjogi Szemle. 2011. 4. szám.
- BLUTMAN LÁSZLÓ: Az Európai Uniójoga a gyakorlatban. Hvg-Orac Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2010.
- BOBVOS PÁL – HEGYES PÉTER: Agrárjog. JATEPress, Szeged, 2010.
- BOBVOS PÁL: A földtulajdon és földhasználat szerkezetének átalakítása hazánkban. In: Acta Juridica et Politica Szeged. Tomus XLV. Fasc. 2. Szeged, 1994.
- BOBVOS PÁL: Néhány megjegyzés a hegyközségek köztestületi jellegéről. = Acta Juridica et Politica Szeged. Tomus LXV. Fasc. 29. (Molnár Imre emlékkönyv) Szeged, 2004.
- BÓDI GYÖRGY – JUNG ADRIENN – LAKROVITS ELVIRA: Civil partnerség. KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 2002.
- BOÓC ÁDÁM – FÁBIÁN FERENC – SÁNDOR ISTVÁN – TÖRÖK GÁBOR: A civilisztika dogmatikája. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2009.
- BUBENIK, A. B.: Evolution of wildlife harvesting systems in Europe. Compte Rendu Env., CW, Canada, 1976.
- BULLIAN NILDA: A nonprofit szervezet, mint működő intézmény. Alapfokú kézikönyv a civil szervezetek számára. NIOK-Soros Kiadó, Budapest, 1995.
- BURGERNÉ GIMES ANNA: Földhasználat és földbirtok-politika az Európai Unió országaiban II. In: Statisztikai Szemle 1998. 6. szám.
- BURGERNÉ GIMES ANNA: Földhasználati és földbirtok politika az Európai unióban és néhány csatlakozó országban. In: Közgazdasági Szemle. 2003. szeptember.

- CSÁK CSILLA – NAGY ZOLTÁN – OLAJOS ISTVÁN – OROSZ GÁBOR – SZABÓ ÁGNES – SZILÁGYI JÁNOS EDE –TÖRÖK GÉZA: Agrárjog. Novotni Kiadó, Miskolc, 2010.
- CSÁK CSILLA: A magyar agrárjog átalakulása 1985/1990–2005. Korreferátum Tanka Endre: A magyar agrárjog átalakulása 1985/1990–2005 című előadásához. In: A magyar jogrendszer átalakulása 1985/1990–2005. Jog, rendszerváltozás, EU csatlakozás. Szerk.: Jakab András – Takács Péter. Gondolat Kiadó, Budapest, 2007.
- CSÁK CSILLA: Agrárjog. II. kötet. Novotni Kiadó, Miskolc, 2005.
- CSÁK CSILLA: Az agrárjog rendszerbeli sajátosságai és fejlődése. In: Miskolczi Bodnár Péter (szerk.): A civiliztika fejlődéstörténete. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2006.
- CSÁNYI SÁNDOR – HELTAI MIKLÓS: A vadgazdálkodás magyarországi helyzete és fejlesztésének lehetőségei az EU csatlakozás során. Gödöllő–Budapest, 1999.
- CSÁNYI SÁNDOR: A vadgazdálkodás és vadászat az Európai Unióban. Gödöllő, 2005(b).
- CSÁNYI SÁNDOR: Hol a helyünk Európában? Dénes Natur Műhely Kiadó, Budapest, 1999.
- CSÁNYI SÁNDOR: Vadászati jog, igazgatás és ökonómia. Főiskolai jegyzet. SZTE Vadgazdálkodási és Környezetvédelmi Tanszék. Hódmezővásárhely, 2005(a).
- CSEHI ZOLTÁN: A civil társadalom szervezeteinek joga Magyarországon. Gondolat Kiadó, Budapest, 2007.
- CSEHI ZOLTÁN: Az egyesületi jog a közjog és a magánjog keresztútján. Az egyesületi jog és a személyes joggyakorlás kérdése. In: Ünnepi kötet a 70 éves Harmathy Attila részére. Szerk.: Kisfaludi András. Budapest, 2007.
- CSIZMADIA ANDOR: A magyar városi jog. Reformtörekvések a magyar városi közigazgatásban. Kolozsvár, 1941.
- CSÖRE PÁL: A magyar vadászat története. Mezőgazda Kiadó, Budapest, 1994.
- De Bulla Aurea MCCXXII. Szerk.: BESENYEI LAJOS, ÉRSZAGI GÉZA és MAURIZIO PEDRAZZA GORLERO. Edizioni Valdonega, Verona, 1999.
- DÉVÉNYI PÉTER: Mezőgazdaság és halászat. In: Az Európai Unióról és az Európai Unió működéséről szóló szerződések magyarázata. Szerk.: Osztovits András. Complex Kiadó, Budapest, 2011. (2. kötet)
- DOMÉ GYÖRGYNÉ – HÁRSFALVI REZSŐ – KURUCZ MIHÁLY – RÉTI MÁRIA – VASS JÁNOS: Agrárjog. Budapest, 1999.
- DOMÉ GYÖRGYNÉ: A Földtörvény és a módosításáról szóló törvénytervezet. In: Magyar Jog. 1993. 1. szám.
- ECHART FERENC: Magyar alkotmány és jogtörténet. Budapest, ²2000.
- ELLIOTT, JENIFFER: An Introduction to Sustainable Development. The Developing World. Routledge, London–New York, 1994.
- EÖRSI GYULA: Jog – gazdaság – jogrendszer tagozódás. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1977.

- FABÓ TIBOR: Társasági jogi alapvetés. In: A gazdasági társaságokról szóló törvény magyarázata. Szerk.: Miskolci Bodnár Péter. KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 2002.
- FARAGÓ SÁNDOR: Az apróvad-gazdálkodás jövője Magyarországon. In: A vadgazdálkodás időszerű kérdései. Országos Magyar Vadászkamara, Budapest, 2010.
- FARAGÓ SÁNDOR: Magyar vadász enciklopédia. A vadászat írott és íratlan szabályai. Totem Plusz Könyvkiadó, Budapest, 2006.
- FARKAS BEÁTA – VÁRNAY ERNŐ: Bevezetés az Európai Unió tanulmányozásába. 3. kiadás. JatePress, Szeged, 2011.
- FARKAS CSAMANGÓ ERIKA: A vadgazdálkodás környezeti vonatkozásai. In: Környezetjog. Szerk.: Miklós László. JATEPress, Szeged, 2008.
- FAZEKAS ISTVÁN: Az Európai Unió környezeti politikája és a magyar integráció. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2001.
- FAZEKAS MARIANNA: A köztisztviselők törvényéről. In: Magyar Közigazgatás. 1993. 4. szám.
- FELHŐ IBOLYA – VÖRÖS ANTAL: A helytartótanácsi levéltár. Budapest, 1961.
- FODOR LÁSZLÓ: Agrárjog fejezetek a mezőgazdasági életviszonyok köréből. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2005.
- FODOR LÁSZLÓ: Előadásvázlatok agrárjogból IV. Az Európai Unió Közös Agrárpolitikája. DE Állam- és Jogtudományi Kar, <http://www.law.klte.hu/jati/>, 2004/2005.
- FÖLDI ANDRÁS – HAMZA GÁBOR: A római jog története és intézményei. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1996.
- FRANK IGNÁC: A közigazgatás törvénye Magyarországon. Buda, 1845.
- FREY DÓRA: A vadászati jog története Magyarországon. In: Rubicon. 2009. 7–8. szám.
- FÜGEDI ERIK: Középkori magyar városprivilegiumok. In: Tanulmányok Budapest múltjából XIV. Szerk.: A „Budapest története” szerkesztőbizottsága. Budapest, 1961.
- FÜLÖP SÁNDOR: Egyesületek bírósági nyilvántartásba vételi gyakorlata. Összehasonlító elemzés a Nonprofit Szektor Analízis 2005-ben végzett felmérése alapján. Szerk.: Márkus Eszter. EMLA Egyesület, Budapest, 2005.
- GELLÉRT GYÖRGY (szerk.): A Polgári Törvénykönyv magyarázata 1. KJK-Kerszöv Kiadó, Budapest, 2001.
- Grundfragen der verfassungsrechtlichen Gewährleistung des Eigentums in der Rechtsprechung des Bundesverfassungsgerichts. In: Neue Juristisch Wochenschrift. 1988. Heft 41.
- GYÖRFFY GÁBOR: A nonprofit szervezetek ismérvei és tevékenységük. Alapfokú kézikönyv civil szervezetek számára. NIOK-Soros, Budapest, 1995.
- HAJDÚ MÁRTA: Az alapítványok és a társadalmi szervezetek elleni perek problémái. In: Magyar Jog. 2000. 7. szám.
- HALMAI GÁBOR: A korporációktól az egyesületig. In: Jogtudományi Közlöny. 1990. 4. szám.

- HEGYES PÉTER: Az erdőgazdálkodás jogi szabályozása. In: Bobvos Pál – Hegyes Péter: Agrárjog. JATEPress, Szeged, ³2011.
- HEGYES PÉTER: Közös tulajdonhoz kapcsolódó jogintézmények a földjogi szabályozás köréből. = Acta Juridica et Politica. Publicationes Doctorandorum Juridicorum Tomus IX. Fasc. 6. Szeged, 2009.
- HELTAY ISTVÁN: A vadászat és a vadász szerepe a harmadik évezredben. In: A magyar vadászat ezer éve. (Emlékkülés.) Millenniumi Vadászati Bizottság, Budapest, 2000.
- HOLLÓ ANDRÁS – BALOGH ZSOLT (szerk.): Az értelmezett alkotmány. Budapest, 1999.
- HOMOKI-NAGY MÁRIA: Az 1795. évi magánjogi törvénytervezetek. JATEPress, Szeged, 2004.
- HOMOKI-NAGY MÁRIA: Erkölc és igazság a 18–19. század bírói joggyakorlatában. In: Bűnügyi Mozaik. Tanulmányok Vida Mihály 70. születésnapja tiszteletére. Szerk.: Nagy Ferenc. = Pólay Elemér Alapítvány könyvtára 11. Szeged, 2006.
- HOMONNAY ZSOMBOR: Vakrepülés. In: Vadászlap. 2004. 11. szám
- HORVÁTH ATTILA: A magyar magánjog történetének alapjai. = Jogtörténeti értekezések 33. Gondolat Kiadó, Budapest, 2006.
- HORVÁTH ZSUZSANNA: Az Európai Közösség agrárpolitikai reformjának környezetvédelmi aspektusai. Tanulmányok Veres József egyetemi tanár 70. születésnapjára. In: Acta Juridica et Politica Szeged. Tomus LV. Szeged, 1999.
- JENOVAI PETRA: Emberi környezet-polgári jogi felelősség. In: Acta Conventus de Iure Civili. Tomus VIII. Lectum Kiadó, Szeged, 2008.
- JUHÁSZ LÁSZLÓ: Az Európai Unió közösségi joga. In: Blahó András (szerk.): Tanuljunk Európát! Budapest, 2000.
- KÁLLAY ISTVÁN: A szabad királyi városok gazdálkodása Mária Terézia korában. Budapest, 1972.
- KARDOS GÁBOR: Az alapvető jogok európai védelme. Budapest, 2004.
- KÁROLYI GÉZA – PRUGBERGER TAMÁS: Gazdasági magánjog. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2004.
- KISS BARNABÁS: Az alapjogok korlátozása az Európai Unió nemzeti alkotmányaiban. In: Emlékkönyv Dr. Ruzsoly József 70. születésnapjára. = Acta Juridica et Politica Szeged. Tomus LXXIII. Fasc. 30. Szeged, 2010.
- KOHLER, PAUL: The Death of Ownwership and the Demise of Property. Current Legal Problems. In: Oxford Journal. Volume for 2000.
- KOLLER MIHÁLY: A vadgazdálkodás tervezése. In: A vadászat kézikönyve. Szerk.: Koller Mihály – Izrael Gábor. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1971.
- KOLOSVÁRY BÁLINT: Vadászati jog. Budapest, 1923.

- KOPP, RUDOLF – TAUSCH, ADOLF F. E. – BOETTCHER, PETER: Das Jagdrecht in Hessen Kommentar mit allen wichtigen Vorschriften im Anhang. Kohlhammer Deutscher Gemeindeverlag, h.n., 2010.
- KOVÁCS GÁBOR: A KAP reform várható hatásai a mezőgazdasági üzemek termelésére és földhasználati viszonyaira. AKI Kiadó, Budapest, 2006.
- KOVÁCS PÉTER: Nemzetközi közjog. A nemzetközi jog forrásai. Osiris Kiadó, Budapest, 2011.
- KÖVÁGÓ FERDINÁND: Vadgazdálkodás, vadászat. In: A Vadgazda. 2004. 5. szám.
- KULCSÁR KÁLMÁN: A jog és társadalom. In: Magyar Hírlap. 1980. augusztus 20.
- KURUCZ MIHÁLY: Gondolatok a termőföldforgalom szabályozásának alapkérdéseiről. In: Gazdaság és Jog. Szakács István ünnepi emlékkötet. Gondolat Kiadó, Budapest, 2005.
- KUTI ÉVA: Hívjuk talán nonprofitnak? A jótékonyság, a civil kezdeményezések és az állami keretből kiszoruló jóléti szolgáltatások szektorra szerveződése. Nonprofit Kutatócsoport, Budapest, 1998.
- LÁBADY TAMÁS: A magyar magánjog (polgári jog) általános része. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 1997.
- LALLOSEVITS JÁNOS – LÁNYI MÁRTON: A magyar magánjog kézikönyve. Budapest, 1910.
- LENKOCICS BARNABÁS: Dologi jog. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2001.
- LENKOVICS BARNABÁS – SZÉKELY ISTVÁN: Magyar polgári jog. A személyi jog vázlata. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2001.
- LENKOVICS BARNABÁS: Magyar polgári jog. A dologi jog vázlata. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 1999.
- LOMNICZI ZOLTÁN: Egyesületek. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, ³2010.
- Magyar jogi lexikon hat kötetben. IV. kötet. Szerk.: MÁRKUS DEZSŐ. Budapest, 1903.
- Magyar történeti szöveggyűjtemény 1526–1790. Szerk.: SINKOVICS ISTVÁN. Budapest, 1968.
- Magyar törvénytár. 1000–1526. évi törvénczikkék. Fordította Nagy Gyula, Dr. Kolosvári Sándor és Dr. Óvári Kelemen. Magyarázatokkal ellátta Dr. Márkus Dezső. Budapest, 1899.
- Magyar törvénytár. 1657–1740. évi törvénczikkék. Fordította Dr. Kolosvári Sándor és Dr. Óvári Kelemen. Magyarázatokkal ellátta Dr. Márkus Dezső. Budapest, 1900.
- Magyar törvénytár. 1740–1835. évi törvénczikkék. Fordította Dr. Csiky Kálmán. Magyarázatokkal ellátta Dr. Márkus Dezső. Budapest, 1901.
- Magyar törvénytár. 1836–1868. évi törvénczikkék. Szerk.: Dr. Márkus Dezső. (Millenniumi kiadás.) Budapest, 1896.
- MAKAI LAJOS: A földtulajdonosi közösség határozatainak a bíróság előtti megtámadhatósága. In: Nimród Vadászújság. 2007. 2. szám.
- MÁNDY ENDRE: A vadászati jogról. In: Magyar Jog. 1990. 2. szám.
- MÁROK TAMÁS: Újgazdag vadászok. In: Magasles. 2011. 9. szám.

- MARAUHN, THILO: Die wirtschaftliche Vereinigungsfreiheit zwischen menschenrechtlicher Gewährleistung und privatrechtlicher Ausgestaltung. Zur Bedeutung von Art. 11. EMRK für das kollektive Arbeitsrecht und Gesellschaftsrecht. In: *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*. Vol. 63. (1999), No. 3–4.
- MEZEY BARNA (szerk.): *Magyar jogtörténet*. Osiris Kiadó, Budapest, 2004.
- MIKÓ ZOLTÁN – VAJAI LÁSZLÓ – CS. NAGY ANIKÓ: *A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló törvény*. Agrocent Kiadó, Budapest, 1996.
- MIKÓ ZOLTÁN: *Agrár- és vidékfejlesztési igazgatás*. Szent István Társulat, az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest, 2009.
- MIKÓ ZOLTÁN: Néhány gondolat a készülő új vadászati törvényről. In: *Gazdaság és Jog*. 1994. február 2.
- Minta a vadásztársaságok alapszabályához. Függelék. In: *Erdészeti Lapok*. 1894. VII. füzet.
- MIRTSE ZSUZSA: *A vadászat ambivalenciája*. Vadászévkönyv. Dénes Natur Műhely Kiadó, Budapest, 2002.
- MUNTE, BENJAMIN – HERBST, SEBASTIAN: *Jagdrecht im Freistaat Thüringen. Ein Lehr- und Handbuch*. Stand 30. Juni 2009. Neumann-Neudamm Verlag, Melsungen, 2009.
- MUSCHETT, F. DOUGLAS (ed.): *Principles of Sustainable Development*. St. Lucie Press, Delray Beach (FL), USA, 1997.
- NAGY DOMOKOS IMRE: *A magyar vadászok*. In: *Millenniumi Vadászati Almanach*. Budapest, 2001.
- NAGY EMIL: *A hazai vadászható nagyvadfajok állománynövekedésének változása és annak hatása az apróvad-gazdálkodásunkra*. In: *A vadgazdálkodás időszerű kérdései*. Országos Magyar Vadászkamara, Budapest, 2010.
- NAGY KÁROLY: *A nemzetközi jog*. Püski, Budapest, 1999.
- NOCHTA TIBOR: *A modern magánjogi kodifikáció és annak hatásai az agrárjogra*. In: *Reformator iuris cooperandi. Tanulmányok Veres József 80. születésnapja alkalmából*. Szerk.: Bobvos Pál. = Pólay Elemér Alapítvány könyvtára 28. Szeged, 2009.
- NOVÁK ZALÁN: *A földhaszonbérlet szabályozása*. In: *Gazdálkodás*. 2001. 5. szám.
- NOVOTNI ZOLTÁN: *A magyar agrárjog fejlődésének vázlata*. In: *Magyar Közigazgatás*. 1991. 3. szám.
- OLAJOS ISTVÁN: *A haszonbérleti szabályozás árnyoldalai*. In: *Magyar Jog*. 2001. 2. szám.
- ŐRINÉ FODOR MÁRTA: *Adalékok a burzsoákori egyesületi igazgatási jog előtörténetéhez, az egyesületi fogalom kialakulásához*. In: *Studia Iuridica Auctoritate Universitatis Pécs*. Emlékkönyv Csizmadia Andor 70. születésnapjára. Szerk.: Ádám Antal, Benedek Ferenc, Szita János. Pécs, 1980.
- PAPP TEKLA: *Gazdasági társasági formák Magyarországon – előnyök és hátrányok rendszere*. In: *Acta Conventus de Iure Civili*. Tomus XIII. Lectum Kiadó, Szeged, 2011.

- PENYIGEI M. DÉNES: A vadászat és a gubacsszedés, mint mellékhaszonvételek Debrecen város régi erdőgazdálkodásában. In: Debreceni Szemle. 1941. július, szeptember.
- PENYIGEI M. DÉNES: Debrecen erdőgazdálkodása a XVIII. században és a XIX. század elején. = Agrártörténeti tanulmányok 7. Budapest, 1980.
- PETERCSÁK TIVADAR: Népi erdőbirtoklás és erdőhasználat. Forrás:
<http://www.bnpi.hu/doc/pub/0504.pdf>
- PETRI EDIT (szerk.): Kárpótlás és kárrendezés Magyarországon 1989–1998. Napvilág Kiadó, Budapest, 1998.
- PETRIK FERENC: Tulajdonjogunk ma. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, 2007.
- PINET, JEAN MICHAEL: Institut National Agronomique Paris-Grignon, May 1995. Az előadásáról készült összefoglaló (12 p.). Forrás:
www.face.eu/hunting%20in%20Europe/Pinet_study_EN.pdf (Letöltés: 2011. X. 10.).
- PINTÉR ISTVÁN: a vadgazdálkodás igazgatási kérdései. In: Faragó Sándor (szerk.): Vadgazdálkodás. NYME Egyetemi Kiadó, Sopron, 2009.
- POMOGYI LÁSZLÓ: Magyar alkotmány- és jogtörténeti kézikönyvtár. M-érték Kiadó, Budapest, 2008.
- PRUGBERGER TAMÁS: A haszonbérleti szerződésről de lege lata de lege ferenda. In: Publicationes Univesitatis Miskolciensis. Sectio Juridica et Politica Miskolc. Tomus XXII. Miskolc Univesity Press, Miskolc, 2004.
- PRUGBERGER TAMÁS: Adalékok az agrárjog jogrendszerbeli elhelyezéséhez. In: Jogtudományi Közlöny. 1990. 5. szám.
- PRUGBERGER TAMÁS: Az agrárjog alapelemeinek vázlata. Egyetemi jegyzet. Miskolc, 1991.
- PUSZTAHELYI RÉKA (szerk.): A vadászat aktuális jogkérdései. Novotni Alapítvány Kiadó, Miskolc, 2012.
- RÓNAI FERENC – SAMU LÁSZLÓ: Vadászati jog. Az FVM Vidékfejlesztési, Képzési és Szaktanácsadási Intézet kiadványa. Budapest, 2008.
- ROTH GYÖRGY: A „res nullius” és a vadorzás kérdése. In: Nimród Vadászlap. 1940. augusztus 1.
- RUSZOLY JÓZSEF: Európa alkotmánytörténete. Előadások és tanulmányok középkori és újkori intézményekről. Püski, Budapest, 2005.
- RUSZOLY JÓZSEF: Európa jogtörténete. Az „újabb magánjogtörténet” Közép- és Nyugat Európában. Püski, Budapest, 2002.
- RUSZOLY JÓZSEF: Európai jog- és alkotmánytörténelem. = Pólay Elemér Alapítvány, Opera Iurisprudentiae 1. Sorozatszerk.: Balogh Elemér. Szeged, 2011.
- SALLAI MIKLÓS: A tulajdonformák és a gazdálkodási formák változásának főbb kérdései az agrárgazdaságban. In: A tulajdon, a vállalati struktúra és az irányítás az agrárszférában. Tanulmánykötet. Szerk.: Nagy Lajos. JATEPress, Szeged, 1997.

- SÁNDOR ISTVÁN: Jogi személyek. In: A civilisztika dogmatikája. Szerk.: Török Gábor. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest. 2009.
- SÁRKÖZY TAMÁS: A jogi személyek egyes fajtáira vonatkozó külön rendelkezések. In: A Polgári törvénykönyv magyarázata. Budapest, 2001.
- SÁRKÖZY TAMÁS: A társasági jog, mint komplex progresszív jogterület. In: Acta Conventus de Iure Civili. Tomus X. Lectum Kiadó, Szeged, 2009.
- SCHELLING, THEODOR: Internationaler Menschrechtsschutz. Universelles und Europäisches Recht. Tübingen, 2004.
- SCHMIDT PÉTER (szerk.): Magyar alkotmányjog. Budapest, 1976.
- SCHNABEL, FRANZ: Deutsche Geschichte im neunzehnten Jahrhundert. 3. Band. Freiburg, 1954.
- SÍK LÁSZLÓ: A nonprofit szervezetek jogi szabályozásának egyes kérdései. Alapfokú kézikönyv civil szervezetek számára. NIOK-Soros, Budapest, 1995.
- SÓLYOM LÁSZLÓ: Az Alkotmánybírás működése Magyarországon. Osiris Kiadó, Budapest, 2001.
- SPIRA GYÖRGY: A jobbágyszabadítás és a közteherviselés törvénybe iktatása március 18-án. In: Magyarország története tíz kötetben. 1848–1890. Főszerk.: Kovács Endre. Budapest, 1979.
- SUHAYDA JÁNOS: A magyar polgári anyagi magánjog rendszere. Buda, 1864, 1869.
- SÜVEGES MÁRTA: Az agrárüzemformák jogi szabályozásának alapjai. In: Hamar Anna (szerk.): Agrárátalakulás a '90-es években. I. kötet. Szolnok, 1999.
- SZÉKELY ISTVÁN – ŐSI ZSOLT: Vadászati jog – vadásziskola. 6. kötet. Mesterprint Kft., Budapest, é. n.
- SZÉL ISTVÁN – PRESZNER SÁNDOR: A vadgazdálkodásunk helyzetének értékelése a Csongrád megyei tapasztalatok alapján. In: A vadgazdálkodás időszerű kérdései 10. Országos Magyar Vadászkamara, Budapest, 2010.
- SZIKORA VERONIKA: A német személyegyesítő társaságok jellemzői és elhatárolásuk más társasági formáktól. In: Publicationes Universitatis Miskolciensis. Sectio Juridica et Politica Miskolc. Tomus XXIII/2. Miskolc, 2005.
- SZILÁGYI JÁNOS EDE: Gondolatok az agrárjog jogágiságával kapcsolatban. In: Magyar Jog. 2004. 9. szám.
- SZILÁGYI SÁNDOR: Agrárstruktúra – mezőgazdaság. In: Csák Csilla – Fodor László – Mikó Zoltán – Novotni Zoltán – Prugberger Tamás – Szabó Ágnes – Szilágyi Sándor: Az agrárjog alapelemeinek vázlata. II. Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 1997.(b)
- SZILÁGYI SÁNDOR: Az agrárjog alapjai. Novotni Kiadó, Miskolc, 1997.(a)
- SZLADITS KÁROLY: A jogi személy, mint jogalany. In: Magyar magánjog. I. kötet. Szerk.: Szladits Károly. Budapest, 1942.
- SZLADITS KÁROLY: A magyar magánjog vázlata. Budapest, ²1909.

- SZLADITS KÁROLY: Az egyesületi jogról, tekintettel a P.T.K. tervezetére. In: Magyar Jogászegyleti Értekezések. 26. kötet, 2. füzet. Budapest, 1903.
- SZLADITS KÁROLY: Dologi jog. Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, Budapest, 1930.
- TANKA ENDRE: A földmagántulajdon intézményesülése a dekollektivizálási folyamatban. In: Szűcs István – Tanka Endre: A földtulajdoni és földhasználati rendszer szerkezeti átalakulása a magyar mezőgazdaság földreformja nyomán. Agrárgazdasági Kutató és Informatikai Intézet, Budapest, 1994.
- TANKA ENDRE: A magyar agrárjog átalakulása 1985/1990–2005. In: Jakab András – Takács Péter (szerk.): A magyar jogrendszer átalakulása 1985/1990–2005. Jog, rendszerváltozás, EU csatlakozás. Gondolat Kiadó, Budapest 2007.
- TANKA ENDRE: Föld és elsajátítás. Sorskérdések földviszonyaink múltjában és jelenében. Agroinform Kiadó, Budapest, 1999.
- TOEPFLER, STEFAN – ANHEIER, HELMUT: Theorien zur Existenz von Nonprofit Organisationen. In: Hopt – von Hippel – Walz (Hrsg.): Nonprofit-Organisationen in Recht, Wirtschaft und Gesellschaft. Tübingen, 2005.
- TÓTH JUDIT: *Az egyesülési szabadság történetéről és a mai tartalmáról.* In: Nonprofit szervezetek joga. DemNet Könyvek. Demokratikus Jogok Fejlesztéséért Alapítvány, Budapest, 2006.
- TÓTH JUDIT – LEGÉNY KRISZTIÁN: Összehasonlító alkotmányjog. Complex Kiadó, Budapest, 2006.
- TÓTH LAJOS: A magyar agrárjog kialakulása, tárgya, rendszere, forrásai In: Uő.: Agrárjogi tanulmányok. Szeged, 2005.
- TÓTH LAJOS: Agrárviszonyok jogi szabályozása és átalakítása 1957–1967 között. In: Uő.: Agrárjogi tanulmányok. Szeged, 2005.
- TÓTH SÁNDOR: A hírnév kötelez. Nimród Kiadó, Budapest, 2005.
- TÓTH SÁNDOR: Nyitány a hírnévhez. Nimród Vadászújság Kiadó, Budapest, 2007.
- TÓTH SÁNDOR: Szél alatt – hátszélben. Vadgazdálkodás és vadászat Magyarországon. 1951–1957. Nimród Vadászújság Kiadó, Budapest, 2008.
- TÖRÖK GÉZA: Speciális agrárszervezetek. In: Csák Csilla (szerk.): Agrárjog. Novotni Kiadó, Miskolc, 2008.
- TRÓCSÁNYI LÁSZLÓ (szerk.): A mi alkotmányunk. Complex Kiadó, Budapest, 2006.
- TÚRY SÁNDOR KORNÉL: A biztosítással foglalkozó egyesületekről. In: Gazdasági Jog. (Kiadja a M. Kir. Pázmány Péter Tudományegyetem Hiteljogi Szemináriuma) 1940. január.
- UECKERMAN, E.: Managing German Red Deer (*Cervus elaphus* L.) Populations. In: Wemmer, C. M. (ed.): Biology and Management of Cervidae. Smithsonian Inst. Press, Washington–London, 1987.
- VARGA ZS. ANDRÁS: Az Alaptörvény és az ügyészség közjogi hatáskörei. In: Magyar Jog. 2012. 3. szám.

- VASS JÁNOS: A vadászati jog hasznosítása és a „kényszer”. In: Ünnepi tanulmányok Prugberger Tamás egyetemi tanár 70. születésnapja alkalmából. Szerk.: Csák Csilla. Novotni Kiadó, Miskolc, 2007.
- VÁRNAY ERNŐ – PAPP MÓNICA: Az Európai Unió joga. KJK-KERSZÖV Kiadó, Budapest, 2005.
- VÉKÁS LAJOS: Indító tézisek a polgári jog átfogó reformjához. Budapest, 1999. (Kézirat)
- VERES JÓZSEF: Egy lehetséges agrárjogi koncepció vázlata. = Acta Juridica et Politica Szeged. Tomus XLIII. Fasc. 42. Szeged, 1993.
- VEZSENYI IMRE: Változatos Uniós szabályok. In: Vadászkürt. 2004.
- VILÁGHY MIKLÓS – EÖRSI GYULA: Magyar polgári jog. Tankönyvkiadó, Budapest, 1965.
- WALDRON, JEREMY: The Right to Private Property. Oxford, 1990.
- WALTZER, MICHAEL: Toward a Global Civil Society. Bergham Books, Providence, 1995.
- WELLMAN, BERRY – QUAN HAASE, ANABEL – WITTE, JAMES – HAMPTON, KEITH: Növeli vagy csökkenti, vagy kiegészíti az internet a társadalmi tőkét? In: Információs Társadalom. 2002. 1. szám.
- WENZEL GUSZTÁV: A magyar magánjog rendszere. I. Budapest, 1885.
- ZACHAR GYULA: A magyar magánjog alaptanai. Budapest, 1912.
- ZIMMER, ANETTE – HALMANN, THORSTEN: Nonprofit-Sektor, Zivilgesellschaft und Sozialkapital. In: Hopt – von Hippel – Walz (Hrsg.): Nonprofit-Organisationen in Recht, Wirtschaft und Gesellschaft. Tübingen, 2005.
- ZLINSZKY IMRE: A magyar magánjog. Budapest, 1902.
- ZOLTÁN ÖDÖN: A vadászat és vadgazdálkodás tervezett szabályozásáról. In: Magyar Jog. 1989. 11. szám.
- ZOLTÁN ÖDÖN: A vadászat magyar jogi rendje. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978.
- ZOLTÁN ÖDÖN: A vadászok felelősségbiztosításáról. In: Magyar Jog. 1995. 3. szám.
- ZOLTÁN ÖDÖN: A vadgazdálkodás és a vadászat jogi rendje. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1997.
- ZOLTÁN ÖDÖN: Az egyesületek vagyonáról (különös tekintettel a vadásztársaságokra). In: Magyar Jog. 1991. 3. szám.
- ZOLTÁN ÖDÖN: Az orvvadászatról és szankcionálásának változásairól. In: Jogtudományi Közlöny. 2005. 3. szám.